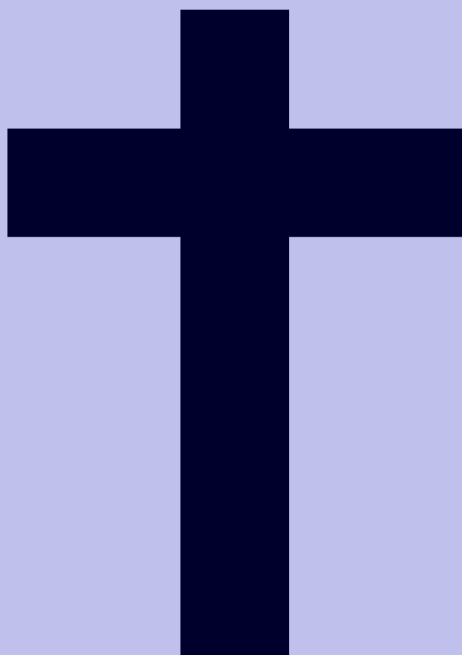

Murrinpatha Bible

The Holy Bible in the Murrinpatha language of Australia

Murrinpatha Bible
The Holy Bible in the Murrinpatha language of Australia

copyright © 2018 Bible Society Australia

Language: Murrinpatha (Murrinh-Patha)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-10-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

2ee86d17-708e-5782-bf6d-258714901628

Contents

Genesis	1
Psalms	12
Jonah	15
Matthew	20
Mark	98
Luke	160
John	257
1 Thessalonians	306
2 Thessalonians	314
James	319
1 John	332
Revelation	342

Genesis 1-11

Yile Neki Mampatha Da Ngala Kanhi

¹ Bere da marra-re kathu Yile neki mampatha da kangkarl i da putek ngala kanhi.

² Bere da ngarra ngala kanhi-ka nanhthi, ku i kardu-ka mere da ngatha mewathadha da marra-re-yu, i mere da ngatha mengka murruwurdha thathpirr da ngala kanhi-yu. Mu kura da matha wurrinilakagaktha i thipmam binhi da matha wurrinidha da kanhi-yu. Mu Ngepan Yile neki nukunu wurrinidha kangkarl ngarra kura i dirrapedha wurrini da ngala kanhi-yu.

³ Bere Yile neki-ka mam, “Da tarangka warda palarrangnu pirra.” I bere da tarangka danilarrangtha warda pirri. ⁴ I nukunu-ka bankardu patha, i le warda dinidha da tarangka nhini-nu-yu. I bere da nhini-re-ka mamyerryerr warda da tarangka i da thipmam binhi. ⁵ I da tarangka nhini murrinh panparl-ka tarangka da matha. I da thipmam binhi panparl-ka thipinhi da matha nhini-yu. I bere da thipinhi warra ngadha wurrinidha i da tarangka ngadha danilarrangtha wurrini, i da-ka marra-re-ka nhini-wa da-yu da kumparra-re mampatha-yu.

⁶⁻⁷ I bere Yile neki-ka mam, “Kura-ka mayerryerrnu warda kura kangkarl i kura pepe.” I bere Yile neki-ka mamyerryerr warda kura-yu. Kura numi-ka kanhi ngarra da putek i kura numi-ka kangkarl wangu. ⁸ I da kangkarl-ka da marnirra panparl. I bere da thipinhi warra ngadha wurrinidha i da tarangka ngadha danilarrangtha wurrini. I da-ka perrkenku warda mam mampatha-yu.

⁹ I bere Yile neki-ka mam, “Kura ngarra wurranlakagak da ngatha da putek ngala pana-ka pungiyerrnu kura-yu i da putek warda pewirnturtnu.” I da-ka nhini da thathpirr mam. ¹⁰ I da putek-ka murrinh warda panparl da putek da matha. I kura ngarra yunganyerr-ka panparl kura lalingkin. I Yile neki-ka bankardu patha, i le warda dinidha da nhini-nu-yu.

¹¹ I bere Yile neki-ka mam, “Da ngarra putek thangunu kathu-ka nanhthi purrkpurrk terert warda ngatha puddirurturtnu purru, mi kamarl wanku ngamere-yu, i ngamere-ka mi dhepdhep wanku mi kamarl wanku.” ¹² I bere nanhthi purrkpurrk terert warda ngatha puddarnturturt ngarra putek thangunu kathu nanhthi wanku mi kamarl, i ngamere mi wanku dhepdhep i mi kamarl wanku. Bere Yile neki-ka bankardu patha, i le warda dinidha nanhthi purrkpurrk nhini-nu-yu.

¹³ I bere da thipinhi warra ngadha wurrinidha i da tarangka ngadha danilarrangtha wurrini. I da-ka perrkenkuneme warda mam mampatha-yu.

¹⁴ I bere Yile neki-ka mam, “Nanhthi kanhi kangkarl pangkarlbirlnu pirra da ngarra thipinhi, i nanhthi palarrangnu pirra da ngarra tarangka. I nanhthi nhini-ka da pangkardanu da thipinhi-ya, da tarangka-ya, da mirrangan-ya, da therri-ya i da thangu-ya bere matha wangu-yu. ¹⁵ I nanhthi nhini-ka da kangkarl kathu pangkarlbirlnu i palarrangnu pira ngarra da putek ngala pana warda ngatha bere matha wangu.” I bere da-ka nhini da thathpirr mam, i nanhthi warda daningkarlbirlidha i danilarrangtha wurrini.

¹⁶ Bere Yile neki-ka mampatha ngunga i merrk nanhthi perrkenku ngala ngala nhini. Nanhthi ngunga-wa nanhthi ngala thathpirr-yu i nhini Yile neki-ka pule ngala banpak nanhthi nhini-yu da palarrangnu pirra da ngarra tarangka. I nanhthi merrk-ka banpak pule ngala da pangkawipnu pirra da ngarra thipinhi. I nukunu mampatha-ka nanhthi pilinh wanku nanhthi terert. ¹⁷⁻¹⁸ Bere Yile neki-ka banpak da kangkarl nanhthi ngunga, merrk i pilinh terert da pangkarlbirlnu-ya i palarrangnu pira da ngarra putek ngala kanhi-yu, i bankuyerrninthanu da tarangka-ya i da thipinhi-ya.

I Yile neki bamkardu patha, i le warda dinidha nanhthi nhini-nu-yu. ¹⁹ I bere da thipinhi warra ngadha wurrinidha i da tarangka ngadha danilarrangtha wurrini, i nhini-ka da-ka 4 warda mam mampatha-yu.

²⁰ Bere Yile neki-ka mam, “Kura lalingkin i kura patha-ka pimardawethnu ku ngurlmirl i ku ngernu ku purrkpurk terert warda ngatha. I da kangkarl-ka pimardaweth-deyida-nu ku murrirbe ku purrkpurk ku ngala ngala-ya parnibar-barlnu.” ²¹ Bere Yile neki mampatha ku ngurlmirl ngala ngala warda i ku ngurlmirl purrkpurk deyida ngamere i ku numi deyida ku ngernu wanku mampatha. I ku murrirbe deyida mampatha ku purrkpurk i ku ngala ngala ku terert. I bere Yile neki-ka bamkardu patha, i le warda dinidha ku nhini-nu-yu.

²² Bere Yile neki-ka mange patha mampirra ku nhini-nu-yu. I murrinh-ka mam, “Ku terert pana parnam ngarra lalingkin i kura patha-ka ku purrkpurk terert deyida puruwawaknu, i pimardawethnu thatpirr purru kura lalingkin i kura patha. I ku murrirbe terert warda ngatha puruwawak-deyida-nu i pimardawethnu thatpirr da ngarra putek wanku.” ²³ I bere da thipinhi warra ngadha wurrinidha i da tarangka ngadha danilarrangtha wurrini, i nhini-ka da-ka 5 warda mam mampatha-yu.

²⁴ Bere Yile neki-ka mam, “Da ngarra putek thangu-nu-ka ku terert warda ngatha parurtuynu, ku wililiwunme-ya, ku kanamkertkert-ya, ku parlakmemnu-ya i ku purrkpurk thatpirr-ya.” ²⁵ I bere Yile neki mampatha-ka ku wurnangat warda ngatha. I bere bamkardu patha, i le warda dinidha ku nhini-nu-yu.

²⁶ Bere Yile neki-ka mam, “Kardu warda mawathanu mangini nekineme deyida mani. I kardu nhini-ka pule ngala purrurranu ngarra ku terert warda ngatha, ku ngurlmirl-ya, ku murrirbe-ya i ku pana parnam ngarra da putek.” ²⁷ I bere Yile neki-ka mampatha kardu, mangini nukunu deyida mani. Kardu nugarn i kardu palngun mampunkuwathangintha. ²⁸ I murrinh patha nimin-ya mampirringintha, “Nankungintha-ka wakal terert nanginghawerdurdunu thurru i da pana-re pubuy-langnu puru ngarra da putek ngala pana. I kardu warda ngatha pule ngala nuyunu da ngarra putek ngala pana-yu. I ngay-ka bannanpak kardu pule ngala ngarra ku ngurlmirl-nu-ya ngarra ku murrirbe-nu-ya i ngarra ku wurnangat warda ngatha ngarra da putek ngala pana parnam-ya.

²⁹ “I nga, mi kamarl i mi dhepdhep terert pana kurrannarrangkadhuk ngarra da putek ngala pana-ka nhini-wa mi dhepdhep nanki-yu. ³⁰ I mi dhepdhep ku murrirbe pigunu i ku wurnangat warda ngatha pana parnam ngarra putek-ka mi mulurn i parnu ngatin da matha pana kurrampirrangkadruk.” I bere mi-ka nhini-wa dampirramut-yu.

³¹ Bere Yile neki-ka bamkardu warda da nhini ngarra nukunu mampatha-yu i bere thatpirr patha i ngala warda le dinidha nukunu-yu. Bere da thipinhi warra ngadha wurrinidha i da tarangka ngadha danilarrangtha wurrini, i nhini-ka da-ka 6 warda mam mampatha-yu.

2

¹⁻³ Bere Yile neki-ka marntikerdek warda da wurnangat nhini-yu da kangkarl-yu i da putek ngala kanhi-yu. I nhini-wa da mam 6 marntikerdek-yu. I ngarra da 7 mana mam-ka bangamyuk warda, mere deyida thangu nanhthi mewathadha, mu beyuktha warda dini da ngarra 7 nhini mam-yu. I da 7 nhini-ka da-ka ngala-wa banpak da ngarra nukunu-nu-yu, nhini-ka bangamyuk warda da ngala kanhi thangu wanku mampatha-yu.

Yile Neki Mampunkuwathangintha Kardu Nugarn i Kardu Palngun

⁴ Bere kanhi-wa murrinh-yu, murrinh ngarra Yile neki pule ngala thatpirr-ya mampatha da kangkarl i da putek ngala kanhi-yu. ⁵ Bere da marra-re-ka nanhthi

thay mananhthi i nanhthi parnu mananhthi da ngarra putek kanhi-yu, nhini Yile neki-ka mere da ngatha kura yelyel wurdithuktha, i mere ngadha nangkai kanidha ngarra putek kanhi kanirurtuydha i dirrangipedha kani. ⁶ Mu da nhini-re kura-ka wurdarnaldha dini ngarra putek kathu pepe i kura wurriniwudha ngarra putek.

⁷ I bere Yile neki-ka nanhthi putek mangankut, i nanhthi putek nhini thangu-ka kardu warda mampatha. I ngarra thimu nukunu warda wurdanwi ngirtkirt nukunu thangu. I kardu-ka birnu warda wurdankabirl.

⁸ Bere Yile neki-ka mi kadin banpak da ngarra Eden pangu kathu ngarra ngunga kathu pangarturtuy pirrim. I da-ka nhini wangu dampinthat-yu kardu nhini ngarra mampatha-yu. ⁹ I da ngarra putek nhini thangu kathu wurdarnarurturttha wurrini thay lelunh terert da nhini-yu, mi dhepdhep patha wanku. I ngarra mi kadin nhini marda nganangurr-ka thay perrkenku deyida wurdanturturt. Thay numi-ka birnu kardu nukunu, i thay numi-ka ngarra da patha nukun i da wiye nukun kardu the pumabathnu.

¹⁰ I kura ngipilinh wurriniwudha da ngarra mi kadin nhini Eden-yu. I da nhini thangu ngarra da Eden thangu-ka memyerryerr ngipilinh 4 kanhi warda wurriniwudha kura-yu. ¹¹⁻¹⁴ I ngipilinh nhini-ka murrinh-ka kanhi-wa Pishon, Gihon, Tigris i Euphrates. Ngipilinh nhini Pishon-ka wurriniwudha pangu warda wangu da nan Havilah ngarra da nanhthi gold, nanhthi palyirr lakakkakmam i nanhthi lakumin wunku kangunu patha wurriningkadhuktha. I ngipilinh nhini Pishon-ka wurriniwudha da ngarra nan Cush. I ngipilinh nhini Tigris-ka wurriniwudha da manta da ngarra nan Assyria ngurru-re ngarra ngunga kathu pangarturtuy pirrim.

¹⁵ Bere Yile neki-ka dampinthat kardu nhini-yu da ngarra mi kadin nhini Eden-ya nanhthi thay i mi pirrapenu pani i panirurtuyunu ngarra mi kadin nhini-yu. ¹⁶ I murrinh warda mamna, “Nga, nhinhi-ka mi terert kurrankadhuk pana thanimurrknu mi ngarra thay pana thangu. ¹⁷ Mu thay marda nganangurr karrim pangu thangu mere nukun thulath mi thay nhini thangu-yu thay ngarra the nabathnu da patha i da wiye-yu. Mu mi thay nhini thangu thulathnu ngatha-ka nhini-ka thupup da-nu matha nhini-yu,” Yile neki kathu mammardawerr kardu nhini-yu.

¹⁸ Bere Yile neki memnu, “Mere patha nhini-yu kardu nugarn kanam numerrnu-yu. Kardu numi deyida mawathanu i pungkayithnu pani i mamapinu purru.”

¹⁹ Mu Yile neki-ka ku mampatha wardarra nhini-yu ku terert wurnangat warda ngatha i ku murrirrebe wanku ngarra da putek thangu-yu. I bere ku numi numi warda wurdininadhukthuktha dini ngarra nukunu nhini Adam i murrinh warda punintharraththa wurrini. I murrinh ngarra punintharraththa wurrini-ka ku-ka murrinh-ka nhini da matha murrinh panparl-yu. ²⁰ I nukunu Adam-ka ku terert warda ngatha ngarra da putek kanhi punintharraththa wurrini i ku murrirrebe wanku. Mu Adam-ka numerrnu da ngatha kardidha i ku terert nhini-ka mere ngadha numi puyingkayiththa parni i mere pumemanpidha parni.

²¹ Bere Yile neki-re wurdanwit mamkangurrngurr nukunu Adam-yu ngurrnguwarl ngala yudha i ngalarnarn numi yunganngurripirt i darripi wurdannangkarl deyida. ²² I kardu palngun warda mampatha nanhthi ngarra ngalarnarn nukunu thangu-yu. I menabertidha wurrini ngarra Adam-nu warda. ²³ Bere Adam-ka, “Aa,” pamngemarda, i mam, “Kardu numi mangini ngay deyida mani karrim kanhi-yu. Nigunu-ka murnu i nginipunh ngay thangu kardu karrim kanhi-yu. I murrinh nguparlun-ka palngun, nhini nigunu-ka ngarra ngay thangu.”

²⁴ I da-ka nhini warda-wa kardu nugarn-yu yile nukunu i kale nukunu kanam-punkupartngintha i bemnginthalet palngun nukunu-yu. I peningintha-ka kardu mangini numi da kanamngintha.

²⁵ I bere, nukunu Adam i palngun nukunu-ka kardu marlang kardinginthadha, mu mere yidiwe kaninginthadha.

3

Adam i Eve Mere Murrinh Pumenabaththangintha Ngarra Yile Neki

¹ Bere, ku ngarra wurnangat nhini thanguu Yile neki mampatha-ka, ku pangkuy ku numi da kardidha ku warnangkal-yu ku dimpunpewal.

Bere ku pangkuy-ka wurriningedha kardu ngarra palngun, i murrinh mamnge, “Nganaka? Murrinh da thatpirr mamnarrungintha Pule ngala-yu mi dhepdhep terert kanhi-nu mere thaninginthamurrknu-yu?” ² Mu kardu palngun kathu-ka mamna, “Awu, ngankungintha-ka thay terert karda matha wurdanngankungkangintha mi nganinginthamurrknu-yu. ³ Mu thay numi pangu da matha karrim marda nganangurr-ka Pule ngala mamngarrungintha, mi thay pangu thanguu-ka mere ngulanginthath nukun i mere manginthathap nukun. Mu mi thay nhini ngatha manginthathap i ngulanginthathnu-ka nhini-ka ngunginthapupnu.”

⁴ Mu ku pangkuy kathu-ka mamnge, “Awu wurda, mere murrinh thatpirr nhini-yu. Nankungintha-ka mere ngarra thunginthapup nukun. ⁵ Mu Pule ngala the kanthin-ka mi thay pana ngatha thulanginthathnu-ka nhini-ka mangini nukunu deyida mani thurrunginthanu. I the warda nanginthabathnu thani da patha-yu i da wiye-yu.”

⁶ Bere nigunu-ka kangkarl mamka warda ngarra thay nhini i memnu warda, “Thay kanhi-ka thay lelunh i mi-re mi patha. I mi thay kanhi ngatha-nu ngulathnu-ka nhini-ka the mabathnu da terert warda ngatha.” Bere mi warda mungarntal pirrim i darntal. I mi nhini-ka damnamut ngarra nangkun nigunu, i nukunu deyida darntal, i mi nhini-ka wulamnginthath warda.

⁷ Bere mi nhini thanguu wulamnginthath-ka da terert warda ngatha the kanthinginthadha wurrini i the warda mamnginthabath kardu marlang kardinginthadha-yu. I nhini-ka damnginthawarl nanthi mulurn ngala warda i nginipunh ngarra peningintha demnginthangkawup.

⁸ Bere da kungini numi burrburr nhini da ngatha peningintha-ka bimnginthayepup Yile neki wurrinilidha ngarra mi kadin, i nhini peningintha-ka demnginthanham i mamnginthatdarri ngarra thay. ⁹ Bere Yile neki-ka pirrimnakay ngarra Adam, i murrinh mamna, “Ngarra thim?” ¹⁰ I nukunu Adam kathu-ka mamna, “Ngay-ka bimpayepup thurrinilidha ngarra mi kadin i ngemnhimanham warda i marnarri i marlang wanku bemnungkardu.”

¹¹ Mu Yile neki kathu-ka murrinh mamna, “Nangkal mampa marlang thardidha-yu? Mi-ka thulamath ngarra thay pangu thanguu-yu murrinh-ka mampa mana-ya, mere nukun thulath mi thay ngangka thanguu-yu?” ¹² Mu Adam kathu-ka mamna, “Kardu palngun pana ngarra thamngamut-ka nigunu-wa mi damngamut-yu i mi-ka ngay warda ngulamath-yu.”

¹³ Bere Yile neki murrinh mamnge ngarra palngun nhini, “Thangku-nu mange nhini nam-yu?” “Awu, ku pangkuy kathu damngathuk i damngayirrart, i mi-ka ngulamath warda,” nigunu kathu-yu mamna.

¹⁴ Bere Yile neki-ka murrinh mamna ngarra ku pangkuy, “Da-ka wiye thatpirr-wa pirrampanu nhinhi-yu mange nhini thanguu namnge ngarra kardu palngun-yu. Nhinhi da matha wiye pirrampanu, mu ku terert ngamere-nu-ka wurda. Marra kanhi warda wangu-ka nhinhi-ka bere matha wangu thaniwarlaknu marda-re ngarra putek, i mi-ka wunku putek-wa thanimurrknu-yu. ¹⁵ I nhinhi i kardu palngun-ka thu kuy da matha thaninginthanu. I ku ngarra nhinhi thanguu panhirethbathnu puru i kardu ngarra nigunu thanguu parethbathnu puru kuy deyida parninu. I kardu

pana ngarra tiduk kathu purrunu-ka pununhiwethurrnu ngarra pelpith nhinhi. I nhinhi-ka dalelenu ngarra me timelu nukunu.”

¹⁶ Bere Yile neki-ka murrinh deyida mamnge kardu palngun, “Ngay-ka da tetemanthay ngampamutnu ngarra putput thurrunu-yu i yidingurr ngala da matha ngampamutnu-yu ngarra kardu wakal-te pubuywathnu puru-yu. Mu kardu-ka nangkun nhinhi da ngatha marda nartnu thurru-yu. I nukunu-ka pule ngala nhinhi purrumpanu.”

¹⁷ Bere Yile neki-ka murrinh mamna Adam, “Ngay mampa-ka mi thay nhini-ka mere thulath nukun, mu nhinhi-ka dimngeyepup murrinh ngarra palngun nhinhi i mi warda thulamath. Mu murrinh ngarra ngay thangunu mampa-ka mere nengabaththa, nhini-ka da putek-ka wiye warda pumpanu, i da-ka tetemanthay pirranu ngarra mi terert pana-re purdirurturtnu puru-yu. I nhinhi-ka wurlk ngala da matha thaninu thanirurtuynu mi-nu-yu thurdururturtnu thurru-yu. ¹⁸ I parnu wiye i nanhthi mayeyep i nanhthi wiye nginipunh nhini mani-yu purdirurturtnu ngarra putek-yu. I pana warda ngarra purdirurturtnu purru mi nhini warda thanimurrknu-yu. ¹⁹ I wurlk ngala da matha thaninu nginthirrin wunku mi thurdururturtnu-yu mi dhepdhep nhinhi-yu. I bere matha wangu wurlk ngala thaninu i ngarra thupup da-nu mana, i ngarra putek deyida thurdiwurlnu, putek nhini da ngatha ngarra ngay mamnhiwatha da marra-re-yu.” Yile neki-ka murrinh-ka nhini-wa mampirungime.

²⁰ Bere nukunu Adam-ka murrinh warda panparl palngun nukunu, Eve. Murrinh Eve-ka birnu, nhini-ka kalekale ngarra kardu birnu thurran. ²¹ Bere Yile neki-ka mampirruwathangintha nanhthi darripi, ku thangunu, i bamnginthardurdi warda nhini-yu.

Yile Neki Wurdanpunkungkarelnghintha Adam i Eve

²² Bere nhini thangunu-ka Yile neki-ka mam, “Nga, peninginha pana-ka mangini nekineme deyida mani i the warda kanthinngintha da patha i da wiye. Mu mi thay numi pana deyida karrim-ka, mi ngarra birnu nukunu-ka, mere nukun ngurdunkungkangintha i mere kulanginthath nukun. Mu mi thay nhini ngatha pulanginthathnu-ka nhini-ka kardu bere matha wangu birnu da matha kaninginha,” mam Yile neki-yu. ²³ I bere, nhini thangunu-ka wurdanpunkungkarel-warda-ngintha da ngarra mi kadin Eden thangunu kathu-yu. I da numi warda wangu nanginthadha dini. I bere da ngarra putek nhini da kardirurtuydha Adam-yu, da putek nhini da ngatha ngarra Yile neki-re mampatha nukunu Adam-ya ngarra da marra-re kathu-yu.

²⁴ Bere ngarra wurdanpunkungkarel-thangunu-ngintha-ka nhini Yile neki-ka ku angel dampunkuwinthatneme ngarra mayern kumparra mi kadin-nu wangu wunku nanhthi sword wunku thungku benarduydha pirri. Ku angel nhini-ka mayern nhini da ngarra thay birnu nukunu pirangkadhaneme pe kardu kama kurdinighthawurl.

4

Cain-te Panmat Ngathan Nukunu Abel

¹ Bere da nhini thangunu-ka da numi warda kardinginthadha Adam Eve peninginha-yu.

Bere nigunu Eve-ka wakal nugarn bamngebat i murrinh warda mam, “Yile neki-ka mamngimanpi i nhini-ka kardu wakal warda damngamut.” I bere nigunu murrinh panparl-ka Cain-wa. ² I da nakurl-te wakal nugarn numi deyida bamngebat. I murrinh panparl-ka Abel-wa. Bere piguna nhini-ka puddamkarurturt warda. Nukunu Abel-ka ku thip i ku nenigut dirranpedha wurrini i nukunu Cain-ka nanhthi putek wurrinirurtuydha i mi dhepdhep wurdinirurturttha wurrini.

³ Bere da nakurl deyida nukunu Cain-ka mi ngarra wurdinirurturttha wurrini-ka kanamkut warda i ngarra Yile neki warda damnamut. ⁴ I nukunu Abel deyida-ka ku thip ngarra kumparra bammam, manganmert ku ngen patha-ya i panmat i damnamut ngarra Yile neki. I Yile neki-ka le warda dininadha Abel-yu ngarra ku ngen thip thangunu damnamut-yu. ⁵ Mu ngarra nukunu Cain-ka mere le dininadha ngarra mi dhepdhep nhini damnamut-yu. I nhini-ka Cain-ka kamarl thu kuy warda kardidha i ngarra marda wanku denamardarurrdha wurrini.

⁶ Bere Yile neki kathu-ka murrinh mamna Cain, “Thangku-nu kuy thanam-yu ngarra marda nhinhi demnhimardarurr kanam-yu i ngarra kamarl wanku thu kuy ngirrannhingkathenh ngem?” ⁷ Mu mange patha ngatha nedha marra-re-ka nhini-ka le-wa thanidha-ya. Mu mange-ka mere patha nedha, nhini-ka thirranunginikatnu mange wiye-ka mere thama nukun. Mu nenuyit da matha-nu thurru, i nhini mange wiye-ka mere warda nabath nukun thurru.”

⁸ Bere nhini thangunu-ka nukunu Cain-ka murrinh mamna ngarra ngathan nukunu Abel-ya, “Ka, purru mani pangu wangu.” Bere punnadha pangu warda wangu da ngarra nhini da. I bere nukunu Cain-ka thu panmat warda wurdantinumi ngathan nukunu Abel-yu.

⁹ Bere nhini thangunu Yile neki kathu-ka dantharrpu Cain, “Ngarra ngathan nhinhi-yu?” “Yaa, mere the mabath, ngarra kama kanam,” Cain kathu-yu mamna. “Ngay-ka mere ngirraper-wa ngurru nukunu-yu.”

¹⁰ Mu Yile neki kathu-ka mamna, “The nganthin berengunh mange wiye ngala namna ngathan nhinhi thu thanmat. I kumulung nukunu ngarra putek thangunu kabim pangu-ka yibimngakaykay warda i mamnga yibim, ‘mange ngurdumpawerl-deyida-nu.’ ¹¹⁻¹² I kumulung nhini-ka ngarra putek warda yunganthung, nhini-ka ngarra putek-ka wiye warda pumpanu nhinhi-nu-yu. I ngarra putek-te thanirurtuynu mi dhepdhep-nu-ka, nhini-ka mere ngarra warda purdimparurturtu, da-ka nhini-re-wa da putek-ka da wiye thatpirr bumpapaknu-yu. I bere nhinhi-ka kardu bere matha therduynu thani da pana ngangka-re-ya i kardu manangka da thaninu.”

¹³ Bere Cain kathu-ka murrinh mamna ngarra Yile neki-nu, “Da-ka tetemanthay ngala-wa nhini-yu ngarra ngay-nu thamngamut-yu. I murrinh pana deyida namnga, nhini-ka tetemanthay deyida. ¹⁴ I thurdungingkarelnu da putek patha kanhi thangunu-ya i nhinhi-re kathu thurdungingkarelnu-ya. I ngay-ka kardu bere matha wangu ngerduynu ngani da pana ngangka-re i kardu manangka da nganinu. I kardu ngatha pubangirdurtu-ka, nhini-ka thu pungibatnu.”

¹⁵ Mu Yile neki kathu-ka mamna, “Awu wurda. Kardu ngatha pubanhirdurt i thu punhibatnu-ka nhini ngay-ka mange thatpirr deyida ngurdurrawerlnu.” Bere Yile neki-ka nanhthi magim warda damnamut ngarra nginipunh nukunu Cain-yu, i nhini-ka kardu ngatha pubamkardu nanhthi magim nhini ngarra nginipunh nukunu-ya i nhini kardu-ka mere ngarra warda thu puyibattha Cain-yu.

¹⁶ Bere murrinh nhini thangunu damnintharikerdek, nukunu Cain-ka kanampart i nungardurr warda ngarra Yile neki kathu-yu. I nadha warda dini da nan-nu warda wangu Nod, i nhini da kardidha-yu. Da Nod nhini-ka pangu wangu ngarra ngunga kathu pangarnturtuy pirrim ngarra da Eden wangu danimardabaththa pirri.

Wakal Nukunu Adam Thangunu

Bere Cain i palngun nukunu-ka kardu wakal bampirrubatngintha, i murrinh nukunu-ka Enoch-wa.

I Enoch thangunu kathu-ka kanhi-wa kardu perrenerethbaththaneme purne-yu. Nukunu Irad, Mehujael, Methushael, i Lamech. Mu Lamech thangunu kathu-ka wakal perrkenkuneme-wa, nukunu Jabal, Jubal i Tubal Cain pigunu ngatha-yu.

Nukunu Jabal-ka nukunu da matha kardu kumparra kardipuptha-yu da ngarra nanhthi tents-yu i da wurriniwattha da pana ngangka-re ku wunku menbertidha wurrini ku thip-ya, ku puliki, i ku nenigut. I nukunu Jubal-ka, nukunu da matha kardu kumparra-yu nanhthi meringerrentha wurrini nanhthi kitta mani i nanhthi flute-yu. I nukunu Tubal Cain-ka, nukunu da matha kardu kumparra-yu mewathadha wurrini nanhthi lithpurr, thamul i nanhthi nginipunh nhini mani-yu nanhthi steel thangu-yu.

Bere, nukunu Adam-ka wakal numi deyida bamnabat, i murrinh nukunu-ka Seth-wa. Bere kanhi-wa kardu-yu ngarra Adam thangu kathu perrenerethbaththaneme purne-yu. Nukunu Seth, Enosh, Kenan, Mahalalel, Jared, Enoch, Methuselah, Lamech i Noah. Kardu-ka pardidha i ngarra ngalantharr thathpirr da mana pinimnu i wakal-ka wakal terert-wa pumenbertidha pardi-ya.

6

Kardu Pumerithuktha Pardi i Da Wiye Pumbaththa Pardi

¹ Bere kardu-ka puy wangu daniwithpiththa wurrini i kardu ngarra wurnangat da mana pardidha da ngarra putek ngala kanhi. I kardu-ka pubanangtha purni da pana ngangka-re-ya wunku wakal wurnangat, wakal murruwurlwunka-ya.

² Bere da nhini-re-ka ku angel wiye ngamere pardidha i parnampart Yile neki-yu. I puddanthut kangkarl kathu-yu i ngarra da putek kanhi. I ku-ka pubampunkardu kardu palngun murruwurlwunka, i nhini-ka pumampunkarart warda i panthinpinhat.

³ Bere Yile neki-ka mam, “Ngepan ngay-ka mere ngirranpe nukun ngani ngarra kardu pangu-yu da bere matha wangu-yu, nhini-ka pigunu pangu-ka kardu da matha parnam-yu. Mu da-ka da thangku 120 ngarramutnu-yu kardu parnibirnun-yu.”

⁴ Bere da nhini-re ngarra ku angel wiye nhini-re puddanthut i ngarra kardu palngun pubangampunlet i wakal terert wunku pumenmertidha pardi-ka kardu nginipunh ngen ngala ngala terert pardidha da ngarra putek ngala kanhi-yu. I da nakurl-re deyida pardidha kanhi-yu. I kardu-ka murrinh puddininyiththa purni kardu nginipunh ngen ngala ngala kardu lurruth nhini-nu-yu.

⁵ Bere Yile neki-ka bampunkardu kardu da ngarra putek kanhi mange wiye da matha pumbaththa pardi. I kardu-ka da wiye da matha pubenayengkarnirnth pardi i da wiye da matha marda pumerththa purni. ⁶ I nhini Yile neki-ka dammardathin ngala da matha warda ngarra kardu mampunpatha i da ngarra putek kanhi dampunpinthat-yu. ⁷ I mam, “Ngay-ka ngirranparlaknu warda kardu terert pana-yu ngarra mampunpatha-yu. I ku wunku ngirranparlaknu ku ngala ngala-ya, ku purrkpurk-ya i murrirrbe wanku. Kardu i ku wurnangat warda ngatha ngirranparlaknu, nhini-ka damngimardathin wanku ngarra mampunpatha-yu,” mam Yile neki-yu.

⁸ Mu kardu numi da matha Yile neki-yu le menanamardadha dini-yu. I murrinh nukunu-ka nan-wa Noah. ⁹⁻¹⁰ I kanhi-wa murrinh ngarra Noah nukunu-yu. Nukunu-ka wakal nugarn perrkenkuneme menbertidha kardi. I murrinh pigunu-ka Shem, Ham i Japheth. Nukunu da matha Noah kardu patha kardidha da nhini-re-yu, i nukunu-ka murrinh wunku menabaththa wurrini Yile neki-yu. ¹¹⁻¹² Mu kardu wurnangat-ka kardu wiye da matha pardidha i thu kuy da matha pardidha. I Yile neki bampunkardu da mange wiye da matha pumbaththa pardi i da ngarra mange pigunu-ka wiye da matha nhini-yu.

¹³ I bere Yile neki kathu-ka mamna ngarra Noah, “Nga, ngay-ka ngirranparlaknu kardu wurnangat warda ngatha da ngarra putek pana parnam. Kardu-ka da mange wiye da matha parnam i thu kuy da matha parnam. Ngay-ka mere marda mart

da mange wiye-yu, i nhini ngay-ka ngirranparlaknu da-nu matha warda. ¹⁴ Mu nhinhi-ka tharntu ngala darderdenu nanhthi thay patha thanguu kathu i da weyi ngala ngala i da purrkpurk dadhangarryernu. I nanhthi thipmam letetmam nawarlaknu ngurru kanhi-re i pangu-re marda numi-re, i ngarra da weyi inside deyida namardawarlaknu. ¹⁵ Tharntu-ka nanhthi-ka pangkuy-wa nawathanu i ngala da marda i kangkarl thatpirr nawathanu. Tharntu ngala thatpirr nimin-ya nawathanu. ¹⁶ I da weyi tuwa nawathanu ngarra ngurru-re. I pelpith dupaknu i kunungingki pirrabekthaynu ngarra pelpith ngurru. I ngarra da weyi-ka da-ka perrkenkuneme dupaknu pepe numi-yu, i kanganu i kangkarl.

¹⁷ “Mu nga, ngay-ka kura ngala da matha ngurduthuknu i da putek ngala pana-ka mawerdum-da-matha-nu. I kardu i ku wurnangat warda ngatha panthikwiknu i pudduntinumnu i ngirranparlak da-nu matha. ¹⁸ Mu murrinh ngarra ngay ngampamutnu, murrinh patha nimin-ya, i murrinh-ka kanhi-wa. Nhinhi-ka ngarra tharntu thanirdinu i palngun nhinhi wanku. I wikal nhinhi-re i palngun pigunu-re narnerdinungime. ¹⁹⁻²⁰ I ku-ka perrkenku perrkenku-wa thirranmardaputhnu ku bere ngatha warda ku murrirrbe-ya i ku terert warda ngatha ku nugarn ku mirringi, i nhini-ka birnu warda ngatha parninu. ²¹ I mi dhepdhep mi terert warda ngatha thanikutnu i durdurdinu ngarra tharntu mi nankungime-nu-ya i mi ku-nu-ya.” Nhini-wa murrinh patha thatpirr Yile neki kathu mamna Noah-yu. ²² I bere nukunu Noah-ka murrinh da matha mamnabath i mange nhini mam-yu.

7

Yile Neki Wurdanthuk Kura Ngala

¹ Bere da nhini thanguu Yile neki-ka mamna ngarra nukunu Noah, “Ngay-ka ngirranhinkadha ngardi nhinhi da matha kardu patha thatpirr thanam-yu. I nhini nankungime-ka narnerdinu-warda-ngime ngarra tharntu. ² I nanmertinu ku wanku 14-wa ku-yu ku pana ngarra tarangka murrinh mampa-re-yu, ku nugarn 7 i ku mirringi 7. Mu ku ngamere ku mere tarangka thatpirr-ka perrkenku perrkenku nanbertinu ku nugarn i ku mirringi. ³ I ku murrirrbe deyida ku nugarn 7 i ku mirringi 7 nanmertnu. I da nakurlnu deyida-nu ku terert nhini-ka pawithpith-deyida-nu. ⁴ I bere da ngarra 7 pamanu-ka kura yelyel ngurduthuknu da ngarra putek ngala pana. I kura-ka bere ngatha wangu pirrayelnu da 40 days i da thipinhi 40. I kardu wurnangat warda ngatha i ku wurnangat warda ngatha panthikwiknu. I ngay-ka ngirranparlak da-nu matha ngarra kardu i ku mampunpatha-yu.”

⁵ I bere nukunu Noah-ka murrinh mamnabath murrinh ngarra Yile neki thanguu mamna-yu i mange nhini mam-yu. ⁶ Bere da thanguu nukunu Noah-ka kardu da thanguu 600-wa kardidha ngarra Yile neki-re kura ngala wurdanthuk-yu.

⁷ Bere nukunu Noah, palngun nukunu, wikal nukunu-re i palngun pigunu parnamkardi-warda-ngime ngarra tharntu, nhini-ka mere warda ngarra pankuyiwik-nungime. ⁸⁻⁹ I ku wunku parnardi ku wurnangat warda ngatha wunku ku murrirrbe. I ku ngamere tarangka-ya, i ngamere manangka tarangka thatpirr, i pirdurdidha ngarra tharntu perrkenku perrkenku ku nugarn-ya ku mirringi-ya murrinh ngarra Yile neki thanguu mamna ngarra Noah.

¹⁰ I da ngarra 7 nhini thanguu parnamkardingime-ka wunku ku wunku, Yile neki-ka kura ngala nimin-ya, wurdanthuk warda. ¹¹⁻¹² Bere da nhini-re nukunu Noah-ka 600 da thanguu nukunu-yu kardidha. I da merrk perrkenku i da 17 days, da nhini-re-ka kura ngarra putek pepe thanguu kathu-ka lurruth ngala da matha dempirnturt, i da ngarra kangkarl thanguu kathu kura ngala da matha pirriyeldha bere matha wangu ngarra da 40 i da thipinhi 40 da mana.

¹³ Bere Noah i palngun nukunu i wakai nukunu Shem, Ham i Japheth, i palngun pigunu-re parnamkardingime ngarra tharntu. I da ngarra 7 nhini thanguu mam-ka Yile neki-re kura ngala wurdanthuk. ¹⁴⁻¹⁵ I ku wanku parnardi ku ngala ngala, ku purrkpurrrk i ku murrirre purrkpurrrk wunku. I ku-ka perrkenku perrkenku pirduridha wunku Noah-yu, ¹⁶ murrinh ngarra Yile neki thanguu mamna ngarra Noah. I bere Yile neki-re-ka danthap warda nanhthi tuwa. ¹⁷⁻¹⁸ I kura ngala thatpirr warda wurdanthuk-yu da ngarra 40 da-nu mana.

I bere kura-ka puy wangu denawirnturttha wurrini i kura-ka puy wangu ngala wangu wurrinidha, mu tharntu-ka puy wurrinirurturttha ngarra kura kangkarl-yu. ¹⁹⁻²⁰ I kura-ka puy wurrinimardawiththa i ngarra da palyirr ngala ngala da mana mamperdum, i puy kunungingki deyida wangu dempirnturt kura-yu ngarra mampeweth da mana. ²¹⁻²² I kardu i ku wurnangat warda ngatha daninthikwiktha wurrini da ngarra putek kanhi pardidha-yu.

²³ Yile neki-re pirripunparlak kardu i ku wurnangat warda ngatha da ngarra putek ngala kanhi pardidha-yu. Mu Noah da matha peningime birnu pardedhangime-yu i ku wunku ngarra tharntu pardinganamardadha-yu. ²⁴ Bere kura ngala thatpirr-ka kuguk-wa pirridha da merrk 5 da mana.

8

Tharntu Pirret i Kura Wurdanthut

¹ Bere Yile neki-ka bere ngatha dirrankupedhangime kardi kardu Noah peningime i ku wunku ngarra tharntu pardinganamardadha. Bere nhini thanguu-ka nanhthi wirrirr warda wurdanthuk yurirrdha i kura-ka yunginiyerrdha wurrini thawath. ²⁻³ Kura lurruth ngala nhini ngarra putek pepe thanguu denawirnturttha wurrinika, manthap warda. I kura yelyel deyida manthap. I kura ngala ngarra da putek mamperdum-ka thawath da matha da merrk 5-nu-ya wurdanathuttha wurrini, ⁴ i ngarra tharntu pirret da mana ngarra da palyirr ngala kangkarl. Da-ka murrinh-ka Ararat palyirr-yu. ⁵ I kura-ka puy wangu wurdanathuttha wurrini da 74 days-nu-ya i ngarra palyirr ngala ngala da mana daniwerurtuydha wurrini.

⁶ Bere da 40 days thanguu mam, nukunu Noah-ka nanhthi window ngarra mampatha ngarra tharntu-ka mantharl warda ⁷ i ku wak wurdanthuk. Mu ku-ka mere wurdanawurldha, mu bere matha benarduy-da-dha ngatha kardi ngarra kura thatpirr yunganyerr. ⁸ I da 7 thanguu mam-ka ngarra ku nhini-re benarduy da-dha ngatha kardi-ka ku numi warda wurdanthuk ku bamanthamarl kura-nu bamkardu wurdannayith. ⁹ Mu kura-ka kuguk da ngatha ngala da ngatha pirridha i ku nhini-ka mere da ngatha ngarra pirrangittha, i nhini-ka wurdawurl deyida ngarra tharntu. I Noah-ka nithi yungannawuy wurdankarl ku nhini-yu.

¹⁰ Bere da ngarra 7 nhini thanguu kathu-ka ngana deyida wurdanthuk ku nhini da ngatha. ¹¹ I da kungini nhini da ngatha wurdawurl nanhthi mulurn marra wanku kanthibirrdha tharra wurdannangkarl ngarra Noah-nu. I nukunu-ka the warda mammath kura-ka yunganyerr warda ¹² Bere da 7 nhini thanguu-ka da numi deyida ku nhini da ngatha wurdanthuk, mu ku-ka mere wurdananawurldha ku bamanthamarl nhini-ya.

¹³ Bere da nhini-re ngarra nukunu Noah-re kardidha ngarra da thanguu nukunu 601, da merrk numi i da numi, kura nhini-ka yunganyerr. I bere nanhthi pana ngarra ngurru kangkarl ngarra pelpith darnarawup-ka yunganwurr warda mintherr i bamkardu nhini kura-ka yunganyerr warda. ¹⁴ I bere da merrk perrkenku nhini thanguu-ka da putek-ka tumtum thatpirr warda yudha nhini-yu.

¹⁵ I bere Yile neki kathu-ka mamna Noah, ¹⁶ “Nungewuy-warda-ngime ngarra tharntu kathu-yu ¹⁷ i ku wanku kathu thungunwurr. I ku-ka ngana deyida

pawithpithnu i pubuylang-deyida-nu purru da ngarra putek ngala pana-yu.” ¹⁸ I bere Noah peningime-ka pungamkawuy-warda-ngime. ¹⁹ I ku wanku pungawurr warda, ku ngala ngala-ya, ku purrkpurrrk-ya, ku parlakmenanudha wurrini-ya, ku murrirrbeya, ku terert warda ngatha pungawurr, i ku pumemkarart-wa nhini-yu.

²⁰ Bere nhini thanguu Noah-ka nanhthi palyirr warda bangamkarda. I ku pana ku numi numi ku ngarra tarangka-ka menkararttha pirri puninthuktha warda pirri. I thungku ngarra palyirr numi numi ku binhi da matha ningamnapek Yile neki-nu.

²¹ Bere Yile neki menthingap warda kangunu patha ngarra ku thanguu kathu wurriniwuyrdarridha, i murrinh warda memnu, “Ngay-ka mere deyida mawiye nukun da putek ngala pana-yu kura ngala-re-yu, kardu thanguu da mange wiye pumbaththa pardi. Kardu-ka da mange wiye da matha pubenthengkarnirn pumpan ngarra mamay-re kathu, mu ngay-ka mere deyida ngirranparlak nukun kardu i ku, mange kanhi ngamam mani. ²² Mu ngarra da putek ngala pana pirra da-nu ngatha-ka, da ngarra ngunga-re-ya, da thipinhi-ya, da merrk-ya, mirrangan-ya, da malarnpakpak-ya i da thangu-ya, da nhini-ka da bere ngatha wangu purungkadhuknu.”

9

Yile Neki Ku Kanamkek Banpak

¹ Bere Yile neki kathu-ka murrinh patha nimin-ya mampirruneme Noah i wakal nukunu. “Nga. Nanki-ka wakal terert nubuymanguthputhnu nuru i ngana deyida pawithpithnu i pubuylangnu puru da pana ngangka-re. ² I ku terert-ka penanmanhamnu puru, ku ngala ngala-ya, ku purrkpurrrk-ya, ku murrirrbeya i ku ngurmlirl-ya. I ngay-ka kardu pule ngala bunanpaknu narnirranu ngarra ku wurnangat warda ngatha. ³ I ku nhini-ka ku-ka dhepdhep nanki nhini-yu. Ngay-ka mi ngamnarramut da marra-re-yu, mu marra-ka ku wanku i mi dhepdhep nurumurrknu-yu. ⁴ Mu ku ngen-ka mere nullath ngarra kumulung wanku da ngatha dim-yu, mu kumulung warra ngadha pirriwu i panirikerdek-da-nu mana. Kumulung-ka nanhthi ngala-wa, nanhthi ngarra nginipunh birnu nukunu.

⁵ “Mu ku-re ngatha kardu balelenu i purdurinuminu ngatha-ka nhini ngay-ka ngurdunawerl-deyida-nu ku nhini-yu. I kardu numi-re ngatha kardu pubatnu purdurinuminu-ka nhini ngay-ka ngurdunawerl-deyida-nu kardu nhini-yu. ⁶ Ngay mamnanpatha nanki-ka mangini ngay deyida mani. I nhini kardu nangkai ngatha thu pubat i kurdurinum i kardu numi, nhini-ka kardu ngamere deyida-ka thu puddunawelnu puddurinuminu kardu nhini-yu. ⁷ Bere nanki-ka wakal terert nubuymanguthputh nuru i ngana deyida pawithpithnu i pubuylangnu puru da pana ngangka-re.”

⁸ Bere Yile neki kathu-ka mampirru-deyida-neme Noah i wakal nukunu-re, ⁹ “Mu nga. Murrinh ngay murrinh patha nimin-ya nganarrumutnuneme. Murrinh kanhi-ka nankuneme-nu i kardu pumpan deyida kathu tiduk, ¹⁰ i ku deyida wanku ku terert nhini ngarra tharntu kathu pungawurr. ¹¹ I kanhi-wa murrinh-yu nganarrumutnuneme-yu. Ngay-ka mere deyida ngurduthuk nukun kura ngala thatpirr kanhi mani-yu i mere deyida ngirranparlak nukun kardu wurnangat-yu i ku wanku-yu. I ngay-ka mere deyida mawiye nukun da putek ngala pana-yu kura ngala-re-yu.

¹²⁻¹³ “I mange kanhi-wa the numabathnemenyu murrinh ngarra ngay thanguu ngamnarrumutneme-yu. Ngay-ka ku kanamkek ngay bupaknu ngarra kalakkalak. I da-ka nhini-re-wa the numabathnemenyu murrinh ngay punu da bere matha wangu nankuneme-nu i kardu pumpan deyida tiduk kathu i ku wanku. ¹⁴ I ngarra ngurduthuknu-re nanhthi kalakkalak-ka i nhini-re-ka nubangkardunemenyu

ku kanamkek wunku ¹⁵ ngay-ka the da ngatha mabathnu murrinh nhini ngarra ngay thanguu ngamnarrumutneme-yu murrinh pana ngamam mere deyida ngurduthuk kura ngala thathpirr-ya, i mere nukun deyida ngirranparlak kardu i ku. ¹⁶⁻¹⁷ I ngarra ku kanamkek nhini-re pinthanu ngarra kalakkalak, ngay-ka bangkardu i the da ngatha mabathnu murrinh patha nhini ngay thanguu ngamnarramut-yu i ku wunku da bere matha wangu-yu. Ngarra ku kanamkek-te nubangkardunu-ka nhini-wa da-yu the numabathnu-yu murrinh ngay thanguu ngamnarramut-yu.” Yile neki kathu-yu mampirruneme.

Bere wakal nukunu Noah-ka Shem, Ham i Japheth. Bere da ngarra kura ngala-re thanguu kathu-ka i kardu-ka kanhi-wa pigunu thanguu-yu pubammanguthputh-yu kardu wurnangat thurran kanhi warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi-yu.

11

Yile Neki Murrinh Kardu Mampunthawingkarnu

¹ Bere kardu-ka daniwithpith-deyida-dha wurrini i ngarra kardu wurnangat da mana pardidha. I murrinh-ka murrinh numi da matha pardingerrantha-yu.

² Bere kardu wurnangat nhini-ka purnidha kanhi warda wangu ngarra ngunga kathu pangarnturtuy pirrim i da ngarra darrinpirr ngala parrarntuy, da-ka murrinh-ka Babylonia-wa. I da punnungampinhingka nhini da. ³ I murrinh warda pumemnu, “Ya. Nanhthi putek parldart parlartnemeni i nanhthi palyirr wanku pumangkar-nunemeni i pumawathanemeni i pinariwunemeni ngarra thungku, i nhini-ka tetemam-nu thathpirr, i nanhthi terert nimen-ya pumawathanemeni.” Bere nanhthi warda pumampatha thelput-nu i nanhthi letetmam parnamkut nanhthi ngarra pumaletetnu-yu. ⁴ I murrinh deyida pumemnu, “Ya peneme. Da thelput terert warda pumawathanemeni. Mu thelput numi-ka pangkuy thathpirr pumawathanemeni puy wangu ngarra marnirra ngana da ngatha wangu pirranu, i nhini-ka kardu ngala warda pubuynupaknunge. I nekingime-ka mere nukun pumerdarrarrngime pubuylang-nukun-ngime da pana ngangka-re. Mu kanhi da matha paninunge.”

⁵ Bere da nhini thanguu-ka Yile neki-ka wurdanthut i bangampunmangkardu thelput terert nhini i thelput pangkuy nhini ngarra kardu-re pumewathadha pardi-yu. ⁶ I murrinh memnu, “Kardu kanhi-ka kardu numi da matha parnam i murrinh-te numi da matha parnamngerren. I da ngarra mange marra-re pigunu da matha warda marda pumanganart pumpan. I da ngarra nhini da matha warda wangu mange pamam pumpan-ka da nhini da matha mange puyemanu puru. ⁷ Ka, purdithuthneme,” Yile neki kathu-ka mam. “Murrinh ngarra pigunu parnamngerren-ka pumarrungkarnuneme. I nhini kardu-ka peyetmutnu warda puru nhini-yu.”

⁸ Bere Yile neki-ka murrinh mampunthawingkarnu, i nhini-re warda kardu-ka parnampart warda ngarra pumewathadha pardi da thelput terert nhini-yu. I nhini thanguu-ka pumemnarrarr warda da pana ngangka-re ngarra putek kanhi Yile neki-re banpunlang.

⁹ Bere da nhini murrinh pumpanparl-ka Babel-wa, murrinh kanhi-nu-ya murrinh memkarnu. I da-ka nhini da Yile neki-re murrinh mampirrungekarnu-yu i nhini thanguu-ka banpunlang warda kardu nhini-yu da pana ngangka-re da ngarra putek ngala kanhi-yu.

Murrinh manangka murrinh da ngatha 11.10—50.26.

Psalms 32, 51 and 139

32

¹⁻² Le da matha pumpan kardu pana-yu ngarra Yile neki-re mampunmayerrarr da mange wiye ngarra pumbaththa purni-yu, i nhini-ka mere warda kuntirda da wiye thangunu-yu. Mu kardu nhini-ka kardu tarangka warda parnam ngarra da mange wiye thangunu kathu-yu.

³ Mu ngay deyida mani-ka ngarra mere nganinatharmudha ngarra Yile neki-nu da mange wiye ngay-nu-yu, nhini ngay-ka durdumemardadha ngardi du thangunu-ya. ⁴ Ngay-ka da tetemanthay da matha bangarnurt da thipinhi-ya i da ngunga-ya, nhini ngay-ka the menhibaththa ngurrini mere le thaningadha ngay-yu. Ngay-ka mere thatpirr lurruth ngardidha, mu larrin da matha ngardidha ngay-yu.

⁵ Bere, ngay-ka memnu mange ngay, “Ngay-ka nganinatharmunu warda Yile neki da ngarra mange wiye merithuktha ngurrini-yu.” I bere nhini ngay-ka nganampatharmu warda ngarra nhinhi-yu da mange wiye medha ngurrini-yu. Ngay-ka murrinh mampa warda ngatha terert. I nhini nhinhi-ka thirrimngimaputh warda da ngarra mange wiye medha ngardi-yu i thamngimayekum warda da nhini-yu.

⁶ Mu nginipunh nhini mani-ya kardu wurnangat ngarra nhinhi-ka murrinh kuddipayith kuru da ngarra tetemanthay-re kubardurt kuru-yu. I nhini da tetemanthay-ka mere nukun warda ngarra manmeyurrut nhini-yu.

⁷ Ngay-ka ngurrumpanu ngarra nhinhi i nhinhi-ka nangiyibirunu ngarra da tetemanthay-nu ngatha-yu. Ngay-ka nganimparelnu lurruth da matha, nhini nhinhi-ka namngiyibirnu i thirrangangipe thurran ngay-yu.

⁸ Bere Yile neki kathu mannhe, “Ngay-ka ngurdunanthethithnu ngurru da ngarra mange nangiriwaknu nuru-yu. Ngay-ka ngununarrangkanu ngurru i ngirrananpenu ngurru-ya. ⁹ Mu nginipunh ku miyul mani-ka pirda-wa. Ku-ka tetemanthay-wa thurdyethith-yu ku pana-ya ku thungantutul thurran-ya. I kardu nukun da matha ku nhini-yu mayit kurru-yu nanhthi bridle bit-te kungudhawirurr kurru.”

¹⁰ Mu bere, kardu wiyenpun-ka panthin pumpan nanhthi yidingurr da tetemanthay da matha pubangarnurdurt pumpan. Mu bere Yile neki-ka bere matha wangu dirrangapunpe wurran kardu pana ngarra puddamnayemit pumpan-yu. Nukunu-ka marda thatpirr manganpunart wurran kardu nhini-yu.

¹¹ Bere nanki kardu pana ngarra da mange ngarra yuthpan nanthin numpan-ka le da matha narninu nhini-yu. I nanki kardu pana ngarra murrinh thatpi Yile neki nukunu numamnabath numpan-ka le da matha narninarelnu nhini-yu.

51

¹ Yile, panhingamardathin kathu ngarra ngay. Nhinhi-ka ngala thatpirr marda nangangert thurran ngay-yu i thirrangangipe thatpirr thanam ngala, nhini-ka nangimayerrarnu ngarra mange wiye ngay mebaththa ngardi-yu.

² Thirrangimaputh da mange wiye terert merithuktha ngardi i nangitarangkanu warda nhini-yu. ³ Ngay-ka the nganthin da mange wiye merithuktha ngardi-yu i kanamnginganawe da ngatha wurran ngarra mukmuk ngay-yu. ⁴ Ngay-ka da mange ngarra nhinhi mere ngenhimariwaktha ngurri i nhinhi-ka damngimangkardu da mange wiye ngarra ngay merithuktha ngurrini-yu. I da-ka yuthpan da thatpirr nhinhi-ka mere le thinga ngay-yu. I da-ka nhini-ka yuthpan da-ya thurdung-ingkarelnu ngarra nhinhi kathu-yu.

⁵ Ngay-ka da ngarra marra-re kathu bammata-ka kardu wiye da matha ngardidha ngay-yu. I da marra-re ngarra kale ngay kathu ngardinganamardadha-ka kardu wiye ngardidha-yu. ⁶ Mu nhinhi marda nanganart thim-ka kardu kardunu thathpirr ngurrunu, nhini nhinhi-ka Yile, da mange ngarra nhinhi da matha thangiwinhingayithnu i dungiwerdinu ngarra mukmuk ngay-yu.

⁷ Nangimayerrarr da mange wiye thanguu medha ngardi i nhini ngay-ka tarangka warda ngurrunu. Nangimardatarangka da matha i nhini ngay-ka tarangka warda ngurrunu nhini-yu. ⁸ I thangamutnu le thathpirr. Nhinhi-ka thamngimardarduy ngala da matha, nhini ngay-ka kardu wiyengi ngala da matha ngardidha-yu. Mu le thangamut i ngay-ka le deyida nganinu nhini-yu. ⁹ Thuynngimayekum warda da ngarra mange wiye medha ngardi-yu i thirrangimaputh warda da ngarra mange wiye merithuktha ngurrini-yu.

¹⁰ Yile, magulkul ngarra ngay-ka patha da matha nangimardatarangka, nhini ngay-ka bempayengkarnirnnu ngurru nhinhi da matha-nu, i murrinh ngarra nhinhi da matha ngay mampabathnu ngurru-yu. ¹¹ Mu mere thurdungingkarel nukun ngarra nhinhi thanguu kathu-yu i mere nangimart nukun ngepan ngarra nhinhi ngarra ngay wangu-yu. ¹² Ngay-ka the nganthin nhinhi da matha namngiyibirnu-yu, mu thangamut deyida-nu nanhthi le-yu i nangimanpinu thurru murrinh ngarra nhinhi da matha mampabathnu ngurru. ¹³ I nhini ngay-ka nganpinhingayithnu warda ngurru da ngarra mange nhinhi-yu kardu pana-nu-yu ngarra da mange wiye pamam pumpan-yu i nhini karduka purdimpawurlnu warda kathu ngarra nhinhi-yu.

¹⁴ Yile, nhinhi da matha kardu namngiyibirnu-yu, mu nhini-ka mere thungibat nukun ngay-yu. Mu ngay-ka le da matha nganinu i kardu ngurdirrayithnu ngurru da mange yuthpan thathpirr nhinhi-yu. ¹⁵ Pule, murrinh thangamut kathu-ya i nhini ngay-ka nganhiriparlnu warda nhini-yu. ¹⁶ Nhinhi-ka mere marda nart nanhthi kama ngampamutnu-yu i mange ngarra kama mampanu-ya, wurda. ¹⁷ Mu nhinhi marda nanganngert thim-ka murrinh ngarra nhinhi da matha mampabathnu ngurru i pangimardathinnu thathpirr da mange ngarra wiye medha ngurrini-ya.

139

¹ Yile, nhinhi-ka thirrangannghinhhinhi i the thathpirr thanthinngi. ² Nhinhi-ka the namngibath ngarra ngay-re ngem-yu i ngarra ngay-re ngarrim-yu. I nhinhi-ka the-wa namngibath thim mukmuk ngay-yu da ngarra ngathparr kathu-yu thim-ya. ³ Nhinhi-ka thirrangannghibath thim ngarra ngay ngurranwat-yu i ngarra ngay ngabimngurrrurk-yu. Nhinhi-ka the thanthin thim mange terert ngarra ngay ngamam ngurran-yu. ⁴ Nhinhi-ka the-wa thanthin ngarra murrinh ngamanu ngurru-yu ngarra murrinh mere da ngatha ngamanu-yu.

⁵ Yile, nhinhi-ka thirrangannghipe thanam i namngiyit da matha thanam. ⁶ Nhinhi-ka the-wa namngibath thim da pepe thathpirr-yu, i ngay-ka mere the manhibath da ngarra nhinhi mani-yu the nammath thurran-yu.

⁷ Ngarra wangu nimin ngunuwinhatnhinganamanu-yu ngarra Ngepan nhinhi kathu-yu? Nhini-ka manangka da warda mere ngarra ngunuwinhatnhinganama, wurda da matha. ⁸ Da Heaven ngatha ngimardawithnu-ka nhinhi-ka pangu da matha thim. I ngununu ngatha ngi da ngarra kardu ngarra ngepan pibimpup thanguu-ka i pangu da nganinu ngadha nhini nhinhi-ka pangu deyida thim-yu. ⁹ I ngay mani ngunu ngatha ngi da ngathparr ngarra ngunga kathu pangarnturtuy pirrim i pangu ngatha wangu ngay ngunu ngi ngarra lalingkin langkarr-ya i nganinu ngatha pangu, ¹⁰ nhinhi-ka pangu da matha warra thanam i nangiyitnu ngarra mange batbat nhinhi i thirrangipenu thani. ¹¹ I ngay mani ngurdunungath ngarra thipinhi mallu thathpirr-ka ¹² nhinhi-ka dangingkardu da ngatha-nu, nhini-ka da thipinhi mallu-ka da bere

matha wangu dampalarrang dim nginipunh da ngunga deyida mani ngarra nhinhi-nu-yu. Da ngunga i da thipinhi-ka wurdamninthaweparl da matha nhinhi-nu-yu.

¹³ Nhinhi-ka namngiwatha ngay-yu ngala da matha i danngipak ngarra kale ngay marda nigunu. ¹⁴ Yile, nhinhi-ka ngala thatpirr-wa i ngay-ka ngamnhiriparl nganam i namngimardat ngay-yu, nhinhi-ka namngingkalelunh ngala da matha ngay-yu. I da mange ngarra terert nhinhi nam thurran-ka murruwurlnhima ngala da matha nhinhi-yu. Ngay-ka the-wa nganthin.

¹⁵ Da marra-re ngarra kale ngay marda ngardinganamardadha i ngurdanarurturtha ngardi nhinhi da matha the nengibaththa thardi ngay-yu, mu kardu ngatha-ka wurda da matha. ¹⁶ Nhinhi-ka damngingkardu ngay-yu kardu mere da ngatha banabattha-yu. I nhinhi-ka tharntilil wardarra ngarra buk nhinhi da thanguku numa thanguku ngay nganibirnununu-yu kardu ngay mere da ngatha banabattha-yu.

¹⁷⁻¹⁸ Yile, ngay-ka da tetemanthay bangamnhimardurt ngem-yu ngarra mukmuk terert nhinhi-yu. Ngay-ka mere ngarra ngunhimariwu mukmuk ngarra nhinhi-yu, nhini-ka nanhthi mukmuk-ka nginipunh darrimurn mani-wa nguriwu ngani-yu mu puy deyida wangu. Mu ngay ngatha ngunhimariwu mukmuk terert nhinhi-ka i ngarra marikerdeknu-re-ka nhini nhinhi-ka bere ngatha wangu thirrangipenu thani ngay-yu.

¹⁹ Yile, ngay marda manganart ngem kardu wiyenpun thunthuknu warda i marda manganart ngem kardu thu-wunma wunku parningipartnu warda ngay-yu. ²⁰ Kardu nhini-ka murrinh wiye pumamnhirdarrithak parnam-ya i nhinhi murrinh wiye parnamnhirdarrikut parnam-ya. ²¹ Yile, ngay-ka mere thatpirr marda manart ngurru kardu pana ngarra mere marda kumanhert thatpirr kuru-yu i murrinh mere thatpirr kumayit kuru-yu. ²² Yile, ngay-ka mere marda manart ngurru ngala thatpirr-yu kardu nhini-yu.

²³ Yile, thirranginhinhnhinhnu i the nangimabathnu marda ngarra ngay. Thurdun-githapnu i the nangimabathnu mukmuk ngay. ²⁴ Dangimangkardu mani da mange wiye kama mammath ngurran. I bere matha wangu thunungangkanu thurru da mange ngarra nhinhi wangu i nhini ngay-ka bere matha wangu birnu nganinu nhini-yu.

Jonah

Nukunu Jonah Mere Murrinh Menabaththa Yile Neki

¹ Murrinh kanhi-ka murrinh murntak i murrinh-ka murrinh nukunu Jonah-wa. Yile nukunu-ka murrinh-ka Amittai-wa. Nukunu Jonah-ka murrinh ngarra Yile neki nukun-wa wurdanarrayiththa wurrini.

² Bere Yile neki-ka murrinh mamna ngarra Jonah-yu, “Thununu thi ngarra thelput terert pangu da ngamengka da nan Nineveh i kardu murrinh narranu da mange wiye da matha parnam da pangu-yu. I ngay-ka the-wa nganthinpun ngem kardu da mange wiye da matha parnam pangu-yu i kardu-ka ngay-re warda ngunmatnu-yu,” Yile neki kathu mamna-yu. ³ Mu nukunu Jonah-ka mere murrinh menabaththa Yile neki-yu, wurda. Mu nukunu-ka dempinhirdarriparl mayern numi deyida wangu nadha dini i nuywinhattha-mana-wa-nintha ngarra Yile neki-yu. Nadha dini da ngarra nan Joppa da ngarra lalingkin manta. I ngana da tharntu bangarnurt. Tharntu nhini-ka mengkadha pirri da ngamengka-nu wangu da nan-nu Spain. I nukunu-ka ku mani pay mamna ngarra kardu pule ngala ngarra nanhthi tharntu nukun. I kanammardap warda nukunu Jonah-yu ngarra tharntu.

Bere peneme kardu ngarra tharntu wurlk pumedhaneme punne-ka pumpankar-durrneme da ngamengka-nu warda wangu da nan-nu Spain. I nukunu da wanku Jonah nuywinhattha-mana-wa-nintha ngarra Yile neki-yu. ⁴ Bere puy punnedhaneme. Mu Yile neki-ka nanhthi wirrirr ngala wurdanpirruthukneme i tharntu-ka nanhthi warda buywarntartadha.

⁵ Bere peneme kardu pana wurlk ngarra tharntu pumedhaneme punne-ka puninkungkawerrdha-warda-neme kardi i nhini-ka parderrukaykaydhaneme ngarra ku darrikardu ngepan peneme-nu pumankumanpinuneme nanhthi tharntu pumay-ibirnununeme. I nhini thangunu-ka pumemnungkuneme mange peneme, “Ya, nanhthi pirraputhneme nanhthi purrkpurrrk nganaka-ya i nhini-ka parnturtparn warda purrunu.” I bere pibimkaputhneme nanhthi purrkpurrrk-yu, i nhini-ka parnturtparn warda tharntu wurrinidha nhini-yu.

Mu nukunu Jonah-ka yungurrrurkthda da ngatha ngurrnguwarl ngala pepe ngarra tharntu. ⁶ I kardu pule ngala ngarra tharntu nukunu-ka wurdanthut pangu pepe i bangarnurt Jonah-yu. I marnurt i mamna, “Ya, thangku-dha thibim kanhi-yu? Thewirnturt kathu i Pule ngala nhinhi nimin thaninakaykaynu manhimanpinemenu. Nukunu-ka panhemardathinnu-kama-neme i manhiyibirnu-kama-neme,” mamna nukunu nhini kathu-yu. ⁷ Mu peneme nhini kathu-ka pumemnungkuneme, “Ya, nangk-al-wa kardu kanhi-yu yungannhebangneme thu wirrirr ngala kanhi-yu?”

Bere nanhthi pi warda pumangankakutneme mange murntak warra pumedhaneme punne. Nanhthi ngamere-ka nanhthi pangkuy pangkuy i nanhthi numi da matha-ka ngaliwe-wa. Bere nanhthi warda pungeningkartpirtthaneme pe i nukunu da pi ngaliwe-yu manganart-yu Jonah da. I nhini-ka the warda panthinkaneme Jonah da yunganpirrubangneme-yu thu wirrirr ngala nhini-yu. ⁸ I pumamna-warda-neme, “Nga, ngankuneme-ka ngunhirirda-mani-neme?” Pumamna-warda-neme ngarra nukunu Jonah-yu. “Thu wirrirr kanhi-ka nhinhi da matha nawa thunganngarrubangneme-yu? Thangku-nu thanam kanhi-yu ngarra tharntu kanhi-yu?” Pumamnaneme. “Nhinhi-ka kardu ngarra-dha kathu?” Parramkadharripuneme.

⁹ Mu nukunu kathu-ka mampirruneme, “Ngay-ka kardu Hebrew-wa,” mam nukunu-yu. “I Pule ngala ngay-ka dhi-wa kathu dim kangkarl. I nukunu-ka

mampatha da putek kanhi i lalingkin kanhi,” mampirruneme. ¹⁰ “I ngay-ka ngunuwinhattha-mana-wa-nintha ngarra Pule ngala ngay kathu-yu.”

Bere peneme-ka perrananhamtha-warda-neme parde ngarra wirrirr ngala pangu thangunu-ya i ngarra Pule ngala Jonah nukunu. I pumamnaneme, “Ya, nhini-ka da mange wiye-wa nam nhinhi-yu.” ¹¹ Mu thu wirrirr deyida kathu-ka puy deyida kathu dimpuyit lurruth. I pumamna-deyida-neme peneme-yu, “Ngarra-re ngiyemanuneme ngankuneme-yu ngarra thu wirrirr kanhi madhapnu-yu?” ¹² Mu nukunu Jonah kathu-ka mampirruneme, “Nga, nunnengikununeme ngarra lalingkin i nhini-ka thu wirrirr kanhi-ka madhapnu warda i da watmam deyida pirranu. Ngay da matha ngungannarrubangneme thu wirrirr ngala kanhi-yu. Ngay da matha mere murrinh menabaththa Pule ngala ngay-yu i nhini-ka thu wirrirr ngala kanhi wurdannhethukneme-yu,” mampirruneme nukunu Jonah kathu-yu.

¹³ Mu peneme nhini-ka mere punnekudhaneme ngarra lalingkin wangu nukunu Jonah-yu, wurda. Nhini-ka puyemkangurruka-da-matha-neme. Puddankathapneme da matha puyemkangurruka-mana-wa-neme da ngarra pangkin-nu-yu. Mu wurda, puddamkabay-da-matha-neme ngala. Mu thu wirrirr-ka puy wurrinidha thu lurruth deyida kathu dimpuyit.

¹⁴ Bere peneme nhini-ka pumamnaneme ngarra Pule ngala Jonah nukunu wangu-yu, “Nukunu Jonah ngatha ngunnakununeme i payiwiknu-ka nhinhi-ka mere nukun thungankubatneme i thurdungankurinumine,” pumamnaneme ngarra Pule ngala Jonah nukunu-yu. “Mu nhinhi nimin thurdanngaruthukneme thu wirrirr ngala kanhi-yu.”

¹⁵ Bere kardu-ka nukunu Jonah-ka pumangankabertneme i punnungamkakuneme ngarra lalingkin warda wangu. I nhini thangunu-ka thu wirrirr-ka manthap warda nhini-yu i da watmam warda pirridha. ¹⁶ I peneme nhini-ka perranamanhamtha-warda-neme parde ngarra Yile neki-yu. I da nakurl-te-wa ku puliki warda pumpannabatneme ku pinnangamnapekne Yile neki-nu-yu nhini nukunu thangunu weyida mampunkuyibirnuneme-yu. Nhini-wa murrinh-yu pamamnaneme ngarra Yile neki da ngarra marra-re kathu ngarra wirrirr ngala pantet-yu. I mange-ka kanhi da pumamkaneme kanhi.

¹⁷ Bere ngarra nukunu-re Jonah punnungamkakuneme-ka ngarra lalingkin-ya Yile neki-ka ku ngurlmirl ngala wurdannathuk dindhuduth nukunu Jonah-yu. Mu kardu-ka birnu-wa kardidha ngarra marda ku ngurlmirl. I da-ka perrkenkuneme-wa kardidha-yu ngarra marda nhini-yu.

2

Nukunu Jonah Dininangerrentha Ngarra Yile Neki

¹ Bere ngarra ku ngurlmirl ngala kardinganamardadha-ka nukunu Jonah-ka murrinh kardinangerrentha ngarra Pule ngala nukunu warda wangu Yile neki-ya. ² I menadha kardi, “Ngay-ka mere menanumanpidha ngani ngay ngatha-yu, wurda. Mu ngay-ka nganampakay ngarra nhinhi. I nhinhi-ka thamngidhart i namngimanpi. I ngay-ka ngungipuptha warda-wa i ngardimpakay-ka-deyida-dha ngarra kura pewerti thangunu kathu, i nhinhi-ka dimngayepup warda nhini-yu. ³ I nhinhi-ka thunungamngiku ngarra kura pewerti ngarra da lalingkin marda nganangurr. Bere lalingkin-ka da pana ngangka-ya nanhthi lalingkin da matha. I nanhthi ngurntinh da matha ngarra thurdanthuk-ka daningiwetuttha wurrini nanhthi ngala ngala da matha. ⁴ I ngay-ka memnu, ‘Aa, mere ngurdimpawurlnu i da thelput ngala nhini-ka mere warda bangkardunu deyida thelput patha nhinhi ngarra ngarnampangerren-ya,’ memnu mange ngay marda-re.

⁵ “I kardu-ka damngiyiwik warda nhini-yu. Lalingkin ngardithurduthurduththa i daningiyikiktha kardi. Kura lalingkin-ka da pana ngangka-ya ngala da matha. Nanhthi kurrugurruk ngarra pelpith-yu panngiweral i puningiwekarldha kardi nanhthi kurrugurruk i nanhthi mimpì.

⁶ “Bere puy ngurrinidha ngarra da pewerti thathpìrr da palyìrr ngala pepe kura pewerti puy ngurrinidha. Ngay-ka mamngingkat i kardu ngungipuptha warda-wa pangu-yu. Mu nhinhi-ka thanthinngimardawith deyida ngarra da kura pewerti pangu kathu-yu. Nhinhi Pule ngala ngay namngiyibirnu. ⁷ Kardu ngingamnuthap ngungipuptha warda-wa, mu ngay-ka ngardimpakaykay-deyida-dha i nhinhi-ka dimngayepup da ngarra nhinhi thanguu kathu thim da patha nimin-ya.

⁸ “Bere kardu ngamere-ka puddampirrayemit pumpa-ka ku ngepan ngarra darrikardu pigunu, mu nhinhi-ka parnamnhipart i mere kuddumpayemit warda kuru. ⁹ Mu ngay-ka nganhiparlunu ngani nanhthi thamarl ngarra ngay-re nganimparelunu. I ku puliki ngumpabatnu ngarra murrinh nhinhi mampa-ya marra-re-ya ngumpabatnu. Nhinhi da matha mani kardu nanthibirnu-yu.”

Bere murrinh damnarikerdek nukunu Jonah ngarra Yile neki kardinangerrentha-yu ngarra ku ngurmlirl ngala nhini kardinganamardadha-yu. ¹⁰ Bere nhini thanguu Yile neki-ka ku ngurmlirl ngala nhini wurdanthuk ngarra nukunu warda Jonah pibenu ngarra pangkin darrimurn-ya nhini da-yu. I bere ku ngurmlirl nhini-ka dimme warda nukunu Jonah-yu ngarra darrimurn da pangkin thathpìrr warda.

3

Nukunu Jonah Murrinh Mamnabath Ngarra Yile Neki

¹ Bere nhini thanguu Yile neki-ka murrinh deyida mamna ngarra Jonah-yu, ² “Thununu thi da Nineveh deyida wangu ngarra thelput terert pangu-ya. I kardu narranu murrinh ngarra mampa marra-re-ya.” ³ I bere nukunu Jonah-ka murrinh mamnabath Yile neki-yu i nadha dini puy da Nineveh-nu warda wangu. Bere da-ka Nineveh-ka da ngala nimin-ya da thelput manta manta benaletettha wurrini. I da nhini punulili pi marda nganangurr yuthpan-ka da-ka nginipunh perrkenkuneme mani-wa punirrit pi-yu. Nginipunh nhini mani-wa da Nineveh pangu medha wurrini-yu.

⁴ Bere ngarra nukunu Jonah pangarntuy mana da nhini-ka i bere pantet warda wurrinilidha. Wurrinilidha da numi kanawit nhini-yu. I thipinhire nhini-wa murrinh warda pantet-yu murrinh warda merradha wurrini, “Nga kardu, nubingayepup kathu murrinh kanhi-yu. Da merrk numi i kanganu pinthabardinu-ka Pule ngala Yile neki punanmatnu warda nhini-yu i thelput wanku bunanmapeknu purru.” Murrinh nginipunh kanhi mani-wa merradha wurrini nukunu Jonah-yu. ⁵ I kardu-ka murrinh thathpìrr warda kanampunmardardi murrinh Yile neki-yu murrinh ngarra nukunu Jonah merradha wurrini-yu.

Bere mi warda parnampart mi dhepdhep mere parnimurrktha warda. I pubanardurdidha punni nanhthi kaligu wurdurdulkmam warda nhini-ka dampunmardathin warda da ngarra mange wiye pumedha pardi-yu. Kardu wurnangat warda ngatha pubanardurdidha punni nanhthi kaligu wurdurdulkmam da matha i kardu pule ngala ngala-ya i kardu kanganu pardingkaduktha-ya. ⁶ Mu kardu pule ngala thathpìrr da ngarra nhini dinirradha-ka murrinh pamnayepup ngarra nukunu Jonah murrinh nhini wurdanarrayiththa wurrini-yu. I pampirrayepup kardu wurnangat mange nhini pumedha punni-yu.

Bere nhini thanguu weyida nukunu kardu pule ngala thathpìrr warda-ka dempirnturt ngarra da chair ngala ngarra nukunu kathu kardipuptha-yu i yunganpirt nanhthi kaligu patha i bardi nanhthi kaligu nanhthi wurdurdulkmam warda. I

kanawup ngarra nanhthi nguwart mulurnu-ya. Nhini-ka nukunu deyida wanku dammardathin da mange wiye medha kardi-yu. ⁷ I nhini thangu nu nukunu-ka murrinh warda darntilil i kardu wanku wurdanpunkuthukneme pumbaththaneme tharra murrinh nhini-yu ngarra kardu wurnangat-nu warda wangu punnedhaneme. I murrinh-ka kanhi-wa mam kardu pule ngala thathpirr darntilil-yu.

“Nga kardu, murrinh kanhi-ka ngarra kardu ngala thathpirr ngemnarra nanki thangu nu kanhi-yu i kardu ngala ngala ngamere deyida-re. Murrinh kanhi-ka the da matha numabathnu. Bere nga, mere nangkai nukun kanimurk mi-yu i mere nangkai nukun kura kanigurdugurduk. I ngana deyida ku puliki i ku thip i ku nenigut i ku terert warda ngatha mi parnu mere kawekat nukun karni. I kura mere kurugurdugurduk nukun. ⁸ I kardu wurnangat warda ngatha nanhthi nubuyrdurduinu nanhthi kaligu wurdurdulkmam da matha i ngana deyida ku wurnangat warda ngatha-ka nubunnurdurduinu nanhthi kaligu wurdurdulkmam da ngatha. I murrinh-ka murrinh yuthpan thathpirr-wa numananu nuddinayithnu ngarra Pule ngala Yile neki-yu. I narnipartnu warda da mange wiye pana-yu i mere nuntithuk nukun thu kuy ngarra kardu-yu. ⁹ I nhini Pule ngala Yile neki-ka mukmuk-ka purdurduynu kama-ya i nhini-ka mere warda pinamardakatnu pi. I mere kama punhibatnungime i mere kama purdunhirinuminungime nhini-yu.” Nhini-wa murrinh-yu ngarra kardu pule ngala thathpirr mampirra ngarra da pigunu-yu da pangu da Nineveh.

¹⁰ Bere ngarra Yile neki bampunmangkardu mange pangu pumedha pardi-ka i mange wiye parnampart-ka nhini nukunu-ka mukmuk-ka wurdannurduy da thathpirr nhini-yu. I mere warda puynmattha wurdintinumidha da pangu Nineveh-yu i mere buynmapektha warda thelput-yu ngarra murrinh marra-re nukunu Jonah merradha wurrini murrinh Yile neki-yu ngarra kardu-yu.

4

Yile Neki Dampirramardathin Ngarra Kardu Da Nineveh

¹ Bere Yile neki-ka mukmuk wurdannurduy i mere warda puynmattha kardu pangu-yu. I nukunu Jonah-ka kardu denamardarurrdha warda kardi i kardu ningamardakattha warda kardi mere wanku puynmattha kardu ngarra da Nineveh-yu. ² Bere nhini nukunu Jonah kathu-ka mamna Yile neki-yu, “Pule, ngay-ka kardu the menhibaththa ngurrini da marra-re mange kanhi nam-yu da pangu da ngarra ngay da wangu. Nhini weyida ngay pana nguniwinhattha-mana-wa ngay-yu da ngathparr wangu-yu da nan-ya Spain. I ngay-ka the-wa nganthin nhinhi-ka Pule ngala kardu wurnangat warda ngatha marda-wa thathpirr nanganpunart thurran-yu. I thirranganpunpe thanam-yu i nampunmanpi thanam-yu. I nhinhi-ka kardu thanthanka thanam i kardu murlmurl thanam i mange patha da matha thanampirra ngarra kardu-yu. Mu kardu ngatha da mange wiye parnipartnu-ka i murrinh ngarra nhinhi pumampabathnu thathpirr-ka nhinhi-ka mukmuk-ka thurdurduynu warda i mere warda thunmatnu nhini-yu. ³ Mu marra kanhi-ka ngay warda thungibatnu i thurdungirinuminu. Nhini-ka patha-wa nhini-yu ngay ngupupnu-yu. Birnu-ka mere marda mart,” nukunu Jonah kathu mamna ngarra Yile neki-yu.

⁴ Bere Yile neki kathu-ka mamna ngarra Jonah-yu, “Nhinhi-ka mere nukun kinanhimardakat kani.”

⁵ Bere nukunu Jonah-ka yungawuy warda da ngarra thelput terert nhini-yu da Nineveh-yu. I nadha dini pangu wangu i kanawup da manta da ngatha ngarra thelput nhini-yu da ngarra ngunga kathu pangarnturtuy wurran. I mulurn dawup i kanawup ngarra mulurn da. Bere dinimardamardadha i diniyekattha warda ngarra pamanu Yile neki da pangu-yu. ⁶ Bere Yile neki-ka nanhthi thay mulurn mampatha i bannapak

Jonah-nu. Wurdarnturturt mere pirdith i dampet. I nhini-ka ngarra thay mulurn warda bengkaburrdha dini. Nukunu Jonah-ka le warda dinidha nanhthi mulurn pangu-nu.

⁷ Bere da thipinhire nhini da pankapurl mana warda manta-ka Yile neki-ka wurdanthuk ku ngurmu nanhthi mulurn-nu pamarikerdeknu. I bere demkawath warda nanhthi thay mulurn ngarra Jonah dinidha-yu. ⁸ Bere da ngunga numi thipinhire da ngatha da pankapurl nhini-ka Yile neki-ka wurdannathuk nanhthi wirrirr dernturr ngarra ngunga kathu pangarnturtuy wurranyu. I nukunu Jonah-ka demperurr warda ngarra pelpith-yu i kardu denaralaldha warda-wa. I murrinh memnu marda-re, “Ngay-ka marda manganart ngupupnu warda. Nhini-ka patha-wa nhini-yu ngupupnu-yu mere nganibirnu nukun.”

⁹ Bere Yile neki kathu-ka mamna, “Nhini-ka mange patha pana-yu nam-yu kinangamnhimardakat kem ngarra thay mulurn-te thanguu demkawath pana ngarra nhinhi-yu?” “Yu,” mamna Jonah kathu-yu. “Nhini-ka patha-wa nhini-yu ngay ningamngimardakat dim-yu. Ngay-ka ningamngimardakat thatpirr dim nhini-ka ngay-ka marda warda manganart ngem ngupupnu-yu.”

¹⁰ Bere Yile neki kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka damnhinamardathin dim nanhthi thay mulurn-nu ngarra demkawath-te-yu. Mu nhinhi-ka nanhthi-ka mere newathadha-wa i mere thurdirurturttha i mere thirrangipedha thani nanhthi mulurn pana-yu. Nanhthi thay mulurn-ka da thipinhi numi da matha pangarntuy-yu. I da numi pirridha i thipinhire nhini weyida pankapurl mana warda manta-ka demkawath warda. ¹¹ Mange nginipunh nhini mani damnhinamardathin dim nanhthi mulurn-nu, ngay-ka nginipunh nhini deyida mani damngimpirramardathin dim kardu pangu-nu-yu ngarra da Nineveh-yu. I mange patha-wa nhini-yu damngimpirramardathin dim kardu pangu-nu-yu. Da pangu-ka kardu mamay wurnangat-wa parnam i mange wiye i mange patha-ka mere ngatha the kumabath, wurdada ngatha. Kardu mere thapath pangu kardu mamay-yu, kardu wurnangat nimin-ya pangu-yu 120,000, i ku wanku parnam ku wurnangat-yu.”

Bere murrinh-yu Yile neki kathu ngarra Jonah dininangerrentha-yu damnarikerdek warda-yu.

Matthew

Murrinh Ngarra Jesus Christ Bammat

Luke 3.23-38

¹⁸ Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra Jesus Christ-te bammat. Bere da ngarra marra-re kathu-ka kale nukunu Jesus Mary-ya, kardu niyeniye nukunu Joseph. Mu kardu peninginha-ka kardu mere da ngatha benanginhalettha ngarra nigunu-re Mary-ka the warda mebaththa wurrini kardu marda wurrinidha-yu. Nhini-ka Ngepan Yile neki thangunu weyida nigunu-yu damngemut kardu marda pangu kardidha warda-yu.

¹⁹ Mu nukunu Joseph-ka mam mana-wa, nigunu Mary-ka kardu nugarn numi thangunu mana-wa kardu marda pangu wurrinidha-yu. Bere nukunu Joseph-ka kardu patha-wa kardidha-yu i murrinh law kardu ngarra Jews nukunu daninmariwaktha wurrini. I nhini-ka murrinh nginipunh kanhi mani-wa memnu murrinh mange nukunu ngatha-yu, “Ngay-ka mere murrinh nukun marra kardu ngarra terert wangu-yu nigunu Mary kardu putput kurran pangu-yu. Mu ngay-ka murrinh thawath da matha marrunungime ngarra kardu darrikardu nigunu, i nhini-ka menginhardarrarnu ngurru i mere warda benginhalet nukun.”

²⁰ Mu bere, ngarra mukmuk nhini-re benayengkarnirnthani-ka ku angel ngarra Yile neki thangunu kathu pangamnaruy ngarra nukunu da, da ngarra nirn-te yudha. I murrinh mamna, “Joseph, nhinhi-ka kardu tharntethbath thathpirr thurran ngarra King David thangunu kathu. Mu nga. Mere nukun yidiwe thaninge ngarra nigunu Mary-yu, mu kardu bere matha wangu denginhaletnu thani. Nigunu kardu putput pana kanam-ka ngarra Ngepan Yile neki thangunu kathu damngemut wawal pangu-yu. ²¹ Nigunu-ka kardu wawal nugarn-wa buyngebatnu-yu i nhinhi-ka murrinh thuparlnu-ka nan-wa Jesus, nhini nukunu-ka kardu pirranmaputhnu purru da ngarra wiye pumammath parnam kardu darrikardu nukunu kardu Jews-ya. I nhini nukunu-ka da mange wiye pirrinmaputhnu ngarra kardu wurnangat thangunu kathu, i kardu warda manthibirnunu purru.” Ku angel nhini kathu-yu mamna ngarra Joseph.

²²⁻²³ Bere da murntak nhini warra-ka Yile neki kathu murrinh mamna ngarra ku prophet nukunu. I murrinh-ka kanhi-wa mamna, “Nga. Kardu mardinhpuy manangka nangkun paningenu kardu putput paninu-yu, da nakurlnu-wa. I wawal-ka nugarn-wa buyngebatnu-yu. I murrinh nukunu-ka nan-wa Immanuel.” Murrinh kanhi-wa-nu, “Yile neki-ka kanhi-wa dim ngarra nekingime.” I bere da nhini-re ngarra nigunu Mary putput kardidha warda-ka, murrinh nhini ngarra Yile neki thangunu kathu ngarra ku prophet nukunu mamna da murntak warra-ka, murrinh nhini-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.

²⁴ Bere ngarra nukunu thangunu Joseph bangamnirngarra yungurkurrkthaka, kardu warda dempirnturt i murrinh warda mamnabath ku angel mamna-yu. I nhini nukunu Joseph-ka kardu warda manganmert nigunu Mary-yu i kardu warda bamnginthamardi nigunu-yu.

²⁵ Mu peninginha-ka mere da ngatha kaningintharrittha da-yu, mu da ngarra wawal nugarn-te warda bampirrubatnginha. I kardu wawal nugarn nhini-ka Joseph murrinh panparl-ka nukunu-wa Jesus.

¹ Bere, ngarra nukunu-re Jesus bammat da ngarra Bethlehem-ka, nukunu Hered-ka ku pule ngala dinirradha pangu-yu da nan-ya Judea. Da Bethlehem nhini-ka ngarra da ngala nhini Judea pirrimpirra.

Bere kardu nugarn ngamere parramkaruyneme pangu da da nan Jerusalem. Peneme nhini-ka da pangu thanguu kathu punnadhaneme-yu ngarra da ngunga kathu pangarnturtuy wurran. I peneme-ka bere matha wangu nanhthi pilinh pirabaththaneme parde.

² Bere peneme nhini-ka murrinh warda pumerradha pardi kardu pana ngarra da Jerusalem pardidha-ya, “Ya. Ngarra wangu da-yu ngarra kardu wakal nugarn nhini bammat-yu, kardu wakal pana ngarra kardu Pule ngala pinarranu-yu ngarra kardu Jews-yu?” Parrinintharrpudha-yu. “Ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme nanhthi pilinh nukunu pangu thanguu kathu-ya ngarra ngunga kathu pangarnturtuy wurran-yu. I nhini ngankuneme-ka the warda nganthinkaneme nukunu bammat wardarra-yu, wakal nugarn pana-ya ngarra kardu Pule ngala pinarranu-yu ngarra kardu Jews nukun-ya. I ngankuneme kanhi da ngunnadhaneme-yu nukunu-nu ngubamkardunemenu i ngenawinhipingkarlnemenu-yu.” Murrinh nhini-wa murrinh pumerrudhaneme parde peneme nhini kathu-yu ngarra kardu.

³ Bere ngarra nukunu-re pule Hered panthepup murrinh nhini-ka, nukunu-ka kardu puniyengkawerrdha warda kardi i kardu wurnangat pangu deyida wanku ngarra da Jerusalem pardingkadhuktha.

⁴ Bere nukunu Hered-ka dimpirrakay warda ku yilarn ngala ngala i kardu pana ngarra puddinethiththa purni murrinh law ngarra kardu Jews nukun. I mampirra, “Ya. Ngarra mani wangu nukunu Christ buybatnu-yu, kardu nugarn pana ngarra Yile neki mam da murntak warra purduthuknu-yu ku Pule ngala-nu pinarranu ngarra kardu Jews-yu?” Dampunkudharrpuneme nukunu kathu Hered-yu.

⁵ I peneme kathu-ka pumamnaneme, “Ya. Da pana wangu da nan-ya Bethlehem ngarra da pirrimpirra-ya Judea. I kanhi-wa murrinh mam ku prophet-yu da murntak warra-yu, murrinh ngarra Yile neki thanguu-yu, ⁶ ‘Nga, kardu ngarra da Bethlehem narnam da ngarra ngala pirrimnarra Judea. Da nanki-ka da mere warda pirranarranu-yu da kunungingki, nhini-ka kardu Pule ngala buynarrabatnu da pangu Bethlehem-yu. I nukunu-wa kardu kumparra purrunarranu i pirrananpenu pani-yu kardu ngarra ngay-yu kardu ngarra narrarntethbath ngarra nukunu Israel thanguu-yu.’ ”

⁷ Bere nhini thanguu nukunu Hered-ka dimpirrukayneme murrinh dederrk-nu kardu peneme ngamere pana ngarra nanhthi pilinh nhini pubamkangkarduneme i mampirruneme, “Ya peneme. Minthire nankuneme pana-yu nubamkangkarduneme nanhthi pilinh nhini da marra-re kathu-yu?” I peneme kathu murrinh pumamnaneme.

⁸ I ngana deyida mampirruneme, “Nga. Narnu-warda-neme da pangu nan Bethlehem i niranawinhadhathnemenu kardu wakal nugarn nhini-nu i ngarra nubardurt-da-nu-mana-neme. I murrinh-ka nuddungangkarlnu-kathu-neme i kanhi deyida ngarra ngay ngem. I nhini ngay-ka pana deyida ngurrunanu warda wangu i bangkardunu kardu wakal nugarn nhini-yu i ngenawinhipingkarlnu i ngariparlnu warda nukunu-yu.” Nhini-wa mampirruneme nukunu Hered kathu-yu.

⁹⁻¹⁰ Bere murrinh nhini thanguu peneme nhini-ka punnungamkardurr-warda-neme i puy punnadhaneme da Bethlehem-nu warda wangu. Mu ngarra peneme-re punnadhaneme-ka nanhthi pilinh nhini da ngatha da ngarra marra-re pubamkangkarduneme-ka pangu warra kumparra wurrinirrudhaneme ngarra peneme. I peneme-ka parraneriwaktha-warda-neme purne da Bethlehem-nu wangu, i le patha nimin-ya punnadhaneme. Bere nanhthi pilinh nhini-ka puy wurrinidha i

pirret i pirringanawedha pangu kathu da kangkarl ngarra thelput nhini da ngarra kardu wakal nugarn nhini kardidha-yu.

¹¹ Bere nhini thanguu-ka peneme nhini-ka parnamkardi-warda-neme ngarra thelput nhini da i pubamkangkarduneme kardu wakal nugarn nhini-yu wunku kale nukunu Mary-ya. I perremnawinhipingkarlneme i parramkariparlne me mange pana mani ngarra pule ngala pumerradha purni. I ngarra nanhthi bag ngarra peneme-ka pumamkadharlurneme i parramnamutmutneme nanhthi gold nanhthi mani-ya, i nanhthi tulurulumam nanhthi kangunu patha, i nanhthi nginipunh maminanh mani kangunu patha.

¹² Bere nhini thanguu Yile neki kathu-ka mampirruneme ngarra peneme nhini ngarra da nirn-te, “Nga. Mere nukun nuddewurlneme pangu wangu ngarra Heredyu i mere numana-nukun-neme ngarra wangu da nukunu kanam.” Bere peneme nhini-ka perremkawirnturneme i puddamkawurlneme ngarra da peneme-nu warda wangu da mayern numi deyida-nu wangu punnadhaneme.

Joseph, Mary i Jesus Punnadhangime Da Egypt-nu

¹³ Bere ngarra peneme thanguu punnungamkardurneme-ka ku angel ngarra Yile neki thanguu kathu pangamnaruy ngarra Joseph da nirn-te. I murrinh mamna, “Ya, wurr thewirnturt. Kardu wakal nugarn pana i kalekale nankubertinu-warda-ngintha ngarra da ngamengka-nu warda wangu ngarra da nan Egypt. Nukunu Hered-ka pirranawinhadhathnu pani da pana ngangka-re-wa wakal nugarn nhini-nu thu pubatnu-yu. Mu nunnardurr-warda-ngime i pirtpirt da matha nunnanungime. I pangu da matha narnengimenu da nan Egypt i murrinh ngarra ngay da mana manarrunungime nuddewurlnungime kanhi deyida kathu-yu.” Ku angel-te kathu-yu mamna ngarra Joseph.

¹⁴ Bere da thipinh nhini da ngatha nukunu Joseph-ka dempirnturt i wakal nugarn pana i kalekale mampunkubertngintha i pumpankardurr-warda-ngime da nan-nu warda wangu Egypt. ¹⁵ I pangu da ngadha pardedhangime i ngarra nukunu da mana Hered yibimpup. I murrinh nhini Yile neki thanguu kathu yunangurrrurrktha da murntak warra-ka murrinh da thatpirr nhini-yu ngarra ku prophet nukunu-dha warra mamna-yu, “Ngay-ka ngirranakaynu wakal nugarn ngarra ngay pangu thanguu kathu purrunu da Egypt.”

¹⁶ Bere peneme nhini kardu ngarra nanhthi pilinh pirabaththaneme parde puddamkawurlneme da ngarra peneme-nu-ka da mayern numi deyida-re punnadhaneme i mere murrinh puddinangkarldhaneme ngarra nukunu wangu Heredyu.

Bere ngarra nukunu-re Hered pampirruyepupneme peneme-ka pangu wardarra puddamkawurlneme-ka, nukunu-ka kardu warda darntithi ngala da matha nhini-yu, nhini peneme-ka parramnayirrarartneme nhini-yu. Bere nukunu Hered-ka ku soldier ngarra nukunu warda wurdanpunthuk kardu thu-nu warda punthuknu puru kardu mamay nugarn kardu pana-ya ngarra kardu thanguku numi i kardu thanguku perrkenku-ya, da nan warda wangu Bethlehem i da town purrkpurrk pangu da ngatha.

Bere Hered-ka memnu mange nukunu, “Ngay mani ngunthuknu ngurru kardu mamay nugarn nhini mani ngatha-ka ngay-ka ngubatnu mani warda kardu wakal nugarn pana ngarra ku Pule ngala ngarra kardu Jews pirranu-yu. Nhini kardu peneme pana ngarra nanhthi pilinh pirabaththaneme purne-ka murrinh pumamnganeme da ngarra marra-re pubamkangkarduneme ngarra pilinh ngarra nukunu da thanguku perrkenku-dha warra-ya,” memnu.

¹⁷ I nhini murrinh ngarra nukunu ku prophet Jeremiah mam wardarra-ka murrinh nhini-ka murrinh da thatpirr nhini-yu. ¹⁸ I kanhi-wa murrinh mam nukunu Jeremiah-yu, “Nga. Nubiyepupnu nanhthi du ngala da matha da nan thanguu kathu

Ramah. Kardu kalekale pana ngarra parrarntethbath kardu kunugunu pana nan thangunu Rachel, parnamkarrk i dampunmardathin dim ngala da matha. Peningime-ka parnamkakarrkngime kardu wikal peningime-nu. I peningime-ka mere ngarra nukun kumadhapngime du-yu, nhini kardu wikal wurnangat peningime-ka kardu makardu warda thu thangunu punninthuktha warda purni nhini-yu.”

¹⁹ Bere nhini thangunu ngarra nukunu Hered yibimpup-ka ku angel ngarra Yile neki thangunu kathu pangamnaruy deyida ngarra nukunu Joseph-yu da nirn da ngatha-re da pangu wangu-yu Egypt. ²⁰ I murrinh mamna deyida, “Ya Joseph, wurr thewirnturt. Kardu wikal nugarn pana i kalekale thurdunkungkarl-deyida-ngintha pangu deyida da nan Israel. Kardu pana ngarra marda merttha wurrini thu puybattha kardu wikal nugarn nankungintha-ka, nukunu kardu nhini-ka yibimpup warda.”

²¹ Bere nukunu Joseph-ka dempirnturt i mampunkubertngintha wikal i kalekale i puddamkawurlngime pangu deyida da nan Israel. ²² Mu nukunu Joseph-ka pamnayepup warda nukunu nan Archelaus wikal nukunu nan Hered ku pule ngala warda dinirradha ngarra da Judea-yu. I nukunu Joseph-ka demmanham warda nhini-yu i mere warda ngarra parnewupthangime da nhini-yu. Mu Yile neki kathu-ka mamna deyida ngarra da nirn-te, “Ya. Da pangu wangu nimin narnungime Kelili i narnepupnungime pangu-yu.”

²³ Bere peningime-ka punnadha-warda-ngime da nan-nu warda wangu Kelili i pangu da pardedhangime da ngarra nan-ya Nazareth. I murrinh nhini Yile neki nukunu yunangurrkurrktha da murntak warra-ka murrinh-ka murrinh da thathpirr nhini-yu ngarra ku prophet wardarra piyemam-yu, “Kardu nukunu nhini-ka kardu Nazareth-mawu-wa.”

3

John the Baptist Kardu Daninluluwewudha Wurrini

Mark 1.1-8; Luke 3.1-18; John 1.19-28

¹ Bere nhini thangunu-ka John the Baptist nadha dini ngarra da darrinpirr pularn, da ngarra nan-ya Judea. Nukunu-ka murrinh ngarra Yile neki thangunu kathu wurdanarrayiththa wurrini. ² I kanhi-wa murrinh merradha wurrini-yu, “Ya kardu. Pananmardathinnu warda thathpirr da mange wiye nhini thangunu nanthin numpan-yu, i narnipartnu warda nhini-yu. Mu da-ka manta warda wurran kathu-yu ngarra Yile neki-re ku Pule ngala thathpirr warda pinarranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha-yu.” Nhini-wa murrinh merradha wurrini-yu.

³ Bere nukunu ku prophet nan-ya Isaiah murrinh darntilil da murntak warra-ya, kardu-ka nukunu John the Baptist da matha-nu kurrunu kathu-yu. I kanhi-wa murrinh mam-yu, “Kardu nugarn panirrakaykaynu ngarra da darrinpirr pularn ngarra kardu-nu wangu, murrinh kanhi-nu-ya. ‘Ya. Kardu Pule ngala-ka tiduk kathu purrunu, nhini-ka da mayern numanawathawathanu nukunu nhini-nu, da mayern yuthpan nubunayithithnu.’” Murrinh nhini-wa nukunu Isaiah darntilil da murntak warra-yu.

⁴ Bere nukunu John the Baptist banardurdidha wurrini-ka nanhthi kaligu mam-patha ku nan thangunu pemarr ngarra ku camel. I nanhthi belk menarlarlarrdha wurrini-ka nanhthi leather ku darripi-wa. I ku-ka wurrinimurrktha-ka ku thalar-rithay i ku thithay.

⁵ Bere kardu wurnangat warda ngatha da nan thangunu kathu Jerusalem i Judea i manta ngangka da kathu ngarra kura ngipilinh ngala da nan-ya Jordan punninadha kathu ngarra John the Baptist-nu. I murrinh ngarra nukunu pubinanayepuptha pardi.

⁶ I kardu-ka daninmardathintha warda kardi i puddininayiththa pardi ngarra Yile

neki-nu wangu da mange wiye nhini ngarra pumbaththa pardi-yu. I nukunu nhini John the Baptist-ka kardu daninluluwewudha warda wurrini ngarra kura ngipilinh ngala nhini Jordan-ya.

⁷ Bere kardu ngalantharr pana nan-ya Pharisees i Sadducees punninadha ngarra nukunu-nu John the Baptist kardu panluluwewunu pirra. Mu John the Baptist bampunkardu i mampirra kathu, “Ya. Nanki-ka nginipunh ku pangkuy murlak mani. Nanki kanhi nunningadha-ka ngay-nu ngananluluwewunu ngirra i nhini Yile neki-ka mere punanmatnu warda nhini-yu. Mu nhini-ka manangka mange-wa nhini-yu.

⁸ Nanki-ka da mange wiye da ngatha numammath numpan. Mu marra-re nanki-ka narnipart-wa-nu da mange wiye nhini-yu mu da mange patha da matha numabathnu nuru i nhini kardu-ka the warda pumananmathnu da mange wiye nhini thanguunu narnipartnu-yu. ⁹ I nga. Mere nubeyengkarnirn nuru Yile neki le dimnarra-yu nhini nanki-ka kardu narrarntethbath kardu ngalantharr pana Abraham.

¹⁰ “Ya,” mampirra. “The mana nanthin-ya thay mi dhepdhep-yu. Nanhthi thay mi dhepdhep mani mi wiye kinthatut-ka nhini kardu mani-ka lithpurr kukangkat ngarra thay ngimalmin pepe kathu i kinapek ngarra thungku. I nginipunh nhini deyida mani nanki-yu numamyit numpan da mange wiye. I nhini Yile neki-ka punanmatnu i pirrananputhnu ngarra thungku ngala wangu.” ¹¹ Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Ya. Ngay-ka kardu mere pule ngala kanhi-yu. Mu kardu pana ngarra tiduk kathu pununu pi-ka nukunu nimin kardu Pule ngala thathpirr-yu. Ngay-ka mere mani ngurdimerereth ngarra me sandal nukunu-yu. Nhini-ka ngay-ka wurdanngiwerdi ngemmanham-wa nhini-yu. Nhini nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr warda nhini-yu. Ngay-ka berengunh nganinanluluwewudha ngurrini kura patha da matha-re nhini-ka da mange wiye narnampart warda, mu nukunu nhini-ka bunannginirdinu Ngepan ngarra Yile neki-yu. I ku Ngepan nhini-ka nginipunh thungku deyida mani i pinananmapeknu purru da ngarra mange wiye nanki wangu-yu.

¹² “I nga,” John the Baptist kathu-yu mampirra deyida. “The mana nanthin-ya mi-ya i da mange ngarra mi pumamyerryerr pumpun-yu-ya nanhthi darripi ngernu i mi kamarl thathpirr-ya. I nhini thanguunu-ka parnammardawu ngarra nanhthi pot i panthin ngadha pirrim. Mu darripi ngernu-ka pinnangampek pangu wangu ngarra thungku. I bere kardu pana ngarra tiduk kathu pununu pi-ka kardu-ka nginipunh ku gardener nhini mani-wa. Nukunu-ka kardu manyerryerrnu purru kardu patha i kardu wiye. I kardu pana ngarra da mange wiye panthin pumpun-ka pirranputhnu ngarra thungku ngala wangu, thungku nhini mere ngarra ngadha kingkan,” nukunu John the Baptist kathu-yu mampirra.

Jesus-ka John the Baptist-te Daluwewu

Mark 1.9-11; Luke 3.21-22

¹³ Bere nhini thanguunu nukunu Jesus-ka nadha dini da nan thanguunu kathu Kelili da kura ngipilinh ngala pangu da-nu, da nan-ya Jordan, kardu nukunu-re John the Baptist paluwewunu ngarra kura ngipilinh ngala nhini-yu. ¹⁴ Mu nukunu John the Baptist kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Awu, nhinhi-ka kardu Pule ngala-wa i nhini-ka nhinhi-wa kathu thangiluwewu ngay-yu. Mu thanguku-nu-wa ngay nganhiluwewunu-yu?” Mamna. ¹⁵ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Aa berengunh. Nhinhi thangiluwewunu-yu. I da nhini thanguunu warda-ka neki-ka da mange ngarra Yile ngay nukunu warda pamanu purru nhini-yu.”

Bere John the Baptist-ka daluwewu warda Jesus-yu ngarra kura ngipilinh ngala nhini da. ¹⁶ I bere ngarra nukunu-re Jesus wurrannardawith ngarra ngipilinh thanguunu kathu-ka da marnirra kalakkalak memnadharl warda. I nukunu-ka kangkarl mamka i bamkardu Ngepan ngarra Yile neki kathu wurdamnathut ngarra

nukunu-nu, mangini ku kuluntutuk mani wurdanthut tharra. ¹⁷ I da kangkarl kathuka murrinh dimngeng. I kanhi-wa mam murrinh-yu, “Nukunu pana-ka kardu wakal nugarn ngay-wa. Ngay-ka marda thathpirr-wa manganart ngurran. I le da matha nganamna nukunu-yu.”

4

Ku Karrath Merullultha Kardi Kangkarlmawu

Mark 1.12-13; Luke 4.1-13

¹ Bere nhini thangu-nu-ka Ngepan ngarra Yile neki nukunu mengkayidha tharra Jesus-yu ngarra da darrinpirr pularn-nu warda wangu. Da pangu nadha dini-ka ku karrath marullulnu pani. ² Bere da pirdithme nimin kardidha pangu-yu da merrk numi-ya i kanganu wurrinirrittha-yu, i mi-ka mere kanimurrktha.

Bere da merrk numi-ya i kanganu nhini thangu-nu-ka Jesus-ka medeyi da matha yunganpirntay. ³ I ku karrath kathu nanadha dini, i murrinh mamna, “Ya. Nhinh ngatha wakal ngarra Pule ngala nukun thurran-ka, nhini-ka thurdathnu mani nanhthi palyirr kanhi i mi lawam warda pirrampanu.”

⁴ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh ngarra Yile ngay yibimnangurrkurrk-ka kanhi-wa, ‘Kardu mani-ka mere kanibirnu mi dhepdhep da matha-re kanammurrk, wurd. Mu murrinh thathpi ngarra Yile ngay thangu-nu-ka kathu binayepupnu i manabathnu purru nhini kardu-ka panibirnunnu warda thathpirr nhini-yu.’”

⁵ Bere nhini thangu-nu ku karrath-ka pangu warda wangu mebertidha wurrini Jesus-yu da Jerusalem-nu. I kanthinnala da kangkarl thathpirr da ngarra church ngala pangu da ngatha. ⁶ I nhini da nukunu kathu-ka mamna, “Ya. Nhinh ngatha wakal ngarra Pule ngala nukun thurran-ka, nhini-ka thurdiwal mani kanhi da wangu i pepe da mana.” I ngana deyida murrinh mamna ngarra Jesus, “Murrinh ngarra Yile nhinh nukunu-ka kanhi-wa yibim, ‘Nukunu Yile nhinh-ka ku angel ngarra nukunu purdumpathuknu i pumanhiyitnu, i nhini-ka mere warda thanimemurrknu ngarra nanhthi palyirr pepe-yu.’”

⁷ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Yu, nhini-ka murrinh. Mu murrinh numi yibimnangurrkurrk-ka kanhi-wa, ‘Mere da matha duthap Pule ngala Yile ngay ngathayida-nu-yu.’”

⁸ Bere nhini thangu-nu-ka ku karrath pangu warda wangu mebertidha tharra Jesus-yu da ngarra palyirr kangkarl thathpirr kanthinmardawith. I kanthinkarr da terert warda ngatha, da thelput terert i kardu terert i nanhthi purrkpurrk wurnangat warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi. ⁹ I mamna warda, “Nga. Nhinh ngatha thengawinhipingkarlnu kumparra warra kanhi ngarra ngay i murrinh ngarra ngay nangabathnu kardu pule ngala ngurrumpanu, nhini ngay-ka ngampamutnu warda da wurnangat kanhi warda ngatha kurrankadhuk ngarra nganthinnhingkarr ngarrim-ya.”

¹⁰ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Ku karrath, pata thunu-wa thi. Mu nga, murrinh thathpi Yile ngay-ka kanhi-wa yibim-yu, ‘Nukunu da matha kardu Pule ngala thathpirr. I murrinh ngarra nukunu da matha dinayewupnu thurru i murrinh nanabathnu thurru. I da mange ngarra nukunu da matha thamanu thurru-yu.’”

¹¹ Bere nhini thangu-nu ku karrath-ka kanampart warda Jesus-yu i ku angel warda parramnaruy i pirapedha warda pardi nhini-yu.

Kangkarlmawu Murrinh Pantet Wurdanarrayiththa Wurrini Ngarra Da Kelili

Mark 1.14-15; Luke 4.14-15

¹² Bere, ngarra nukunu-re Jesus pamnayepup John the Baptist ngarra jail warda parramnadhap-ka, nhini nukunu-ka pangu warda wangu nadha dini da ngala nanu-ya, Kelili. ¹³ Mu ngarra da town nhini Nazareth-ka mere kaniwuptha, mu puy

wangu nadha dini da ngarra Capernaum da mana, i nhini da kanawup. Da nhini Capernaum-ka da manta ngangka da ngipilinh ngala nan-ya Kelili. Mu da murntak warra da pangu-ka da nan-ya Zebulun i Naphtali pumengkawadhadha purni.

¹⁴ Bere nhini da matha Jesus kardipuptha-yu, i nhini-ka murrinh murntak pana ngarra ku prophet nan-ya Isaiah darntilil-ka, murrinh da thathpirr warda nhini-yu. I kanhi-wa murrinh mam-yu, ¹⁵ “Kardu nhini ngarra da Zebulun i Naphtali parnam, i da ngamimarda pangu kathu da ngarra ngipilinh Jordan parnam, i ngarra lalingkin manta parnam, i da ngarra ngala nhini Kelili ngarra kardu mere Jews parnam. ¹⁶ Bere kardu wurnangat nhini ngarra da thipmam binhi da matha parnam, mu kardu nhini-ka da tarangka thathpirr warda pubangkardunu i parralarrangnu nhini-yu. Kardu nhini-ka da wiye da matha pumarntithuk parnam i mere da ngatha the pumabath Yile neki. Mu Yile neki-ka da mayern yuthpan tarangka ngarra nukunu pankarrnu warda nhini-yu.” Nhini-wa nukunu Isaiah darntilil-yu da murntak warra-yu.

¹⁷ Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh warda pantet ngarra kardu wurdanarayiththa wurrini. I kanhi-wa murrinh merradha wurrini-yu, “Ya kardu. Panan-mardathinnu warda thathpirr da mange wiye nhini thangunu nanthin numpan-yu, i narnipartnu warda nhini-yu. Mu da-ka manta warda kurran kathu ngarra Yile neki-re kardu Pule ngala thathpirr warda pinarranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha-yu.” Merradha wurrini-yu Jesus kathu-yu.

Kangkarlmawu Pirrimpirrukayneme Kardu Pulangay Nukunu-nu Warda

Mark 1.16-20; Luke 5.1-11

¹⁸ Bere nhini thangunu Jesus-ka nadha dini da ngipilinh ngala nan-nu Kelili. I ngarra nukunu-re punimardadha wurrini ngarra ngipilinh-ka nukunu bampunkungkardu piguna Simon, murrinh nukunu numi-ka Peter-ya i ngathan nukunu Andrew nanhthi karlay parderuthtuththa ngarra ngipilinh ku ngurlmirl-nu. Piguna nhini-ka kardu bere matha parderuthtuththa ku ngurlmirl-nu nanhthi karlay-re.

¹⁹ Bere Jesus kathu-ka mampirru, “Ya. Nanku-ka kardu bere matha wangu ku ngurlmirl-nu narnamkaruthtuth, mu tharra-ya purruneme ngarra ngay. Ngay-ka ngurdinankuyethithnu kardu-nu nururrakaykaynu i kardu ngarra ngay pangilerrnu puru i pangiriwaknu puru.” ²⁰ Bere piguna nhini-ka parnamkapart warda nanhthi karlay-yu i parraneriwaktha punne ngarra Jesus warda wangu.

²¹ I puy deyida wangu punnedhaneme-ka, Jesus bampunkungkardu piguna James i John ngarra tharntu nanhthi karlay parraneredhaneme pirrine wunku yile piguna nan, Zebedee. ²² Bere Jesus-ka wurranpirrukay piguna nhini-yu. I nhini thangunu-ka parnamkapart warda yile piguna pangu da wangu ngarra tharntu. I ngarra Jesus warda parraneriwaktha punne.

Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini

Luke 6.17-19

²³ Bere Jesus-ka nawattha dini da ngarra church terert pangu-yu da ngarra ngala nan-ya Kelili, i murrinh thelerrdhe patha daninthelerrdha wurrini murrinh ngarra Yile neki-re kardu Pule ngala thathpirr pirranu ngarra kardu. I kardu matharr-wunngini wunku menpathadha wurrini, nanhthi matharr terert warda ngatha.

²⁴ Bere, murrinh nhini ngarra matharr-wunngini menpathadha wurrini-ka bamlang warda da ngathparr wangu i da ngarra ngala nhini nan-ya Siriya da mana. I kardu da ngarra nhini-ka kardu matharr-wunngini terert pumenmertidha purni ngarra Jesus-nu, matharr terert-ya i yidingurr terert. Kardu wunku ku ngepan wiye panthidha purni-ya, i kardu matharr werrerrerr panthidha purni-ya i kardu punintedha wurrini. Bere Jesus-ka menpathadha wurrini kardu matharr-wunngini terert nhini-yu i kardu-ka manangka matharr warda nhini pardingkadruktha-yu.

²⁵ Bere kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha warda purni Kangkarlmawu-yu da ngarra Kelili thanguu kathu i da town 10 nhini pangu-yu, i da ngarra Jerusalem thanguu kathu, i da Judea, i da ngamimarda pangu kathu ngipilinh ngala nhini-ya Jordan. Kardu wurnangat nhini warda ngatha parraniriwaktha purni Kangkarlmawu-yu.

5

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Kardu Wurnangat

Luke 6.20-23

¹ Bere Kangkarlmawu bampunkardu kardu wurnangat ngarra pubemkardurdu-yu. I nhini nukunu-ka dimmardawith warda ngarra da palyirr i kanawup. I kardu pulangay nukunu deyida pirrimkamardawithneme da pangu-yu i ngarra Kangkarlmawu manta parnamkawupneme. ² I bere nukunu-ka murrinh warda wurdanpunthethith kardu ngarra wurnangat nhini. I mampirra, ³ “Nga kardu. Nanki kardu ngamere kanhi nirrimkadhuk-ya ngepan ngarra nanki mere lurruth ngala numabath ngatha-ka, nhini nanki-ka le da matha narninu. Nhini Yile neki-ka kardu Pule ngala da matha dimnarra, i nukunu-ka pirrananpenu purru nhini-yu.

⁴ “I nanki kardu ngamere kanhi ngarra damnanmardathin kanam-ka, le deyida narninu, nhini Yile neki-ka ngarra nanki da matha mananmanpinu purru nhini-yu.

⁵ “I nanki kardu pana ngarra Yile neki da matha nuddamnayemit numpan-ka, kardu le da matha narninu, nhini Yile neki-ka da putek ngala kanhi panarramutnu i kardu pule ngala nuyunu da kanhi-yu.

⁶ “I nanki deyida kardu pana ngarra marda thathpirr numanganart da mange yuthpan-nu nariwaknu, nhini nanki-ka le deyida narninu. Yile neki-ka da mange yuthpan nhini panarrangkardanu purru.

⁷ “I nanki deyida kardu ngamere kanhi kardu ngarra darrikardu-nanmarda i da mange patha patha numampirra numpan ngarra kardu ngamere-ka, nhini nanki-ka le da matha narninu. Yile neki-ka mange patha deyida manarranu purru nhini-yu.

⁸ “I nanki deyida kardu pana ngarra marda thathpirr numanganart numpan Yile neki, le da matha narninu nhini-yu, nhini nanki-ka da ngarra Yile neki nukunu narninu.

⁹ “I nanki kardu ngarra makthuk numpan-ya i murlmurl thathpirr narnam, nhini-ka le da matha nurunu nhini-yu. Nhini Yile neki kathu-ka murrinh manarranu, ‘Nanki-ka kardu wakal ngay da matha nhini-yu.’

¹⁰ “I nanki kardu ngarra da tetemanthay kama pubannarrapak pumpan-ya kardu ngarra ngamere kathu, nhini nanki-ka da mange ngarra Yile neki nukun weyida narrarntiwak numpan. Nhini nanki-ka kardu le patha da matha narninu, nhini Yile neki-ka kardu Pule ngala da matha dimnarra nhini-yu, i nukunu pirrananpenu pani.

¹¹ “I nga. Kardu ngamere pana deyida murrinh pumanannarrithaknu ngatha i da tetemanthay ngatha pubunarrapaknu i murrinh pananthirrarartnu parni nanki-nu, nhini nanki-ka le da matha narninu nhini-yu. Kardu-ka mange nhini pumanarranu puru nhini nanki-ka kardu ngarra ngay weyida narramngiriwak numpan. ¹² I da murntak warra da mange wiye nhini deyida mani pumerrudhaneme purne ngarra ku prophet-yu kardu ngarra Yile neki nukunu-yu. Nhini nanki-ka le da matha narninu nhini Yile neki-ka nanhthi patha patha mamnarrayit dim da ngarra Heaven nanki-nu-yu.”

Kardu Ngarra Kangkarlmawu Nukunu Mangini Nanhthi Salk Mani i Da Tarangka Mani

Mark 9.50; Luke 14.34-35

¹³ “I nga,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. “Nanki-ka nanhthi mangini salk mani kardu wurnangat kanhi warda ngatha-nu ngarra da putek ngala kanhi parnam. Nginiipunh nanhthi salk mani nanhthi patha ku ngen-nu-ka, nhini nanki-ka patha deyida numampirra numpan kardu wurnangat kanhi-nu. Mu nanhthi salk nanhthi murntak i wiye ngatha-ka nanhthi-ka mere patha deyida kirra, wurda. I nanhthi-ka nunnuku warda nhini-yu, i kardu-ka punnudhurrthurrnu warda nhini-yu.

¹⁴ “I ngana deyida nanki-ka nginiipunh da tarangka mani damlarrang pirrim-ya kardu wurnangat kanhi-nu da ngarra putek ngala kanhi parnam-ya. Nginiipunh da town mani-ya da ngarra palyirr kangkarl dim-ka da-ka damlarrang pilampirdarri da matha dim nhini-yu. I nhini nanki-ka kardu pilampirdarri deyida narnam kardunu pubananmangkardunu da mange ngarra patha patha nhini ngarra nanki namam numpan. ¹⁵ Nga. Mere nangkai ngadha karibirl thungku lem-yu i bupak pepe ngarra nanhthi pakit, wurda. Mu nukunu-ka kangkarl da matha mamkale i thungku-ka palarrangnu pintha i kardu ngarra thelput nhini pirrimkadhuk-ka bere matha wangu parnammirrbirl nhini-yu. ¹⁶ Nginiipunh nhini mani nanki-ka da mange tarangka i patha da matha numarranu nuru. I nhini kardu-ka pubananmangkardunu parni da mange patha patha nhini ngarra namam numpan-ya. I nhini kardu-ka pariparlun warda parni Yile neki-yu ngarra da Heaven dim-ya.”

Kangkarlmawu Kardu Wurdanpunthethith Murrinh Law

¹⁷ I ngana deyida Kangkarlmawu kathu-ka mampirra, “Nga. Nanki kama nubenthengkarnirn numpan-ka ngay-ka ngurrinidha da putek ngala kanhi murrinh law ngarra Moses i ku prophet ngarra Yile neki nukun nguninmakudha-manawa-neme murrinh law murntak nhini-ya? Mu wurda, ngay-ka mere nukun ngununkumakuneme murrinh law nhini-yu. Mu ngay-ka mange ngamanu ngurru da mange nhini da matha ngarra murrinh law nhini mam-yu, i nhini nanki-ka the warda numabathnu nuru murrinh law nhini-ka murrinh da thatpirr nhini-yu. ¹⁸ Mu ngarra da putek ngala kanhi i da kangkarl pangu pirra da ngatha-nu, murrinh law nhini-ka bere ngatha pungurkurrknu, i murrinh-ka mere ngarra nukun kiyerrarr murrinh kunungingki ngatha yida-yu. Mu murrinh-ka bere ngatha wangu pungurkurrknu i ngarra da putek ngala kanhi da mana panirikerdeknu. Kanhi-ka murrinh thatpirr-wa mamnarra ngem-yu.

¹⁹ “Mu kardu nangkai ngatha murrinh law kunungingki ngatha yida muparlun-ka i murrinh purdunthethithnu ngatha kardu ngamere pumuparl-deyida-nu-ka, nhini nukunu-ka kardu ngathayida da matha paninu i mere kardu ngala paninu nhini-yu kardu ngarra Yile neki nukun-yu. Mu kardu nangkai ngatha murrinh thatpirr mabathnu purru murrinh law nhini, i kardu ngarra ngamere deyida purdunthethithnu purru murrinh pumabathnu puru, nhini nukunu-ka kardu ngala thatpirr purrunu kardu ngarra Yile neki nukun-yu.

²⁰ “Nga, ngay-ka manarranu-ka murrinh thatpirr numanabathnu nuru murrinh thatpi ngarra Yile neki nukunu, i da mange ngarra nukunu da matha nariwaknu nuru ngala deyida wangu nuyunpewalnu da mange kardu pana-ya ngarra murrinh law Moses nukun puddanpunthethith pumpan, i kardu nan-ya kardu Pharisees. I mange nhini ngatha nuyemanu nuru-ka nhini nanki-ka kardu ngarra Yile neki da matha nukunu nhini-yu. I nukunu-ka ku pule ngala nanki da matha pinarranu nhini-yu.”

Kangkarlmawu Mampirra Mere Kenmardarurr Nukun

²¹ “Nga, nanki-ka the mana nanthin murrinh law murntak nhini nganaka ngarra Moses nukunu. Murrinh-ka kanhi-wa yibim-yu, ‘Mere nukun thu thubat i thurdurinumnu kardu numi. Mu kardu ngatha kubat i kurdurinumnu kardu numi, nhini kardu-ka pumabertinu puru kardu nhini-yu ngarra murrinh court-nu wangu

i nukunu nhini-ka pirramardatnu kumparra warra ngarra ku judge. I ku judge-ka murrinh mananu ngarra kama pamanu kardu nhini-yu.’ ²² Mu ngay murrinh manarranu-ka kardu ngatha kanarithi ngarra kardu numi, nhini kardu-ka pumaberti-deyida-nu puru kardu nhini-yu da ngarra murrinh court-nu warda wangu. I kardu ngatha murrinh mardarrithaknu ngarra kardu numi, nhini kardu-ka pumabertinu puru kardu nhini-yu ngarra kardu pule ngala ngala-nu wangu. I kardu ngatha murrinh mananu ngarra kardu numi, ‘Nhinhi-ka pelpith wiye thathpirr-wa,’ nhini Yile neki-ka kurduthuknu kama kardu nhini-yu ngarra da thungku ngala wangu-yu, da Hell-ya.

²³ “I nga. Ngarra narnirdi thelput ngarra Yile neki nukunu-ka i nanhthi nanamutnu ngarra Yile neki, mu nhini nanki-ka nuddiyerr deyida kardu numi da ngatha thu kuy thanamninth ngarra nhinhi kathu, ²⁴ nhini-ka thanipartnu ngadha nanhthi pana-yu ngarra thenamuttha-yu, i thurrunanu warra ngadha ngarra kardu nhini i murlmurl warda thaninintha. Nhini-re warda thurdiwurlnu i nanhthi nhini thanamutnu warda ngarra Yile neki-yu.

²⁵ “I ngana deyida, kardu ngatha murrinh mampa, ‘Nhinhi-ka da mange wiye nam, nhini ngay-ka ngarra murrinh court-nu warda manhibertinu ngurru.’ Mu murlmurl da matha thurruninthanu murrinh ngarra court-nu wangu-yu. Mu wurda ngatha-ka nhini-ka manhiberti da matha-nu purru ngarra murrinh court nhini-yu, i nhini-ka ngarra ku judge panamutnu. I ku judge nhini-ka nhinhi-ka panamutnu warda ngarra ku policeman, i nhini ku policeman-ka pampadhapnu warda ngarra jail. ²⁶ I pangu da matha thinganamardanu i ngarra ku mani terert da mana pay thamanu, ku fine-ya. Murrinh thathpirr mamnarra-yu.” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Ngarra Palngun Ngamere Betkutma

²⁷ “I nga, murrinh deyida manarranu,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. “Nanki-ka the mana nanthin murrinh law kanhi yibim-yu, ‘Mere nukun nabert kardu palngun karnabuy i ngarra nigunu warda thaninginthawit.’ ²⁸ Mu ngay-ka murrinh manarranu-ka, kardu nugarn kathu pirrabathnu ngatha kardu palngun numi, i nukunu-ka marda manganart dim paninginthawitnu ngarra nigunu, nhini-ka mangini kanamnginthawit mani wardarra nukunu nhini-yu. ²⁹ I nhini-ka nanhthi kamarl numi ngarra nanki ngatha-re nubangkardunu i da wiye warda nuyemanu, nhini-ka kamarl-ka nunguyngkapirt i nunnuku warda nhini-yu. Nhini-ka patha-wa nhini-yu kamarl numi da matha numabathnu nuru. Mu kamarl perrkenku ngatha numabathnu nuru i da mange wiye-nu ngatha numabathnu nuru, nhini-ka ngarra da thungku ngala da matha narninu da nakurlnu-re.

³⁰ “I ngana deyida ngarra mange batbat nanki-re da mange wiye numabath ngatha nuru-ka, nhini mange-ka nubemartal-wa i nunnuku warda nhini-yu. Nhini-ka patha-wa nhini-yu mange numi da matha numabathnu nuru. Mu mange perrkenku ngatha numabathnu nuru i da mange wiye-nu ngatha numabathnu nuru-ka, nhini-ka ngarra thungku ngala da matha narninu da nakurlnu-re.”

*Kangkarlmawu Mampunmardawerr Kardu Palngun i Nugarn Memnginthadarrarr
Matthew 19.9; Mark 10.11-12; Luke 16.18*

³¹ “I nga, murrinh law murntak numi kanhi nubinthepup nawa?” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. “Kardu nugarn ngatha kanipart palngun nukunu, i nukunu-ka murrinh pangerililnu ngarra nanhthi peypa murrinh kanhi-ya, ‘Palngun kanhi-ka palngun mere ngay warda nhini-yu, wurda, nganampart warda,’ i bamardanu nanhthi peypa nhini-yu. ³² Mu ngay murrinh manarranu-ka, kardu nugarn ngatha kanipart palngun nukunu, i nigunu-ka mere merithuktha kani ngarra nugarn ngamere, mu nangkun nigunu-ka ngathayida kanipart ngatha-ka, nhini-ka nginipunh

ngarra kardu nugarn numi deyida mani kanamut nigunu nhini i kaninginthawitnu. I nukunu kardu nugarn nhini warra-ka mungamparl deyida da law nhini-yu, nhini nukunu-ka kardu palngun karnabuy warda kanthin wurran.”

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Murrinh Yu-nu Kama i Wurda Kama

³³ “I nga.” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. “Nanki-ka the mana nanthin murrinh murntak kanhi yibim-ya. Ngarra murrinh kanhi mani nuyemananu ngarra Yile neki wangu, ‘Yu, ngay-ka mampanu ngurru da nhini-yu, Yile.’ Murrinh nhini-ka murrinh da matha numanayitnu nuru nhini-yu. ³⁴⁻³⁶ Mu ngay-ka murrinh kanhi-wa manarranu-yu. Ngarra murrinh nginipunh nhini mani numarranu nuru ngarra kardu-ka, nhini-ka mere nukun numangkawadha Yile neki-yu, nginipunh kanhi mani-ya, ‘Yu, Kangkarlmawu thathpirr.’ I ngana deyida mere nukun numangkawadha da Heaven, nginipunh kanhi mani-yu, ‘Yu, da Heaven thathpirr.’ I mere nukun deyida numangkawadha da putek ngala kanhi, i da Jerusalem, i pelpith nanki ngatha yida, wurda da matha. Yile neki da matha da wurnangat kanhi warda ngatha i da kangkarl mampatha i da terert nhini warda ngatha da nukunu, i da mamnginikat dim. I nanki-ka mere ngarra deyida pemarr nanki nuddunumath pemarr thipmam i pemarr bamam da mana-nu, wurda.

³⁷ “Mu ‘Yu’ da matha nuyemanu nuru, i ‘Wurda’ da matha nuyemanu nuru. I nhini-ka nhini da matha murrinh-yu. Mu murrinh pirdithme ngatha nubangkawunu-ka ngarra murrinh ‘Yu’-nu i ‘Wurda’-nu-ka, nhini-ka murrinh ku karrath thangunu kathu-wa nhini-yu.”

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Mange Pumemnuwerr Pumpan Kardu

Luke 6.29-30

³⁸ “Nanki-ka the mana nanthin murrinh law murntak kanhi yibim nganaka, ‘Nhinhi ngatha thungungkapirt kamarl ngarra kardu numi, nhini nukunu deyida kamarl ngarra nhinhi pungunhingkapiirtnu. I nanhthi dimu ngatha dardiwarl ngarra kardu numi, nhini nukunu deyida kathu banhirdiwarl dimu ngarra nhinhi-yu. I mange-ka nginipunh nhini mani-wa mange mungamninthawurr.’ ³⁹ Mu ngay murrinh manarranu-ka, mere nukun nuddurrawerl kardu ngamere pana-ya ngarra ngurradhath pananngurrunu-ya. Mu kardu ngatha banhidhamurrurduk ngarra thamurru batbat-ka nhini-ka thamurru numi-re thanamut i banhidhamurrurduk deyida.

⁴⁰ “I kardu ngatha murrinh court-nu manhibertinu purru nanhthi shirt nhinhi-nu-ka, nhini-ka thanamut da matha nanhthi shirt nhinhi i nanhthi kawut wanku thanamutnu. ⁴¹ I ku soldier ngatha nanhthi swag nukunu kampamut nanhthi thuynamanthinu thurru da kunungingki-nu, nhini nhinhi-ka da ngathparr da matha thuynamanthinu thurru nukunu nhini-nu-yu. ⁴² I kardu ngatha nanhthi-nu panhidharrpunu-ka nhini-ka thanamut da matha. I kardu ngatha nanhthi-nu panhidharrpunu da kunungingki da matha-nu nhini-ka thanamut deyida nanhthi nhini-yu.”

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Kardu Wurnangat Marda Thathpirr Pumenurtnu Puru

Luke 6.27-28,32-36

⁴³ “I nga,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. “Nanki-ka the mana nanthin murrinh murntak kanhi-ya ngarra pumedha purni-ya, ‘Marda numanart nuru kardu pana-ya ngarra marda pumangannhert pumpan-ya. I kardu pana deyida ngarra thu kuy pumpannarra-ka, nhini nanki-ka thu kuy deyida nururranu ngarra kardu nhini-yu.’ ⁴⁴ Mu ngay murrinh manarranu-ka marda thathpirr numanartnu nuru kardu nhini ngarra thu kuy pumpannarra i kardu ngarra mere kumananart kuru-yu. I Yile neki nadharrpunu da mange patha marranu purru kardu pana ngarra da

tetemanthay pubannarrapak pumpan. ⁴⁵ I nhini nanki-ka kardu wakal ngarra Yile neki nukunu warda nurunu nhini-yu. Nukunu-ka kardu wurnangat warda ngatha marda manganpunart dim. I nukunu-ka nanhthi ngunga nukunu dampirralarrang dim ngarra kardu wurnangat warda ngatha-nu, kardu pathanpun-nu-ya i kardu wiypun-nu-ya. I nukunu-ka kura yelyel wurdanpirrathukthuk wurran ngarra kardu pathanpun-nu i kardu wiypun-nu.

⁴⁶ “Mu nga. Nanki ngatha marda numanartnu nuru kardu pana da matha ngarra marda pumangannanart pumpan-ka nhini-ka nubenthengkarnirn Yile neki-ka panantiparlno nhini-yu? Nginihun kardu wiypun pana ngarra ku mani pumpanpunmatkut ku Government-nu mange nhini deyida pamam pumpan nhini-yu. Mu nanki-ka kardu wurnangat warda ngatha marda thathpirr numenurtnu nuru. ⁴⁷ I murrinh ngatha narnirrangerrennu ngarra kardu darrikardu nanki da matha-ka, nhini-ka nubenthengkarnirn narnam mange patha nhini-yu? Kardu pana mani ngarra mere kariwak kuru Yile neki-ka mange nginihun nhini deyida pamam pumpan nhini-yu. Mu nanki-ka ngarra kardu terert da matha nururrangerrennu. ⁴⁸ Yile neki-ka kardu yuthpan thathpirr dim. I nhini nanki-ka mangini nukunu deyida mani kardu yuthpan thathpirr nurunu.”

6

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Mange Ngarra Kardu Ngamere Pumanmanpinu

¹ Bere Kangkarlmawu kathu-ka mampirra deyida, “Nga kardu. Ngarra murrinh prayer-re nuyemanu nuru, i ngarra kardu-re numanmanpinu nuru, i mange nginihun nhini mani nuyemananu nuru ngarra Yile neki-nu-ka, nhini-ka mange-ka mere pilampirdarri nukun nuyema nuru ngarra kardu terert pirananmathnu puru i panantiparlno nhini-yu. Mu ngarra pilampirdarri mange nhini ngatha nuyemanu nuru-ka nhini Yile neki-ka mere kanantiparl nukun i mere kanarramut nukun nanhthi ngarra nukunu-yu. ² Mu ngarra nanhthi kama i mi kama narramut ngarra kardu mananhthi-wunka-ka, nhini-ka watmam dere matha narramut ngarra kardu terert makardu-re. Mu kardu pana nganaka ngarra pumerntart pumpan Yile neki mana-wa parrarntiwak pumpan, kardu nhini-ka nanhthi parrampirramut ngarra kardu mananhthi-wunka-nu-ka ngarra kardu terert-te panganpunmath mange nhini pamam pumpan-yu, da ngarra murrinh church kama i da ngarra kardu pubemkardurdu kama. Nhini-wa kardu mange kardu pantiparlno puru-yu. Mu Yile neki-ka mere kantiparl nukun kardu nhini-yu, wurda. ³⁻⁴ Nhini-ka ngarra nanki-re nanhthi kama i mi kama narramut ngarra kardu mananhthi-wunka-ka, nhini-ka watmam da matha narramut kardu ngarra makardu-re-ya, i nhini-ka kardu darrikardu nhinhi ngathayida-ka mere warda the manhimabath nhini-yu. I nhini-ka Yile neki da matha banhimangkardunu, i nukunu-ka nanhthi ngarra nukunu thathpirr warda pampamutnu da nakurl-te-nu-ya.”

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Murrinh Prayer-nu

Luke 11.2-4

⁵ “I nga.” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. “Ngarra murrinh prayer numanano nuru-ka, nhini-ka mere nirat nukun ngarra kardu wurnangat pubemkardurdu-yu i pirananmathnu da ngarra church kama i da pana ngangka-re kama. Mu kardu pana-ya ngarra pumerntart pumpan Yile neki mana-wa parrarntiwak pumpan-ka mange nginihun nhini mani pamam pumpan-ya nhini-ka kardu pantiparlno puru kardu nhini-yu. Mu Yile neki-ka mere kantiparl nukun kardu nhini-yu, wurda. ⁶ Mu kardu numerrnhi da matha da ngarra nhinhi thanirdinu i nanhthi tuwa thenumadhapnu i pangu da matha thurdinayithnu thi ngarra Yile neki-nu. Yile neki-ka kardu mere ngarra dangkardu, mu nukunu kathu-wa banhimangkardunu mange

pana numerrnhi ngarra murrinh thurdinayithnu thi, i nukunu-ka nanhthi warda pampamutnu.

⁷ “I mere nukun murrinh ngathayida nuddinayithnu nuru wunku murrinh pangkuy i pirdithme wanku. Mu kardu ngamere pana da mange nhini pamam pumpan-ya i pubenthengkanirn pumpan Yile neki-ka birrayepupnu mana-wa nhini-ka murrinh prayer pangkuy weyida pumpannangerren, mu wurda. ⁸ Mu mere nuddinayith nukun nuru murrinh prayer pangkuy nginipunh nhini mani-ya. Nukunu Yile neki-ka the thathpirr kanthinnan i the deyida kanthin thanguku nanhthi kama nadharrpunu ngarra mere da ngatha nedharrpudha.

⁹ “Mu murrinh-ka kanhi mani-wa nuddinayithnu nuru ngarra Yile neki-yu. Yile, ngarra da Heaven thim. Nhinhi da matha ngala thathpirr-yu i patha da matha. I nhinhi da matha nganhiparlnu ngarni-yu. ¹⁰ I nganki nganhidharrpunu thingarranu kardu Pule ngala thathpirr ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I da mange ngarra marda nangannganart thim nganki-nu, nhini nganki deyida mange nhini nguyemampanu nguru, nginipunh kardu pana mani da kangkarl parnam da mange ngarra nhinhi da matha pumampa pumpan. ¹¹ I mi dhepdhep thangarramutmutnu thurru. ¹² I thirrannganmaputhnu da mange wiye ngumebaththa ngardi, nhini nganki-ka nguyenthekum warda da mange wiye ngarra kardu ngamere thanguku katha pumengarradha purni-yu. ¹³ I nanganmanpinu murrinh ngarra nhinhi da matha ngumampabathnu ngarni ngarra ku karrath-te mangantullulnu-yu. I nanganyitnu thurru nganki-yu, nhini ku karrath-ka mere ngarra nukun manganbert. Murrinh-ka nginipunh nhini mani-wa nuddinayithnu nuru ngarra Yile neki-nu wangu,” Kangkarlmawu katha-yu mampirra.

¹⁴ “I nga. Ngarra kardu-re da wiye pumanarranu-ka, nhini-ka nuyuyekum da wiye nhini, i nhini Yile neki deyida puynanmayekum da wiye nhini ngarra numebaththa nurni-yu. ¹⁵ Mu mere ngatha nuyunmayekum da mange wiye ngarra kardu ngamere thanguku katha, nhini Yile neki-ka mere deyida kuynanmayekum nukun da wiye nhini ngarra numebaththa nurni-yu.

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Ngarra Mi-re Parnampart Ngadha Murrinh Prayer-nu

¹⁶ “Nga.” Jesus katha-yu mampirra. “Ngarra murrinh prayer-nu nuddinayithnu nuru-re-ka i mi dhepdhep narnipartnu ngadha-ka, nhini-ka mere kanankawethin-wa nukun nhini-yu. Mu kardu pana ngarra pumerntart pumpan Yile neki mana-wa parrarntiwak pumpan-ka kardu dampunkawethin wurran i mere kumenungkapurl kamarl ngarra pigunu i mere kuyuwepek pemarr pigunu-yu. I nhini kardu ngamere katha-ka pubampunmangkardu mi parnampart ngadha murrinh prayer-nu. I kardu ngamere katha parrampuntiparl pumpan kardu nhini-yu, mu Yile neki da matha wurda-wa nhini-yu. ¹⁷ Mu ngarra mi-re narnipartnu ngadha i murrinh nuddinayithnu nuru ngarra Yile neki, nhini-ka kardu bere ngatha numenungkapurlnu nuru kamarl ngarra nanki i pemarr wunku nuyuwepeknu nuru. ¹⁸ I nhini kardu ngamere-ka mere warda the pumananmabath-nu da mange nhini namam numpan-yu. Nga. Yile neki-ka kardu mere ngarra nubangkardu, nukunu katha-wa bananmangkardunu da mange nhini watmam namam numpan-yu i nukunu-ka nanhthi nakurlnu panarramutnu.”

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Nanhthi Terert Mere Pubemardarr Nukun Luke 12.33-34; 16.13

¹⁹ “I nga,” Kangkarlmawu katha-yu mampirra. “Mere nukun nubemardarr nuru nanhthi purrkpurrrk pana nanhthi terert i ku mani terert ngarra da putek ngala kanhi narnam. Nanhthi nhini-ka panirikerdek da matha-nu i ku kakurruth parnimurrknu nanhthi nhini-yu, i nhini-ka nanhthi warda piwurdup da matha-nu. I kardu

darrarart-wunka kumanankardap nukun nanhthi nhini-yu. ²⁰ Mu mange ngarra Yile neki da matha nukunu nariwaknu nuru, i nhini-ka mangini nanhthi purrkpurrk mani nubemardarrnu nuru da kangkarl da Heaven-ya. I nanhthi nhini-ka mere kanirerdek i mere kiwurdup nukun pangu-yu i mere nangkai nukun darrarart manankardap nhini-yu. ²¹ I nanki ngatha mangini nhini mani nubemardarrnu nuru da kangkarl-ka, nhini nanki-ka marda numartnu nuru pangu da matha narninu ngarra da Heaven.” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Nanhthi Kamarl-nu

²² “I nga. Nanhthi kamarl ngarra nanki-ka mangini thungku layit mani-wa nhini-yu ngarra ngepan nanki-nu-yu. Nanhthi kamarl ngatha da patha-nu numpanmirlbirl, nhini-ka nanhthi ngepan-ka tarangka da matha palarrangnu pani nhini-yu. ²³ Mu kamarl ngatha da wiye-nu numpanmirlbirl-ka, nhini ngepan-ka da ngarra thipmam binhi mani-wa narnam nhini-yu. I ngepan ngarra nanki manangka tarangka ngatha numammath narnam-ka, nhini ngepan nanki-ka thipmam binhi ngala da matha nhini-yu.”

Kangkarlmawu Mampirra Yile Neki Pirranpenu Thatpirr Purru

Luke 12.22-31

²⁴ “Mu nga. Mere nangkai ngadha murrinh birruepupninthi i murrinh marrubathninthi ku pule ngala ngala perrkenku-nu-yu, wurdai. Mu nukunu-ka ku pule ngala numi da matha murrinh manabath-yu le kanina i mere ngarra murrinh manabath ku pule ngala numi-yu i mere le kanina nukunu-yu. I nga. Mange nginipunh nhini mani-ka Yile neki i ku mani-ka mere kininthi nukun ku pule ngala nanki-nu-yu, wurdai-wa nhini-yu. ²⁵ I nhini ngay murrinh manarranu-ka mere nenuwerr nukun ngarra mi dhepdhep wangu-yu i kura patha-nu-yu nanhthi ngarra kardui birnu nukunu-yu. Nanki-ka kardui berengunh birnu narnam i nhini-ka ngala-wa, mu mi dhepdhep-ka kunungingki da matha, nhini nanki-ka mere nenuwerr nukun. I ngana deyida mere nenuwerr nukun nanhthi ngarra nubuyrdurдинu nuru-yu. Nginipunh ngarra nanki-ka ngala-wa, mu nanhthi ngarra nubardurdi numpan-ka kunungingki da matha nhini-yu, nhini-ka mere nukun nenuwerr.

²⁶ “Nga, ku murrirbe nubangkardui kumpanmarlbarl nganaka. Ku pangu-ka mi mere kubabirr kuru mi kamarl. I mere kuddururturt kuru mi dhepdhep i mere kubarartal i mere kubemardarr kuru mi-yu ngarra thelput, wurdai da matha nhini-yu. Mu Yile neki da matha da ngarra kangkarl dim-ka dirrangpunpe kanam ku murrirbe kanhi i mi dampirramutmut wurranyu. I nhini Yile neki-ka nanki deyida wanku pirrananpenu purru nhini-yu. Nanki-ka kardui-wa, mu ku murrirbe-ka ku da matha nhini-yu. ²⁷ Nga. Mere nangkai ngadha da pirdithme panibirnunuu ngarra da putek kanhi-yu penewerrnu ngatha pani da mange nginipunh nhini wangu-yu wurdai, mere niyema-nukun-neme nuru nhini-yu.

²⁸ “I mere nenuwerr nukun nanhthi ngarra nubuyrdurдинu nuru. Nga, nubangkardui mi purripulawa purrkpurrk pangu kurrankadhuk-yu. Mi-ka mere wurlk kuyema kuru i nanhthi kaligu mere kawarl karni nanhthi pangu pubuyrdurдинu, wurdai. ²⁹ I mi pangu-ka lelunh da matha dimpunpewal ngarra nanhthi kaligu ngarra King Solomon banardurdidha wurrini nanhthi kaligu murruwurlangka nimitya da murntak warra-ya. ³⁰ Yile neki-ka mamlelunh mi purripulawa terert warda ngatha, mu mi-ka mere pirdith i demmugarl. Marra kanhi-ka mi kibimkadhuk, mu thipinhire-ka mi-ka demmugarl warda, i kardui-ka niraputh warda mi nhini-yu. Mu Yile neki-ka lelunh da matha mampatha, i nhini-ka nanki deyida pirrananpenu purru nanhthi-nu nubuyrdurдинu nuru nhini-yu. Nga, mi i nanhthi-nu ngatha nerrewerr numpan-ka nhini-ka nuddamnayemit kunungingki da matha ngarra Yile neki-nu. Mu

nuddunayemitnu thathpirr nuru ngarra nukunu. I nhini-ka ³¹ mere nenuwerr nukun i murrinh mere nuyema nukun, ‘Mi-ka ngarra wangu nganikutnu, i kura-ka ngarra wangu ngiwurlnu, i nanhthi kaligu-ka ngarra wangu martnu?’

³² “Mu kardu ngamere nhini ngatha mi i nanhthi-nu perrewerr pumpan-ya. Mu nanki-nu-ka Yile neki pirrananpenu purru nhini-yu. Nukunu-ka the kanthinan ngarra mi mami narnam i nanhthi mananhthi narnam. ³³ Yile neki-ka kumparra da matha nubupaknu ku Pule ngala pinarranu i da mange patha ngarra nukunu da matha nariwaknu nuru. I nhini nukunu-ka mi dhepdhep, kura patha i nanhthi kaligu panarramutmutnu purru nhini-yu. ³⁴ I mere nenuwerr nukun nuru da thipinhire-nu-yu. Mu da thipinhire da matha nubeyengkarnirnnu nuru da nhini-nu-yu. Mu marra kanhi nubeyengkarnirnnu nuru da tetemanthay ngarra da marra kanhi nukun da matha.”

7

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Mere Purdunyith Puru Ngarra Kardu Ngamere Luke 6.37-38,41-42

¹⁻² Kangkarlmawu mampirra deyida ngarra kardu terert, “Nga kardu. Mere nukun murrinh nuddunyith nuru kardu ngarra ngamere-yu, kardu wiyenpun kama pumpan-ya i kardu pathanpun kama-ya. I mere numannarrithak nukun nuru kardu nhini-yu. Mu mange nhini ngatha nuyemanu nuru-ka nhini Yile neki-ka mange nhini deyida manarranu nhini-yu. Da mange nhini ngarra numampirra numpan kardu ngarra ngamere, nhini Yile neki kathu-ka mange nhini da ngatha manarra-deyida-nu purru ngarra nanki. ³ Nhini-ka nginipunh kardu pana mani nganaka thamkarda thirrim ngarra kamarl nukunu kardu numi nanhthi thay kunungingki kanamkardi-ya. Mu nhinhi-ka nemnupe-wa nanhthi thay ngala kanamnhingkardi deyida ngarra kamarl nhinhi-yu. ⁴ I mere nukun nana ngarra kardu nhini-yu, ‘Ya. Nanhthi thay kunungingki mani ngungumpapirt ngarra kamarl nhinhi,’ ngarra nhinhi-re thanthin thirrim wunku thay ngala pana kanamnhingkardi. ⁵ Mere nukun numerart nuru nginipunh nhini mani-yu, wurd. Mu marra-re warra ngadha-ka nanhthi thay ngala thunguyngkapirt ngarra kamarl nhinhi kanamnhingkardi. I nhini kamarl-ka tarangka da matha dangkardunu-yu nanhthi thay kunungingki pana-nu thungunapirtnu ngarra kardu numi kathu-ya.

⁶ “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Mere nukun narramutmut nuru murrinh ngarra Yile neki nukunu i mi ngarra Yile neki nukunu ngarra kardu wiyenpun-yu, nhini kardu-ka murrinh ngarra nukunu i mi nhini ngarra nukunu pirraputh da matha-nu, i nanki deyida wanku panankamitnu-yu.”

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Murrinh Yile Neki Padharrpunu Luke 11.9-13

⁷⁻⁸ Bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirra, “Yile neki nadharrpunu nuru nanhthi pana-nu-ya ngarra narnamyeyma. I ngana deyida nanhthi nhini-nu nirawinhadhathnu nuru, i nhini Yile neki-ka nanhthi-ka panarrangkardanu warda nhini-yu. Kardu bere ngatha wangu nadharrpunu nuru Yile neki, i nhini nukunu-ka nanhthi warda kanarramutnu warda ngarra nanki-yu nanhthi pana ngarra narramtharrpu-yu, mange nhini ngatha nuyemanu nuru-yu. ⁹ I nga, nankuneme yileyile. Wakal nankuneme ngatha kanankudharrpuneme mi lawam-nu-ka, nankuneme-ka mere ngarra kama mani narrumutneme nanhthi palyirr-yu, wurd. ¹⁰ I ku ngurlmirl-nu ngatha kanankudharrpuneme-ka, nankuneme-ka mere ngarra kama mani narrumutneme ku pangkuy-yu, wurd. ¹¹ Kardu nanki-ka mere patha thathpirr nuru, mu nanki-ka the-wa numamath mi dhepdhep patha da matha narrampirramutmut-yu ngarra wakal nanki-yu. Mu Yile neki-ka patha

thathpirr-wa nhini-yu, nhini nukunu-ka da kangkarl kathu nanhthi patha thathpirr damnarramutmut wurran kardu pana-nu ngarra narrantharrpu numpan-ya.

¹² “Nanki-ka kardu le numpanpirra kardu pangu kathu ngarra da mange patha pumamnarra pumpan-yu, na? Nhini nanki-ka da mange patha nhini da ngatha numarranu nuru-yu ngarra kardu nhini-yu. Nhini-wa murrinh law ngarra Moses nukunu i ku prophet terert wanku da murntak thangunu kathu.” Jesus kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Da Mayern Ngalthé Ngarra Yile Neki Nukunu Wangu

¹³⁻¹⁴ “Da mayern pana da ngarra Yile neki-nu nungam dim-ka da-ka mayern ngalthé i kunungingki da matha nhini-yu. Mu da mayern ngarra da thungku ngala-nu da Hell wangu nungam dim-ka, da-ka mayern ngala da marda nhini-yu. Nhini nanki-ka nurulilinu ngarra mayern ngalthé da matha, i nhini nanki-ka kardu bere matha wangu birnu narninu. Kardu ngamere da matha pubangarnurdurt pumpan da mayern ngalthé nhini, i mayern nhini-ka da tetemanthay da matha nhini-yu.

“Mu da mayern da ngala da marda-ya kardu wurnangat da matha pibiwat da nhini-yu, i da mayern nhini-ka pekpek da matha. Mu kardu nhini-ka pubarikerdek da-nu matha nhini-yu.

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Ku Prophet Thirrukduk-nu

Luke 6.43-45

¹⁵ “Nga kardu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Thawath wangu nururranu kardu nugarn pana ku prophet thirrukduk-ya ngarra murrinh thathpi Yile neki nukunu mana-wa puddampirrayith pumpan. Mu kardu-ka pumenthart da matha pumpan-ya. Kardu nhini-ka thanthanka da matha purunarranu kathu ngarra nanki nginipunh ku thip mani, mu kardu thathpirr-ka nginipunh ku were pulangarr mani-wa pumpan-yu.

¹⁶⁻¹⁷ “Mu nanki-ka da mange niranmayenhthenhnu nuru kardu nhini-yu da ngarra mange nhini-re puyemanu puru-yu. Nginipunh nanhthi thay patha mani nganaka, mi dhepdhep patha da matha memkalele dim. I thay nanhthi wiye-ka mi dhepdhep wiye da matha memkalele wurran. I mi kumpampa mani-ka mere karuy ngarra thay mululumpu-yu, wurdá da matha. ¹⁸ Mi dhepdhep wiye-ka mere ngarra karuy ngarra nanhthi thay patha. I mi dhepdhep patha-ka mere ngarra karuy ngarra nanhthi thay wiye, wurdá. ¹⁹ I nanhthi thay wunku mi dhepdhep wiye ngatha pirranu-ka nhini kardu-ka bartal-wa thay nhini-yu i kunuku ngarra thungku wangu. ²⁰ I nginipunh nhini mani nanki-ka niranmayenhthenhnu nuru ku prophet thirrukduk nhini-yu ngarra mange nhini-re puyemanu puru-yu.

Kangkarlmawu Mampirra Kardu Ngamere Mere Kuyumardawith Nukun Da Ngarra Yile Neki Nukunu

Luke 13.25-27

²¹ “I nga, murrinh numi warda manarranu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Kardu terert da matha pumamnga pumpan, ‘Pule.’ Mu kardu mere terert nhini thathpirr kuyu nukun da pangu ngarra da Heaven thathpirr kuyu nukun da pangu ngarra da Heaven i bere matha wangu parninu pangu-yu, wurdá. Mu kardu pana da matha ngarra murrinh thathpi Yile ngay nukunu pubinayepupnu puru i murrinh pumanabathnu puru da ngarra Heaven wangu parninu da bere matha-nu wangu-yu. ²² Da nakurlnu ngarra kardu wurnangat warda ngatha piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki, kardu terert-ka murrinh pumanganu, ‘Pule, ngankuneme-ka murrinh thathpi Yile neki da matha ngurdinirrayiththa ngurni ngarra kardu warda ngatha. Ngankuneme-ka ngepan wiye wanku ngirranmapuththa ngurni ngarra

kardu-yu, i da mange ngalangala ngumerradha ngardi, murrinh ngarra nhinhi da matha ngumenhnhirdarrine ngurni.'

²³ "Mu ngay-ka murrinh warda marranu ngarra kardu nhini-yu, 'Ngay-ka kardu mere the mananmath nanki-yu. Mu bere kardu nuru warda ngarra ngay thanguu kathu-yu kardu wiyenan, nhini kardu-ka mere murrinh thathipirr the numengabaththa narni.'

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Murrinh Thathpi Ngarra Nukunu Da Matha Pumanabathnu Puru

Luke 6.47-49

²⁴ "Nga. Kardu nangkai ngatha murrinh ngarra ngay bingayewupnu purru i murrinh mangabathnu purru, nhini nukunu-ka nginipunh kardu pana mani-wa kardu pelpith patha ngarra thelput nukunu bangarnerde ngarra da palyirr werlpen-darri-ya i da tetemam da matha pirridha. ²⁵ I nhini thanguu-ka kura ngala warda kanamyel i ngipilinh-ka dempirnturt i manthalert da mana i nanhthi wirrirr lurruth ngala wurrinidha i panmatnintha ngarra thelput nhini-yu. Mu da thelput nhini-ka mere nuykudha, nhini-ka ngarra palyirr thanguu weyida bangarnerde nhini-yu.

²⁶ "Mu nga. Kardu nangkai ngatha murrinh thathipi ngarra ngay bingayepupnu purru i kardu pana mere murrinh mangabathnu-ka, nhini nukunu-ka nginipunh kardu pana mani-wa kardu pelpith wiye ngarra thelput nukunu bangarnerde ngarra da darrimurn kupkup-darri. ²⁷ I nhini thanguu-ka kura ngala warda kanamyel i ngipilinh-ka dempirnturt i manthalert da mana i nanhthi wirrirr lurruth ngala wurrinidha i panmatnintha ngarra thelput nhini-yu. I thelput nhini-ka banpek ngala da-matha-nintha nhini-yu."

Kangkarlmawu Dampirrarikerdek Murrinh Ngarra Wurdanpunthethith Da Nhini-yu

²⁸ Bere Jesus-ka murrinh warda dampirrarikerdek murrinh ngarra wurdanpunthethith thanguu-yu ngarra kardu. I kardu-ka pumemnamardat ngala da matha ngarra mange Jesus-te wurdininthethiththa dini-yu. ²⁹ Nukunu-ka mere kardu pana mani ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa purni, warda da matha. Mu nukunu wurdininthethiththa wurrini-ka murrinh wunku lurruth ngala da matha.

8

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Nugarn Wunku Matharr Leprosy Kanthidha Wurrini

Mark 1.40-45; Luke 5.12-16

¹ Bere Jesus-ka wurdanthut warda ngarra da palyirr thanguu kathu-yu i kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha warda purni-yu.

² Bere kardu nugarn numi wunku nanhthi matharr ngala leprosy-ya kanthidha wurrini-ka, wurrininadha ngarra Jesus. I demnawinhipingkarl pangu warra kumparra. I mamna, "Pule, marda ngatha nart-ka nhinhi-ka nangiathanu kardu darripi tarangka ngurrunu."

³ Bere Jesus-ka pirrimnalangma i manthap warda kardu nhini-yu. I mamna, "Yu, ngay-ka marda manganart ngarrim manhiathanu. Nhinhi-ka kardu darripi tarangka warda thurrunu." I da nhini-re-ka kardu nugarn nhini-ka kardu patha warda kardidha, i matharr ngala nhini-ka kanampart warda nhini-yu.

⁴ I Jesus kathu-ka mamna, "Nga. Mere nukun thantherr ngarra kardu-yu mange kanhi thanguu mampa-yu. Mu ngarra ku yilarn ngala da matha thununanu thi i nukunu-ka banhinginingkardunu warda nhinhi-yu. I nhini thanguu-ka mampa nukunu-yu, 'Yu, nhinhi-ka kardu manangka matharr warda kardu darripi tarangka thurran.' I nhini thanguu-ka ku murrirrbe i ku thip thanamutnu ngarra ku yilarn ngala, i nukunu-ka pinapeknu warda nhini-yu, ku nhini ngarra da murntak

warra nukunu murrinh mam Moses thanamutnu-ya. I nhini-ka the warda ngatha pumanhibathnu kardu terert-yu nhinhi-ka kardu tarangka thathpirr warda nhini-yu.” Nhini-wa murrinh-yu Jesus kathu-yu mamna i wurdanthuk warda nukunu-yu.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Matharrngini

Luke 7.1-10; John 4.43-54

⁵ Bere Jesus-ka pangu warda wangu nadha dini da nan-nu Capernaum.

Bere da ngarra nhini-ka ku pule ngala ngarra ku soldier terert dinirradha-ka ngarra Jesus-nu warda wurrininadha. ⁶ I murrinh menadha kardi, “Pule, kardu nugarn numi ngarra wurlk mamnga wurran-ka kardu matharr ngala da matha kabimngurrrurrk pangu-yu ngarra da, i mere ngarra da matha kewirnturt. Nangawatha mani mampa,” kardu nhini kathu-yu danidharrpudha pirri.

⁷ Bere Jesus kathu-ka mamna, “Mampa-ya, ngay-ka ngurrunanu i mampawathanu nukunu pangu-yu.” ⁸ Mu ku pule nhini kathu-ka mamna, “Awu Pule. Mere thurru nukun da ngarra ngay nhini-ka thunungiwerdi nukun. Mu kanhi da wangu murrinh thamanu i nhini kardu matharrngini pangu-ka patha warda nangawathanu nhini-yu. ⁹ Ngay deyida wanku ku pule ngala dimnga ngarra ngay-yu i ngay-ka ku pule ngala ngempirra ngarra ku soldier ngamere-yu. I ngay mamna kardu ngarra ngay numi, ‘Pangu wangu thunu thi.’ I nukunu-ka nhini wangu nadha dini. I mamna kardu numi, ‘Thurru kathu.’ I nhini-ka nadha warda kathu dini. I mamna kardu numi deyida, ‘Mange kanhi thamanu.’ I nhini nukunu-ka mange nhini-ka mamnga deyida.” Nhini-wa murrinh ku pule ngala soldier nhini mamna ngarra Jesus-yu.

¹⁰ Bere murrinh nhini binnayepup thangu-ka, Jesus-ka memnamardat warda thathpirr ngarra kardu nhini-yu. I wurdampirramardarduy warda pirrim ngarra kardu nhini-ya ngarra parraniriwaktha purni. I murrinh warda mampirra, “Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Kardu pule ngala kanhi karrim-ka murrinh thathpirr mamngabath murrinh kardu matharrngini pangu-nu patha mawathanu. Kardu Jews-wa thathpirr mere murrinh thathpirr kumangabath karni-yu mangini kardu pule ngala kanhi mani kardu ngamengka murrinh mamngabath karrim-yu. ¹¹ I nga murrinh numi manarranu-yu. Kardu wurnangat da ngamengka pana ngangka-re warda ngatha da nakurlnu puyuwerrnu ngarra da Heaven da ngarra Yile neki nukunu i le thathpirr parninu wunku ngalantharr murntak nan Abraham, Isaac i Jacob puyunu. ¹² Mu kardu Jews terert nhini ngarra da Heaven puyumardawiththa-ka Yile neki-ka purdunkartelnu da ngarra thipmam binhi wangu-ya, i kardu nhini-ka du ngala parnikarrknu wunku yidingurr ngala da matha da pangu-yu.”

¹³ Bere Jesus-ka murrinh warda mamna ngarra kardu pule ngala nhini, “Nga. Thurdiwurlnu ngarra da, nhinhi-ka murrinh namngabath kardu matharrngini-nu mawathanu-yu, i nhini ngay-ka mampatha warda nukunu nhini-yu.”

I bere da nhini thangu-ka kardu matharrngini nhini-ka kardu patha warda dinidha manangka matharr.

Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini

Mark 1.29-34; Luke 4.38-41

¹⁴ Bere nhini thangu-ka Jesus-ka nungardurr warda i nanadha dini ngarra thelput nukunu-nu Simon. Bere da ngarra thelput nhini Jesus-ka bamkardu pipi nginarr nukunu Simon matharr yungurrrurrktha matharr pimut-wa mebaththa-yu. ¹⁵ Bere Jesus-ka wurriningedha i mange manthap. I da nhini-re-ka kardu patha warda dinidha i matharr-ka kanampart warda. I dempirnturt i dinidha warda. I nhini thangu-ka nigunu-ka mi warda dhepdhep mamnawathawatha.

¹⁶ Bere da nhini da ngatha ngarra ngunga thangu-ka kananthurrrk-ka kardu-ka kardu terert ku ngepan wiye wanku panthingkadruktha punni pumenbertidha punni

ngarra Jesus-nu. I bere nukunu-ka ku ngepan wiye terert pirrinmapuththa wurrini ngarra kardu thanguunu kathu-yu murrinh ngarra thathpi nukunu-re. I nukunu-ka menpathadha wurrini kardu terert kardu ngarra matharr panthidha punni. ¹⁷ Da murntak warra-ka kardu ngalantharr nan Isaiah ku prophet-ya murrinh ngarra Yile neki wurdanarrayiththa wurrini ngarra kardu. I murrinh nhini yungurkurrktha murrinh da thathpirr nhini-yu ngarra Jesus menpathadha wurrini ngarra kardu. I kanhi-wa murrinh nukunu Isaiah mam-yu, “Nukunu-ka kardu matharr wurnangat warda ngatha menpathadha wurrini i nhini matharr-ka pirrinmapuththa warda wurrini.”

*Kardu Ngarra Kangkarlmawu Perrariwaktha Warda-wa
Luke 9.57-62*

¹⁸ Bere nhini thanguunu Jesus-ka bampunkardu kardu wurnangat nimin-ya ngarra pubemkardurdu-yu. I nhini-ka murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme. Nurukath-wa-neme ngarra ngipilinh i ngamimarda pangu kathu.” ¹⁹ Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu wurdininthethiththa wurrini wurrininadha kathu ngarra Jesus i murrinh mamna, “Ya Pule. Ngay-ka bere matha wangu nganhiriwaknu ngani.”

²⁰ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Da-ka tetemanthay-wa dardurtnu thurru ngarra ngay thangiriwaknu thani-yu. Nga, ku were pulangarr pumpannupup-ka ngarra da weyi-wa, i ku murrirrbe-ka ngarra da ku dirri pumpannupup. Mu ngay mani, kardu ngarra da kangkarl kathu ngurdamnarrathut-ka kardu manangka da da matha mere ngarra ngadha da-yu nganirrit i nganipup.” ²¹ Bere kardu numi warda ngarra Jesus daniriwaktha wurrini-ka murrinh kathu mamna, “Pule nga. Ngay-ka nganhiriwaknu ngani, mu kuguk da ngatha. Ngay-ka nganinu ngadha ngarra Yile ngay i ngarra pupup da-nu mana. I nhini-ka babirru warda. I nhini thanguunu ngay-ka nganhiriwaknu warda ngani-yu.” ²² Mu Jesus kathu-ka mamna, “Kardu pana ngarra mere da ngatha the kumangibath kuru-ka kardu nhini-wa pangu pubanmirrbirru puru-yu kardu ngarra pumpanpuwup-yu.”

*Kangkarlmawu Banpunkudhapninth Nanhthi Wirrirr Ngala i Kura Ngurntinh
Mark 4.35-41; Luke 8.22-25*

²³ Bere Kangkarlmawu-ka kanammardap ngarra tharntu wunku pulangay nukunu wanku parnamkamardapneme. ²⁴ Bere nanhthi wirrirr ngala pangampirru-ruyneme wanku kura ngurntinh ngala, i tharntu-ka kura medhalerttha warda wurrini i dedhardumtha warda nhini-yu. Mu nukunu Kangkarlmawu-ka ngur-nguwarl yungurkurrktha ngarra tharntu tiduk kathu. ²⁵ Bere peneme-ka pumamkardurt-warda-neme Kangkarlmawu-yu i murrinh pumamnaneme, “Pule, kardu pangankudhardumnu-warda-neme ngankuneme-yu. Kardu-ka nhinhi-ka nangankuyibirnununu-mani-neme?” Pumamnaneme.

²⁶ Bere Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, “Thangku-dha nankuneme nerremkanhamneme-yu? Nankuneme-ka murrinh nganaka-ya numengabaththaneme-ya ngarra ngay menankuyibirnudhaneme-yu.”

Bere Kangkarlmawu-ka dempirnturt warda i banpunkudhapninth thu wirrirr ngala nhini-yu i kura ngurntinh ngala deyida wanku. I nhini thanguunu ngipilinh nhini-ka watmam deyida dinidha. ²⁷ Bere peneme nhini-ka pumemnamardatneme i murrinh pumemnungkuneme mange peneme, “Ya. Kardu kanhi-ka kardu mere nginipunh nekineme mani. Nukunu-ka kardu lurruth ngala nimin-ya. Nanhthi wirrirr ngala i kura ngurntinh ngala wanku deyida murrinh pumamnabathninth murrinh ngarra thathpi nukunu-yu.”

Kangkarlmawu Mampunkuwathanintha Kardu Nugarn Perrkenku Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthininthadha Wurrini

Mark 5.1-20; Luke 8.26-39

²⁸ Bere Jesus i peneme wanku parramkaruyneme da ngamimardi kanhi kathu da ngipilinh ngala nhini, da nan-ya Kadara. I pangu da kardu nugarn perrkenku wurrinininthadha kathu ngarra Jesus-nu da ngarra mintilbith thanguu kathu. Penintha nhini-ka ku ngepan wiye kanthininthadha wurrini i kardu walmamka-wa nhini-yu. I mere nangkai puyidha da pangu ngarra penintha kardininthapuptha-yu.

²⁹ Bere penintha-ka pirrimninthakay i murrinh lurruth mamnintha, “Ya, Jesus. Nhini-ka wakal Pule ngala nukunu-wa,” mamnintha. “Thangku-nu ngankunintha-nu-yu marda nanganngankurtnintha-yu? Mere thungankubatnintha nukun marra-yu mu kuguk da ngatha i thungankubatninthanu.”

³⁰ Bere da nhini-re-ka ku pigipigi ku wurnangat pangu wangu pardimurrktha manta ngangka da. ³¹ Bere ku ngepan wiye nhini-ka pumemnarupurl Jesus-yu i pumamna, “Nga, nganki ngatha thunganbatnu nhini-ka thurdungankarel pangu da matha ngarra ku pigipigi pangu-yu i ku ngarninnginirdinu.” ³² “Yu bere-ya. Nuru-wa.” Jesus kathu-yu mampirra. I nhini thanguu-ka ku-ka pungawurr warda kathu ngarra kardu penintha nhini thanguu-yu i parnampart warda i ku ngepan wiye nhini-ka parnampunnginirdi warda nhini-yu. I nhini thanguu ku pigipigi-ka tharra warda dinidha parrampirntigat ngarra palyirr thanguu kathu ngarra ngipilinh ngala da mana. I nhini-ka dampunthiwick warda ku nhini-yu i bangarntikerdek da matha.

³³ Bere kardu nugarn pana ngarra ku pigipigi pirapedhaneme parde-ka mange nhini pubamkangkarduneme-ka nhini-ka tharra warda punnungamkawinhatneme i murrinh parraninkuyelerrdhaneme ngarra kardu da pana ngangka-re-ya murrinh penintha-nu ngarra ku ngepan wiye kanthininthadha-yu. ³⁴ Bere nhini thanguu-ka kardu wurnangat warda ngatha punninadha pangu-yu i parramnaruy pubamkardu ngarra Jesus. Bere nhini thanguu kardu-ka murrinh warda pumamna ngarra Jesus, “Ya. Nhini-ka thunurdurru warda marra kanhi-yu da ngarra nganki kathu-yu.”

9

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Pulith

Mark 2.1-12; Luke 5.17-26

¹ Bere nukunu Jesus kanammardap ngarra tharntu i wurdawurl deyida da ngarra da ngamimarda-nu pangu kathu wurrankath da ngarra nukunu-nu.

² Bere kardu ngamere punnenadhaneme ngarra nukunu wunku kardu pulith pumenamathbaththaneme punne ngarra da pit-te. Mu Jesus-ka the menkumabaththaneme pirri ngarra marda peneme-yu murrinh da thathipirr pumamnabathneme nukunu-ka mawathanu patha da thathipirr kardu pulith nhini-yu. I bere murrinh mamna ngarra kardu pulith nhini-yu, “Nga. Da mange wiye pana ngarra nhini nebaththa thurrini-ka ngarrimnhimaputh warda-wa.” ³ Bere kardu pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni-ka pubimnayepup warda ngarra murrinh Jesus mamna-yu i murrinh warda pumemnungkuneme mange peneme ngatha, “Ya. Nukunu karrim pana-ka murrinh damnakumugat-wa kanam pana-yu ngarra Yile neki wangu. Nukunu-ka mere ngarra nukun kirramaputh mange da wiye pangu-yu ngarra kardu pulith pangu-yu, wunda. Mu Yile neki da matha kirramaputh da mange wiye pangu-yu.” ⁴ Mu Jesus-ka bangampunkumardeneme mukmuk ngarra kardu peneme nhini-yu, i mampirruneme, “Thangku-nu ngay nubemngayengkarnirnneme nirrim-yu da wiye nginipunh pana mani numamnganeme narnam-yu? ⁵⁻⁶ Mu nga. Ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathipirr-ka kardu Pule ngala thathipirr-wa. I ngay mani-ka ngirramaputh-wa da

mange wiye-yu kardu ngarra nugarn pulith kabim kanhi-yu. Mu kardu numi ngatha yida nawa kama murrinh kanhi-yu. Mu mere nangkalkama patha mawatha kardu pulith kanhi-yu. I nhini ngay-ka patha thatpirr warda purrulilinu-yu i nhini-ka the warda numabathnu ngay-ka ngirranmaputh da mange wiye ngarra nukunu mebaththa wurrini-yu.” ⁷ Bere kardu pulith nhini-ka dempirnturt warda i pangu wangu wurrinilidha ngarra da nukunu-nu. ⁸ Mu kardu wurnangat-ka pubamkardu i perrenham warda i parriniriparlidha warda pardi Yile neki-yu. I murrinh pumemnu, “Ya. Nekingime-ka mere ngarra ngadha thubengkardudhangime thani mange nginipunh kanhi mani ngarra kardu thanguu kathyu.”

*Kangkarlmawu Pirrimnakay Nukunu Matthew
Mark 2.13-17; Luke 5.27-32*

⁹ Bere nhini thanguu Jesus-ka kanampart warda da nhini thanguu-yu i mayern warda wurrinilidha. Bere nukunu-ka kardu nugarn bamkardu dinidha ngarra thelput kunungingki ku mani dininmatkuttha ngarra kardu ku Government-nu-wa. I murrinh nukunu kardu nhini-ka nan-wa Matthew. I Jesus kathyu-ka mamna, “Ya, kagu. Thurru kathyu. Purrunu warda. I kardu thangiriwaknu ngarra ngay warda.” Bere nukunu Matthew-ka dempirnturt i darntiwak ngarra Jesus pangu warda wangu.

¹⁰ I bere ngarra thelput nukunu da mana Levi pangamnintharuy mi dhepdhep-nu wunku pulangay nukunu Jesus. I kardu terert deyida wanku purnenadhaneme pangu ngarra Jesus i pulangay nukunu i mi pirrinemurrkthaneme-yu. Kardu ngamere nhini-ka ku mani purninmatkuttha ngarra kardu ku nan-nu Government. I kardu ngamere deyida-ka murrinh law kardu Jews pigunu mere murrinh pumbaththa puyi. Kardu-ka nhini-wa pirrinimurrktha. ¹¹ Bere kardu pana nan Pharisees kardu ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka pubampungkungkarduneme i pumampirruneme ngarra pulangay nukunu Jesus, “Ya, peneme. Thangu-dha Pule nhinhi-yu parnamkamurrkneme kanhi-yu ngarra kardu wiyepun pana mani-yu?” ¹² Mu Jesus kathyu-ka bimpunkumayepupneme murrinh nhini-yu i mampirruneme, “Nga. Kardu pana ngarra manangka matharr lurruth ngala-ka mere deyida kirranakay ku wanangal-yu. Mu kardu pana da matha matharr wunku nhini da matha kirranakay ku wanangal-yu.

¹³ “Nga, nubeyengkarnirnnemenu murrinh murntak kanhi yibim ngarra Yile nukunu-yu, ‘Ngay marda mangannanart ngurran nanki-ka kardu thanthanka da matha niyemanu nuru.’ Mu nanki-ka ku numpanthuk numpun ku thip-yu i ninnangampek numpun nhini-ka Yile neki weyida marda numanganart numpun. Mu ngala thatpirr-ka kardu thanthanka da matha nuyemanu nuru-yu.” Jesus kathyu mampirruneme.

*Kardu Ngamere Mi Parnampart Ngadha i Yile Neki Ngadha Pardinangerrentha
Mark 2.18-22; Luke 5.33-39*

¹⁴ Bere pulangay nukunu John the Baptist mi parnamkapart-ngadha-neme nhini-ka Yile neki ngadha murrinh pardenangerrenthaneme i parraneriparlidhaneme parde. Bere kardu punninadha ngarra Jesus i pumamna, “Ya. Pulangay nukunu John the Baptist-ka mi mere da ngatha karnemurrkneme nhini-ka ngarra Yile neki da ngatha parnamnangerrenneme i parramkariparlne parnamka. I kardu pana Pharisees-ya mange nhini da ngatha pamam pumpan. Mu thangu-nu pulangay nhinhi-yu mange mere nginipunh nhini mani kuyemaneme kuru-yu? Mu kardu ngarra nhinhi pana-ka bere matha wangu mi parnamkamurrkneme-yu.” ¹⁵ Mu Jesus kathyu-ka mampirruneme, “The mana nanthinkaneme-ya ngarra kardu nugarn-te manganmert kardu palngun i bemnginthalet warda-ka kardu darrikardu nukunu-ka puyemperr warda kardu terert warda ngatha i le da matha nhini-yu. I kardu-ka mere

ngarra kanmardathin, wurda da matha. Mu ngarra nugarn nhini-re kumabert mani-ka ngarra kardu darrikardu nukunu kathu-ya, nhini-ka mi dhepdhep-ka karnipart deyida nhini-yu i kanmardathinnu warda ki nukunu-nu-yu. I da mange nginipunh nhini deyida mani ngarra ngay kardu-re pumangibertnu pulangay ngarra ngay thangunu kathu nganinkupartnemenu-ka nhini peneme-ka pankumardathinnemenu i mi dhepdhep-ka parnepart-deyida-nemenu.”

¹⁶ Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirruneme, “Nga. Nanhthi kaligu murntak nganaka nanhthi muyu wunku. Mere nangkai ngadha kawarl kani ngarra nanhthi kaligu marra-yu i ngarra kaligu murntak nhini-nu mawathanu-yu. Nhini-ka ngarra napurl-te warda-ka nanhthi kaligu marra nimin-ka wurrannurrurrurr mamkunungingki warda ngarra kaligu murntak thangunu kathu-yu. I nhini ngarra nanhthi muyu ngarra murntak-ka nanhthi muyu ngala warda kirra nhini-yu. ¹⁷ I ngana deyida mere nangkai ngadha kawinhimardapak kura wine marra-yu ngarra nanhthi pul ku darripi murntak ngananu-yu. Mu mange nhini ngatha kama kurru-ka kura wine marra-ka kurduwi i kururup warda nhini-yu i nanhthi pul ku darripi murntak-ka kingutuy warda i kura-ka kewinhipak warda. I nanhthi pul ku darripi murntak-ka nanhthi wiye warda kirra nhini-yu. Mu kura wine marra ngatha-ka nawinhimardapaknu ngarra nanhthi pul ku darripi marra da matha,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Wurdankabirl Kardu Mardinhpuy i Kardu Palngun Mattharrngi Deyida Wanku Mampatha Nukunu-yu

Mark 5.21-43; Luke 8.40-56

¹⁸ Bere ngarra nukunu-re Jesus murrinh nhini pirringerrentha-ka kardu nugarn wurrininadha ngarra nukunu-nu. Nukunu-ka ku pule ngala ngarra da church kardu Jews pigunu. Bere nukunu-ka demnawinhipingkarl ngarra Jesus kumparra warra, i mamna, “Pule nga. Kardu wakal ngay mardinhpuy ngay-ka kardu makardu warda kardu yibimpup. Mu purrunu ngadha ngarra thelput ngay wangu i nathapnu i patha nawathanu i kardu birnu warda paninu.”

¹⁹ Bere penintha nhini Jesus i Jairus-ka naninthadha warda dini da ngarra nukunu-nu warda wangu nan Jairus. I kardu pulangay nukunu deyida wanku parraneriwakthaneme purne Jesus-yu.

²⁰ Bere kardu palngun numi ngangka da matharr kanthidha wurrini. Matharr nhini-ka kardu palngun nukun matharr kumulung-wa, i da bere matha wangu wurrinikutkuttha. Da-ka da pirdithme nimin-ya mebaththa wurrini-yu da thangu 12-wa. Bere nigunu nhini-ka tiduk wangu wurrininadha ngarra Jesus i mammathap ngarra nanhthi kaligu nukunu da mana ngarra bunibalbalktha wurrini. ²¹ I memnu mange nigunu, “Kaligu nukunu ngatha ngarra bardi kurran mathapnu-ka nhini-ka kardu patha warda manangka matharr ngurrunu nhini-yu.”

²² Bere Jesus-ka wurdarduy i bamkardu nigunu nhini-yu i murrinh warda mamnge, “Nga. Nhinhi-ka kardu patha warda manangka matharr thempirntiway thirrim pana-yu, nhini-ka ngarra ngay thangunu murrinh namngabath mamnhiwatha nhini-yu.” Bere da nhini-re-ka nigunu-ka patha warda kardidha, manangka matharr warda nigunu-yu.

²³ Bere Jesus i Jairus-ka puy wangu naninthadha dini i pangamnintharuy warda ngarra thelput nukunu Jairus. I Jesus-ka bamkardu kardu ngarra tharrmanthi-nu ngarra pubabirru i kardu terert du pardikarrkmardadha. ²⁴ I bere Jesus-ka murrinh mampirra kardu terert nhini-yu, “Ya, nungiwuy warda kardu terert. Kardu mardinhpuy pana kabim-ka mere yungipuptha, mu kardu ngurrnguwarl da matha yibim.” Mu kardu kathu-ka pangankampa warda ngatha ngarra nukunu Jesus-yu.

²⁵ Bere ngarra Jesus kardu yunganpunnurr warda ngarra thelput thangunu kathu-ka, nukunu-ka kanardi ngarra nigunu da ngarra kardu mardinhpuy nhini yungurrrkurrktha i mange ngarra nigunu manganmart i nigunu-ka dempirnturt warda. ²⁶ Bere nhini thangunu-ka murrinh nhini ngarra Jesus medha wurrini-ka bamlang da pana ngangka-re warda.

Jesus Mampunkuwathanintha Kardu Kamarrama Perrkenku

²⁷ Bere nhini thangunu Jesus-ka nungardurr warda da nhini thangunu-yu.

Bere ngarra nukunu-re nalilidha dini-ka kardu kamarrama perrkenku warda danininthariwaktha wurrini i purnenakaykaydhanintha, “Pule, kardu tharntethbath ngarra King David, panhingarrumardathin-ngadha-nintha ngankunintha-nu-yu.”

²⁸ Bere Jesus-ka ngarra thelput warda kanardi. I penintha nhini deyida-ka parnamnardinintha.

Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Nga. Nankunintha-ka murrinh numamngabathnintha kamarl ngarra nankunintha manankungkawathaninthanu-yu?” “Yu, pule,” pumamnarintha.

²⁹ Bere Jesus-ka menkungkadhadhaphtha-warda-nintha pirri kamarl ngarra penintha-yu, i murrinh mampirrunintha, “Nankunintha-ka murrinh numamngabathnintha ngay-ka kamarl patha warda manankungkawathanintha-nu, nhini ngay-ka manankungkawatha-warda-nintha kamarl ngarra nankunintha-yu.” ³⁰ Bere kardu kamarrama nhini-ka kamarl patha warda kardininthadha i wurrininthabirlbirlidha warda. Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Nga. Mere nukun nankuyelerrnintha nuru ngarra kardu terert-yu mange kanhi thangunu-yu.” ³¹ Mu penintha nhini-ka da pana-re naninthalilidha dini i murrinh nhini banninthalang-yu.

³² Bere ngarra kardu kamarrama nhini nungamninthardurr warda-ka kardu ngamere kathu punninadha ngarra Jesus wunku kardu nugarn numi nhini mere ngarra murrinh kaningerrentha. Ku ngepan wiye wanku kanamnginirdi ngarra ngepan nukunu i mere warda wurringerrentha.

³³ Bere Jesus-ka nungammaku warda ku ngepan wiye ngarra kardu nhini mebaththa wurrini-yu i nukunu nhini-ka murrinh warda wurringerrentha. Bere kardu terert-ka pumemnamardat warda ngarra Jesus, i murrinh pumenanudha purni, “Ya. Nekingime-ka mere ngadha thubemangkardudhangime thani mange ngala nginipunh kanhi mani-yu da ngarra Israel kanhi-yu, wurda da matha.” ³⁴ Mu peneme pana kardu nan-ya kardu Pharisees-ka murrinh pumenanudhaneme purne mange peneme, “Ya. Nukunu pana-ka ku karrath kathu nanhthi lurruth ngala damnamutmut wurran i da-ka nhini weyida pirrimpunmaputh wurran ku ngepan wiye wiye ngarra kardu thangunu kathu-yu.”

Kangkarlmawu Marda Ngarra Nukunu Danimardathintha Wurrini Kardu-nu

³⁵ Bere nhini thangunu-ka Jesus wurriniwattha da ngarra town terert da matha i ngarra murrinh church terert kardu Jews pigunu murrinh daninthelerrdha wurrini ngarra kardu Yile neki thathpirr-wa ku Pule ngala thathpirr-yu i pirranpenu pani kardu ngarra nukunu-yu. I kardu matharr-wunngini wunku menpathadha wurrini, nanhthi matharr terert warda ngatha. ³⁶ Bere ngarra Jesus bampunkardu warda kardu wurnangat nhini-yu nukunu-ka dampirramardathin warda nhini weyida ngangka da pirriningkadhuksa-yu nginipunh ku thip mani ngarra kardu mere nangkai ngadha dirranpedha kani. I kardu-ka mere ngarra pumenumanpidha pardi.

³⁷ Bere Jesus murrinh warda mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu wurnangat terert nimin-ya parnam da ngarra putek ngala kanhi. Mu nanki-ka kardu mere thathpirr terert nhini-yu i mere ngarra nanthelerr nukun murrinh ngarra Yile neki nukun kardu ngarra wurnangat kanhi warda ngatha. Kardu mani

bangkardu mi thungku dim-ka mere ngarra murartal mi terert warda ngatha mange nukunu ngatha-yu, mu nhini-ka kardu terert da matha kirrarrakay kumamanpi. ³⁸ I nanki deyida mani nadharrpunu Yile neki kardu-nu pumananmanpinu murrinh thathpi ngarra nukunu panthelerrnu puru ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha parnam ngarra da putek ngala kanhi.”

10

*Kangkarlmawu Wurdanpunkuthukneme Kardu Pulangay Nukunu Kardu Peneme 12
Mark 3.9-19; Luke 6.12-16; 21.12-17*

¹ Bere Jesus-ka pirrimpirrukayneme panpunkuwerrneme kardu ngarra nukunu kardu peneme 12 nhini-ya. I ngepan lurruth ngala dampirrumutneme ku ngepan wiye-nu pirankumaputhnu-warda-neme ngarra kardu thanguku kuthu-yu. I kardu matharr-wunngini-nu pumankuwathanemenu puru kardu patha-nu, nanhthi matharr pana warda ngatha wurran-ya.

² I kanhi-wa kardu murrinh peneme-yu kardu pulangay nukunu Jesus, ku apostle-ya. Marra-re-ka nukunu Simon, kardu nhini-ya Peter pumengkawadhadha pardi, i ngathan nukunu Andrew-ya. I piguna James i John wakal ngarra nukunu Zebedee-ya. ³ I nukunu Philip-ya, Bartholomew, i Thomas. I nukunu Matthew kardu pana-ya ngarra ku mani wurrininmatkuttha kuthu ngarra kardu ku Government-nu. I nukunu James, wakal ngarra nukunu Alphaeus. I nukunu Thaddaeus. ⁴ I Simon Patriot, i nukunu Judas Iscariot, kardu pana-ya ngarra Jesus da nakurl-te dampirramut kardu ngarra wiyenpun-nu wangu-ya.

⁵ Bere ngarra mayern-nu warda purdunkuthuknemenu peneme nhini kardu 12-ya, Jesus-ka kanhi-wa murrinh mampirruneme-yu, “Nga peneme. Nurnewatnemenu da pana ngangka-re-ya da ngarra kardu Jews da matha parnamkadhu-yu. Mu mere nurnewat-nukun-neme da pangu wangu kardu pana ngarra mere thathpirr Jews pigunu-yu, i da nan-nu-ya Samaria. ⁶ Mu pangu da matha nurnewatnemenu kardu ngarra da Jews pigunu da ngarra Israel-ya. Kardu nhini-ka kardu nginipunh ku thip mani parnawarrk-ya, kardu puyenthekum warda Yile neki-nu-ya. ⁷ Nurnewatnemenu i murrinh kanhi nuddurrayithnemenu nuru, ‘Nga kardu. Da-ka manta warda da kurran kuthu-yu ngarra Yile neki-re ku Pule ngala thathpirr warda pinarranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha.’”

⁸ I mampirru-deyida-neme Jesus kuthu-yu, “Nga. Kardu matharr-wunngini numankuwathanemenu nuru kardu patha warda ngatha parninu. I kardu ngatha kupup deyida pana-ka nhini-ka nuddunkabirl-deyida-nu nhini-yu. I kardu nhini deyida wanku nanhthi matharr leprosy panthin pumpan, numankuwathanemenu nuru kardu darripi tarangka warda parninu. I ku ngepan wiye ku terert nirankumaputhnemenu nuru ngarra kardu thanguku. Nga, ngay-ka ngurdi-nankuyethiththaneme ngurrini i ngepan lurruth ngala wanku ngamnarrumutneme. I ngay-ka mere ngenankudharrpudhaneme ku mani-nu-yu nawa? I da mange nginipunh nhini mani nankuneme-ka mange patha da matha numarrunemenu nuru ngarra kardu terert i mere nankudharrpu-nukun-neme nuru ku mani-nu-yu.

⁹ “I nga numi-yu,” Jesus kuthu-yu mampirruneme. “Ngarra nunnardurr-re-nemenu-ka ku mani-ka mere nukun numabathneme nuru. ¹⁰ I nanhthi bag mi dhepdhep nukunu-ka mere numabathneme. I nanhthi thingkilit numi deyida i me put numi deyida mere numabath-nukun-neme nuru. I nanhthi thay ngarra wilili nukun mere numi deyida numabath-nukun-neme. Nankuneme-ka wurlk ngarra Yile neki nukunu nuyemananemenu nuru, nhini-ka kardu pangu-ka mi i nanhthi warda panarrumutmutnemenu parne i piranankupenemenu parne nhini-yu.

¹¹ “I ngarra da town ngala kama i da kunungingki ngatha kama narurtuynemenu-ka, marra-re-ka kardu patha warra ngadha nubardurtnemenu. I ngarra nukunu nhini da matha nenemenu-yu i ngarra nunnardurr-da-nu-mana-neme da numi deyida-nu wangu. ¹² I ngarra thelput nhini-re narnerdinemenu-ka murrinh-ka kanhi-wa numarrunemenu ngarra kardu-yu, ‘Nga, Yile neki pirrananpenu pani.’ ¹³ I kardu nhini-ka le ngatha parninarrunemenu ngarra thelput nhini nenemenu-ka, nhini Yile neki-ka pirranpenu thathipirr pani kardu nhini-yu murrinh nginipunh numampirruneme pana-ya. Mu mere ngatha le kuyunarrunemenu da ngarra thelput nhini nenemenu-ka, nhini-ka murrinh numankumartnemenu murrinh pana-ya ngarra numampirruneme-ya.

¹⁴ “I nga numi-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Mu da numi ngatha naruy-deyida-nemenu-ka i kardu mere ngatha deyida le puyunarrunemenu i mere murrinh kubinarryepupnemenu-ka, nhini-ka ngarra da nhini narnepartnu-re-neme-ka me sandal-ka nunguynumewurnnemenu i putek ngarra me sandal pepe thangu-nu-ka nuyunumerurtulnemenu. I kardu terert nhini-ka pubanankumangkardunemenu i the warda pumabathnu Yile neki-ka mere warda pirranpenu pani nhini-yu.

¹⁵ “I nga, murrinh thathipirr kanhi manarrunemenu-yu. Kardu murntak pana nganaka ngarra da Sodom i Gomorrah pardidha-ka, da wiye wiye thathipirr pumedha pardi. I da nakurl deyida-nu kardu nhini-ka piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki, i da nhini-nu-re-ka da wiye thathipirr pirrarranu kardu nhini-nu-yu. Mu kardu pana nimin ngarra mere le puyunarrunemenu-ya ngarra da town nhini naruy-nemenu-ya nhini-ka da-ka wiye ngala thathipirr warda pirrarranu kardu nhini-nu-yu da nakurlnu-ya ngarra kardu wurnangat warda ngatha piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu.

¹⁶ “I nga numi-yu,” mampirruneme Jesus kathu-yu. “Ngay-ka ngurdunankuthuknemenu kardu ngarra murlakpun deyida wangu, i kardu nhini-ka mere le kuyunarrunemenu. Nankuneme-ka mangini ku thip mani ngurdunankuthuknemenu pangu wangu-yu ngarra ku were pulangarr ngala mani wangu. Nhini nankuneme-ka kardu thawath da matha nanemenu i yarrarr numangkanemenu nuru nginipunh ku pangkuy mani-ya, i ngana deyida thu kuy-ka wurda-wa, kardu thanthanka da matha nanemenu nginipunh ku yinpi mani deyida. ¹⁷ I thawath da wangu nanemenu, nhini kardu ngamere-ka ngawurt warda purunankungawurtnemenu i ngarra murrinh court-nu warda wangu pumanankubertinemenu puru, i thu whip-te pumanankulalarnemenu parni da ngarra church pigunu wangu. ¹⁸ I kardu nhini-ka mange lurruth-te panankuwurnnemenu i pumanankubertinemenu puru ngarra ku pule ngala ngala-nu wangu. I pubunankupaknemenu kumparra warra ngarra ku pule ngala ngala nhini-nu wangu-yu. Da terert nhini-wa pumanarrunemenu puru nhini nankuneme-ka kardu ngarra ngay weyida. I nankuneme-ka murrinh ngarra ngay nuddurrayithnemenu nuru ngarra ku pule ngala ngala nhini-nu-yu i ngarra kardu pana deyida wanku kardu mere Jews-ya nuddurrayithnemenu nuru murrinh thathipi ngay-ya. ¹⁹ I nga. Ngarra kardu-re pumanankubertinemenu puru ngarra murrinh court-nu wangu-ka mere numenungkumardawerr-nukun-neme murrinh ngarra numarrunemenu ngarra kardu pule ngala ngala pangu-yu. Mu pangu da Yile neki kathu panarrumutnemenu ngarra murrinh numarrunemenu-yu. ²⁰ I Ngepan ngarra nukunu-re manankudhawiyithnemenu-yu i nhini-ka mere murrinh ngarra nankuneme-re nururrungerrennemenu-yu.

²¹ “I da nhini-nu-re-ka kardu ngarra darrikardu nankuneme deyida thu kuy purunarrunemenu-yu nginipunh kanhi mani-ya. Kardu nugarn ngathan nukunu mabertinu purru pangu da wangu ngarra kardu murlakpun thu pubatnu parni i purdurinuminu. I yileyile-ka wakal nukunu mabertinu pangu warda wangu

kardu-nu thu pubatnu parni i purdurinuminu. I kardu wakai deyida-ka yileyile i kalekale nukunu pangu warda wangu mankubertinungintha purru kardu-nu thu punkubatnungintha. ²² I kardu wurnangat-ka mere marda pumanankurtnemenu nhini-ka kardu ngarra ngay weyida nankuneme-yu. Mu kardu nangkai ngatha bere matha wangu pangiriwaknu purru i mere kaningipart nukun-ka, kardu nhini-ka kardu bere matha wangu paninu ngarra Yile ngay.

²³ “I nga murrinh numi kanhi manarrunemenu-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “I da ngarra narurtuy-re-neme nuru-ka i kardu ngatha da tetemanthay pubunarrupaknemenu-ka, nhini-ka nunawinhatnu-warda-neme i ngarra da numi wardarra nanemenu. I nga, murrinh thatpirr kanhi manarrunemenu-yu. Nankuneme-ka da pana-re nurnewatnemenu da ngarra Israel i murrinh ngarra ngay nuddurruyithnemenu nuru. Mu ngay, kardu da ngarra Heaven thanguu kathu ngurdanthut-ka, ngurdiwurl-deyida-nu kathu ngarra mere da ngatha murrinh ngay ngarra kardu numarrurikerdeknemenu-yu.

²⁴ “I nga,” mampirruneme Jesus kathu-yu. “Ngay-ka mukmuk ngala nganthin ngem i ngurdannankuyethithneme nganam. I ngay-ka kardu pule ngemnarruneme, nawa? ²⁵ I nhini nankuneme-ka ngurdannankuyethithneme murrinh ngarra ngay thanguu, i numangirartnu-warda-neme, i nhini-ka patha thatpirr narnemenu. I kardu-ka da tetemanthay pubanngapak ngay-nu-yu i ku karrath ngatha yida pumengadha pardi. I nhini kardu-ka da wiye thatpirr warda pumanarrunemenu ngarra nankuneme-yu, nhini nankuneme-ka kardu ngarra ngay weyida nhini-yu.

Yile Neki Dirranganipe Wurran

Luke 12.2-9; 10.16; 12.51-53; 14.26-27; Mark 9.41; John 13.20

²⁶ “Nga. Kardu thangu ngatha mange nhini pinumardarriwupnu parni ngarra mange pumanarranemenu-ka, nhini-ka da nakurl-te warda the pumabathnu kardu wurnangat warda ngatha ngarra nukunu Yile neki-re warda manmardarripurlnu. Nhini murrinh manarrunemenu-ka mere nukun nenkumanhamneme kardu nhini-yu. ²⁷ I murrinh kanhi ngarra nankuneme da matha menarrudhaneme ngurrini-ka nhini-ka ngarra kardu terert warda ngatha murrinh nuyemarranemenu nuru, pilampirdarri da matha.

²⁸ “I nga. Mere nenkumanham-nukun-neme kardu pana-yu ngarra thu kama kunankuthukneme. Kardu nhini-ka nanhthi nginipunh ngarra nankuneme da matha punankuthuknemenu, mu mere ngarra kunankumabatneme nanhthi ngepan ngarra nankuneme-yu, wurda. Mu Yile neki da matha nemanhamnemenu nuru-yu, nukunu da matha kardu mani pirranputhnu ngarra da thungku ngala wangu, da nan Hell, nanhthi nginipunh-ya i nanhthi ngepan wanku.

²⁹ “Nga, ku murrirrbe purrkpurrrk nganaka, ku-ka ngathayida-wa nawa? I ku ngatha thelim nuyemanu-ka nhini ku mani wakai da matha numart. Mu Yile ngay-ka the kanthin ku terert nhini warda ngatha-yu. I ku numi ngatha buybat i kupup nhini nukunu-ka the kanthin ku murrirrbe nhini-yu. ³⁰ I nanki deyida wanku the kanthinnan. I thangu numa ngatha nanhthi pemarr ngarra pelpith nanki nanthin numpan-ka the deyida kanthin nukunu Yile ngay-yu. ³¹ Nhini ngay murrinh manarranu-ka mere nenham nukun nuru, nanki-ka ngala thatpirr nimpunpewal ngarra ku murrirrbe-yu.

³² “I nga murrinh numi-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Nankuneme-ka kardu ngay-wa. I kardu ngatha murrinh nuyemarranemenu nuru nankuneme-ka ngarra ngay da matha narramngiriwakneme numpanka, nhini ngay-ka murrinh mananu deyida ngarra Yile ngay wangu da kangkarl dim, nankuneme-ka kardu ngarra ngay nukun-wa. ³³ Mu kardu nangkai ngatha ngarra kardu ngamere-nu wangu murrinh kanhi marranu, ‘Ngay-ka mere ngariwak ngurru Jesus-yu’, nhini ngay-ka mananu

deyida ngarra Yile ngay wangu, ‘Kardu pana-ka kardu mere thathipirr ngarra ngay nukun pana-yu.’

³⁴ “I nga numi-yu. Nankuneme nuyemamka-mana-neme ngay-ka ngurrinidha da putek ngala kanhi-nu da mange watmam-nu mebaththa? Mu wurda, kardu-ka thu puyunuthuknu puru nhini-ka ngarra ngay thanguu weyida nhini-yu. ³⁵ Nginiipunh yileyile mani thu kuy purrunanu ngarra wakal nukunu, i kalekale mani thu kuy deyida purrununu ngarra wakal nigunu. I wunku marda pipingintha mani thu kuy paninginthanu. ³⁶ I kardu nangkai ngatha ngarra ngay pangiriwaknu purru-ka i kardu nhini-ka thu kuy deyida purrunanu ngarra kardu darrikardu nukunu kathu-yu.

³⁷ “I nga murrinh numi manarrunemenu-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Nankuneme-ka ngay-wa thathipirr kumparra marda numangertnemenuru-yu ngarra yileyile i kalekale nankuneme-yu. I ngana deyida nankuneme-ka ngay-wa thathipirr kumparra marda numangertnemenuru-yu ngarra wakal nankuneme wangu-yu. Mu mere ngatha marda thathipirr numangertnemenuru-yu ngarra wakal nankuneme nhini mani nankuneme-ka mere warda kardu ngarra ngay nurunu nhini-yu.

³⁸ “I kanhi numi-yu. Kardu-ka da tetemanthay da matha pubungapaknu ngay-nu-yu. I thu pungibatnu parni i ngay-ka ngupupnu ngarra thay kathu nginthanu. Mu nanki ngatha kardu ngarra ngay narni-ka, nhini kardu-ka mange nginiipunh nhini deyida mani kumanarra kama-ya. Mu mere ngatha nangiriwaknu nuru nginiipunh nhini mani, nanki-ka mere ngarra nuru nukun kardu ngarra ngay-yu. ³⁹ Mu kardu nangkai ngatha marda mart menuyibirnunu i da mange ngarra nukunu da matha pamanu purru, nhini nukunu-ka pupup da matha-nu nhini-yu. Mu kardu nangkai ngatha puynuyekumnu thathipirr i ngay da matha kumparra bungipaknu, nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu birnu paninu.

⁴⁰ “Nga. Kardu ngatha pubinarrayepupnu i le puyunarranu da ngarra pigunu-ya, nhini-ka ngay deyida wanku le puyunganu nhini-yu. I ngana deyida le puyunanu nukunu nhini kardu ngarra ngay wurdanngithuk-yu. ⁴¹ I kardu nangkai ngatha pubinayepupnu ku prophet, kardu pana ngarra murrinh thathi Yile neki nukunu wurdampirrayith wurran, nhini Yile neki-ka mange patha marranu purru da mange patha nhini deyida mani ngarra ku prophet mamna wurran-ya. I ngana deyida kardu nangkai ngatha pubinayepupnu kardu patha ngarra Yile neki darntiwak wurran, nhini Yile neki-ka mange patha marranu purru da mange patha nhini deyida mani ngarra kardu patha nhini mamna wurran-ya.

⁴² “I nga murrinh tiduk kanhi manarranu-yu. Kardu nangkai ngatha kanamut kura burrburr kardu ngarra ngay-nu-ya, kardu ngathayida-ya, nhini Yile neki-ka nanhthi thanguku nanhthi kama-ya patha panamutnu ngarra kardu nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu.

11

John the Baptist Murrinh Wurdanmathuk Ngarra Jesus-nu

Luke 7.18-35

¹ Bere, Jesus-ka murrinh dampirrukerdek-warda-neme murrinh ngarra wurdininkuyethiththaneme kardi ngarra pulangay nukunu-yu. I nhini thanguu-ka nungardurr warda da nhini thanguu-yu i pangu warda wangu da nan-nu Kelili nadha dini i murrinh ngarra Yile neki nukun wurdininthethiththa wurriini da ngarra town terert nhini-yu.

² Bere nukunu John the Baptist-ka ngarra da jail dininganamardadha da nhini-re-yu. Mu nukunu-ka pamnayepup Jesus da mange ngala ngala nhini medha wurriini. I nhini nukunu John the Baptist-ka murrinh warda wurdanmathuk kardu ngarra pulangay nukunu-re pumenabaththaneme tharra ngarra Jesus-nu warda wangu. ³ I

pumamnaneme, “Ya. Nhinhi da kardu Pule ngala-yu ngarra nukunu John the Baptist mengarradha wurrini-yu purrunu kathu-yu? Nhinhi da kama kardu-yu i kardu numi deyida kama da nakurl karuynu i nukunu nhini kama ngarninamardamardanu-yu?” Peneme nhini-re kathu parramkadharrpuneme.

⁴ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Nuddenawurlneme ngarra nukunu John the Baptist i murrinh numananemenu da mange kanhi ngarra nubengi-mangkardudhaneme nurne-ya i murrinh ngarra kardu kathu pumenarrudhaneme parde. ⁵ Kardu kamarrama-ka pumpanmiribirl warda, i kardu pulith parnalili warda. I kardu ngarra matharr leprosy pumbaththa purni-ka kardu tarangka warda pumpan. I kardu ngarra the wiye-ka pubinthewup warda pumpan nhini-yu. I kardu ngarra marra purniwuwuptha-ka birnu deyida pumpan nhini-yu. I kardu ngarra mananhthi-wunka-ka murrinh pubimnayepup warda pumpan murrinh thathpi ngarra Yile neki nukun-ya. ⁶ I kanhi numi-yu. Nga. Kardu nangkai ngatha bere ngatha wangu murrinh mangabathnu purru i mere kaningipart nukun, kardu nhini-ka le da matha paninu nhini-yu. Nhini-wa murrinh-yu numananemenu ngarra nukunu John the Baptist-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme kardu ngarra pulangay nukunu John the Baptist-yu.

⁷ Bere ngarra peneme nhini-ka punnungamkardurr-warda-neme, i Jesus murrinh warda wurdampirrayith ngarra kardu terert murrinh ngarra nukunu-nu-ya John the Baptist. I mampirra, “Nga kardu. Da marra-re nganaka ngarra nanki-re da pangu wangu ngarra da darrinpirr pularn nunninadha John the Baptist-nu nubamkardu-ka, kardu ngarra mana-wa kardu nukunu nginipunh medha kardi-yu? Kardu manangka lurruth ngala kama numenadha nurni-yu nginipunh nanhthi parnu mani wurdanparl pirrim nanhthi wirriri-te-yu? Mu wurda nawa nukunu-yu? Nukunu-ka kardu lurruth ngala da matha kardidha-yu. ⁸ I ngana deyida nunninadha ngarra nukunu-nu nubamkardu-ka, kardu ngarra mana-wa kardu nukunu nginipunh medha kardi-yu? I numenadha nurni nanhthi kaligu patha patha kama banardurdidha wurrini? Mu wurda nawa? Kardu pana ngarra kaligu patha patha pubardurdi pumpan-ka da ngarra thelput ngala ngala da matha pumpannupup-ya. ⁹ I ngana deyida nunninadha ngarra nukunu-nu nubamkardu-ka, kardu ngarra mana-wa kardu nukunu nginipunh medha kardi-yu? Nanki-ka numenadha nurni nukunu-ka ku prophet kama i murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu kama wurdanayiththa wurrini? Yu, bere thathpirr-ya. Nukunu-ka ku prophet-wa kanam, ku prophet ngala thathpirr nungampunkuwewurtne nukunu nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

¹⁰ “Nga. Ku prophet ngamere murntak warra-ka murrinh parrarntilil murrinh ngarra nukunu-nu-yu John the Baptist. Ku prophet murntak nhini-ka Yile neki kathu murrinh kanhi-wa dampirrumutneme-yu, i mam, ‘Ngay-ka kardu nugarn ngurduthuknu wunku murrinh ngay-yu. Nukunu nhini-ka kumparra warra pununu pi i kardu warda manpathawathanu kardu ngarra nukunu nhini tiduk kathu purrunu-yu.’ Nhini-wa murrinh parrarntilil ku prophet ngamere da murntak warra-yu.

¹¹ “Nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Nukunu nhini John the Baptist-ka kardu ngala thathpirr-wa kardu nungamnanpewurt ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi narnam-ya, i kardu pana deyida wanku nungampunpewurt kardu ngarra da murntak warra pardingkadhuktha. Mu kardu nangkai ngatha ngarra murrinh thathpi ngay da matha mangabathnu purru-ka nhini nukunu-ka ngala thathpirr-wa punuwewurtnu ngarra nukunu nhini John the Baptist-yu.

¹² “I da ngarra marra-re kathu nganaka ngarra nukunu-re John the Baptist murrinh wurdanarrayiththa wurrini ngarra kardu ngarra da darrinpirr pularn wangu i

ngarra marra kanhi da mana, kardu-ka murrinh pamam pumpan-ka, ‘Yile neki-ka ku Pule ngala thathpirr pirranhengimenu-yu.’ Mu kardu murlakpun pamam pumpan-ka, ‘Yile neki mere kirranhe-nukun-ngime wurda da matha nhini-yu.’ ¹³ I da murntak warra-ka nukunu Moses, i ku prophet terert murrinh puddanayiththa purni ngarra nukunu-nu Yile neki ku Pule ngala thathpirr pinu-yu. I murrinh nhini-ka puddanayiththa purni i ngarra nukunu John the Baptist da mana pangarntuy-yu. ¹⁴ Ku prophet murntak nhini murrinh-ka kanhi-wa pumedha purni, ‘Kardu nugarn numi da nakurlnu purrunu kathu, kardu nginipunh Elijah deyida mani pamanu purru nhini-yu.’ Mu ngay murrinh manarranu-ka nukunu nhini ngarra pumedha purni-ka berengunh pangarntuy warda nhini-yu, i nukunu nhini kardu-ka John the Baptist-wa. Murrinh-ka numangabathnu nhini-yu? ¹⁵ Nanki-ka murrinh nhini-ya nubingayepupnu i murrinh numangabathnu.

¹⁶ “I nga numi-yu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Nanki, kardu wurnangat narnam kanhi-ka kardu nginipunh mamay mani narnamyekdhek i narnampirrakaykay ngarra mamay ngamere-ya. I murrinh kanhi numampirra numpan, ¹⁷ ‘Nganki-ka nanhthi dhekdhek ngardirrayekdhektha nanhthi kardu marrit mamngintha-ya ngathayida ngumenthart, mu nanki-ka mere le narnidha nanhthi dhekdhek nhini-nu-yu. I nanhthi dhekdhek ngathayida ku birrbirr ngumenthart-ya, mu nanki-ka mere narnikarrktha.’ Mange nhini mani-wa nanki-ka mere da matha le patha narni.” Jesus kathu-yu mampirra.

¹⁸ “Nga, ngarra nukunu nhini-re John the Baptist pangarntuy-ka nukunu-ka mi dhepdhep kunungingki da matha kardimurrktha i mere kanigurdugurduktha kura wine-yu. I murrinh numenadha nurni nanki-yu, ‘Nukunu nhini-ka ku ngepan wiye kanthin wurran.’ I kardu nukunu nhini-ka narnampart warda. ¹⁹ I ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr ngangarntuy-re-ka mi dhepdhep ngardimurrktha i kura wine ngardigurdugurduktha. Mu kardu-ka numamnga numpan, ‘Ya. Nukunu nhini-ka kardu bere matha wangu mi kanammurrk i kura kanamkurdugurduk-yu. I nukunu nhini-ka wurrannupup-ya ngarra kardu wiyenpun i kardu ngarra ku mani pumpanpunmatkut ku Government-nu-ya,’ numamnga numpan ngarra ngay-nu-ya. Mu nga. Kardu nangkai ngatha ngarra Yile ngay darntiwak wurran-ka nukunu nhini-ka the kanthin da mange ngarra nukunu thathpirr-ka patha-wa nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

Kardu Ngamere Mere Murrinh Pumenabaththa Puyi Kangkarlmawu

Luke 10:21-22

²⁰⁻²¹ Bere Kangkarlmawu-ka mange ngala ngala nimin merradha wurrini kardu pangu-nu ngarra da nan pardipuptha-yu, da Korazin i da Bethsaida. Mu kardu nhini-ka mere parniparttha da mange wiye ngarra pumebaththa purni-yu. I bere Jesus kathu-ka nungampirramardawal i mampirra ngarra kardu nhini-yu, “Da-ka wiye thathpirr pirranarranu nanki-nu-yu da ngarra Korazin i Bethsaida narnapup-yu. Mange ngala ngala menarradha ngurrini nanki-nu-yu, mu nanki-ka mere narniparttha da mange wiye nhini-yu. Mu mange ngala ngala nhini da ngatha merradha ngatha kardu pangu-nu ngarra da Tyre i Sidon parnapup-ka, kardu nhini-ka da mange wiye parniparttha-wa da murntak warra i denmardathintha warda thathpirr da mange wiye nhini ngarra pumebaththa purni-yu.

²² “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Kardu nhini-ka ngarra da Tyre i Sidon parnapup-ka da nakurl-te piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu, i da-ka wiye pirrarranu kardu nhini-nu da nhini-nu-re-yu. Mu da-ka wiye ngala thathpirr pirranarranu nanki-nu-yu ngarra niramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu. ²³ I nanki-nu ngarra da Capernaum narnapup ngarra kardu numemnungala numpan-ka Yile neki-ka pananpinhithputhnu da ngarra thungku ngala wangu-yu. Ngay-ka

mange ngala ngala deyida menarradha ngurrini nanki-nu-yu, mu nanki-ka mere narniparththa da mange wiye ngarra numammath numpan-yu. Mu mange ngala ngala nhini da ngatha merradha ngatha kardu nhini ngarra da Sodom pardipuptha-ka, kardu nhini-ka murrinh pumengabaththa-wa i da nhini-ka bere ngatha pirrangidha-wa marra kanhi-yu. ²⁴ I ngay murrinh manarranu-ka kardu nhini ngarra da Sodom thanguu kathu piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki wangu-ka da-ka wiye da matha pirrarranu kardu nhini-nu-yu. Mu da nhini-nu-re-ka da-ka wiye ngala thathipirr warda pirranarranu nanki-nu-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

²⁵ Bere nhini thanguu Jesus-ka murrinh wurdamnayith ngarra Yile nukunu-nu wangu. I mamna, “Yile, nhinhi da matha Pule ngala thathipirr thim ngarra da kangkarl i da putek ngala kanhi-yu. I ngay-ka ngamnhiriparl ngem nhini weyida da mange ngarra nhinhi thampunkarr wardarra kardu pana ngatha yida, mu mere thenkarrdha da mange ngarra nhinhi kardu ngarra murrinh piyemam pumpan the pumammath pumpan da terert. ²⁶ Yu Yile, nhini da matha mange marda nanganart thim.” Jesus kathu-yu mamna.

²⁷ Bere nhini thanguu Jesus kathu-ka mampirra kardu ngarra terert-yu. “Nga kardu. Yile ngay-ka murrinh wurnangat warda ngatha banngiwerdi ngarra mukmuk ngay i nanhthi lurruth ngala thathipirr damngamut. I kardu-ka mere thathipirr the numangibath ngay-yu, mu Yile ngay da matha the thathipirr kanthinngi. I ngana deyida mere nangkai the thathipirr mabath Yile ngay-yu, mu ngay da matha wakal ngarra nukunu-ya the nganthin nukunu pangu-yu. I ngay-ka kardu ngamere deyida ngurdunthethithnu ngarra Yile ngay-nu-yu kardu ngarra ngay mampunkarart-ya.

²⁸ “Nga. Kardu nangkai ngatha le wiye kani da tetemanthay thanguu bangarnurdurt wurran, nhini kardu-ka purrunganu kathu ngarra ngay, i ngay-ka ngurduwupnu kardu nhini-yu i bayuknu pi i marda pekpek warda paninu. ²⁹ I ngarra ngay da matha pangiriwaknu purru-yu i murrinh thathipi ngarra ngay da matha mangabathnu purru. Ngay-ka kardu thanthanngingka-wa i ngirranganpunpe nganam kardu-yu, i ngay-ka mere menungala ngurru, wurdai. Ngarra ngay da matha nurunganu i murrinh numangabathnu nuru i nhini ngepan ngarra nanki-ka patha da matha narninu nhini-yu. ³⁰ Murrinh thathipi ngay-ka mere thathipirr tetemanthay, i da mange ngarra ngay-ka mere deyida tetemanthay nangimariwaknu nuru.” Jesus kathu-yu mampirra.

12

Jesus Mampatha Kardu Mange Wardi *Mark 2.23-28; Luke 6.1-5*

⁹ Bere nhini thanguu Jesus-ka nungardurr warda da nhini thanguu-yu i pangu warda wangu nadha dini ngarra da church kardu Jews pigunu i kanardi warda. ¹⁰ I da nhini da kardu nugarn numi dinidha ngangka da mange wardi punimawerlerldha kardi mange numi-re-yu.

Bere da-ka Saturday-wa nhini-yu i kardu peneme pana nan-ya Pharisees kardu pirangkadhaneme pirrine kardu ngarra kama pamanu nukunu Jesus mange ngarra nukunu kardu pangu ngarra mange mamawathanu. Peneme nhini-ka marda pumertthaneme purne nukunu Jesus mange ngarra kardu pangu mamawathanu, i nhini Jesus-ka munmaparlnu warda murrinh law kardu ngarra Jews pigunu-yu i nhini-ka murrinh warda pangkabirrnemenu.

Bere peneme nhini-ka parramkadharrpuneme ngarra Jesus, “Ya. Ngarra murrinh law nekineme yibim-yu? Da Saturday kanhi ngarra da nekineme bannhiyukneme-ka mange da patha thathipirr nhini-yu kardu nawathanu-yu?”

¹¹ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Ku thip ngarra nankuneme kama buybat ngarra da weyi ngala-ya da ngarra Saturday mani-ya, ngarra mani warda niyemanemenu nankuneme nhini-yu? Nankuneme-ka naneme pangu i nungurlart-neme ku thip pangu-yu nawa? I nhini-ka numayibirnu-warda-neme nhini-yu. ¹² Mu ku thip-ka ku da matha nhini-yu. Mu kardu-ka ngala thathipirr-wa nhini-yu, nhini-ka berengunh-wa kardu numanmanpinu nhini-yu i mange patha nuyumarranu nuru da ngarra Saturday mani-yu. Nhini-wa murrinh law nekineme yibim-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

¹³ Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu nugarn mange wardi nhini-yu, “Nga. Mange pana ngarra nhinhi thungurathtath-nu.” Bere kardu nugarn nhini-ka mange yungammarathtath i mange nhini-ka patha warda mebaththa pirri nginipunh mange patha numi pangu-re deyida mani mebaththa kardi.

¹⁴ Bere nhini thanguu kardu Pharisees-ka pungawurr warda ngarra da church kathu-yu. I murrinh warda puddanayiththaneme pe murrinh ngarra-re da mange nukunu Jesus thu pubatnemenu-yu. Murrinh pumemnungkuneme-yu.

Jesus Wurlk Ngarra Yile Neki Nukunu Mamna Wurran

¹⁵ Bere ngarra nukunu-re Jesus panthepup kardu thu pubatnu-ka, nhini nukunu-ka nungardurr warda da nhini thanguu-yu, i pangu warda wangu nadha dini. I kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha purni. I kardu matharr-wunngini kardu terert warda ngatha menpathadha wurrini pangu da. ¹⁶ I murrinh warda merradha wurrini kardu terert nhini-yu, “Nga, mere nukun nanthelerr da mange kanhi thanguu menarradha ngurrini-yu.”

¹⁷ Bere, ngarra Jesus da mange ngala ngala terert nhini merradha wurrini-ka nhini-ka murrinh murntak pana ngarra ku prophet nan-ya Isaiah darntilil-ka murrinh da thathipirr nhini-yu. I kanhi-wa murrinh-yu ngarra Yile neki kathu mamna ngarra nukunu Isaiah-yu, murrinh ngarra nukunu-nu-ya Jesus, ¹⁸ “Nga kardu. Nukunu pana-ka kardu ngarra ngay-wa i wurlk ngarra ngay mamnga wurran. Ngay-ka memmangkart nukunu nhini-yu, i ngay-ka marda thathipirr manganart ngurran. I ngay-ka le thathipirr ngemna. I ngay-ka bumardardinu ngepan ngay ngarra nukunu wangu-yu, i nhini nukunu-ka murrinh thathipi ngarra ngay purdirrayithnu purru ngarra kardu da mange wiye-nu parnipartnu. I murrinh nhini thanguu ngay-ka kardu warda manthibirnunu da ngarra thungku ngala nhini thanguu-yu. ¹⁹ Nukunu nhini-ka mere kankabirr nukun ngarra kardu, i mere kanirrawapa nukun. I mere murrinh lurruth nukun purdirrayith purru ngarra kardu terert wangu parningkaduknu-yu, wurda da matha. ²⁰ I nukunu nhini-ka kardu thanthanka da matha purrurranu ngarra kardu pana manangka lurruth ngala parnam i kardu pana ngarra mere kumenumanpi kuru-yu. I nukunu-ka kardu bere ngatha wangu purdirrayithnu purru murrinh thathipi ngarra ngay da matha i ngarra kardu thathipirr murrinh pumangabathnu puru nhini-yu. ²¹ I kardu wurnangat da matha pubinayepupnu puru murrinh thathipi ngarra nukunu i kardu-ka the warda pumabathnu nukunu pirranpenu purru i kardu pule ngala pirranu-yu.” Nhini-wa murrinh nukunu Isaiah darntilil-yu, murrinh ngarra nukunu-nu-ya Jesus.

Murrinh Ngarra Nanhthi Lurruth Ngala Jesus Nukunu i Nanhthi Lurruth Ngala Ku Karrath Nukun

Mark 3.20-30; Luke 11.14-23; 12.10

²² Bere nhini thanguu-ka kardu nugarn pumebertidha purni ngarra Jesus. Nukunu kardu nhini-ka ku ngepan wiye kanthidha wurrini, i nhini nukunu-ka mere ngarra murrinh kaningerrentha i mere ngarra kanibirlbirlidha.

Bere Jesus-ka nungammaku warda ku ngepan wiye ngarra kardu nhini thanguu kathu-yu i nukunu-ka patha deyida kardidha i murrinh warda kardingerrentha i

kamarl patha deyida wurrinibirlbirl dha. ²³ I kardu wurnangat pubangammangkardu da mange nhini Jesus mamna-yu i kardu warda pumemnamardat. I murrinh pumemnu, “Ya. Nukunu pana karrim-ka kardu darntethbath kama ngarra nukunu King David thanguu kathu. Nukunu kardu nhini kama ngarra Yile neki mam warra purdunhethuknungime ku Pule ngala pinhenungime. Nukunu da kama kardu pana-yu, na?”

²⁴ Mu bere kardu Pharisees-ka pubimpirrayepup murrinh nhini ngarra kardu pumenanudha purni, i nhini-ka murrinh warda pumampirra, “Awu wurda, nukunu-ka mere wurridha ngarra Yile neki kathu. Mu nukunu-ka ku karrath kathu damnamut nanhthi lurruth ngala pana-yu, i da-ka nhini weyida pirrmaputh wurrin ku ngepan wiye ngarra kardu thanguu kathu-yu.”

²⁵ Bere Jesus-ka the-wa menkumabaththaneme wurrini i nhini-ka murrinh warda mampirruneme ngarra kardu Pharisees nhini-yu, “Nga peneme. Kardu darrikardu ngatha thu kuyunuthuk kuru-ka nhini-ka kardu thu kuyunurikerdek-wa nhini-yu. I kardu darrikardu manta ngatha thu kuyuthuk kuru-ka nhini kardu-ka kuyunurikerdek deyida nhini-yu. I kardu-ka mere warda lurruth parnenungime, i mere warda mitmit parnenungime nhini-yu. ²⁶ I mangini nhini mani ku karrath-ka mere kirranmaputh kurru ku ngepan wiye wiye nukunu ngarra kardu thanguu kathu-yu, wurda da matha. Mu nukunu nhini i ku ngepan wiye wiye ngarra nukunu-ka marda ngala da matha parnamkaneme-yu. Mu ku karrath ngatha ku ngepan wiye wiye kirranmaputh kurru-ka nhini peneme-ka mere warda mitmit karnenemenu, i mere warda lurruth ngala karne-nukun-neme, wurda da matha warda. I peneme-ka kuyunungkurikerdek-da-matha-neme nhini-yu.”

²⁷ “Nankuneme numamkaneme-ka ku karrath kathu nanhthi lurruth ngala ngarra nukunu damngamutmut wurrin ngarra ngay ku ngepan wiye wiye-nu ngarrimpunmaputh ngurran-yu. Mu nga, murrinh kanhi nganankudharrpunemenu, kardu nangkai namin nanhthi lurruth ngala dampirramutmut wurrin kardu ngarra nankuneme ku ngepan wiye wiye-nu pibimpunmaputh pumpan-yu? Nganaka, nangkai nhini-yu? Yile neki nawa nanhthi lurruth ngala dampirramutmut wurrin-yu? Mu nhini nankuneme-ka murrinh narrampirrayirrart ngarra ngay-nu-yu numamnganeme ku karrath kathu nanhthi lurruth ngala damngamutmut wurrin-yu. ²⁸ Mu nga. Ngay-ka ngarrimpunmaputh ngurran ku ngepan wiye wiye ngarra kardu thanguu kathu, nhini ngay nganthin ngurran-ka ku ngepan lurruth ngala ngarra Yile neki thanguu kathu-wa. Nanhthi lurruth ngarra ku karrath nukunu-ka wurda-wa nhini-yu. I nhini-ka the-wa numabathnemenu Yile neki kardu Pule ngala wardarra dimpirra kardu ngarra nukunu-yu.

²⁹ “I ngana deyida,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Mere nangkai ngadha kani-mardi ngarra thelput kardu nugarn lurruth ngala nukunu-yu i mangkardap nanhthi purrkpurk nukunu-yu, wurda da matha. Mu kardu nhini-ka pumadharrkirrknu warra ngadha kardu nugarn lurruth ngala nhini-yu i nhini-ka nanhthi purrkpurk nukunu warda pumangkardap nhini-yu.

³⁰ “I nga numi-yu. Kardu nangkai ngatha mere kangiriwak kurru ngarra ngay, nhini nukunu-ka mere marda thatpirr mangert kurru. I ngana deyida kardu ngatha mere kunperr kurru kardu ngarra ngay-nu, kardu nhini-ka bannganthalang warda-wa nhini-yu ngarra ngay wangu-yu.

³¹ “I nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Kardu ngatha da mange wiye panipartnu, nhini Yile neki-ka pirramaputhnu i puymayekumnu da mange wiye nhini ngarra mebaththa wurrini-yu. I kardu ngatha murrinh mardarrithaknu ngarra Yile neki wangu, mu da nakurl-te pamardathinnu murrinh nhini thanguu, nhini Yile neki-ka pirramaputh deyida-nu i puymayekumnu murrinh wiye nhini thanguu-yu.

Mu nga. Kardu ngatha murrinh mardarrithaknu ku Ngepan patha ngarra Yile neki nukunu i da mange patha nhini mam wurrany-a, nhini Yile neki-ka mere ngarra kirramaputh i mere ngarra kuymayekum murrinh wiye nhini-yu, wurda da matha nhini-yu. ³² I kardu ngatha murrinh mangirdarrithaknu ngay kardu darrikardu nanki thatpirr-ka nhini Yile ngay-ka puymayekumnu murrinh wiye nhini-yu. Mu kardu murrinh pumardarrithaknu ngatha ngarra Ngepan patha ngarra Yile neki nukunu, nhini Yile neki-ka mere ngarra kuymayekum nukun murrinh wiye nhini-yu marra kanhi kama, i da nakurl deyida-nu kama, wurda da matha nhini-yu. Nukunu-ka mere ngarra kuymayekum nukun, wurda da matha.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Murrinh Ngarra Thay Patha i Thay Wiye

Luke 6.43-45

³³ Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Nanhthi thay wunku mi dhepdhep patha ngatha memkalele wurrany-a, nhini-ka thay patha da matha wurdanturturt wurrany-a. Mu nanhthi thay wunku mi dhepdhep wiye ngatha memkalele wurrany-a, nhini-ka thay wiye da matha wurdanturturt wurrany-a. I mangini nhini mani nubangkardunu i nirathenhnu nanhthi thay patha kama i nanhthi thay wiye kama ngarra mi thanguu kathu memkalele wurrany-a. ³⁴ Nankuneme-ka kardu wiyenanku-da-matha-neme mangini ku pangkuy murlak mani numamkaneme numpan. Nankuneme-ka murrinh ngarra marda nankuneme thanguu kathu narnamkangerrenneme, i marda ngarra nankuneme-ka wiye da matha nhini-yu. I murrinh patha-ka mere ngarra narnangerrenneme, wurda. ³⁵ Nankuneme-ka mukmuk da wiye da matha nubemkayengkarnirnneme numpan i nhini-ka murrinh wiye da matha narnamkangerrenneme ngarra marda nankuneme thanguu kathu. Mu kardu patha ngatha-ka mukmuk patha da matha benthengkarnirnneme wurrany-a i murrinh patha da matha kanamngerren ngarra marda nukunu thanguu kathu-yu.

³⁶ “I nga, murrinh kanhi manarrunemenu-ka da nakurl-te-nu nganaka ngarra kardu wurnangat warda ngatha piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki, nhini nankuneme-ka murrinh numananemenu thanguu-dha murrinh thatpi wiye wiye nhini nardengerrenthaneme-yu? ³⁷ I nhini thanguu Yile neki-ka pirranputhnu warda kardu-yu da ngarra thungku ngala wangu-yu nhini-ka murrinh wiye wiye thanguu weyida pardingerrentha-yu. Mu kardu wurnangat ngamere-ka ngarra nukunu da matha puyunu, nhini kardu ngamere nhini-ka murrinh patha patha da matha pumedha purni ngarra da putek ngala kanhi-re pardidha-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Parrantharrpu Kangkarlmawu Da Mange Ngala Pamanu

Mark 8.11-12; Luke 11.29-32

³⁸ Bere nhini thanguu kardu Pharisees ngamere i kardu nugarn ngamere pana ngarra murrinh law kardu Jews nukun puddininthethiththa purni-ka murrinh warda pumamnaneme ngarra Jesus, “Ya Pule. Da mange ngala mani nangarru-kathu-neme i ngubanhimangkardunemenu.”

³⁹ Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, “Nga. Nanki-ka kardu wiyenan i mere thatpirr murrinh numanabath nuru murrinh ngarra Yile neki nukunu. I wurda da matha, nanki-ka mere nubangimangkardu nukun da mange ngala ngamanu-yu. Mu nga. Da murntak warra nganaka Yile neki kathu da mange ngala mamna ngarra kardu prophet murntak nhini-nu-ya Jonah. I da mange ngala mangini murntak nhini da matha nubangkardu-deyida-nu. ⁴⁰ Nukunu nhini Jonah-ka dininganamardadha ngarra marda nukunu ku ngurlmirl ngala da-ka perrenkunemewa mam. I nhini thanguu ku ngurlmirl nhini-ka dimme warda nukunu-yu. I mange nginipunh nhini deyida mani ngay, kardu ngarra da kangkarl kathu

ngurdamnarrathut-ka kardu nganinganamardanu pepe ngarra da putek ngala kanhi da perrkenkuneme-nu. I da nhini thangunu ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu.

⁴¹ “I nga. Da nakurl-te ngarra kardu wurnangat warda ngatha niramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki, kardu nhini deyida wanku ngarra da nan thangunu-ya Nineveh pardipuptha-ka ngarra Yile neki deyida kumparra warra piramardatnu. Kardu nhini-ka murrinh pubimnayepup i murrinh pumamnabath ngarra ku prophet nhini-ya Jonah murrinh merradha wurrini. I nhini kardu-ka daninmardathintha warda kardi da mange wiye thangunu pumbaththa pardi i parnampart warda nhini-yu. Mu da nakurl-nu-re-ka kardu nhini kathu-ka murrinh pumanarranu, ‘Nanki-ka mere ngadha narniparththa da mange wiye ngarra numebaththa nurni nhini Yile neki-ka ngarra da thungku ngala warda wangu purdunanthuknu.’ I nga, murrinh kanhi manarranu, kardu ngalantharr murntak nhini Jonah-ka kardu ngala-wa nukunu-yu, mu kardu nugarn numi kanhi da karrim kardu ngala thathpirr dimpewal ngarra nukunu Jonah-yu.

⁴² “I ngana deyida kardu muthingka ngala pana nganaka da nan thangunu kathu Sheba. Da murntak warra nigunu nadha dini da ngathparr nhini thangunu kathu i murrinh-nu binanayewuptha dini murrinh ngarra nukunu nan-ya King Solomon, kardu nukunu nhini-ya ngarra murrinh mukmuk ngala kanthidha wurrini. I da nakurl-te nigunu wanku kumparra warra pirramardatnu ngarra Yile neki i kanhi-wa murrinh manarranu da nhini-nu-re-yu, ‘Nanki-ka mere ngadha narniparththa da mange wiye ngarra numebaththa nardi, nhini nanki-ka ngarra da thungku ngala da matha nurunu-yu.’ Nigunu kathu-yu manarranu. Yu, nukunu ngalantharr nhini King Solomon-ka kardu ngala-wa, mu kardu nugarn numi kanhi da karrim kardu ngala thathpirr dimpewal ngarra nukunu nhini King Solomon-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

*Murrinh Ngarra Ku Ngepan Wiye Kardu Thangunu Kanampart i Wurdamnawurl
Luke 11.24-26*

⁴³ Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra, “Nga. Ngarra ku ngepan wiye thangunu kardu kanampart-ka, nhini-ka nungawat dim da ngarra demtumtum ngarra kura makura i da-nu dirranganpinhathth tharra. Mu mere ngatha bardurt da-yu ⁴⁴ nhini nukunu-ka murrinh warda memnu mange nukunu, ‘Aa yu. Ngay-ka ngurdinawurlnu kardu pangu deyida ngarra nganampart i nganinginirdi-deyida-nu.’

“I bere nhini-ka wurdamnawurl pangu deyida, i bangarnurt kardu nhini da ngatha-ka maku da ngatha kanam, mere kaninginirdidha ku ngepan numi thangunu kathu, mu kardu patha i watmam da matha kardidha kardu nhini-yu. ⁴⁵ Bere ku ngepan wiye nhini-ka mampirrukayneme ku 7 deyida kathu, i ku-ka ku wiyenpun warda thathpirr nhini-yu. I ku-ka parnamkanginirdi-warda-neme kardu nhini-yu i da warda parnamkapupneme. I nukunu kardu nhini-ka kardu wiye thathpirr warda wurran nhini-yu, mu da marra-re-ka kardu nhini-ka wiye kunungingki da matha wurrinidha-yu. I mange nginipunh nhini mani, nanki deyida wanku kardu wiyenan numpan. Mu da nakurlnu kardu wiye thathpirr nurunu mangini kardu kanhi mani ku ngepan wiye parnamkanginirdineme.” Jesus kathu-yu mampirra.

*Jesus i Kardu Darrikardu Nukunu Thathpirr
Mark 3.31-35; Luke 8.19-21*

⁴⁶ Bere ngarra Jesus-te murrinh da ngatha wurdinirrayiththa dini-ka, kale nukunu i ngathan nukunu-ka parramkaruyngime ngarra thelput nhini da. Kardu-ka pangu da kathu outside penganadhaydhangime i murrinh puddannathukngime ngarra nukunu-nu Jesus.

⁴⁷ I kardu numi kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya. Kale nhinhi i ngathan nhinhi-ka kanhi kibimkangime nhinhi-nu.” ⁴⁸ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Nangkal nimin ngay-yu kale mamnge ngurran-yu? I nangkal nimin ngay-yu ngathan mamna ngurran-yu?” ⁴⁹ I daninkardadha warda dini mange ngarra nukunu-re ngarra pulangay nukunu i murrinh warda mam, “Nga. Kardu kanhi nimin karrimkadhuk kale mampirra ngurran-yu i ngathan mampirra ngurran-yu. ⁵⁰ I kardu nangkal ngatha da mange ngarra Yile ngay nukunu pariwaknu purru-ka, kardu-ka nhini-wa kardu darrikardu ngay thathpirr-yu. Nhini-wa kardu-yu ngathan ngay, munak ngay i kale ngay-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

13

Murrinh Ngarra Kardu Mi Kamarl Wurriniwuthpuththa i Bebirrbirrdha Wurrini Mark 4.1-9; Luke 8.4-8

¹ Bere da ngunga numi nhini da ngatha Jesus-ka yungawuy ngarra thelput thanguu kathu i nadha dini pangu warda wangu ngarra ngipilinh ngala-nu. I pangu da dinidha da dimunurdi. ² Bere kardu wurnangat nimin-ya puyemnawerr ngarra Jesus i nhini nukunu-ka ngarra tharntu warda kanammardap dinidha, i kardu-ka pangu-re pidha da ngarra ngipilinh nganangurru.

³ Bere murrinh terert da matha wurdanarrayiththa dini ngarra tharntu thanguu kathu-yu murrinh pana-ya ngarra yungkamnumtha. I murrinh warda mampirra, “Ya kardu. Nubingayepup kathu. Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra kardu nugarn wurlk medha wurrini ngarra mi kadin. Bere nukunu-ka mi kamarl mangankut i mi warda kamarl wurriniwuthpuththa weyi ngarra ku puliki meyeththa wurrini nanhthi thay pangkuy wuting-te.

⁴ “Bere nukunu-ka da pana-re wurriniwuthpuththa. Mu mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra mayern i ku murrirbe-ka pardimurrktha warda mi nhini-yu. ⁵ I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra palyirr kurethkurethmam. I mi-ka puddarnturturt pirtpirt da matha nhini-ka putek kunungingki-wa nhini-yu i tukuriki wanku. ⁶ Mu ngarra ngunga ngala mana warda pirridha-ka nhini-ka mulurn therrike warda dempunmugarl nhini-yu. Nhini-ka ngimalmin mananhthi-wa nhini-yu.

⁷ “I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra nanhthi nan wangu mayeyep. Mi-ka pangarntuy i wurda. Mu nanhthi mayeyep-ka nanhthi ngala da matha puddarnturturt i mi nhini-ka pumpanpunpekarl i parrampirradhap mi nhini-yu i pumpanpunthinkun warda nhini-yu.

⁸ “I mi kamarl ngamere mi terert thathpirr-ka banawaththa wurrini ngarra da putek patha. I mi-ka pangarntuy i puddarnturturt da matha i mi terert warda pinthut nhini-yu. Ngamere mi kamarl dhepdhep nhini pinthut-ka mi-ka terert nimin-ya. I ngamere mi kamarl dhepdhep nhini pinthut-ka mi-ka terert tharrngini nhini-yu. I ngamere mi kamarl dhepdhep nhini pinthut-ka mi-ka ngamere da matha.”

⁹ Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Kardu nangkal ngatha mangimarta murrinh kanhi-ka, kardu nhini-ka murrinh-ka mabathnu warda nhini-yu.”

Jesus Wurdampirrayith Murrinh Yungkamnumtha Mark 4.10-12; Luke 8.9-10

¹⁰ Bere nhini thanguu-ka pulangay nukunu Jesus-ka purnenadhaneme ngarra Jesus i murrinh pumamnaneme, “Ya pule. Thangku-nu murrinh nginipunh nhini mani thurdampirrayith thurran-yu murrinh pana ngarra yibimkamnum-yu?”

¹¹ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Yile ngay-ka bannankuwerdi-wardarra-neme da ngarra mange nukunu-yu i da mange ngarra-re ku Pule ngala thathpirr pinu-yu. I mere nangkal ngadha the mebaththa wurri da mange nhini-yu, mu nankuneme

da matha the warda thathipirr nanthinkaneme. Mu kardu ngamere pangu-ka Yile neki-ka mere buynperdidha da mange nhini-nu-yu, wurda.

¹² “Nga. Kardu ngatha bingayewupnu purru ngarra murrinh thathipi ngay i kunungingki mangimartanu, nhini Yile neki-ka kanamut warda mangimartanu ngala da matha. Mu kardu nangkai ngatha mere bingayewup kurru murrinh ngarra ngay, nhini Yile neki-ka mamartnu warda mukmuk kunungingki nhini ngarra kanthin wurran-yu. ¹³ Kardu pangu-ka mange pubamngimangkardu pumpan mu mere thathipirr kumangimarta kuru, i kardu-ka pubimngayewup pumpan mu mere thathipirr kumangimarta kuru. Kardu-ka mere warda marda kumart kuru murrinh pumangimartanu-yu, wurda. I da-ka nhini weyida murrinh kanhi ngurdampirrayith ngurran murrinh ngarra yibimkamnum-yu.

¹⁴ “Da murntak warra kardu ngalantharr nan Isaiah ku prophet-ya murrinh ngarra Yile neki nukunu darntilil-yu. I murrinh-ka murrinh da thathipirr nhini-yu. I kanhi-wa murrinh darntilil-yu, ‘Kardu-ka mere kumangimarta kuru ngarra murrinh ngay-yu wurda da matha. Kardu-ka mange pubangimangkardunu puru mu mere thathipirr kumangimartanu, i kardu-ka pubingayewupnu puru mu mere thathipirr kumangimartanu. ¹⁵ Kardu-ka marda wiye pirrim i mutmutwunthe. I kardu-ka kamarl pumpanmirbirl, mu kardu-ka nginipunh kamarrama mani-wa pumpan. Mu kardu ngatha mange ngarra ngay thathipirr pubengimangkardudha i murrinh pubingayepuptha i puddingawurldha, nhini ngay-ka ngirranginmapuththa warda da mange wiye i buynpaktha kardu ngarra Yile neki nukunu nhini-yu, mu wurda.’”

¹⁶ Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Mu nankuneme-ka kardu mere pangu mani numpankaneme kanhi. Nankuneme-ka mange ngarra ngay nubamngimangkarduneme numpan i murrinh nubimngayepupneme numpan i numpangi-mangawurtne. I nhini nankuneme-ka le patha warda numpankaneme nhini-yu.

¹⁷ “Nga. Kanhi-ka murrinh thathipirr manarrunemenu. Da murntak warra-ka kardu nugarn pana nganaka ngarra murrinh Yile neki nukunu puddanarrayiththa purni ku prophet-ya, i kardu ngamere deyida ngarra Yile neki parraniriwaktha purni-ka kardu marda pumerththa purni pubangingkardunu i murrinh ngarra ngay pubingayewupnu puru. Mu wurda, kardu nhini-ka mere pubengingkardudha i mere pubinangayewuptha puyi ngarra murrinh ngay-yu. Mu nankuneme-ka nubamngimangkarduneme i nubimngayepupneme.”

Jesus Wurdanpirrumeriyithneme Murrinh Ngarra Yungkamnumtha

Mark 4.13-20; Luke 8.11-15

¹⁸ “Nga, nubingayepup-kathu-neme,” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Ngay-ka ngurdunarrumeriyithnemenu murrinh pana ngarra kardu mi kamarl wurriniwuthpuththa-yu. ¹⁹ Kardu ngamere pubinthepup murrinh thathipi ngarra Yile neki nukunu. Mu murrinh-ka mere kumarta-wa i nhini-ka mere pirdith i ku karrath kathu wurran i manganpunmart murrinh nhini ngarra pubinthepup thangu-nu-yu. Kardu nhini-ka nginipunh mi kamarl pana mani nganaka ngarra da mayern banawaththa wurrini i ku murrirre pana da tiduk-te pardimurrktha mi kamarl nhini-yu.

²⁰⁻²¹ “I kardu ngamere deyida-ka murrinh thathipi ngarra Yile neki nukunu pubinthepup i murrinh ngadha pumammath i le patha warda parnam-ya. Mu ngarra kardu-re da tetemanthay pubanpirrapak, murrinh ngarra Yile neki nukunu weyida pumammath pumpan-ka, nhini-ka parnampart warda pirtpirt da matha murrinh nhini-yu, nhini-ka mere thathipirr pumeyiththa da marra-re-yu. Kardu nhini-ka nginipunh mi kamarl pana mani ngarra palyirr kurethkurethmam banawaththa wurrini i mi pirtpirt da matha puddarnturturt, mu nanhthi ngimalmin-ka mananhthi-wa i nhini-ka mere pirdith dempunmugarl.

²² “I kardu ngamere deyida-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu pubinthepup. Mu kardu-ka pubenthengkarnirn da ngatha pumpan nanhthi purrkpurrk terert da ngarra da putek kanhi nukun i ku mani deyida marda pumanganart pumpan. I nhini nanhthi nhini thangu-ka dampirradhap warda kardu ngarra murrinh Yile neki nukunu kumanabathnu thathpirr kuru. Kardu nhini-ka mangini mi kamarl pana mani ngarra nanhthi mayeyep wangu buniwinharrardha wurrini. Mi-ka pangarntuy, mu nanhthi mayeyep-ka pumpanpunpekarl i parrampirradhap i pumpanpunthinkun warda mi nhini-yu.

²³ “Mu kardu ngamere thathpirr warda-ka pubinthepup murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu. Kardu nhini-ka murrinh thathpirr warda pumamnabath pumpan i murrinh pumanganmarta i pumpantet warda parrarntiwak thathpirr warda pumpan Yile neki-yu. Kardu ngamere nhini-ka da mange terert nimin-ya pumpanna Yile neki-nu-yu. I kardu ngamere-ka da mange terert tharrngini pumamna pumpan Yile neki-nu-yu. I kardu ngamere-ka da mange kunungingki da matha pumpanna Yile neki-nu-yu. Kardu nhini-ka nginipunh mi kamarl pana mani ngarra da putek patha banawaththa wurrini. I mi-ka puddarnturturt i mi terert warda pinthut-yu. I mi ngamere-ka mi terert tharrngini pinthut i mi ngamere deyida-ka mi ngamere da matha pinthut.” Nhini-wa murrinh-yu Jesus kathu wurdanpirrumeriyithneme.

Murrinh Ngarra Mi Yimun i Parnu Wiye

²⁴ Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdampirrayith murrinh mampunkardarrath-ya. I mampirra, “Nga. Da nakurlnu-re ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha, nhini-ka mangini murrinh kanhi mani ngurdinarrayithnu-yu.

“Bere kardu pule ngala-ka mi kamarl patha mi yimun-ya bebirrbirrdha wurrini ngarra da putek nukunu. ²⁵ Bere, da thipinhi nhini ngarra kardu terert ngurrnguwarl pardingurkurrktha-ka, kardu nugarn numi kathu nadha dini ngarra mi kadin nhini da. Kardu nugarn nhini-ka mere marda merttha wurri ku pule ngala nhini, i nhini nukunu-ka mi kamarl wiye bebirrbirrdha wurrini ngarra mi kamarl mi yimun wangu-yu, mi nginipunh memninthangkarnu mani. I bere nukunu nhini-ka pangu warda wangu nawinhararttha dini.

²⁶⁻²⁷ “Bere mi kamarl mi yimun i mi kamarl wiye pangarnturtuy warda i wurdamnintharurturt. I da nakurl-te ngarra mi dhepdhep wanku pangarnturtuy ngarra mi yimun nhini-yu, kardu pana ngarra mi kadin nhini wurlk pumedhaneme purne-ka pangankathenh-warda-neme nanhthi parnu wiye wanku puddanturturt memninthangkarnu. I bere, ngarra ku pule ngala warda purnenadhaneme, i murrinh pumamnane, ‘Ya pule. Mi kamarl patha da matha debirrbirrdha thurrini nhini-yu nawa? Nhini-ka ngarra-dha kathu nanhthi parnu wiye pangu puddarnturturt pumpan pangu-yu?’ ²⁸ I ku pule nhini kathu-ka mampirruneme, ‘Kardu nugarn pana ngarra mere marda mangert kurru mi kamarl wiye pangu bebirrbirrdha wurrini i nanhthi parnu wiye pana warda puddarnturturt-yu.’ I peneme kathu-ka pumamnane, ‘Nanhthi parnu wiye pangu-ka ngungumparlarartnemen?’ ²⁹ I ku pule kathu-ka mampirruneme, ‘Awu, kuguk da ngatha. Mu ngarra parnu wiye-re nungurlarartneme nukun-ka mi yimun nukun deyida nungurlarartneme nhini-yu. ³⁰ Mu bere ngatha mi yimun i nanhthi parnu wiye purdinintharurturtu i ngarra mi yimun da mana mi thungku warda pingkadhuknu. I da nhini-nu-re murrinh kanhi marrunemen kardu nugarn ngamere pana, “Nanhthi parnu wiye pangu ngarra memninthangkarnu nungurlarartnemenuru i numalalarartnemenuru i ngarra thungku warda niraputhnemen. I mi nhini mi yimun-ka nubarartalnu-warda-neme, i nadhakthuknemen i ngarra thelput ngay mi ngarra dhepdhep nukun nuburdurdinemen.” ’ ’ ’

*Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Mi Kamarl Mi Mustard
Mark 4.30-32; Luke 13.18-21*

³¹ Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdanpunthethith, i mampirra, “Da mange ngarra kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki nukunu i ku Pule ngala thathpirr pirranu, mange-ka murrinh nginipunh kanhi mani-wa ngurdinarrayithnu kanhi. Bere kardu nugarn manganart mi kamarl mi mustard-ya i bangammirr warda ngarra putek. ³² Mi kamarl nhini-ka mi kunungingki thathpirr-wa. I mi wurdarnturturt-ka thay-ka ngala-wa mi wanku-ya. I ku murrirrbe wanku pumpannupup ngarra nithinu thay nhini-yu i ku dirri wanku pumampatha pumpan,” Jesus kathu-yu mampirra.

³³ Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdanpunthethith, i mampirra, “Ngay-ka murrinh deyida ngurdiyithnu da mange ngarra kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki nukunu i ku Pule ngala thathpirr pirranu. Bere kardu palngun manganart nanhthi turlurlumam kunungingki i mamkarnu ngarra mi lawam. I nigunu-ka mi ninganthi warda i mi lawam-ka ngala warda dinidha nanhthi turlurlumam kunungingki nhini thangu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra. ³⁴ Bere murrinh niyith-niyith terert nginipunh nhini mani Kangkarlmawu wurdanarrayiththa wurrini-ya kardu ngarra wurnangat-yu murrinh nginipunh yibimkamnum mani-ya. ³⁵ Murrinh-ka terert da matha wurdanarayiththa wurrini da ngarra marra-re kathu Yile neki mampatha da putek ngala kanhi i ngarra marra kanhi da mana. I murrinh terert nhini-ka murrinh ngarra kardu mere da ngatha the pumbaththa puyi. I murrinh-ka nhini-wa kardu ngalantharr murntak ku prophet-ya mam-yu murrinh ngarra Jesus wurdanarrayiththa wurrini-yu. I murrinh-ka murrinh da thathpirr warda nhini-yu.

Jesus Wurdanpirrumeriyithneme Murrinh Ngarra Mi Yimun i Parnu Wiye

³⁶ Bere nhini thangu-yu Jesus-ka kanampunpart warda kardu wurnangat nhini i pangu warda wangu nadha dini i ngarra thelput warda kanardi. I bere pulangay nukunu kathu-ka pumamnaneme, “Ya pule. Thurdungarrumeriyithnemeni murrinh pana ngarra nanhthi parnu wiye-ya.”

³⁷ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Kardu pule pana ngarra mi yimun mi kamarl patha-ya bebirrbirrdha wurrini-ka nhini-ka ngay-wa, kardu ngarra darrikardu nanki. ³⁸ I da putek pana ngarra mi kamarl bebirrbirrdha wurrini-ka mangini da putek ngala kanhi mani-yu. I mi kamarl patha pana-ka mangini kardu ngarra Yile neki nukunu-wa nhini-yu. I nanhthi parnu wiye-ka mangini kardu ngarra ku karrath nukunu mani. ³⁹⁻⁴⁰ I kardu pana ngarra mi kamarl wiye bebirrbirrdha wurrini-ka nginipunh ku karrath mani-wa nhini-yu. I kardu nugarn pana ngarra mi dhepdhep patha parranedhakthukthaneme parde-ka nginipunh ku angel mani-wa nhini-yu. I ku nhini-ka da nakurlnu pankudhakthuknemeni puru kardu ngarra Yile neki nukunu, i da nhini thangu-yu da putek ngala kanhi-ka pirtalnu warda nhini-yu. I mange nginipunh nanhthi parnu wiye pana mani parranedhakthukthaneme purne i ngarra thungku warda pibimkaputhneme, kardu wiye deyida panthakthuknemeni puru i ngarra da thungku ngala-nu wangu pirankuputhnemeni puru.

⁴¹ “I ngay, kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ku angel ngarra ngay ngurdunthuknu da pana ngangka-re i kardu wiyenpun da matha panthakthuknu puru i kardu ngamere pana ngarra da wiye-nu pumampuntullul pumpan ngarra kardu-ya. I ku angel nhini-ka pumanyerryerrnu kardu wiyenpun nhini ⁴² i ngarra da thungku ngala-nu warda wangu piranpuhnu kardu wiyenpun nhini-yu. I kardu nhini-ka du ngala da matha parnikarrknu wunku nanhthi yidingurr ngala da matha parninu. ⁴³ I kardu ngarra Yile neki nukunu-ka, kardu pathanpun-ka, da bere matha wangu puyunu i parninu da ngarra nukunu dim, i kardu-ka panlarrangnu pani mangini nanhthi

ngunga deyida mani.” I bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Kardu nangkal ngatha mangimarta murrinh kanhi-ka, kardu nhini-ka murrinh-ka mabathnu warda nhini-yu.”

*Kardu Pana Ngarra Da Nazareth Pardidha Mere Pubinanayepuptha Ngarra Jesus
Mark 6.1-6; Luke 4.16-30*

⁵³ Bere, ngarra Jesus-te murrinh nhini darntikerdek-ka nhini nukunu-ka nungardurr warda da nhini thangunu-yu ⁵⁴ i pangu warda wangu nadha dini wurdawurl da ngarra nukunu.

Bere, nukunu-ka kanardi ngarra da church kardu Jews pigunu, i kardu warda wurdininthethiththa dini murrinh ngarra Yile neki nukunu. I kardu-ka pumemnamardat da matha murrinh ngarra pubimnayepup thangunu-yu. I murrinh warda pumenanudha pirrini mange pigunu ngatha-yu, “Ya. Kardu ngarra-re kathu nukunu kanhi kardu mukmuk ngala kanhi kanthin dim-yu? I ngarra-dha kathu nanhthi lurruth ngala kanhi ngarra da mange patha patha kanhi mam wurranyu? ⁵⁵ Mu nukunu-ka wakal nukunu ku carpenter-wa nawa? I kale nukunu-ka Mary-wa nawa? I ngathan nukunu-ka James, Joseph, Simon i Judas nawa? ⁵⁶ I munak nukunu terert-ka kanhi parnapup deyida nawa? Nhini-ka thangu-dha nukunu kanhi kardu mukmuk ngala kanthin kem-yu?” Nhini-wa kardu-yu murrinh pumenanudha pardi-yu.

⁵⁷ I bere nhini thangunu kardu-ka mere warda pubinanayepuptha. Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Kardu wurnangat warda ngatha pubimnayewup pumpan i murrinh pumamnabath pumpan kardu nugarn pana ngarra murrinh Yile neki nukunu wurdamyith wurranyu. Mu ngarra da nukunu mana kardu ngarra darrikardu nukunu mana wurdampirrayith-ka, nhini kardu-ka mere warda kubinayepup nhini-yu i mere warda murrinh kumanabath nhini-yu ngarra murrinh thathpi nukunu-yu.”

⁵⁸ Bere Jesus-ka mere ngarra ngadha merradha da mange patha patha terert da pangu-yu, nhini kardu mere murrinh weyida pubinanayepuptha puyi i mere murrinh pumenabaththa puyi nhini-yu.

14

*Nukunu John the Baptist Yibimpup Warda
Mark 6.14-29; Luke 9.7-9*

¹ Bere kardu pule ngala Hered, kardu ngarra da Kelili dinirradha-ka pamnayepup Jesus i da mange patha patha merradha wurrini nhini-yu. ² I nukunu kathu murrinh merradha dini kardu ngarra nukunu, “Ya. Nukunu Jesus pana-ka John the Baptist-wa kardu wurdamkabirl deyida. Nhini weyida da mange patha patha pana mam wurranyu i kardu lurruth ngala pana kurran-yu.”

³⁻⁴ Bere da murntak warra-ka kardu pule ngala nhini Hered-ka manganbertninth ngarra palngun ngathan nukunu nukun Philip. Murrinh nigunu-ka nan-wa Heredias. Bere ngarra da nhini-re nukunu John the Baptist-ka murrinh kanhi kathu mamna ngarra Hered-yu, “Ya. Nhini-ka mere neberttha kardu palngun pana-yu. Nigunu-ka kardu palngun ngathan nhini nukunu-wa. I nhini-ka da mange wiye-wa nam nhini-yu.” I bere murrinh nhini thangunu nukunu John the Baptist murrinh mamna ngarra Hered-ka, nhini nukunu Hered-ka ku soldier ngarra nukunu wurdanpunkuthukneme nukunu-nu John the Baptist pumabertnemeni i pumadharrkirrknu i panadhapnemeni ngarra da jail. ⁵ Nukunu Hered marda merttha wurrini-ka John the Baptist thu pubatnu i purdurinuminu mu nukunu-ka dempunmanham ngarra kardu wurnangat nhini, kardu-ka murrinh kanhi pumedha purni, “Ya. Nukunu pana John the Baptist-ka ku prophet thathpirr-wa pana kurran-yu.” Kardu kathu-yu pumam.

⁶ Bere da ngarra birthday nukunu-re Hered pangamnaruy-ka, nukunu-ka kardu warda dimpirrakay mi dhepdhep-nu pullathnu i le patha parninu. Bere kardu wur-nangat warda ngatha pubemngankardurdu warda. Bere kardu wakal mardinhpuy nigunu Heredias-ya pangampirraruy ngarra kardu terert nhini-yu i kardirrapurrktha nanhthi mampurrkinh. I nukunu Hered le patha nimin diningedha-ya ngarra nanhthi kardipurrktha nigunu-yu. ⁷ I nhini Hered kathu-ka mamnge, “Ya. Thangku ngadha nanhthi marda nanganart nhini-yu? I nanhthi ngarra marda nartnu-ka nhini nanhthi-ka ngampamutnu warda.”

⁸ Bere kardu mardinhpuy ngarra kale nigunu nan Heredias-ya mamnge, “Kale, ngarra murrinh mananu ngarra kardu pule ngala pangu-yu? Thangku nanhthi ngadharrpunu-yu?” Dantharrpu nigunu kathu-yu. Mu kalekale kathu-ka mamnge, “Nga. Thadharrpunu pelpith ngarra nukunu John the Baptist badhamartalnu.” ⁹ Mu nukunu Hered ngarra murrinh-te bimngeyepup-ka, kardu dammardathin warda. Mu nukunu-ka mere ngarra warda “wurda” mangedha nhini-yu. Nhini-ka murrinh thathpi nukunu wardarra damngemut i kardu terert wanku pubimnayepup murrinh ngarra marra-re mamnge-yu. I bere nhini-ka “Yu berengunh,” mamnge nukunu kathu-yu. ¹⁰ Bere nukunu Hered-ka ku soldier wurdannathuk ngarra John the Baptist-nu i nhini-ka banganthamartal warda pelpith nukunu-yu da ngarra jail-yu. ¹¹ I nhini thanguku ku soldier nhini-ka ku pelpith nukunu John the Baptist-ka ngarra nanhthi plate-te mebaththa tharra. I damngemut ngarra kardu mardinhpuy nhini. I kardu mardinhpuy nhini-ka damngemut warda ngarra kale nigunu kardu nan Heredias. ¹² Bere nhini thanguku-ka kardu pulangay nukunu John the Baptist-ka purnenadha-kathu-neme i ku nginipunh nukunu pumangankartneme i pubankardineme ngarra da weyi palyirr da. I nhini thanguku-ka parnamnatharrmuneme Jesus.

Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat

Mark 6.30-44; Luke 9.10-17; John 6.1-14

¹³ Bere ngarra Jesus pamnayepup nukunu John the Baptist pelpith pubanganthamartal-ka nukunu-ka nungardurr da nhini thanguku kathu-yu i ngarra tharntu warda kanammardap i pangu warda wangu nadha dini da ngarra watmam-nu.

Bere kardu wurnangat puyemnayepup Jesus nadha dini da ngarra watmam-nu-yu i nhini kardu-ka parnampart da pigunu-yu i parriniriwaktha warda punni ngarra dimunurdi purnimardadha punni.

¹⁴ Bere ngarra Jesus nanhthi tharntu thanguku kathu wurdawal-ka, nukunu-ka bampunkardu warda kardu wurnangat nhini ngarra parraniriwaktha purni-yu i nukunu-ka dampirramardathin warda nhini weyida ngangka da pirriningkadhuktha-yu i kardu matharr-wunngini menpathadha wurrini pangu da. ¹⁵ Bere da kungini nhini-ka pulangay nukunu kathu punnenadhaneme i pumamna-warda-neme, “Pule. Kardu-ka thurdunthuknu warda ngarra thelput manta manta kanhi nimin pumpan-ya mi dhepdhep-nu parnikutkutnu. Da-ka kungini warda kanhi-yu i mi-ka mami-wa kanhi-yu thanamngime.” ¹⁶ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, kardu-ka bere ngatha puyunu-yu. Mu nankuneme-wa mi dhepdhep narramutnu-yu mi pullathnu kardu kanhi-yu.” ¹⁷ Bere peneme kathu-ka pumamnaneme, “Mi-ka 5 mi lawam nganthinkaneme ngarrim-yu i ku ngurilmirl perrkenku wanku.”

¹⁸ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Berengunh nhini-yu. Mi i ku kathu.” ¹⁹ I Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Kardu terert warda ngatha numarranu parniwupnu pangu ngarra parnu.”

Bere Jesus-ka mangankut mi lawam 5 nhini-yu i ku ngurilmirl perrkenku wanku. I kangkarl mamka i ngarra Yile nukunu warda mamna, “Mi i ku kanhi patha-wa thamngarramut-yu.” I bere mi nhini-ka mungarnterrarr i dampirrumutmutneme

ngarra pulangay nukunu i peneme nhini-ka ngarra kardu warda parranirramutmuttha purne. ²⁰ Mi lawam i ku ngurlmirl nhini-ka Jesus mewathadha pirri-ka mi terert warda nhini-yu i ku ngurlmirl-yu. Kardu wurnangat warda ngatha mi i ku pullamath-yu i kardu-ka bangampunmardan-wa.

Bere nhini thanguu peneme nhini-ka punnekutkutthaneme mi i ku ngarra kardu thanguu parraniritmuttha punni. I nanhthi thelerrtherr nanhthi 12-wa pumedhalertertthaneme punne-yu mi i ku titmut-yu. ²¹ Kardu wurnangat warda ngatha kardu nugarn kardu palngun kardu mamay mi i ku pullamath-yu. Kardu nugarn da matha-wa 5,000 pangu pirrinidha-yu.

Jesus Wurrinilidha Ngarra Kura Ngipilinh Kangkarl

Mark 6.45-52; John 6.15-21

²² Bere nhini thanguu Jesus-ka murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme. Ngarra tharntu warda narnemardapneme i kumparra warra nanemenu da ngamimarda-nu pangu kathu.” I bere nukunu-ka kardu wurnangat pangu-ka wurdanpunthuk warda i ngarra da-nu warda wangu puddalath.

²³ Bere kardu thanguu wurdanpunthuk-ka, mange nukunu-re dimmardawith warda da ngarra palyirr i ngarra Yile nukunu warda wurdananayiththa dini. Bere da thipinhi nhini-ka nukunu-ka pangu da dinidha numerrnu. ²⁴ Mu peneme-ka ngarra ngipilinh marda nganangurr warda punnadhaneme ngarra nanhthi tharnture. Kardu-ka puyenangurrukadhaneme purne, mu nanhthi wirrirr warda kathu dampunkuwirnteneme i parranemardatthaneme purne. I tharntu-ka wurrinithudhuththa nanhthi ngurntinh-te i ngurru kanhi-re punibattha wurrini.

²⁵ Bere da manta warda puningkapurldha wurrini-ka nukunu Jesus-ka wurrinilidha warda kathu ngarra kura ngipilinh kangkarl-yu ngarra pulangay nukunu-nu-yu. ²⁶ I ngarra peneme-re pubamkangkarduneme Jesus wurrinilidha ngarra kura ngipilinh kangkarl-ka, peneme-ka perremkanhamneme ngala da matha i murrinh pumemnungkuneme, “Ya. Ku wurdarr pangu kathu kurrannilili-yu ngarra kura kangkarl-yu.” I peneme-ka pardewapadha-warda-neme, i perremkanhamneme ngala da matha.

²⁷ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ya peneme. Mere nengimanhamneme, kardu ngay-wa kanhi-yu. Kardu numenungkuyit-thathpirr-neme-ya.”

²⁸ Bere nukunu Peter kathu-ka mamna, “Pule, kardu nhinhi da thathpirr pana kathu thurrannilili-yu, kardu-ka thirrangakaynu ngurdiwalnu i ngurrumpalilinu ngarra kura kangkarl i ngamparuynu ngarra nhinhi.”

²⁹ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Yu mampa-ya, kagu.” I nukunu Peter-ka kardu warda wurdawal ngarra tharntu kathu-yu i wurrininalilidha pangu warda wangu ngarra Jesus-nu ngarra kura ngipilinh kangkarl nhini-yu. ³⁰ Mu ngarra nukunu-re bamkardu nanhthi ngurntinh ngala i wirrirr ngala, nhini-ka denham warda i wurrinidhadumtha warda wangu ngarra kura-yu. I pirrimnakay ngarra Jesus, i mamna, “Pule, kardu nangiyibirnu-ya i kardu ngurranthardum warda.” ³¹ Bere Jesus-ka wurrininalangmadha i manganmert, i murrinh warda mamna, “Thangku-dha mere murrinh nengabaththa ngay menhimanpidha ngurri thurrililidha-yu ngarra ngipilinh kanhi kangkarl-yu?”

³² Bere ngarra penintha-re kanamninthamardap ngarra tharntu-ka nanhthi wirrirr ngala nhini-ka manthap warda nhini-yu. ³³ Bere nhini thanguu peneme nhini-ka parramkariparl-warda-neme Jesus-yu, i pumamnaneme, “Pule, nhinhi-ka kardu wakal Yile neki nukunu thathpirr-wa.”

Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini Ngarra Da Gennesaret

Mark 6.53-56

³⁴ Bere peneme nhini Jesus wanku-ka pumpankakathneme ngamimarda kathu ngarra ngipilinh ngala nhini i parramkaruyneme da nan Gennesaret. I puddamkalal-neme ngarra tharntu thanguu kathu-yu. ³⁵ Bere kardu da nhini thanguu-ka pubamkardu i panganthenh Jesus-yu. I nhini kardu-ka tharra warda punnidha i kardu matharr-wunngini punninmetkuttha da pana ngangka-re kathu. ³⁶ I pumenadha purni ngarra Jesus-yu, “Ya, thurruralilinu manta pangu ngarra kardu matharr-wunngini i nhini kardu-ka pumanhidhadhapnu puyu ngarra nanhthi kaligu nhinhi.” Bere kardu matharr-wunngini terert-ka pumedhadhaptha pardi nanhthi kaligu nukunu Jesus-yu i patha deyida pardidha manangka matharr warda nhini-yu.

15

Kardu Nugarn Ngamere Murrinh Thirrukduk Puddininthethiththa Purni Ngarra Kardu

Mark 7.1-13

¹ Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law Jews pigunu marda pumertthaneme purne kardu Pharisees-ya, i kardu nugarn ngamere deyida ngarra murrinh law Jews pigunu puddininkuyethiththaneme purne-ka da nan thanguu kathu Jerusalem purnedhaneme i parramnaruyneme ngarra Jesus. I murrinh pumamnaneme, ² “Ya. Thangku-dha pulangay nhinhi-yu da mange law nekineme mere kariwakneme kuru-yu ngarra ngalantharr murntak thanguu parrannhemutneme-yu? Mu peneme pangu-ka mi parnamkamurkneme i mange ngarra peneme-ka mere warra ngadha pumenamapurdhaneme da mange murntak pana ngarra nekineme-yu ngarra kardu ngalantharr thanguu parrannhemutneme-yu.”

³ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Mu nankuneme-ka thangku-dha-wa murrinh ngarra Yile neki nukunu thatpirr narnamkapartneme-yu i murrinh law pana da matha ngarra kardu ngalantharr murntak thanguu narramkariwakneme numpanka-yu? ⁴ Yile neki mam-ka, ‘Yileyile i kalekale nanki-ka murrinh nubir-ruyewupnungintha nuru i murrinh numarrubathnungintha nuru. I kardu nangkai ngatha mere murrinh marrubathnungintha ngarra yileyile i kalekale-ka i murrinh mankurdarithaknungintha-ka kardu nhini-ka thu nubatnu i nuddurinumnu.’

⁵⁻⁶ “Mu nga. Nankuneme-ka murrinh thirrukduk da matha nuddanpunkuyethith-neme numpanka-yu nginipunh murrinh kanhi mani namamkaneme-ya, ‘Kardu nangkai ngatha nanhthi purrkpurrr patha i ku mani kanthin wurran-ka, nukunu nhini-ka mere ngarra nukun karrumutnungintha ngarra yileyile i kalekale i mere ngarra nukun mankumanpingintha.’ Nhini-ka murrinh nginipunh kanhi nukun mar-rungintha, ‘Nanhthi purrkpurrr patha ngay i ku mani ngay-ka ngamnamut wardarra ngarra Yile neki-nu wangu. I nhini ngay-ka mere ngarra warda nganarrumutnungintha nanhthi-yu i mere ngarra nukun warda manankumanpingintha nankungintha-yu.’ Nhini-wa murrinh thirrukduk nankuneme nuddanpunkuyethithneme-yu. Mu nhini nankuneme-ka murrinh narnamkapart-warda-neme murrinh ngarra thatpi Yile neki thanguu kathu-yu, i ngarra ku prophet nukunu thanguu kathu-yu. Mu murrinh ngarra kardu ngalantharr murntak nankuneme nimin narramkariwak-da-matha-neme numpanka-yu.

⁷ “I nhini nankuneme-ka murrinh ngathayida narramnayirrarartneme numpanka ngarra Yile neki-yu i kardu ngathayida numemkadhart-da-matha-neme da ngarra mange nukunu-yu narramkariwak-mana-neme. I ku prophet murntak pana nan Isaiah murrinh thatpirr danirilidha wurrini-yu i kanhi-wa murrinh mam-yu, murrinh damnankurililneme-ya, murrinh thatpi Yile neki nukunu, ⁸⁻⁹ ‘Kardu kanhi-ka parramngiriparl pumpan ngay-yu ngarra murrinh thatpi pigunu-re-yu, mu

ngarra marda pigunu thathpirr-ka mere marda kumangert kuru. I kardu kanhi-ka parramngiriparl pumpan i pumamngingala pumpan kardu ngathayida-nu murrinh da matha dampunthawinhinhin kanam. Mu nhini pigunu-ka da mange ngarra kardu thanguu da matha puddanpunthethith pumpan-yu, mu da mange ngarra ngay thathpirr-ka mere kurdunthethith kuru.’ Nhini-wa murrinh Yile neki-yu murrinh ngarra nukunu Isaiah thanguu darntilil-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Jesus Wurdanpunthethith Ngarra Marda Kardu Thanguu Wiye Pirrim-yu
Mark 7.14-23

¹⁰ Bere Jesus-ka pirrimpirrakay kardu panpunperr kardu wurnangat. I murrinh warda mampirra, “Kardu, nubingayepup kathu, kardu murrinh thathpirr the numabathnu murrinh kanhi ngarra ngay manarranu-yu. ¹¹ Nanki-ka mere thathpirr wiye nuru ngarra mi i ku thanguu narnammurrk-yu, wurd. Mu kardu-ka wiye thathpirr wurran-ka ngarra marda nukunu thanguu kathu, i nhini-ka da mange wiye da matha mam wurran-yu i murrinh thathpi wiye warda wurranngerren-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme ngarra kardu Pharisees.

¹² Bere nhini thanguu-ka pulangay nukunu Jesus purnenadha-kathu-neme i pumamnaneme, “Ya pule. Kardu nugarn pana nganaka Pharisees thampunkumar-darteneme ngarra murrinh pana thanguu nampirruneme.”

¹³ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Kardu peneme Pharisees pangu karrimkaneme-ka nanhthi mangini thay mani pumamkaneme pirrim. I nanhthi thay terert pana ngarra Yile ngay mere buniwakpaktha-ka nhini nukunu-ka pungurlarart-deyida-nu warda kathu nhini-yu. ¹⁴ Mu peneme pangu deyida-ka bere ngatha ngadha kiyemaneme karne i mere nukun nubirruyepup-neme. Kardu-ka mangini kamarrama mani pumpankaneme, i kardu kamarrama ngamere deyida mani pumpanpunkungkayineme pumpanka. I nhini peneme-ka kardu pubuywathnu-warda-neme ngarra weyi pewerti wangu-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

¹⁵ Mu bere nukunu Peter kathu-ka mamna, “Ya. Murrinh pana nganaka ngarra marra-re thurdanngarrayith-ka, murrinh mani thurdungarrumeriyithneme.”

¹⁶ Mu nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nankuneme-ka mere deyida numangimartaneme murrinh nhini-yu? ¹⁷ Nankuneme-ka the-wa numabathneme murrinh nhini-yu. Nga. Mi i ku-ka ngarra thathpi wangu kanardi i ngarra kurnthik i yungawuy deyida. ¹⁸ Mu kardu thathpirr wiye wurran-ka ngarra marda nukunu thathpirr-wa thanguu i ngarra thathpi thanguu kathu yungawuy ngarra wurranngerren da mana.

¹⁹ “Da mange wiye ngarra kardu mam wurran-ka nhini-ka ngarra marda nukunu thanguu thathpirr-wa. I nhini-ka da mange wiye warda benthengkarnirn wurran i nhini thanguu-ka da mange wiye mangini kanhi mani warda mam wurran-yu. Nukunu nhini-ka kardu thu panmat wurran i wurdantinumi-yu. I mange wiye wurran ngarra kardu palngun karnabuy ngamere-yu. I nanhthi darrarart wurran. I murrinh dampirrayirrarart wurran. I murrinh mampunnarrithak wurran.

²⁰ Da mange wiye terert nhini-wa kardu-yu ngarra marda nukunu thanguu kathu mempiye wurran-yu. Mu kardu ngatha mange ngarra nukunu mere menumapurl-ka da ngarra mange murntak i mi wurranmurrk-ka nhini-ka kardu-ka mere thathpirr wiye kurru nhini-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Palngun Murrinh Thathpirr Mamnabath Ngarra Jesus
Mark 7.24-30

²¹ Bere nhini thanguu nukunu Jesus-ka nungardurr warda i pangu warda wangu nadha dini da manta pana warda kardidha da nan-ya Tyre i Sidon.

²² Bere kardu palngun numi da nan thanguu kathu Canaan da nhini da kardipuptha, kardu mere Jews-wa nigunu-yu. Bere nigunu-ka nanadha dini ngarra Jesus-nu warda wangu wurrininkaykaydha i bangantipak ngarra nukunu da mana. I mamna, “Pule, kardu tharntethbath ngarra King David thanguu, nangimanpinu kathu. Kardu wakal mardinhpuy ngay-ka ku ngepan wiye kanthin wurrin, i ku nhini-ka bere matha wangu mampiyewiye kanam nigunu-yu.”

²³ Mu Jesus-ka mere dedharttha kardu palngun nhini-nu-yu. I bere pulangay nukunu Jesus purnenadhaneme i pumamnaneme, “Ya. Kardu palngun kanhi-ka thurduthuk warda. Nigunu-ka kardu bere matha wangu dannheriwakneme kanam i bere matha wangu wurrannhekaykayneme.”

²⁴ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Yile ngay-ka wurdanngithuk da putek ngala kanhi-nu kardu Jews da matha-nu manmanpinu ngurru, kardu pana-ya ngarra parrarntethbath thanguu kardu ngalantharr nan-ya Israel. Kardu nhini-ka mere warda kariwak kuru ngarra Yile ngay-yu, i nhini kardu-ka nginipunh ku thip mani parnawarrk-ya.”

²⁵ Bere kardu palngun nhini da ngatha-ka wurrininadha deyida ngarra Jesus i demnawinhipingkarl pangu warra kumparra ngarra nukunu. I mamna, “Pule, nangimanpinu kathu ngadha.”

²⁶ Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Awwu, ngay-ka mere ngarra marradhap nukun kardu Jews kanhi mampunmanpi nganam-yu. Mu nga. Kardu mani-ka mere marradhap kardu ngarra mamay mi parrampirramut ngarra ku were-nu wangu mi parramut-yu, wurdadha ngatha nhini-yu. Nhini ku were-ka tiduk-wa mi parrampirramut-yu.”

²⁷ “Yu, bere-ya pule,” nigunu kathu-yu mamna. “Mu ku were ngatha yida parnammurk ngarra mi kardu thanguu perrenimpurr pumpan ngarra table kathu-yu. Nhini ngay-ka mere ngarra bunhidhap nukun kardu Jews mampunmanpi thanam-yu, mu kunungingki da matha nangimanpinu.”

²⁸ Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Nhinhi-ka murrinh thatpirr namngabath thurran wakal nhinhi-nu mampawathanu-yu. Nhini wakal nhinhi-ka ku ngepan wiye-ka ngarrimngeputh warda i patha warda nigunu-yu ngarra murrinh thamngidharrpu thanguu-yu.” I bere kardu wakal mardinhpuy nhini-ka patha warda wurrinidha i ku ngepan wiye nhini-ka kanampart warda.

Jesus Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini Terert

²⁹ Bere Jesus-ka nungardurr warda da nhini thanguu-yu i pangu warda wangu nadha dini da ngarra kura ngipilinh ngala nan-nu da Kelili. I dimmardawith warda ngarra da palyirr i kanawup pangu da.

³⁰ Bere kardu wurnangat nimin-ya ngangka da parraninarurtuydha purni, i kardu matharr-wunngini wanku pumenbertidha purni ngarra nukunu. Kardu mere ngarra purnililidha-ya, i kardu kamarrama, kardu pulith-ya, i kardu ngarra manangka murrinh-wunthay parningerrentha-ya. I kardu matharr-wunngini ngamere deyida wanku pumenbertidha purni ngarra Jesus-nu. I kardu-ka pinganpuwuptha pi kardu matharr-wunngini nhini-yu kumparra warra ngarra me nukunu Jesus. I Jesus-ka menpathadha warda dini, i nhini kardu-ka patha warda pardidha nhini-yu.

³¹ I kardu pana ngarra manangka murrinh parningerrentha-ka murrinh warda pardingerrentha, i kardu pulith terert nhini pardidha-ka patha warda pardidha. I kardu pana ngarra manangka wilili parnililidha-ka kardu wilili patha warda purnililidha, i kardu kamarrama terert wanku pardidha-ka kardu kamarl patha warda pardibirlbirlidha. I kardu terert pangu pardidha-ka pumemnamardat ngala da matha ngarra Jesus-te mange ngala nhini merradha dini ngarra kardu matharr-wunngini terert nhini-yu. I nhini-ka parraniriparlidha warda pardi ngarra Yile nekinu, ku Pule ngala nhini-ya da ngarra Israel nukun dimpirra.

Jesus Mi Dhepdhep Dampirramut Ngarra Kardu Wurnangat

Mark 8.1-10

³² Bere Jesus-ka pirrimpirrukayneme kardu pulangay nukunu i mampirruneme, “Peneme, ngay-ka damngimardathin kardu wurnangat kanhi-nu. Kardu pardidha-ka da perrkenkuneme warda ngarra ngay-yu i mi-ka mami warda parnam. Mu kardu kanhi ngatha ngurdunthuknu warda marra kanhi ngarra medeyi wanku parnam-ka nhini-ka mankarr nukun warda i kubuywath nukun warda ngarra da pigunu-nu purunu-yu.”

³³ Bere pulangay nukunu Jesus-ka pumamnaneme, “Ya pule. Da kanhi-ka da mi mamirdarri-wa thanthinpun terert thanam. Mu ngarra-wa mi-yu pubanyerderrnu kardu wurnangat kanhi-yu?”

³⁴ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Mi-ka thanguk numa mi lawam nanthinkaneme nirrimka-yu?” “Mi-ka 7-wa i ku ngurlmirl purrkpurk deyida wanku kanhi kem-yu,” peneme kathu pumamnaneme-yu. ³⁵ Bere nukunu Jesus-ka mampirra kardu ngarra wurnangat-yu, “Kardu, narniwup mani ngarra putek.”

³⁶ Bere kardu-ka parnawup i nukunu-ka mi lawam 7 nhini i ku ngurlmirl purrkpurk mangankut i ngarra Yile neki warda mamna, “Mi kanhi ngarra thamngarramut-ka mi-ka patha-wa.” I bere nukunu-ka mi munganterrarr i ku ngurlmirl-ka mamyerryerr warda nukunu-yu. I dampirrumutmut-warda-neme ngarra pulangay nukunu. I peneme nhini-ka mi warda parranirramutmuttha pardi ngarra kardu wurnangat wangu-yu.

³⁷⁻³⁸ Mi lawam i ku ngurlmirl nhini thanguk-ka Jesus daninmadha pirri ngarra mange nukunu thanguk-ka mi terert i ku terert pardimurrktha. I kardu-ka mam-punmay i bangampunmardan warda nhini-yu. Kardu-ka kardu wurnangat nimin-ya pardimurrktha-yu kardu nugarn, kardu palngun i kardu mamay. Kardu nugarn da matha-wa 4,000 pangu pirrinidha-yu. I bere mi i ku thanguk parrarntikerdek-ka peneme nhini-ka parranedhakthukthaneme purne mi i ku ngarra kardu thanguk parraniritmuttha pirrini. Mi i ku nhini thanguk pumamkadhalertneme-ka nanhthi 7 thelerrlerr-wa, nanhthi-ka ngala ngala nimin-ya.

³⁹ Bere nhini thanguk nukunu Jesus-ka kardu warda wurdanpunthuk. I nukunu-ka ngarra tharntu warda kanammardap. I nungardurr nadha dini da ngamimarda-nu kathu da nan-nu warda wangu Magadan.

16

Kangkarlmawu Mampunkumardawerrneme Nanhthi Turlurulumam Ngarra Kardu Pharisees i Sadducees

Mark 8.14-21

⁵ Bere pulangay nukunu Jesus-ka pumpankakathneme ngamimarda kathu ngarra ngipilinh ngala. Mu peneme-ka mi lawam puyemkayekumneme mere pumbaththaneme mi-yu. ⁶ I bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Thawath wangu nururranemenu nanhthi turlurulumam ngarra peneme pana Pharisees kardu ngarra murrinh law nekineme marda pumangankartneme pumpan i kardu ngalantharr nan-ya Sadducees,” mampirruneme Jesus kathu-yu. ⁷ Bere peneme nhini-ka murrinh warda puddanayiththaneme pirrine i pumenanudhaneme pirrine mange peneme ngatha, “Murrinh kanhi mannheneme-ka mi lawam-nu kama mere thumbaththaneme mi thanthekum-da-matha-neme.”

⁸ Bere Jesus-ka the-wa mebaththa dini ngarra murrinh peneme puddanayiththaneme pirrine mange peneme ngatha-yu. I bere mampirruneme, “Ya. Thanguk-nu nuddamkayithneme nirrimka-yu mi lawam mami numamkaneme i mi nuyemkayekumneme-yu? Nankuneme-ka murrinh mere da ngatha the numabathneme, na? ⁹ I murrinh-ka mere da ngatha numangimartaneme murrinh

ngarra mamnarruneme-yu? Mu nga. Nuddingayerr-mani-neme ngarra mi munirerrarrdha ngirri mi lawam 5 nhini-yu i ngampirramut kardu wurnangat pangu-yu kardu nugarn 5,000-wa. I thangukuma-wa nanhthi thelerrtherr numedhalertertthaneme nurne-yu mi parriniritmut thangu-yu da nhini-re-yu? ¹⁰ I ngana deyida mi nhini-re-yu nganaka munirerrarrdha ngirri mi lawam 7 nhini-yu i ngampirramut kardu wurnangat pangu kardu nugarn 4,000-ya. I thangukuma deyida nhini-yu nanhthi thelerrtherr numedhalertertthaneme nurne-yu mi parriniritmut thangu-yu?”

¹¹ I bere Jesus-ka mampirru-deyida-neme, “Nga peneme. Nankuneme-ka murrinh mere da ngatha numangimartaneme narne, nawa? Mu mi lawam-ka mere thathpirr ngurdananarruyiththaneme ngirri.” I bere Jesus-ka murrinh mampunkumardawerrneme i mampirru-deyida-neme, “Thawath wangu nururranemenu nanhthi turlururlumam ngarra kardu nugarn pana Pharisees i kardu Sadducees-ya.” ¹² I bere kardu pulangay nukunu Jesus-ka the warda pumamkabathneme murrinh nhini mampirruneme ngarra nanhthi turlururlumam-ya murrinh ngarra kardu ngalantharr pana Pharisees i Sadducees puddanpunthethith pumpan nhini-yu, mu mi lawam-ka wurda-wa nhini-yu.

*Kardu Pumenadha Purni Nangkal Mana-wa Jesus-yu
Mark 8.27-30; Luke 9.18-21*

¹³ Bere Jesus-ka pangu warda wangu nadha dini manta ngangka da nan-ya, Sesariya Filipi. I bere murrinh kanhi warda mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Ya peneme. Ngay kardu ngarra da kangkarl kathu ngurdamnarrathut-ka, nangkal mana-wa ngay-yu kardu wurnangat pumamnga pumpan-yu?”

¹⁴ Bere peneme kathu-ka pumamnaneme, “Kardu ngamere pumampa pumpan-ka John the Baptist mana-wa. I kardu ngamere deyida pumampa pumpan-ka kardu nan mana-wa Elijah, kardu thurdamkabirl deyida. I kardu ngamere deyida pumampa pumpan-ka ku prophet nhini kama-ya Jeremiah. I ngamere deyida pumampa pumpan-ka ku prophet numi deyida thurdamkabirl.”

¹⁵ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Mu nankuneme-ka nangkal mana-wa thathpirr ngay-yu numamnganeme numpan-yu?”

¹⁶ Bere Simon Peter kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka Christ-wa, kardu wawal ngarra Yile neki nukunu ngarra da kangkarl kanam-ya.”

¹⁷ I Jesus kathu-ka mamna, “Simon, Jonah marra marda. Yu, murrinh da thathpirr namnga-yu. Nhinhi-ka le da matha thaninu. Kardu mere nangkal murrinh nhini mampadha, mu Yile ngay da matha ngarra da kangkarl dim murrinh nhini dampamut mampa-yu. ¹⁸ I nga, murrinh kanhi mampanu. Murrinh nhinhi-ka Peter-wa, murrinh kanhi-nu-ya nanhthi palyirr tetemam. I kardu wurnangat warda ngatha da pana ngangka-re thangu-pangiriwaknu puru i murrinh pumangabathnu puru kardu nhini-ka da tetemanthay da matha pingkadhu-knu nginipunh da palyirr ngala mani pirrim-yu. I kardu-ka bere matha wangu birnu parninu. ¹⁹ I ngarra murrinh thurdurrayithnu thurru da ngatha-re-ya kardu wurnangat puruwatnu da mayern ngarra Yile ngay nukun i da ngarra nukunu da mana panaruyunu. Nanhthi mangini ki mani ngarra nanhthi tuwa nukun ngampamutnu, i nhinhi-ka narradharlnu da ngarra Yile ngay nukun kardu wurnangat-nu. I ngarra murrinh kanhi narranu ngarra kardu, ‘Awu, mayern pana-ka mere mayern thathpirr-wa,’ nhini Yile neki-ka murrinh nhini deyida pamanu. I ngana deyida murrinh kanhi narranu ngarra kardu, ‘Yu, kanhi-wa mayern thathpirr-yu,’ nhini Yile neki-ka murrinh nhini deyida pamanu.” Nhini-wa murrinh-yu Jesus kathu mamna ngarra Peter.

²⁰ I bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme. Kardu mere nangkai nukun murrinh numananeme ngay da kardu Christ-yu i Yile ngay wurdngithuk-yu.”

Jesus Wurdamnuyith Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Mark 8.31—9.1; Luke 9.22-27

²¹ Bere da nhini thanguu Jesus-ka murrinh kanhi warda merrudhaneme wurrini ngarra pulangay nukunu, murrinh yuthpan i pilampirdarri-ya. I mam, “Nga peneme. Ngay-ka da Jerusalem-nu warda wangu ngunungam da matha ngem. I kardu pangu-ka kardu ngalantharr ngalantharr-ya, ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews nukun puddanpunthethith pumpan, kardu pumangirtanu i thu pungibatnu pani i thu pangilurturtnu purru ngay-yu. I nhini thanguu-ka puddungirinumnu warda. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu.”

²² Mu nukunu Peter-ka manganmert Jesus wurrinininthadha da kunungingki tharrngini wangu murrinh mange penintha-nu. I murrinh mamna, “Ya pule, pirda-wa murrinh nhini-yu. Mere murrinh nhini thama thurru. Kardu-ka mere kunhibat nukun-ya, wurd da matha. Mu Yile neki da matha pirranhipenu pani.”

²³ Bere Jesus-ka wurdamnarduy pirrim ngarra Peter, i mamna, “Ya Peter, murrinh ngarra thirrimngerren pana-ka murrinh ngarra ku karrath thanguu kathu-wa. Nhinhi-ka thunungamngingkamit-wa da mange ngarra Yile ngay nukunu. Nhinhi-ka denthengkarnirn thurran mangini kardu mani-wa i mere deyengkarnirn thani da mange ngarra Yile ngay nukunu, wurd da matha.” I Jesus kathu-ka mamna ngarra ku karrath, “Ku karrath, pata thurru-wa, thaningipart warda.”

²⁴ Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu nangkai ngatha ngarra ngay pangiriwaknu pani-ka, nhini nukunu-ka puynuyekumnu warda i panipartnu warda purru da ngarra mange nukunu marda manganart wurran. I kardu ngathayida thu puthuknu puru i palurturtnu purru i thu purdurinumnu mangini ngay deyida mani pumanganu puru, kardu nhini-ka mangirart-da-nu-matha purru ngarra ngay-yu.

²⁵ “Mu kardu nangkai ngatha marda mart menuyibirnununu i da mange ngarra nukunu da matha pamanu purru, nhini nukunu-ka pupup da matha-nu nhini-yu. Mu kardu nangkai ngatha puynuyekumnu thathpirr i ngay da matha kumparra bungipaknu, nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu birnu paninu.

²⁶ “I ngana deyida kardu ngatha bemnuyengkarnirn kanam ngarra nukunu-nu ngatha i nanhthi purrkpurrk terert nimir bemnardarr wurran, nhini-ka patha-wa-nu nukunu-nu-yu? Awu wurd da matha. Mu ngarra nukunu nhini-re pupupnu-ka nanhthi purrkpurrk nhini-ka mere ngarra kumayibirnu nukun da bere matha wangu birnu paninu-yu, wurd da matha nhini-yu. I kardu-re pupupnu-ka mere deyida ngarra kurdngkabirl mange nukunu ngatha-yu. I nanhthi purrkpurrk nhini deyida mani wanku mere ngarra kuddngkabirl nukunu kardu nhini-yu.

²⁷⁻²⁸ “Nga. Ngay, kardu darrikardu nanki thathpirr-ka da nakurl-te ngurdiwurlnu kathu, kardu pule ngala thathpirr ngurrunu wunku nanhthi lurruth ngala ngarra Yile ngay thanguu i wunku ku angel wurnangat ngarra ngay. I da nhini-nu-re-ka kardu nhini ngarra da mayern patha parriniriwaktha purni, kardu nhini-ka le patha thathpirr puyunu da ngarra Yile ngay nukun. Mu kardu nhini ngarra da wiye parriniriwaktha purni nhini ngay-ka ngurdunkartelnu ngarra da thungku ngala wangu. I nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Kardu ngamere nibimkadhuik kanhi-ka kardu mere da ngatha nuyuwuwupnu da ngarra ngay da mana deyida nubangngkardu-nu kardu pule ngala thathpirr ngurrunu.”

17

Nukunu Elijah i Moses Puddananayiththanintha Pe Ngarra Jesus Wangu
Mark 9.2-13; Luke 9.28-36

¹ Bere da 6 mana mam-ka nukunu Jesus-ka menkubertidhaneme tharra nukunu Peter, i piguna James i John. I kanthinpunkumardawithneme ngarra da palyirr kangkarl thathpirr-ya numidharrwunku-da-matha-neme nukun mange peneme da matha. ² Bere da palyirr kangkarl nhini da ngatha peneme-ka pubamkangkarduneme nukunu Jesus-ka kamarl ngarra nginipunh nukunu-ka wurdamnungkath warda i damkalarrang ngala da matha nginipunh nanhthi ngunga mani damkalarrang pirrim-ya. I nanhthi kaligu ngarra banardidha wurrini-ka wurdannath nanhthi damlarrang bamam thathpirr.

³ Bere nhini thanguu peneme nhini-ka pubamkangkardu-deyida-neme kardu ngalantharr murntak nan Elijah i Moses puddananayiththanintha pe ngarra Jesus wangu. ⁴ I bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Pule, da patha-ya patha da mange kanhi-yu ngarra nekineme thanamneme kanhi-yu. I marda ngatha nart-ka ngay-ka nanhthi wuwup ngawupnu nanhthi perrkenkuneme, nanhthi numi nhinhi-nu, nanhthi numi nukunu Elijah-nu i nanhthi numi nukunu Moses-nu.”

⁵ Bere ngarra nukunu-re Peter pirrinangerrentha-ka nanhthi kalakkalak da kangkarl wurrinidha kathu nanhthi kalakkalak damlarrang wurrin-ya. I murrinh ngerren warda pubimkayepupneme ngarra kalakkalak kathu-yu i murrinh kanhi-wa mampirruneme-yu, “Ya. Kardu nugarn kanhi karrim-ka kardu wawal ngay-wa. I ngay-ka marda-wa thathpirr manganart ngurran nukunu-yu. I nankuneme-ka nubinayepup-da-matha-neme nuru nukunu-yu.”

⁶ I pubimkayepupneme thanguu-ka peneme-ka kardu warda perremkanhamneme ngala da matha nhini-yu, i perremkawinhimardardumneme ngarra putek. ⁷ Mu Jesus-ka wurrinirrudhaneme i mampunkuthapneme i mampirru-warda-neme, “Nga, newirnturtneme i mere nenham-nukun-neme.” ⁸ I bere peneme-ka kangkarl pumamkangkaneme i pubamkangkarduneme nukunu da matha Jesus numidharrnu pirridha-yu.

⁹ Bere da ngarra palyirr nhini thanguu kathu puddanathut-da-ngatha-neme punne-ka Jesus kathu-ka mampirruneme peneme nhini-yu, “Nga peneme. Kardu mere nangkai nukun nuddunayithneme da mange kanhi thanguu nubamkangkarduneme-yu mu ngarra ngay da mana ngurdingkabirl-deyida-nu, kardu ngay-ya darrikardu nanki thathpirr-ya.”

¹⁰ Bere peneme kathu-ka ngarra Jesus pumamnaneme, “Nga. Kardu nugarn pana nganaka, kardu ngarra murrinh law nekineme puddanpunthethith pumpan-yu kardu kanhi-wa murrinh pumam pumpan-ya, ‘Nukunu Elijah-ka kumparra warra-wa pununu pi da kanhi-yu. I kardu nugarn pana ngarra Yile neki purduthuknu-ka tiduk-wa kathu pununu pi da kanhi-yu.’ Thangku-nu murrinh nhini pumam pumpan-yu?” Peneme kathu parramkadharrpuneme ngarra Jesus.

¹¹ I Jesus kathu-ka mampirruneme, “Yu, murrinh thathpirr nhini-yu,” mampirruneme. “Nukunu Elijah-ka kumparra warra-wa pununu pi da kanhi-yu i kardunu bunyithithnu purru. ¹² Mu murrinh kanhi manarruneme-ka nukunu Elijah-ka berengunh wardarra wurrinidha da kanhi-yu. I kardu-ka puddankapi-wa i mange mere patha punninadha i pumpanmat puddantinumi nukunu-yu. I nginipunh nhini deyida mani kardu-ka mange mere patha purunganu-yu i mere murrinh pumangabathnu murrinh ngarra ngay-yu, kardu ngay-ya darrikardu ngarra nanki thathpirr-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

¹³ Bere kardu pulangay nukunu Jesus-ka the warda pumamkabathneme murrinh nhini ngarra mampirruneme-ka murrinh ngarra John the Baptist-wa nhini-yu.

*Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kigay Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini
Mark 9.14-32; Luke 9.37-45*

¹⁴ Bere Jesus i kardu pulangay nukunu-ka puddamkawurlneme ngarra kardu wurnangat nhini. I bere kardu nugarn wurrininadha ngarra Jesus i demnawinhipingkarl kumparra warra ¹⁵ i mamna, “Pule, pangamardathin ngadha wakal ngay-nu kardu kigay-ya i namanpinu. Nukunu-ka kardu parnterte thatpirr wurrin i bawath kanam ngarra thungku i ngarra kura ngatha yida. ¹⁶ Mu ngay-ka menkubertidhaneme tharra ngarra pulangay nhinhi, mu peneme-ka mere ngarra patha pumewathadhaneme, wurda puddamnabay-da-matha-neme.” ¹⁷ Mu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu wurnangat-yu, “Nanki-ka murrinh-ka nubimngayewup numpun murrinh ngarra ngay-yu mu murrinh-ka mere thatpirr numangabath nuru. Da pirdithme da matha murrinh ngurdininanthethiththa ngardi, mu murrinh-ka nanki-ka mere da ngatha numangabath nuru murrinh ngarra thatpi ngay-yu. Ngarra-wa diki murrinh ngay ngurdinanthethithnu ngani-yu i murrinh numangabathnu thatpirr-yu? Kardu kathu numangabert kardu kigay pana.” ¹⁸ Bere Jesus kathu-ka murrinh mamna ngarra ku ngepan wiye-yu, “Ya. Thungiwuy kathu ngarra kardu pana-yu.” Bere ku ngepan wiye-ka yungawuy warda kathu ngarra kardu kigay thanguu kathu-yu. I kardu nhini-ka patha warda dinidha-yu.

¹⁹ Bere nhini thanguu ngarra kardu wurnangat mana puddalath pangu wangu-ka, pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda pumamnaneme, “Thangu-dha ngankuneme-yu mere ngunnamakudhaneme nguddamnabayneme ku ngepan wiye nhini ngarra kardu kigay pangu-yu?”

²⁰ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nankuneme-ka murrinh nganaka-ya numangabaththaneme-yu. Mu nga. Nankuneme ngatha murrinh thatpirr numangabathneme murrinh kunungingki ngatha nhini nankuneme-ka niyemana-mani-warda-neme ngarra da palyirr ngala kanhi karrim-yu, ‘Da palyirr ngala thunurdurr i pangu wangu thurrunu.’ I nhini da palyirr nhini-ka murrinh warda manarrubathneme i punurdurru nhini-yu. I nginipunh nhini mani-ya mange da terert warda ngatha nuyemanuneme nuru nhini-yu.”

²² Bere ngarra kardu pulangay nukunu Jesus pubemkangkardurduneme da Kelili-ka nukunu Jesus-ka murrinh-ka kanhi-wa mampirruneme-yu, “Nga peneme. Ngay kardu ngarra darrikardu nanki thatpirr-ka pumangirtanu i pumangibertinu puru kardu ngarra pule ngala ngala-nu. ²³ I nhini thanguu-ka thu pungibatnu i pud-dungirinumunu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdinkabirl-deyida-nu.” Bere pulangay nukunu-ka dampunkumardathin-warda-neme ngala da matha murrinh nhini thanguu mampirruneme-yu.

²⁴ Bere Jesus i pulangay nukunu-ka parramkaruyneme da nan-ya Capernaum. Bere kardu nugarn pana ngarra ku tax mani purninmatkuttha da church ngala-nu kardu Jews nukun-ka, purnenadhaneme ngarra Peter i murrinh pumamnaneme, “Ya. Pule nankuneme-ka ku mani ngadha dammutmut wurrin da church ngala-nu-yu?” Parramkadharrpuneme. ²⁵ I Peter kathu-ka mampirruneme, “Yu, nukunu-ka ku mani dammutmut wurrin.”

Bere ngarra nukunu-re Peter kanardi ngarra thelput, Jesus warra ngadha murrinh mamna, “Nganaka Simon? Ngarra denthengkarnirn thanam nhinhi-yu? Thangu kardu thanguu kathu ku tax mani-yu parnampunmatkut-yu ku pule ngala ngala da kanhi-yu? Kardu darrikardu ngarra pigunu ku pule ngala ngala nukun parnampunmatkut kama i kardu ngamengka kama parnampunmatkut. Kardu ngarra nimin denthengkarnirn thanam nhinhi-yu?” Jesus kathu-yu dantharrpu.

²⁶ Bere Peter kathu-ka mamna, “Kardu ngamengka thanguu kathu ku tax mani-yu parnampunmatkut-yu.” “Yu,” Jesus kathu-yu mamna. “Ku pule ngala-ka mere

kaninmatkut kurru ku tax mani ngarra kardu darrikardu nukunu, wurda. ²⁷ Mu neki-ka mere pumankumardaraki-nukun-neme peneme pana ngarra ku tax mani parnampunmatkut da church ngala-nu, nhini-ka thurrunu pangu ngarra kura ngipilinh ngala i ku ngurilmirl-nu thikunu. I ku ngurilmirl marra-re warra ngadha manhimartnu-ka ku mani dardurtnu ngarra thathpi nukunu. Ku mani nhini-ka bere matha ku-yu ngarra murrinh pumam kathu-yu neki-nu parramutnu-yu. I ku mani nhini-ka narrubathnemenue pangu warda wangu ngarra peneme nhini ngarra ku mani parnampunmatkut da church ngala-nu-yu.” Jesus kathu-yu mamna ngarra Peter.

18

Kangkarlmawu Wurdamyith Kardu Nangkal Nimin Kardu Pule Ngala Thathpirr Pinu-yu

Mark 9.33-37,42-48; Luke 9.46-48; 15.3-7; 17.1-2

¹ Bere kardu pulangay nukunu punnenadhaneme ngarra Jesus i murrinh pumam-naneme, “Pule. Kardu nangkal nimin-nu peneme ngatha-yu kardu pule ngala parethbathnu ngarra nhini da nhini-nu-re ngarra Yile neki kardu Pule ngala thathpirr pinhenu-yu?”

² Bere Jesus-ka manganmert kardu mamay kumparra pangu warra ngarra peneme i bamnungurruk warda ngarra nukunu ³ i mampirruneme, “Murrinh thathpirr kanhi-yu. Nankuneme-ka kardu nginipunh mamay kanhi narnenemenue. Mu wurda ngatha-ka nankuneme-ka mere ngarra nukun narneneme da kangkarl-yu ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pinhenu. ⁴ Kardu nangkal ngatha marda mart kardu pule ngala purrunu-ka nhini nukunu-ka kardu kunungingki buynupaknu nginipunh kardu mamay karrim kanhi-yu. ⁵ I kardu nangkal ngatha mardarrilenu kardu mamay nginipunh kanhi mani karrim-ka nhini kardu-ka ngay deyida wanku mangirdarrilenu nhini-yu.”

⁶ Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Kardu mamay kanhi karrim-ka murrinh ngarra ngay mamngabath wurran-yu. Mu kardu nangkal ngatha puynardarripupnu i ngarra ngay paningipartnu kardu mamay kanhi mani karrim-ka nhini nukunu-ka da mange wiye ngala da matha mana nhini-yu. Mu nukunu nhini-nu-ka da-ka patha-wa kumadhamadharrk-yu nanhthi palyirr ngala yitthit-ya ngarra thamarl nukunu i kunnuku pangu mani wangu i kayiwik ngarra kura lalingkin. I nhini nukunu-ka mere mani warda kuynardarripup da ngarra wiye wangu-yu kardu mamay nginipunh kanhi mani karrim-yu.” ⁷ “I nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Kardu-ka bere matha wangu panangurradhathnu puru i pumanantullulnu puru ngarra nanki-yu da ngarra mange wiye-nu niyemanu nuru. Mu da-ka wiye da thathpirr pirranu kardu nhini-nu ngarra mange pumanarranu-yu.

⁸ “Mu nanhthi mange kama i ngarra nanhthi me kama ngarra nankuneme-re da mange wiye numabathnu-ngatha-neme nuru nhini mange i me nhini-ka nubemartal-wa-neme nhini-yu. Nhini-ka da mange patha da thathpirr mange numi da matha numabathnuneme nuru-yu i nhini-ka da kangkarl nemardawithnuneme ngarra Yile ngay dim i bere matha wangu birnu narnenemenue da pangu-yu. Mu mange perrkenku i me perrkenku ngatha numabathnuneme nuru-ka i da mange wiye da ngatha numabathnuneme nuru, nhini-ka da pangu wangu nanemenue ngarra thungku ngala dim, thungku mere ngarra kingkan nukun-ya. ⁹ I ngana deyida nanhthi kamarl ngarra nankuneme deyida-re da mange wiye numabathnu-ngatha-neme nuru, nhini kamarl nhini-ka nunguyngkapirt-wa-neme nhini-yu. Nhini-ka mange patha da thathpirr kamarl numi da matha numabathnuneme nuru-yu i nhini-ka nemardawithnemenue da ngarra Yile ngay dim-ya i bere matha wangu

birnu narnenemenu da pangu-yu. I Yile ngay-ka ku Pule ngala thathpirr warda pinarrunemenu. Mu kamarl perrkenku ngatha numabathnuneme nuru-ka i da mange wiye da ngatha numabathnuneme nuru-ka nhini-ka da pangu nanemenu ngarra thungku ngala dim.

¹⁰ “I nga numi-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Kardu mamay kanhi karrim-ka mere nukun kunungingki nubupaknemenu, wurda da matha. Mu nga, murrinh kanhi manurrunemenu. Ku angel ngarra mamay terert kanhi-ka ku bere matha wangu parnam ngarra Yile ngay wangu-yu.

¹² “Nga. Kardu nugarn mabath ki ku thip, ku-ka 100-wa, i bere matha wangu ku kirranpe kani. Mu ku thip numi ngatha kaniwarrk-ka ngarra warda kama kardu nugarn nhini-yu? Nukunu nhini-ka kaninpart ku thip ngamere nhini 99-yu ngangka da mi parnu kawekat karni i kunu kirrawinhadhath tharra ku thip numi nhini-nu-yu.

¹³ I ngarra ku thip nhini bangarnurt-ka nhini nukunu-ka le warda kani. Nukunu-ka le kanam ngarra ku thip 99 ngarra mere karniwarrktha. Mu nukunu pana-ka le patha thathpirr kanamna ngarra ku thip nhini bangarnurt-yu. ¹⁴ I nginipunh murrinh nhini mani-ya Yile neki le da thathpirr kanampirra kardu mamay mani-ka murrinh ngarra nukunu pumamnabath parnam. I nukunu-ka mere le kani ngarra mamay kanhi mere warda murrinh pumanabathnu i parniwarrknu.”

Murrinh Ngarra Kardu Ngatha Da Wiye Mampa

Luke 17.3

¹⁵ Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Kardu ngatha da wiye mampanu-ka nhini-ka thurrunanu pangu ngarra kardu nhini-yu i murrinh nananu da ngarra mange wiye nhini mampa-yu. I thurrunanu ngarra kardu nhini i mere nangkai numi the manhimabathnu. I kardu nhini ngatha murrinh bimpayepupnu, nhini-ka murlmurl deyida kanimpa kardu nhini-yu. ¹⁶ Mu mere ngatha bimpayepupnu-ka nhini-ka kardu numi kama i kardu perrkenku kama nankubertinunintha thurru ngarra kardu nhini deyida narnuneme. I penintha nhini-ka kardu nangkanga purruninthanu ngarra murrinh deyida kardu nhini nananu-yu. Da-ka mange-ka ngarra murrinh Yile neki yibim. ¹⁷ Mu kardu nhini ngatha mere birruepupnintha kardu penintha nhini, nhini-ka murrinh warda thantherrnu kardu pana ngarra da church parnardurdi-yu. I kardu nhini ngatha mere birrayepupnu-ka, nhini-ka thanipart da matha kardu nhini-yu, nhini nukunu-ka mere marda mart kurru da mange ngarra Yile neki nukun kariwak kurru. Nhini-ka thanipart da matha kardu nhini-yu, nhini-ka mangini kardu da ngamengka thanguu kathu mani nadha dini.

¹⁸ “I nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Nanki ngatha nanhthi thangu nanhthi kama nubudhap da ngarra putek ngala kanhi-ka, nhini-ka Yile ngay kathu deyida kardu ngarra kangkarl dim-ya budhap nanhthi nhini-yu. Mu nanhthi nhini ngatha mere nubudhapnu nhini da ngarra putek ngala kanhi-ka, nhini Yile ngay deyida wanku mere budhapnu nanhthi nhini-yu. ¹⁹ I nga, murrinh numi manarranu-yu. Nginipunh kardu perrkenku ngatha ‘Yu’ manintha nanhthi thangu nanhthi-nu-ka, i ngarra Yile ngay-nu warda ngarra da kangkarl dim paninthadharrpunu-ka, nhini nukunu-ka parrumutnu-warda-nintha nanhthi nhini-yu. ²⁰ Kardu perrkenku kama, i kardu perrkenkuneme kama kardu ngarra ngay-ya pubengkardurdunemenu murrinh prayer-nu i thangu nanhthi-nu kama, nhini ngay deyida wanku nganinu ngarra kardu nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

Murrinh Ngarra Kardu Numi Mere Denamardathintha

²¹ Bere nukunu Peter wurrininadha ngarra Jesus i murrinh mamna, “Pule, kardu ngatha da wiye manganu i nhini ngay-ka nguymayekum warda da wiye nhini-yu. I ngana deyida da wiye manganu i ngay-ka nguymayekum-deyida-nu. I mangini nhini

deyida mani da mange 7 manganu i ngay-ka da nguymayekumnu warda ngurru da 7 nhini-yu, nhini-ka bere matha warda da nhini-yu?” Dantharrpu Peter kathu-yu.
²² Mu Jesus kathu-ka mamna, “Awu, manangka da 7 nhini ngatha thuymayekum-yu, mu puy deyida wangu da mangini 77 mani thuymayekumnu thurru da wiye nhini ngarra mampanu purru-yu.

²³ “Nga, da mange ngarra Yile ngay nukun-ka mangini murrinh kanhi mani ngurdinarrayithnu, murrinh ngarra kardu pule ngala-ya. Bere nukunu nhini kardu pule ngala-ka manganart nanhthi buk nukunu i bengkardudha dini murrinh ngarra kardu nukun ngarra ku mani borrow pumamna i mere da ngatha puddinangkarldha. Kardu nhini-ka kardu ngarra nukunu wurlk pumenadha purni.

²⁴ “Bere ngarra nanhthi buk nhini da ngatha-re bengkardudha dini-ka kardu nugarn numi pumenabertidha purni. Nukunu nhini-ka wurlk menadha kardi kardu pule ngala nhini-nu i ku mani ngala nimin borrow mamna i mere da ngatha wurdinangkarldha. ²⁵ Nukunu nhini-ka ku mani maku da matha i mere thangu mebaththa wurrini. I nhini ku pule ngala kathu-ka mampirruneme kardu ngamere ngarra nukunu, ‘Ya. Nukunu kanhi karrim-ka thelim nuyemanemenu i palngun nukunu wanku i mamay ngarra nukunu i nanhthi purrkpurk nukunu wanku thelim nuyemanemenu i nhini thangu ku mani nhini-ka nangamutnu-warda-kathu-neme.’

²⁶ “Mu nukunu nhini-ka demnawinhipingkarl kumparra warra ngarra ku pule ngala nhini i murrinh mamna, ‘Awu pule, thaningipartnu ngadha, i nhini ngay-ka ku mani terert warda ngatha ngurdumpangkarlnu warda.’ ²⁷ Bere ku pule ngala nhini-ka damnamardathin warda kardu nhini-nu i pammayekum warda ku mani ngala nhini-yu i wurdanthuk da matha nukunu nhini-yu.

²⁸ “Bere nukunu kardu nugarn nhini-ka dempirnturt i pangu warda wangu nadha dini i bamkardu kardu numi deyida ngarra ku mani borrow mamna i mere da ngatha wurdinangkarldha. I nukunu nhini-ka mangarnta i medhamarliptha warda i murrinh menadha pirri, ‘Ku mani ngay kathu thurdungangkarlnu.’ ²⁹ Mu nukunu nhini kathu-ka mamna, ‘Awu, thaningipartnu ngadha, i nhini ngay-ka ku ngurdumpangkarlnu warda.’ ³⁰ Mu nukunu kardu nugarn nhini-ka mere binayepuptha i ngarra jail warda damnadhap i ngarra ku mani da mana wurdannangkarl.

³¹ “Mu bere, ngarra kardu ngamere nhini ngarra wurlk pumenadha purni ku pule ngala nhini-nu pubangamkamangkarduneme-ka, kardu-ka mampunkumar-dakineme i parnamnatharrmu-warda-neme ngarra ku pule ngala nhini. ³² I bere, ku pule ngala nhini-ka dimnakay warda kardu nhini ngarra ku mani pammayekum-yu, i murrinh mamna, ‘Ya. Nhini-ka kardu wiye da matha. Ngay-ka ngamnhimayekum ku mani ngala nhini ngarra mere thurdingangkarl-da-dha ngatha-yu nhini-ka themngiwinhipingkarl i namnga, “Thaningipartnu ngadha.” ³³ I nhini deyida denhimardathintha kardu pangu-nu-yu mangini ngay mani damngimardathin nhini-nu.’

³⁴ “Bere ku pule ngala nhini-ka damnarithi da matha kardu nhini-nu i damnadhap warda ngarra jail ngarra ku mani terert da matha thatpirr wurdannangkarl.”

³⁵ I bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu, “Nga. Yile ngay da ngarra kangkarl dim-ka mange nhini mani manarranu ngarra nanki mere da ngatha pananmardathinnu thatpirr i puynmayekumnu da wiye nhini ngarra kardu ngamere kathu pumanarranu puru-yu.”

19

*Kardu Nugarn Wurrininadha Ngarra Kangkarlmawu Murrinh-nu
 Mark 10.17-31; Luke 18.18-30*

¹⁶ Bere kardu nugarn wurrininadha ngarra Jesus i murrinh mam, “Pule, thangku da mange patha ngamanu ngurru ngarra Yile neki nginu da bere matha wangu-yu?”

¹⁷ I bere Jesus kathu-ka mamna, “Thangku-nu thamngidharrpu thirrim ngay-yu ngarra da mange patha thamanu thurru-yu? Yile neki da matha patha thatpirr-yu. I murrinh ngarra nukunu da matha nanabathnu thurru i nhini-ka kardu bere matha wangu birnu thaninu.”

¹⁸ Mu kardu nugarn nhini kathu-ka mamna, “Thangku murrinh nhini-yu ngarra mabathnu ngurru-yu?” ¹⁹ “Kanhi-wa murrinh-yu”, Jesus kathu-yu mamna, “Kardu-ka mere thu thubat nukun i mere thurdurinum i nukun.

I mere nukun da mange nangerithuk thurru kardu ngarra palngun nugarn karnabuy nukunu-yu.

I mere darrarart nukun thurru.

I mere tharrayirrarart nukun thurru.

I ngarra yileyile i kalekale dirruyewupnungintha thurru i murrinh narrubath-nungintha thurru.

I kardu ngamere marda nanartnu thurru nginipunh nhinhi deyida mani marda nemnurt thanam-ya.’” Jesus kathu-yu mamna.

²⁰ I bere kardu nhini kathu-ka mamna, “Pule, murrinh nhini-ka bere matha wangu mebaththa ngardi. Mu thangku numi warda mange ngamanu ngurru-yu?”

²¹ I bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga, da mange patha thatpirr thamanu thurru-ka, nhini-ka nanhthi purrkpurrk ngarra nhinhi warda ngatha thelim thamanu i ku mani nhini-ka tharramutmutnu thurru kardu ngarra nanhthi mananhthiwunka. I nhini thangunuka da ngarra Yile neki-re thimardawithnu warda nhini-ka nanhthi patha-ka mere warda thaniyeymanu nhini-yu. I bere mampa, thurru warda i mange nhini thamanu i thurdingawurlnu ngarra ngay deyida kathu i thangiriwaknu warda thani ngarra ngay da matha wangu.”

²² Mu kardu nugarn nhini-ka murrinh nhini-re binthepup-ka nhini-ka dani-mardathintha warda pirri nhini-yu. Nhini nukunu-ka nanhthi purrkpurrk terert kanthidha dini i mere da matha ngarra thelim midha nhini-yu. Bere nukunu nhini-ka kanampart warda ngarra Jesus-yu i nadha dini pangu warda wangu.

²³ Bere Jesus-ka murrinh warda mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu nangkai ngatha nanhthi purrkpurrk terert mammath wurran-ka nhini-ka da tetemanthay-wa nhini-yu mere ngarra kama pinanu Yile neki Pule ngala ngarra kardu nhini-yu. ²⁴ Nga. Murrinh deyida manarrunemenu. Kardu nangkai ngatha nanhthi terert mabath kurru-ka i purduyemitnu purru ngarra nanhthi nhini-ka, nukunu nhini-ka da tetemanthay nimin-ya mere ngarra kama kimardawith ngarra da Yile neki nukunu wangu-yu i mere ngarra nukun kani ngarra nukunu-yu. Nga. Ku nan ku camel nganaka? Ku-ka da tetemanthay-wa ngarra kanirdi-yu ngarra weyi kamarl ngarra nanhthi nil-yu, nawa? I mange nginipunh nhini mani-ya da-ka tetemanthay nimin-ya kardu nangkai ngatha nanhthi terert wanku mammath wurran ngarra pimardawithnu ngarra da Yile neki nukunu wangu-yu i pinu pangu-yu ngarra nukunu-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

²⁵ Bere peneme nhini-ka pumemnamardatneme ngala da matha murrinh ngarra Jesus thangun merrudhaneme pirri-yu. I murrinh pumamnaneme, “Ya. Kardu nangkai mani warda Yile neki manthiyibirnu-yu i panmardawithnu da kangkarl-yu ngarra da nukunu-yu?”

²⁶ Bere Jesus-ka mampirrubirl-warda-neme pirrim yuthpan i murrinh mampir-runeme, “Kardu-ka mere nangkai meyibirnu mange nukunu ngatha-yu, wurda, mu Yile neki da matha mani mayibirnu-yu. Nukunu da matha mani kardu manthibirnu-yu. Nukunu da matha mange da terert warda ngatha kama kurru nhini-yu.”

²⁷ Bere nukunu kathu Peter-ka mamna ngarra Jesus, “Nga. Ngankuneme-ka ngarnamkapart-warda-neme nanhthi purrkpurrk terert-yu, i kardu darrikardu ngankuneme wanku, i nanhthi thelput i nanhthi terert warda ngatha ngarnamka-partneme nhini weyida ngarra nhinhi warda nganhiriwaknemenenu nguru-yu. Nhini-ka thangu nanhthi pangarrumutnuneme ngarra ngankuneme-yu?”

²⁸ I Jesus murrinh mampirruneme, “Nga. Kanhi-ka murrinh thathpirr manar-rununeme. Da nakurl-te ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ku Pule ngala thathpirr nginu ngarra da chair ngala da kangkarl wangu-yu da ngarra lelunh marra thathpirr pangu-yu. I da nhini-nu-re-ka nankuneme deyida kardu 12 ngarra ngay narraningiriwakthaneme narde ku pule ngala deyida nenuneme ngarra da chair ngala ngala i nerrununeme ngarra kardu Jews wurnangat warda ngatha, kardu yek 12 nhini-ya. ²⁹ I kardu nangkai ngatha thelput nukunu panipartnu i kardu ngathan, munak, kalekale i yileyile i kardu wakai nukunu panipartnu i da ngarra putek nukunu wanku panipartnu i ngarra ngay warda pangiriwaknu pani, nhini Yile ngay-ka panamutmutnu purru thelput terert-ya i kardu darrikardu terert ngarra da putek ngala kanhi ngadha paninu-yu. I da nakurl-te-ka kardu nhini-ka bere matha wangu pinu kangkarl da ngarra Yile ngay wangu dim.”

³⁰ I Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Kardu terert ngamere ngarra kardu pumemnungalangala pumpan da ngarra putek ngala kanhi, nhini kardu-ka kunungingki warda thathpirr puyunu tiduk da ngarra Yile neki nukunu wangu. I kardu terert ngamere deyida-re kardu ngarra kunungingki pubamnupak pumpan da ngarra putek ngala kanhi, nhini kardu-ka ngala warda thathpirr puyunu kumparra ngarra da Yile neki nukunu wangu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

20

Murrinh Kardu Pana Ngarra Mi Kadin Wurlk Pumedha Pardi

¹ Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Da nakurl-nu-re ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pinu, nhini-ka mangini murrinh kanhi mani ngurdinarrayithnu-yu.

“Bere kardu nugarn pule ngala-ka da mi kadin ngala kanthidha dini i mi grape terert wurdinirurturtha dini. Bere da thipinhire pankapurl nukunu nhini-ka dempirnturt i pangu warda wangu nadha dini kardu-nu wurrinirakaykaydha ngarra mi kadin nukunu-nu wurlk pumananu puru. ² I murrinh merradha wurrini, i mam, ‘Ya. Wurlk numanganu ngatha ngarra mi kadin ngay nhini-ka ku \$40 nganarramutmutnu ngirra da kungini terert-ya.’ I kardu kathu-ka ‘Yu’ pumenadha pardi. I bere nukunu ku pule nhini-ka wurdanpunthuk warda kardu nhini-yu ngarra mi kadin nukunu wurlk pumananu puru.

³ “Bere nhini thangu ngarra nanhthi ngunga dempirnturt-ka nukunu ku pule nhini-ka pangu deyida nadha dini ngarra kardu wurnangat pirringkadthuktha-yu. I bampunkungkarduneme kardu nugarn ngamere ngathayida pedhaneme manangka wurlk. ⁴ I murrinh warda mampirruneme, ‘Ya peneme. Nankuneme deyida wanku wurlk numanganemenenu ngarra mi kadin ngay, i nhini ngay-ka ku mani patha nganarrumutnemenenu.’ ⁵ I bere peneme nhini-ka pangu warda wangu punnadhaneme ngarra mi kadin nukunu wurlk-nu pumananemenenu.

“Bere nhini thangu ngarra nanhthi ngunga kangkarl thathpirr warda pirridha-ka nukunu ku pule ngala nhini-ka kardu nugarn ngamere deyida wurdan-punkuthukneme ngarra mi kadin nukunu wurlk pumananemenenu. I da ngunga numi nhini da ngatha da kungini nukun warda pirridha, kardu nugarn ngamere deyida wurdanpunkuthukneme ngarra mi kadin nukunu deyida-nu.

⁶ “I bere nhini thangu-ka da ngarra kungini thathpirr warda pirridha ngunga-yu, nukunu nhini-ka pangu deyida wangu nadha dini i kardu nugarn ngamere deyida

bampunkungkarduneme ngathayida pedhaneme. I murrinh warda mampirruneme, ‘Ya. Thangku-dha da pirdithme kanhi nedhaneme nankuneme-yu manangka wurlk-yu kardu ngathayida narnamkaneme?’ ⁷ I peneme kathu-ka pumamnaneme, ‘Awu, kardu mere nangkal ngadha wurlk dengarrumutthaneme.’ I nukunu nhini kathu-ka mampirruneme, ‘Mampa-ya, na-warda-neme pangu wangu i wurlk deyida numanganemenu ngarra mi kadin ngay.’

⁸ “Bere ngarra nanhthi ngunga warda kanarnum-ka ku pule ngala nhini kathu-ka dimnakay warda kardu numi nhini-nu ngarra kardu dirranpedha kardi kardu pana ngarra wurlk pumenadha pardi ku pule ngala nhini-nu. I ku pule nhini kathu-ka mamna ngarra nukunu nhini-yu, ‘Ya. Thirrarrukayneme kardu nugarn pana ngarra mi kadin wurlk pumengadhaneme purne i ku mani tharrumutmutnemenu. I kardu ngarra tiduk ngarrimpirrukayneme, nhini-wa ku mani kumparra tharrumutnemenu. I kardu nugarn terert warda ngatha ku mani tharrumutmutnemenu i ngarra kardu nugarn pana da mana ngarra kardu marra-re ngarrimpirrukayneme.’

⁹ “I bere nukunu kardu nhini-ka ku \$40 danirrumutmutthaneme pirri kardu nugarn ngarra da kungini thathpirr wurlk pumpankaretneme-yu. ¹⁰ I bere kardu nugarn ngamere nhini ngarra da ngunga pankapurl wurlk-nu pumpankaretneme-ka pangu warda purnedhaneme ku mani-nu parnekutnemenu, i pubenayengkanirnthaneme purne ku mani ngala parnekutnemenu. Mu nukunu kardu nhini-ka ku \$40 nhini da ngatha danirrumutmutthaneme pirri.

¹¹ “Bere kardu nugarn peneme nhini-ka ku mani nhini pardekkutthaneme i pangu warda wangu purnenadhaneme ngarra ku pule ngala thathpirr i murrinh warda parranengkabirrdhaneme parde. ¹² I murrinh pumamnaneme, ‘Ya. Kardu nugarn pana nganaka ngarra da tiduk thirrimpirrukayneme-ka, wurlk kunungingi da matha pumempadhaneme parde. Mu ngankuneme-ka wurlk da pirdithme ngumempadhaneme ngarde ngarra da ngunga-re kathu pankapurl, nginthirrin ngala wanku ngardedhaneme. Mu nhinhi-ka ku mani nhini da ngatha thamngarrumut-neme kardu ngankuneme terert kanhi warda ngatha.’

¹³ “ ‘Mu bere,’ ku pule ngala nhini kathu-ka mamna ngarra kardu numi ngarra peneme-yu. ‘Awu wurd. Ngay-ka mere ngadha ngenarrayirrartthaneme, wurd. Mu nankuneme kardu-ka numamnga-mana-neme-ya ku \$40 da matha-nu wurlk nuyemanemenu nuru-yu. ¹⁴ Mu ku mani pana-ka numabathnu-warda-neme i ngarra da warda wangu nanemenu. Mu ngay marda merttha ngini-ka ku mani nhini da ngatha ngampirrumutneme-yu kardu pana ngarra wurlk tiduk warda ngarrimpirrukayneme-ya i nankuneme ku mani nhini da ngatha ngamnarrumutneme-yu. ¹⁵ Mu ngay ku mani ngarra ngay ngamutmut ngurran-ka mange ngarra ngay da matha marda manganart ngurran. Mu nankuneme-ka kardu nanganpunkungke-kama-neme nhini-ka da mange patha mampirruneme i ku mani nhini da ngatha ngampirrumutneme kardu pana ngarra da tiduk kathu ngarrimpirrukayneme-yu.’ ”

¹⁶ Bere nhini-wa murrinh-yu ngarra Jesus wurdampirrayith. I murrinh warda mampirra, “Nga. Mange-ka nginipunh nhini mani-wa pamanu-yu ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pinu-yu. Kardu pana ngathayida kunungingi bamnupak tiduk kathu wurran da ngarra putek ngala kanhi, nhini kardu-ka ngala warda thathpirr purrunu kumparra ngarra da Yile neki nukun. I kardu pana ngarra memnungala dim da ngarra putek ngala kanhi bamnupak-ka, nhini kardu-ka kunungingi warda thathpirr purrunu tiduk da ngarra Yile neki nukunu wangu.”

*Jesus Wurdamnuyith Deyida Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu
Mark 10.32-34; Luke 18.31-34*

¹⁷ Bere ngarra Jesus pangu warda wangu nadha dini da Jerusalem-nu-ka, nukunu-ka panpunkuwerrneme pulangay nukunu kardu 12-ya mange peneme da matha i murrinh kanhi warda mampirruneme ngarra purnelilidhaneme-yu. ¹⁸⁻¹⁹ “Nga peneme. Nubingayepupneme,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Nekineme kanhi-ka da Jerusalem-nu warda wangu thurranneme. I da pangu-ka ngay kardu ngarra darrikardu nanki thatpirr-ka pumangirtanu warda nhini-yu. I nhini thanguu ngay-ka pumangibertinu puru ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu ngarra murrinh law puddanpunthethith pumpan. I nhini thanguu-ka pubungipaknu kumparra pangu warra ngarra kardu. I murrinh thirrukduk pumangirdarrithaknemenue ngay mana-wa da mange wiye mebaththa ngurrini-yu. I nhini-ka murrinh pumanganu warda ngay-ka thu pungibatnu i ngupupnu. I nhini thanguu ngay-ka pubangimardanu i pumangibertnu pangu warda wangu kardu ngarra mere thatpirr Jews-ya. I kardu nhini-ka pirangikampanu parni i thu pumangirdarrilalarrnu parni thu whip-te. I nhini thanguu-ka thu pungibatnu i puddungirinuminu warda nhini-yu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu,” Jesus kathu-yu mampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu.

Palngun Nukunu Zebedee Wurrininadha Ngarra Kangkarlmawu Murrinh-nu Mark 10:35-45

²⁰ Bere palngun nukunu Zebedee i wakal nigunu perrkenku wanku purnenadhangime ngarra Jesus i perremnawinhipingkarlngime i murrinh mamna nigunu kathu-yu, “Pule, kardu nhinhi-ka da mange nanganu mani piguna kanhi-nu-yu?”

²¹ Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Ngarra-wa mange mampanu ngay-yu?”

I nigunu kathu-ka mamna, “Ngarra nhinhi-re kardu Pule ngala thatpirr thinu da kangkarl pangu-ka, piguna kanhi-ka kardu pule ngala deyida mani penu i penhinganangurrunu mani ngarra nhinhi ngurru-yu batbat i thakunh-yu?” Dantharrpu nigunu kathu-yu. ²² Mu Jesus kathu-ka mampirru, “Nanku-ka da mange mere thatpirr the numabath da mange ngala da matha pana-yu ngarra narramngidharrpu-yu. Kardu pana ngarra Jerusalem-ka thu pungithuknu puru i pangilututnu warda purru. I mange mere patha purunganu. Nanku-ka mange nhini deyida-nu pumanarrunu puru, na?”

I piguna kathu-ka pumamna, “Yu, nganku-ka marda-wa ngumangankart nhini-yu.” ²³ I Jesus kathu-ka mampirru, “Yu, bere-ya. Mange-ka nhini da matha pumanarrunu-yu, i nhini-ka mange mere patha purunarrunu. Mu kardu pana ngarra penginganangurruninthanu ngarra batbat i thakunh-te-ka ngay-ka mere ngarra nukun mankungkarartnintha kardu nhini-yu. Mu Yile ngay-ka mampunkungkarartwardarra-nintha kardu ngarra batbat i thakunh-te pininthanu-yu,” mampirru Jesus kathu-yu.

²⁴ Bere kardu ngarra pulangay ngamere kardu 10 kathu-ka puyempirruyepup murrinh ngarra piguna James i John pumenadha pe ngarra Jesus i nhini-ka peneme-ka parrampirrurithi warda ngarra piguna nhini-nu-yu. ²⁵ Bere nhini thanguu Jesus-ka panpunkuwerrneme kardu pulangay nukunu-yu i mampirruneme, “Nga peneme. The mana nanthinpunkuneme-ya kardu pule ngala ngala pangu kardu mere thatpirr Jews-ya. Kardu pule ngala ngala nhini-ka da tetemanthay pirrimpirra ngarra kardu-nu-yu. I kardu pule ngala pirrimpirra ngarra kardu wurnangat niminya. ²⁶ Mu nankuneme-nu-ka mange mere nginipunh nhini mani nanemenu. Kardu numi ngatha ngarra nankuneme marda mart kardu pule ngala pinarrunemenu, nhini nukunu-ka kunungingki-wa buynupaknu i manankumanpi-warda-ngatha-neme kurru nhini-yu. ²⁷ I kardu numi ngatha marda mart kardu kumparra pinarrunemenu, nhini nukunu-ka kunungingki-wa buynupaknu i manankumanpi-warda-ngatha-neme kurru. ²⁸ Nginipunh ngay mani kardu ngarra da kangkarl kathu

ngurdamnarrathut-ka ngurrinidha da putek ngala kanhi kardu-wa-nu manmanpinu ngurru, mere kardu-nu pumangimanpinu puru. I ngana deyida ngurrinidha da kanhi-ka kardu-nu ngunarrapupnu i kardu-ka ngay-re-wa mananthibirnu-nu-yu. Ngay-ka ngunarrapupnu da mange wiye thanguunu numedha nardi. I nhini thanguunu-ka kardu mananthibirnuunu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kamarrama Perrkenku

Mark 10.46-52; Luke 18.35-43

²⁹ Bere Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme-ka ngarra da nan Jericho i kardu wurnangat parrampunkuriwakneme. ³⁰ Bere kardu kamarrama perrkenku manta pangu da dinininthadha ngurru ngarra da mayern. Kardu nhini-ka biminthayepup Jesus wunku kardu wurnangat wanku pubeyarrardha pardi. I dinininthakaykaydha warda, “Jesus, kardu tharntethbath ngarra King David thanguunu kathu. Panhimardathin ngadha ngankunintha-nu i nangankumanpinunintha,” mamnintha penintha kathu-yu. ³¹ Mu kardu wurnangat kathu-ka pumampirrunintha ngarra penintha nhini-yu, “Ya. Nadhap ngadha. Mere thininthakaykay, derrick da matha thinintha.” Mu penintha-ka puy deyida wangu dinininthakaykaydha lurruth da matha i pumenadhanintha dini, “Ya Jesus. Kardu tharntethbath ngarra King David thanguunu kathu. Panhimardathin ngadha ngankunintha-nu i nangankumanpinunintha.”

³² I bere Jesus-ka pirret warda mampirrunintha, “Thangku-nu? Mange ngarra-wa manarruninthanu-yu?” ³³ “Pule,” pumamnatintha. “Nangankungkawathaninthanu kamarl ngankunintha patha ngurrunintha birlbirlnu.” ³⁴ Bere Jesus-ka dampunkumardathinnintha penintha nhini-nu, i menkungkadhaphtha-warda-nintha pirri kamarl ngarra penintha-yu. I bere kardu kamarrama nhini-ka kamarl patha warda kardininthadha i wurrininintha birlbirlidha warda i ngarra Jesus warda danininthariwaktha wurrini.

21

Kangkarlmawu Nadha Dini Da Jerusalem-nu Ngarra Ku Tangki-re Pinthanhinganar-darridha

Mark 11.1-11; Luke 19.29-38; John 12.12-19

¹ Bere nhini thanguunu-ka Jesus i kardu pulangay nukunu-ka punnedhaneme da Jerusalem-nu warda wangu. Bere da nan warra ngadha parramkaruyneme da Bethphage i da palyirr nhini da nan Olive. I da-ka Jerusalem warda manta pardedhaneme-yu. I bere Jesus-ka mampirrukaynintha kardu pulangay nukunu kardu perrkenku purdunkuthukninthanu kumparra warra. ² “Ya penintha,” mampirrunintha. “Kumparra warra thununinthanu thi da ngarra town kunungingki pangu-yu. I ngarra thanintharuynu-re-ka ku tangki i ku wikal niguunu daninhangkardunu pangu da karrimngintha. Ku-ka memngintheadharrk-wa pirrim. I thurdunintharerethnu nanhthi rup i ku perrkenku nhini-ka nanintha bathnu warda kathu thurru ngarra ngay kanhi. ³ Mu kardu ngatha murrinh kanhi manarruninthanu-ka, ‘Ya. Thangku-nu thurdannintharereth thanam ku pana-yu?’ Mu murrinh nankunintha-ka kanhi-wa numananinthanu-yu, ‘Nga. Pule ngankunintha-nu marda manganart ku perrkenku kanhi-yu. I bere nukunu nhini-ka purdunankuthuknu ku tangki wanku-yu.’” Murrinh-ka nhini-wa Jesus mampirrunintha-yu. I bere wurdanpunkuthukwarda-nintha pangu warda wangu ku tangki perrkenku nhini-nu-yu.

⁴ I da-ka nhini-ka murrinh thathipi ngarra Yile neki nukunu da murntak warra mam-ka murrinh thathipir warda yibim da nhini-re-yu. I kanhi-wa murrinh mam-yu, ⁵ “Kardu pana ngarra da nan narnam Zion, ‘Nga, kanhi kurran ku Pule ngala

nanki ngarra ku tangki wakal kanthimnganardarri. Nukunu-ka kardu thanthanka da matha wurran.’ ”

⁶ Bere penintha-ka naninthadha warda dini i ku tangki perrkenku nhini-ka bangamninthardurt warda pirringinthadha pangu ngarra thelput. I bere ku nhini-ka wurdannintharereth warda. ⁷ I meninthabaththa wurrini ku tangki i ku wakal nigunu nhini-yu ngarra Jesus-nu warda wangu-yu. I nanhthi kaligu penintha-ka yingamninthardarriwup ngarra pangkin ku tangki perrkenku. I Jesus-ka kanarnarrila warda ngarra ku tangki wakal nhini-yu.

⁸ I kardu terert-ka nanhthi kaligu ngarra pigunu pardinaweweptha purni ngarra mayern pangu warra kumparra ngarra ku tangki-nu purrulilinu. I kardu ngamere-ka nithinu mulurn thay wath mani thanguu kathu pumunibewaththa punni i pingangkaweptha purni pangu warra kumparra ngarra ku tangki-nu purrulilinu wunku Jesus wanku pinthanhinganardarriidha. ⁹ Kardu wurnangat nimin-ya kumparra ngarra Jesus punnilidha i tiduk kathu ngarra Jesus parraniriwaktha punni. I kardu-ka punnikaykaydha i pumenanudha punni, “Ya, mampa. Nukunu kardu kanhi kanthim-ka kardu Pule ngala paninu kardu nginipunh pangu mani ngalantharr murntak nekingime-yu nukunu King David-ya. Pariparl-warda-ngime kardu Pule ngala kanthim kanhi-nu-yu. Yile neki-ka wurdannhethukngime kardu kanhi-yu. Mampa pariparl-nu-warda-ngime Yile neki-yu.” Nhini-wa murrinh-yu punnikaykaydha-yu.

¹⁰ Bere Jesus-ka pangarntuy warda da Jerusalem ngarra ku tangki pinthanhinganardarriidha. I bere kardu wurnangat pangu pardidha-ka punninkawerrdha kardi i murrinh pumenanudha pi, “Ya, kardu nangkai kurran pana-yu?” ¹¹ I kardu ngamere kathu-ka murrinh pumerradha pi, “Nukunu pana kanthim-ka Jesus-wa, kardu Nazareth-mawu-ya. Nukunu-ka murrinh ngarra Yile neki nukun wurdanpirrayith wurran, ku prophet-wa nukunu-yu.”

Kangkarlmawu Wurdanpunkarel Kardu Ngarra Ku Mani Pumenkapdaptha Purni Ngarra Da Church Ngala

Mark 11.15-19; Luke 19.45-48; John 2.13-22

¹² Bere Jesus-ka kanardi warda ngarra da church ngala kardu Jews pigunu. I kardu bampunkardu thelim pumedha pardi i peyim pumedha pardi ku yinpi, ku thip, ku nenigut i nanhthi purrkpurk wanku ngarra da church ngala nhini-yu. Bere Jesus-ka wurdanpunkarel warda kardu nhini-yu. I daniwinhekpaktha wurrini nanhthi table kardu ngarra nanhthi pigunu kardu pana ngarra ku mani purninmatkuttha-yu. I wurriniwuthpuththa nanhthi chair kardu ngarra nanhthi pigunu kardu pana ngarra ku yinpi thelim pumedha pardi. ¹³ I bere Jesus kathu-ka murrinh warda mampirra kardu nhini-yu, “Nga. Yile neki-ka kanhi-wa murrinh nukunu yibimna-yu, ‘Thelput kanhi ngarra ngay-ka kardu-nu pirawatnu i parningangerrennu.’ Mu nanki-ka nubemkardurdu narnam kanhi ku mani-nu numampunkapdap narnam kardu ngarra terert thanguu kathu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

¹⁴ Bere kardu pulith i kardu kamarrama-ka punninadha ngarra da church ngala nhini da, i Jesus-ka patha menpathadha wurrini-yu kardu matharr-wunngini terert nhini-yu. ¹⁵ Bere ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni-ka kardu mampunkumardakineme warda nhini nukunu Jesus-ka da mange patha patha merradha wurrini-yu i kardu mamay wanku murrinh pikaykaydha ngarra da church ngala nhini-yu. Murrinh kanhi-wa kardu mamay pikaykaydha i pumenanudha pi, “Ya, mampa. Nukunu kardu kanhi karrim-ka kardu Pule ngala paninu kardu nginipunh pangu mani ngalantharr murntak nekingime-yu nukunu King David-ya. Mampa, pariparl-warda-ngime kardu Pule ngala karrim kanhi-nu-yu.”

¹⁶ Bere kardu ngalantharr nhini kathu-ka murrinh warda pumamna ngarra Jesus, “Ya, dimpirrayepup thirrim kardu mamay pana parnamkaykay-yu?” I Jesus kathu-ka murrinh mampirra, “Yu berengunh, ngay-ka bimpirrayepup ngarrim. Mu nankuneme-ka rit ngadha numedhaneme-ya murrinh kanhi ngarra Yile neki-yu, ‘Kardu mamay terert-ka murrinh tiparlti ngarra Yile neki-nu pariparlno parni-yu.’”

¹⁷ Bere nhini thanguu Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme da Jerusalem thanguu kathu-yu i da Bethany warda wangu purnedhaneme i pangu da parnamkawitneme-yu.

Thay Mi Fig Mere Pinthangettha

Mark 11.12-14,20-24

¹⁸ Bere da thipinhire nhini-ka Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme da nan thanguu-yu da Bethany i punnedhaneme da Jerusalem-nu warda wangu.

Bere Jesus-ka mi medeyi wurrinidha. ¹⁹ I nukunu bamkardu-yu nanhthi thay nanhthi nginipunh mi kurrangarr mani thay nan-ya fig-yu. I wurrinidha pangu da ngarra thay nhini da mi-nu. Mu mi-ka mere berdurttha, wurd, mu nanhthi mulurn da matha dinidha. Mi-ka mere da ngatha pinthangettha ngarra thay nhini-yu. I bere Jesus kathu-ka murrinh mamna warda ngarra thay nhini-yu, “Nga. Nhinhi thay pana thirrim-ka mi-ka mere deyida thinthatutnu thirra.” I bere thay nhini-ka demkawath warda. ²⁰ Bere pulangay nukunu Jesus-ka pubamkangkarduneme thay demkawath i pumemmardart-da-matha-neme. “Ya,” pumemnungkuneme. “Ngarra-re thay pana-yu mere pirdith demkawath-yu?”

²¹ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Murrinh thathipirr kanhi-yu. Nankuneme ngatha murrinh thathipirr numangabathneme nuru, nhini nankuneme deyida-ka mange nginipunh pana deyida mani niyemanuneme ngarra thay pana mani karrim-yu. I ngana deyida ngarra da palyirr ngala pana karrim numanane-menu, ‘Da palyirr ngala, thewirnturt i ngarra da lalingkin thununukunu.’ I nhini da palyirr ngala-ka murrinh warda manarrubathnuneme, kununuku nhini-yu.” ²² I Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ngarra Yile ngay-re nadharrpununeme-ka nhini murrinh thathipirr numanabathnuneme da panarrumutnuneme-ya i nhini nukunu-ka kanarrumut-da-matha-neme nhini-yu.”

Kardu Nugarn Ngamere Parrantharrpu Jesus Nangkal Nimin Wurdanthuk Nukunu-yu

Mark 11.27-33; Luke 20.1-8

²³ Bere nhini thanguu-ka Jesus-ka wurdawurl deyida da ngarra church ngala kardu Jews pigunu. I ngarra nukunu-re kardu wurdininthethiththa dini ku yilarn ngala ngala thathipirr i kardu pule ngala ngala thathipirr punnenadhaneme. I murrinh pumamnaneme, “Ya. Nhinhi-ka nangkal thanguu murrinh mampa kardu thurdan-punthethith thurran kardu kanhi-yu? Kardu pule ngala ngarra nimin wurdannhithuk da kanhi-yu?” Parramkadharrpuneme. ²⁴ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Mu nga. Ngay-ka murrinh deyida nganankudharrpunemenu. I murrinh thathipirr ngatha nangidhartnemenu nhini ngay-ka murrinh manarrunemenu warda kardu nangkal wurdanngithuk-yu da mange kanhi-nu ngamam ngurran-yu. ²⁵ Nangkal kardu John the Baptist wurdanthuk-yu kardu pana-ya ngarra kardu daninluluwewudha wurrini kura-re-yu? Nangkal nimin thathipirr wurdanthuk nukunu-yu? Yile neki thanguu kama i kardu thanguu kama-ya, ngarra nimin-yu?” Dampunkudharrpuneme Jesus kathu-yu.

Bere kardu peneme nhini-ka puddanadharlurldhaneme pe murrinh mange peneme ngatha. “Murrinh kanhi ngatha pumananemenu, ‘Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu’, nhini nukunu Jesus-ka murrinh manhenemenu warda, ‘Mu

thangku-dha murrinh mere numenabaththaneme-yu ngarra nukunu John the Baptist-yu?" ²⁶ I ngana deyida murrinh kanhi ngatha pumananemenu, 'Kardu thanguu-wa nukunu John the Baptist wurdanthuk-yu.' Nhini-ka kardu wurnangat kanhi-ka ngarra warda mange kumanheneme nhini-yu?" Nhini-wa murrinh pumananudhaneme pe kardu peneme nhini-yu. I perrempunmanham kardu wurnangat, nhini-ka kardu wurnangat-ka the-wa panthidha purni Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu i murrinh ngarra Yile neki thanguu wurdanarrayiththa wurrini-yu. ²⁷ Bere kardu peneme nhini kathu-ka pumamna-warda-neme ngarra Jesus-yu, "Yaa. Ngankuneme-ka mere the ngumabathneme nangkal nimin wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu." Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Yu, bere-ya. Nhini ngay-ka mere deyida manarru-nukun-neme nangkal ngay wurdanngithuk-yu i mange kanhi ngarra ngay ngamam ngurran-yu."

Murrinh Kardu Yileyile i Wakal Nugarn Perrkenku

²⁸ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu pule ngala ngala, "Nga. Nubingayepup-kathu-neme murrinh kanhi ngurdinarruyithnemenenu. Kardu yileyile-ka kardu wakal nugarn perrkenku menkubertidha kardi.

"Bere nukunu wurrininadha ngarra wakal nugarn kumparra-nu, i mamna, 'Ya. Thurrunu pangu marra kanhi i wurlk nanganu ngarra mi kadin ngay ngarra mi grape terert wurdarnturturt wurrin.' ²⁹ Mu wakal nukunu nhini-ka mamna, 'Aww, mere marda mart wurlk pangu ngamanu-yu.' Mu da nakurl-te nukunu nhini-ka mange nukunu da ngatha mam, 'Aww, bere ngatha ngurrunu.' I ngarra mi kadin nhini wurrinidha i wurlk warda menadha wurrini.

³⁰ "Bere nukunu yileyile nhini-ka wurrininadha ngarra wakal nukunu numi i murrinh mamna, 'Ya. Thurrunu pangu marra kanhi i wurlk nanganu ngarra mi kadin ngay ngarra mi grape terert wurdarnturturt wurrin.' I nukunu nhini-ka mamna ngarra yile nukunu, 'Yu yile, mampa-ya.' I nukunu nhini-ka pangu warda nadha dini, mu mere wurridha ngarra mi kadin wurlk-nu-yu."

³¹ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu peneme nhini-yu, "Nganaka, kardu wakal ngarra nimin murrinh mamnabath yile nukunu-yu?" I kardu kathu-ka pumamnaneme, "Kardu pana nimin wakal kumparra-ya."

I bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarrunemenenu-yu. Kardu nugarn pana ngarra ku mani parnamnanmatkut ku Government-nu i ku mani pumamnankapdap pumpan, i kardu palngun wiye wiye deyida wanku, kardu nhini-ka da mange wiye parnipirrnu warda i da mange ngarra Yile neki nukunu warda pariwaknu purru i da ngarra Yile neki nukunu wangu purunu, mu nankuneme-ka wurda-wa. ³² Nukunu nan John the Baptist-ka pangamnarraruy i damnarrangkarda da mange yuthpan-yu. Mu nankuneme-ka mere murrinh numenabaththaneme nukunu-yu. Mu kardu nhini ngarra ku mani parnamnanmatkut i kardu palngun wiye wiye nhini-ka murrinh pumamnabath. I nhini nankuneme-ka nubampunmangkardu-wa mange nhini pumedha purni, mu nankuneme-ka mere narnepartthaneme da mange wiye nhini ngarra numebaththaneme nurne i mere murrinh numenabaththaneme nukunu John the Baptist-yu, wurda da matha."

Murrinh Kardu Ngarra Mi Kadin Ku Pule Ngala Nukun Piranapedha Pardi

Mark 12.1-12; Luke 20.9-19

³³ "Nga." Jesus kathu-yu mampirruneme. "Nubingayepup-kathu-neme murrinh numi kanhi murrinh yibimkamnum-ya. Bere kardu pule ngala ngarra mi kamarl mi grape bebirrbirrdha wurrini da ngarra putek nukunu. I nhini thanguu-ka nanhthi palyirr bengkardadha wurrini pana-re daniwegattha wurrini. I mampatha nanhthi palyirr werlpen pewerti marda mi kakpa-nu i punnuriyerrknu me-re. I thelput

kangkarl deyida bangamkarda kardunu pirrabirbirlnu pi kardunu mi grape nhini kanidarrarart. Bere nhini thanguka kardunu ngamere pirrimpirrukayneme mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu parne. I murrinh mampirruneme, 'Nga peneme. Mi ngarra grape-te thungku pebaynu-ka numuberartalnemenu i mi warda pumemarryernemenu nhini-yu.' Bere nhini thanguka kardunu pule nhini-ka kanampart nungardurr warda mi kadin nhini-yu i da ngamengka-nu warda wangu nadha dini.

³⁴ "Bere, da nakurl-te ngarra mi grape nhini-re mi thungku thungku wurriningkadhuktha-ka nukunu ku pule nhini-ka kardunu ngarra nukunu wurdanpunkuthukneme mi pumanayerryernemenu kardunu pana thanguka ngarra mi kadin nukunu piranapedhaneme parde. ³⁵ Mu peneme nhini-ka pumanganpunkurtaneme kardunu nugarn nhini ngarra kardunu pule wurdanpunkuthukneme-yu. I kardunu numi-ka thu purnebatthaneme parde, i kardunu numi-ka thu pumpankabatneme puddankarinumineme, i kardunu numi-ka nguni palyirr pubewelerrdhaneme parde.

³⁶ "Bere nhini thanguka kardunu pule ngala nhini-ka kardunu deyida wurdanpunkuthukneme kardunu terert tharrngini warda mi pumanayerryernemenu. Mu kardunu pana ngarra mi kadin nukunu piranapedhaneme parde-ka thu deyida kathu punninkuthukthaneme parde.

³⁷ "Bere nhini thanguka nukunu kardunu pule ngala nhini-ka wakal nugarn ngarra nukunu thathpirr wurdanthuk. I murrinh memnu, 'Wakal ngay pubinayepupnemenu i mere thu kubat-nukun-neme.' ³⁸ Mu bere, ngarra kardunu nhini-re pubamkangkar-duneme kardunu wakal ngarra kardunu pule ngala nukunu, nhini-ka murrinh warda pumemnungkuneme, 'Ya, nhini da kunungam kem wakal nukunu thathpirr kardunu pule-yu. Da nakurlnu ngarra yile nukunu-re pupupnu-ka nukunu warda mi kadin ngala kanhi martnu i mabathnu pi-yu. Ka, purru-wa-neme i thu pubatnemenu ngangka da i nhini nekineme warda-wa mi kadin ngala kanhi pumartnemenu.' ³⁹ Bere peneme nhini-ka pumangankartaneme wakal nukunu kardunu pule nhini-yu i punnungamkakuneme pangu wangu outside ngarra mi kadin i thu pumpankabatneme i puddankarinumi-warda-neme nhini-yu."

⁴⁰ I bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Mu nga. Murrinh mani numanganemenu. Ngarra kardunu pule ngala nhini kathu kurdiwurl, ngarra mana warda mange nhini-yu marrunemenu ngarra kardunu peneme pana ngarra wakal nukunu thu pumpankabatneme-yu?" Dampunkudharrpuneme.

⁴¹ I peneme kathu-ka pumamnaneme ngarra Jesus, "Nukunu kardunu pule nhini-ka thu punkuthuknu-warda-neme i purdunkurinumuminemenu thathpirr warda peneme wiye nhini-yu. I kardunu ngamere deyida pirrarrukaynemenu mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu parne-yu, kardunu nhini-ya ngarra mi grape mi thungku pumanayerryernemenu parne."

⁴² Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme, "Nga. Nankuneme-ka murrinh rit ngadha numedhaneme murrinh ngarra Yile neki nukunu yibimnangurrkurrk-yu? Kanhi-wa murrinh nhini-yu. 'Kardunu nugarn pana ngarra thelput pubengkardadha pardi nanhthi palyirr-te, nanhthi palyirr numi punnungamku, nhini-ka nanhthi wiye mana-wa pamam. Mu marra kanhi nanhthi palyirr ngala nhini-ka tetemam warda pirrim ngarra thelput nhini-yu. I da thelput nhini-ka yuthpan warda pirrim nanhthi palyirr nhini thanguka-yu. I Yile neki banpak nanhthi palyirr nhini-yu, i nhini-ka patha warda thathpirr.'

⁴³ "I nga." Jesus kathu-ka mampirruneme. "Yile neki-ka mere warda mange patha manarrunemenu purru i mere ku Pule ngala pinarrunemenu ngarra nankuneme-yu, wurdadha. Mu kardunu ngamere deyida ngarra da mange nukunu parrarntiwak thathpirr pumpanka-ka, da mange patha marranu purru i ku Pule ngala thathpirr pirranu-yu. ⁴⁴ I

nga. Kardu ngatha bamengkatnu ngarra palyirr tetemam ngala nhini, nhini nukunu-ka buydhanmortal-wa nhini-yu. I nanhthi palyirr nhini ngatha kaniyegarl ngarra kardu, nhini-ka bamerl da matha nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

⁴⁵ Bere, ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu Pharisees nhini murrinh pubimnayepupneme-ka, kardu peneme-ka pumangankamartaneme murrinh nhini Jesus wurdanpunkuyithneme murrinh mampunkungkardarrathneme-yu. ⁴⁶ I nhini-ka parramnarithi-warda-neme i pumertadhaneme-wa. Mu wurda, peneme nhini-ka parnamkapartneme, nhini-ka perrempunmanham ngarra kardu wurnangat. I kardu wurnangat nhini-ka murrinh kanhi pumedha purni, “Ya. Nukunu pana Jesus-ka ku prophet thathpirr-wa pana kurran-yu.” Kardu-yu pumam.

22

Jesus Dampunkudharrpuneme Ngarra Kathu Christ Darntethbath-yu

Mark 12.35-37; Luke 20.41-44

⁴¹ Bere kardu Pharisees ngamere puyemnawerrneme ngarra Jesus, i murrinh dampunkudharrpuneme i mampirruneme, ⁴² “Ya, kardu nukunu nhini Christ nganaka? Kardu ngarra kathu darntethbath nukunu nhini-yu?” I peneme nhini kathu-ka pumamnaneme, “Nukunu kardu darntethbath-ka ngarra King David thangu-nu-wa.”

⁴³ Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Ngepan ngarra Yile neki nukunu murrinh kanhi mamna ngarra King David da murntak warra, ‘Nukunu Christ-ka ku pule nhinhi-wa nananu thurru.’ Mu nankuneme numamnganeme-ka nukunu nhini-ka ngarra King David thangu-nu-kathu darntethbath-yu. Nhini-ka thanguku-dha King David menadha wurrini ‘Pule-yu?’” Mampirruneme Jesus kathu-yu.

“Nga. Kanhi-wa murrinh-yu ngarra nukunu King David mam-yu, ⁴⁴ ‘Pule ngala Yile neki murrinh mamna ngarra ku pule ngay-yu, “Nga. Kanhi thinu ngarra ngay batbat-te i kardu pule ngala deyida wanku thinu. I kardu pana ngarra mere marda kumanhert kuru, nhini ngay-ka ngirranputhnu pangu warra kumparra, i nenawinhipingkarlnu ngarra me nhinhi.”’ Nhini-wa murrinh King David darntilil-yu. ⁴⁵ King David-ka ‘Pule’ menadha wurrini kardu Christ-yu. Mu ngarra-re nukunu Christ-yu kardu darntethbath ngarra King David thangu-nu-yu?” Jesus kathu-yu dampunkudharrpuneme.

⁴⁶ Mu mere nangkai ngadha murrinh nhini-yu dedharttha. I da nhini thangu-nu-kardu nhini-ka mere deyida murrinh perradharrpudhaneme nhini-ka perremkamanham-weyida-neme nhini-yu.

23

Murrinh Kardu Ngarra Da Jerusalem Jesus Marda Menarttha Wurrini

Luke 13.34-35

³⁷ Bere Jesus-ka bempirrangkarnirn warda kardu ngarra da Jerusalem pardipuptha-yu i medha warda dini murrinh mange nukunu, “Ya, kardu Jerusalem-nan-mawu. Ngay-ka damngimardathin-wa dim nanki-nu-yu. Nanki-ka thu numpanpunthuk numpan ku prophet-yu i nguni palyirr nubangampunpelerr numpan kardu nugarn pana ngarra Yile neki kathu wurdanpunthuk nanki-nu. I da terert da matha ngay marda menanarttha ngurrini-yu i menanmanpidha ngurrini-yu i menanperdurdudha ngurrini mangini ku kalekale thikin mani mampunperdurdu-ya ku ngarra wakal nigunu. Mu nanki-ka mere marda numengerttha nuyi nhini-yu. ³⁸ Mu nga. Yile neki-ka paninanpartnu warda nanki-yu i da church ngala nanki.

³⁹ “I ngay murrinh manarranu-ka nanki-ka mere deyida nubangingkardunu, mu da ngarra ngay thatpirr ngurdiwurlnu da ngarra putek ngala kanhi. I da nhini-nu-re nanki-ka murrinh kanhi warda numanganu, ‘Ya mampa, pariparlnu-warda-ngime kardu kanhi ngarra Yile neki kathu wurdanthuk wunku lurruth ngala Yile neki nukunu.’” Nhini-wa murrinh Jesus denarramardamtha dini kardu ngarra da Jerusalem pardidha-yu.

24

Jesus Wurdamyith Kardu Puyimpurrnu Puru Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu Mark 13.1-2; Luke 21.5-6

¹ Bere Jesus-ka yungawuy ngarra da church ngala pigunu kardu Jews i nungardurr warda. I kardu pulangay kathu-ka pumamnaneme, “Pule nga. Da church ngala kanhi karrim-ka da ngala nawa? I da-ka patha-wa thatpirr.” ² Mu Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Da church ngala kanhi ngarra nubamkangkarduneme nibimka-ka da nakurl-nu-wa kardu-re pubayimpurrnu puru palyirr terert kanhi-yu. I nanhthi palyirr ngala ngala kanhi-ka da pana ngangka-re buymardarrurrnu purru.”

Kardu Ngarra Yile Neki Nukunu Da Tetemanthay Pubardurtnu Mark 13.3-13; Luke 21.7-19

³ Bere nhini thanguu Jesus i pulangay nukunu-ka punnadhaneme i pirrimka-mardawithneme da palyirr nan-nu Olive i da kangkarl parnamkawupneme. Bere ngarra kardu makardu mana warda-ka pulangay nukunu-ka purnenadhaneme ngarra Jesus i pumamnaneme, “Ya pule. Minthire kardu thu kuy pubayimpurrnu puru-yu da church ngala pangu karrim-yu? I ngarra-re-wa kardu ngankuneme the ngumabathnuneme-yu da ngarra manta warda da nhini-re puyimpurrnu puru-yu? I ngana deyida ngarra-re the ngumabathnuneme-yu da putek kanhi panirikerdeknu-yu i minthire nhinhi thurdiwurlnu kathu-yu?” Parramkadharrpuneme. ⁴ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Nankuneme-ka thawath wangu nanemenu kardu pana ngarra murrinh thirrukduk panarrayirrarartnu-yu. ⁵ Nga. Kardu nugarn terert warda kathu purunu nhini-yu i murrinh panarrayirrarartnu parni nginipunh murrinh kanhi mani-ya pumanarranu-ya, ‘Ngay-ka Christ-wa. I Yile neki wurdanngithuk ngay-yu.’ I kardu wurnangat ngamere deyida murrinh nhini pumarrabathnu puru kardu nhini-yu.

⁶ “I nanki-ka nubirrayepupnu kardu wurnangat thu kuy ngala da matha puyuwurdupnu da manta kanhi ngatha-ya. I nuyurrayepupnu kardu wurnangat thu kuy ngala puyithuknu puru da ngathparr pangu wangu-ya. Mu nanki-ka mere nenham nukun da nhini-re-yu mange-ka nginipunh nhini mani-wa puyemanu puru-yu. Mu da putek kanhi-ka mere da ngatha panirikerdeknu da nhini-nu-re-yu. ⁷ Kardu wurnangat warda pumethanu puru da ngamengka da numi numi nhini thanguu kathu. I kardu pule ngala ngala i kardu ngarra peneme ngatha pumethanemenu puru-ya. I da putek-ka purrurangkaltangkalnu da pana ngangka-re-ya. I kardu wurnangat-ka mi dhepdhep-ka mami parninu. ⁸ I da nhini-re-nu-ka kardu-ka da tetemanthay pubardurtnu puru da puretnu-yu.

⁹ “I nga. Kardu-ka mere marda pumananartnu puru nhini-ka ngay thanguu weyida narramngiriwak numpan nhini-yu. I kardu-ka purunanngawurtnu i pumananbertinu puru ngarra murrinh court wangu. I kardu thu punanthuknu puru i pudduntinumimuminu-yu. ¹⁰ I da nhini-nu-re-ka kardu wurnangat pangu-ka parnipartnu warda Yile neki-yu. I kardu darrikardu ngamere pigunu-ka pangu warda wangu pumenubertinu puru ngarra thu pubatnu i puwelerrnu parni. I kardu nhini-ka mere warda marda pumunurtnu parni.

¹¹ “Nga. Kardu nugarn terert warda kathu purunu nhini-yu i murrinh panarrayir-rarartnu parni nginipunh murrinh kanhi mani-ya pumanarranu-ya, ‘Ngay-ka Christ-wa. I Yile neki wurdanngithuk ngay-yu.’ I kardu wurnangat ngamere deyida murrinh nhini pumarrabathnu puru kardu nhini-yu. ¹² I da wiye thathipirr-ka buylangnu da pana ngangka-re i kardu wurnangat-ka mere warda marda pumenurtnu parni. ¹³ Mu kardu nangkai ngatha bere ngatha wangu pangiriwaknu thathipirr pani i mere kaningipart nukun-ka kardu nhini-ka bere matha wangu paninu ngarra ngay-yu da kangkarl wangu-yu. ¹⁴ Mu da putek kanhi-ka mere da ngatha panirikerdeknu da nhini-re-yu. Mu da marra-re warra ngadha-ka murrinh thelerrdhe patha ngarra ngay nanthelerrnu nuru da ngarra pana ngangka-re-ya ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I kardu-ka the warda pumabathnu ngay da matha ku Pule ngala thathipirr pinarranu. I nhini thangunu-ka da putek kanhi-ka panirikerdek-da-nu-matha nhini-yu.”

Kardu Walmamka Thathipirr Pirranu Ngarra Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu
Mark 13.14-23; Luke 21.20-24

¹⁵ Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Murrinh kanhi-ka nubiyepup-thathpirr-neme i numangimartanemenu. Nga, nubangkardunu kardu walmamka kardu kurdumparle thathipirr pirranu ngarra da church ngala pangu-yu. Nukunu nhini-ka Yile ngay mere marda thathipirr mart kurru. I nukunu nhini-ka mere mani kanirdi i kirra ngatha ngarra da church pangu-yu. Nukunu kardu ngalantharr murntak Daniel ku prophet-ya, murrinh darntilil ngarra nukunu kardu wiye nhini-yu. ¹⁶ Mu bere ngarra nukunu ku walmamka nhini-re nubangkardunu pirranu pangu-ka tharra pirtpirt da matha nunnuwinhatnu ngarra da palyirr da ngathparr pangu wangu-yu nanki-yu kardu ngarra da Judea narnam-yu. ¹⁷ I ngarra da nhini-nu-re-ka kardu ngatha pinu ngarra thelput werlpen da kangkarl kathu-ka, nukunu nhini-ka mere deyida kanirdi ngarra thelput nukunu nanhthi purrkpurk nukunu-nu panikutnu, mu tharra da matha punuwinhatnu ngarra da palyirr-nu wangu-yu. ¹⁸ I kardu deyida ngarra mi kadin panirurtuynu ngatha-ka nukunu nhini-ka mere deyida pununu pi pangu ngarra thelput nanhthi kawut nukunu-nu martnu, mu tharra da matha punuwinhatnu nhini-yu ngarra da palyirr-nu wangu-yu. ¹⁹ I da nhini-nu-re-ka da-ka tetemanthay-wa pubardurtnu kardu palngun-yu kardu ngarra putput purunu-yu i kardu palngun pana ngarra kardu mamay punthaygurduknu puru ngapurlu. ²⁰ Nhini Yile ngay nadharrpunu da tetemanthay nhini-ka mere karuy nukun da ngarra burrburr-yu i da ngarra Saturday-ya.

²¹ “I da nhini-re-ka kardu wurnangat warda ngatha da tetemanthay nimin-ya pubardurtnu thu kuy ngala nhini thangunu-yu i da nginipunh nhini mani-ya. I da ngarra marra-re kathu ngarra Yile ngay mampatha da putek ngala kanhi i kardu wanku mampatha i da ngarra marra kanhi da mana thim-ka da tetemanthay ngala nimin-ka mere puberdurdurththa puyi da nhini-re-yu, mu da tetemanthay ngala nimin-ka kurran-wa kathu nhini-yu da nakurlnu-yu. I da tetemanthay ngala nhini thangunu pirtalnu-ka nhini-ka mere deyida paninu warda nhini-yu. ²² Mu da tetemanthay ngala nhini ngatha pirranu bere ngatha wangu-ka nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha puruwuwupnu nhini-yu. Mu Yile ngay-ka mere warda purdumurlnu da tetemanthay ngala pirdithme nhini pirranu-yu. Mu pangu da wangu ngaliwe bartal-da-nu-matha da tetemanthay nhini-yu kardu pana-nu kardu ngarra nukunu thathipirr kardu ngarra mampunkarart-ya.”

²³ Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Nga. Da ngarra nhini-nu-re-ka kardu ngamere kama murrinh pumanarranu-ya murrinh nginipunh kanhi mani-ya, ‘Nga nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim kanhi, Yile neki kathu wurdanthuk nukunu-yu.’ I ngana deyida murrinh kama pumanarranu-ya, ‘Nga nubangkardu.

Nukunu Christ-ka karrim pangu-ya.' Mu murrinh nhini-ka mere thathpirr murrinh nhini-yu, murrinh thirrukduk-wa. I mere murrinh nukun numarrabath nhini-yu. ²⁴ I kardu parurtuynu pira kardu Christ thirrukduk-ya kardu pumenurartnu parni Yile ngay mana-wa kurdunthuk. I ngana deyida kardu nugarn ngamere deyida parurtuynu pira kardu pumenurartnu parni murrinh ngarra Yile ngay mana-wa kurdurrayith kani. Mu kardu nhini-ka kardu thirrukduk deyida. I kardu nugarn nhini-ka mange ngala ngala terert puyemanu parni-ya wunku nanhthi lurruth ngala deyida puyemanu parni. I kardu wurnangat warda ngatha pumerramardatnu parni. I kardu nhini kathu-ka panarrayirrarartnu parni kardu wurnangat warda ngatha i nanki kama kardu ngarra Yile ngay nukunu-yu kanarrayirrart nukun. ²⁵ Nga, nubingayepup kathu. Ngay-ka mamnarruneme ngem murrinh terert kanhi-ka the numabathneme da nhini-nu paruynu-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme.

²⁶ Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, "Nga. Da ngarra nhini-nu-re-ka kardu ngamere kama murrinh pumanarranu-ya murrinh nginipunh kanhi mani-ya, 'Nga nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim pangu ngarra da darrinpirr pularn i Yile neki kathu wurdanthuk nukunu-yu.' Mu wurda, mere nukun nuru da pangu-yu. I kardu ngamere deyida kama murrinh pumanarranu-ya, 'Nga nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim pangu marnarri dim-ya.' Mu wurda, murrinh mere nukun numarrabath nhini-yu. ²⁷ I da nhini thangu kardu-ka pubangingkardunu ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ngurrunu kathu i pangilarrangnu purru-yu nginipunh thu malarntath mani dimmamath i damkayip da terert warda ngatha mange nginipunh nhini da mani ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu."

²⁸ Bere Jesus kathu-ka pumamnaneme, "Ngarra ku nginipunh yibimpup kabim-ka nhini-wa da-yu ngarra ku tiwungku puyuwerrnu-yu."

Kangkarlmawu Purdiwurl-deyida-nu Kathu Da Ngarra Putek Ngala Kanhi

Mark 13.24-31; Luke 21.25-33

²⁹ "I nga." Kangkarlmawu kathu-yu mampirru-deyida-neme. "Ngarra thu kuy ngala nhini i da tetemanthay ngala nhini thangu-ka nanhthi ngunga-ka mere warda palarrangnu pirra, wurda warda nhini-yu. I ngana deyida nanhthi merrk-ka mere warda pangkawipnu pirra-yu. I nanhthi pilinh-ka parniyimpurru kangkarl kathu-yu. I nanhthi pana kangkarl karnam-ka pirangkaltangkalnu warda nhini-yu. ³⁰ I da nhini thangu kardu-ka pubangingkardunu ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ngurrunu kathu ngarra kalakkalak ngurrurdurdu kathu. I kardu-ka du da matha parnikarrknu ngarra pubangingkardunu kardu Pule ngala thathpirr warda ngurrunu nhini-yu wunku nanhthi lurruth ngala i ngay da matha warda pangilarrangnu purru-yu. ³¹ I nanhthi trumpet ngala warda lurruth pirrakaynu i ku angel warda ngurdunthuknu kardu ngarra Yile ngay nukunu purunmetkutnu i punperrnu puru da pana ngangka-re-ya. Kardu nhini ngarra Yile ngay menkararttha wurrini da ngala kurran kanhi i ngangka-re-ya."

³² Bere Jesus-ka murrinh deyida wurdampirruyithneme i mampirruneme, "Nga. Numangkathannu nanhthi thay thangu kathu. The mana nanthin-ya nanhthi marlanpakpak ngarra thay-yu pangarntuy warda-ka nhini-ka da thangu manta warda nhini-yu, nawa? ³³ I mange nginipunh nhini deyida mani-ya ngarra nanki-re nubangkardunu nanhthi kangkarl nhini pamanu purru-ka nhini-ka the numabathnu da-ka manta warda ngay ngurdiwurlnu da putek ngala kanhi-yu i Yile ngay-ka ku Pule ngala thathpirr warda pinu nhini-yu.

³⁴ "Nga, murrinh thathpirr kanhi-yu. Thu kuy ngala nhini i da terert nhini ngarra ngay ngurdininarruyiththaneme ngini-ka da nhini-ka panarraruynu ngarra kardu wurnangat kanhi-re kardu birnu da ngatha numpan-yu. ³⁵ I nga, nanhthi ngunga, merrk, nanhthi pilinh i da putek ngala kanhi-ka nanhthi mananhthi-nu warda i

manangka da-nu warda panirikerdek-da-nu-matha. Mu murrinh thathpi ngarra ngay-ka mere ngarra nukun kanirikerdek, wurda.”

Kardu Mere Nangkal The Mabath Da Nhini-yu Ngarra Kangkarlmawu Purdiwurlnu Kathu-yu

Mark 13.32-37; Luke 17.26-30,34-36

³⁶ “I nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Mu da nhini-nu-re ngarra ngay deyida ngurdiwurlnu kathu-ka, kardu-ka mere nangkal-wa the mabathnu da nhini-nu-yu. I ku angel deyida wunku mere the pumabathnu-yu i ngay deyida wanku da nhini mere the mabathnu-yu, ngay ngarra wakal nukunu thathpirr-ya. Mu Yile ngay da matha the kanthin dim da ngarra ngay purdungithuk-deyida-nu-yu ngarra ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu. ³⁷⁻³⁹ Nga. Da murntak warra nganaka ngarra nukunu Noah tharntu ngala bangarnerde. Nukunu Noah-ka murrinh merradha kardi da mange wiye parnipartnu i puddinawurlnu ngarra Yile neki i mere the pumebaththa da minthire kura ngala parraruynu-yu. I bere kardu-ka murrinh-ka mere pubinayepuptha mu bere matha wangu mi pardimurrktha kura pardig-urdugurduktha i bere ngatha wangu kardu nugarn i palngun pubanamardurdidha punni i ngarra Noah da mana parnamkardingime ngarra tharntu wunku kardu darrikardu nukunu. I nhini thangunu-ka kura ngala warda kanamyel kura ngala nimin-ya wurrinidha i kardu-ka dampunthiwik warda. Mange nginipunh nhini mani kardu pumedha pardi da ngarra nhini-re-ya. Mu kardu-ka mange-ka piyema-deyida-nu parni da nakurlnu ngarra ngay-re ngurdiwurlnu kathu-yu. ⁴⁰ I nga,” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-ka kardu nugarn perrkenku-ka paninintharurtuynu ngarra mi kadin. I Yile ngay-ka pamardawithnu numi kangkarl i numi-ka panipartnu pangu da wangu. ⁴¹ I kardu palngun perrkenku-ka mi kamarl pilanginthayerlnu pani. I Yile ngay-ka numi da matha pamardawithnu kangkarl wangu i numi deyida panipartnu pangu da wangu.

⁴² “Nhini nankuneme-ka niranunginikatnuneme i nuyungabirlbirlnuneme nhini-ka mere the numabathneme da minthire ngarra ngay deyida ngurdiwurlnu kathu-yu, kardu Pule nankuneme-ya. ⁴³ Nga. Kardu darrarartka nganaka. Nukunu-ka purrunu pangu ngarra thelput ngarra kardu-re mere mankulkulnu pi i mangkardap warda nanhthi karnabuy-nu. Mu kardu ngatha mankulkul ki-ka kardu darrarartka nhini-nu-yu, nhini-ka kardu-ka kiranginikat warda kardu nhini-nu-yu i kubumadhap warda darrarart nhini-yu ngarra thelput nukunu-yu. ⁴⁴ Mange nginipunh nhini mani-ya nanki-ka mere the numabathnu minthire ngay ngurrunu kathu-yu, nhini nanki-ka niranginginikatnu i nuyungamardamardanu ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Murrinh Dampunmardate Kardu Wurnangat

Luke 12.35-48

⁴⁵ Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirra, “Kardu pana ngarra wurlk patha mamna wurran ku pule ngala nukunu-nu-ka nginipunh kardu kanhi mani-wa. Nga, kardu pule ngala-ka memmangkart kardu ngarra wurlk thangunu kathu pumenadha punni thelput ngarra nukunu pirranapenu pi i kardu pule parethbathnu kardu pule pirranu ngarra kardu nukunu. I nhini thangunu kardu pule ngala-ka nungardurr pangu warda wangu da ngarra numi-nu. I kardu pule numi ngarra darntethbath-ka thelput dirranapedha kardi-yu i wurlk danirramutmuttha wurrini i mi dhepdhep danirramutmuttha kardi ngarra kardu nhini-yu. Nukunu kardu nhini-ka kardu patha-wa. ⁴⁶ Bere da nakurl-te kardu pule ngala nhini-ka wurdawurl deyida kathu i bamkardu kardu pule numi-yu da mange patha wurrinidha i nhini-ka le warda kardinadha kardu pule ngala nhini kathu-yu. ⁴⁷ Bere kardu pule ngala nhini-ka

banpak warda kardu pule numi nhini-yu nanhthi terert ngarra nukunu pirranapenu pi-yu.

⁴⁸ “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Mu kardu nhini murrinh kanhi ngatha midha, ‘Yaa, kardu pule ngala pangu-ka da pirdithme kanarnum-ya. ⁴⁹ Ngay-ka kardu mere mange patha marrabathnu ngi kardu ngarra nukunu-yu.’ I nhini thangunu nukunu-ka thu panpunthuk warda kanam i mi dhepdhep kanammurk i kura murlak ngala da matha kanamkurdugurduk wunku kardu ngamere ngarra kura parnamkurdugurduk. ⁵⁰ Mange nhini mani nukunu kama kurru-ka nukunu-ka nhini-ka mere mani the-wa mabath ngarra pule ngala purdiwurl-deyida-nu kathu-yu. I mere mani-wa makulkul ki nhini-yu. ⁵¹ I ngarra nukunu pule ngala nhini-re purdiwurlnu-ka nhini bangkardunu nukunu-ka kardu wiye-wa nhini-yu i nhini-ka pubatnu warda i purdungkarelnu nhini-yu kardu da ngarra wiyenpun parnam pangu-ya wunku nanhthi yidingurr ngala da matha parninu.”

25

Murrinh Ngarra Kardu Mardinhpuy 10

¹ Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Nga peneme. Da nakurlnu ngarra ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-ka, nhini-ka mangini murrinh ngurdinarruyithne-menu kanhi mani manarrunemenu-yu.

“Bere, kardu mardinhpuy 10 pumangankakutngime thungku lem numi numi i parramkaribirngime i pumpankardurr-warda-ngime kardu nugarn pubamardabinungime i ngarra thelput warda pumangebertinungime ngarra kardu palngun buynginthamardinu warda, i mi dhepdhep-nu parnemurrknungime.

² “Bere kardu mardinhpuy 5 ngamere nhini-ka kardu pelpith wiye-wa pardedhangime, i kardu mardinhpuy 5 ngamere nhini deyida-ka kardu pelpith patha-wa pardedhangime. ³ Kardu mardinhpuy 5 pelpith wiye pardedhangime nhini-ka thungku lem peningime pumbaththangime purne wunku nanhthi kerosene kunungingki pana da matha ngarra thungku lem dininganamardadha-yu. ⁴ Mu kardu mardinhpuy 5 pelpith patha pardedhangime, nhini-ka thungku lem peningime pumbaththangime purne wunku nanhthi kerosene ngala ngarra nanhthi pul wanku pumbaththangime purne.

⁵ “Bere kardu nugarn nhini ngarra buynginthamardinu warda-ka da pirdithme da ngatha kardidha, mere da ngatha deruydha. I kardu mardinhpuy peningime nhini-ka kardu warda pardewalawalakadhangime i ngurrnguwarl warda parden-gurkurrkthangime. ⁶ I bere da thipinhi nhini-ka da kalkkalk-ya kardu numi kathu pirrimkay, i mam, ‘Ya. Kardu nugarn nhini-ka pangu kathu kurran, kardu nhini-ya ngarra palngun warda buynginthamardinu. Ka, purru-warda-ngime i pubamardabinungime.’

⁷ “Bere kardu mardinhpuy nhini-ka perremkawirnturt-warda-ngime i thungku lem warda parramkaribirngime. ⁸ I kardu mardinhpuy pelpith wiye pardedhangime nhini-ka murrinh warda pumampirrungime ngarra kardu mardinhpuy pelpith patha pardedhangime, ‘Ya. Nanhthi kerosene mani kathu. Thungku lem ngarra ngankungime-ka wurrankarrarr warda.’ ⁹ Mu peningime pelpith patha pardedhangime nhini kathu-ka pumampirrungime, ‘Awu, ngankungime-ka nanhthi ngarra ngankungime da matha-nu ngumebaththangime ngurne. Mu nanhthi ngatha nganarrumutnungime-ka thungku lem ngarra ngankungime deyida kingankumangkarrarr-nukun-ngime. Mu na-warda-ngime pangu wangu ngarra shop i nanhthi narnekutnungime.’

¹⁰ “Bere kardu mardinhpuy nhini-ka pangu warda wangu purnedhangime nanhthi kerosene-nu parnekutnungime. Mu ngarra peningime-re pumpankardurrngime-ka kardu nugarn nhini-ka pangarntuy warda ngarra buynginthamardinu. I kardu mardinhpuy 5 pelpith patha nhini pardedhangime ngarra pardenamardamadhangime-ka kardu warda pubangamkamardabingime nukunu nhini-yu, i pangu warda wangu purnedhangime ngarra da thelput mi dhepdhep parnimurrknungime. I parnamkardingime thangunuka nanhthi tuwa-ka danthap warda ngarra da thelput nhini-yu.

¹¹ “Bere da nakurl-te puddamkawurlngime kardu mardinhpuy 5 pelpith wiye nhini ngarra nanhthi kerosene-nu purnedhangime parramkaruyngime ngarra da thelput nhini-yu. I pibimnakayngime ngarra ku pule ngala nhini-nu ngarra dininganamardadha-yu. I pumamngangime, ‘Ya pule, nanhthi tuwa kathu nangarrudharlngime ngarnerdinungime.’ ¹² Mu nukunu nhini kathu-ka mampirringime, ‘Awu, ngay-ka mere thatpirr the manankubathngime.’” Nhini-wa murrinh wurdampirrayith ngarra Jesus kathu-yu.

¹³ I bere nukunu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu nhini, “Nga kardu. Da bere matha wangu nuyungabirlbirlnu i nganarraruynu-yu, nhini kardu-ka mere da matha the numangibath da minthire kama ngurdinarrawurl-deyida-nu kathu-yu.”

Murrinh Ngarra Kardu Nugarn Wurlk Pumenadhaneme Parde Ku Pule Peneme-nu Luke 19.11-27

¹⁴ Bere nhini thangunuka Jesus-ka murrinh numi warda wurdampirrayith. I mampirra, “Nga kardu. Da nakurlnu ngarra Yile neki-re ku Pule ngala thatpirr pinarranu kardu wurnangat warda ngatha, nhini-ka mangini murrinh ngurdinarrayithnu kanhi mani manarranu-yu.

“Bere, kardu pule ngala da manta warda punurdurrnu da mayern ngathparr-nu pununu pi, nukunu-ka dimpirrukayneme kardu nugarn ngarra wurlk pumenadhaneme parde, i mampirruneme, ‘Nga. Da thelput ngay kanhi i nanhthi purrkpurrk wanku nirangape-warra-nemenu.’ ¹⁵ I dampirrumut-warda-neme ku mani ngala, nhini peneme-ka nanhthi peyim puyemanemenu i nanhthi warda thelim puyemanemenu i ku mani ngala thatpirr deyida pubanangkardurdunemenu puru.

“Bere kardu nugarn numi ngarra wurlk menadha wurrini-ka kardu mukmuk patha nimin kanthidha dini ku mani nukun-yu, i nhini kardu pule nhini-ka ku mani ngala damnamut ku \$5,000. I kardu numi deyida ngarra wurlk menadha wurrini-ka kardu mukmuk patha tharrngini ku mani nukun-yu, i nhini kardu pule nhini-ka ku mani ngala tharrngini damnamut-yu ku \$2,000. I kardu nugarn numi ngarra wurlk menadha wurrini-ka kardu mukmuk patha kunungingki da matha kanthidha wurrini ku mani nukun-yu, i nhini kardu pule-ka ku mani kunungingki da matha damnamut-yu ku \$1,000. I bere nhini thangunuka kardu pule ngala nhini-ka nungardurr warda i pangu warda wangu nadha dini da ngathparr-nu.

¹⁶ “Bere kardu nugarn nhini ngarra ku mani ngala nhini ku \$5,000 mebaththa wurrini-ka pirtpirt da matha nanhthi peyim medha wurrini i thelim deyida medha wurrini i ku mani benamangkardurdudha kardi ngarra ku mani nhini ku pule kathu damnamut. I ku mani nukunu-ka ku \$10,000 warda-wa mebaththa wurrini-yu. ¹⁷ I kardu nugarn numi nhini ngarra ku mani \$2,000 mebaththa wurrini-ka mange nhini deyida mani menadha wurrini. I ku mani nukunu-ka ku \$4,000 warda mebaththa wurrini nhini-yu. ¹⁸ Mu kardu nugarn pana ngarra ku pule ngala kathu ku mani \$1,000 damnamut-ka, bangammirr warda ku mani nhini-yu ngarra da putek pepe wurdanngath.

¹⁹ “Bere kardu pule ngala nhini-ka da pirdithme nimin da pangu kardidha-ya. I nhini thangunuka wurdawurl i dimpirrukayneme kardu ngarra nukunu, i

mampirruneme, ‘Nganaka peneme? Ku mani-ka ngala thathipirr warda nubangam-ngangkardurduneme ngarra ku mani nhini ngay ngamnarrumutneme-yu?’ ²⁰ Bere kardu nugarn nhini ngarra ku \$5,000 da marra-re menabaththa wurrini-ka murrinh mamna, ‘Pule, nhinhi-ka ku \$5,000 thamngamut, i ngay-ka wurlk ngala mepadha ngardi. I nga, ku \$5,000 numi deyida manganpart kanhi nhinhi-nu.’ ²¹ I ku pule nhini kathu-ka mamna, ‘Kardu pathanhi nhinhi-yu. Nhinhi-ka wurlk patha da matha nengadha thurrini i murrinh namngabath. I nhinhi-ka thirrangapedha thathipirr thardi nanhthi ngarra purrkpurrrk ngay-yu i nhini ngay-ka nanhthi terert warda ngatha ngampamutnu i thirrangapenu thani. Tharra-ya, ngarra ngay warda thaninu i le patha thathipirr thaninu.’

²² “Bere, kardu numi warda kathu wurrininadha pangu, kardu nhini-ya ngarra ku pule kathu ku \$2,000 damnamut-yu. I nukunu nhini kathu-ka mamna, ‘Pule, nhinhi-ka ku \$2,000 thamngamut, i ngay-ka wurlk ngala deyida mepadha ngardi. I nga, ku \$2,000 numi deyida bangampangkawu i bempangkardurdudha ngardi kanhi-yu.’ ²³ I ku pule nhini kathu-ka mamna, ‘Kardu pathanhi. Nhinhi-ka wurlk patha da matha nengadha thurrini i murrinh namngabath. I nhinhi-ka thirrangapedha thathipirr thardi nanhthi ngarra purrkpurrrk ngay-yu, i nhini ngay-ka nanhthi terert warda ngampamutnu i thirrangapenu thani. Tharra-ya, ngarra ngay thaninu i le patha thathipirr thaninu.’

²⁴ “Bere nhini thanguu kardu numi wurrininadha kathu, kardu nhini-ya ngarra ku pule ngala damnamut ku \$1,000. I nukunu nhini kathu-ka mamna ngarra ku pule ngala wangu, ‘Ya. Ngay-ka the nganthin-nhi nhinhi-yu kardu tetemanthay-wa. Nhinhi-ka thanthakthuk thurran mi dhepdhep karnabuy da ngarra kardu ngamere kathu mi kamarl pubebirrbirrdha purni. ²⁵ I nhini ngay-ka ngemnhimanham-wa i ku mani nhini ngarra thamngamut-ka ngurdanngath warda. Ku-ka bangammirr ngarra putek pepe. Mu nga, ku-ka kanhi-wa ngurdumpangkarl-yu.’

²⁶ “Bere, ku pule nhini kathu-ka mamna, ‘Nhinhi-ka kardu wiye-wa. Nhinhi-ka mere wurlk-wa ningadha. Mu nhinhi-ka namnga mana-wa the nengibaththa thurrini mi dhepdhep mana-wa nganthakthuk ngurran da ngarra kardu ngamere kathu mi kamarl pubebirrbirrdha purni-yu. ²⁷ Mu nhinhi ku mani kanhi-ka ngarra bank-wa duyngardidha-yu. Nhini-ka ku mani kunungingki deyida dengangkardurdudha i thengamuttha wunku ku mani kanhi ngarra thamngamut-yu.’

²⁸ “Bere, ku pule nhini kathu-ka mampirruneme ngarra kardu nukunu ngamere-ya, ‘Ya. Ku \$1,000 pangu numamartneme i nanamutnemen menu kardu nugarn pana ngarra ku \$10,000 kanthin pirrim-ya.’ ²⁹ I mam deyida ku pule nhini kathu-yu, ‘Nga. Kardu nangkai ngatha mabath ki nanhthi ngamere, nhini nukunu-ka bere ngatha wangu nanhthi terert kanikutkkut nhini-yu. Mu kardu nangkai ngatha mabath ki nanhthi kunungingki da matha-ka nhini kardu-ka ku mamart da matha nanhthi nhini-yu.’

³⁰ “Bere ku pule ngala nhini kathu murrinh deyida mampirruneme ngarra kardu nukunu, ‘Ya. Kardu kanhi karrim ngarra mere wurlk mengadha kani-ka, kardu nunnuku-warda-neme outside da ngarra thipmam binhi wangu. I pangu da du ngala da matha panikarrknu wunku nanhthi yidingurr ngala da matha paninu.’

Jesus Kardu Pule Ngala Ngarra Kardu Wurnangat Warda Ngatha Manyerryerrnu Pi

³¹ “I nga. Kanhi-ka murrinh numi deyida ngurdinarrayithnu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Ngay, kardu ngarra da kangkarl kathu ngurdamnarrathut-ka, da nakurl-te-nu ngurdiwurl-deyida-nu kathu i pangilarrangnu ngala da matha wunku ku angel ngarra ngay nganemenu kathu. I da nhini-nu-re ngay-ka ku pule ngala thathipirr

nginu. ³² I kardu wurnangat warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi narnam-ka nubengkardurdunu i nirangimardatnu kumparra warra ngarra ngay. I ngay-ka mananyerryerrnu warda kardu wurnangat nhini warda ngatha ngarra group perrkenku nuyunu-ya, mangini kardu nugarn mani mampunyerryerr wurran ku thip i ku nenigut mani-yu. ³³ I ngay-ka kardu pathanpun ngunperrnu ngarra batbat ngay-re, i kardu wiyenpun ngunperrnu ngarra thakunh-te.

³⁴ “I bere nhini thangunu ngay kardu ngarra pule ngala thathpirr-ka murrinh kanhi marranu kardu ngarra batbat-te pirangkadhuknu-yu, ‘Kagu. Yile ngay-ka mamnanthibirnu, i nukunu-ka le thathpirr dimnarra. Nanki-ka da ngarra ngay warda wangu nurunu, da-ka nanki warda-wa nhini-yu. Da nhini-ka ngay mamnarrowatha ngarra da putek ngala kanhi-re mampatha.’

³⁵ “I nga. Ngarra ngay-re medeyi ngardidha, nanki-ka mi narramngamut. I ngarra ngay-re demngiralal, nhini nanki-ka kura patha narramngamut. I ngay-ka kardu ngamengka thangunu kathu, mu nanki numamnga-ka, ‘Thanirdi kanhi ngarra thelput nganki.’ ³⁶ I ngarra ngay-re nanhthi kaligu mananhthi mebaththa ngardi, nhini nanki-ka nanhthi kaligu narramngamut. I ngarra ngay-re matharr ngardidha-ka, nhini nanki-ka nirangipedha nardi. I ngarra jail-te parramngadhap, nhini nanki-ka narramngaruy.

³⁷ “I nhini thangunu kardu pathanpun nhini-ka murrinh kanhi warda pumanganu pira, ‘Pule, minthire ngubamnhingkardu medeyi thardidha-yu i mi ngarrampamut-yu? I minthire ngubamnhingkardu demnhiralal i kura patha ngarrampamut-yu? ³⁸ I minthire ngubamnhingkardu kardu ngamengka thangunu kathu i ngumenhibertidha ngurni ngarra thelput nganki-yu? I ngana deyida minthire ngubamnhingkardu nanhthi kaligu mananhthi nebatththa thurrini i nanhthi kaligu ngarrampamut-yu? ³⁹ I minthire ngubamnhingkardu kardu matharrnhingini thardidha-yu? I minthire ngubamnhingkardu ngarra jail thanardi i thininganamardadha-yu i ngarramparuy-yu?’

⁴⁰ “I bere, ngay-ka murrinh kanhi warda marranu ngarra kardu nhini-yu, ‘Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Da mange patha patha nhini ngarra kardu ngathayida kardu ngarra ngay-ya numerradha nurni, nhini nanki-ka nginipunh ngay deyida mani da mange patha nhini numengadha nurni-yu.’

⁴¹ “Bere murrinh nhini thangunu ngay-ka murrinh kanhi warda marranu kardu ngarra thakunh-te pirangkadhuknu-yu. ‘Ya kardu. Nanki-ka narningipartnu warda. Yile ngay-ka mere da matha le kinarra ngarra nanki-yu. Mu mampa puy, nuru-wa ngarra da thungku ngala pangu da bere matha wangu dimum. Yile ngay kathu da thungku ngala pangu mampirruwathawathaneme-ka ku karrath-nu i ku ngepan wiye wiye ngarra nukunu da matha nukun, i pangu da matha penkuwekpeknemenu pani.’

⁴² “I nga. Ngarra ngay-re medeyi ngardidha-ka nanki-ka mere nerrangamuttha mi dhepdhep-yu. I ngarra ngay-re demngiralal, nanki-ka mere nerrangamuttha kura patha-yu. ⁴³ I ngay-ka kardu ngamengka thangunu kathu, mu nanki-ka mere numengadha, ‘Kagu, thanirdinu kathu.’ I ngarra ngay-re nanhthi kaligu mananhthi mebaththa ngardi, nanki-ka mere nerrangamuttha nanhthi kaligu-yu. I ngarra ngay-re matharr ngardidha i ngarra da jail ngininganamardadha, nanki-ka mere nerrangaruydha.

⁴⁴ “I bere kardu nhini kathu-ka murrinh pumanganu pira, ‘Pule, minthire ngubamnhingkardu medeyi thardidha i demnhiralal? I minthire ngubamnhingkardu kardu ngamengka thangunu kathu wunku kaligu mananhthi-yu? I minthire ngubamnhingkardu matharr thardidha-yu i ngarra jail thininganamardadha-yu i mere ngumenhimanpidha-yu?’ ⁴⁵ I ngay-ka murrinh kanhi warda marranu, ‘Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Ngarra nanki-re mere numenmanpidha

kardu ngarra ngay kardu ngathayida pana, nhini nanki-ka mere deyida numengi-manpidha ngay-yu.'

⁴⁶ "I nhini thanguu kardu wiyeypun nhini-ka da ngarra yidingurr ngala nukun purunu i bere matha wangu panlututnu pani. Mu kardu pathanpun-ka kardu bere matha wangu parninu da ngarra Yile neki nukunu," Jesus kathu-yu mampirra.

26

Kardu Pule Ngalangala Murrinh Dederrk-te Puyemnunkuwathawathaneme Kangkarlmawu-nu

Mark 14.1-2; Luke 22.1-2; John 11.45-53

¹ Bere ngarra Jesus-te murrinh terert nhini warda dampirrarikerdek murrinh ngarra wurdanpunthethith thanguu-yu ngarra kardu, nhini-ka murrinh warda mampirruneme ngarra pulangay nukunu, ² "Nga peneme. Da-ka perrkenku warda wangu pirri mange ngarra punniret warda-yu da Passover-nu-yu. I da nhini-nu-re-ka ngay kardu ngarra darrikardu nanki thatpirr kardu pumangibertinu puru. I nhini thanguu-ka thu pungibatnu i puddungirinumnu warda nhini-yu."

³ Bere ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr ngalantharr puyemperr warda da ngarra thelput nukunu Caiaphas, ku yilarn ngala thatpirr-ya. ⁴ I peneme nhini-ka murrinh dederrk-te puddanayiththa punni ngarra-re nukunu Jesus pumartanu-yu i thu pubatnu i puddurinumnu-yu. ⁵ I kanhi-wa murrinh-yu kardu nugarn nhini pumenanudha punni-yu, "Ya nga. Ngarra kardu-re parikerdeknu da Passover kanhi-ka nhini-ka Jesus warda pumartanemenu. Mu marra kanhi ngatha pumarta-nukun-neme kardu-ka kanhirithi-nukun-neme i thu kunhituk-nukun-neme nhini-yu."

Kardu Palngun Nanhthi Oil Kangunu Patha Dampewewu Ngarra Pelpith Nukunu Kangkarlmawu

Mark 14.3-9; John 12.1-8

⁶ Bere Jesus-ka da nan dinidha-yu da Bethany ngarra thelput Simon nukunu. I nukunu Simon nhini-ka matharr leprosy kanthidha wurrini. ⁷ Bere ngarra nukunu-re Jesus mi dhepdhep dinimurrktha-ka kardu palngun kathu wurrininadha wunku nanhthi oil kangunu patha nimin-ya ngarra nanhthi pul-te. I bere dampewewu ngarra pelpith nukunu Jesus-yu. ⁸ Mu kardu pulangay nukunu Jesus-ka mampunkumardarakineme ngarra palngun nhini-yu i murrinh pumenanungkudhaneme pirrine, "Ya. Thangku-dha nanhthi oil pangu-yu dampewewu-yu? Nanhthi-ka wurdanpi-wa. ⁹ Nigunu nanhthi-ka denhemuttha-wa-neme i nekineme-ka nanhthi warda thelim thumedhaneme nhini-yu ku mani ngala-nu-ya, i ku mani nhini-ka therrumutmuttha-warda-ngime kardu ngarra mananhthi-wunka-ya."

¹⁰ Bere Jesus-ka the-wa mebaththa dini ngarra murrinh peneme puddanayiththaneme pirrine mange peneme ngatha-yu. I bere mampirruneme, "Thangku-dha murrinh pana ngarra palngun kanhi numamkardarrithakneme nirrimka-yu? Mange ngarra nigunu mamnga-ka mange lelunh-wa nhini-yu. ¹¹ Kardu pana ngarra nanhthi mananhthi-wunka-ka kardu bere matha wangu perduynu parni kanhi. Mu ngay-ka mere ngani ngatha nukun ngarra nankuneme kanhi-yu. ¹² Nigunu-ka damngiwewu wardarra ngarra nginipunh ngay-yu nanhthi oil patha kanhi-yu i mamngawathawatha wardarra ngarra nginipunh ngay-nu-yu pubangibirru-yu. ¹³ I murrinh deyida thatpirr kanhi-yu," Jesus kathu mampirruneme. "Kardu pana ngangka-re puddirrayithnu puru murrinh ngarra ngay-yu. I murrinh numi deyida puddirrayithnu puru murrinh ngarra kardu palngun kanhi thanguu damngiwewu-yu. Da pana ngangka-re kardu wurnangat

nimin-ya pubiyepupnu puru kardu palngun kanhi i mange patha kanhi-yu ngarra mamnga-yu.”

Nukunu Judas Wurrinirradha Ngarra Ku Yilarn Ngala Ngala Murrinh Dederrk-nu Mark 14.10-11; Luke 22.3-6

¹⁴ Bere nhini thangu-ka nukunu Judas Iscariot kardu pulangay nukunu Jesus kardu 12-ya kanampunkupart-warda-neme i wurrinirradha ngarra ku yilarn ngala ngala. ¹⁵ I mampirruneme, “Ya, ku thangu numa nangamutnuneme ngarra Jesus ngatha manankumanpinuneme i pumartanemenu-yu?” Bere peneme-ka pumpankariwu-warda-neme ku mani ku silver 30-ya i parramkamutneme ngarra Judas Iscariot-nu-yu. ¹⁶ Bere nhini thangu-ka nukunu Judas Iscariot-ka dirrangkadha wurrini da ngarra kardu makardu-nu thatpirr ngarra Jesus-yu i nhini-ka pirrarakaynu warda ku yilarn ngala ngala nhini-yu kardu warda pumartanu Jesus-yu i pumabertinu puru pangu warda wangu.

Jesus i Kardu Pulangay Nukunu Pullamkathneme Mi Lawam Werlpen i Ku Ngen Mark 14.12-26; Luke 22.7-13,14-23; John 13.21-30; 1 Corinthians 11.23-25

¹⁷ Bere da ngarra kumparra marra-re da ngarra ngala nhini da Passover-ya da-ka pangarntuy warda nhini-yu. Bere pulangay nukunu Jesus purnenadhaneme i pumamnaneme, “Ya pule. Ngarra wangu mi ngumampawathawathanemenu-yu mi lawam werlpen i ku ngen mi nekineme-nu pullathnuneme-yu?” ¹⁸ “Nga. Nunnanemenu da pangu-ya i kardu nugarn banankumardabineme. I murrinh-ka kanhi-wa numananemenu, ‘Kardu Pule ngankuneme da-ka manta warda kardu pubangingkardunu nukunu ngala thatpirr-yu. I nukunu i ngankuneme deyida wanku mi lawam werlpen mani i ku ngen ngullathnemenu mi passover-ya da ngarra thelput nhinhi.’” ¹⁹ Bere peneme-ka pangu warda wangu purnedhaneme i murrinh pumamnabathneme murrinh ngarra Jesus mampirruneme-yu. I pangu da mi warda pumamkawathawathaneme mi lawam werlpen i ku ngen-yu. ²⁰ Bere da thipinhi nhini-ka Jesus i pulangay nukunu kardu 12-ya parramkaruy-warda-neme ngarra thelput nhini-yu i parnamkawup-warda-neme ngarra mi-nu-yu. ²¹ Bere nhini thangu-ka ngarra peneme-re mi pirrinemurrkthaneme-ka Jesus-ka murrinh warda mampirruneme, “Nga peneme. Kanhi-ka murrinh thatpirr-wa manarrunemenu kanhi-yu. Kardu nugarn numi kanhi da kem kardu paningipartnu-yu i manmanpinu kardu wiyenpun pangu pumangirtanu i pumangibertinu puru pangu warda wangu.” ²² I ngarra peneme-re murrinh ngarra Jesus pubimnayepupneme-ka kardu dampunkumardathin-warda-neme ngala da matha. I ngarra Jesus parranedharrpudhaneme pirrine numi numi murrinh nginipunh kanhi mani-ya, “Pule, ngay-ka wurda, nawa?” Pumenadhaneme pirrine. ²³ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Kardu-ka kardu nhini-wa ngarra mi lawam ngurduninthakulknu ngarra nanhthi dish kanhi marda ngala. ²⁴ Bere ngay kardu darrikardu nanki thatpirr-ka ngupupnu warda murrinh nginipunh ngarra Yile ngay da matha mam da murntak warra-ya. Mu kardu nugarn nhini-ka kardu ngarra ngay parramutnu kardu ngarra wiyenpun-ka, da-ka da wiye-wa-nu ngarra nukunu-nu-yu. I nhini-ka nukunu-ka patha-dha-wa nhini-yu mere banabattha-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme. ²⁵ Bere nukunu Judas Iscariot murrinh warda mamna ngarra Jesus, “Pule, ngay-ka wurda, nawa?” Mu Jesus kathu-ka mamna, “Yu, nhinhi da kardu nhini-yu.”

²⁶ Bere ngarra mi-re pirrinemurrktha-da-ngatha-neme-ka nukunu Jesus-ka mi lawam werlpen manganart dim i Yile nukunu darntiparl mi-nu-yu i munirrarerrardha dini. I mampirruneme, “Nga peneme. Mi kanhi nullathnemenu.” I mi warda dampirrumutmutneme. I mampirru-deyida-neme, “Mi kanhi-ka nginipunh ngay-wa.” ²⁷ I ngana deyida nanhthi kap manganart kura wine wanku i Yile nukunu

deyida darntiparl kura wine-nu-yu i dampirruneme. I mampirruneme, “Nga peneme, nubagurdukne kura kanhi. ²⁸ Kura wine kanhi-ka kumulung ngay-wa. Kumulung ngay-ka pinhawunu i ngay-ka ngupupnu i nhini-ka da wiye ngarra kardu pumammath pumpan-ka ngirranmaputhnu warda nhini-yu kardu ngarra murrinh ngay pumangabathnu puru-yu. Yile ngay da murntak warra mam da mange wiye pirranmaputhnu ngarra kardu thangu, i nhini-ka murrinh-ka murrinh da thatpirr ngarra kumulung ngay-re pinhawunu-yu,” mampirruneme Jesus kathu-yu. ²⁹ I murrinh thatpirr kanhi manarrunemenu. “Ngay-ka mere deyida bagurduknu kura mi kakpa nginipunh kanhi mani-yu. Mu da ngala kurran kathu-ka ngarra Yile ngay da matha Pule ngala thatpirr pinu-ka nhini-ka ngay-ka kura deyida bagurduknu kura mi kakpa marra-yu,” nukunu kathu-yu Jesus mampirruneme.

³⁰ Bere nhini thangu peneme-ka pardinareldhaneme nanhthi thamarl tiparlti ngarra Yile neki-nu wangu. I pungamkawuyneme warda ngarra thelput thangu kathu i pangu warda wangu punnedhaneme da palyirr nhini da, nan Olive.

Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Ngarra Kardu Pulangay Nukunu Kardu Parnepartnemenu i Punnuwinhatnemenu

Mark 14.27-31; Luke 22.31-34; John 13.36-38

³¹ I bere Jesus kathu-ka mampirru-warda-neme, “Nga. Da thipinhi marra kanhi-ka nankuneme-ka kardu narnengipartnemenu i kardu numenganthardarrarnemenu murrinh nginipunh nhini mani-wa ngarra Yile ngay mam da murntak warra-yu. I murrinh-ka kanhi-wa mam-yu, ‘Ngay-ka ngubat-wa-nu kardu nugarn Pule ngala pana ngarra ku thip dirrangapunpe kanam-yu. I nhini thangu ku thip-ka pumerdarrarrnu-warda-nintha nhini-yu.’ ³² I nhini thangu Yile ngay-ka purdungingkabirl-deyida-nu. I ngay-ka kumparra wardarra ngununu ngi da nan-nu wangu Kelili.” ³³ Mu nukunu Peter kathu-ka ngarra Jesus mamna, “Kardu peneme ngatha parnenhipartnemenu i pumerdarrarnemenu, nhini-ka ngay da matha wurda-yu.” ³⁴ Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra Peter-yu, “Murrinh kanhi mampanu-ka murrinh thatpirr-wa. Thipinhi marra kanhi-ka ngarra ku rooster mere da ngatha pirrakaynu, nhinhi-ka kardu narranu murrinh kanhi perrkenkuneme-yu, ‘Ngay-ka kardu mere the-wa mabath kardu nugarn pangu-yu.’ I nhini thangu ku rooster-ka pirrakaynu warda diyepupnu-yu.” ³⁵ Mu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Awu wurda, ngay-ka mere da matha ngama nukun ngay mere the manhibath nhinhi-yu. Kardu ngatha yida thu kungibatnu mange nginipunh nhinhi deyida mani thu punhibatnu pana, ngay-ka mere da matha ngama nukun ngay mere the manhibath nhinhi-yu.” I peneme ngamere pana-ka murrinh nginipunh nhini deyida mani pumamnaneme ngarra Jesus-yu.

Kangkarlmawu Dininangerrentha Ngarra Yile Nukunu Wangu

Mark 14.32-42; Luke 22.39-46

³⁶ Bere nhini thangu Jesus i pulangay nukunu-ka purnedhaneme ngarra da nan Gethsemane ngarra thay terert-ya. Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga, kanhi da nenuneme, mu ngay-ka ngurran dhi wangu-wa murrinh-nu ngarra Yile ngay nganinangerrennu.” ³⁷ Bere Jesus-ka mampirrukayneme Peter, i James i John piguna-ya. Yile piguna-ka Zebedee-wa. I bere purnedha-warda-neme manta pangu da wangu.

Bere Jesus-ka kardu danimardathintha warda dini ngala da matha i nginipunh nukunu-ka dinirartaldhanintha. ³⁸ I mampirruneme ngarra Peter, James i John, “Ngay-ka damngimardathin warda dim ngala da matha. I ngay-ka ngingamnuthap ngem-ka kardu ngupupnu warda. Nankuneme-ka karda nenemenu ngarra ngay i bere ngatha wangu nebirlbirlnemenu.” ³⁹ Bere Jesus-ka wurrinidha pangu wangu

manta ngangka da ngatha i murrinh kardinangerrentha ngarra Yile nukunu. I dempinhimardardum ngarra putek i murrinh mamna, “Yile, kardu-ka pangilututnu i thu pungibatnu. Nganaka kama-ya marda nanganart dunthap warda kardu nhini-yu i mere kangilutut nukun i mere kungibat nukun. Nhini-wa ngay marda manganart ngem-yu. Mu nhinhi mange ngatha marda nart kardu thanguu pangilututnu i thu pungibatnu, nhini-ka ngay-re marda manganart-yu. Mange ngarra nhinhi marda nanganart-ka ngay-ka marda deyida manganart mange nhini-nu-yu.”

⁴⁰ Bere nhini thanguu Jesus-ka wurdawurl pangu ngarra pulangay nukunu kardu perrkenkuneme nhini-nu-ya i bampunkurdurtne kardu ngurrnguwarl pirringurkurrkthaneme. I murrinh mamna ngarra Peter, “Peter. Thangu-nu ngurrnguwarl pana nirrimkangurkurrkne-yu? Thangu-dha mere narnebirbirl kunungingi ngadha-yu?” ⁴¹ Kardu thatpirr narnebirbirlne-yu i ngarra Yile ngay warda nadharrpununeme manankumanpineme mere da mange wiye nukun niyemaneme ngarra nukunu-re ku karrath manankurullulnemen. I ngepan ngarra nankuneme marda numangankartne numpanka mange yuthpan da matha-nu, mu nanhthi nginipun ngarra nankuneme-ka mere lurruth ngala numabathne.”

⁴² Bere Jesus-ka wurdawurl i murrinh deyida kardinangerrentha ngarra Yile nukunu i murrinh mamna, “Yile, mange ngatha marda nart kardu thanguu pangilututnu i thu pungibatnu, nhini-ka ngay-re marda manganart-yu. Mange ngarra nhinhi marda nanganart-ka ngay-ka marda deyida manganart mange nhini-nu-yu.”

⁴³ I nhini thanguu-ka wurdawurl deyida ngarra pulangay nukunu perrkenkuneme i bampunkurdurt-deyida-neme kardu ngurrnguwarl pirringurkurrkthaneme, nhini-ka kardu pardewalawalakadha-da-ngatha-neme.

⁴⁴ Bere Jesus-ka kanampunkupartne i wurdawurl deyida i murrinh-nu kardinangerrentha ngarra Yile nukunu murrinh nginipun marra-re deyida mani kardinangerrentha. ⁴⁵ I murrinh nhini thanguu-ka wurdampirruwurl-deyida-kathu-neme ngarra peneme i mampirruneme, “Ya. Nankuneme-ka karda ngatha narnamkangurkurrkne i bangamnankuyukne dim? Nga. Ngay kardu darrikardu nanki thatpirr-ka kardu pumangirtanu warda i ngay pubangimardanu kardu ngarra nugarn wiyeupun warda wangu. ⁴⁶ Ka. Newirnturtne, purru-warda-neme. Nhini da kunungam kardu nugarn numi-yu kardu ngarra kanamngipart ngay-yu i kardu ngarra mampunmanpi kardu nugarn wiyeupun kardu ngay-nu pumangirtanu.”

Kardu Nugarn Pumangarnta Jesus

Mark 14.43-50; Luke 22.47-53; John 18.3-12

⁴⁷ Bere ngarra Jesus-te pirringerren-da-dha-ngatha-ka kardu nugarn numi nhini Judas Iscariot-ya pangarntuy warda. I kardu nugarn terert deyida wanku parrarntuy wanku thu sword i thu thay pumbaththa purni. Nukunu-ka nhini da wanku Judas Iscariot kardu pulangay nukunu Jesus ngadha daniriwaktha kardi-yu kardu 12-ya mam numi-yu da ngarra marra-re-ya.

Ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr ngalantharr puddanpunthuk kardu murlakpun nhini-yu Jesus-nu pumartanu-yu. ⁴⁸ Mu nukunu nhini Judas Iscariot-ka murrinh mampirra wardarra ngarra kardu murlakpun mange ngarra-re manmanpinu Jesus pumartanu-yu. I kanhi-wa murrinh mampirra wardarra, “Kardu pana ngarra ngadhamurrudhungnu-ka nhini-wa kardu-yu numartanu-yu.” ⁴⁹ Bere Judas Iscariot-ka wurrininadha ngarra Jesus i murrinh mamna, “Pule, marda nhinhi-ka pekpek warda nabathnu thurru.” I nhini-ka danthamurrudhung warda ngarra thamurru nukunu. ⁵⁰ Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga, wunkarrare mange kanhi thamanu.”

I bere kardu murlakpun nhini-ka purnenadhaneme i pumangarnta warda Jesus-yu, tetemam da matha pumamyit pirridha. ⁵¹ I kardu nugarn numi ngarra pulangay nukunu Jesus-ka thu sword manganart i panthertal the numi ngarra kardu pana ngarra wurlk nukunu menadha wurrini ngarra ku yilarn ngala thathpirr. ⁵² I Jesus kathu-ka mamna ngarra pulangay nukunu nhini, “Thu pana thanthin thirrim-ka dupak. Thu pana-ka kardu pana nganaka ngarra thu panthuk wurran nhini da karduyu punnungamnu birr parnam-yu. ⁵³ Nhinhi-ka mere the nabath ngay-yu ngirranakay ngarra Yile ngay-yu. I nukunu-ka purdunthuknu-ka ku angel terert nimirn-ya ngarra ngay pumangimanpinu puru-yu. ⁵⁴ Mu wurda, ngay-ka mere ngarra ngirranakay nukun. Murrinh ngarra Yile ngay yibim-ka kanhi-wa, ‘Kardu wiyeypun-ka bere ngatha pumangirta i thu pungibatnu.’ Nhini-ka murrinh nukunu Yile ngay thanguu yingampup yibim da matha.”

⁵⁵ Mu Jesus kathu-ka murrinh mampirra ngarra kardu murlakpun nhini-yu, “Nanki-ka nunningadha ngay-nu numangirtanu nginipunh kardu pana deyida mani kardu darrarartka numartanu wunku thu sword pangkuy pangkuy i thu thay. Mu ngay-ka da terert da matha ngardipuptha ngarra da church ngala i ngurdinthethiththa ngardi pangu-yu. Mu nanki-ka mere numengirtadha ngadha da nhini-re-yu. ⁵⁶ Mu Yile ngay murrinh ngarra nukunu-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. Da murntak warra mam-ka kanhi-wa kardu nugarn murlakpun pumangirtanu ngay-yu nginipunh nanki mani numanganngirta warda marra kanhi-yu,” Jesus kathu-yu mampirra. Bere nhini thanguu pulangay nukunu Jesus-ka parnamkapartneme i tharra warda punnungamkawinhatneme.

27

Jesus Pumbertidha Purni Ngarra Nukunu Pilate-nu

Mark 15.1; Luke 23.1-2; John 18.28-32

¹ Bere da thipinhire nhini da pankapurl-ka ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr pule ngala ngala-ka kardu pubemkangkardurduneme i murrinh warda pumenanungkudhaneme parde mange peneme da matha murrinh ngarra-re Jesus thu pubatnemeni i puddurinumini menu-yu.

² I bere pumambedharrkirrk warda Jesus-yu ngarra nithi nukunu i pangu warda wangu pumbertidha purni ngarra nukunu da Pilate i parramnamut warda. Nukunu Pilate-ka ku pule ngala dinirradha ngarra kardu. Nukunu-ka da ngarra Rome thanguu kathu-yu.

Judas Iscariot Memnudhamadharrk Mange Nukunu Ngarra Nanthi Thay

Acts 1.18-19

³ Bere nukunu Judas Iscariot nhini-ya ngarra Jesus kanampart-ka kardu warda panthepup Jesus thu pubatnu i puddurinumini. I nhini nukunu-ka danimardathintha warda kardi da mange nhini thanguu mamna-yu. I nhini ku mani ku silver 30-ya wurdanpirrungkalath-warda-neme ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr ngalantharr. ⁴ I murrinh warda mampirruneme, “Ya. Ngay-ka da mange wiye ngala thathpirr ngamam. Ngay ngamnarramut-ka kardu patha-wa i mere da wiye merithuktha kani, wurda da matha. Mu nankuneme-ka thu nubatnemeni warda. Mu pirda ngadha-ya, mere kupup nukun nukunu nhini-yu.”

Mu peneme nhini kathu-ka pumamnaneme, “Awu wurda-wa ngankuneme-yu. Pana-ka da mange ngarra nhinhi da matha nam pana-yu.”

⁵ Bere nhini thanguu Judas Iscariot-ka pirrimputh warda ku mani nhini-yu ngarra putek da ngarra church ngala pangu-yu. I pangu warda wangu nadha dini, i memnudhamadharrk mange nukunu ngarra nanthi thay i ngarra yibimpup da mana.

⁶ Bere ku yilarn ngala ngala-ka ku pardekuttha-warda-neme parde ku mani nhini-yu ngarra Judas Iscariot pirrimputh, i murrinh warda pumemnungkuneme, “Nga. Kardu nugarn nawa pupupnu ngarra ku mani kanhi thangu, nhini ku kanhi-ka mere ngarra pubupak-nukun-neme ku mani pangu warra-yu ngarra da church ngala kanhi-yu, wurda da matha, nhini-wa murrinh law nekineme-yu. ⁷ Mu da putek kama pumartnemeny ngarra ku mani kanhi-yu-ya, na?” Nhini-wa murrinh pumemnungkuneme mange peneme ngatha-yu.

I bere nhini thangu-ka da putek warda pumangankartneme ngarra kardu nugarn numi thangu katha ngarra nanhthi pot nanhthi parldart thangu mewathadha kardi da nhini-yu. I bere peneme nhini-ka da mintilbith warda pubankapakneme da putek nhini-yu i kardu ngamengka ku pubebirrbirrdha pardi pangu-yu, kardu ngarra da Jerusalem-te pardiwuwuptha-yu. ⁸ I da ngarra marra kanhi da mana kardu pamam pumpan da putek nhini-ka, “Da putek ngarra kumulung pirrim.” Nhini-ka ku mani nhini da ngatha nganaka ngarra Jesus thangu thu pumpanmat. ⁹ I murrinh murntak nhini ngarra ku prophet murntak nan Jeremiah darntilil-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. Murrinh nhini-ka kanhi-wa mam-yu, “Kardu-ka ku mani pumangankut, ku silver 30-ya. Kardu nhini ngarra da Israel thangu-ka ku mani nhini pumangankut i ku mani nhini-ka ku nukunu-nu warda Jesus pumanganbert. ¹⁰ I ku mani nhini da ngatha parramnamut ngarra kardu nugarn nhini-yu ngarra nanhthi pot mampatha wurran nanhthi parldart thangu i da putek nukunu peyim warda pumamna ngarra ku mani nhini-re-yu.” Nhini-wa murrinh-yu ngarra Yile neki katha mamna ngarra nukunu Jeremiah da murntak warra, i murrinh nhini-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.

Ku Soldier Pirangkadhaneme Pe Da Weyi Palyirr

⁶² Bere da thipinhire nhini da pankapurl da Saturday, ku yilarn ngala ngala i kardu nan-ya kardu Pharisees purnenadhaneme ngarra nukunu-nu Pilate. ⁶³ I pumamnaneme, “Ya pule. Kardu nugarn pangu kabim nganaka ngarra daniyir-rararth kardi, ngankuneme-ka nguddamkayerr-warda-neme murrinh mam ngarra kardu birnu-re kardidha-ya. Nukunu mam-ka, ‘Da perrkenkuneme paruynu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu.’ ⁶⁴ Mu kanhi ngarrimnhidharrpuneme-ka ku soldier thurdunkuthuknemeny i kardu pirangkanemeny pira da weyi palyirr nhini ngarra ku nginipunh nukunu pubannurdi-ya. Nhini-ka kardu pulangay nukunu kuru nukun pangu-yu i kumart nukun ku nginipunh nukunu-yu, i nhini-ka murrinh nukun karrayirrart kuru kardu wurdamkabirl deyida. I murrinh nhini ngatha karrayirrart nukun kuru nhini-ka murrinh wiye ngala thathpirr warda ngarra murrinh nhini dannheyirrartneme i mannheneme-ya, ‘Yile neki wurdanngithuk ngay-yu.’” Nhini-wa peneme katha-yu pumamnaneme ngarra nukunu Pilate-yu.

⁶⁵ Bere nukunu Pilate katha-ka mampirruneme, “Mampa-ya, ku soldier nirrarrukayneme i ngarra da weyi palyirr-nu pirangkanemeny pira.”

⁶⁶ Bere kardu peneme nhini-ka pangu warda wangu purnedhaneme da ngarra weyi palyirr nhini-nu. I nanhthi warda magim pubankapakneme nanhthi kikumun-te ngarra nanhthi palyirr wululuthpe ngala nhini-yu, i nhini-ka the warda pumabath-nemeny kardu kama kumadharl-ya nanhthi palyirr nhini-yu. I ku soldier-ka bere ngatha pirangkadhaneme pe pangu-yu.

¹ Bere da Saturday nhini ngarra kardu Jews-te benyuktha dini-ka da dirntal warda nhini-yu. I bere da thipinhire nhini da pankapurl da Sunday-ya, nigunu nhini Mary Magdalene i Mary kardu numi deyida pangu warda wangu nanginthadha dini ngarra da weyi palyirr nhini-nu banginhangkardunu.

² Bere da putek-ka dinirangkaltangkaldha warda nhini-yu. I ku angel ngarra Yile neki thanguu kathu wurdanthut da ngarra weyi palyirr nhini-nu-yu. I wurdarlerl nanhthi palyirr wululuthpe ngala nhini-yu i mantharl warda. I kanawup kangkarl warda ngarra palyirr nhini-yu. ³ I ku angel nhini-ka mangini thu malarntath mani dinimamaththa, i nanhthi kaligu ngarra nukunu-ka bamam thathpirr mangini nanhthi kalakkalak mani. ⁴ I ku soldier nhini ngarra pirangkadhaneme parde da weyi palyirr nhini-ka kardu puninkungkawerrdhaneme kardi ngala da matha i nanhthi werrerrerr pumerdarrithakthaneme parde. I peneme-ka pubanawaththaneme parde i puninkurthedhaneme dini mangini ku pibimkapup-mani-neme.

⁵ Bere ku angel nhini-ka murrinh warda mampirrungintha ngarra kardu palngun nhini-yu, “Ya peningintha. Mere thenginthanham. Ngay-ka the-wa nganthin Jesus-nu nangannawinhadhathngintha numpan-yu, nukunu nhini-ya ngarra thay pubangarnerde. ⁶ Mu ku nginipunh nukunu-ka maku warda kanhi-yu. Nukunu-ka wurdamkabirl warda-wa murrinh mangini da marra-re warra menarradha wurrini. Mu nga, thurrungintha kathu i danginhangkardunu da ngarra nhini-yu ku ngarra nginipunh nukunu thanguu yungurkurrktha-ya.”

⁷ I ngana deyida ku angel kathu-ka mampirrungintha, “Nga. Pata wangu pirtpirt da matha thununginthanu thi ngarra pulangay nukunu, i murrinh-ka kanhi-wa numarrunemenu-yu, ‘Nukunu Jesus-ka wurdamkabirl warda-wa. I pangu wardarra kumparra kunungam kem da nan-nu Kelili bammanthiwat, i pangu da banankardunu-yu.’ Nhini-wa murrinh-yu numarrunemenu-yu ngarra pulangay nukunu-yu,” ku angel kathu-yu mampirrungintha.

⁸ Bere nhini thanguu-ka nungamnginhardurr pirtpirt da matha i nanginthawin-hararttha dini pangu warda wangu murrinh thelerrdhe-nu parnirrutharrmunemenu peningintha wangu-yu. I kardu-ka denanginthanhamtha wangu tharra i le patha wangu nanginthadha dini.

Kangkarlmawu Pangampirruruyne Ngarra Pulangay Nukunu

Mark 16.14-18; Luke 24.36-49; John 20.19-23; Acts 1.6-8

¹⁶ Bere, kardu pulangay nukunu Jesus, kardu peneme 11 nhini-ya, pangu warda wangu purnedhaneme da nan-nu Kelili i pirrimkamardawith-warda-neme da palyirr nhini ngarra Jesus murrinh mampirruruyne-yu punnanemenu. ¹⁷ Bere Jesus-ka pangampirruruy-warda-neme ngarra peneme nhini-yu ngarra da palyirr pardedhaneme. I ngarra peneme-re Jesus pubamkangkarduneme-ka kardu-ka perremnawinhipingkarlneme ngarra nukunu-nu. Mu peneme nhini kardu ngamere-ka pamamka-mana-wa-neme kardu numi deyida pangampirruruyne-yu.

¹⁸ Bere Jesus-ka manta wurrinirrudhaneme i murrinh mampirruruyne, “Nga peneme. Yile ngay-ka kardu Pule ngala thathpirr warda banngipak, i ngarra da putek ngala kanhi i da kangkarl kathu kurrankadhuk-ka ngay-ka kardu Pule ngala thathpirr nginarranu. ¹⁹ I nhini ngay-ka murrinh manarrunemenu-ka da pana ngangka-re nunnawatnemenu ngarra kardu wurnangat warda ngatha da kurran pana-re warda ngatha da ngarra putek ngala kanhi, i murrinh nuyemarranu nuru ngarra ngay da matha pangiriwaknu puru. I nankuneme-ka kardu nanluwewunu nuru i murrinh kanhi warda nuyemarranu, ‘Kardu Pule ngala nanki thathpirr warda-ka Yile neki-wa, i wakal nukunu, i Ngepan patha ngarra nukunu wanku.’ ²⁰ I kardu nuddunkuyethith-nemenu nuru murrinh thathpi ngarra ngay da matha pumangabathnu thathpirr

puru, murrinh terert nhini-ya ngarra ngay menarrudhaneme ngurrini-ya. I ngay-ka bere matha wangu nganinu ngarra nankuneme-yu i ngarra da putek ngala kanhi da mana panirikerdeknu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Mark

John The Baptist Murrinh Wurdanrrayiththa Wurrini Ngarra Kardu

Matthew 3.1-12; Luke 3.1-9,15-17; John 1.19-28

¹ Murrinh kanhi-ka murrinh thelerrdhe patha murrinh ngarra Jesus Christ nukun, wakal nukunu Yile neki-ya. ² Murrinh kanhi pantet-ka ngarra kardu ngalantharr murntak nan Isaiah murrinh darntilil. I kanhi-wa murrinh darntilil-yu murrinh ngarra Yile neki kathu mamna,

“Nga. Ngay-ka ngurduthuknu kardu nugarn numi kardu pinhimardanu tharra kumparra warra. I nukunu kardu nugarn nhini-wa murrinh ngarra ngay panthelerrnu purru ngarra kardu-yu. I nhini kardu-ka puyumpamardamardanu i pumempawathawathanu ngarra nhinhi-re tharraruynu-ya. ³ I nukunu kardu nugarn nhini-ka purrukaykaynu da pana-re-ya ngarra da darrinpirr pularn-ya, ‘Ya,’ marranu kardu-yu. ‘Mayern numanawathawathanu kardu Pule ngala-nu tiduk kathu purrunu. Mayern nubunayithithnu.’”

⁴ I bere murrinh nhini ngarra nukunu Isaiah darntilil-ka kardu thathpirr-ka pangarntuy warda ngarra da darrinpirr pularn nhini-yu. Murrinh nukunu-ka John the Baptist-wa. I nukunu-ka daninthelerrdha wurrini pangu da ngarra kardu murrinh Yile neki nukunu-yu. I kanhi-wa merradha wurrini, “Nga. Narnipartnu warda da mange wiye pana nanthin numpan-yu i nhini ngay-ka ngananluluwewunu warda ngurru kura patha-re. I nhini Yile neki-ka pirrananmaputhnu warda da mange wiye ngarra numammath numpan-yu.”

⁵ Bere kardu wurnangat warda ngatha da nan thangunu kathu Judea i Jerusalem punninadha ngarra John-nu i murrinh ngarra nukunu pubimnayepup. I murrinh pumenanudha punni, “Murrinh ngarra nukunu-ka murrinh thathpirr-wa. Nekineme-ka mange wiye da thathpirr thumedhaneme thurrini.” I kardu-ka ngarra Yile neki deyida pumenadha punni mange wiye numi numi deyida parnamnatharrmu ngarra nukunu-yu. I nhini thangunu-ka nukunu John the Baptist-ka daninluluwewudha wurrini ngarra ngipilinh ngala da nan, Jordan.

⁶ Bere nukunu John the Baptist banardurdidha wurrini-ka nanhthi kaligu mampatha ku nan thangunu pemarr ngarra ku camel. I nanhthi belk menarlarlarrdha wurrini-ka nanhthi leather ku darripi-wa. I ku-ka wurrinimurrktha-ka ku thalar-rithay i ku thithay.

⁷ Bere nukunu John the Baptist-ka murrinh numi deyida merradha wurrini ngarra kardu. “Ya. Ngay-ka kardu mere Pule ngala kanhi-yu. Mu kardu pana ngarra tiduk kathu pununu pi-ka nukunu nimin kardu Pule ngala thathpirr-yu. Ngay-ka mere mani ngurdimerereth ngarra me sandal nukunu-yu. Nhini ngay-ka wurdanngiwerdi ngemmanham-wa nhini-yu. Nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr warda nhini-yu.

⁸ Ngay-ka berengunh nganinanluluwewudha ngurrini kura patha da matha-re, mu nukunu nhini-ka bunannginirdinu Ngepan ngarra Yile neki nukun-yu.”

John The Baptist-te Daluwewu Jesus

Matthew 3.13—4.11; Luke 3.21-22; 4.1-13

⁹ Bere nhini thangunu-ka nukunu Jesus-ka nadha dini da nan thangunu kathu Nazareth ngarra da ngala thathpirr nan-ya Kelili. I nadha dini i pangamnaruy da mana ngarra nukunu John the Baptist. Bere nukunu John the Baptist-ka daluwewu warda Jesus-yu ngarra ngipilinh da nan-ya Jordan. ¹⁰ I bere ngarra nukunu-re Jesus wurranmardawith ngarra ngipilinh thangunu kathu-ka da marnirra kalakkalak memnadharl warda. I nukunu-ka kangkarl mamka i bamkardu Ngepan ngarra

Yile neki kathu wurdamnathut ngarra nukunu-nu, mangini ku kuluntutuk mani wurdanthut tharra. ¹¹ I da kangkarl kathu-ka murrinh dimngeng. I kanhi-wa murrinh mam-yu, “Nhinhi-ka kardu wakal nugarn ngay-wa. Ngay-ka marda-wa thatpirr mangannhert ngurran. I le da matha ngurranpa nhinhi-yu.”

Ku Karrath Merulludha Kardi Jesus

¹² Bere nhini thangu-nu-ka Ngepan Yile neki thangu-nu wurdanthuk warda Jesus-yu da ngarra darrinpirr pularn-nu warda wangu-yu. ¹³ Da-ka nhini da da pirdithme kardidha-yu da merrk numi-ya i kanganu. I nukunu ku karrath-ka ku bere matha merulludha kardi Jesus-yu pangu da. I ku were pulangarr wanku-ya i ku nginipunh nhini mani-ya pardidha da pangu-yu. Mu ku angel-ka bere ngatha wangu pirapedha punni Jesus-yu.

Jesus Wurranpirrukayneme Kardu Nugarn Ngamere Matthew 4.12-17; Luke 4.14-15

¹⁴ Bere ngarra nukunu-re pule Hered thangu-nu John the Baptist banurdi ngarra jail-ka, Jesus-ka nadha dini da ngala pangu da nan-ya Kelili i murrinh ngarra Yile nukunu thangu-nu daninthelerrdha wurrini ngarra kardu. ¹⁵ I kanhi-wa murrinh merradha wurrini-yu, “Nga. Da-ka manta warda kurran kathu ngarra Yile neki-re ku Pule ngala thatpirr warda pinarranu purru kardu ngarra nukunu. Nhini-ka narnipartnu warda da mange wiye ngarra nanthin numpan-yu i numabath warda nuru murrinh thelerrdhe patha kanhi ngarra Yile neki thangu-nu-yu.” Jesus kathu-yu murrinh merradha wurrini-yu.

¹⁶ Bere nhini thangu-nu Jesus-ka nadha dini da ngipilinh ngala nan-nu Kelili. I ngarra nukunu-re punimardadha wurrini ngarra ngipilinh-ka nukunu bam-punkungkardu piguna Simon i Andrew nanhthi karlay parderuthtuththa ngarra ngipilinh ku ngurilmirl-nu. Piguna nhini-ka kardu bere matha parderuthtuththa ku ngurilmirl-nu nanhthi karlay-re. ¹⁷ Bere Jesus kathu-ka mampirru, “Ya. Nanku-ka kardu bere matha wangu ku ngurilmirl-nu narnamkaruthtuth, mu tharra-ya purruneme ngarra ngay. Ngay-ka ngurdinankuyethithnu kardu-nu nururakaykaynu i kardu ngarra ngay pangilerrnu puru i pangiriwaknu puru.” ¹⁸ Bere piguna nhini-ka parnamkapart warda nanhthi karlay-yu i parraneriwaktha punne ngarra Jesus warda wangu.

¹⁹ I puy deyida wangu punnedhaneme kunungingki-ka, Kangkarlmawu bam-punkungkardu piguna James i John ngarra tharntu nanhthi karlay parraneredhaneme pirrine wunku yile piguna nan, Zebedee. ²⁰ Bere Kangkarlmawu-ka wurranpirrukay piguna nhini-yu. I nhini thangu-nu-ka parnamkapart warda yile piguna i kardu ngamere pangu da wangu ngarra tharntu. I ngarra Kangkarlmawu warda parraneriwaktha punne.

Kardu Nugarn Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini Luke 4.31-37

²¹ Bere nhini thangu-nu-ka Jesus i pulangay nukunu-ka punnedhaneme da nan-nu warda wangu Capernaum. I da ngarra Saturday mana-ka, Jesus-ka kanardi ngarra murrinh church kardu Jews pigunu i murrinh ngarra Yile neki nukunu wurdininthethiththa dini ngarra kardu. Da Saturday mana warda-ka benyuk warda dini kardu Jews-yu i ngarra murrinh church pardirdurdi. ²² I kardu ngarra wurdininthethiththa dini-ka kardu pumemnamardat da matha murrinh ngarra Jesus merradha dini-yu. Mu nukunu-ka nginipunh kardu Pule ngala da matha mani wurdininthethiththa dini, i mere pana mani kardu nhini-ya ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa punni-yu.

²³⁻²⁴ Bere da ngarra church nhini-ka kardu nugarn dinidha pangu da wunku ku ngepan wiye kanthidha wurrini. Bere nukunu nhini-ka dimnakay ngarra Jesus wangu i mamna, “Nga, Jesus kardu Nazareth-mawu. Ngay-ka the-wa mamnhibath ngurran nhinhi-yu. Pule ngala wurdannhithuk-yu. I nhinhi-ka patha i yuthpan da matha thurran i mere nabath thani da mange wiye-yu. I nhinhi-ka wakal nukunu-wa. Mu thangu-ku-nu thurridha da kanhi-yu? Thurdungankartelnu i thurdungantimuminumnu ku ngepan wiye terert kanhi-yu?” ²⁵ Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra ku ngepan wiye nhini-yu, “Watmam thi. I thungiwuy kathu ngarra kardu pana-yu.”

²⁶ Bere ku ngepan wiye nhini-ka buniwaththa kardi i bunirangkaltangkaldha kardi kardu nugarn nhini-yu. I nhini ku ngepan wiye-ka kardiwapadha i yungawuy warda ngarra kardu nhini thangu-ku-kathu-yu. ²⁷ I kardu wurnangat-ka pumemnamardat ngala da matha nhini-yu i murrinh pumenanudha punni mange pigunu, “Thangu-ku-wa kanhi-yu? Kanhi-ka mange murrinh marra-wa kanhi-yu wurdannhiyethithngime-yu. Nukunu-ka kardu Pule ngala thatpirr-wa i kardu lurruth ngala. I ku ngepan wiye ngatha yida murrinh pumamnabath pumpan-yu ngarra murrinh mampirra wurrin-yu.”

²⁸ I bere murrinh nhini ngarra Kangkarlmawu medha wurrini-ka banalangtha wurrini murrinh-yu da pana ngangka-re ngarra da ngala nan Kelili.

Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini

Matthew 8.14-17; Luke 4.38-41

²⁹ Bere nhini thangu-ku-ka Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme ngarra murrinh church nhini thangu-ku-yu i punnedhaneme ngarra thelput piguna-nu Simon i Andrew. Bere parnamkardineme wunku piguna James i John.

³⁰ Bere da ngarra thelput nhini-ka pipi nginarr nukunu Simon-ka matharr yungurkurrktha matharr pimut-wa mebaththa yu. I kardu-ka parrantherr Jesus-yu kardu matharr pangu yungurkurrktha-yu. ³¹ Bere Kangkarlmawu-ka wurriningedha i mange manganmart i dampirnturt i dinidha warda. I da nhini-re-ka kardu patha warda dinidha i matharr-ka kanampart warda. I nhini thangu-ku-nigunu-ka mi warda dhepdhep mampirruwathawathangime.

³² Bere da nhini da ngatha ngarra ngunga thangu-ku-kananthurk-ka kardu-ka kardu matharr-wunngini terert pumenbertidha punni ngarra Kangkarlmawu-nu i kardu terert ku ngepan wiye wanku panthingkadhuktha punni. ³³ Kardu wurnangat nimin-ya da nan thangu-ku-kathu da Capernaum pubenangkardurdudha punni ngarra tuwa ngarra thelput ngarra Kangkarlmawu dinidha-yu. ³⁴ I nukunu-ka menpathadha wurrini kardu terert kardu ngarra matharr numi numi panthidha punni. I ku ngepan wiye terert pirrinmapuththa wurrini ngarra kardu thangu-ku-kathu-yu. Mu mere wurdiramurldha ku ngepan wiye-yu murrinh-yu. Mu banpunthap da matha nhini ku ngepan wiye-ka the-wa panthidha punni Jesus-ka wakal Yile neki nukunu-wa nhini-yu.

Kangkarlmawu Dininangerrentha Ngarra Yile Nukunu

Luke 4.42-44

³⁵ Bere da numi nhini warda-ka bere ngatha thipinhi pirridha, Kangkarlmawu-ka dempirnturt nungardurr ngarra thelput nhini thangu-ku-yu i nadha dini numidhar-rnu da ngarra watmam wangu ngarra kardu makardu-ya. I dininangerrentha ngarra Yile nukunu wangu.

³⁶ Bere nhini thangu-ku-ka nukunu Simon i pulangay nukunu Kangkarlmawu-ka pumpankawinhayneme Kangkarlmawu-yu. I punnungamkardurneme i piranawinhadhaththaneme tharra i pubangamkardurt-da-mana-neme. ³⁷ I murrinh

pumamnaneme, “Ya. Kardu wurnangat warda ngatha panganpawinhadhath parnam nhinhi-nu.” ³⁸ Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, “Nekineme-ka da ngamere deyida-nu purruwatnuneme. Ngay-ka ngangarntuy da putek ngala kanhi-ka kardu wurnangat warda ngatha ngantheleerrnu ngurru murrinh ngarra Yile ngay nukunu-yu.”

³⁹ Bere nhini thanguu Kangkarlmawu-ka wurriniwattha da pana-re-ya da ngala nhini Kelili. I nukunu-ka daninthelerrdha wurrini murrinh ngarra Yile nukunu thanguu ngarra murrinh church terert kardu Jews pigunu. I ku ngepan wiye deyida wanku pirrinmapuththa wurrini ngarra kardu thanguu kathu-yu.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Nugarn Wunku Matharr Leprosy Kanthidha Wurrini Wanku

Matthew 8.1-4; Luke 5.12-16

⁴⁰ Bere kardu nugarn numi wunku nanhthi matharr leprosy kanthidha wurrini, wurrininadha ngarra Jesus. I demnawinhipingkarl pangu warra kumparra i mamna, “Ya pule. Marda ngatha nart-ka nhinhi-ka nangiathanu-wa kardu darripi tarangka ngurrunu.”

⁴¹ Bere Jesus-ka damnamardathin warda kardu nhini-nu-yu i nhini-ka pirrim-nalangma warda i manthap. I murrinh mamna, “Yu, ngay-ka marda manganart ngarrim manhiathanu. Nhinhi-ka kardu darripi tarangka warda thurrunu.” ⁴² I da nhini-re-ka kardu nugarn nhini-ka patha warda kardidha i matharr ngala nhini-ka kanampart warda nhini-yu. ⁴³⁻⁴⁴ I Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Mere nukun thantherr ngarra kardu-yu mange kanhi thanguu mampa-yu. Mu ngarra ku yilarn ngala da matha thununu thi i nukunu-ka banhinginingkardunu nhinhi-yu. I nhini thanguu-ka murrinh mampanu ku yilarn nhini-yu, ‘Yu, nhinhi-ka kardu manangka matharr warda, kardu darripi tarangka warda.’ I nhini thanguu-ka ku murrirre i ku thip thanamutnu ngarra ku yilarn-yu, ku nhini ngarra nukunu Moses mam-ya da murntak warra thanamutnu-ya. I nhini thanguu ku nhini-ka ku yilarn warda pinapeknu Yile neki-nu-yu. I nhini-ka the warda ngatha pumanhibathnu kardu wurnangat-yu nhinhi-ka kardu tarangka thatpirr warda nhini-yu.” Nhini-wa murrinh-yu Jesus kathu-yu mamna i wurdanthuk warda nukunu-yu.

⁴⁵ Mu kardu nugarn nhini-ka mere murrinh menabaththa murrinh ngarra Jesus mamna-yu. I murrinh-ka bunilangtha weyida wurrini murrinh da ngarra Jesus patha mampatha-yu. Bere nhini thanguu Jesus-ka mere ngarra warda wurridha ngarra da town wangu-yu nhini-ka kardu nukun kirardarrirtirt kuru i kardu wurnangat nukun kuyunawerr kuru ngarra nukunu-yu. Mu nukunu-ka kardidha da ngarra bekmamarda da matha wangu. Mu kardu wurnangat-ka bere ngatha wangu punninawattha da pana ngangka-re thanguu-ya.

2

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Pulith

Matthew 9.1-8; Luke 5.17-26

¹ Bere da thanguu numa kama Kangkarlmawu-ka wurdawurl deyida da nan-nu Capernaum ngarra da nukunu. I murrinh-ka bamlang nukunu wurdawurl-yu.

² I nhini thanguu-ka kardu-ka puyemnawerr warda thelput ngarra dinidha-yu. Nhini thelput-ka memmarlip da mana i outside deyida wanku kardu wurnangat-yu. I Kangkarlmawu-ka wurdanarrayiththa warda dini murrinh ngarra Yile neki nukunu. ³ Bere da nhini-re-ka kardu ngamere parramkaruyneme ngarra thelput nhini da wunku kardu pulith pumenamathbaththaneme punne ngarra da pit-te. ⁴ Mu kardu-ka mere ngarra pumbaththaneme puye ngarra Jesus-nu-yu nhini-ka kardu wurnangat weyida pinganulipiyiptha purni. Bere peneme nhini-ka parnamkalaneme

kangkarl da ngarra roof werlpen da mana. I weyi warda parramkawebangneme kangkarl kathu-yu ngarra Jesus da mana daniwebaththa pirri. I kardu pulith nhini-ka puddankathutneme ngarra pit nukunu nanhthi rup-te ngarra Jesus da mana warra kumparra pirridha. ⁵ Mu Jesus-ka the menkumabaththaneme pirri ngarra marda peneme-yu murrinh da thathpirr pumamnabathneme nukunu-ka mawathanu patha da thathpirr kardu pulith nhini-yu. I bere murrinh mamna ngarra kardu pulith nhini-yu, “Nga. Da mange wiye pana ngarra nhinhi nebaththa thurrini-ka ngarrimnhimaputh warda-wa.”

⁶ Bere kardu pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka pubimnayepup warda ngarra murrinh Jesus mamna-yu i pube-nayengkarnirnththa pi nginipunh kanhi mani-wa. ⁷ “Thangku-nu nukunu-yu murrinh nhini menadha pirri ngarra kardu pulith pangu-yu? Nukunu pangu-ka murrinh damnakumugat-wa kanam pana ngarra Yile neki-yu ngarra murrinh menadha pirri kardu pulith pangu-yu. Nukunu-ka mere ngarra nukun kirramaputh da mange wiye ngarra kardu pulith pangu-yu, wurda. Mu Yile neki da matha kirramaputh da mange wiye pangu-yu.”

⁸ Mu Jesus-ka bangampunkumardeneme murrinh pangu pubenayengkarnirnthaneme pe-yu. I mampirruneme, “Thangku-nu ngay nubemngayengkarnirnneme nirrimka-yu da mange nginipunh pana mani numamnganeme narnam-yu? ⁹⁻¹¹ Mu nga. Ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa. I ngay mani-ka ngirramaputh-wa da mange wiye-yu kardu ngarra nugarn pulith kabim kanhi-yu. Mu kardu numi ngatha yida nawa kama murrinh kanhi-yu. Mu mere nangkak kama patha mawatha kardu pulith kanhi-yu. I nhini ngay-ka patha thathpirr warda kardu purrulilinu-yu i nhini-ka the warda numabathnu ngay-ka ngirranmaputh da mange wiye ngarra nukunu mebaththa wurrini-yu.”

Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu pulith nhini-yu, “Ya, ngay-ka mampanu thewirnturt kathu i nartnu da pit nhinhi-yu i thurrulilinu pangu warda wangu ngarra da nhinhi-nu.”

¹² Bere kardu pulith nhini-ka dempirnturt warda i manganart da ngarra pit nukunu i wurrinililidha warda pangu wangu. Mu kardu wurnangat-ka pubamkardu i pumemnamardat warda i parriniriparlidha warda pardi Yile neki-yu. I murrinh pumemnu, “Ya. Nekingime-ka mere ngarra ngadha thubengkardudhangime thani mange nginipunh kanhi mani-yu.”

Kangkarlmawu Pirrimnakay Nukunu Levi

Matthew 9.9-13; Luke 5.27-32

¹³ Bere nhini thanguu nukunu Kangkarlmawu-ka nadha deyida dini da ngarra ngipilinh ngala-nu. I kardu wurnangat puyemnwerr warda nhini-yu, i nukunu-ka murrinh wurdininthethiththa warda dini.

¹⁴ Bere nhini thanguu ngarra Jesus-te mayern wurrinililidha-ka, nukunu-ka kardu nugarn bamkardu dinidha ngarra thelput kunungingki ku mani dininmatkuttha ngarra kardu ku Government-nu-wa. I murrinh nukunu kardu nhini-ka nan-wa Levi. I yile nukunu-ka nan-wa Alphaeus. “Ya, kagu.” Jesus kathu-yu mamna. “Thurru kathu. Purrunu warda. I kardu thangiriwaknu ngarra ngay warda.” Bere nukunu Levi-ka dempirnturt i darntiwak ngarra Jesus pangu warda wangu.

¹⁵ I ngarra thelput nukunu da mana Levi pangamnintharuy mi dhepdhep-nu wunku pulangay nukunu Jesus, i bere parnamkawupneme. I kardu terert deyida wanku pirrinidha pangu mi dhepdhep-nu-yu. Kardu ngamere nhini-ka ku mani purninmatkuttha ngarra kardu ku nan-nu Government. I kardu ngamere deyida-ka murrinh law kardu Jews pigunu mere murrinh pumebaththa puyi. Kardu terert nhini-ka ngarra Jesus deyida wanku parraniriwaktha purni.

¹⁶ Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa purni kardu Pharisees-ya pubamkardu Jesus dinimurrktha mi ngarra kardu pana ku mani purninmatkuttha ngarra kardu i kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu mere murrinh pumebaththa puyi. Bere kardu Pharisees nhini-ka parrampunkudharrpuneme ngarra pulangay nukunu Jesus, “Ya peneme,” pumampirruneme. “Thangku-dha nukunu Jesus kanammurrk pangu-yu ngarra kardu pana ku mani parnampunmatkut ngarra kardu-yu i ngarra kardu pangu mere murrinh kumabath kuru ngarra murrinh law nekineme-yu? Nukunu-ka mere kurrumurrk nhini-yu ngarra kardu wiyenpun pangu-yu.”

¹⁷ Mu Jesus kathu-ka bimpunkumayepupneme murrinh nhini-yu i mampirruneme, “Ya. Kardu pana ngarra manangka matharr ngala-ka mere deyida kirranakay ku doctor. Mu kardu nhini da matha matharr wunku kirranakay ku doctor-yu. Mange nginipunh nhini deyida mani ngay-ka ngurrinidha da kanhi-yu kardu pananu manmanpinu ngurru ngarra da mange wiye panthin pumpan-ya i murrinh marranu ngurru-ka parnipartnu warda da mange wiye-yu. Mu ngay-ka mere ngurridha kardu pana-nu ngarra pamam pumpan kardu pathanpun-ya,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

*Kardu Ngamere Mi Parnampart Ngadha i Yile Neki Ngadha Pardinangerrentha
Matthew 9.14-17; Luke 5.33-39*

¹⁸ Bere pulangay nukunu John the Baptist i kardu Pharisees ngamere mi parnamkapart-ngadha-neme nhini-ka Yile neki ngadha murrinh pardenangerrenthaneme i parraneriparldhaneme parde.

Bere kardu ngamere-ka purnenadhaneme ngarra Jesus-nu i pumamnaneme, “Ya. Pulangay nukunu John the Baptist i kardu Pharisees-ka mi-ka parnamkapart-ngadha-neme nhini-ka ngarra Yile neki ngadha parnamnangerrenneme i parramkariparl-neme parnam. Mu thangku-dha pulangay nhinhi-yu mange mere nginipunh nhini mani kuyemaneme kuru-yu mi mere ngadha karnemurrkneme-yu?”

¹⁹ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “The mana nanthinkaneme-ya ngarra kardu nugarn-te manganmert kardu palngun i bemnginthalet warda-ka kardu darrikardu nukunu-ka puyemperr warda mi dhepdhep pullathnu-yu. I bere kardu terert warda ngatha le da matha i marda ngala mi parnammurrk-yu, i mi-ka mere ngarra ngadha karnipart, wurda. ²⁰ Mu ngarra nugarn nhini-re kumabert mani-ka ngarra kardu darrikardu nukunu kathu-ya, nhini-ka mi dhepdhep-ka karnipart deyida nhini-yu i kanmardathinnu warda ki nukunu-nu-yu. I da mange nginipunh nhini deyida mani ngarra ngay kardu-re pumangibertnu pulangay ngarra ngay thangu nu kathu nganinkupartnemenue-ka nhini peneme-ka pankumardathinnemenue i mi dhepdhep-ka parnepart-deyida-nemenue.”

²¹ Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirruneme, “Nga. Nanhthi kaligu murntak nganaka nanhthi muyu wunku. Mere nangkai ngadha kawarl kani ngarra nanhthi kaligu marra-yu i ngarra kaligu murntak nhini-nu mawathanu-yu. Nhini-ka ngarra napurl-te warda-ka nanhthi kaligu marra nimin-ka wurrannurrurrurr mamkunungingki warda i kingurrurduk warda ngarra kaligu murntak thangu nu kathu-yu. I nhini ngarra nanhthi muyu ngarra murntak-ka nanhthi muyu ngala warda kirra nhini-yu. ²² I ngana deyida mere nangkai ngadha kawinhimardapak kura wine marra-yu ngarra nanhthi pul ku darripi murntak nganau-yu. Mu mange nhini ngatha kama kurru-ka kura wine marra-ka kurduwi i kururup warda nhini-yu i nanhthi pul ku darripi murntak-ka kingutuy warda i kura-ka kewinhipak warda. I nanhthi pul ku darripi murntak-ka nanhthi wiye warda kirra nhini-yu. Mu kura wine marra ngatha-ka nawinhimardapaknu ngarra nanhthi pul ku darripi marra da matha,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Pulangay Nukunu Kangkarlmawu Mi Kamarl Wheat Pumuniwerartaldhaneme Purne Da Ngarra Kardu Jews Benyuktha Dini

Matthew 12.1-8; Luke 6.1-5

²³ Bere da ngarra Saturday mana da ngarra kardu Jews benyuktha dini-ka Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka purnelilidhaneme da ngarra mi katin ngarra mi yimun da matha wangu wurrinidha. I pulangay nukunu Kangkarlmawu-ka pumuniwerartaldhaneme purne ngarra mi kamarl pelpith da matha i purnemurrkthawarda-neme. ²⁴ Bere kardu nugarn pana kardu Pharisees-ya pumamnaneme ngarra Jesus, “Ya. Thangku-dha pulangay nhinhi mi pana kumungamkawerartalneme kumpanka-yu i pumpankamurrkneme-yu? Peneme-ka mange mere piyema-nukun-neme marra kanhi-yu ngarra kardu wurnangat warda ngatha-re bangamnganyuk dim-yu. Nhini-wa da murrinh law yibim-yu, murrinh law nekineme-yu.”

²⁵⁻²⁶ Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, “Nankuneme-ka rit ngadha numedhaneme-ya murrinh ngarra King David mange mam-yu ngarra nukunure medeyi kardidha-yu wunku pulangay nukunu-yu? Nga, nukunu-ka kanardi ngarra thelput Pule ngala Yile neki nukunu i mi danthakthuk mi lawam pangu dinkingadhuktha mi Yile neki nukunu. I nukunu-ka wulamath mi nhini-yu i ngarra kardu nukunu deyida wanku danirrumutmutthaneme i pullamkathwarda-neme nhini-yu. Da nhini-re nukunu Abiathar-ka dinidha ku yilarn ngala. Murrinh law nekineme yibim-ka ku yilarn da matha mi lawam pangu-yu pumpanmurrk-yu, mu nukunu King David i kardu ngarra nukunu mi-ka pullamkath-weyida-neme nhini-yu.”

²⁷ I Kangkarlmawu kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Yile neki marra-re mampatha-ka kardu nugarn. I nhini thangunu tiduk nhini mampatha-ka da Saturday kardunu banyaknu pi. Nhini da matha mange yibim-yu. Nukunu Yile neki-ka da-ka nhini-wa dammut-yu i nekineme-ka banhiyuk-wa-nu-neme pi. ²⁸ Mu ngay kardu ngarra darrikardu nanki thatpirr-ka kardu Pule ngala thatpirr-wa ngarra da wurnangat nukunu-ya i da ngarra Saturday deyida wanku. Mu nhini-ka berengunh-wa pulangay ngay mi pana pumungamkawerartalneme pumpanka-yu.” Kangkarlmawu kathu-yu mampirruneme.

3

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Mange Wardi

Matthew 12.9-14; Luke 6.6-11

¹ Bere Kangkarlmawu-ka kanardi deyida ngarra murrinh church kardu Jews pigunu. I da nhini-ka kardu nugarn numi dinidha ngangka da mange wardi punimawerlerldha kardi mange numi-re. ² Da-ka Saturday-wa nhini-yu i kardu ngamere Pharisees-ya pirangkadhaneme pirrine kardu ngarra kama pamanu Kangkarlmawu mange ngarra nukunu kardu pangu ngarra mange mamawathanu. Peneme nhini-ka marda pumertthaneme purne Kangkarlmawu mange ngarra kardu pangu mamawathanu, i nhini nukunu-ka munmaparlnu warda murrinh law kardu ngarra Jews pigunu-yu i nhini-ka murrinh warda pangkabirrnemenu.

³ Bere nukunu Jesus-ka murrinh mamna kardu nugarn nhini-yu, “Wurr, thewirturt kathu. Thurru kathu i kumparra kanhi warra thirrat.” ⁴ I Jesus kathu mampirra kardu ngarra terert, “Ngarra nimin murrinh law nekingime pirrim-yu? Da Saturday ngarra da nekingime bangannhiyukngime-ya, ngarra nimin da mange patha-yu? Kardu kama pumankumanpinungime purru i kardu mere kama pumankumanpingime purru? I ngana deyida ngarra nimin da mange patha-yu? Kardu kama pumankuyibirnunungime purru i kardu kama punkuthuknungime purru? Da-ka

ngarra nimin da mange yuthpan-nu-yu?" Jesus kathu-yu dampuntharrpu. Mu karduka manangka murrinh watmam da matha pirrinidha.

⁵ Bere Jesus-ka yerrarr mamka kanhi-re ngarra kardu i pumammardaraki warda, nhini karduka tetepumanthi-wa i mere marda pumerttha murrinh ngarra nukunu-yu. I murrinh mamna deyida ngarra kardu nugarn nhini-yu, "Nga. Mange pana ngarra nhinhi thungurathtath." Bere kardu nugarn nhini-ka mange yungantathtath i mange nhini-ka patha warda me baththa pirri nginipunh mange patha numi pangu-re deyida mani me baththa kardi.

⁶ Bere nhini thanguu kardu Pharisees-ka pungawurr warda nhini-yu i pubemkamardabineme kardu nugarn pana kardu pule Hered nukun. I murrinh warda puddanayiththaneme pe murrinh ngarra-re da mange Kangkarlmawu thu pubatnemenyu-yu.

Kardu Wurnangat Parraniriwaktha Purni Kangkarlmawu

⁷⁻⁸ Bere nukunu Jesus i kardu pulangay nukunu-ka punnungamkardurr-wardaneme da ngarra nhini thanguu-yu i punnadhaneme da ngarra ngipilinh ngala-nu. Kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha purni Jesus-yu. Kardu nhini-ka da-ka da nan thanguu kathu Kelili i da Judea-ya i da nan Jerusalem i da Idumea-ya. I da ngamimarda thanguu kathu da ngipilinh Jordan-ya i da nan thanguu kathu-ya Tyre i da Sidon-ya. Kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha purni Jesus nhini weyida puyemnayepup mange ngala ngala merradha wurrini ngarra karduyu.

⁹ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, "Ya peneme. Tharntu kathu numangartneme i manta kanhi nubungapakneme. Kardu kubangir-erda nukun kardu wurnangat-wa kanhi-yu."

¹⁰ Bere Jesus-ka kardu matharr-wunngini terert menpathadha wurrini. I kardu matharr-wunngini ngamere deyida kardu puddanarururththa purni kardu pumathapnu-wa ngarra Jesus kardu patha-wa manpathanu. ¹¹ I kardu pana ngarra ku ngepan wiye panthidha purni-ka ngarra Jesus mana pubengkardu-ka nhini-ka pubananabat warda pangu warra kumparra ngarra nukunu i pardinakaykaydha warda nhini-yu. I pumenadha purni, "Nhinhi-ka wakal Pule ngala Yile neki nukunu-wa." ¹² I Jesus kathu-ka murrinh warda menmardawerrdha wurrini, "Nga. Mere nukun nanthelerr murrinh nhini-yu."

Kangkarlmawu Mampunkungkarartneme Kardu Pulangay Nukunu

Matthew 10.1-4; Luke 6.12-16

¹³ Bere nhini thanguu Kangkarlmawu-ka dimmardawith warda da ngarra palyirr i kardu ngarra marda mampunkurtneme-ka pirrimpirrukayneme. I kardu nhini-ka pirrimnamardawithneme ngarra nukunu da ngarra palyirr kangkarl. ¹⁴⁻¹⁵ I kardu nhini-ka ngarra mampunkungkarartneme i pirrimpirrukayneme-ka karduka 12-wa i karduka pulangay nukunu-wa thatpirr. I mampirruneme, "Nga peneme. Ngay-ka ngurdunankuthuknemenyu da pana ngangka-re-ya i murrinh ngarra ngay kardu nankuyelerrnemenyu nuru. I ngay-ka nganarrumutnemenyu nanhthi lurruth ngala i nhini-ka nirankumaputhnemenyu nuru ku ngepan wiye terert ngarra kardu thanguu kathu."

¹⁶ Bere kanhi-wa kardu murrinh peneme-yu ngarra Jesus mampunkungkarartneme-yu. Nukunu Simon, mu Jesus panparl-ka murrinh numi deyida Peter-wa murrinh-yu. ¹⁷ I piguna James i John, i yile piguna-ka nukunu Zebedee-wa. I piguna nhini nukunu Jesus-ka murrinh numi deyida panpunkuparl murrinh-ka Boanerges-wa. Murrinh kanhi-nu-ya kardu parramkarithi-ka nanhthi nginipunh banganthaymirr mani. ¹⁸ I nukunu Andrew-ya, Philip i Bartholomew, Matthew, Thomas i James. Yile nukunu James-ka Alphaeus-wa. I nukunu

Thaddaeus i Simon Patriot. ¹⁹ I nukunu Judas Iscariot, kardu pana-ya ngarra Jesus dampirramut da nakurl-te kardu ngarra wiyeypun. Kardu-ka nugarn-ka nhini-wa Jesus menkungkarartthaneme dini-yu.

Jesus i Ku Karrath

Matthew 12.22-32; Luke 11.14-23; 12.10

²⁰ Bere nhini thanguu Jesus-ka wurdawurl da ngarra nukunu. I kardu wurnangat puyemawerr deyida ngarra nukunu-yu. Kardu-ka wurnangat nimir-ya i Jesus i pulangay nukunu-ka mere warda ngarra pulleththaneme mi dhepdhep-yu nhini kardu-ka parrampirruwerr-da-matha-neme.

²¹ Bere ngarra kardu darrikardu manta nukunu murrinh nhini-re puyemkayepupngime-ka nhini-ka punnenadhangime nukunu-nu piranakaynungime i ngarra da-nu mana-wa pumabertinungime. Peningime-ka pumemnungkungime, “Nukunu-ka kardu pelpith wiye-wa.”

²² I ngana deyida kardu nugarn ngamere pana ngarra murrinh law pud-dininthethiththa punni, punnina-deyida-dha ngarra Jesus-nu da nan thanguu kathu Jerusalem. I murrinh puddanarrayiththa punni i pumerradha punni, “Nukunu Jesus-ka ku karrath da matha mammath wurran. I da-ka nhini-re-wa pirrimpunmaputh wurran ku ngepan wiye wiye ngarra kardu thanguu kathu.” Nhini-wa murrinh puddanarrayiththa punni ngarra nukunu-nu Jesus-yu murrinh pardirdarrikutkuttha-yu.

²³ Bere Jesus-ka kardu panpunperr manta manta i murrinh warda mampirra, “Nga kardu, nubingayepup kathu. Nukunu ku karrath-ka mere ngarra kununuku ngarra kardu kathu-yu, wurd. ²⁴ I nga, kanhi numi-yu. Kardu darrikardu ngatha thu kuyunuthuk kuru-ka nhini-ka kardu kuyunurikerdek-wa nhini-yu. ²⁵ I kardu darrikardu manta ngatha thu kuyuthuk kuru-ka nhini kardu-ka kuyunurikerdek deyida nhini-yu. I kardu-ka mere warda lurruth parnenungime i mere warda mitmit parnenungime nhini-yu. ²⁶ I mangini nhini mani ku karrath-ka mere kirranmaputh kurru ku ngepan wiye wiye nukunu ngarra kardu thanguu kathu-yu, wurd da matha. Mu nukunu nhini i ku ngepan wiye wiye ngarra nukunu-ka marda ngala da matha parnamkaneme-yu. Mu ku karrath ngatha ku ngepan wiye wiye kirranmaputh kurru-ka, nhini peneme-ka mere warda mitmit karnenemenu, i mere warda lurruth ngala karne-nukun-neme, wurd da matha warda. I peneme-ka kuyunungkurikerdek-da-matha-neme nhini-yu.”

²⁷ Bere nukunu Jesus-ka murrinh deyida mampirra, “Nga. Mere nangkai ngadha kanimardi ngarra thelput kardu lurruth ngala nukunu-yu i mangkardap nanhthi purrkpurk nukunu-yu. Mu kardu madharrkirrk warra ngadha kardu lurruth ngala nhini-yu i nhini-ka nanhthi purrkpurk nukunu warda mangkardap nhini-yu.” Murrinh-ka nhini-wa mampirra ngarra kardu-yu.

²⁸ I murrinh deyida mampirra, “Nga, murrinh kanhi manarranu-ka murrinh thatpirr-wa. Kardu ngatha da mange wiye panipartnu, nhini Yile neki-ka pirramaputhnu i puymayekumnu da mange wiye nhini ngarra mebaththa wurrini-yu. I kardu ngatha murrinh mardarrithaknu ngarra Yile neki wangu, mu da nakurl-te pamardathinnu murrinh nhini thanguu, nhini Yile neki-ka pirramaputh-deyida-nu i puymayekumnu murrinh wiye nhini thanguu-yu. ²⁹ Mu nga. Kardu ngatha murrinh mardarrithak ngarra Ngepan patha Yile neki nukunu, nhini Yile neki-ka mere ngarra kirramaputh i mere ngarra kuymayekum da mange wiye nhini-yu. Mu da mange wiye nhini-ka da bere matha wangu mabathnu purru kardu paninu da kanhi-yu i da numi nhini wangu-yu.” ³⁰ Murrinh nhini Jesus mampirra-ka murrinh nhini weyida kardu pumerdarrithaktha punni Ngepan Yile neki nukunu i murrinh pumedha punni, “Nukunu Jesus-ka ku ngepan wiye ngala da matha mammath wurran,” murrinh

pardirdarrikutkuttha. Mu da thathpirr-ka nukunu Jesus-ka ku Ngepan Yile neki da matha nukunu mebaththa wurrini.

Kangkarlmawu i Kardu Darrikardu Nukunu Thathpirr

³¹ Bere ngarra da nhini-re-ka kale nukunu Jesus i ngathan nukunu-ka par-ramkaruyngime ngarra thelput nhini da. Kardu-ka pangu da kathu outside pengadhaydhangime ngarra thelput i murrinh puddannathukngime ngarra nukunu-ku Jesus. ³² Kardu wurnangat nimin-ya parraniwegattha pirrini ngarra Jesus-yu. I murrinh pumamna, “Ya. Kale nhinhi i ngathan nhinhi-ka kanhi kibimkangime nhinhi-nu.”

³³ Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Nangkal nimin ngay-yu kale mamnge ngurran-yu? I nangkal nimin ngay-yu ngathan mamna ngurran-yu?” ³⁴ I yerrarr mamka warda kanhi-re ngarra kardu parraniwegattha pirrini. I mampirra deyida, “Ya. Nanki-wa nimin kale mamnarra ngurran-yu i ngathan wanku deyida mamnarra ngurran-yu. ³⁵ Kardu nangkal ngatha da mange ngarra Yile neki nukunu pariwaknu purru-ka, kardu-ka nhini-wa kardu darrikardu ngay thathpirr-yu. Nhini-wa kardu-yu ngathan ngay, munak ngay i kale ngay-yu.”

4

Murrinh Ngarra Kardu Mi Kamarl Wurriniwuthpuththa i Bebirrbirrdha Wurrini Matthew 13.1-9; Luke 8.4-8

¹ Bere kardu wurnangat nimin-ya puyemnawerr deyida ngarra Kangkarlmawu ngarra ngipilinh nganangurru ngipilinh ngala-ya. I nhini nukunu-ka kanammardap ngarra tharntu i nhini da kathu wurdininthethiththa dini-yu ngarra kardu pangu-re pidha manta da ngarra dimunurdi.

² Bere murrinh niyithniyith terert wurdanarrayiththa dini murrinh pana-ya ngarra yungkamnumtha. Murrinh numi-ka kanhi-wa mampirra, ³ “Ya kardu, nubingayepup kathu,” nukunu Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. “Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra kardu nugarn wurlk medha wurrini ngarra mi kadin. Bere nukunu-ka mi kamarl mangankut i mi warda kamarl wurriniwuthpuththa weyi ngarra ku puliki meyeththa wurrini nanhthi thay pangkuy wuting-te. ⁴ I bere nukunu-ka da pana-re-ya wurriniwuthpuththa mi kamarl-yu.

“Bere mi kamarl ngamere-ka buniwinharrrdha wurrini ngarra mayern i ku murrirre-ka pardimurrktha warda mi nhini-yu. ⁵ I mi kamarl ngamere-ka buniwinharrrdha wurrini ngarra palyirr kurethkurethmam. I mi-ka puddarnturturt pirtpirt da matha nhini-ka putek kunungingki-wa nhini-yu i tukuriki wanku. ⁶ Mu ngarra ngunga ngala mana warda pirridha-ka nhini-ka mulurn therre warda dempunmugarl nhini-yu. Nhini-ka ngimalmin kunungingki-wa nhini-yu.

⁷ “I mi kamarl ngamere-ka buniwinharrrdha wurrini ngarra nanhthi nan wangu mayeyep. Mi-ka pangarnturtuy, mu nanhthi mayeyep-ka nanhthi ngala da matha puddarnturturt i mi nhini-ka pumpanpunpekarl i parrampirradhap mi nhini-yu i pumpanpunthinkun warda nhini-yu. ⁸ I mi kamarl ngamere mi terert thathpirr-ka banawaththa wurrini ngarra putek patha. I mi-ka pangarnturtuy i puddarnturturt i mi terert warda pinthutut nhini-yu. Ngamere mi kamarl dhepdhep nhini pinthutut-ka mi-ka ngamere da matha. I ngamere mi kamarl dhepdhep nhini pinthutut-ka mi-ka terert tharrngini nhini-yu. I ngamere mi kamarl dhepdhep nhini pinthutut-ka mi-ka terert nimin-ya.”

⁹ Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Kardu nangkal ngatha mangimarta murrinh niyithniyith kanhi-ka nukunu kardu nhini-ka murrinh-ka mabath warda nhini-yu.”

Kangkarlmawu Wurdanpirrameriyith Murrinh Ngarra Yungkamnumtha
Matthew 13.10-17; Luke 8.9-10

¹⁰ Bere kardu ngarra terert puddalath warda da ngarra pigunu-ka kardu ngamere i kardu pulangay nukunu Jesus kardu 12-ya murrinh warda pumamna, “Ya pule. Thurdungarrameriyith mani murrinh pana ngarra kardu mi kamarl wurriniwuthpuththayu. I murrinh niyithniyith ngamere nginipunh nhini mani thurdungarrameriyithnu.”

¹¹ Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Yile ngay bannanperdi wardarra ngarra mukmuk nanki da ngarra mange nukunu-yu, i da mange ngarra-re ku Pule ngala thathpirr pinu-yu. I mere nangkai ngadha the me baththa wurri da mange nhini-yu, mu nanki da matha the warda thathpirr nanthin. Mu kardu ngamere-ka pubinthepup da matha pumpan murrinh niyithniyith yibimkamnum-ya. Mu mere thathpirr kumarta murrinh nhini-yu, wurda da matha.

¹² “Kardu nhini-ka da mange ngarra ngay pubamngimangkardu pumpan mu mere thathpirr kumangimarta kuru, i kardu-ka pubimngayewup pumpan mu mere thathpirr kumangimarta kuru. Mu kardu ngatha kumangimarta kuru murrinh niyithniyith yibimkamnum-ka nhini kardu-ka karnipart warda da mange wiye ngarra pigunu-yu i ngarra Yile ngay warda kurdunawurl nhini-yu. I nukunu-ka kirranmaputh warda da ngarra mange wiye ngarra pigunu thangunyu,” Jesus kathu-yu mampirra.

¹³ Bere Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Nanki-ka mere numarta murrinh niyithniyith nhini-yu ngarra kardu numi mi kamarl wurriniwuthpuththayu?” Dampuntharrpu. “Murrinh nhini ngatha mere numarta murrinh yibimkamnum-ka nhini-ka mere numarta-deyida-nu murrinh niyithniyith yibimkamnum ngamere-yu.”

Kangkarlmawu Wurdanpirrumeriyith Murrinh Ngarra Yungkamnumtha

¹⁴ Bere Kangkarlmawu-ka murrinh wurdanpirrameriyith thathpirr warda i mampirra, “Nga. Mi kamarl pana ngarra kardu nhini wurriniwuthpuththaka nginipunh murrinh Yile ngay nukun. I kardu pana ngarra mi kamarl wurriniwuthpuththaka nginipunh kardu pana mani kardu ngarra murrinh Yile ngay nukun dampunthelerr wurran. ¹⁵ I mi kamarl pana ngarra mayern banawaththa wurrini-ka nginipunh pana mani kardu ngarra pubinthepup murrinh ngarra Yile ngay nukun-ya. I mere pirdith ku karrath kathu wurran i murrinh ngarra Yile ngay nukun manganpunmart i puyenthekum warda nhini-yu nginipunh ku murrirrbe pangu deyida mani mi kamarl nhini pardimurrktha. ¹⁶ I mi kamarl pana ngarra palyirr kurethkurethmam banawaththa wurrini-ka nginipunh pana mani kardu ngarra pubinthepup murrinh ngarra Yile ngay nukun-ya. I kardu murrinh ngadha pumammath-ya i le patha warda parnam-ya. ¹⁷ Mi kamarl nhini-ka mi pirtpirt da matha puddarnturturt, mu nanhthi ngimalmin pigunu-ka kunungingki-wa i mere pirdith dampunmugarl. Mange nginipunh nhini mani-ka ngarra kardu-re pumampirrarithuk pumpan i pumampuntullul pumpan ngarra murrinh Yile ngay nukunu weyida pumammath pumpan-ka, nhini-ka parnampart warda pirtpirt da matha murrinh nhini-yu. Nhini-ka mere thathpirr pumeyittha da marra-re-yu. ¹⁸ I mi kamarl pana ngarra nanhthi mayeyep banawaththa wurrini-ka nginipunh pana mani kardu ngarra pubinthepup murrinh ngarra Yile ngay nukun-ya. ¹⁹ Mu kardu nhini-ka dampunpethin wurran i ku mani i nanhthi mirrkat-ka marda pumanganart da matha pumpan. I nginipunh nanhthi mayeyep deyida mani wurdarnturturt ngala-ya i damnadhap warda miyu i panthinkun warda. Nhini-ka ku mani i nanhthi mirrkat ngarra kardu marda pumanganart-ka i damnadhap warda kardu murrinh kumanabathnu thathpirr kuru murrinh ngarra Yile ngay nukun-yu.

²⁰ “I mi kamarl pana ngarra putek patha banawaththa wurrini-ka nginipunh pana mani kardu ngarra pubinthepup murrinh ngarra Yile ngay nukun-ya i murrinh

pumamnabath warda i pumpantet parrarntiwak pumpan Yile ngay-yu. I mi pana ngarra mi kamarl pelpith ngamere pinthutut-ka mi nhini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra da mange ngarra kunungingki ngadha pumamna pumpan Yile ngay-nu-ya. I mi pana ngarra mi kamarl pelpith terert tharrngini pinthutut-ka mi nhini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra da mange terert tharrngini pumamna pumpan-ya Yile ngay-nu. I mi pana ngarra mi kamarl pelpith terert nimin-ya pinthutut-ka mi nhini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra da mange terert nimin-ya pumamna pumpan Yile ngay-nu-ya.” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Thungku Lem

Luke 8.16-18

²¹ Bere Kangkarlmawu-ka murrinh niyithniyith numi deyida wurdampirrayith i mampirra, “Nga. Mere nangkai ngadha karibirl thungku lem-yu i bupak pepe ngarra nanhthi pakit. I nukunu-ka mere ngarra ngadha bupak ngarra da pit pepe-yu wurda. Mu nukunu-ka mamkale kangkarl kathu nhini-ka thungku parlarrangnu pintha.

²² Murrinh nginipunh nhini deyida mani murrinh niyithniyith yibimkamnum nhini-ya da nakurl-te-wa murrinh nhini pumartanu-yu kardu-yu. Mu kardu-ka murrinh-ka mere da ngatha the kumabath marra-yu, mu da nakurl-te-wa murrinh nhini-yu the pumabathnu-yu.

²³ “Kardu nangkai ngatha mangimarta murrinh niyithniyith kanhi-ka nukunu kardu nhini-ka murrinh-ka mabath da matha warda nhini-yu.”

²⁴ Bere Kangkarlmawu kathu-ka mampirra deyida, “Nga. Kanhi-ka murrinh thatpirr nubiyepup nuru. Kunungingki ngatha murrinh nubiyewup nuru-ka, nhini Yile neki-ka kanarramut warda numamarta kunungingki da matha. Mu ngala thatpirr ngatha murrinh nubiyewup nuru-ka nhini Yile neki-ka kanarramut warda numamarta ngala da matha. I puy deyida wangu panarramutmutnu purru i nurumangawurtnu-yu. ²⁵ I kardu ngarra wurranmangawurt thatpirr murrinh ngarra Yile neki nukun, nhini nukunu-ka panamutmutnu purru puy deyida wangu purrumangawurtnu. Mu kardu ngarra mere biyewup thatpirr kurru-ka nhini Yile neki-ka mamartnu warda murrinh ngarra kunungingki manganmarta-yu,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.

Murrinh Ngarra Mi Kamarl Mange Pigunu-re Mi Puddarnturturt

²⁶ Bere nhini thangu-ka Kangkarlmawu-ka murrinh numi deyida mampirra, “Nga. Ngay-ka murrinh numi deyida ngurdinarrayithnu murrinh yibimkamnum-ya. Da mange ngarra kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki nukunu ku Pule ngala thatpirr pirranu, mange-ka murrinh nginipunh kanhi mani-wa ngurdiyithnu kanhi.

“Bere kardu nugarn mi kamarl mangankut i mi bangammirrbirr ngarra putek. ²⁷ I nhini thangu-ka nukunu-ka kanawit ngurrnguwarl ngadha da numi-yu. I pankapurl nhini-ka kanammirrbirr ngadha nhini-yu. I thipinhi nhini-ka kanawit deyida ngurrnguwarl. I mange nginipunh nhini-re mani mam wurran-ka mi pangarnturtuy warda kathu wurran mi therrke i puddarnturturt kathu pumpan i mi ngala da mana. Mu nukunu-ka mere the-wa mabath mi ngarra-re mam wurran mi puddarnturturt pumpan-yu. ²⁸ Mu mi-ka mange pigunu-re mi puddarnturturt pumpan ngarra putek thangu-yu. Mi marra-re-ka mi therrke pangarnturtuy. I nhini thangu-ka mi kamarl terert warda mi ngatin pangarnturtuy. ²⁹ I mi pinthutut mi thungku thatpirr warda. I nhini thangu-ka mi bangammerartal i danthakthuk warda nhini-yu. Mange nginipunh nhini mani-wa kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Pule ngala Yile neki nukunu-yu.” Nhini-wa murrinh Kangkarlmawu kathu wurdampirrayith-yu.

*Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Mi Kamarl Mi Mustard
Matthew 13.31-32; Luke 13.18-19*

³⁰ Bere Kangkarlmawu kathu-ka murrinh deyida mampirra, “Nga. Ngay-ka murrinh numi deyida ngurdinarrayithnu. Da mange ngarra kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki nukunu i ku Pule ngala thathipirr pirranu, mange-ka murrinh nginipunh kanhi mani-wa ngurdiyithnu kanhi.

³¹ “Nga. The mana nanthin mi kamarl mi mustard. Mi kamarl nhini-ka mi kunungingki thathipirr-wa. Bere kardu-ka mi kamarl nhini-ka manganart i bangammirr ngarra putek. ³² I nhini thanguunu-ka mi wurdarnturturt-ka thay-ka ngala-wa mi wanku-ya. I ku murrirrbe wanku pumpannupup ngarra nithinu thay nhini-yu i ku dirri wanku pumampatha pumpan,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.

³³ Bere murrinh niyithniyith terert nginipunh nhini mani Kangkarlmawu wurdanarrayiththa wurrini-ya kardu ngarra wurnangat-yu, murrinh-ka nhini-wa ngatha pumeyit punni ngarra mukmuk pigunu-yu. ³⁴ I kardu pana ngatha puyenanawerr punni ngarra nukunu ngarra murrinh nhini ngatha wurdanarrayiththa wurrini-ya. Mu da nakurl-te ngarra kardu wurnangat warda puddanalath pangu wangu-ka nhini-re warda nukunu wurdinirrumeriyithneme murrinh yibimkamnum nhini-yu ngarra pulangay nukunu-nu-yu.

*Kangkarlmawu Banpunkudhapninha Nanhthi Wirrirr Ngala i Kura Ngurntinh
Matthew 8.23-27; Luke 8.22-25*

³⁵ Bere da nhini da ngatha ngarra nanhthi ngunga-re kananthurk-ka nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Peneme, ka purrukath-wa-neme ngarra ngipilinh i ngamimarda pangu kathu.”

³⁶ Bere kardu pulangay nukunu-ka parnamkamardapneme ngarra tharntu ngarra Jesus dininganamardadha-yu. I pumpankardurr-warda-neme da ngamimardanu kathu-yu. I kardu wurnangat-ka pangu da wangu parnampunkupartneme tiduk pidha ngarra dimunurdi da pangkin. I tharntu ngamere deyida wanku pumpannurdurr-yu i parraniriwaktha warda punni Jesus-yu. ³⁷ Bere puy punnedhaneme ngarra ngipilinh ngala i nhini da wirrirr ngala pangampirruyneme nanhthi ngurntinh ngala wanku. I nanhthi ngurntinh ngala-ka punibattha wurrini ngarra tharntu i yingarlurl-da-dha-matha wurrini. ³⁸ Mu nukunu Jesus-ka ngurrnguwarl yungurkurrktha ngarra tharntu tiduk kathu wurdanangkardaldha-yu ngarra nanhthi pila-re. I peneme nhini-ka pumamkardurt-warda-neme i murrinh pumamnaneme, “Pule, kardu pangankudhardumnu-warda-neme ngankuneme-yu. Kardu-ka nhinhi-ka nangankuyibirnunu-mani-neme?” Pumamnaneme.

³⁹ Bere Jesus-ka dempirnturt warda i murrinh lurruth warda mamna ngarra nanhthi wirrirr-yu, “Bere-ya, nadhap warda-ya.” I nanhthi ngurntinh deyida wanku mamna, “Bere-ya, da-ka watmam warda thirra-ya.” I nhini thanguunu-ka wirrirr manthap warda i kura ngipilinh ngala nhini-ka watmam deyida yudha. ⁴⁰ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Thangku-dha nankuneme nerremkanhamneme-yu? Nankuneme-ka murrinh nganaka-ya numengabaththaneme-ya ngarra ngay menankuyibirnudhaneme-yu.”

⁴¹ I bere peneme nhini-ka perremkanham-warda-neme ngala da matha. I murrinh pumemnungkuneme mange peneme, “Ya. Kardu kanhi-ka kardu mere nginipunh nekineme mani. Nukunu-ka kardu lurruth ngala nimin-ya. Nanhthi wirrirr i ngurntinh wanku deyida murrinh pumamnabathninha-yu murrinh ngarra thathipi nukunu-yu.”

5

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Nugarn Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini

Matthew 8.28-34; Luke 8.26-39

¹ Bere Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka purnedhaneme i parramkaruyneme da ngamimarda pangu kathu ngarra ngipilinh ngala da ngarra kardu nan par-dipuptha, kardu Kadarinh.

²⁻³ Bere ngarra nukunu-re Jesus wurdawal ngarra tharntu kathu-ka kardu nu-garn numi wurrininadha kardu ku ngepan wiye kanthidha wurrini. Nukunu-ka da ngarra mintilbith-wa kardipuptha. I nukunu-ka nanhthi chain-te mana-wa pumedharrkirrktha, mu wurda puddamnabay. ⁴ Da terert nimin-ya kardu nukunu-yu pumedharrkirrktha mana-wa puyi mange perrkenku i tharrmu perrkenku. Mu nukunu-ka wurda, bere matha wangu bunirartaldha wurrini nanhthi chain nhini-yu ngarra mange i tharrmu-yu. I kardu mere nangkai ngadha meythittha wurri. Nukunu-ka kardu lurruth ngala-wa wurrinidha-yu ku ngepan wiye wanku kanthidha wurrini. ⁵ Da bere matha wangu da ngunga da thipinhi-yu kardiwapa ngarra da mintilbith-ya i ngarra da palyirr wangu. I nanhthi palyirr wutingwuting-te menanuyetheththa wurrini kardu nhini-yu.

⁶ Bere kardu nugarn nhini da Jesus bamkardu-yu da ngathparr kathu nathiptha dini. I nhini-ka tharra warda nungampinhat ngarra Jesus-nu i demnawinhipingkarl kumparra warra ngarra nukunu.

⁷⁻⁸ Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu nhini-yu, “Ngepan wiye, thungiwuy kathu ngarra kardu pana-yu.” I nukunu kathu-ka dimnakay, “Ya Jesus,” mamna. “Nhinhi-ka wakai Pule ngala Yile neki nukunu-wa. Thangku-nu ngay-yu? Yile neki-ka bimngayepup dim ngarra murrinh kanhi ngay ngamnhidharrpu ngem-yu. Nhini-ka mere thungibat nukun ngay-yu.”

⁹ “Nangkai murrinh nhinhi-yu?” Jesus kathu-yu mamna. “Murrinh ngay-ka wurnangat-wa. Nhini weyida ku ngepan wiye ku wurnangat nimin-ya nganthin ngurran-ya.” ¹⁰ I nukunu nhini-ka menanarlupurldha kardi i menadha kardi ngarra Jesus, “Mere nukun thurdungankarel da numi-nu warda wangu-yu.”

¹¹ Bere da nhini-re-ka ku pigipigi ku wurnangat pangu wangu pardimurrktha manta ngangka da ngarra palyirr. ¹² I ku ngepan wiye nhini-ka pumamna ngarra Jesus, “Thurdungankarel pangu ngarra ku pigipigi i ngarninnginirdinu.”

¹³ “Yu bere-ya. Nuru-wa.” Jesus kathu-yu mampirra. I nhini thangunu-ka ku-ka pungawurr warda kathu ngarra kardu nhini thangunu-yu i parnampart warda. I Jesus-ka wurdanpunkarel warda ngarra ku pigipigi wangu i ku ngepan wiye nhini-ka parnampunnginirdi warda nhini-yu. Ku pigipigi-ka ku wurnangat nimin-ya ku 2,000-wa. I nhini thangunu ku pigipigi-ka tharra warda dinidha parrampirntigat ngarra palyirr thangunu kathu ngarra ngipilinh ngala da mana. I nhini-ka dampunthiwik warda ku nhini-yu i bangarntikerdek da matha.

¹⁴ Bere kardu nugarn ngarra ku pigipigi pirapedhaneme parde-ka tharra warda punnungamkawinhatneme i murrinh parrininkuyelerrdhaneme ngarra kardu da ngarra town i da pana ngangka-re-ya. I nhini thangunu-ka kardu wurnangat warda ngatha punnidha pangu-yu ¹⁵ i parramnaryu ngarra Jesus. I kardu nhini-nu wanku pubamkardu kardu ngarra ngepan wiye ku wurnangat mebatththa wurrini. Nukunu kardu nhini-ka watmam warda dinidha i pelpith patha thatpirr warda dinidha i nanhthi kaligu thatpirr warda bardi. I nhini thangunu kardu-ka perrenham warda nhini-yu. ¹⁶ I kardu nugarn pangu ngarra Jesus pubangammangkarduneme kardu nugarn nhini mampatha-ka nhini-ka murrinh warda parraninkuyelerrdhaneme

purne murrinh ngarra kardu nhini patha mampatha-yu i ngarra ku pigipigi dampunthiwik-yu.

¹⁷ Bere nhini thanguka karduka murrinh warda pumamna ngarra Jesus, “Ya. Nhini-ka thunurdurru warda marra kanhi-yu da ngarra nganki kathu-yu.”

¹⁸ Bere ngarra nukunu-re Jesus kanammardap ngarra tharntu-ka kardu nugarn nhini ngarra ku ngepan wiye mebaththa wurrini-ka memnarlupurl i murrinh mamna ngarra Jesus, “Ngay deyida wanku purrunu?” ¹⁹ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Awu wurda. Mu pangu wangu thununu thi kardu ngarra darrikardu nhini i thanthelerru thurru Yile neki-ka dampamardathin nhini-nu i patha mamnhiwatha warda.”

²⁰ Bere nukunu kardu nhini-ka pangu warda wangu nadha dini ngarra da town 10 nhini-ya, da nan Decapolis, i kardu warda daninthelerrdha wurrini murrinh ngarra Jesus mampatha nukunu-yu. I kardu wurnangat nimin-ya pumemnamardat da matha nhini-yu.

Kangkarlmawu Wurdankabirl Kardu Mardinhpuy i Mampatha Kardu Palngun Matharr Kumulung Kanthidha Wurrini

Matthew 9.18-26; Luke 8.40-56

²¹ Bere nhini thanguka Jesus-ka nungamkath deyida da ngipilinh ngala nhini da ngamimarda pangu kathu nanthi tharntu-re. I wurdawal i karnawup dinidha ngarra pangkin dimunurdi. I kardu wurnangat warda puyemnawerr ngarra nukunu-yu.

²² Bere kardu nugarn wurrininadha ngarra Jesus-nu. Murrinh nukunu-ka Jairus-wa i nukunu-ka kardu pule deyida ngarra murrinh church kardu Jews pigunu. Bere nukunu Jairus-ka demnawinhipingkarl kumparra warra ngarra Jesus ²³ i memnarlupurl i mamna, “Pule nga. Wakal ngay kardu mardinhpuy kardu matharr ngala yibim kardu manta warda pupupnu. Mu purrunu ngadha da ngarra ngay i nathapnu i patha nawathanu i kardu birnu da ngatha paninu.”

²⁴ Bere penintha nhini Jesus i Jairus-ka naninthadha warda dini da ngarra nukunu-nu warda wangu nan Jairus. I kardu wurnangat wanku parraniriwaktha punni Jesus-yu i pubenarerddadha punni manta manta ngangka da ngarra nukunu-nu.

²⁵ Bere kardu ngarra wurnangat nhini-ka kardu palngun numi pangu da matharr kanthidha wurrini. Matharr nhini-ka kardu palngun pigunu matharr kumulung-wa i da bere matha wangu wurrinikutkuttha. Da-ka da thangku 12-wa da pirdithme nimin-ya mebaththa wurrini-yu matharr kumulung nhini-yu. ²⁶ I nigunu-ka ku mani ngala da matha danirramutmuttha wurrini ngarra ku doctor terert kardu patha pumewathadha mana-wa, mu puddamngebay da matha. I nigunu-ka matharr ngala thatpirr warda mebaththa wurrini i pakpakmenginidha wurrini.

²⁷⁻²⁹ Mu nigunu-ka pamnayepup Jesus-ka kardu matharr-wunngini wurnangat menpathadha wurrini. I memnu mange nigunu, “Kaligu nukunu ngatha ngarra bardi kurran mathapnu-ka nhini-ka kardu patha warda manangka matharr ngurrunu nhini-yu.” I bere nigunu-ka tiduk wangu wurrininadha i manthap ngarra kaligu nukunu da mana ngarra bunibalbalktha wurrini. I da nhini-re-ka kardu patha warda kardidha nhini-yu i kumulung-ka mamngedhap warda. I yingamnuthap ngarra nginipunh nigunu-yu kardu patha warda kardidha-yu. ³⁰ Mu nukunu Jesus-ka yingamnuthap kardu numi patha mampatha-yu ngarra lurruth ngala nukunu thanguka. I nhini-ka yerrarr mamka ngarra kardu wangu i murrinh mampirra, “Nangkal kardu ngay mamngithap-yu?” ³¹ Mu pulangay nukunu kathu-ka pumamnaneme, “Kardu wurnangat mana-ya pubangamnhirerda pumpan-ya. Thangku-nu thentharrpu thurran-yu nangkal mamngithap-yu?”

³² Bere Jesus-ka yerrarr mengka-da-dha-ngatha pirri kardu ngarra manthap-nu-yu. ³³ Mu nigunu kardu palngun nhini-ka the kanthin Jesus patha mampatha-yu i nhini-ka wurrininadha warda ngarra nukunu i demnawinhipingkarl kumparra warra. Nigunu-ka denham i kardiwerrerrrdha warda. I nhini thangu-ka murrinh thatpirr warda wurdamnayith. ³⁴ Bere Jesus katha-ka mamnge, “Nga, nhinhi-ka kardu patha warda manangka matharr thim pana-yu nhini-ka ngarra ngay thangu-ka murrinh namngabath mamnhiwatha nhini-yu. Mampa-ya, thurru warda marda pekpek wanku nabath thurru i matharr pana-ka kanamnhipart wurdantinumi warda.”

³⁵ Mu bere ngarra nukunu-re Jesus murrinh pirringengerren-da-dha-ngatha-ka kardu nugarn ngamere-ka ngarra thelput nukunu thangu-ka katha Jairus-ka parramkaruy-warda-neme wunku murrinh tharmudharrmu-yu. I pumamnaneme ngarra nukunu Jairus, “Ya. Wakal nhinhi-ka mere warda thurduyemit, ku berengunh. Mu nukunu Pule pana-ka thanipart da tiduk warda.” ³⁶ Mu nukunu Jesus-ka bimpunkumayepupneme kardu pangu-yu ngarra nukunu Jairus pumenadhaneme pe-yu i murrinh mamna warda ngarra Jairus, “Nga, mere thenham nukun. Mu ngarra ngay da matha thurdungayemitnu.”

³⁷ I nhini thangu-ka Jesus-ka wurrinidha ngarra thelput Jairus nukunu. I nukunu Peter i piguna James i John kardu perrkenkuneme da matha pangu punnedhaneme ngarra nukunu-yu. ³⁸ I parramkaruyneme ngarra thelput nukunu da Jairus. I Jesus-ka binthepup kardu terert du pardikarrkmardadha. ³⁹ Bere Jesus-ka kanardi ngarra thelput i mampirra ngarra kardu, “Ya. Thangku-nu narnamkarrkmarda-yu i narnamkarrk-yu? Kardu mardinhpuy kanhi kabim-ka mere yungipuptha, mu kardu ngurrnguwarl da matha yibim.” ⁴⁰ Mu kardu katha-ka mere murrinh pumenabaththa i pangankampa warda ngarra nukunu Jesus-yu.

Bere nhini thangu-ka Jesus-ka kardu yunganpunnurr warda ngarra thelput thangu-ka katha-yu. I mampirrukay-warda-ngime yileyile i kalekale i pulangay nukunu perrkenkuneme deyida i parnamkardingime ngarra nigunu da ngarra kardu mardinhpuy nhini yungurkurrktha. ⁴¹ Bere Jesus-ka mange ngarra nigunu manganmart i murrinh mamnge ngarra murrinh nukunu-re, murrinh-ka kanhi-wa mamnge-yu, “Talitha kumi,” murrinh kanhi-nu-ya, “Mardinhpuy, thewirnturt katha.”

⁴² I nhini thangu-ka nigunu-ka dempirnturt warda i pirrilidha warda. I kardu terert-ka pumemnamardat ngala da matha. Kardu mardinhpuy nhini-ka nigunu thangu-ka 12-wa. ⁴³ Bere Jesus-ka mampirrungime ngarra kardu wangu-yu, “Nga. Mere nukun nuddirruyithngime ngarra kardu terert-yu mange kanhi thangu-ka-yu.” I mampirra deyida, “Nga, mi-ka nangemut warda mi pulathnu-yu.”

6

Kardu Pana Ngarra Da Nazareth Pardidha Mere Pubinanayepuptha Ngarra Kangkarlmawu

Matthew 13.53-58; Luke 4.16-30

¹ Bere da nhini thangu-ka nukunu Jesus-ka nungardurr warda da nhini-yu i nadha dini pangu warda wangu i wurdawurl da ngarra nukunu-nu wunku pulangay nukunu deyida wanku.

² Bere da ngarra Saturday mana-ka Jesus-ka kanardi warda ngarra murrinh church kardu Jews pigunu-yu. I nukunu-ka murrinh ngarra Yile nukunu thangu-ka wurdininthethiththa dini kardu ngarra terert-yu. I kardu-ka pumemnamardat da matha murrinh ngarra pubimnayepup thangu-ka-yu, i mange pigunu ngatha murrinh pumenanudha pirrini-ya, “Ya. Kardu kanhi-ka kardu mukmuk ngala da matha. Nangkal wurdiniyethiththa kardi mukmuk ngala kanhi-yu? I ngarra-re mange mam

wurran mange patha patha kanhi-yu? Neki kardu mani mere mange pama purru-yu. ³ Mu nukunu kardu kanhi-ka kardu carpenter da matha nawa? I nukunu-ka wakal Mary nigunu-wa. I ngathan nukunu-ka James, Joses, Judas i Simon-wa. I munak nukunu-ka parnapup deyida da kanhi-yu nawa? Kardu nugarn kanhi-ka mere thathpirr Yile neki wurdithuktha.” Murrinh-ka nhini-wa pumenanudha pirrini-yu ngarra Jesus-nu-yu. I murrinh ngarra nukunu wurdanarrayiththa dini-ka mere warda pumenabaththa nhini-yu.

⁴ Bere Jesus-kathu-ka mampirra warda, “Kardu wurnangat warda ngatha pubim-nayewup pumpan i murrinh pumamnabath pumpan kardu ngarra murrinh Yile neki nukunu wurdamyith wurran-yu. Mu ngarra da nukunu mana kardu ngarra darrikardu nukunu mana wurdampirrayith-ka nhini-ka mere warda kubinayepup nhini-yu i mere warda murrinh kumanabath nhini-yu ngarra murrinh thathpi nukunu-yu.”

⁵ Bere Jesus-ka mere ngarra ngadha mange patha patha merradha wurri da pangu-yu nhini weyida kardu mere pubinanayepuptha puyi i murrinh mere pumenabaththa puyi nhini-yu. Mu kardu matharr-wunngini ngamere da matha menthadhaphtha wurrini-yu i menpathadha wurrini. ⁶ Bere nukunu-ka mampirramardat da matha kardu nhini kardu darrikardu ngarra nukunu-yu mere murrinh pumenabaththa da pangu-yu ngarra da nukunu-yu.

*Kangkarlmawu Wurdanpunkuthukneme Kardu Pulangay Nukunu Kardu Peneme 12
Matthew 10.5-15; Luke 9.1-6*

Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka nawattha dini ngarra da town purrkpurrk manta da ngarra nukunu da i murrinh Yile nukunu thangunu wurdininthethiththa wurrini.

⁷ I bere pirrimpirrukayneme i panpunkuwerr-warda-neme kardu pulangay nukunu kardu 12 nhini-yu purdunkuthukthuknuneme kardu perrkenku perrkenku-ya. Bere nukunu kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Ngay-ka lurruth ngala nganarrumutnuneme i bunankupaknuneme ngala deyida wangu, i nhini-ka ku ngepan wiye nirankumaputhnu-warda-neme na ngarra kardu thangunu kathu-yu.”

⁸ I murrinh deyida mampirruneme, “I nga. Ngarra nardurnmenu-re-ka nanhthi thay ngarra wilili nukunu da matha punankumathaknuneme tharra i numabathnuneme nuru-yu. Mu mi lawam i nanhthi bag i ku mani-ka mere nukun numabathneme nuru. ⁹ Mu me sandal da matha nubuymerdinuneme-yu i nanhthi kaligu-ka nanhthi pana da matha ngarra nubamkardineme nibimka nhini da matha numabathnuneme nuru-yu. ¹⁰ I kardu nangkai ngatha nunamardalenuneme ngarra thelput nukunu-ka nhini da matha nenemenu ngarra thelput pangu da matha ngarra nunardurr-da-nu-mana-neme da numi deyida-nu wangu.

¹¹ “Mu da numi nhini-nu ngatha kardu mere nunungkumardalenemenu-ka i mere nangkai murrinh mere binarruyepupnuneme-ka, nhini da ngarra nhini narnepartnemenu-re-ka me sandal nunguynungkumerurtuluneme. I kardu nhini-ka the warda pumabathnu Yile neki-ka mere warda le pirranu nhini-yu, nhini-ka parramnankungkamit-da matha-neme nhini-yu.” Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdanpunkuthukthuk-warda-neme kardu perrkenku perrkenku-ya da terert-nu pana-re warda ngatha.

¹² Bere peneme 12 nhini-ka da pana ngangka-re punnewatthaneme i murrinh kardu pumerrudhaneme punne, “Nga kardu. Da mange wiye ngarra numammath numpan-ka narnipartnu warda i da mange ngarra Yile neki warda nariwaknu nuru.” ¹³ I peneme-ka pirankumapuththaneme punne ku ngepan wiye kardu ngarra

terert thanguu kathu. I nanhthi oil pumenkuwarlakthaneme punne ngarra kardu matharr-wunngini terert i pumenkuwathadhaneme punne nhini-yu.

Nukunu Pule Hered Banganthamartal Pelpith Nukunu John the Baptist
Matthew 14.1-12; Luke 9.7-9

¹⁴ Bere kardu pule ngala Hered-ka pamnayepup Jesus i da mange patha patha merradha wurrini nhini-yu. I kardu wurnangat deyida puyemnayepup da mange patha patha nhini-yu. I bere kardu ngamere kathu pumenanudha pardi-ka, murrinh kanhi-wa, “Ya. Nukunu Jesus pana-ka John the Baptist-wa kardu wurdamkabirl deyida. Nhini weyida da mange patha patha pana mam wurrin-yu i kardu lurruth ngala pana kurran-yu.” ¹⁵ Mu kardu ngamere deyida kathu pumenanudha pardi-ka murrinh kanhi deyida, “Awu, nukunu-ka kardu ngalantharr murntak pana-wa kardu nan Elijah wurdamkabirl deyida. Kardu pana nganaka ngarra murrinh Yile neki nukunu wurdanarrayiththa wurrini.” I kardu ngamere murrinh numi deyida kathu pumenanudha purni-ka murrinh kanhi-wa, “Awu, nukunu-ka ku prophet-wa, mangini ku prophet murntak mani warra pardipuptha i ngarra murrinh Yile neki nukun puddanarrayiththa pardi.”

¹⁶ Bere nukunu Hered-ka murrinh terert nhini pampirrayepup i murrinh warda mam, “Nukunu pana-ka John the Baptist-wa i kardu-ka wurdamkabirl deyida. Kardu nukunu nhini-ka pana da kardu-yu. Da murntak nhini warra-ka ngarra pelpith nukunu banganthamartal ngay-yu.” Nhini-wa mam nukunu kathu Hered-yu.

¹⁷⁻¹⁸ Bere da murntak warra-ka kardu pule ngala nhini Hered-ka manganbertnintha ngarra palngun ngathan nukunu nukun Philip. Murrinh nigunu-ka nan-wa Heredias. Bere ngarra da nhini-re nukunu John the Baptist-ka murrinh kanhi kathu mamna ngarra Hered-yu, “Ya. Nhinhi-ka mere neberttha kardu palngun pana-yu. Nigunu-ka kardu palngun ngathan nhinhi nukunu-wa. I nhini-ka da mange wiye-wa nam nhini-yu.” I bere murrinh nhini thanguu nukunu John the Baptist murrinh mamna ngarra Hered-ka, nhini nukunu Hered-ka ku soldier ngarra nukunu wurdanpunkuthukneme nukunu-nu John the Baptist pumabertnemeni i panadhapnemeni ngarra da jail.

¹⁹ Bere kardu palngun nhini nan Heredias-ka damnarithi warda ngarra nukunu John the Baptist. I nigunu marda merttha wurrini-ka thu pubatnu i purdurinuminu. Mu nigunu-ka mere ngarra thu puybattha nukunu-yu, nhini-ka nukunu-wa Hered dirrapedha kardi John the Baptist ngarra da jail dinidha-yu. ²⁰ Nukunu Hered-ka denamanhamtha dini ngarra John the Baptist-nu i murrinh nginipunh kanhi-wa marda-re memnu, “Kardu kanhi-ka kardu thatpirr-wa ngarra Yile neki kathu wurdanthuk. I nukunu-ka kardu patha-wa nimin kanhi-yu.” Nukunu Hered-ka le nimin binanayepup kardi-ya murrinh ngarra Yile neki nukun ngarra John the Baptist thanguu kathu wurdananayiththa wurrini-yu. Mu murrinh ngarra nhini ngatha-re binayepup kardi-ka nhini-ka daniwethintha kardi nhini-yu.

²¹ Bere da ngarra birthday nukunu-re Hered pangamnaruy-ka, nukunu-ka kardu warda dimpirrakay mi dhepdhep-nu pullathnu i le patha parninu. I da nhini-re nigunu Heredias-ka murrinh benayengkarnirnththa wurrini kanhi-nu mani-wa, “Ngarra kardu terert-te pubengkardurdunu i mi dhepdhep parnimurrknu-ka nhini Hered-ka mange nganathuknu nukunu John the Baptist thu pubatnu-yu.”

Bere kardu wurnangat warda ngatha pubemngankardurdu warda. Kardu-ka kardu nugarn ngarra ku Government thanguu kathu i kardu ku pule ngala ngala ngarra ku soldier thanguu kathu-yu, i kardu pule ngala ngala ngarra da nan Kelili thanguu kathu. I bere kardu terert nhini-ka mi dhepdhep pardimurrktha i le patha wanku pardidha ngarra birthday nukunu Hered dinidha-yu.

²² Bere kardu wawal mardinhpuy nigunu Heredias-ya pangampirraruy ngarra kardu terert nhini-yu. I kardirrapurrktha nanhthi mampurrkinh. I nukunu

Hered i kardu pule ngala ngala terert warda ngatha le nimir pirriningedha-ya ngarra nanhthi kardipurrktha nigunu-yu. I nhini Hered kathu-ka mamnge, “Ya. Thangku ngadha nanhthi marda nanganart nhini-yu? I nanhthi ngarra marda nartnu-ka nhini nanhthi-ka ngampamutnu warda.” ²³ I murrinh deyida mamnge, “Murrinh kanhi mampanu-ka murrinh thatpirr-wa. Ngay-ka nanhthi ngampamutnu nanhthi thangidharrpunu ngatha-yu. Nanhthi nhini-ka thangidharrpunu ngatha mampayerrnu nanhthi purrkpurrrk ngarra ngay-ya, i ku mani ngarra ngay, i da thelput terert ngarra ngay-ya, nhini nanhthi-ka mampayerrnu i ngampamutnu warda nhini-yu.” Hered kathu-yu mamnge.

²⁴ Bere kardu mardinhpuy nhini-ka yungawuy pangu-re ngarra kale nigunu nan Heredias-ya i mamnge, “Kale, ngarra murrinh mananu ngarra kardu pule ngala pangu-yu? Thangku nanhthi ngadharrpunu-yu?” Dantharrpu nigunu kathu-yu. Mu kalekale kathu-ka mamnge, “Nga. Thadharrpunu pelpith ngarra nukunu John the Baptist badhamartalnu.”

²⁵ I bere kardu mardinhpuy nhini-ka pirtpirt nimir-ya wurdamnawurl ngarra kardu pule nhini-nu i mamna, “Nga. Ngay marda manganart-ka pelpith ngarra nukunu John the Baptist dadhamartalnu i thangamutnu-yu. I nangabathnu kathu ku pelpith nukunu-yu ngarra nanhthi plate-te marra da matha-nu.” ²⁶ Mu ngarra murrinh-te bimngeyepup-ka, nukunu Hered-ka dammardathin warda. Mu nukunu-ka mere ngarra warda “wurda” mangedha nhini-yu. Nhini-ka murrinh thatpi nukunu wardarra damngemut i kardu terert wanku pubimnayepup murrinh ngarra marra-re mamnge-yu.

²⁷ Bere nukunu Hered-ka ku soldier wurdannathuk ngarra John the Baptist-nu i badhamartalnu i purdunangkarlnu pelpith nukunu-yu. Bere ku soldier nhini-ka pangu warda wangu nanadha dini ngarra John the Baptist ngarra da jail dinidha. I nhini-ka banganthamartal warda nukunu-yu. ²⁸ I nhini thanguku ku soldier nhini-ka ku pelpith nukunu John the Baptist-ka ngarra nanhthi plate-te mebaththa tharra. I damngemut ngarra kardu mardinhpuy nhini. I kardu mardinhpuy nhini-ka damngemut warda ngarra kale nigunu kardu nan Heredias.

²⁹ Bere nhini thanguku-ka ngarra pulangay nukunu John the Baptist puyem-nayepupneme kardu Pule Hered thanguku John the Baptist banganthamartal-ya, nhini-ka purnenadha-kathu-neme i ku nginipunh nukunu pumangankartneme i pubankardineme ngarra da weyi palyirr da.

*Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat
Matthew 14.13-21; Luke 9.10-17; John 6.1-14*

³⁰ Bere kardu apostle 12 nhini ngarra Jesus wurdanpunkuthukneme-ka kardu puddanalaththa-warda-kathu-neme ngarra nukunu deyida. I murrinh warda puddamnayithneme murrinh ngarra peneme kathu puddininthethiththa punne ngarra kardu i mange ngarra pumerradha punne-yu. ³¹ Bere da nhini-re ngarra peneme parramnaruyneme Jesus-ka kardu wurnangat parranirurtuydha pi ngarra Jesus, i nhini peneme i Jesus wanku-ka mere ngarra ngadha mi dhepdhep pulleththaneme kardu wurnangat kathu pumenkumathpuththaneme pardi. I nhini nukunu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu, “Peneme ka. Purru-warda-neme da ngarra watmam pangu wangu i banankuyuknu-ngadha-neme pi.”

³² Bere peneme 12 nhini i Jesus wanku-ka parnamkamardapneme ngarra tharntu i punnadhaneme da ngarra watmam-nu warda wangu. ³³ Mu kardu-ka pubam-punkungkarduneme peneme nhini-yu ngarra tharntu panganpunkuthenhne. I kardu terert-ka punniwinharattha pangu warra kumparra ngarra da dimunurdi purnimardadha purni ngarra Jesus-nu warda wangu nadha dini ngarra tharntu.

Kardu-ka wurnangat nimin-ya ngarra da town terert thanguu kathu punniwin-hararttha ngarra da watmam pangu-nu warda wangu ngarra Jesus purnedhanemeya.

³⁴⁻³⁶ Bere ngarra Jesus nanhthi tharntu thanguu kathu wurdawal-ka, nukunu-ka bampunkardu warda kardu wurnangat nhini-yu ngarra kumparra-dha warra parrarntuy. I nukunu-ka dampirramardathin warda nhini weyida ngangka da pirriningkadhuktha-yu nginipunh ku thip mani ngarra kardu mere nangkai ngadha dirranpedha kani. I nhini nukunu-ka murrinh ngarra Yile neki nukunu warda wurdininthethiththa dini da pirdithme nimin-ya i da-ka kungini da mana pirridha.

Bere nhini thanguu pulangay nukunu kathu-ka pumamna-warda-neme, “Pule. Kardu-ka thurdunthuknu warda ngarra thelput manta manta kanhi nimin pumpanya mi dhepdhep-nu parnikutkutnu. Da-ka kungini warda kanhi-yu i mi-ka mami-wa kanhi-yu thanamngime.”

³⁷ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, nankuneme-wa mi dhepdhep narramutnu-yu mi pullathnu kardu kanhi-yu.” Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Ngankuneme ngatha mi bread ngarnerrakutnu-ka nhini-ka ku mani ngala nimin-ya, ku mangini \$2,000 mani-ya peyim nguyemanemenu.”

³⁸ “Mu thangku numa mi lawam nanthinkaneme narnam-yu?” Mampirruneme Jesus kathu-yu. “Na-mani-neme pangu i mi mani thangku numa nubangkardunemenu-yu.” Bere peneme-ka purnedha-warda-neme pangu ngarra kardu terert i mi pubangamkardurtneme i puddamnawurlneme ngarra Jesus deyida i pumamnaneme, “Mi-ka 5 mi lawam nganthinkaneme ngarrim-yu i ku ngurmlirl perrkenku wanku,” pumamnaneme.

³⁹ Bere nukunu Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme ngarra pulangay nukunu, “Kardu terert warda ngatha numarranu parniwupnu pangu ngarra parnu ngatin i kardu-ka pumeyerryerrnu puy.”

⁴⁰ Bere kardu-ka parnawup warda i nginipunh 50 mani pangu wangu, i nginipunh 50 mani kanhi kathu, i nginipunh 100 mani pangu wangu, i nginipunh 100 mani deyida pangu-re. Mange nginipunh nhini mani-ya kardu pana ngangka-re-yu pumenayerryerrdha purni.

⁴¹ Bere Jesus-ka mangankut mi lawam 5 nhini-yu i ku ngurmlirl perrkenku wanku. I kangkarl mamka i ngarra Yile nukunu warda mamna, “Mi i ku kanhi patha-wa thamngarramut-yu.” I bere mi nhini-ka mungarnterrarr i dampirrumutmutneme ngarra pulangay nukunu i peneme nhini-ka ngarra kardu warda parranirramutmuttha purne. I ngana deyida ku ngurmlirl perrkenku deyida mungamparl i mungamparl i kardu warda parranirramutmuttha purne. ⁴² Mi lawam i ku ngurmlirl nhini-ka Jesus mewathadha pirri-ka mi terert warda nhini-yu i ku ngurmlirl-yu. Kardu wurnangat warda ngatha mi i ku pullamath-yu i kardu-ka bangampunmardan-wa ngarra marda mampunbay mi i ku thanguu pardimurrktha.

⁴³ Bere nhini thanguu peneme nhini kardu 12-ka purnekutkutthaneme mi i ku ngarra kardu thanguu parraniritmuttha pirrini. I nanhthi thelerrtherr nanhthi 12-wa pumedhalerttthaneme parde mi i ku titmut-yu. ⁴⁴ Kardu wurnangat warda ngatha kardu nugarn kardu palngun kardu mamay mi i ku pullamath-yu. Kardu nugarn da matha-wa 5,000 pangu pirrinidha-yu.

*Kangkarlmawu Wurrinilidha Ngarra Kura Ngipilinh Kangkarl
Matthew 14.22-33; John 6.15-21*

⁴⁵ Bere nhini thanguu-ka nukunu Jesus-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu, “Nga peneme. Nankuneme-ka kumparra wardarra naneme ngamimarda pangu kathu nanhthi tharntu-re da nan-nu Bethsaida.” I bere kardu wurnangat pangu-ka wurdanpunthuk warda da ngarra pigunu warda wangu puddanalaththa.

⁴⁶ Bere kardu thanguu wurdanpuntharr-ka nukunu Jesus-ka dimmardawith warda ngarra da palyirr i ngarra Yile nukunu warda murrinh wurdananayiththa dini.

⁴⁷ Bere da thipinhi nhini-ka kardu peneme 12 nhini-ka ngarra marda nganangurr ngarra ngipilinh punnedhaneme ngarra nanhthi tharntu-re. Mu nukunu Jesus-ka pirridha numerrnu ngarra da pangkin kathu ⁴⁸ i bampunkungkarduneme pulangay nukunu-yu da tetemanthay pubangamkardurneme ngarra tharntu-yu puyenangurrukadhaneme punne nanhthi wirrirr thanguu dampunkuwirnteneme parranemardatthaneme punne.

Bere da nhini thanguu-ka da manta warda puningkapurldha wurrini-ya nukunu Jesus-ka nungardurr warda da pangkin kathu-yu i wurrinilidha warda ngarra kura ngipilinh kangkarl ngarra pulangay nukunu-nu. Nukunu-ka kardu benkukatthawarda-neme, ⁴⁹ mu peneme-ka pubamkangkarduneme wurrinilidha ngarra kura kangkarl-yu i nhini-ka pardiwapadhaneme ⁵⁰ i perremkanhamneme ngala da matha i pumamka-mana-wa-neme ku wurdarr wurrinilidha pangu-yu.

Mu nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Peneme. Kardu thathpirr nume-nungkuyitneme i mere nengimanhamneme, kardu ngay weyida kanhi-yu.”

⁵¹ Bere ngarra nukunu-re Jesus kanammardap ngarra tharntu-ka nanhthi wirrirr ngala nhini-ka manthap warda. I peneme nhini-ka kardu pumemnamardat-dathathpirr-neme ⁵² nhini weyida mere the pumbaththaneme nukunu Jesus-yu kardu ngala thathpirr-yu lurruth ngala-yu. I ngana deyida mere the pumemabaththaneme nukunu ngarra-re mange mi pangu danirramutmuttha kardi ngarra kardu wur-nangat nhini-yu. Mu mukmuk peneme-ka mampunkurdarrimepu-da-matha-neme mange pangu lurruth ngala ngarra Jesus medha wurrini-yu.

Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini Ngarra Da Gennesaret

Matthew 14.34-36

⁵³ Bere peneme nhini Kangkarlmawu wanku-ka pumpankakathneme ngamimarda kathu ngarra ngipilinh ngala nhini i parramkaruyneme da nan Gennesaret. Bere pud-damkalalneme ngarra tharntu thanguu kathu-yu i tharntu-ka pumamkadharrkirrkwarda-neme. ⁵⁴ Bere ngarra tharntu thanguu parnamkapartneme-ka kardu da nhini thanguu-ka pubamkardu i panganthenh Kangkarlmawu-yu. ⁵⁵ I nhini karduka tharra warda punniwinhararttha i kardu matharr-wunngini punninmetkuttha da pana ngangka-re. I ngarra kardu-re puyenanayepuptha ngarra nukunu ngatha Kangkarlmawu dinidha-ka, nhini kardu-ka kardu matharr-wunngini pumenabertidha purni ngarra nukunu da ngarra nanhthi pit pigunu-re kathu pumenamathbaththa purni.

⁵⁶ Bere Kangkarlmawu-ka da pana ngangka-re wurriniwattha ngarra da town ngala ngala, da town purrkpurrk i da pana ngarra thelput numi numi wurriningkadhukthaya. I kardu-ka bere matha wangu kardu matharr-wunngini-yu panthiawattha purni ngarra Kangkarlmawu-nu-yu i panganpuwuptha purni ngarra mayern ngala wangu i pumenadha purni ngarra nukunu-yu, “Ya, thurruralilinu manta pangu ngarra kardu matharr-wunngini i nhini kardu-ka pumanhidhadhapnu puyu ngarra nanhthi kaligu nhinhi.” Bere kardu matharr-wunngini terert-ka pumedhadhaptha pardi nanhthi kaligu nukunu Kangkarlmawu-yu i patha deyida pardidha manangka matharr warda nhini-yu.

7

Da Mange Murntak Kardu Jews Pigunu
Matthew 15.1-9

¹⁻⁴ Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law Jews pigunu marda pumerttha punni kardu Pharisees-ya, i kardu nugarn pana deyida ngarra murrinh law Jews pigunu puddininkuyethiththaneme purne-ka kardu bere matha wangu mange ngarra pigunu pumenamapurl da warra ngadha i nhini mana-ka mi warda pulleth nhini-yu. Nhini-wa da mange murntak-yu ngarra ngalantharr murntak thathpirr pigunu-yu puddanpunthethith-yu. I kanhi deyida mi dhepdhep-ka ngarra shop pardikutkut-ka mi pumepurl da warra ngadha i nhini mani-ka mi warda pulleth nhini-yu. Nhini-wa da mange murntak-yu. I ngana deyida nanhthi kap nanhthi pot i nanhthi dish pumepurl punni da mange murntak-ya. I da mange murntak ngamere deyida wanku parraniriwak punni-yu.

Bere kardu Pharisees nhini i kardu nugarn pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka da Jerusalem thanguu kathu punnedhaneme i ngarra Kangkarlmawu puyemnawerr-warda-neme. I pubampunkungkarduneme pulangay nukunu Kangkarlmawu kardu ngamere mi dhepdhep pardemurrkthaneme, mu mange ngarra peneme-ka mere pumenamapurlldhaneme da mange ngarra murntak nhini-yu da ngarra mange Jews pigunu-yu.

⁵ I bere kardu Pharisees i kardu nugarn nhini ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka murrinh warda pumamnaneme ngarra Kangkarlmawu, “Nga. Pulangay nhinhi-ka mi pangu karnamkamurrkneme mu mange ngarra peneme-ka mere pumenamapurlldhaneme da mange murntak pana ngarra nekineme-yu. Mu thangu-dha da mange mere kariwakneme kuru da mange murntak ngarra ngalantharr murntak parrannhemutneme-yu?” Parramkadharrpuneme.

⁶ Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme ngarra kardu Pharisees i kardu ngamere nhini-yu, “Kardu ngalantharr pana nan Isaiah murrinh thathpirr danirilidha wurrini-yu da murntak warra-ya murrinh ngarra Yile neki nukunu-ya. Nukunu-ka damnankurililneme nankuneme-yu numemkarart-da-matha-neme numpanka-yu ngarra da mange Yile neki nukunu wangu-yu. I kanhi-wa mam murrinh-yu Yile neki thanguu-yu,

“Kardu kanhi-ka parramngiriparl pumpan ngay-yu ngarra murrinh thathpi pigunu-re-yu, mu ngarra marda pigunu thathpirr-ka mere marda kumangert kuru.

⁷ I kardu kanhi-ka parramngiriparl pumpan i pumamngingala pumpan kardu ngathayida-nu murrinh da matha dampunthawinhinhinh kanam. Mu nhini pigunu-ka da mange ngarra kardu thanguu da matha puddanpunthethith pumpan-yu, mu da mange ngarra ngay thathpirr-ka mere kurdunthethith kuru.’ Nhini-wa murrinh Yile neki-yu murrinh ngarra nukunu Isaiah thanguu darntilil-yu.”

⁸ Bere Kangkarlmawu-ka mampirru-deyida-neme, “Nankuneme-ka murrinh kardu ngarra ngalantharr murntak da-dha matha numamkayitneme numpanka-yu, mu murrinh ngarra Yile neki nukunu-ka narnamkapart-da-matha-neme. ⁹ Nankuneme-ka mange pathanankumaneme yina murrinh ngarra Yile neki nukunu narnamkapi-rneme numpanka-yu i murrinh ngarra ngalantharr murntak da matha numamkayitneme numpanka murrinh ngarra parramnarramut-ya.

¹⁰ “Nga. Murrinh kanhi nukunu Moses darntilil da murntak warra-ya murrinh ngarra Yile neki nukunu, ‘Yileyile i kalekale nanki-ka murrinh nubirruyewup-nungintha nuru i murrinh numarrubathnungintha nuru. Mu kardu nangkal ngatha mere murrinh marrubathnungintha ngarra yileyile i kalekale-ka i murrinh mam-punkurdarrithakngintha wurrin-ka kardu nhini-ka thu nubatnu nuddurinumunu.’

¹¹⁻¹² Mu nankuneme-ka murrinh thirrukduk nuddanpunkuyethithneme numpanka-yu nginipunh murrinh kanhi mani-ya, ‘Kardu nangkal ngatha nanhthi purrkpurrk patha i ku mani kanthin wurrin-ka nukunu nhini-ka mere nimin karrumut-thathpirr-ngintha ngarra yileyile i kalekale i mere nimin mankumanpi-thathpirr-ngintha

kurru.’ Nhini-ka murrinh nginipunh kanhi nukun-wa marrungintha, ‘Nanhthi purrkpurk patha ngay i ku mani ngay-ka ngamnamut wardarra ngarra Yile neki. I nhini ngay-ka mere ngarra nganarrumutngintha nanhthi-yu i mere ngarra manankumanpingintha.’ Kanhi-wa murrinh nuddanpunkuyethithneme numpanka-yu.

¹³ “Mu nhini nankuneme-ka murrinh narnamkapart-warda-neme murrinh ngarra Yile neki nukunu-yu i murrinh ngarra ngalantharr murntak da matha numamkayit-neme numpanka-yu. I murrinh thirrukduk ngamere deyida nginipunh nhini mani-wa nuddanpunkuyethithneme numpanka-yu.”

Kangkarlmawu Wurdamyith Nanhthi Marda Ngarra Kardu Thangunu Wiye Pirrim-yu

Matthew 15.10-20

¹⁴ Bere Kangkarlmawu-ka pirrimpirrakay deyida kardu panpunperr kardu wur-nangat. I murrinh warda mampirra, “Kardu, nubingayepup kathu kardu murrinh the thathpirr numabathnu murrinh kanhi ngarra ngay manarranu-yu. ¹⁵ Kardu-ka mere thathpirr wiye kurru ngarra mi i ku thangunu wurranmurrk-yu, wurd. Mu kardu-ka wiye thathpirr wurran-ka ngarra marda nukunu thangunu kathu i nhini-ka da mange wiye da matha mam wurran-yu i murrinh thatphi wiye wurranngerren-yu.”

¹⁷ Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka kanampunpart kardu-yu i ngarra thelput-nu warda wangu nadha dini i kanardi. I pulangay nukunu warda parramkadharrpuneme murrinh pangu ngarra kardu mampirra-ya.

¹⁸ Bere Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, “Nankuneme-ka mere deyida numangimartaneme murrinh pangu medha ngirri-yu? Nankuneme-ka the-wa numabathneme murrinh nhini-yu. Kardu-ka mere thathpirr wiye kurru ngarra mi i ku thangunu wurranmurrk-yu. ¹⁹ Mi i ku-ka ngarra thatphi wangu kanardi i ngarra kurnthik i yungawuy deyida. Mi i ku-ka ngarra marda wangu-ka mere kariwiye kirra ngarra da mange wiye wangu-yu, wurd,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirruneme. Murrinh kanhi thangunu nukunu mam-ya ku i mi terert warda ngatha-ka nhini-ka berengunh purrumurrk warda ngatha.

²⁰ Bere Kangkarlmawu-ka murrinh deyida mampirruneme, “Kardu-ka wiye thathpirr wurran-ka ngarra marda nukunu thathpirr-wa thangunu i nhini-ka mange wiye da matha mam wurran-yu i murrinh thatphi wiye wurranngerren-yu. Mu mi i ku-ka mere kariwiye kirra ngarra marda kardu nukunu-yu, wurd da matha. ²¹ Da mange wiye ngarra kardu mam wurran-ka nhini-ka ngarra marda nukunu thangunu thathpirr-wa. I nhini-ka da mange wiye warda benthengkarnirn wurran i nhini thangunu-ka da mange nginipunh kanhi mani warda mam wurran-yu. Nukunu-ka da mange mamngerithuk wurran ngarra kardu mardinhpuy-yu. I nanhthi darrarart wurran. I kardu thu panmat wurdantinumi. I da mange mamngerithuk wurran ngarra kardu palngun karnabuy nugarn numi nukun. ²² I kardu mawumawu wurran. I kardu dampirrayirrarart wurran. I kardu ningke-ningke wurran. I murrinh mampunnarrithak wurran. I kardu memnungala wurran. I kardu pelpith wiye wurran. I da mange wiye da matha wurran mange da ngarra marda manganart wurran-yu.

²³ “Da mange wiye terert nhini-wa thathpirr kardu-yu ngarra marda nukunu thangunu kathu damnariwiye pirrim-yu,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Mamngewatha Kardu Palngun Wakal Nigunu

Matthew 15.21-28

²⁴ Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka nungardurr warda i nadha dini da manta pangu da nan-nu Tyre i Sidon. Bere nukunu-ka wurrinidha ngarra thelput warda

kanardi dinidha. Nukunu-ka kardu menkangaththa mana-wa, mu wurda. Kardu wurdammay mere ngarra menkangaththa.

²⁵⁻²⁶ Kardu palngun deyida pamnayepup ngarra nukunu dinidha-yu ngarra thelput pana-yu. Nigunu-ka kardu mere Jews, mu da nigunu-ka da-ka Phoenicia-wa kardipuptha-yu. I nigunu-ka kardu mardinhpuy wakal mebertidha kardi ku ngepan wiye wanku kanamnginirdi kardu ngarra mardinhpuy nhini-yu.

Bere nigunu kardu palngun nhini-ka nanadha dini ngarra Jesus-nu warda. I pangamnaruy da mana i bamnabat ngarra putek ngarra nukunu-nu. I murrinh warda mamna, “Pule. Thirramaputhnu ku ngepan wiye pangu ngarra wakal ngay.”

²⁷ Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Ngay-ka kardu ngarra darrikardu ngay warra ngadha manmanpinu kumparra-yu kardu Jews-ya. Mu nhinhi i kardu darrikardu nhinhi ngatha manmanpinu warra ngadha ngurru-ka nhini-ka nginipunh mi dhep-dhep ngarra kardu mamay pigunu deyida mani ngarra ku were ngarramutnu. I nhini-ka mange mere yuthpan thathpurr nhini-yu.” ²⁸ “Yu, bere-ya pule,” nigunu kathu-yu mamna. “Mu ku were ngatha yida mi pumpanmurrk mi perrenimpurr pumpan kardu mamay thangu-nu-yu. Mu nhini-ka nangimanpi kunungingki da matha.” ²⁹ I bere Jesus kathu-ka mamnge, “Murrinh pana ngarra namnga-ka yuthpan-wa i nhini-ka ku ngepan wiye pangu-ka kanampart warda ngarra wakal nhinhi-yu. Mu bere nhinhi-ka thurdiwurlnu warda ngarra da nhinhi wangu.”

³⁰ Bere kardu palngun nhini-ka wurdawurl warda i bangarnurt wakal nigunu watmam yungurrrurktha ngarra da pit. I ku ngepan wiye nhini-ka kanampart warda.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Nugarn Kardu The Wiye i Themen Wiye Kardidha

³¹ Bere nhini thangu-nu Kangkarlmawu-ka nungardurr da nhini thangu-nu Tyre-yu i nadha dini da ngarra nan-nu warda wangu Sidon. I puy deyida wangu nadha dini ngarra ngipilinh ngala da nan Kelili. I nadha dini da ngarra town da 10, da-ka nan-wa Decapolis.

³² Bere da nhini da Decapolis kardu ngamere kathu kardu nugarn pumenabertidha purni ngarra Kangkarlmawu-nu. I kardu nugarn nhini-ka kardu the wiye kardidha mere binayewuptha kani i themen wiye mere thathpurr kaningerrentha. Bere kardu ngamere nhini da ngatha pumemnarlapurl ngarra Kangkarlmawu i pumamna, “Pule. Kardu kanhi-ka nayethapnu ngarra the i ngarra themen nadhanmethapnu i nawathanu patha deyida paninu.”

³³ Bere Kangkarlmawu i kardu nugarn nhini-ka mebertidha wurrini pangu wangu kardu mange penintha wurrinininthadha. Bere Kangkarlmawu-ka mange perrenkenku kanantherdi ngarra the nukunu kardu nhini. I nhini thangu-nu-ka thade kanamnumabe ngarra mange i manthanmethap ngarra themen wiye kardu nhini. ³⁴ I nhini thangu-nu nukunu-ka kangkarl mamka i ngirtkirt ngadha wurdammardaputh i mamna ngarra kardu nhini-yu murrinh nukunu-re, “Yepata.” Nhini-ka murrinh kanhi-nu-ya, “Bang thirraye.” ³⁵ I bere da nhini thangu-nu-ka the nukunu kardu nhini-ka bang pirrinthe warda nhini-yu. I themen wangu patha warda pirringerrentha.

³⁶ Bere Kangkarlmawu i kardu nugarn nhini-ka wurdamninthawurl ngarra kardu ngamere nhini-yu. I Kangkarlmawu kathu-ka murrinh warda merradha wurrini, “Ya kardu. Kardu-ka mere nukun numarra kardu kanhi mampatha-yu.” Mu kardu ngamere nhini-ka murrinh parrininthelerrdha weyida purni nhini-yu ngarra kardu wurnangat-yu.

³⁷ I bere kardu wurnangat nhini ngarra puyemnayepup kardu nugarn nhini mampatha-ka kardu warda pumemnamardat nhini ngarra Kangkarlmawu-yu i murrinh pumenanudha purni, “Ya. Mange ngarra nukunu mam wurrin-ka mange

patha da matha. Nukunu-ka kardu the wiye ngatha yida mampunpatha wurran i kardu themen wiye ngatha yida mampunpatha wurran.”

8

Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat

Matthew 15.32-39

¹ Bere nhini thangu-ka kardu wurnangat ngala deyida pubemngkardurdu ngarra Jesus. I kardu-ka mi-ka mami-wa. Bere nukunu Jesus-ka pirrimpirrukayneme kardu pulangay nukunu i mampirruneme, ² “Peneme. Ngay-ka damngimpirramardathin kardu wurnangat kanhi-nu. Kardu pardidha-ka da perrkenkuneme-wa ngarra ngay-yu i mi-ka mami warda parnam. ³ Mu kardu kanhi ngatha ngurdunthuknu warda marra kanhi ngarra medeyi wanku parnam-ka nhini-ka kubuywath nukun warda kuru i mankarr nukun warda nhini-yu. Kardu ngamere-ka da wilili ngathparr purunu.”

⁴ Bere pulangay nukunu Kangkarlmawu-ka pumamnaneme, “Pule. Da kanhi-ka da mi mamirdarri-wa thanthinpun terert thanam. Mu ngarra-wa mi lawam panikutnuneme-yu kardu wurnangat kanhi parrumutnuneme-yu?” ⁵ Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, “Mi-ka thangku numa mi lawam nanthinkaneme nirrimka-yu?” “Mi-ka 7-wa nhini-yu,” peneme kathu pumamnaneme-yu.

⁶ Bere nukunu Kangkarlmawu-ka mampirra kardu ngarra wurnangat-yu, “Kardu nga. Narniwup mani ngarra putek.” Bere kardu-ka parnawup i nukunu-ka mi 7 nhini-ka mangankut i Yile nukunu darntiparl mi nhini-nu-yu. I bere nukunu-ka mi mungarnterrarr i dampirrumutmut-warda-neme ngarra pulangay nukunu. I peneme nhini-ka mi warda parranirramutmutthaneme pardi ngarra kardu wurnangat wangu-yu. ⁷ I peneme nhini-ka ku ngurmlirl purrkpurrrk deyida wanku panthidhaneme pirrine. I Kangkarlmawu-ka ku nhini mangankut i Yile nukunu deyida darntiparl ku nhini-nu-yu. I ngarra pulangay nukunu warda dampirrumutmutneme i mampirruneme, “Nga peneme. Ku ngurmlirl kanhi-ka narramutmut-deyida-nuneme nuru ngarra kardu wangu.”

⁸⁻⁹ Mi lawam i ku ngurmlirl nhini-ka Kangkarlmawu mewathadha pirri-ka mi i ku terert warda nhini-yu. I kardu wurnangat ku i mi nhini pullamath-ka mampunmay i bangampunmardan warda nhini-yu. Kardu-ka kardu wurnangat nimirin-ya mi i ku pullamath-yu 4,000-wa kardu nhini-yu. I bere mi i ku thangu pullamath-ka peneme nhini-ka pardekutthaneme purne mi i ku ngarra parraniritmut thangu pardi. I mi i ku nhini thangu-ka pumedhaletetthaneme purne-ka nanhthi-ka 7-wa thelerrtherr-yu, nanhthi-ka ngala ngala nimirin-ya.

¹⁰ Bere nhini thangu Kangkarlmawu-ka kardu warda wurdanpunthuk. I kanammardap ngarra tharntu pulangay nukunu wanku. I pumpankardurneme i puy punnedhaneme da ngamimarda-nu kathu da nan-nu Dalmanutha.

Kardu Pharisees Parrantharrpu Kangkarlmawu Da Mange Ngala-nu Pamanu

Matthew 12.38-42; 16.1-4

¹¹ Bere da nhini thangu kardu Pharisees ngamere deyida purnenadhaneme ngarra Kangkarlmawu-nu. I parranedharrpudhaneme pe da mange pubuythapthamana-wa-neme ngarra Kangkarlmawu-nu. I murrinh pumamnaneme, “Ya. Da mange ngala mani nangarruneme nanhthi lurruth ngala ngarra Yile neki thangu kathu-yu. I nhini ngankuneme-ka the warda ngumanhibathnemenun nukunu da thatpirr wurdannhithuk kanhi-yu.”

¹² Bere Kangkarlmawu-ka wurdammardaputh i mampirruneme, “Thangku-nu nankuneme-yu i kardu wurnangat warda ngatha narramngidharrpu narnam da mange ngala ngamanu-yu ngarra nanhthi lurruth ngala ngarra Yile neki

thangunu kathu-yu? Mu ngay-ka mere ngama nukun da mange ngala nanki-nu-yu nubangkardunu-yu. Kanhi-ka murrinh thatpirr-wa,” nukunu kathu-yu mampirruneme.

¹³ Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka kanampunpart warda kardu-yu i kanam-mardap deyida ngarra tharntu wunku pulangay nukunu wanku. I purnedhaneme da ngamimarda-nu kathu.

Kangkarlmawu Mampunkumardawerrneme Nanhthi Turlururlumam Ngarra Kardu Pharisees i Ngarra Pule Hered Nukun

Matthew 16.5-12

¹⁴ Bere Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka puy purnedhaneme. Mu pulangay nukunu-ka mi lawam puyemkayekumneme mere pumebaththaneme mi terert-yu. Mu mi numi da matha pumebaththaneme purne-yu ngarra tharntu-yu.

¹⁵ Bere Jesus kathu-ka murrinh mampunkumardawerrneme i mampirruneme, “Nga peneme. Thawath wangu nururranemenu nanhthi turlururlumam ngarra kardu pana Pharisees peneme-ya kardu ngarra murrinh law nekineme marda pumangankartneme pumpan. I ngana deyida thawath wangu nanuneme nanhthi turlururlumam ngarra kardu pule ngala nhini nukunu Hered-ya,” mampirruneme Jesus kathu-yu.

¹⁶ Bere peneme nhini-ka murrinh warda puddanayiththaneme pirrine i pume-nanudhaneme pirrine mange peneme ngatha, “Murrinh kanhi mannheneme-ka mi lawam-nu kama mere thumebaththaneme mi thanthekum-da-matha-neme.”

Mu peneme nhini-ka mere thatpirr pumemartadhaneme murrinh ngarra Jesus mampirruneme ngarra nanhthi turlururlumam kardu Pharisees peneme-ya i ngarra kardu pule ngala Hered nukunu-ya. Mu Jesus murrinh nhini mampunkurdarrath-neme nanhthi turlururlumam-ka ngarra kardu Pharisees-ya murrinh kanhi-nu mam-yu da murrinh parrampunpinhingkayit pumpan da ngarra mange wiye wangu. I nanhthi turlururlumam pana deyida ngarra kardu pule ngala Hered-ka murrinh kanhi-nu mam-yu da murrinh dampunpinhingkayit wurran da ngarra mange wiye wangu.

¹⁷ Bere Jesus-ka the-wa mebaththa dini ngarra murrinh peneme puddanayiththaneme pirrine mange peneme ngatha-yu. I bere mampirruneme, “Ya. Thangku-nu nuddamkayithneme nirrimka-yu mi lawam mami numamkaneme i mi nuyemkayekumneme-yu? Murrinh-ka mere da ngatha numangimartaneme murrinh ngarra mamnarruneme-yu? Nankuneme-ka murrinh mere da ngatha the numabathneme, na?” ¹⁸ Kardu nankuneme-ka kamarl wanku nanthinkaneme numpanka mu kardu-ka mere thatpirr nubangkarduneme. I nankuneme-ka the perrkenku wanku nanthinkaneme numpanka, mu kardu-ka murrinh-ka mere thatpirr nubingayewupneme nuru. Mu nga. Nuddingayerr-mani-neme ¹⁹ ngarra mi munirerrarrdha ngirri mi lawam 5 nhini-yu i ngampirramut kardu wurnangat pangu-yu kardu nugarn 5,000-wa. I thangku numa-wa nanhthi thelelerr numedhalertertthaneme nurne-yu mi parriniritmut thangunu-yu da nhini-re-yu?” I peneme kathu-ka pumamnaneme, “Mi-ka nanhthi thelelerr 12-wa da nhini-re-yu ngumedhalertertthaneme ngurne-yu.”

²⁰ I bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirruneme, “I ngana deyida mi nhini-re-yu nganaka munirerrarrdha ngirri mi lawam 7 nhini-yu i ngampirramut kardu wurnangat pangu kardu 4,000-ya. I thangku numa deyida nhini-yu nanhthi thelelerr numedhalertertthaneme nurne-yu mi parriniritmut thangunu-yu?” Dampunkudhar-rpuneme. I peneme kathu-ka pumamnaneme, “Mi-ka nanhthi thelelerr 7-wa da nhini-re-yu.” ²¹ I bere nukunu Jesus-ka dampunkudharrpuneme i mampirru-deyida-neme,

“Nga peneme. Nankuneme-ka murrinh mere da ngatha numangimartaneme narne, nawa?”

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kamarrama

²² Bere Kangkarlmawu i kardu pulangay nukunu-ka parramkaruyneme da ngami-marda kathu-yu da nan Bethsaida nanhthi tharntu-re.

Bere da nhini da kardu kamarrama pumenabertidha purni ngarra Kangkarlmawu-nu i murrinh pumamna, “Pule. Kardu kamarrama kanhi-ka nangkathapnu kamarl nukunu.” ²³ Bere Kangkarlmawu-ka manganmert nukunu nhini-yu i mebertidha wurrini da ngathparr tharrngini wangu ngarra kardu makardu. I bere nanhthi thade menthanmethap ngarra Kangkarlmawu kathu-yu i mamkathap nanhthi thade-re nhini-yu ngarra kamarl nukunu. I mamna warda kardu ngarra kamarrama nhini-yu, “Kardu-ka ngarra nam thirrim nhinhi-yu? Kardu-ka patha warda thirrimmirlbirl?” Jesus kathu-yu dantharrpu.

²⁴ I bere nukunu nhini-ka kardu wurrinibirlbirlidha warda i murrinh warda mamna ngarra Kangkarlmawu, “Yu, kardu-ka berengunh bampunkardu ngarrim, mu ngawuy da ngatha ngarrim i nginipunh nanhthi thay da ngatha kardu-yu parnalili.” ²⁵ I ngana deyida Kangkarlmawu-ka mamkathap deyida ngarra kamarl nukunu-yu. I ngana deyida birlbirl pirrim i nhini thathpirr warda tarangka pirribirlbirlidha-yu.

²⁶ Bere Kangkarlmawu-ka wurdanthuk warda kardu nhini-yu. I mamna, “Nga. Thurdiwurlnu warda da ngarra nhinhi wangu, mu mere nukun thurdiwurl da Bethsaida wangu ngarra kardu karrimkadhuk-yu,” nukunu kathu-yu mamna.

Kardu Pumenadha Purni Nangkal Mana-wa Kangkarlmawu-yu

Matthew 16.13-20; Luke 9.18-21

²⁷ Bere nhini thangu-nu-ka nukunu Jesus i pulangay nukunu-ka punnewatthaneme da pana-re-ya da town purrkpurk ngarra da ngala nan-ya Sesariya Filipi.

Bere ngarra punnelili-re-neme nukunu Jesus-ka dampunkudharrpuneme kardu pulangay nukunu i mampirruneme, “Ya peneme. Ngay-ka nangkal mana-wa kardu-yu murrinh pumamnga pumpan-yu?” ²⁸ I peneme kathu-ka pumamnaneme, “Kardu ngamere pumampa pumpan-ka John the Baptist mana-wa. I kardu ngamere deyida pumampa pumpan-ka kardu nan mana-wa Elijah kardu thurdamkabirl deyida. I kardu ngamere deyida pumampa pumpan-ka kardu ngalantharr murntak mana-wa murrinh ngarra Yile neki nukunu wurdanarrayiththa wurrini i kardu thurdamkabirl deyida.”

²⁹ Bere Jesus-ka dampunkudharrpu-deyida-neme i mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Mu nankuneme ngay-ka nangkal mana-wa thathpirr numamnganeme numpanka-yu?” I bere nukunu kathu Peter-ka danthart i mamna, “Nhinhi-ka Christ-wa, kardu ngarra Yile neki mam purduthuknu da murntak warra-ya.” ³⁰ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Kardu mere nangkal nukun murrinh numananeme ngay da kardu-yu Christ-yu i Yile ngay wurdanngithuk-yu.”

Kangkarlmawu Wurdamnuyith Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Matthew 16.21-28; Luke 9.22-27

³¹ Bere nhini thangu-nu nukunu Jesus-ka murrinh warda pantet wur-dininkuyethiththaneme wurrini da murrinh ngarra mange nukunu ngatha-ya. I mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka da nakurlnu pumangirtanu i thu pungithuknu puru i thu pangilurturtnu purru ngay kardu nhini thangu-nu-yu kardu ngalantharr ngalantharr-ya i ku yilarn ngala ngala i kardu pana ngarra murrinh law nekineme puddanpunthethith pumpan-yu. I kardu nhini-ka mere murrinh pumangabathnu ngarra ngay-yu. I nhini thangu-nu-ka thu pungibatnu i puddungirinumnu warda nhini-yu. Mu da

perrkenkuneme mana pamanu-ka ngurdingkabirl-deyida-nu,” nukunu kathu-yu Jesus mampirruneme-yu, ³² murrinh tarangka thathipirr wurdanpunkuyethithneme-yu.

Mu nukunu Peter-ka manganmert Jesus pangu wangu kunungingki murrinh mange penintha-nu. I bere Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya. Pirda-wa murrinh nhini-yu. Mere murrinh nhini thama thurru. Kardu-ka mere kunhibat nukun-ya, wurda.” ³³ Mu Jesus-ka wurdarduy pirrim i wurdanpunkuyithneme ngarra kardu pulangay nukunu wangu-yu. I bere nungamnamardawal warda ngarra Peter i mamna, “Murrinh ngarra nhinhi thurranngerren-ka murrinh ngarra ku karrath thanguku kathu-wa. Nukunu da ku-yu ngarra ngay mamngirullul wurran-yu. Nhinhi-ka denthengkarnirn thurran-ka nginipunh kardu mani-wa mu mange ngarra Yile ngay nukunu-ka mere deyengkarnirn thani, wurda.” I Jesus kathu-ka mamna ngarra ku karrath, “Ku karrath, pata thurru-wa, thaningipart warda.”

³⁴ Bere nhini thanguku-ka nukunu Jesus-ka kardu warda pirrimpirrakay kardu wurnangat-yu. I bere kardu-ka pubemnangkardurdu i pulangay nukunu wanku. Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Kardu nangkai ngatha kardu pulangay ngay purrunu i pangilerrnu-ka, nhini nukunu-ka puynuyekum-wa-nu i panipartnu warda da ngarra mange nukunu marda manganart wurran-yu. I kardu ngatha yida thu puthuknu puru i palurturtnu purru i thu pubatnu nginipunh ngay deyida mani pumanganu puru nhini kardu nhini-ka mangirart-da-nu-matha purru ngarra ngay-yu.

³⁵ “Mu kardu nangkai ngatha marda mart menyibirnunu i da mange ngarra nukunu da matha pamanu purru, nhini nukunu-ka pupup da matha-nu nhini-yu. Mu kardu nangkai ngatha puynuyekumnu thathipirr-ka i murrinh ngarra ngay panthelerrnu purru i mangirart-da-nu-matha purru, nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu birnu paninu.

³⁶ “I ngana deyida kardu ngatha bemnuyengkarnirn kanam ngarra nukunu-nu ngatha i nanhthi purrkpurrk terert nimin bemnardarr wurran, nhini-ka patha-wa-nu nukunu-nu-yu? Awu wurda da matha. Mu ngarra nukunu nhini-re pupupnu-ka nanhthi purrkpurrk nhini-ka mere ngarra kumayibirnu nukun da bere matha wangu birnu paninu-yu, wurda da matha nhini-yu. ³⁷ I kardu-re pupupnu-ka mere deyida ngarra kurdinkabirl mange nukunu ngatha-yu. I nanhthi purrkpurrk nhini deyida mani wanku mere ngarra kuddungkabirl nukunu kardu nhini-yu.”

³⁸ I nukunu Jesus-ka murrinh deyida mampirra, “Kardu wurnangat-wa da mange wiye da matha pumpan da pana ngangka-re. I kardu nhini-ka parnampart warda Yile ngay-yu. I nga. Kardu nangkai ngatha yidiwe kurrunga i murrinh thathipi ngarra ngay yidi marradhay kurru ngarra kardu, nhini ngay kardu darrikardu nanki thathipirr-ka yidiwe ngurrunanu ngarra kardu nhini-yu da nakurlnu da nhini-re-ya ngarra ngay ngurru-deyida-nu kathu wunku lurruth ngala wanku ngarra Yile ngay thanguku kathu i ku angel terert deyida wanku.”

9

¹ I Jesus-ka murrinh deyida mampirra, “Nga. Murrinh thathipirr-wa kanhi-yu. Kardu ngamere nibim kanhi-ka mere da ngatha nuyuwuwupnu mu da ngarra nubangkardu-da-nu-mana Yile ngay ku Pule ngala thathipirr pirranu kardu ngarra nukunu-yu wunku nanhthi lurruth ngala wanku.”

Nukunu Elijah i Moses Puddananayiththanintha Pe Ngarra Kangkarlmawu Wangu Matthew 17.1-13; Luke 9.28-36

² Bere da 6 mana mam-ka nukunu Jesus-ka menkubertidhaneme tharra nukunu Peter, James i John. I kanthinpunkumardawithneme ngarra da palyirr kangkarl thathpirr-ya numidharrwunku-da-matha-neme nukun mange peneme da matha.

Bere da palyirr kangkarl nhini da ngatha peneme-ka pubamkangkarduneme nukunu Jesus-ka kamarl ngarra nginipunh nukunu-ka wurdamnungkath warda.

³ I nanhthi kaligu nukunu ngarra banardidha wurrini-ka wurdannath nanhthi damlarrang bamam thathpirr. Kardu mere nangkai pana ngangka mapurl mani nanhthi kaligu bamam nginipunh nhini mani-yu.

⁴ Bere nhini thanguu peneme nhini-ka pubamkangkardu-deyida-neme kardu ngalantharr murntak nan Elijah i Moses puddananayiththanintha pe ngarra Jesus wangu. ⁵ Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Pule, da patha-ya patha da mange kanhi-yu ngarra nekineme thanamneme kanhi-yu. Ngankuneme-ka nanhthi wuwup ngawupnemeni nanhthi perrkenkuneme. Nanhthi numi nhinhi-nu nanhthi numi nukunu Elijah-nu i nanhthi numi nukunu Moses-nu.” ⁶ Nukunu Peter murrinh kanhi mam-ka murrinh derntereth-wa. Peneme nhini-ka pununkungkawerrdhaneme kardi.

⁷ Bere nanhthi kalakkalak wurrinidha kathu nhini thanguu-yu i dampunkur-darrupneme Jesus i penintha Moses i Elijah. I murrinh ngerren warda pubimkayepupneme ngarra kalakkalak kathu-yu, i murrinh kanhi-wa mampirrunemeyu, “Ya. Kardu nugarn kanhi karrim-ka kardu wakal ngay-wa. I ngay-ka marda-wa thathpirr manganart ngurran nukunu-yu. I nankuneme-ka nubinayepup-da-mathaneme nuru nukunu-yu.” ⁸ Bere peneme nhini-ka yerrarr pumamkangkaneme, mu pubamkangkarduneme-ka nukunu da matha Jesus numidharrnu pirridha ngarra peneme nhini-yu.

⁹ Bere da ngarra palyirr nhini thanguu kathu puddanathut-da-ngatha-neme punne-ka Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Kardu mere nangkai nukun nuddunayithneme da mange kanhi thanguu nubamkangkarduneme-yu mu ngarra ngay da mana ngurdingkabirl-deyida-nu kardu ngay-ya darrikardu nanki thathpirr-ya.” ¹⁰ I bere peneme nhini-ka murrinh warda pumamnabathneme ngarra Jesus, mu mange murrinh peneme pumenungkudhaneme punne, “Thangku nukunu murrinh Jesus mam-yu kardu purdingkabirl-deyida-nu?”

¹¹ I peneme kathu-ka ngarra Jesus pumamnane, “Nga. Kardu nugarn pana nganaka, kardu ngarra murrinh law nekineme puddanpunthethith pumpan-yu, kardu nhini-wa murrinh pamam pumpan-ya, ‘Nukunu Elijah-ka kumparra warra-wa pununu pi da kanhi-yu. I kardu nugarn pana ngarra Yile neki purduthuknu-ka tiduk-wa kathu pununu pi da kanhi-yu.’ Kardu-ka nhini-wa murrinh pamam pumpan-yu. Thangku-nu murrinh nhini pamam pumpan-yu?” Peneme kathu parramkadharrpuneme ngarra Jesus.

¹²⁻¹³ I Jesus kathu-ka mampirruneme, “Yu, murrinh thathpirr nhini-yu,” mampirruneme. “Nukunu Elijah-ka kumparra warra-wa pununu pi da kanhi-yu i kardunu bunyithithnu purru. Mu murrinh kanhi manarruneme-ka nukunu Elijah-ka berengunh wardarra wurrinidha da kanhi-yu. I kardu-ka mange mere patha punninadha i pumpanmat puddantinumi nukunu-yu. I nginipunh nhini deyida mani-ka murrinh ngarra Yile ngay mam-ka ngay deyida wanku mange mere patha purunganu-yu i mere murrinh pumangabathnu murrinh ngarra ngay-yu, kardu ngay-ya darrikardu ngarra nanki thathpirr-yu. I murrinh ngarra Yile ngay yudha-ka murrinh da thathpirr ngarra kardu-re thu pumpanmat thanguu nukunu Elijah-yu,” nukunu Jesus kathu-yu mampirruneme.

*Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kigay Wunku Ku Ngapan Wiye Kanthidha Wurrini
Matthew 17.14-23; Luke 9.37-45*

¹⁴ Bere Kangkarlmawu i pulangay ngamere nukunu-ka puddamkathutneme ngarra da palyirr kangkarl thanguu kathu. I purnerrudhaneme ngarra pulangay ngamere nukunu-nu. I pubampunkungkarduneme kardu wurnangat puyempirruwerrneme ngarra peneme nhini-yu. I kardu nugarn ngamere murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka murrinh thu kuy pumampirrunkaneme ngarra pulangay ngamere nukunu Kangkarlmawu.

¹⁵ Bere ngarra kardu wurnangat nhini mana pubamkardu Kangkarlmawu-ka kardu-ka pubemkabat ngala da matha i punnungamnawinhat ngarra nukunu-nu i le warda pinadha ngarra pubamkardu thanguu-yu.

¹⁶ Mu Kangkarlmawu-ka dampunkudharrpuneme ngarra pulangay nukunu-yu i mampirruneme, “Thangku-wa murrinh thu kuy pana-yu nardedhaneme-yu?”

¹⁷ Mu kardu nugarn numi pirrimnangeng ngarra kardu wurnangat kathu i mamna ngarra Kangkarlmawu, “Pule, wawal nugarn ngay mempabertidha ngurrini ngarra nhinhi-nu patha nawathanu. Nukunu-ka ku ngepan wiye kanthin wurran i mere kaningerren warda murrinh-yu. ¹⁸ I ku ngepan wiye mana warda mangarnta-ka nhini-ka wurdarntururt warda kanam nhini-yu i nhini-ka mantharryirr warda kanam nanhthi thurrulk ngarra thathpi i dimu damlirr kanam i parnte kanam ngarra nginipunh ngala kanhi wangu. Mu ngay-ka ngampunkudharrpuneme ngarra pulangay nhinhi ku ngepan wiye nhini punnimakudha-mana-neme, mu wurda puddamnabay-da-matha-neme.”

¹⁹ Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirra ngarra kardu wurnangat-yu, “Nanki-ka murrinh-ka nubimngayewup numpan murrinh ngarra ngay-yu mu murrinh-ka mere thathpiir numangabath nuru. Da pirdithme da matha murrinh ngurdininanthethiththa ngardi, mu murrinh-ka nanki-ka mere da ngatha numangabath nuru murrinh ngarra thathpi ngay-yu. Ngarr-wa diki murrinh ngay ngurdininanthethiththu ngani-yu i murrinh numangabaththu thathpiir-yu? Kardu kathu numangabert kardu kigay pana,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. ²⁰ Bere kardu kigay nhini-ka pumenabertidha punni ngarra Kangkarlmawu-nu.

Bere ku ngepan wiye mana bamkardu Kangkarlmawu-ka nhini kardu kigay nhini-ka wurdarnturt i bammatt warda i bunirangkaltangkaldha wurrini i wurdanarlerlerldha kardi ngarra putek kardithurrulkthaydha ngarra thathpi nukunu-yu.

²¹ Mu Kangkarlmawu kathu-ka dantharrpu ngarra yile nukunu-yu i mamna, “Ya. Thangku numa da thangku-yu ku ngepan wiye mebaththa wurrini-yu?” I yileyile kathu-ka mamna, “Kardu mamay-re kathu wurrinidha ku ngepan wiye kanhi kanthidha wurrini-yu. ²² I da terert da matha ku ngepan wiye-re kanamputhputh-yu ngarra thungku-ya i ngarra kura ngipilinh wangu-ya kardu purdurinuminu-mana-wa pubatnu. Mu nhinhi kama-ya kardu kigay kanhi nawathanu-yu. Nhinhi-ka panhingarrumardathinnungintha ngankungintha-nu i patha warda nangarruwathannungintha.”

²³ I Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh ngarra-nu namnga pana-yu ngay mawathanu kama-ya? Mu nhinhi murrinh ngatha nangabaththu mawathanu-wa nhini ngay-ka mawathanu warda nhini-yu. Kardu nangkall ngatha murrinh mangabaththu thathpiir-ka nhini ngay-ka mange ngama da thathpiir nhini-yu ngarra kangidharrpu thanguu-yu.” ²⁴ Bere yile nukunu kathu kardu kigay nhini-ka murrinh lurruth warda pirrimngeng i mamna, “Nga. Ngay-ka murrinh thathpiir mampabath wawal ngay nawathanu patha deyida-yu. Nangimanpinu thurru ngay-yu kardu bere matha wangu murrinh thathpiir mampabaththu ngurru.”

²⁵ Bere Jesus-ka bampunkardu kardu puyenanawerrdha warda punni ngarra nukunu manta i nhini-ka murrinh warda mamna ngarra ku ngepan wiye nhini-yu, “Ya. Ku ngepan wiye. Nhinhi-ka the nukunu nanthekum i themen nukunu

nanthapnintha. Mu thungiwuy warda kathu ngarra kardu kigay pana-yu i mere deyida thaninginirdi nukun ngarra nukunu-yu.” ²⁶ I ku ngepan wiye nhini-ka kardiwapadha warda i bunirangkaltangkaldha kardi ngala da matha i nhini-ka kanampart warda i yungawuy warda ku ngepan wiye nhini-yu ngarra kardu kigay nhini thangunu kathu-yu. I kardu kigay nhini-ka parnte ngadha yungurrrurrktha nginipunh ku yibimpup deyida mani. Mu kardu wurnangat kathu-ka pamam, “Ya. Kardu kigay kanhi-ka yibimpup warda, nawa?” ²⁷ Mu Jesus-ka mange ngarra nukunu kardu kigay nhini manganmart i dampirnturt i pirridha warda kardu kigay nhini-yu.

²⁸ Bere nhini thangunu-ka Jesus-ka wurdawurl deyida ngarra thelput i kanardi. I ngarra kardu wurnangat mana puddalath pangu wangu ngarra thelput-ka, pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda pumamnaneme, “Thangku-dha ngankuneme-yu mere ngunnamakudhaneme nguddamnabayneme ku ngepan wiye nhini ngarra kardu kigay pangu-yu?” ²⁹ I Jesus kathu-ka mampirruneme, “Yile ngay warra ngadha nerradharrpudhaneme i nhini-ka nunnemakudha-warda-neme nhini-yu, ku ngepan wiye nginipunh nhini mani-yu.”

³⁰ Bere nhini thangunu-ka Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka punnungamkardurr-warda-neme da nhini thangunu-yu i yuthpan da matha punnedhaneme da Kelili-nu-yu. Nhini Kangkarlmawu-ka mere ngadha marda merththa wurri kardu-nu puyunawerrnu-yu.

Kangkarlmawu Wurdamnuyith i Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

³¹ Bere Jesus-ka wurdinkuyethiththaneme wurrini kardu pulangay nukunu da-nu matha. I bere murrinh-ka kanhi-wa mampirruneme-yu, “Nga. Ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathipirr-ka pumangirtanu i pumangibertinu puru kardu ngarra pule ngala ngala-nu. I nhini thangunu-ka thu pungibatnu i puddungirinuminu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu.”

³² Mu pulangay nukunu Jesus-ka mere pumemartadhaneme ngarra murrinh nhini mampirruneme-yu. I mere ngarra ngadha perradharrpudhaneme murrinh wurdirruriyiththaneme-yu nhini-ka perremkamanham-weyida-neme.

Kangkarlmawu Wurdamyith Kardu Nangkal Nimin Kardu Pule Ngala Thathipirr Pinu-yu

Matthew 18.1-5; Luke 9.46-48

³³ Bere Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purnedhaneme i parramkaruyneme da ngarra nan Capernaum da. I ngarra thelput warda parnamkardine. Bere Kangkarlmawu kathu-ka dampunkudharrpuneme i mampirruneme, “Ya peneme. Thangku murrinh nankuneme-yu nuddanadharlurldhaneme nurne-yu ngarra mayern thurrinilidhaneme kanhi kathu-yu?” ³⁴ Mu peneme-ka mere perredhartthaneme manangka murrinh, nhini thangunu weyida murrinh mange peneme puddanadharlurldhaneme purne kardu nangkal nimin-nu peneme ngatha-yu kardu pule ngala-yu.

³⁵ Bere Kangkarlmawu-ka kanawup warda i murrinh mampirruneme kardu ngarra pulangay nukunu kardu 12 nhini, “Peneme. Kagu manta kathu,” mampirruneme. “Nga. Kardu nangkal ngatha marda mart kardu pule ngala purrunu-ka nhini nukunu-ka kardu kunungingki buynupaknu i kardu terert da matha manmanpinu purru,” nukunu kathu-yu mampirruneme.

³⁶ Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka manganmert kardu mamay kumparra pangu warra ngarra peneme i bamnungurrapak warda ngarra nukunu i panthamayirrikat. I mampirru-deyida-neme, ³⁷ “Nga. Kardu nangkal ngatha mardarrilenu kardu mamay nginipunh kanhi mani karrim-ka nhini kardu-ka ngay deyida wanku mangirdarrilenu nhini-yu. I ngana deyida kardu nangkal ngatha

mangirdarrilenu ngay-nu-ka nhini nukunu-ka mardarrile-deyida-nu thathipirr ngarra Yile ngay-yu nukunu pana ngarra wurdanngithuk-yu.”

Kardu Nugarn Numi Kardinmawuthpuththa Ku Ngepan Wiye Ngarra Kardu Thangunu

³⁸ Bere nukunu John kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Pule. Ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme kardu nugarn numi kardinmawuthpuththa ku ngepan wiye ngarra kardu thangunu ngarra murrinh nhinhi menhirdarrinedha kardi. Mu ngankuneme-ka ngubuymadhaphtha-mana-wa-neme nhini nukunu-ka kardu mere nekineme-wa nhini-yu.”

³⁹ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, mere mani nubumadhap-nukun-neme. Kardu nangk'al ngatha mange patha mam wurr'an nanhthi lurruth ngala ngarra ngay thangunu i murrinh ngarra ngay-re mamngirdarrine wurr'an-ka nukunu nhini-ka mere murrinh mangirdarrithak kurru nhini-yu ngarra ngay-yu. ⁴⁰ Kardu nangk'al ngatha ngarra nekineme mere manhenganeme kurru-ka, nhini-ka kardu mangini nekineme deyida mani nhini-yu.”

⁴¹ I Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Nga peneme. Murrinh thathipirr kanhi manarrunemenu-yu. Kardu nangk'al ngatha the mamnankubathneme ngarra kardu pulangay ngay i nhini-ka mange patha purrunarrunemenu i kura patha ngatha yida punankudhaygurduknemenu-ka nhini Yile ngay ngarra wurdanngithuk da kanhi-ka le pinanu kardu ngarra nhini-nu-yu i mange patha deyida purrunanu.”

Mere Kuynardarripup Nukun Kardu Mamay i Ngarra Kangkarlmawu Panipartnu-yu Matthew 18.6-9; Luke 17.1-2

⁴² Bere Kangkarlmawu-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Kardu mamay kanhi karrim-ka murrinh ngarra ngay mamngabath wurr'an-yu. Mu kardu nangk'al ngatha puynardarripupnu i ngarra ngay paningipartnu kardu mamay kanhi mani karrim-ka nhini nukunu-ka da mange wiye ngala da matha mana nhini-yu. Mu nukunu nhini-nu-ka da-ka patha-wa kumadhamadharrk-yu nanhthi palyirr ngala yitthit-ya ngarra thamarl nukunu i kunnuku pangu mani wangu i kayiwik ngarra kura lalingkin. I nhini nukunu-ka mere mani warda kuynardarripup da ngarra wiye wangu-yu kardu mamay nginipunh kanhi mani karrim-yu.”

⁴³ Bere Kangkarlmawu-ka mampirru-deyida-neme, “Nga. Mu nanhthi mange ngarra nankuneme deyida-re da mange wiye numabathnu-ngatha-neme nuru nhini mange nhini-ka nubemartal-wa-neme nhini-yu. Nhini-ka da mange patha da thathipirr mange numi da matha numabathnuneme nuru-yu i nhini-ka da kangkarl nemardawithnuneme ngarra Yile ngay dim i bere matha wangu birnu narnenemenu da pangu-yu. Mu mange perrkenku ngatha numabathnuneme nuru-ka i da mange wiye da ngatha numabathnuneme nuru, nhini-ka da pangu wangu nanemenu ngarra thungku ngala dim, thungku mere ngarra kingkan nukun-ya.

⁴⁵ “I ngana deyida nanhthi me ngarra nankuneme deyida-re da mange wiye numabathnu-ngatha-neme nuru nhini me-ka nubemartal-wa-neme nhini-yu. Nhini-ka mange patha da thathipirr me numi da matha numabathnuneme nuru-yu i nhini-ka da kangkarl nemardawithnemenu ngarra Yile ngay dim i bere matha wangu birnu narnenemenu da pangu-yu. Mu me perrkenku ngatha numabathnuneme nuru-ka i da mange wiye da ngatha numabathnuneme nuru, nhini-ka da pangu wangu nanemenu ngarra thungku ngala dim.

⁴⁷ “I ngana deyida nanhthi kamarl ngarra nankuneme deyida-re da mange wiye numabathnu-ngatha-neme nuru, nhini kamarl nhini-ka nunguyngkapirt-wa-neme nhini-yu. Nhini-ka mange patha da thathipirr kamarl numi da matha

numabathnuneme nuru-yu i nhini-ka nemardawithnemenue da ngarra Yile ngay dim-ya i bere matha wangu birnu narnenemenue da pangu-yu. I Yile ngay-ka ku Pule ngala thathpirr warda pinarrunemenue. Mu kamarl perrkenku ngatha numabathnuneme nuru-ka i da mange wiye da ngatha numabathnuneme nuru-ka nhini-ka da pangu nanemenue ngarra thungku ngala dim. ⁴⁸ Da pangu-ka ngarra ku kirrikdarri ku bere matha wangu dim i thungku-ka bere matha wangu panpemath wurran.

⁴⁹ “I nanki kardu wurnangat warda ngatha Yile ngay-ka bunanthadhappnu thungku-re kardu ngarra mana-wa yuthpan thathpirr numpan.”

⁵⁰ Bere Kangkarlmawu-ka mampirru-deyida-neme, “Nga. Nanhthi salk-ka patha nawa ku ngen nukun-yu? Mu nga, nanhthi salk murntak manangka thithimarnti-ka nhini-ka wiye da matha nhini-yu i mere da matha nanhthi salk patha deyida nhini-yu. I bere nhini nankuneme-ka nanhthi nginipunh salk patha deyida mani nanemenue i nankuneme-ka patha-wa nururrunemenue ngarra kardu-yu. I kardu marda pekpek thathpirr nanemenue mange nankuneme ngatha-yu,” nukunu kathu-yu Kangkarlmawu mampirruneme.

10

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Kardu Nugarn Mere Kanipart Kurduriniumi Palngun Ngarra Nukunu

Matthew 19.1-12; Luke 16.18

¹ Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka nungardurr warda da nan thangunu kathu Kelili i pangu warda wangu nadha dini da nan-nu Judea. I puy deyida wangu nadha dini da ngamimarda pangu kathu da ngipilinh nan Jordan. I kardu wurnangat nimin-ya puyemnawerr-yu i nukunu-ka murrinh deyida wurdininthethiththa dini.

² Bere kardu nugarn ngamere pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu marda pumerttha purni, kardu Pharisees-ya, purnenadhaneme ngarra Jesus-nu i murrinh perrenathuktha-mana-wa-neme. I pumamnaneme, “Ya. Ngarrare murrinh law nekineme yibim-yu? Mange-ka patha nhini-yu kardu nugarn kanipart kurduriniumi mani-yu palngun ngarra nukunu-yu?” ³ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nukunu Moses-ka ngarra mam murrinh nhini-nu-yu?”

⁴ Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Kanhi-wa murrinh Moses mam-yu da murntak warra-ya, ‘Kardu nugarn ngatha marda mart kardu palngun nukunu kanipart kurduriniumi-ka nhini nukunu-ka murrinh karilil ngarra nanhthi peypa mere marda mart kardu palngun nukunu nhini-yu. I kangemut warda nanhthi peypa murrinh nhini-yu ngarra palngun nukunu i nhini-ka kanipart warda thathpirr kurduriniumi-yu palngun nukunu-yu.’ Nhini-wa murrinh Moses mam-yu.”

⁵ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Nukunu Moses darntilil murrinh law pana-ka nhini nanki-ka kardu tetenumanthi-wa numpan i mange ngarra nanki da matha marda numanganart numpan. ⁶ Mu da marra-re kathu ngarra Yile neki mampatha da putek ngala kanhi-ka kardu nugarn i kardu palngun mampunkuwathangintha. ⁷ I da-ka nhini weyida kardu nugarn-ka kaninkupart-warda-ngintha ngarra yileyile i kalekale-yu i benginthalet ngarra palngun nukunu warda. ⁸ I nhini peninginha-ka kardu numi da matha warda kurrunginha nhini-yu. Nhini peninginha-ka kardu mere warda perrkenku kurrunginha-yu, mu kardu numi da matha warda nhini-yu wurranngintha. ⁹ Yile neki-ka kardu nugarn i palngun mampunkuwathangintha i bangampunkuletngintha i kardu numi da matha warda wurranngintha nhini-yu. Mu nhini-ka mere warda kardu nangkai bunkulangngintha nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

¹⁰ Bere nhini thanguu Jesus i pulangay nukunu-ka puddamkawurlneme ngarra thelput da i parnamkardineme. I pulangay nukunu-ka parramkadharrpuneme murrinh pangu ngarra kardu Pharisees merrudhaneme dini-yu.

¹¹ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Kardu nugarn ngatha kanipart kurdurinum i ngarra palngun nukunu i palngun numi kathu mabert i benginhalet-ka nhini nukunu-ka da mange wiye-wa mamnge nhini-yu ngarra palngun marra-re kanampart-yu. ¹² I ngana deyida kardu palngun ngatha kanipart kurdurinum i ngarra nangkun nigunu i kardu nugarn numi kathu mabert i benginhalet-ka nhini nigunu-ka da mange wiye deyida mamna nhini-yu nangkun ngarra nigunu marra-re kanampart-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

*Kardu Mamay Pumenmertidha Purni Ngarra Kangkarlmawu-nu
Matthew 19.13-15; Luke 18.15-17*

¹³ Bere kardu terert-ka kardu mamay pigunu pumenmertidha purni ngarra Jesus-nu kardu manthadhappu pi i murrinh parradharrpunu pi ngarra Yile nukunu wangu. Mu kardu pulangay nukunu Jesus-ka kardu pubuynkumadhappu-mana-wa-neme ngarra kardu pumenmertidha mana-wa kardu mamay ngarra nukunu-nu.

¹⁴ Mu Jesus-ka bampunkumangkarduneme pulangay nukunu pubuynkumadhappu-mana-wa-neme i nhini nukunu-ka pumamkamardaraki-warda-neme i mampirru-warda-neme, “Ya peneme. Kardu mamay kanhi-ka purunganu kathu i mere nubunkumadhappu-nukun-neme. Kardu nangkai ngatha murrinh ngarra ngay mangabathnu kardu nginipunh mamay kanhi deyida mani murrinh pumamngabath pumpun-ya nhini kardu-ka Yile ngay-ka kardu pirrapenu pani kardu nhini-yu.

¹⁵ “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa. Kardu mamay kanhi-ka le thathpirr parnamnga i murrinh pumamngabath parnam ngarra ngay-nu-yu. I kardu wurnangat warda ngatha murrinh thathpirr pumangabathnu mangini kardu mamay kibimkadhuk kanhi mani-yu, nhini Yile ngay-ka pirrapenu warda pani kardu nhini-yu. Mu nga. Kardu nangkai ngatha mere murrinh pumangabathnu-ka, nhini kardu-ka mere Yile neki nukunu parninu nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

¹⁶ Bere nhini thanguu Jesus-ka dininbetkuttha kardu mamay-yu numi numi ngarra lawali nukunu pirringkadhuktha i kardu mamay numi mebertidha i puy merradha dini Jesus-yu. I nukunu-ka menpedhadhappu dini ngarra pelpith-yu i ngarra Yile nukunu danirradharrpudha dini kardu bere matha wangu pirrapenu pani.

*Kardu Nugarn Wurrininadha Ngarra Kangkarlmawu Murrinh-nu
Matthew 19.16-30; Luke 18.18-30*

¹⁷ Bere nhini thanguu Jesus-ka dempirnturt i wurrinilidha pangu warda wangu. Bere kardu nugarn numi-ka nanawinhararttha kathu dini ngarra Jesus-nu i demnawinhipingkarl kumparra pangu warra. I mamna kathu, “Pule, nhinhi-ka kardu patha-wa. Mu ngay-ka da-ka ngarra ngamanu ngurru ngarra Yile neki nganinu da bere matha wangu-yu?” Kardu nugarn nhini kathu dantharrpu ngarra Jesus.

¹⁸ Bere Jesus kathu-ka mamna, “Thangku-nu nhinhi namnga-yu ngay-ka kardu patha-yu? Mere nangkai ngadha kardu patha kani-yu, mu Yile neki da matha patha thathpirr-yu. ¹⁹ Nga. Nhinhi-ka the mana thanthin murrinh ngarra Yile neki da murntak warra mam-yu. I murrinh-ka kanhi-wa mam, ‘Kardu-ka mere thu thubat nukun i mere thurdurinum i nukun. I mere nukun da mange nangerithuk thurru kardu ngarra palngun nugarn karnabuy nukunu-yu. I mere darrarart nukun thurru. I mere tharrayirrarart nukun thurru. I mere nukun nankapdap thurru. I ngarra yileyle i kalekale dirruyewupnungintha thurru i murrinh narrubathnungintha

thurru.’ ” ²⁰ I kardu nhini kathu-ka mamna, “Pule, murrinh nhini-ka kardu mamay-re ngardidha i marra kanhi da mana murrinh bere matha mebaththa ngardi murrinh nhini-yu.”

²¹ Mu bere Jesus-ka marda thathpirr merttha wurrini kardu nhini-nu-yu. I memnabirl pirrim yuthpan i murrinh warda mamna, “Nga. Da mange numi da matha warda thamanu thurru. Nanhthi purrkpurk ngarra nhinhi warda ngatha thelim thamanu i ku mani nhini-ka tharramutmutnu thurru kardu ngarra nanhthi mananhthi-wunka. I nhini thangunu-ka da ngarra Yile neki-re thimardawithnu-ka nhini-ka nanhthi patha-ka mere warda thaniyeymanu nhini-yu. I bere mampa, thurru warda i mange nhini thamanu i thurdingawurlnu ngarra ngay deyida kathu i thangirwaknu warda thani ngarra ngay wangu nhini-yu. I da nakurl-te-ka Yile neki-re nanhthi patha nimin-ya pampamutnu da ngarra nukunu wangu-yu. I bere mampa, thurru warda i mange nhini thamanu i thurdingawurlnu ngarra ngay deyida kathu i thurrunu warda ngarra ngay nhini-yu.”

²² Mu kardu nugarn nhini murrinh nhini-re binthepup-ka nhini nukunu-ka kardu warda danimardathintha pirri nhini-yu. Nhini nukunu-ka nanhthi purrkpurk terert kanthidha dini i mere da matha ngarra thelim midha nhini-yu. Bere nukunu nhini-ka kanampart warda ngarra Jesus-yu i nadha dini pangu warda wangu danimardathintha wurrini.

²³ Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdampirrumardarduyneme ngarra pulangay nukunu i mampirruneme, “Nga. Kardu nangkai ngatha nanhthi purrkpurk terert mammath wurran-ka nhini-ka da tetemanthay-wa nhini-yu mere ngarra kama pinanu Yile neki ku Pule ngala ngarra kardu nhini-yu.” ²⁴ Mu kardu pulangay nukunu Jesus-ka pumemnamardat-warda-neme murrinh pangu ngarra Jesus menadha pirri-yu kardu pangu ngarra nanhthi terert kanthidha dini i ngarra murrinh peneme deyida wanku mampirruneme.

Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Kardu darrikardu ngay,” mampirruneme. “Kardu nangkai ngatha nanhthi terert mabath kurru i purduyemitnu purru ngarra nanhthi nhini-ka, nukunu nhini-ka da tetemanthay nimin-ya mere ngarra kama pinanu Yile neki ku Pule ngala ngarra nukunu nhini-yu. ²⁵ Nga. Ku nan ku camel nganaka? Ku-ka da tetemanthay-wa ngarra kanirdi-yu ngarra da weyi kamarl ngarra nanhthi nil-yu, nawa? I mange nginipunh nhini mani-ya da-ka tetemanthay nimin-ya kardu nangkai ngatha nanhthi terert wanku mammath wurran ngarra pimardawithnu ngarra da Yile neki nukunu wangu-yu i pinu pangu-yu ngarra nukunu-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme. ²⁶ Bere ngana deyida peneme nhini-ka pumemnamardatneme ngala da matha murrinh ngarra Jesus thangunu merrudhaneme pirri-yu. I murrinh pumemnungkuneme mange peneme ngatha, “Ya. Kardu nangkai mani warda Yile neki manthiyibirnu-yu i panmardawithnu kangkarl-yu ngarra da nukunu-yu?”

²⁷ Bere Jesus-ka mampirrubirl-warda-neme pirrim yuthpan i murrinh mampirruneme, “Kardu-ka mere nangkai meyibirnu mange nukunu ngatha-yu, wurda, mu Yile neki da matha mani mayibirnu-yu. Nukunu da matha mani kardu manthibirnu-yu. Nukunu da matha mange da terert warda ngatha kama kurru nhini-yu.”

²⁸ Bere nukunu kathu Peter-ka mamna ngarra Jesus, “Nga. Ngankuneme-ka ngarnamkapart-warda-neme nanhthi purrkpurk terert-yu, i kardu darrikardu ngankuneme wanku, i nanhthi thelput i nanhthi terert warda ngatha ngarnamkapartneme nhini weyida ngarra nhinhi warda nganhiriwaknemenu nguru-yu.”

²⁹⁻³⁰ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrunemenu kanhi-yu. Kardu nangkai ngatha thelput nukunu panipartnu i kardu ngathan, munak, kalekale i yileyile i kardu wakai nukunu panipartnu i da

ngarra putek nukunu wanku panipartnu i ngarra ngay warda pangiriwaknu pani i murrinh ngarra ngay pantherlerrnu purru, nhini Yile ngay-ka panamutmutnu purru thelput terert-ya i kardu ngathan terert, munak terert, kalekale terert, yileyile terert i wikal terert-ya i da putek terert panamutmutnu purru ngarra da putek ngala kanhi ngadha paninu-yu. I ngana deyida kardu ngamere ngatha kathu da tetemanthay da wiye thathpirr pubunapaknu puru, mu nukunu nhini-ka bere ngatha wangu pangiriwaknu purru, nhini nukunu-ka bere matha wangu paninu kangkarl da ngarra Yile ngay wangu dim.”

³¹ I Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Kardu terert ngamere ngarra kardu pumemnungalangala pumpan da ngarra putek ngala kanhi, nhini kardu-ka kunungingki warda thathpirr puyunu tiduk da ngarra Yile neki nukunu wangu. I kardu terert ngamere deyida-re kardu ngarra kunungingki pubamnupak pumpan da ngarra putek ngala kanhi, nhini kardu-ka ngala warda thathpirr puyunu kumparra ngarra da Yile neki nukunu wangu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Wurdamnuyith Deyida Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Matthew 20.17-19; Luke 18.31-34

³² Bere nhini thanguu Jesus i pulangay nukunu-ka purnelilidhaneme ngarra mayern da Jerusalem-nu warda wangu. Jesus-ka kumparra pangu warra wurrinilidha. I pulangay nukunu-ka pumemnamardatneme ngarra nukunu-yu. I kardu ngamere deyida ngarra parraniriwaktha purni tiduk-ka perrenham.

Bere Jesus-ka kardu pulangay nukunu da matha panpunkuwerrneme mange peneme da matha. I murrinh warda mampirruneme murrinh ngarra kardu da mange wiye pumananu puru-yu da ngarra Jerusalem wangu. ³³ “Nga peneme. Nubingayepupneme,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Nekineme kanhi-ka da Jerusalem-nu warda wangu thurranneme. I da pangu-ka ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka pumangirtanu warda nhini-yu. I nhini thanguu ngay-ka pumangibertinu puru ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu ngarra murrinh law puddanpunthethith pumpan. I nhini thanguu-ka pubungipaknu kumparra pangu warra ngarra kardu. I murrinh thirrukduk pumangirdarrithaknemenue ngay manawa da mange wiye mebaththa ngurrini-yu. I nhini-ka murrinh pumanganu warda ngay-ka thu pungibatnu i ngupupnu. I nhini thanguu ngay-ka pubangimardanu i pumangibertnu pangu warda wangu kardu ngarra mere thathpirr Jews-ya. ³⁴ I kardu nhini-ka pirangikampanu parni i parningingkabebenu parni nanhthi thade-re i thu pumangirdarrilalarrnu parni thu whip-te. I nhini thanguu-ka thu pungibatnu i puddungirinumnu warda nhini-yu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu,” Jesus kathu-yu mampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu.

Piguna James i John Parramkadharrpu Kangkarlmawu Da Mange Ngarra Marrunu
Matthew 20.20-28

³⁵ Bere nhini thanguu piguna James i John-ka punnanadha ngarra Jesus-nu. Yile piguna-ka nukunu nan-wa Zebedee. Bere piguna kathu-ka pumamna ngarra Jesus, “Pule, kardu nhinhi-ka da mange nangarrunu mani nganku-nu-yu?” ³⁶ “Ngarra-wa mange manarrunu ngay-yu?” Jesus kathu-yu mampirru.

³⁷ I piguna kathu-ka pumamna, “Nga. Ngarra nhinhi-re kardu Pule ngala thathpirr thinu da kangkarl pangu-ka, nganku-ka kardu pule ngala deyida mani ngenu i ngenhinganangurrunu mani ngarra nhinhi ngurru-yu batbat i thakunh-yu?” Parramkadharrpu piguna kathu-yu.

³⁸ Mu Jesus kathu-ka mampirru, “Nanku-ka da mange mere thathpirr the numabath da mange ngala da matha pana-yu ngarra narramngidharrpu-yu. Kardu pana ngarra

Jerusalem-ka thu pungithuknu puru i pangilututnu warda purru. I mange mere patha purunganu. Nanku-ka mange nhini deyida-nu pumanarrunu puru, na?”

³⁹ I piguna kathu-ka pumamna, “Yu, nganku-ka marda-wa ngumangankart nhini-yu.” I Jesus kathu-ka mampirru, “Yu, bere-ya. Mange-ka nhini da matha pumanarrunu-yu, i nhini-ka mange mere patha purunarrunu. ⁴⁰ Mu kardu pana ngarra penginganangurrinthanu ngarra batbat i thakunh-te-ka ngay-ka mere ngarra nukun mankungkarartnintha kardu nhini-yu. Mu Yile ngay-ka mampunkungkarart-wardarra-nintha kardu ngarra batbat i thakunh-te pininthanu-yu,” mampirru Jesus kathu-yu.

⁴¹ Bere kardu ngarra pulangay ngamere kardu 10 kathu-ka puyempirruyepup murrinh ngarra piguna James i John pumenadha pe ngarra Jesus i nhini-ka peneme-ka parrampirrurithi warda ngarra piguna nhini-nu-yu.

⁴² Bere nhini thangunu Jesus-ka panpunkuwerrneme kardu pulangay nukunu-yu i mampirruneme, “Nga peneme. The mana nanthinpunkuneme-ya kardu pule ngala ngala pangu kardu mere thatpirr Jews-ya. Kardu pule ngala ngala nhini-ka da tetemanthay pirrimpirra ngarra kardu-nu-yu. I kardu pule ngala pirrimpirra ngarra kardu wurnangat nimin-ya.

⁴³ “Mu nankuneme-nu-ka mange mere nginipunh nhini mani nanemenu. Kardu numi ngatha ngarra nankuneme marda mart kardu pule ngala pinarrunemenu, nhini nukunu-ka kunungingki-wa buynupaknu i manankumanpi-warda-ngatha-neme kurru nhini-yu. ⁴⁴ I kardu numi ngatha marda mart kardu kumparra pinarrunemenu, nhini nukunu-ka kunungingki-wa buynupaknu i manankumanpi-warda-ngatha-neme kurru. ⁴⁵ Nginipunh ngay mani kardu ngarra da kangkarl kathu ngurdamnarrathut-ka ngurrinidha da putek ngala kanhi kardu-wa-nu manmanpinu ngurru, mere kardu-nu pumangimanpinu puru. I ngana deyida ngurrinidha da kanhi-ka kardu-nu ngunarrapupnu i kardu-ka ngay-re-wa mananthibirnunu-yu. Ngay-ka ngunarrapupnu da mange wiye thangunu numedha nardi. I nhini thangunu-ka kardu mananthibirnu-nu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kamarrama

Matthew 20.29-34; Luke 18.35-43

⁴⁶ Bere Jesus i pulangay nukunu-ka parramkaruyneme ngarra da nan Jericho i pirrinidha-ngadha-neme pangu da. I bere ngarra pumpankardurr-te-warda-neme-ka wunku kardu wurnangat parrampunkuriwakneme, i kardu kamarrama manta pangu da dinidha ngurru ngarra da mayern. Kardu nhini-ka kardu bere matha wangu dinikaykaydha ku mani-nu. Murrinh nukunu-ka nan-wa Bartimaeus. I yile nukunu-ka nan-wa Timaeus.

⁴⁷ Bere ngarra nukunu-re Bartimaeus binthepup ngarra Jesus kardu Nazareth-mawu wurrinilidha manta ngarra nukunu, nhini nukunu-ka dimnakay warda i mamna, “Jesus, kardu tharntethbath ngarra King David thangunu kathu. Panhingamardathin ngadha ngay-nu i nangimanpinu.”

⁴⁸ Mu kardu wurnangat kathu-ka pumamna ngarra nukunu Bartimaeus, “Ya. Nadhap ngadha. Mere thinakaykay derrick da matha thi.” Mu nukunu-ka puy deyida wangu dininakaykaydha lurruth da matha i menadha dini, “Ya Jesus. Kardu tharntethbath ngarra King David thangunu kathu. Panhingamardathin ngadha ngay-nu i nangimanpinu.”

⁴⁹ Bere Jesus-ka pirret i murrinh mampirra ngarra kardu, “Ya. Niranakay kathu purrunu kanhi.” I nhini-ka pibimnakay warda kardu kamarrama nhini-yu i pumamna, “Ya. Le warda thi. Thewirnturt, kagu. Nukunu-ka pirrimpakay nhinhi-nu.”

⁵⁰ Bere nukunu Bartimaeus-ka nanhthi kawut nukunu kanthinyegar i kanampart i dempirnturt wurdawal kangkarl wangu i wurrininadha ngarra Jesus-nu warda wangu.

⁵¹ I Jesus kathu-ka mamna ngarra nukunu, “Thangku-nu? Mange ngarra-wa mampanu?” I kardu kamarrama kathu-ka mamna, “Pule, nangingkawathanu kamarl ngay patha ngurrubirlbirlnu.” ⁵² I bere Jesus kathu-ka mamna, “Ngay-ka manhingkawathanu kamarl ngarra nhinhi, nhini-ka murrinh ngarra ngay thanguu namngabath kamarl pana manhingkawathanu-yu. Mampa-ya nhinhi-ka thurrunu warda.”

Bere da nhini thanguu-re-ka kardu kamarrama nhini-ka wurrinibirlbirlidha warda i kardu kamarl-ka patha da matha mebaththa wurrini. I nukunu nhini-ka daniriwaktha warda wurrini ngarra Jesus-yu.

11

Kangkarlmawu Nadha Dini Da Jerusalem-nu Ngarra Ku Tangki-re Pinthanhinganardarridha

Matthew 21.1-11; Luke 19.29-38; John 12.12-19

¹ Bere nhini thanguu-ka Kangkarlmawu i kardu pulangay nukunu-ka punnedhaneme da Jerusalem-nu warda wangu. Bere parramkaruy-warda-neme da nan Bethphage i da Bethany i da palyirr nhini da, da nan Olive. I da-ka Jerusalem warda manta pardedhaneme-yu.

Bere Kangkarlmawu-ka mampirrukaynintha kardu pulangay nukunu perrkenku kardu purdunkuthukninthanu kumparra warra. ² I mampirrunintha, “Ya penintha. Kumparra warra thununinthanu thi da ngarra town kunungingki pangu-yu. I ngarra thanintharuynu-re-ka ku tangki wakal daninthangkardunu pangu da karrim. Ku-ka mendharrk-wa pirrim. I mere nangkai ngadha kanirdarrilaladha ku nhini-yu. I thurdunintharerethnu nanhthi rup i ku-ka naninthabathnu warda kathu thurru ngarra ngay kanhi. ³ Mu kardu ngatha murrinh kanhi manarruninthanu-ka, ‘Ya. Thangku-nu thurdannintharereth thanam ku pana-yu?’ Mu murrinh nankunintha-ka kanhi-wa numananinthanu-yu, ‘Nga. Pule ngankunintha-nu marda manganart ku kanhi-yu. Mu nukunu-ka mere pirdith deyida purdumpankarlnu.’” Murrinh-ka nhini-wa Kangkarlmawu mampirrunintha-yu. I bere wurdanpunkuthuk-wardanintha pangu warda wangu ku tangki nhini-nu-yu.

⁴⁻⁵ Bere penintha-ka naninthadha dini i ku tangki nhini-ka bangamninthardurt warda pirridha pangu ngarra thelput ngarra mayern ngala menadharrktha pirri ngarra tuwa manta. I bere ku nhini-ka wurdannintharereth warda. Mu kardu ngamere-ka parrampunkudharrpunintha i pumampirrunintha, “Ya penintha. Thangku-nu thurdannintharereth thanam ku tangki pana-yu?” ⁶ I penintha kathu murrinh ngarra Jesus mampirrunintha-ka pumampirru-warda-nintha murrinh nhini-yu. I bere kardu ngamere nhini-ka puddanpunkuthuk-warda-nintha ku tangki wanku-yu.

⁷ Bere nhini thanguu penintha nhini-ka meninthabaththa wurrini ku tangki nhini-yu ngarra Jesus-nu warda wangu-yu. I nanhthi kaligu penintha-ka yingamninthardarriwup ngarra pangkin ku tangki. I Jesus-ka kanarnarrila warda nhini-yu.

⁸ Bere Jesus-ka pinthanhinganardarridha ngarra ku tangki nhini-yu da Jerusalem-nu warda wangu. I kardu terert-ka nanhthi kaligu ngarra pigunu pardinaweweptha purni ngarra mayern pangu warra kumparra ngarra ku tangki-nu purrulilinu. I kardu ngamere-ka nithinu mulurn thay wath mani thanguu kathu pumunibewaththa punni i pingangkaweptha purni pangu warra kumparra ngarra ku

tangki-nu purrulilinu wunku Jesus wanku pinthanhinganardarridha. ⁹⁻¹⁰ Kardu wurnangat nimin-ya kumparra ngarra Jesus punnililidha i tiduk kathu ngarra Jesus parraniriwaktha punni. I kardu-ka punnikaykaydha i pumenanudha punni, “Ya, mampa. Pariparl-warda-ngime kardu Pule ngala kanthim kanhi-nu-yu. Yile neki-ka wurdannhethukngime kardu kanhi-yu. Mampa pariparl-nu-warda-ngime purru Yile neki-yu. Nukunu kardu kanhi-ka kardu Pule ngala paninu kardu nginipunh pangu mani ngalantharr murntak nekingime-yu nukunu King David-ya. Mampa pariparl-nu-warda-ngime Yile neki-yu.” Nhini-wa murrinh-yu punnikaykaydha-yu.

¹¹ Bere Jesus-ka pangarntuy warda da Jerusalem ngarra ku tangki pinthanhinganardarridha. I bere wurdanthut i ngarra murrinh church ngala kardu Jews pigunu kanardi warda. I yerrarr mengkadha wurrini. Mu da-ka nhini-ka da kungini-wa i nhini nukunu-ka nungardurr da nhini thangunu-yu. I wurdawurl da pangu deyida da nan Bethany wangu wunku pulangay nukunu kardu ¹² nhini punnedhaneme-yu.

Thay Mi Fig Mere Pinthangettha

Matthew 21.18-19

¹² Bere da thipinhire nhini-ka Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme da nan thangunu-yu da Bethany i punnedhaneme da Jerusalem-nu warda wangu.

Bere Kangkarlmawu-ka mi medeyi wurrinidha. ¹³ I da ngarra ngathparr da ngatha nukunu bamkardu-yu nanhthi thay nanhthi nginipunh mi kurrangarr mani thay nan-ya fig wunku mulurn terert wanku-yu. I wurrinidha pangu da ngarra thay nhini da mi-nu. Mu mi-ka mere berdurttha, wurda, mu nanhthi mulurn da matha dinidha. Mi-ka mere da ngatha pinthangettha ngarra thay nhini-yu.

¹⁴ Bere Jesus-ka murrinh mamna warda ngarra thay nhini-yu, “Nga. Nhinhi thay pana thirrim-ka mi-ka mere deyida thinthatutnu thirra i mere nangkai deyida paninhimurrknu ngarra mi nhinhi thangunu-yu.” I pulangay nukunu-ka pubimnayepupneme murrinh nhini menadha pirri ngarra thay-yu.

Kangkarlmawu Wurdanpunkarel Kardu Ngarra Ku Mani Pumenkapdaptha Purni Ngarra Da Church Ngala

Matthew 21.12-17; Luke 19.45-48; John 2.13-22

¹⁵ Bere peneme-ka bere ngatha wangu puy punnadhaneme i parramkaruyneme da Jerusalem da.

Bere Jesus-ka kanardi warda ngarra da church ngala kardu Jews pigunu. I kardu bampunkardu thelim pumedha pardi i payim pumedha pardi ku yinpi, ku thip, ku nenigut i nanhthi purrkpurk wanku ngarra da church ngala nhini-yu. Bere Jesus-ka wurdanpunkarel warda kardu nhini-yu. I daniwinhekpaktha wurrini nanhthi table kardu ngarra nanhthi pigunu kardu pana ngarra ku mani purninmatkuttha-yu. I wurriniwuthpuththa nanhthi chair kardu ngarra nanhthi pigunu kardu pana ngarra ku yinpi thelim pumedha pardi. ¹⁶ I murrinh mampirra, “Ya. Nanhthi pana i ku-ka mere nukun numabath nuru ngarra da church ngala kanhi-yu.”

¹⁷ Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh warda wurdanpunthethith kardu nhini ngarra wurdanpunkarel-yu i mampirra, “Nga. Yile neki-ka kanhi-wa murrinh nukunu yibimna-yu. I kanhi-wa mam-yu, ‘Thelput kanhi ngarra ngay-ka kardu-nu pirawatnu i parningangerrennu ngarra ngay kardu da pana-re ngangka thangunu-ya.’ Mu nanki-ka nubemkardurdu narnam kanhi ku mani-nu numampunkapdap narnam kardu ngarra terert thangunu kathu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

¹⁸ Bere ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddinethethiththa purni-ka puyemnayepupneme Jesus wurdanpunkarel kardu pana ngarra da church ngala pardidha. I nhini-ka parramnarithi-warda-neme. I murrinh pumemnungkuneme mange peneme ngatha, “Ya. Ngarra-re-wa Jesus

thu pubatnemenyu-yu?” Mu kardu nugarn peneme nhini-ka perremkamanhamneme ngarra Jesus-yu nhini-ka kardu wurnangat nimin-ya pumenanamardattha purni-yu ngarra murrinh nukunu wurdininthethiththa wurrini-yu.

¹⁹ Bere da thipinhi nhini-ka Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme da Jerusalem thanguu kathu-yu.

Thay Mi Fig Demkawath Warda

Matthew 21.20-22

²⁰ Bere da thipinhire nhini pankapurl peneme-ka puddamkawurlneme pumpanka da Jerusalem-nu warda wangu. I punnedhaneme i pubamkangkarduneme thay nhini-yu nanhthi nan-ya fig. Mu nanhthi-ka demkawath-wa kangkarl da kathu ngarra ngimalmin da mana pepe. ²¹ I nukunu Peter-ka wurdantherr thay nhini-yu i murrinh ngarra Jesus menadha pirri-yu nanhthi thay nhini-nu-yu. “Ya pule, dangkardu.” Peter kathu-yu mamna. “Kanhi karrim thay fig nhini-yu ngarra nhinhi nam mi mere deyida pinthatutnu pirra-yu. Nanhthi-ka demkawath warda thay kanhi-yu.”

²² Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nankuneme-ka murrinh thatpirr numanabathnuneme ngarra Yile ngay i mange nginipunh nhini deyida mani niyemanemenu nuru-ya. ²³ Kanhi-ka murrinh thatpirr-wa manarrunemenu kanhi-yu. Kardu nangkai ngatha murrinh thatpirr manabathnu ngarra Yile ngay, nhini nukunu-ka murrinh mana ngarra da palyirr ngala kanhi karrim, ‘Thurrurdurr pangu wangu i thununuku mange nhinhi ngarra lalingkin’. I nhini-ka da palyirr kanhi-ka kurrurdurr warda i kununuku warda mange nukunu ngarra lalingkin wangu.

²⁴ “I murrinh numi manarrunemenu. Ngarra Yile ngay-re nadharrpununeme-ka nhini murrinh thatpirr numanabathnuneme da panarrumutnuneme-ya i nhini nukunu-ka kanarrumut-da-matha-neme nhini-yu. ²⁵ I ngana deyida ngarra nankuneme-re niranangerrennemenu ngarra Yile ngay i thu kuy da ngatha marda pepe pirrim narnamnaneme ngarra kardu numi, nhini marra-re warra ngadha-ka nuyunayekumneme da ngarra mange wiye kardu ngarra numi kathu mamnarruneme-yu. I mere deyida nanariyithineme nhini-yu kardu ngarra nangkai ngatha-yu. I nhini thanguu Yile ngay-ka da mange wiye ngarra nankuneme-ka pirranankumaputhnu-warda-neme ngarra nankuneme-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Nugarn Ngamere Parrantharrpu Kangkarlmawu Nangkai Nimin Wurdanthuk Nukunu-yu

Matthew 21.23-27; Luke 20.1-8

²⁷ Bere nhini thanguu-ka Jesus i pulangay nukunu-ka puy punnadhaneme i puddamkawurl-deyida-neme pangu deyida da nan Jerusalem.

Bere ngarra nukunu-re Jesus wurrinilidha ngarra da church ngala nhini, ku yilarn ngala ngala i kardu pana ngarra murrinh law puddininthethiththa purni i kardu ngalantharr ngalantharr wanku purnenadhaneme ngarra Jesus-nu. ²⁸ I murrinh pumamnaneme, “Ya. Nhinhi-ka nangkai thanguu murrinh mampa kardu thurdanpunthethith thurran i kardu pana thurdanpunkarel ngarra da church ngala kanhi thanguu kathu-yu? Kardu pule ngala ngarra nimin wurdannhithuk da kanhi-yu?” Parramkadharrpuneme kardu nhini kathu-yu.

²⁹ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Mu nga. Ngay-ka murrinh deyida nganankudharrpunemenu. I murrinh thatpirr ngatha nangidhartnemenu nhini ngay-ka murrinh manarrunemenu warda kardu nangkai wurdanngithuk-yu da mange kanhi-nu ngamam ngurran-yu. ³⁰ Nga, murrinh mani numanganemenu. Nangkai kardu John the Baptist wurdanthuk-yu kardu pana-ya ngarra kardu daninluluwewudha wurrini kura-re-yu? Nangkai nimin thatpirr wurdanthuk

nukunu-yu? Yile neki thanguu kama i kardu thanguu kama-ya, ngarra nimin-yu?” Dampunkudharrpuneme Jesus kathu-yu.

³¹ Bere kardu peneme nhini-ka puddanadharlurldhaneme pe murrinh mange peneme ngatha. “Murrinh kanhi ngatha pumananemenu, ‘Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu’, nhini nukunu Jesus-ka murrinh manhenemenu warda, ‘Mu thangu-dha murrinh mere numenabaththaneme-yu ngarra nukunu John the Baptist-yu?’” ³² I ngana deyida murrinh kanhi ngatha pumananemenu, ‘Kardu thanguu-wa nukunu John the Baptist wurdanthuk-yu’, nhini-ka kardu wurnangat kanhi-ka ngarra warda mange kumanheneme nhini-yu?” Nhini-wa murrinh pumananudhaneme pe kardu peneme nhini-yu. I perrempunmanham kardu wurnangat, nhini-ka kardu wurnangat-ka the-wa panthidha purni Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu i murrinh ngarra Yile neki thanguu wurdanarrayiththa wurrini-yu.

³³ Bere kardu peneme nhini kathu-ka pumamna-warda-neme ngarra Jesus-yu, “Yaa. Ngankuneme-ka mere the ngumabathneme nangkai nimin wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu.” Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Yu, bere-ya. Nhini ngay-ka mere deyida manarru-nukun-neme nangkai ngay wurdanngithuk-yu i mange kanhi ngarra ngay ngamam ngurran-yu.”

12

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Kardu Wiyenpun Ngarra Mi Kadin Pirapedha Pardi

Matthew 21.33-46; Luke 20.9-19

¹ Bere nhini thanguu Kangkarlmawu-ka murrinh warda mampirra ngarra kardu murrinh yibimkamnum-ya, “Yu bere, kardu pule ngala mi grape bebirrbirrdha wurrini ngarra putek nukunu. I nanhthi palyirr bengkardadha wurrini kanhi-re daniwegattha wurrini. I mampatha nanhthi palyirr werlpen pewerti marda mi kakpa-nu i punnuriyerrknu me-re. I thelput kangkarl deyida bangamkarda kardu-nu pirrabirrbirlnu pi kardu nukun mi grape nhini kanidarrarart. Bere nhini thanguu-ka kardu ngamere pirrimpirrukayneme mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu parne. I murrinh mampirruneme, ‘Nga peneme. Mi ngarra grape-te thungku pebaynu-ka numuberartalnemenu i mi warda pumemarryerrnemenu nhini-yu.’ Bere nhini thanguu-ka kardu pule nhini-ka kanampart nungardurr warda mi kadin nhini-yu i da ngamengka-nu warda wangu nadha dini.

² “Bere da nakurl-te ngarra mi grape nhini-re demmay-ka kardu pule nhini-ka wurdanthuk kardu nugarn numi mi pumanayerrnemenu kardu pangu ngarra mi kadin nukunu piranapedhaneme parde. ³ Mu peneme nhini-ka pumangankartaneme i punnebatthaneme parde kardu nugarn pana ngarra kardu pule wurdanthuk-ka i puddankathukneme pangu deyida wangu i mi-ka grape-ka mami-wa nayeymadha dini.

⁴ “Bere nhini thanguu-ka kardu pule nhini-ka kardu numi deyida kathu wurdanthuk mi grape deyida-nu pumanayerrnemenu. Mu peneme nhini kathu-ka pubamkawerdupneme thu thay-re ngarra pelpith. I mange wirritmarnti parde-nadhaneme kardu nhini-yu ngarra kardu pule wurdanthuk-yu. ⁵ I ngana deyida kardu pule nhini-ka kardu nugarn numi deyida kathu wurdanthuk mi grape deyida-nu pumanayerrnemenu. Mu peneme nhini kathu-ka pumpankabat-deyida-neme i thu puddankarinumineme. Bere nhini thanguu kardu pule nhini-ka bere kathu wurdininthukthuktha dini kardu-ka numi numi-wa mi grape pangu da-nu. Mu peneme nhini-ka ngarra mi kadin piranapedhaneme parde-ka thu-ka pata kathu punninthuktha punni ngamere thu putput i ngamere thu puddininkurinumidhaneme punne.

⁶ “Bere kardu ngarra nugarn mana kardu ngarra pule nukun pumpanpunterdek-ka kardu numi warda kanthidha dini kardu purduthuknu-yu mi grape deyida-nu-yu. I kardu nugarn nhini mebertidha dini-ka wakal ngarra nukunu thathpirr-wa. I nukunu kardu pule nhini-ka memnu, ‘Wakal ngay ngatha pangu ngurduthuknu-ka nhini kama kununkumardaleneme i murrinh-yu kubinayepupneme.’ I bere kardu pule nhini-ka wurdanpirruthuk-warda-neme wakal nukunu ngarra peneme nhini-nu-yu.

⁷ “Mu peneme nhini ngarra nukunu-re pubamkangkarduneme-ka murrinh pumem-nungkuneme mange peneme, ‘Nga. Nhini da kunungam kem wakal nukunu thathpirr kardu pule-yu. Ngarra yile nukunu-re pupupnu-ka nukunu warda mi kadin kanhi-yu martnu i mabathnu pi-yu. Mu nga, ka. Purru-wa-neme i thu pubatnemenyu pangu da i nekineme warda mi kadin kanhi-yu pumartnemenyu i pumabathnemenyu pi-yu.’ ⁸ Bere peneme nhini-ka pumangankartaneme wakal nukunu kardu pule nhini-yu i thu pumpankabatneme i puddankarimumi-warda-neme nhini-yu. I nginipunh nukunu-ka punnungamkakuneme pangu wangu outside ngarra mi kadin.”

⁹ Bere murrinh nhini thanguu Kangkarlmawu kathu-ka mampirra deyida ngarra kardu-yu. “Nga. Ngarra kardu pule ngala mana kathu kurdiwurl ngarra mi kadin nukunu-ka ngarra mana warda mange nhini-yu marrunemenyu ngarra kardu peneme nhini-yu ngarra wakal nukunu thu pumpankabatneme-yu? Nukunu kardu pule ngala nhini-ka thu punkuthuknu-warda-neme i purdunkurimuminumenyu warda peneme nhini-yu. I kardu ngamere deyida pirrarrukaynuneme mi ngarra kadin nukunu piranapemenyu parne-yu.”

¹⁰⁻¹¹ I Kangkarlmawu kathu-ka mampirra deyida, “Nanki-ka murrinh rit ngadha numedha murrinh ngarra Yile neki nukun yibimnangurrkkurrk-yu. I murrinh-ka kanhi-wa, ‘Kardu nugarn pana ngarra thelput pubengkardadha punni nanhthi palyirr-te nanhthi palyirr numi punnungamku nhini-ka nanhthi wiye mana-wa pamam. Mu marra kanhi nanhthi palyirr ngala nhini-ka tetemam warda pirrim ngarra thelput nhini-yu. I da thelput nhini-ka yuthpan warda pirrim nanhthi palyirr nhini thanguu-yu. I Yile neki banpak nanhthi palyirr nhini-yu, i nhini-ka patha warda thathpirr.’ ”

¹² Bere ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr ngalantharr wanku murrinh pubimnayepupneme-ka, kardu peneme-ka pumangankamartaneme murrinh nhini Kangkarlmawu wurdanpunkuyithneme murrinh mampunkungkardarrathneme-yu. I nhini-ka parramnarithi-warda-neme i pumertadhaneme-wa. Mu wurda, peneme nhini-ka parnamkapartneme, nhini-ka perrempunmanham ngarra kardu wurnangat i nhini-ka parnampart warda Kangkarlmawu-yu i puy punnidha pangu warda wangu.

Kardu Parrantharrpu Kangkarlmawu Mange Yuthpan-nu Ku Mani Panamutmutnu Puru Ngarra Nukunu Caesar

Matthew 22.15-22; Luke 20.20-26

¹³ Bere kardu pule ngala ngala kathu pibimpirrukayneme kardu nugarn ngamere pana Pharisees i kardu ngamere nugarn pana ngarra pule Hered nukun, i pud-danpunkuthukneme ngarra Jesus-nu murrinh perrenathuk-mana-wa-neme murrinh merdarrithaktha kardu ngarra pule ngala wangu-ya.

¹⁴ Bere kardu peneme nhini-ka purnenadha-kathu-neme i murrinh pumamnaneme ngarra Jesus, “Ya pule. Ngankuneme-ka the-wa nganthinnhineme murrinh thathpirr-wa thurdanpirrayith thurran-yu ngarra kardu wurnangat warda ngatha i kardu pule ngala ngala wanku. I nhinhi-ka kardu mere nangkai ngadha themanham thani murrinh-yu. I nhinhi-ka da mange ngarra Yile neki nukun murrinh thathpirr thurdanpunthethith thurran. Mu nga. Ngarra-re murrinh law nekineme yibim-yu?

Mange-ka yuthpan ku mani-yu nganamutmut nguru kardu pule ngala ngarra ku Government-yu nukunu Caesar-yu? Mange nhini-ka yuthpan kama i mange wiye kama?" Parramkadharrpuneme peneme nhini kathu.

¹⁵ Mu Jesus-ka the menkumabaththaneme dini murrinh pangu pumenadhaneme pe-yu murrinh perranathuktha-mana-wa-neme i merdarrithaktha mana-wa ngarra pule ngala Caesar. I nhini-ka mampirru-warda-neme, "Ya. Thangku-dha ngay nerrangathuktha-mana-wa-neme-yu? Ku mani silver kathu numangabathneme kanhi i ku mani bangkardunu."

¹⁶ Bere peneme nhini-ka ku mani silver parramnamutneme. I nukunu Jesus kathu-ka mampirru-warda-neme, "Nangkal pelpith kanhi ngarra ku mani silver kanhi-yu? I nangkal murrinh nukunu yibim-yu?" I peneme kathu-ka pumamnaneme, "Pana-ka pelpith nukunu kardu pule ngala ngarra ku Government nukunu-wa nan-ya Caesar. I murrinh nukunu deyida wanku kabim pana-yu."

¹⁷ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Ku mani kanhi ku nukunu ngatha Caesar-ka nhini-ka nuddunangkarl pangu deyida wangu ngarra nukunu. I nanhthi pana deyida ngarra Yile neki nukunu-ka nhini-ka nuddunangkarlnu pangu deyida wangu ngarra nukunu." I bere kardu nhini-ka pumemnamardat-warda-neme ngarra Jesus-yu.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Kardu Ngarra Punniwuwuptha-ka Puddingkarlbirl-deyida-nu

Matthew 22.23-33; Luke 20.27-40

¹⁸ Bere kardu nugarn ngamere kardu nan-ya Sadducees purnenadhaneme ngarra Jesus. Kardu nhini-ka murrinh puddininthethiththa purni-ka kardu ngarra punniwuwuptha-ka mere deyida ku nginipunh puddingkarlbirlnu nhini-yu.

Bere kardu peneme nhini kardu Sadducees-ka murrinh warda pumamnaneme ngarra Jesus murrinh perranathuktha-mana-wa-neme, ¹⁹ "Ya pule. Kanhi-wa murrinh law ngarra nukunu Moses dannherililneme da murntak warra-yu, 'Kardu nugarn ngatha kupup-ka i palngun nukunu kanampart i kardu manangka wakal da ngatha, nhini-ka ngathan nukunu kathu warda mabert i benginthalet kardu palngun nhini-yu. I nukunu nhini-ka kardu wakal yingammapup warda kardu palngun nhini-yu ngathan nukunu yibimpup nukun-yu.' Nhini-wa murrinh law Moses darntilil-yu."

²⁰ I kardu peneme nhini-ka murrinh deyida pumamnaneme ngarra Jesus-yu, "Nga. Murrinh kanhi nguddimpayithnemenu. Kardu-ka 7-wa ngathan ngathan-yu. I bere kardu ngathan kumparra warra ngadha manganmert i bemnginthalet kardu palngun-yu. I kardinginthadha i yibimpup kardu nugarn nhini i manangka wakal. ²¹ I nhini thangu-ka kardu ngathan nukunu numi deyida manganmert i bemnginthalet kardu palngun nhini-yu, kardinginthadha i yibimpup deyida kardu ngathan nhini i manangka wakal da ngatha. Nhini thangu-ka kardu ngathan numi deyida manganmert i bemnginthalet kardu palngun nhini-yu, kardinginthadha i yibimpup deyida kardu ngathan nhini i manangka wakal da ngatha. ²² I mange-ka nginipunh nhini mani-wa pumedha punni-yu ngathan ngathan ngamere nhini-yu, i wakal-ka manangka wakal da matha. Bere nhini thangu-ka ngarra pirriniwuwuptha-ka kardu palngun nhini deyida wanku yibimpup." ²³ Nhini-wa murrinh peneme nhini kathu puddamnayithneme-yu.

I pumamna-deyida-neme, "Mu nga pule. Da nakurlnu da ngala ngarra nhini-re kardu ngarra wurnangat-te puddingkarlbirlnu-ka kardu ngathan ngarra nimin nangkun nigunu thatpirr warda-yu kardu palngun nhini pingenu-yu da nhini-nu-re-yu? Nhini nigunu-ka nangkun nigunu-ka 7-wa menkaduktha kardi-yu da ngarra putek kanhi-yu."

²⁴ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nankuneme-ka mere thatpirr the numa-bathneme murrinh ngarra Yile neki nukunu. I mere the numabathneme nanhthi

lurruth ngarra nukunu-yu. Mu murrinh ngarra numamnganeme-ka mere thathipirr murrinh nhini-yu. ²⁵ Mu nga. Da nakurlnu da ngala ngarra nhini-nu-re kardu ngarra wurnangat-te puddingkarlbirlnu-ka kardu nugarn i kardu palngun mere ngarra deyida benginhaletnu da ngarra nhini-nu-re-yu, wurda. I kardu mere nangkal deyida bayenu kardu palngun i nugarn da ngarra nhini-re-yu. Mu kardu wurnangat warda ngatha puyemanu puru ku nginipunh angel mani-ya da kangkarl pangu karnam-ya. I mere nangkal da matha benginhaletnu, wurda da matha.

²⁶ “I kanhi murrinh numi-yu ngurdinarruyithnemeni murrinh ngarra kardu puddingkarlbirl-deyida-nu. Nankuneme-ka murrinh rit ngadha numedhaneme-ya murrinh pana ngarra nukunu Moses i thay nhini pirrinamumtha da murntak warra-ya. Da nhini-re-ka Yile neki kathu mamna Moses, ‘Ngay-ka kardu Pule ngala ngempirruneme ngarra kardu ngalantharr murntak nan-ya Abraham, Isaac i Jacob.’ Nhini-wa murrinh-yu mamna ngarra Yile neki thanguu kathu-yu ngarra Moses-yu. I ngarra murrinh nhini-re mamna-ka kardu ngalantharr murntak nhini-ka pirrinewuwuptha-wardarra-neme nhini-yu da ngarra putek ngala kanhi. ²⁷ Mu puddamkangkabirl-weyida-neme ngarra nukunu wangu Yile neki parnamkaneme. Yile neki-ka dimpirra-wa kardu Pule ngala kardu wurnangat warda ngatha kardu ngarra birnu da matha parnam. Nukunu-ka mere Pule ngala ngarra kardu punniwuwuptha-yu, wurda. I nhini murrinh pana ngarra nuddanpunthethith numpan-ka mere thathipirr murrinh nhini-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

*Kangkarlmawu Wurdamyith Ngarran Nimin Murrinh Law Ngala Thathipirr-yu
Matthew 22.34-40; Luke 10.25-28*

²⁸ Bere ngarra nukunu-re Jesus i kardu nhini murrinh pumenanungkudhaneme pirrine-ka kardu nugarn numi-ka wurrinirrudha-warda-kathu-neme pangu da i binarruyepupthaneme pirri murrinh nhini-yu. Nukunu kardu nhini-ka kardu ngarra murrinh law kardu Jews pigunu-wa wurdininthethiththa wurrini. I nukunu kardu nhini-ka bimnayepup ngarra Jesus murrinh patha da matha dampunkudhartneme ngarra kardu nhini-yu. I bere nukunu nhini-ka pangu deyida dantharrpu Jesus i mamna, “Ya. Nukunu Moses-ka murrinh law terert dannhemutneme. Mu murrinh-ka ngarra nimir murrinh ngala thathipirr-yu?”

²⁹ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Kanhi-wa murrinh law ngala thathipirr-yu. I nubingayepup kathu kardu pana narrarntethbath ngarra ngalantharr murntak nan Israel. Nga, ‘Yile neki da matha ku Pule ngala thathipirr dimnarra-yu. ³⁰ I nanki-ka marda thathipirr numartnu nuru Yile neki wunku marda-ya i wunku mukmuk-ya wunku ngepan-ya wunku nginipunh wanku.’ Nhini-wa murrinh law ngala thathipirr-yu i kumparra-yu. ³¹ I murrinh law numi darntethbath-ka kanhi-wa, ‘Nginipunh nanki deyida mani marda numemnurt numpan i nimnupe numpan-ya nhini nanki-ka marda numanartnu nuru i niranpe-deyida-nu nuru kardu ngamere-yu.’ Kanhi-wa murrinh law perrkenku ngala thathipirr-yu,” Jesus kathu-yu mamna kardu nhini-yu.

³² Mu kardu nhini kathu-ka mamna ngarra Jesus deyida, “Nhini-ka murrinh-ka yuthpan da thathipirr, pule. Yile neki da matha ku Pule ngala thathipirr-yu. ³³ I murrinh yuthpan da matha kardu nganki-ka marda ngumartnu nguru nukunu-yu wunku marda i wunku mukmuk i wunku nginipunh wanku. I kanhi deyida wanku kardu-ka marda ngumanartnu nguru i ngiranpenu nguru nginipunh nganki deyida mani marda ngumemnurt ngumpan i ngimnupe ngumpan-ya. Mu nganki-ka ku bere matha wangu ngumpanthuk ngumpan ku thip-yu i nginnangampek ngumpan nhini-ka Yile neki weyida marda ngumanganart ngumpan. I nhini-ka ngala-wa, mu ngala thathipirr-ka murrinh law perrkenku pana ngumabathnu nguru-yu.”

³⁴ Kardu nugarn nhini-ka murrinh patha da matha danthart Jesus-yu. I nhini Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka denthengkarnirn thurran yuthpan da matha i da-ka manta warda Yile neki ku Pule ngala pimpanu ngarra nhinhi-yu.”

Bere nhini thanguu kardu-ka dala pumamnamarda warda i mere ngarra warda murrinh perradharrpudha ngarra nukunu Jesus-yu.

*Kangkarlmawu Dampunkudharrpuneme Ngarra Kathu Christ Darntethbath-yu
Matthew 22.41-46; Luke 20.41-44*

³⁵ Bere nhini thanguu Jesus-ka wurdininthethiththa dini kardu ngarra church ngala kardu Jews pigunu-yu. I murrinh mampirra, “Nga. Kardu pana ngarra murrinh law nukun puddannanthethith pumpan-ka nginipunh kanhi mani-wa murrinh pamam pumpan-yu, ‘Nukunu Christ-ka kardu darntethbath ngarra nukunu thanguu kardu ngalantharr murntak King David-ya.’ Nhini-wa pamam pumpan-yu. Mu thangu-ku nu murrinh nhini-yu pamam pumpan-yu?” Jesus kathu-yu dampuntharrpu.

³⁶ “Nga. Ngepan Yile neki nukunu murrinh mamna David murrinh ngarra darntilil-yu da murntak warra. I murrinh-ka kanhi-wa, ‘Yile neki murrinh mamna ngarra pule ngay.’ Kanhi-wa murrinh mam-yu, ‘Nhinhi-ka kanhi-re thinu ngarra ngay batbat-te i kardu pule ngala thinu-yu. I kardu pana ngarra mere marda kumanhert kuru nhini ngay-ka ngirranputhnu pangu warra kumparra ngarra nhinhi. I nhinhi-ka kardu pule ngala warda thirranu ngarra kardu nhini-yu.’ Nhini-wa murrinh David darntilil-yu.”

³⁷ I Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Nukunu David mam-ka kanhi-wa murrinh-yu, ‘Nukunu Christ-ka kardu pule ngala ngay-wa.’” I Jesus mampirra deyida, “Mu ngarra-re nukunu Christ-yu kardu darntethbath ngarra David thanguu-yu? Nukunu Christ-ka kardu pule ngala-wa dim,” murrinh wurdamnuyith Jesus-yu.

Bere kardu wurnangat ngarra pubimnayepup murrinh nhini-ka kardu le nimir pardinadha-ya murrinh ngarra nukunu Jesus wurdanpunthethith-yu.

*Kangkarlmawu Mampunmardawerr Ngarra Kardu Pana-nu Ngarra Murrinh Law
Puddininthethiththa Punni
Matthew 23.1-36; Luke 20.45-47*

³⁸ Bere Kangkarlmawu-ka murrinh numi deyida wurdininthethiththa dini i mampirra, “Nga kardu. Thawath wangu nururranu kardu nugarn pana ngarra murrinh law puddannanthethith pumpan-yu. Kardu nhini-ka marda pumangannanart pumpan kardu pule ngala da matha nubankardunu i nantiparlunuru i ‘Pule’ numarranuru. I nhini weyida nanhthi kaligu pangkuy nanhthi patha pubardurdi pumpan i pumpannilili pana ngangka-re ngarra kardu wurnangat pirrimkadhuk-ya. Nhini-wa mange-yu le pumpan-yu.

³⁹ “I ngana deyida ngarra da church mana parnardi-ka nhini-ka ngarra da chair patha da matha ngarra kardu pule ngala ngala nukun parnapup-ya. I ngana deyida ngarra kardu wurnangat-te puyemperr pirrim mi dhepdhep-nu-ka nhini-ka le-wa parnam ngarra da chair patha deyida parnawup ngarra kardu pule ngala ngala nukunu-ya. Nhini-wa mange-yu le pumpan-yu.

⁴⁰ “I ngana deyida kardu nhini-ka mere kiranpe karni kardu palngun mekmunurr. Mu nanhthi purrkpurk i ku mani pigunu parnampunmakut parnam. I ngana deyida pumemnurart pumpan nginipunh kardu patha mani nhini-ka murrinh pirdithme parnamnangerren ngarra Yile neki. Nhini-wa mange-yu kardu nhini le parnam-yu. Mu Yile neki-ka mere marda manart kurru mange pana ngarra pumenthart pumpan da ngarra mange nukunu parrarntiwak mana pumpan-yu, nhini-ka da nakurl-te purdunkartelnu thathpirr kardu nhini-yu,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirruneme.

Kardu Palngun Mekmunurr Ku Mani Kunungingki Kanammardawu Ngarra Nanhthi Box

Luke 21.1-4

⁴¹ Bere nhini thanguu Jesus-ka kanawup manta ngangka da ngarra nanhthi box ngarra kardu ku mani pubunimardardurdidha pi ngarra da church ngala nhini pirridha-yu. I kardu ngathayida dirrankadha dini ku mani kardu pubunimardardurdidha pi. I kardu wurnangat wunku ku mani ngala wunku pubunimardardurdidha pi ku mani terert ngarra nanhthi box nhini-yu Yile neki nukun. ⁴² I nhini thanguu-ka kardu palngun mekmunurr warda kathu wurrinidha wunku ku mani kunungingki mebaththa wurrini. I nigunu-ka kanammardawu ku nginipunh five cent perrkenku ngarra nanhthi box nhini-yu.

⁴³ Bere nhini thanguu-ka Jesus mampirrukayneme kardu pulangay nukunu i mampirruneme, “Nga peneme. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrunemeni kanhi-yu. Kardu mekmunurr kurran pangu ku mani ngala thathpirr kanammardawu-yu ngarra nanhthi box pana-yu, ku-ka dimpunpewal ngarra kardu ngamere-yu.

⁴⁴ “Mu kardu pangu karrimkadhuk-ka ku mani ngarra pumarntimut thanguu pimardathpuththa-yu, mu kardu palngun mekmunurr pangu-ka nanhthi pangu banmardardi nanhthi-ka nanhthi bere matha mebaththa kardi-yu, i nhini nanhthi-ka mananhthi warda kathu mi-nu-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

13

Kangkarlmawu Wurdamyith Kardu Puyimpurrnu Puru Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu

Matthew 24.1-2; Luke 21.5-6

¹ Bere Jesus-ka yungawuy ngarra da church ngala pigunu kardu Jews i nungardurr warda. I kardu numi pulangay nukunu kathu mamna, “Pule nga. Da church ngala kanhi karrim-ka pubuniwakpaktha purni nanhthi palyirr ngala ngala nawa? I da-ka church ngala thathpirr kanhi-yu i da-ka patha-wa.” ² Mu Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Da church ngala kanhi ngarra damkardu thirrim-ka da nakurl-nu-wa kardu-re pubayimpurrnu puru palyirr terert kanhi-yu. I nanhthi palyirr ngala ngala kanhi-ka da pana ngangka-re buymardarrurrnu purru.”

Kardu Ngarra Yile Neki Nukunu Da Tetemanthay Pubardurtnu

Matthew 24.3-14; Luke 21.7-19

³ Bere nhini thanguu Jesus i pulangay nukunu-ka punnadhaneme i pirrimkamar-dawithneme da palyirr nan-nu Olive i da kangkarl parnamkawupneme i pumengkadhaneme pirrine pangu wangu ngarra church ngala nhini da pirabaththaneme pirrine.

Bere ngarra kardu makardu mana warda-ka peneme Peter, James, John i Andrew purnenadhaneme ngarra Jesus i pumamnaneme, ⁴ “Ya pule. Minthire kardu thu kuy pubayimpurrnu puru-yu da church ngala pangu karrim-yu? I ngarra-re-wa kardu ngankuneme the ngumabathnemeni-yu ngarra da manta-nu warda-yu da nhini-re pubayimpurrnu puru-yu? I kanhi deyida numi-yu, ngarra-re-wa the ngumabathnemeni da ngarra manta-nu warda ngarra da nhinhi-re kardu Pule ngala thathpirr thingarranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha?” Parramkadharrpuneme.

⁵ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Nankuneme-ka thawath wangu nanemene mere nangkai nukun murrinh thirrukduk kanarruyirrarart-nukun-neme. ⁶ Nga. Kardu nugarn terert warda kathu purunu nhini-yu i murrinh panarrayirrarartnu parni nginipunh murrinh kanhi mani-ya pumanarranu-ya, ‘Ngay-ka Christ-wa. I Yile neki wurdanngithuk ngay-yu.’ I kardu wurnangat ngamere deyida murrinh nhini pumarabathnu puru kardu nhini-yu.

⁷ “I nanki-ka nubirrayepupnu karddu wurnangat thu kuy ngala da matha puyuwurdupnu da manta kanhi ngatha-ya. I nuyurrayepupnu karddu wurnangat thu kuy ngala puyithuknu puru da ngathparr pangu wangu-ya. Mu nanki-ka mere nenham nukun da nhini-re-yu, mange-ka nginipunh nhini mani-wa puyemanu puru-yu. Mu da putek kanhi-ka mere da ngatha panirikerdeknu da nhini-nu-re-yu. ⁸ Karddu wurnangat warda pumethanu puru da ngamengka da numi numi nhini thangunu kathu. I karddu pule ngala ngala i karddu ngarra peneme ngatha pumethanemenu puru-ya. I da putek-ka purrurangkaltangkalnu da pana ngangka-re-ya. I karddu wurnangat-ka mi dhepdhep-ka mami parninu. I da nhini-re-nu-ka karddu-ka da tetemanthay pubardurtnu puru da puretnu-yu.

⁹ “I nga. Thawath-nu deyida wangu. Karddu-ka mere marda pumananartnu puru nhini-ka ngay thangunu weyida narramngiriwak numpan nhini-yu. I karddu-ka purunanngawurtnu i pumananbertinu puru ngarra murrinh court wangu. I karddu thu punanthuknu puru ngarra da church-ya. I nhini thangunu-ka pumananbertinu puru ngarra karddu pule ngala ngala. I kumparra pangu warra pubunanpaknu ngarra karddu pule ngala ngala nhini da, nhini-ka ngay thangunu weyida marda numanganngert numpan. I da nhini-nu-re-ka murrinh nuddurrayithnu karddu nhini-yu murrinh ngarra ngay thangunu-yu. ¹⁰ Mu da putek kanhi-ka mere da ngatha panirikerdeknu da nhini-re-yu. Mu da marra-re warra ngadha-ka murrinh thelerrdhe patha ngarra ngay nanthelerrnu nuru da ngarra pana ngangka-re-ya ngarra karddu wurnangat warda ngatha.

¹¹ “I karddu pana-re ngarra purunanngawurtnu-ka i murrinh court wangu pumananbertinu puru-ka, nhini nanki-ka mere numenumardawerr nukun murrinh numarranu-yu ngarra karddu pule ngala ngala wangu. Mu Ngepan ngarra Yile ngay-ka murrinh panarramutnu ngarra karddu pule ngala ngala wangu murrinh numarranu-yu. I murrinh ngarra nururrangerrennu-ka nhini-ka murrinh ngarra Ngepan Yile ngay thangunu kathu i mere murrinh nanki thangunu nhini-yu.

¹² “Karddu-ka mere marda pumanartnu karddu ngarra ngay parramngiriwak pumpun-yu. I pumanbertinu puru karddu ngarra ngay-yu ngarra karddu pule ngala ngala wangu-yu thu punthuknu-yu pudduntinuminu-yu. Nginipunh kanhi mani-ya karddu-ka karddu ngathan nukunu mabertinu purru thu pubatnu-ya. I karddu yileyile-ka wakal nukunu mabertinu purru pangu wangu thu pubatnu-yu. I karddu-ka yileyile i kalekale pigunu pumanbertinu puru pangu wangu thu punkuthuknungime puru-yu. ¹³ Karddu wurnangat warda ngatha mere marda pumananartnu puru, nhini-ka ngarra ngay thangunu weyida marda numanganngert numpan-yu. Mu karddu nangkai ngatha bere ngatha wangu pangiriwaknu thathpirr pani i mere kaningipart nukun-ka karddu nhini-ka bere matha wangu paninu ngarra ngay-yu da kangkarl wangu-yu.”

Karddu Walmamka Thathpirr Pirranu Ngarra Da Church Ngala Karddu Jews Pigunu

¹⁴ Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Nga. Murrinh kanhi-ka nubiyepup-thathpirr-neme i numangimartanemenu. Nga, nubangkardunu karddu walmamka karddu kurdumparle thathpirr pirranu ngarra da church ngala pangu-yu. Nukunu nhini-ka Yile ngay mere marda thathpirr mart kurru. I nukunu nhini-ka mere mani kanirdi i kirra ngatha ngarra da church pangu-yu. Mu ngarra nukunu-re nubangkardunu pirranu pangu-ka tharra pirtpirt da matha nunnuwinhatnu ngarra da palyirr da ngathparr pangu wangu-yu nanki-yu karddu ngarra da Judea narnam-yu.

¹⁵ “I ngarra da nhini-nu-re-ka karddu ngatha pinu ngarra thelput werlpen da kangkarl kathu-ka, nukunu nhini-ka mere deyida kanirdi ngarra thelput nukunu nanhthi purrkpurk nukunu-nu panikutnu, mu tharra da matha punuwinhatnu ngarra da palyirr-nu wangu-yu. ¹⁶ I karddu deyida ngarra mi kadin panirurtuynu

ngatha-ka, nukunu nhini-ka mere deyida pununu pi pangu ngarra thelput nanhthi kawut nukunu-nu martnu, mu tharra da matha punuwinhatnu nhini-yu ngarra da palyirr-nu wangu-yu. ¹⁷ I da nhini-nu-re-ka da-ka tetemanthay-wa pubardurtnu kardu palngun-yu kardu ngarra putput purunu-yu i kardu palngun pana ngarra kardu mamay punthaygurduknu puru ngapurlu. ¹⁸ Nhini Yile ngay nadharrpunu da tetemanthay nhini-ka mere karuy nukun da ngarra burrburr-yu.

¹⁹ “I da nhini-re-ka kardu wurnangat warda ngatha da tetemanthay nimin-ya pubardurtnu thu kuy ngala nhini thangu-nu-yu i da nginipunh nhini mani-ya. I da ngarra marra-re kathu ngarra Yile ngay mampatha da putek ngala kanhi i kardu wanku mampatha i da ngarra marra kanhi da mana thim-ka da tetemanthay ngala nimin-ka mere puberdurdurththa puyi da nhini-re-yu, mu da tetemanthay ngala nimin-ka kurran-wa kathu nhini-yu da nakurlnu-yu. I da tetemanthay ngala nhini thangu-nu pirtalnu-ka nhini-ka mere deyida paninu warda nhini-yu. ²⁰ Mu da tetemanthay ngala nhini ngatha pirranu bere ngatha wangu-ka nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha puruwuwupnu nhini-yu. Mu Yile ngay-ka mere warda purdumurlnu da tetemanthay ngala pirdithme nhini pirranu-yu. Mu pangu da wangu ngaliwe bartal-da-nu-matha da tetemanthay nhini-yu kardu pana-nu kardu ngarra nukunu thatpirr kardu ngarra mampunkarart-ya.”

²¹ Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Nga. Da ngarra nhini-nu-re-ka kardu ngamere kama murrinh pumanarranu-ya murrinh nginipunh kanhi mani-ya, ‘Nga nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim kanhi, Yile neki kathu wurdanthuk nukunu-yu.’ I ngana deyida murrinh kama pumanarranu-ya, ‘Nga nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim pangu-ya.’ Mu murrinh nhini-ka mere thatpirr murrinh nhini-yu, murrinh thirrukduk-wa. I mere murrinh nukun numarrabath nhini-yu.

²² I kardu parurtuynu pira kardu Christ thirrukduk-ya kardu pumenurartnu parni Yile ngay mana-wa kurdunthuk. I ngana deyida kardu nugarn ngamere deyida parurtuynu pira kardu pumenurartnu parni murrinh ngarra Yile ngay mana-wa kurdurrayith kani. Mu kardu nhini-ka kardu thirrukduk deyida. I kardu nugarn nhini-ka mange ngala ngala terert puyemanu parni-ya wunku nanhthi lurruth ngala deyida puyemanu parni. I kardu wurnangat warda ngatha pumerramardatnu parni. I kardu nhini kathu-ka panarrayirrarartnu parni kardu wurnangat warda ngatha i nanki kama kardu ngarra Yile ngay nukunu-yu kanarrayirrarart nukun.

²³ Mu nhini-ka kardu-ka thawath wangu-wa nururrabirlbirlnu-yu kardu thirrukduk-wunthay nhini-nu-yu. Ngay-ka mamnarruneme ngem murrinh terert kanhi-ka the numabathnemenue da nhini-yu paruynu-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

*Kangkarlmawu Purdiwurl-deyida-nu Kathu Da Ngarra Putek Ngala Kanhi
Matthew 24.32-35; Luke 21.29-33*

²⁴ “I nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Ngarra thu kuy ngala nhini i da tetemanthay ngala nhini thangu-nu-ka nanhthi ngunga-ka mere warda palarrangnu pirra, wurda warda nhini-yu. I ngana deyida nanhthi merrk-ka mere warda pangkawipnu pirra-yu. ²⁵ I nanhthi pilinh-ka parniyimpurrnu kangkarl kathu-yu. I nanhthi pana kangkarl karnam-ka pirangkaltangkalnu warda nhini-yu.

²⁶ “I da nhini thangu-nu kardu-ka pubangingkardunu ngay kardu darrikardu nanki thatpirr-ka ngurrunu kathu ngarra kalakkalak ngurrurdurdu-nu kathu. I pubangingkardunu kardu Pule ngala thatpirr warda ngurrunu nhini-yu wunku nanhthi lurruth ngala i ngay da matha warda pangilarrangnu purru-yu. ²⁷ Bere nhini thangu-nu-ka ku angel warda ngurdunthuknu kardu ngarra Yile ngay nukunu purunmetkutnu i punperrnu puru da pana ngangka-re-ya. Kardu nhini ngarra Yile ngay menkararttha wurrini da ngala kurran kanhi i ngangka-re-ya.”

²⁸ Bere Jesus-ka murrinh deyida wurdampirruyithneme i mampirruneme, “Nga. Numangkathannu nanhthi thay thanguu kathu. The mana nanthin-ya nanhthi marlanpakpak ngarra thay-yu pangarntuy warda-ka nhini-ka da thangu manta warda nhini-yu, nawa? ²⁹ I mange nginipunh nhini deyida mani-ya ngarra nanki-re nubangkardunu nanhthi kangkarl nhini pamanu purru-ka nhini-ka the numabathnu da-ka manta warda ngay ngurdiwurlnu da putek ngala kanhi-yu i Yile ngay-ka ku Pule ngala thatpirr warda pinu nhini-yu.

³⁰ “Nga, murrinh thatpirr kanhi-yu. Thu kuy ngala nhini i da terert nhini ngarra ngay ngurdinarruyiththaneme ngini-ka da nhini-ka panarraruynu ngarra kardu wurnangat kanhi-re kardu birnu da ngatha numpan-yu. ³¹ I nga, nanhthi ngunga, merrk, nanhthi pilinh i da putek ngala kanhi-ka nanhthi mananhthi-nu warda i manangka da-nu warda panirikerdek-da-nu-matha. Mu murrinh thatpi ngarra ngay-ka mere ngarra nukun kanirikerdek, wurda.”

Kardu Mere Nangkal The Mabath Da Nhini-yu Ngarra Kangkarlmawu Purdiwurlnu Kathu-yu

Matthew 24.36-44

³² “I nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Mu da nhini-nu-re ngarra ngay deyida ngurdiwurlnu kathu-ka, kardu-ka mere nangkal-wa the mabathnu da nhini-nu-yu. I ku angel deyida wunku mere the pumabathnu-yu i ngay deyida wanku da nhini mere the mabathnu-yu, ngay ngarra wawal nukunu thatpirr-ya. Mu Yile ngay da matha the kanthin dim da ngarra ngay purdungithuk-deyida-nu-yu ngarra ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu. ³³ Mu nhini nanki-ka niranunginikatnu i nuyungabirlbirlnu, nhini nanki-ka mere the numabath ngarra ngay ngurrunu kathu-yu.

³⁴ “Mu nga. Da nhini-re ngarra ngay ngurrunu kathu-ka kardu mange nginipunh nugarn pana mani-ya da ngarra mayern ngathparr wangu nadha dini. I thelput nukunu kanampirrapart ngarra kardu wurlk nukunu pumenadha pardi kardu ngarra da piranapedha pardi-ya. I kardu nhini-ka wurlk dampirramut i murrinh mamna kardu numi ngarra nanhthi tuwa menadharlurldha pirri, ‘Ya. Bere ngatha wangu thirrangabirlbirlnu kathu i thirrangamardamardanu ngarra ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.’ ”

³⁵ I Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Ngay-ka kardu nugarn nginipunh nhini deyida mani ngarra thelput nukunu pangu mebaththa dini-ya. I nanki-ka kardu nginipunh pana mani ngarra wurlk pumenadha pardi. I nhini nanki-ka nuyungabirlbirl-nu i narningamardamardanu, nhini-ka mere the numabath minthire kama ngurdinarrawurl-deyida-nu kathu-yu, da kungini kama-ya, da kalkkalk kama-ya, da pangkararanu kama-ya i thipinhire pungkapurlnu kama-ya.

³⁶⁻³⁷ “Mu nanki-ka mere the numabath ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu, nhini-ka nuyungabirlbirlnu bere ngatha wangu, da pirtpi da matha ngurdinarrawurl nukun kathu-yu. I mere nuyungiyekum nukun ngarra ngay kathu ngurdiwurlnu-yu, mu nuyungabirlbirl-da-nu matha i narningamardamardanu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

14

Kardu Nugarn Ngamere Puddamyith Ngarra-re Kangkarlmawu Thu Pubatnu
Matthew 26.1-5; Luke 22.1-2; John 11.45-53

¹ Bere kardu Jews-ka pubenangkardurdu punni da Jerusalem pangu-yu da thangu terert-yu. I mi-ka pulleth mi lawam werlpen. I da-ka nhini murrinh-ka da nan-wa Passover. Bere da-ka da nhini-wa i kardu wurnangat nimin-ya pubemkardurdu

warda da Passover-nu-ya. Mu da-ka da perrkengku warda wangu pirri mange ngarra punniret warda da Passover nhini-nu-yu.

Bere da nhini-re-ka ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka murrinh dederrk-te puddanayiththa punni ngarra-re Kangkarlmawu pumartanu-yu i thu pubatnu i puddurinumnu-yu. ² Kanhi-wa murrinh-yu kardu nugarn nhini pumenanudha punni-yu, “Ya nga. Ngarra kardu-re murrinh tiparlti ngarra Yile neki wangu partalnu-re-ka i mi lawam werlpen nhini parikerdeknu-ka nhini-ka Kangkarlmawu warda pumartanemenu. Mu marra kanhi ngatha pumarta-nukun-neme, kardu-ka kanhirithi-nukun-neme i thu kunhituk-nukun-neme nhini-yu.”

Kardu Palngun Nanhthi Oil Kangunu Patha Dampewewu Ngarra Pelpith Nukunu Kangkarlmawu

Matthew 26.6-13; John 12.1-8

³ Mu Kangkarlmawu-ka da nan dinidha-yu da Bethany ngarra thelput Simon nukunu. I nukunu Simon nhini-ka matharr leprosy kanthidha wurrini da murntak warra-yu.

Bere ngarra nukunu-re Jesus mi dhepdhep dinimurrktha-ka kardu palngun wurrininadha wunku nanhthi oil kangunu patha nimin-ya ngarra nanhthi pul-te. I bere mantharl i dampewewu ngarra pelpith nukunu Jesus-yu. Kardu palngun nhini-ka da murntak warra manganart nanhthi oil kangunu patha nhini-yu i ku mani ngala-wa pay mam manganart nigunu-yu. I murrinh nanhthi oil-ka nanhthi nan-wa nard.

⁴ Mu kardu ngamere-ka mampunkumardarakineme ngarra palngun nhini-yu i murrinh pumenanungkudhaneme pirrine, “Ya. Thangku-dha nanhthi oil pangu-yu dampewewu-yu? Nanhthi-ka wurdanpi-wa. ⁵ Nigunu nanhthi-ka denhemuttha-wa-neme i nekineme-ka nanhthi warda thelim thumedhaneme nhini-yu ku mani ngala-nu-ya, i nhini ku mani nhini-ka therrumutmuttha-warda-ngime kardu ngarra mananhthi-wunka-ya.” Murrinh tetemam da matha pumenanungkudhaneme pirrine.

⁶ “Ya. Pama da pi,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Thangku-dha murrinh pana ngarra nigunu numamkardarrithakneme nirrimka-yu? Mange ngarra nigunu mamnga-ka mange lelunh-wa nhini-yu.” ⁷ I ngana deyida Jesus kathu-yu mampirruneme, “Kardu pana ngarra nanhthi mananhthi-wunka-ka kardu bere matha wangu perduynu parni kanhi da i ngarra marda-re numankurtneme-ka kardu-ka numankumanpinu-weyida-neme nhini-yu. Mu ngay-ka mere ngani ngatha nukun ngarra nankuneme kanhi-yu. ⁸ Nhini-ka mange patha-wa nhini-yu kardu palngun kanhi-yu nanhthi oil damngiwewewu ngarra pelpith ngay. Nigunu-ka damngiwewu wardarra ngarra nginipunh ngay-yu nanhthi oil patha kanhi-yu i mamngawathawatha wardarra ngarra nginipunh ngay-nu-yu pubangibirru-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme. Nhini-wa mange murntak-yu pume punni nanhthi oil kangunu patha parrinipewu punni ngarra ku nginipunh puwup-ya.

⁹ “Murrinh deyida thathpirr kanhi-yu,” Jesus kathu mampirruneme. “Kardu pana ngangka-re puddirrayithnu puru murrinh ngarra ngay-yu. I murrinh numi deyida puddirrayithnu puru murrinh ngarra kardu palngun kanhi thanguu damngiwewu-yu. Da pana ngangka-re kardu wurnangat nimin-ya pubiyepupnu puru kardu palngun kanhi i mange patha kanhi-yu ngarra mamnga-yu.”

Nukunu Judas Wurrinirradha Ngarra Ku Yilarn Ngala Ngala Murrinh Dederrk-nu

Matthew 26.14-16; Luke 22.3-6

¹⁰ Bere nhini thanguu-ka nukunu Judas Iscariot, kardu pulangay nukunu Jesus kardu 12-ya kanampunkupart-warda-neme i wurrinirradha ngarra ku yilarn ngala

ngala murrinh dederrk-nu marrunemenu ngarra-re nukunu mankumanpinuneme-yu Kangkarlmawu pumartanemenu-yu. ¹¹ Bere murrinh pubimnayepup-thangunu-neme nukunu Judas-ka, peneme-ka le warda pardedhaneme ku yilarn ngala ngala nhini-yu. I pumamnaneme ku mani panamutnemenu.

Bere nhini thanguu nukunu Judas-ka dirrangkadha wurrini da ngarra kardu makardu-nu thatpirr ngarra Kangkarlmawu-yu i nhini-ka pirrarakaynu warda ku yilarn ngala ngala nhini-yu kardu warda pumartanu Kangkarlmawu-yu i pumabertinu puru pangu warda wangu.

Kangkarlmawu i Kardu Pulangay Nukunu Pullamkathneme Mi Lawam Werlpen i Ku Ngen

Matthew 26.17-25; Luke 22.7-14,21-23; John 13.21-30

¹² Bere da ngarra kumparra marra-re da ngarra ngala nhini da Passover-ya da-ka pangarntuy warda nhini-yu. I kardu-ka pulleth-ka mi lawam werlpen-wa. I ku thip-ka purninthuktha warda ku dhepdhep-nu da ngarra marra-re nhini-yu. Bere da ngala nhini-re-ka pulangay nukunu Jesus-ka pumamnaneme, “Ya pule. Ngarra wangu mi ngumampawathawathanemenu-yu mi lawam werlpen i ku ngen mi nekineme-nu pullathnuneme-yu?”

¹³ Bere nukunu Jesus-ka pulangay nukunu perrkenku mampirrukaynintha i mampirrunintha, “Penintha. Thununinthanu thi pangu da nan Jerusalem. I da pangu-ka kardu nugarn banankumardabininthanu nanhthi pot kura patha wanku piwepupnu purru ngarra pelpith nukunu-yu. I nhini thanguu-ka thaninthariwaknu thurru ¹⁴ i pangu da mana ngarra thelput paniridinu. I murrinh kanhi numana-nunintha ngarra kardu pule ngala ngarra thelput nhini nukunu, ‘Ya. Kardu pule ngankunintha wurdanngankuthuknintha kanhi-yu. I nukunu-ka mam, “Ngarra da ngay-yu ngarra da mi ngulathnu mi Passover-yu wunku pulangay ngay wanku mi lawam werlpen i ku ngen ngullathnuneme-yu?”’ ¹⁵ I nhini thanguu kardu nhini-ka panankumardawithnunintha i panarrungkardanunintha da nhini-yu ngarra thelput kangkarl-yu. I nanhthi table i nanhthi chair wanku ngarra da ngala nhini-yu pingkadruknu-yu. I nhini da da-yu ngarra mi naninthawathawathanu-yu mi lawam werlpen i ku thip ku ngen nekineme-nu-yu.” Nhini-wa murrinh-yu ngarra Jesus mampirrunintha-yu i wurdanpunkuthuk-warda-nintha.

¹⁶ Bere penintha nhini-ka naninthadha dini da Jerusalem-nu warda wangu i pubemkamardabineme kardu nugarn nhini-yu wunku nanhthi pot kura wanku yingawepuptha wurrini-yu. I mamnintharluy i danininthariwaktha warda wurrini ngarra thelput nhini da nginipunh ngarra Jesus deyida mani murrinh nhini mampirrunintha. Bere penintha nhini-ka mi warda mamninthawathawatha mi lawam werlpen i ku ngen-yu.

¹⁷ Bere da thipinhi nhini-ka Jesus i pulangay nukunu kardu 12-ya parramkaruy-warda-neme ngarra thelput nhini-yu i parnamkardi-warda-neme ngarra mi-nu-yu.

¹⁸ Bere nhini thanguu ngarra peneme-re mi pirrinemurrkthaneme-ka ngarra nanhthi table, Jesus-ka murrinh warda mampirruneme, “Nga peneme. Kanhi-ka murrinh thatpirr-wa manarrunemenu-yu. Kardu nugarn numi kanhi da kem ngarra ngay mi dimmurrk, kardu paningipartnu-yu i manmanpinu kardu wiyenpun pangu pumangirtanu i pumangibertinu puru pangu warda wangu.”

¹⁹ I ngarra peneme-re murrinh ngarra Jesus pubimnayepupneme-ka kardu dampunkumardathin-warda-neme nhini-yu. I ngarra Jesus parranedharpudhaneme pirrine numi numi murrinh nginipunh kanhi mani-ya, “Ngay-ka wurda, nawa?” Pumenadhaneme pirrine. ²⁰ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Kardu nugarn nhini-ka kardu kanhi da kem kardu 12 ngarra nankuneme-ya. Kardu-ka kardu nhini-wa ngarra mi lawam ngurduninthakulknu ngarra nanhthi dish kanhi marda

ngala. ²¹ Bere ngay kardu darrikardu nanki thathipirr-ka ngupupnu warda murrinh nginipunh ngarra Yile ngay da matha mam da murntak warra-ya. Mu kardu nugarn nhini-ka kardu ngarra ngay parramutnu-ka kardu ngarra wiyenpun-ka, da-ka da wiye-wa-nu ngarra nukunu-nu-yu. I nukunu-ka patha-dha-wa nhini-yu mere banabattha-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Murrinh Ngarra Nginipunh I Kumulung Nukunu

²² Bere ngarra mi-re pirrinemurrktha-da-ngatha-neme-ka nukunu Jesus-ka mi lawam werlpen manganart i Yile nukunu darntiparl mi-nu-yu i munirrurerrarrdhaneme dini. I mampirruneme, “Nga peneme, mi kanhi.” I mi warda dampirrumutmutneme. I mampirru-deyida-neme, “Mi kanhi-ka nginipunh ngay-wa.”

²³ I ngana deyida nanhthi kap manganart kura wine wanku i Yile nukunu deyida darntiparl kura wine-nu-yu i dampirrumutneme i perrenemadhaneme pirrine i numi numi pirrinegurdugurdukthaneme kura wine nhini-yu. ²⁴ I nukunu Jesus-ka mampirru-deyida-neme, “Kura wine kanhi-ka kumulung ngay-wa. Kumulung ngay-ka pinthawunu i ngay-ka ngupupnu. I nhini-ka da wiye ngarra kardu pumammath pumpan-ka ngirranmaputhnu warda nhini-yu kardu ngarra murrinh ngay pumangabathnu puru-yu. Yile ngay da murntak warra mam da mange wiye pirranmaputhnu ngarra kardu thangunu, i nhini-ka murrinh-ka murrinh da thathipirr ngarra kumulung ngay-re pinthawunu-yu,” mampirruneme Jesus kathu-yu.

²⁵ “I murrinh thathipirr kanhi manarrunemenu. Ngay-ka mere deyida bagurduknu kura mi kakpa nginipunh kanhi mani-yu. Mu da ngala kurran kathu-ka ngarra Yile ngay da matha Pule ngala thathipirr pinu-ka nhini ngay-ka kura deyida bagurduknu kura mi kakpa marra-yu,” nukunu kathu-yu Jesus mampirruneme.

²⁶ Bere nhini thangunu peneme-ka pardinareldhaneme nanhthi thamarl tiparlti ngarra Yile neki-nu wangu. I nhini thangunu-ka pungamkawuyneme ngarra thelput thangunu kathu i pangu warda wangu punnedhaneme da palyirr nhini da, nan Olive.

Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Ngarra Kardu Pulangay Nukunu Parnepartnemenenu i Punnuwinhatnemenenu

Matthew 26.31-35; Luke 22.31-34; John 13.36-38

²⁷ I bere Jesus kathu-ka mampirru-warda-neme, “Nga. Nankuneme-ka kardu narnengipartnemenenu i kardu numenganthardarrarnemenenu murrinh nginipunh nhini mani-wa ngarra Yile ngay mam da murntak warra-yu. I kanhi-wa mam murrinh-yu, ‘Ngay-ka ngubat-wa-nu kardu nugarn pule ngala pana ngarra ku thip dirrangapunpe kanam-yu. I nhini thangunu ku thip-ka pumerdarrarrnu-warda-nintha nhini-yu.’ ” ²⁸ I Jesus-ka mampirru-deyida-neme, “I nhini thangunu Yile ngay-ka purdungingkabirl-deyida-nu. I ngay-ka kumparra wardarra ngununu ngi da nan-nu wangu Kelili.”

²⁹ Mu nukunu Peter kathu-ka ngarra Jesus mamna, “Kardu peneme ngatha parnenhipartnemenenu i pumerdarrarnemenenu, nhini-ka ngay da matha wurda-yu.”

³⁰ Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra Peter, “Murrinh kanhi mampanu-ka murrinh thathipirr-wa. Thipinhi marra kanhi-ka ngarra ku rooster mere da ngatha pirrakaynu, nhinhi-ka kardu narranu murrinh kanhi perrkenkuneme-yu, ‘Ngay-ka kardu mere the-wa mabath kardu nugarn pangu-yu.’ I nhini thangunu ku rooster-ka pirrakaynu warda nanhthi kayak perrkenku-nu diyepupnu-yu.”

³¹ Mu Peter kathu-ka mamna murrinh lurruth ngala ngarra Jesus, “Awu wurda, ngay-ka mere da matha ngama nukun ngay mere the manhibath nhinhi-yu. Kardu ngatha yida thu kungibatnu mange nginipunh nhinhi deyida mani thu punhibatnu pana, ngay-ka mere da matha ngama nukun mere the manhibath nhinhi-yu.” I

peneme ngamere pana-ka murrinh nginipunh nhini deyida mani pumamnaneme ngarra Jesus-yu.

Kangkarlmawu Dininangerrentha Ngarra Yile Nukunu Wangu
Matthew 26.36-46; Luke 22.39-46

³² Bere nhini thanguu Jesus i pulangay nukunu-ka parramkaruyneme ngarra da nan Gethsemane ngarra thay terert-ya. Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga, kanhi da nenuneme, mu ngay-ka ngurran dhi wangu-wa murrinh-nu ngarra Yile ngay nganinangerrennu.” ³³ Bere Jesus-ka mampirrukayneme Peter, James i John i purnedhaneme manta pangu da wangu.

Nukunu-ka kardu danimardathintha warda dini ngala da matha i nginipunh nukunu-ka dinirartaldhanintha. ³⁴ I mampirruneme ngarra Peter, James i John, “Ngay-ka damngimardathin warda dim ngala da matha. I ngay-ka ngingamnuthap ngem-ka kardu ngupupnu warda. Nankuneme-ka karda nenemenu i bere ngatha wangu nebirbirlnemenu.”

³⁵⁻³⁶ Bere Jesus-ka wurrinidha pangu wangu manta ngangka da ngatha i murrinh kardinangerrentha ngarra Yile nukunu. I dempinhimardardum ngarra putek i murrinh mamna murrinh ngarra nukunu-re murrinh kanhi, “Abba,” murrinh kanhi-nu-ya, “Yile.” I murrinh numi deyida mamna, “Kardu-ka pangilututnu i thu pungibatnu. Nganaka kama-ya marda nanganart dunthap warda kardu nhini-yu i mere kangilutut nukun i mere kungibat nukun. Mange nhini-wa marda manganart ngem ngay-yu. Mu nhinhi mange ngatha marda nart kardu thanguu pangilututnu i thu pungibatnu, nhini-ka ngay-re marda manganart-yu. Mange ngarra nhinhi marda nanganart-ka ngay-ka marda deyida manganart mange nhini-yu.”

I murrinh deyida mamna, “Yile, nhinhi-ka kardu lurruth ngala-wa i mange terert warda ngatha nukun nam thurran. I nhinhi da matha mani dunthap warda-yu kardu mere kangilutut nukun ngay i mere kungibat nukun kani. Mu nhinhi ngatha marda nart kardu thanguu thu pungibatnu i pangilututnu, nhini-ka bere ngatha puyemanganu. Mange ngarra nhinhi marda nartnu, ngay-ka marda deyida manganart mange nhini-nu-yu.”

³⁷ I nhini thanguu Jesus-ka wurdawurl pangu ngarra pulangay nukunu kardu perrkenkuneme nhini-nu-ya i bampunkurdurtneme kardu ngurrnguwarl pirrinengurrkurrkthaneme. I murrinh mamna ngarra Simon Peter, “Simon. Thangku-nu ngurrnguwarl pana thibimngurrkurrk-yu? Thangku-dha mere thanibirlbirl kunungingki ngadha-yu?” ³⁸ I ngana deyida murrinh mampirruneme ngarra kardu perrkenkuneme nhini-yu, “Kardu thathpirr narnebirbirlneme-ya i ngarra Yile ngay warda nadharrpununeme manankumanpinuneme mere da mange wiye nukun niyemaneme ngarra nukunu-re ku karrath manankurullununeme-yu. I ngepan ngarra nankuneme marda numangankartneme numpanka mange yuthpan da matha-nu, mu nanhthi nginipunh ngarra nankuneme-ka mere lurruth ngala numabathneme.”

³⁹ Bere Jesus-ka wurdawurl deyida i murrinh deyida kardinangerrentha ngarra Yile nukunu murrinh nginipunh marra-re deyida mani kardinangerrentha. ⁴⁰ I nhini thanguu-ka wurdawurl deyida ngarra pulangay nukunu perrkenkuneme i bampunkurdurt-deyida-neme kardu ngurrnguwarl pirrinengurrkurrkthaneme, nhini-ka kardu pardewalawalakadha-da-ngatha-neme. Bere peneme-ka birl pirrimkaneme i pubamkangkarduneme Jesus, mu peneme-ka manangka murrinh-wa pirrinedhaneme, mere warda murrinh pumenadhaneme ngarra nukunu-yu, kardu yidiwe warda pirrinedhaneme.

⁴¹ I nhini thanguu Jesus-ka wurdawurl pangu deyida kardinangerrentha ngarra Yile nukunu. I murrinh nhini thanguu-ka wurdampirruwurl-deyida-kathu-neme

ngarra peneme i bangampunkungkardu-deyida-neme kardu ngurrnguwarl. I mampirruneme, “Ya. Nankuneme-ka karda ngatha narnamkangurrkurrkname i bangamnankuyukname dim? Bere-ya. Kardu-ka pumpan warda kathu ngay-nu-ya kardu ngarra darrikardu nanki thatpirr. Kardu warda pumangirtanu i ngay pubangimardanu kardu ngarra nugarn wiyenpun warda wangu. ⁴² Ka, newirnturtneme, purru-warda-neme. Nhini da kunungam kardu nugarn numi-yu kardu ngarra kanamngipart ngay-yu i kardu ngarra mampunmanpi kardu nugarn wiyenpun ngay-nu pumangirtanu.”

Kardu Nugarn Pumangarnta Kangkarlmawu
Matthew 26.47-56; Luke 22.47-53; John 18.3-12

⁴³ Bere ngarra Jesus-te pirringerren-da-dha-ngatha-ka kardu nugarn numi nhini Judas-ya pangarntuy warda. I kardu nugarn terert deyida wanku parrarntuy wanku thu sword i thu thay pumebaththa purni. Nukunu-ka nhini da wanku Judas Iscariot kardu pulangay nukunu Jesus ngadha daniriwaktha kardi-yu kardu 12-ya mam numi-yu da ngarra marra-re-ya.

Ku yilarn ngala ngala i kardu ngarra murrinh law kardu Jews pigunu pud-dininthethiththa purni i kardu ngalantharr ngalantharr puddanpunthuk kardu murlakpun nhini-yu Jesus-nu pumartanu-yu. ⁴⁴ Mu nukunu nhini Judas-ka murrinh mampirra wardarra ngarra kardu murlakpun mange ngarra-re manmanpinu Jesus pumartanu-yu. I ngarra murrinh mampirra wardarra-ka kanhi-wa, “Kardu pana ngarra ngadhamurrudhungnu-ka nhini-wa kardu-yu numartanu-yu i pangu warda wangu numabertinu nuru i niranginikatnu-yu.”

⁴⁵ Bere Judas-ka manta ngangka da wurrininadha ngarra Jesus i murrinh mamna, “Pule.” I nhini-ka danthamurrudhung warda ngarra thamurru nukunu. ⁴⁶ I bere kardu murlakpun nhini-ka pumangarnta warda Jesus-yu, tetemam da matha pumamyit pirridha. ⁴⁷ I kardu nugarn numi ngarra pulangay nukunu Jesus-ka thu sword manganart i panthertal the numi ngarra kardu pana ngarra wurlk nukunu menadha wurrini ngarra ku yilarn ngala thatpirr.

⁴⁸ I bere Jesus kathu-ka murrinh mampirra ngarra kardu murlakpun nhini-yu, “Nanki-ka nunningadha ngay-nu i numanganngirta nginipunh kardu pana deyida mani kardu darrarartka numartanu wunku thu sword pangkuy pangkuy i thu thay. ⁴⁹ Mu ngay-ka da terert da matha nirripuptha wunku nanki-yu ngarra da church ngala i ngurdininanthethiththa ngardi pangu-yu, mu nanki-ka mere numengirtadha ngadha da nhini-re-yu. Mu Yile ngay murrinh ngarra nukunu-ka murrinh da thatpirr nhini-yu. Da murntak warra mam-ka kanhi-wa, kardu nugarn murlakpun pumangirtanu ngay-yu nginipunh nanki mani numanganngirta warda marra kanhi-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

⁵⁰ Bere da nhini thanguu kardu pulangay nukunu Jesus-ka parnamkapart-warda-neme nukunu-yu i tharra warda punnungamkawinhatneme. ⁵¹⁻⁵² I kardu kigay numi ngangka da pirridha ngarra Jesus wunku nanhthi kaligu sheet da matha banardidha pirri. Bere kardu nugarn murlakpun-ka pumangarnta warda nukunu nhini-yu, mu nukunu-ka mampunmakat nungampinhat kardu manangka kaligu wanku, mu kardu murlakpun nhini-ka nanhthi kaligu sheet da matha pumeyittha pi pangu-yu.

Kardu Nugarn Murrinh Thirrukduk Pumerdarrithaktha Pi Ngarra Kangkarlmawu
Matthew 26.57-68; Luke 22.54-55,63-71; John 18.13-14,19-24

⁵³ Bere kardu murlakpun nhini-ka Jesus warda pumebertidha purni ngarra da thelput ku yilarn ngala thatpirr nukun. I nhini da kardu nugarn terert puyemperr; ku yilarn ngala ngala-ya i kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni-ya i kardu ngalantharr ngalantharr wanku. ⁵⁴ Mu nukunu

Peter-ka daniriwaktha wurrini Jesus-yu da ngathparr tharrngini kathu. I kanardi ngarra gate nanhthi fence ngarra da thelput nhini dampegat dim-yu da thelput ngarra ku yilarn ngala thathpirr nukun. I kanawup ngarra ku soldier ngamere i thungku warda denartaldha dini.

⁵⁵⁻⁵⁶ Bere ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn terert deyida murrinh perremnud-harrpu mange pigunu. Murrinh-ka kanhi mani-wa pumedha pirrini-yu, “Ya. Kardu nangkai ngadha bamkardu Jesus murrinh law ngarra nekineme mungamparl-yu? I kardu nangkai nimin murrinh manhenemenu-yu? I nhini-ka kardu warda thu pubatnemeni nhini-yu.” Murrinh nhini mani-wa perremnudharrpu mange pigunu ngatha. Bere kardu ngamere-ka murrinh thirrukduk pumerdarrihaktha pi ngarra Jesus-nu, mu peneme murrinh-ka puddanangkawuydhaneme pe. I mere nangkai ngadha midha murrinh thathpirr-yu nukunu Jesus mungamparl ngadha murrinh law pigunu-yu.

⁵⁷ I nhini thangu ku kardu ngamere deyida-ka perrenawirnturturtthaneme pe i murrinh thirrukduk deyida pumerdarrihakthaneme pe ngarra Jesus-yu. I pumedhaneme pe-yu, “Nga. Ngankuneme murrinh-ka kanhi-wa ngubimnayepupneme-yu. I mam-wa murrinh-yu, ⁵⁸ ‘Da church ngala kanhi ngarra kardu thangu pumampatha-ka ngay-ka bayimpurrnu i bawarntartanu i barderdenu da church numi deyida mere kardu thangu pubarderdenu nhini-yu, i da-ka perrkenkuneme-wa ngay barikerdeknu-yu.’” ⁵⁹ Murrinh nhini mani-wa pardekutkutthaneme-yu ngarra Jesus mana-wa mam-yu. Mu murrinh-ka puddanangkawuydhaneme pe.

⁶⁰ Bere ku yilarn ngala thathpirr-ka dempirnturt warda kumparra ngarra kardu i murrinh warda mamna ngarra Jesus, “Nganaka? Murrinh kanhi-ka murrinh da thathpirr peneme kanhi pumampaneme pirrim-yu? Murrinh-ka nangarranu nhini-yu i thurdingarrayithnu mani?”

⁶¹ Mu Jesus-ka mere dedharttha i manangka murrinh da matha pirridha. Bere ku yilarn ngala thathpirr-ka murrinh mamna deyida, “Nhinhi-ka wakal Yile neki nukun? Nukunu-ka wurdannhithuk da kanhi-yu? I nhinhi-ka kardu Christ-wa, na?” Dantharrpu ku yilarn ngala kathu. ⁶² I Jesus kathu-ka “Yu” mamna. “I nanki-ka nubangingkardunu ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka nginu ngarra Yile ngay ngarra ngurru nukunu-re batbat. I ngankunintha-ka marda ngala ngininthanu kardu Pule ngala thathpirr-yu. I nanki-ka nubangingkardunu ngay-yu ngurru-deyida-nu kathu ngurrurdurdu ngarra kalakkalak da kangkarl thangu kathu.”

⁶³ Mu ku yilarn ngala thathpirr ngarra murrinh nhini thangu bimnayepup-ka kardu denamardarurrdha warda pirri ngarra Jesus-nu-yu i nhini-ka memnuman-gurrukduk warda ngarra nanhthi kaligu nukunu-yu i murrinh mampirra ngarra kardu-yu, “Mere nangkai warda paninhitharmununeme. Nekineme-ka murrinh berengunh thubimnayepupneme murrinh ngarra nukunu-yu. ⁶⁴ Nukunu mam-ka kardu wakal nukunu Yile neki nukunu thathpirr i kardu pininthanu marda ngala ngarra Yile neki-yu. Kardu mere nangkai nukun kama mange nhini-yu. Bere matha nhini-yu. Ngarra-wa mange pumananemenu-yu?”

Mu kardu kathu-ka pumemnununkuneme, “Nga. Nekineme-ka thu pubatnu-wardaneme. Nukunu-ka pupupnu warda nhini-yu.”

⁶⁵ I nhini thangu ku kardu ngamere-ka nanhthi thade warda pardingkabebedha pardi ngarra nukunu Jesus-yu. I pumpankangkaral-warda-neme ngarra kamarl nukunu nanhthi kaligu-re i thu purnethukthaneme pe. I murrinh pumenadhaneme parde, “Ya. Nangarru-mani-neme nangkai pannhibat-yu. Nhinhi-ka the-wa nabath kardu ngarra pannhibat-yu nhinhi namngarra-ka wakal Yile neki nukunu-wa.” I nhini thangu ku soldier-ka pangu warda wangu pumebertidhaneme purne i thu purnethuktha-warda-neme parde Jesus-yu.

*Peter Mampirra Ngarra Kardu Nukunu Mere The Mabath Kangkarlmawu-yu
Matthew 26.69-75; Luke 22.56-62; John 18.15-18,25-27*

⁶⁶⁻⁶⁷ Mu da ngarra nhini-re-ka nukunu Peter-ka ngangka da ngatha dinidha outside ngarra thungku denartaldha dini. Bere kardu mardinhpuy ngarra ku yilarn ngala thathpirr wurlk menadha wurrini-ka bamkardu warda nukunu-yu ngarra thungku dinidha-yu. I nigunu-ka wurrininadha manta i pankardurr i dirranganthenh warda, i murrinh mamna, “Ya. Nhinh i da matha thardininthadha ngarra Jesus-yu kardu pangu-ya Nazareth-mawu.” ⁶⁸ Mu Peter kathu-ka mamnge, “Murrinh ngarra-nu nam thirrim pana kathu-yu? Murrinh nhinh i-ka mere manhimarta murrinh pana kathu namnga thirrim-yu.” Bere nukunu Peter-ka wurdawurl pangu deyida ngarra gate ngarra nanhthi fence ngarra thelput nhini dampegat dim-ya. I da-ka nhini da ngatha ku rooster-ka pirrimkay warda.

⁶⁹ Bere nhini thangu-ka kardu mardinhpuy nhini da ngatha bamkardu deyida Peter pangu-yu. I nigunu-ka mampirra ngarra kardu ngamere pirriningkadhuktha pangu da, “Ya. Kardu nugarn pana karrim-ka kardu pulangay nukunu-wa Jesus.”

⁷⁰ Mu Peter kathu-ka mamnge deyida, “Aww, wurdawu-ya.”

I da kunungingki da ngadha kardu ngamere pana ngarra nukunu Peter manta pirriningkadhuktha-ka pumamna warda-wa ngarra nukunu-yu, “Nga. Nhinh i-ka kardu pulangay nukunu thathpirr-wa Jesus-yu, nawa? Nhinh i-ka da nan deyida thangu-ka kathu-wa Kelili.” ⁷¹ Bere nukunu Peter kathu-ka mampirra, “Nga. Yile neki-ka the kanthin murrinh ngarra ngay ngamam ngarrim kanhi-yu. I ngay ngatha murrinh nganarrayirrartnu-ka nukunu-ka the-wa mabath nhini-yu. I nhini-ka murrinh manarranu-ka, ngay-ka mere the-wa mabath kardu nugarn pangu-yu.”

⁷² I da-ka nhini da ngatha ku rooster-ka pirrimkay deyida perrkenku warda mam nhini-yu. I nukunu Peter-ka binthepup i wurdantherr warda murrinh nhini ngarra Jesus mamna. “Nhinh i-ka kardu narranu murrinh perrkenkuneme thamanu mere the nangibathnu ngay-yu. I nhini thangu-ka ku warda rooster deyida pirrakaynu tiduk nhini-yu.”

Bere nukunu Peter-ka benayengkarnirnthi dini murrinh nhini da ngarra Jesus thangu-ka mamna i murrinh ngarra nukunu wangu menadha kardi. I nhini thangu-ka du ngala da matha kardikarrktha.

15

*Kangkarlmawu Pumbertidha Purni Ngarra Kardu Pule Ngala Pilate
Matthew 27.1-2,11-26; Luke 23.1-5,13-25; John 18.28—19.16*

¹ Bere thipinhire nhini pankapurl-ka ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr ngalantharr i kardu pana ngarra murrinh law puddininthethiththa punni-ka murrinh pumenanungkudha pirrini da ngarra-re mange Jesus thu pubatnu-yu. Bere nhini thangu-ka pumambedharrkirrk warda Jesus-yu ngarra nithi i pumbertidha purni ngarra nukunu-nu Pilate i parramnamut. Nukunu Pilate-ka kardu pule ngala thathpirr dinirradha ngarra da nan-ya Judea.

² Bere nukunu Pilate kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya. Nhinh i-ka kardu Pule ngala thurranpirra kardu ngarra Jews-yu?” Mu Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh thathpi nhinh i da matha nam pana.”

³ Bere nhini thangu-ka nukunu Pilate-ka binarrayepuptha dini ku yilarn ngala ngala murrinh pumerdarrithaktha pi i murrinh thirrukduk pumenadha pi murrinh terert-ya ngarra Jesus wangu-yu. ⁴ Bere nukunu Pilate kathu-ka mamna deyida ngarra Jesus, “Nganaka? Murrinh terert kanhi-ka murrinh da thathpirr kanhi kumampa kibim-yu? Murrinh-ka nanganu mani?” ⁵ Mu nukunu Jesus-ka kardu manangka murrinh pirridha. I nukunu Pilate-ka memnamardat warda kardu watmam pirridha Jesus-yu.

⁶ Bere da thangu terert-te ngarra da ngala nhini-re da Passover-ya nukunu Pilate-ka yunguniwuy kardu numi-yu ngarra jail thangu kathu-yu. Kardu ngarra nugarn nhini ngatha ngarra kardu parranidharrpu thangu-ka, kardu nhini da matha Pilate yunguniwuy-yu.

⁷ Bere da nhini-re kardu-ka terert ngarra jail pardingkaduktha-yu. Kardu nhini-ka punninthuktha punni kardu ngarra Government thangu i kardu ngamere deyida puddinintinumidha punni. I kardu nugarn wiye numi-ka murrinh-ka nan-wa Barrabas.

⁸ I bere kardu wurnangat puyemnawerr ngarra thelput nukunu Pilate kardu padharrpunu kardu numi-nu punguwuynu ngarra jail thangu kathu nginipunh mange bere matha wangu merradha dini.

⁹ Bere Pilate-ka mampirra warda ngarra kardu, “Ya. Kardu ngarra nimin nganipartnu-yu i ngurdunarrathuknu-yu? Kardu kanhi ngarra numamna numpan-ya kardu Pule ngala ngarra nanki kardu Jews ngurduthuknu-yu?” ¹⁰ Murrinh nhini nukunu Pilate dampuntharrpu-ya, nhini nukunu-ka the-wa mebatthha dini ku yilarn ngala ngala-ka panganke-wa ngarra Jesus-yu.

¹¹ Mu ku yilarn ngala ngala-ka pana-re punnidha ngarra kardu-ya i murrinh pumerradha punni, “Ya. Nadharrpunu Pilate nukunu-nu Barrabas punguwuynu, mu nukunu Jesus-ka wurda-wa.”

¹² Bere nukunu Pilate kathu-ka mampirra deyida ngarra kardu, “Ya kardu. Mu ngarra-wa ngamanu kardu nugarn kanhi karrim-yu ngarra numamna numpan kardu Pule ngala-ya ngarra nanki kardu Jews-yu?”

¹³ Mu kardu kathu-ka pardinakaykaydha i pumenadha pardi ngarra nukunu wangu Pilate, “Ya. Nukunu pana-ka darderdenu i thinthatnu ngarra thay i pupup-da-nu mana.” ¹⁴ Mu nukunu Pilate-ka mampirra deyida, “Thangu-nu-wa? Ngarra ngadha medha wurrini merithuktha wurrini da mange wiye-yu nukunu-yu?” Mu kardu kathu-ka puy deyida kathu pardinakaykaydha i pumenadha pardi, “Ya. Nukunu pana-ka darderdenu i thinthat-da-nu-matha ngarra thay i pupup-da-nu-mana.”

¹⁵ Bere nukunu Pilate marda merttha wurrini-ka mange ngarra kardu-wa marda pumerttha punni, i nhini-ka yunganwuy warda kardu nugarn wiye nhini Barrabas-yu. I wurdanthuk warda Jesus-yu ngarra ku soldier thu pumarlarlarnnu parni thu whip-te. I bere ku soldier-ka thu warda pumerdarrirlarlardha pardi thu whip-te. Thu whip nhini-ka turethturethmam nanhthi wunku murnu wuting wuting wanku thu yidingurr ngala da matha nhini-yu. I nhini thangu nukunu Pilate-ka mampirra ngarra ku soldier-yu, “Pata, puy. Numaberti warda Jesus-yu i nubarderde i ninthatnu warda ngarra thay i pupup-da-nu-mana.”

*Ku Soldier Da Mange Wiye Pumenadhaneme Parde Ngarra Kangkarlmawu
Matthew 27.27-31; John 19.2-3*

¹⁶ Bere ku soldier ngamere-ka pumebertidhaneme purne pangu warda wangu Jesus-yu i parnamkardineme ngarra da thelput ngala nan nukunu Pilate. I ku soldier terert warda puyemnungkuwerrneme da nhini-yu. ¹⁷ I nanhthi kaligu ngarra banaridha wurrini Jesus-ka pungankamapirt-warda-neme i pubankardurdineme nanhthi numi warda, nanhthi-ka purple-wa colour-yu nanhthi nginipunh pana mani ngarra kardu pule ngala ngala pubanarduridha purni. I nanhthi nginipunh mayeyep mani nanhthi wutingwuting-ya pingamkamerlarneme. I pubankawerdineme ngarra pelpith nukunu Jesus-yu.

¹⁸ Bere nhini thangu-ka perrenanawinhipingkarldhaneme parde ngarra nukunu kumparra i pumenadhaneme parde murrinh parrinegumugatthaneme, “Ya Pule. Da pirdithme da matha thanibirnnu nhinhi-yu kardu Pule ngala ngarra kardu Jews pigunu thimpirra.” ¹⁹ I thu purnewelerrdha-warda-neme parde ngarra pelpith

nukunu thu thay-re i thade pardengkabebedhaneme parde i ngarra nginipunh nukunu wangu i perrenanawinhipingkarldhaneme parde kumugat wiye da matha pumenadhaneme parde.

²⁰ Bere ngarra da wiye nhini thanguu pumenadhaneme parde-ka nanhthi kaligu purple nhini-ka pungankamapirtne i kaligu ngarra nukunu thatpirr warda pubankardurdineme. Bere nhini thanguu peneme nhini ku soldier-ka pangu warda wangu pumbertidhaneme purne kardu pubarderdenemenu i pumangkalenemenu ngarra thay. I Jesus-ka panamanthidha wurrini nanhthi thay.

Kangkarlmawu Pubangarnerde i Pumamkale Ngarra Thay
Matthew 27.32-44; Luke 23.26-43; John 19.17-27

²¹ Bere pumpannurdurr warda da nhini thanguu-yu i punnililidha pangu warda wangu. Bere ngarra punnilili-re-ka ku soldier pubamkardu kardu nugarn da ngamengka thanguu kathu nadha dini, da nan-ya Cyrene. I murrinh nukunu-ka Simon-wa. I wikal nukunu nan-ya Alexander i Rufus. Bere ku soldier-ka pumangawil nukunu Simon i nanhthi thay pana panamananthidha wurrini Jesus-nu. ²² I puy punnidha i Jesus pumbertidha purni pangu warda wangu ngarra palyirr pinpith da nan-ya Golgotha. Golgotha nhini-ka murrinh ngarra pigunu-wa kardu Jews. Murrinh kanhi-nu-ya nanhthi mangini murnu pelpith mam pirrim da palyirr pinpith pangu-yu.

²³ Bere ku soldier-ka parramnamutneme kura wine i nanhthi mirrithin pumam-nangkarnuneme nhini-ka mere warda palurturtu ngala nhini-yu. Mu Jesus-ka mere ngarra begurduktha, wurda.

²⁴ Bere peneme ku soldier-ka pubangammarderde mange ngarra Jesus-yu i ngarra me pubangammerderde ngarra thay nhini-yu. I parrampirnturt pubanpak i pinthanhidha i pupupnu warda Jesus-yu. I nhini thanguu ku soldier-ka nanhthi warda pirrineyekdhekthaneme nanhthi kaligu ngarra Jesus-nu-yu, nanhthi nhini-ka kardu nangkai kama warda martnu-yu.

²⁵ Bere ngarra nukunu-re Jesus pubanpak ngarra thay-ka nanhthi ngunga pirridha-ka da thipinhire-wa. ²⁶ I ngarra thay nhini ngarra Jesus menangkaledha pinthanhi-ka murrinh wanku pubanpak kangkarl ngarra pelpith nukunu. Murrinh nhini-ka kanhi-wa, "Kardu kanhi kanthim-ka kardu Pule ngala ngarra kardu Jews pigunu-wa."

²⁷ I kardu nugarn perrkenku, kardu darrarart-yu parrampunkuwirnturt-deyida-nintha ngarra thay. Kardu numi-ka ngarra batbat-te pinthanhidha ngarra Jesus i kardu numi-ka ngarra thakunh-te pinthanhidha. ²⁹ Bere ngarra Jesus birnu da ngatha pinthanhidha-ka kardu-ka pubeyerrardha pi i murrinh pumerdarritthaktha pi ngarra nukunu, "Ya," pumenadha pi. "Nhinhi nam-ka dayimpurnu da church ngala pangu i darderde-deyida-nu nanhthi numi i da perrkenkuneme darikerdeknu-yu. ³⁰ Mu nenuyibirnu mani i thurdithut mani kathu ngarra thay pana-yu," kardu kathu pumenadha pi-yu.

³¹ I ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethitha punni-ka nhini deyida wanku punningkalkbelktha pardi ngarra Jesus-yu. I mange pigunu murrinh pumananudha pardi, "Ya. Nukunu-ka kardu terert menthibirnudha wurrini-yu, mu nukunu-ka mere ngarra menuyibirnu kani nukunu ngatha-yu, wurda.

³² "I nekineme ngatha pubangkardunemenu ngarra thay thanguu kathu mange nukunu-re purdithutnu, nhini nekineme-ka murrinh thatpirr warda pumanabath-nuneme nukunu-ka wurdanthuk da thatpirr ngarra Yile neki thanguu kathu-yu. I nukunu-ka kardu Pule ngala thatpirr ngarra kardu Jews nekineme-yu."

I kardu darrarart wunkungkanintha nhini murrinh meninthardarritthak-deyida-dha pinthanhi ngarra Jesus deyida-nu wangu.

Kangkarlmawu Yibimpup Warda

Matthew 27.45-56; Luke 23.44-49; John 19.28-30

³³ Bere nanhthi ngunga ngarra pelpith pirridha-ka da-ka thipinhi-wa pangarntuy nhini-yu da pana ngangka-re-ya. Da thipinhi nhini pirridha-ka da kungini da mana i ngunga-ka nhini-wa pangarntuy-yu. ³⁴ I da nhini-re-wa Jesus-ka lurruth pinthimnakay ngarra Yile nukunu wangu i mamna ngarra murrinh nukunu-re, “Eluy, Eluy lama sabakthani.” Murrinh-ka kanhi-nu-ya, “Yile, Yile, thangku-dha ngay thanamngipart-yu?”

³⁵ I kardu ngamere ngarra pidha pangu manta pubimnayepup Jesus-yu murrinh ngarra medha pinthanhi, i murrinh pumemnu mange pigunu, “Ya. Nukunu-ka pinthimnakaykay kardu ngalantharr pangu kardu nan Elijah.” ³⁶ Bere kardu nugarn numi tharra nungampinhat pangu i manganart nanhthi pekpek i wurdankulk ngarra kura wine thithimanti i manthawidharrkirrk ngarra thay pangkuy kumparra warra Jesus-nu kura pungudhungnu. I murrinh mampirra ngarra kardu, “Ya. Kuguk mup. Pinamardamardangime nukunu kama Elijah panaruynu i purduthutnu Jesus-yu ngarra thay thanguu kathu-yu.”

³⁷ Bere Jesus-ka lurruth ngala deyida pinthimkay i yibimpup warda nhini-yu. ³⁸ I da nhini-re-ka nanhthi kaligu ngala pinthanhidha ngarra da church ngala kardu Jews pigunu-ka dimngurruduk warda kanganu, kangkarl thanguu kathu-ka i pepe da mana.

³⁹ Bere ku soldier ku pule ngala-ka pirringanamedha pangu da manta ngarra thay bankardu Jesus yibimpup-yu i bimnayepup ngarra nukunu pinthimkay-yu. I murrinh warda mam, “Kardu nugarn kanhi kanthim-ka kardu wakal Yile neki nukunu thathpirr-wa.”

⁴⁰ I ngana deyida kardu palngun ngamere pana pirabaththangime pe Jesus pinthanhidha ngarra thay i pubamkangkardungime yibimpup-ka peningime pedhangime da ngathparr tharrngini kathu. Murrinh peningime-ka kanhi-wa Mary Magdalene-ya i Mary pana kale piguna James kardu kigay-ya i nukunu Joses, i palngun numi murrinh-ka Salome-wa. ⁴¹ Kardu palngun nhini-ka parraneriwakthangime parde Jesus da nan wangu Kelili da marra-re-ya i pumemanpidhangime punne i parranenamutmutthangime punne mi dhepdhep-yu. I kardu palngun ngamere deyida kardu terert pangu da pidha, kardu ngarra parriniriwaktha punni da Jerusalem-nu wangu.

Nukunu Joseph Yingampup Ku Nginipunh Kangkarlmawu Ngarra Da Weyi Palyirr

Matthew 27.57-61; Luke 23.50-56; John 19.38-42

⁴²⁻⁴³ Bere, da ngarra Jesus yibimpup-ka da-ka Friday-wa. Bere da pana warda ngarra ngunga kardithurk-ka nhini-wa da-yu Saturday warda-yu mange ngarra kardu Jews pigunu-yu kardu benyuktha dini.

Bere da ngarra kungini mana warda da Friday nhini-ka kardu nugarn pana nan Joseph wurrininadha bere ngatha daniwirntedha wurrini ngarra nukunu-nu kardu pule ngala Pilate. I dantharrpu ku nginipunh nukunu-nu Jesus martnu. Kardu nugarn nhini Joseph-ka da nan thanguu kathu Arimathea-wa. I nukunu-ka kardu yuthpan thathpirr i kardu patha. I kardu pana ngatha yida kardiwup i puddanayithneme pirrine ngarra ngalantharr ngalantharr kardu Jews-ya. I nukunu-ka kardimardamardadha da ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha.

⁴⁴ Bere nukunu Joseph dantharrpu thanguu nginipunh nukunu Jesus-nu-ka kardu pule ngala nhini Pilate-ka kardu bemkabat da matha i memnu mange nukunu, “Ba. Jesus-ka yibimpup kama warda-ya?” I nhini-ka ku soldier ngarra pule kumparra dimnakay warda i mamna, “Ya. Jesus-ka yibimpup warda?” ⁴⁵ I ku soldier nhini-ka

Pilate kanamnatharrmu Jesus-ka yibimpup warda. I nukunu kathu-ka Pilate mamna ngarra Joseph, “Yu berengunh, ku nginipunh nukunu nart warda.”

⁴⁶ Bere nhini thangu-ka nukunu Joseph-ka wurrinidha ku nginipunh Jesus-nu wunku nanhthi kaligu sheet nanhthi patha da matha. I mantharday ku nginipunh nhini-yu i mamlarlarr ngarra nanhthi kaligu sheet nhini da. I nhini thangu-ka yingampup ngarra weyi palyirr ngarra kardu thangu pumampatha-yu. I nhini-ka wurdannerlerl i danthap warda nanhthi palyirr ngala werlpen nhini-re-yu.

⁴⁷ Bere palngun perrkenku nhini Mary Magdalene i Mary pana ngarra kale nukunu Joses-ka bamnginthangkardu da weyi palyirr nhini-yu ngarra Joseph yingampup ku nginipunh nukunu Jesus-yu.

16

Kangkarlmawu Wurdamkabirl Warda

Matthew 28.1-8; Luke 24.1-12; John 20.1-10

¹ Bere da Saturday nhini ngarra kardu Jews-te benyuk dini-ka da dirntal warda nhini-yu. I kardu palngun nhini nan Mary Magdalene i Mary pana kale nukunu James i palngun numi deyida nan Salome nanhthi oil warda pumangankartngime ku nginipunh nukunu-nu Jesus pawewunungime.

² Bere da thipinhire nhini da pankapurl da Sunday-ya kardu palngun pana-ka punnedhangime ngarra weyi palyirr nhini-nu wunku nanhthi oil kangunu patha wanku. ³ I ngarra punnelili-re-dhangime-ka murrinh kanhi pumenanungkudhangime punne, “Ya. Nangkal purdunherurtngime nanhthi palyirr ngala pangu-yu ngarra denthap pirrim-yu ngarra weyi palyirr-yu?”

⁴ Bere pumpankabirlbirlngime peningime-yu i pubamkangkardu-warda-ngime da weyi palyirr nhini-ka menadharldha wardarra dini. I palyirr ngala werlpen nhini-ka ngurru-re warda pirridha. ⁵ Bere peningime-ka parnamkardi-warda-ngime ngarra weyi palyirr nhini-yu i pubamkangkardungime-ka ku angel dinibangurrdha nginipunh kardu kigay mani medha dini. Nukunu dinidha ngarra kanhi-re batbat i nhini peningime-ka perremkanham-warda-ngime.

⁶ Bere ku angel kathu-ka mampirringime, “Peningime nga. Mere nenhamngime. Ngay-ka the-wa nganthin Jesus-nu nangannawinhadhathngime numpanka-yu. Jesus pana-ya kardu Nazareth-mawu-ya i kardu pana ngarra thay pinthimkatneme-ya. Yu da-ka kanhi da-ya ku nginipunh nukunu yungurrrkurrktha-yu. Mu ku nginipunh nukunu-ka maku-wa kanhi-yu. Nukunu-ka kardu wurdamkabirl warda-wa.” ⁷ Mu ku angel kathu-ka mampirru-deyida-ngime, “Mu nga. Na-warda-ngime i murrinh kanhi numarrununeme ngarra pulangay nukunu wanku Peter-ya, ‘Nga. Nukunu Jesus-ka pangu wardarra kumparra kunungam kem da nan-nu Kelili. I nukunu-ka pangu wardarra banankardunu-yu murrinh nginipunh mamnarra murntak warra-ya.’ Nhini-wa murrinh-yu numarranuneme ngarra pulangay nukunu-yu,” ku angel kathu-yu mampirringime.

⁸ Bere nhini thangu peningime-ka pungamkawuy-warda-ngime ngarra weyi palyirr thangu kathu-yu i punnungamkawinhat-warda-ngime. Nhini peningime-ka perremkanhamngime ngala da matha i punnawerrerrdhangime. Peningime-ka mere ngadha perrenkuyelerrdhangime ngarra kardu-yu mu nhini-ka kardu perremkanham-weyida-ngime nhini-yu.

Kardu Pubamkardu Kangkarlmawu Wurdamkabirl

Matthew 28.9-10,16-20; John 20.11-23; Luke 24.13-49; Acts 1.6-8

⁹ Bere ngarra Jesus thangu wurdamkabirl-ka da Sunday thipinhire nhini-ka kardu marra-re bamkardu nukunu-ka nigunu Mary Magdalene-wa. Da murntak

warra nukunu Jesus pirrimaputh ku ngepan wiye ku-ka 7-wa ngarra nigunu thangunu Mary Magdalene nhini-yu.

¹⁰ Bere ngarra Mary Magdalene thangunu bamkardu Jesus, nigunu-ka nadha dini pangu warda wangu i dampunkuyerrneme kardu peneme pana ngarra Jesus pardedhaneme. Kardu nhini-ka daninkumardathinthaneme-wa kardi i du ngala pardekarrkthaneme nhini-ka Jesus thangunu weyida yibimpup. ¹¹ Mu kardu-ka mere murrinh pumengebaththaneme ngarra Mary Magdalene dampunkuyerrneme-yu ngarra Jesus wurdamkabirl-yu i ngarra nigunu bamkardu-yu.

¹² Bere nhini thangunu nukunu-ka pangampirruynintha ngarra kardu naninthalilidha dini da numi deyida-nu wangu. Mu penintha nhini-ka mere dirrangininthathenhtha marra-re-yu ngarra nukunu-yu, nhini-ka kamarl nukunu-ka wurdamkath kamarl numi deyida wurrinibirlbirlidha-yu. ¹³ Mu bere ngarra Jesus dirranganninthathenh-te-ka nhini penintha-ka wurdamninthawurl deyida da Jerusalem-nu i murrinh parrampunkuyerrnintha ngarra pulangay nukunu Jesus i kardu ngamere, mu kardu-ka mere murrinh-wa pumerrubaththanintha, wurda.

¹⁴ Bere tiduk nhini thangunu Jesus-ka pangampirruyneme ngarra pulangay nukunu warda, kardu-ka 11-wa ngarra mi dhepdhep-te pirrinemurrkthaneme-yu. I nukunu-ka murrinh nungampirrumardawalneme nhini-ka kardu tetepumamkayineme i murrinh thangunu mere pumbaththaneme parne murrinh ngarra kardu thangunu parraninkuyelerrdhaneme punne-yu murrinh thelerrdhe-ya ngarra nukunu pubamkangkardungime wurdamkabirl-warda-yu.

¹⁵ I nhini thangunu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Nuruwatnuneme da pana ngangka-re i kardu nanthelerrnu nuru kardu ngarra wurnangat da matha murrinh thelerrdhe patha kanhi ngarra murrinh ngay-nu-ya. ¹⁶ I kardu nangkai ngatha murrinh nhini mabathnu-ka i paluwewunu nhini-ka Yile ngay-ka mayibirnununu ngarra thungku ngala thangunu-yu. Mu kardu nangkai ngatha murrinh nhini mere mabath-ka nhini Yile ngay-ka purdungkarelnu ngarra thungku ngala nhini wangu wunku mange wiye nukunu wanku mabathnu purru.

¹⁷ “I kardu nangkai ngatha murrinh ngarra ngay mangabathnu thathipirr purru-ka kardu nhini-ka mange patha da matha pamanu purru nanhthi lurruth ngarra ngay thangunu. I nga, mange-ka nginipunh kanhi mani-wa pamanu purru-yu. Nukunu-ka ku ngepan wiye pirranmaputhnu purru ngarra kardu thangunu-yu murrinh ngarra ngay-re mangirdarrinenu purru. I murrinh themen numi numi deyida purrungerrennu-yu. ¹⁸ I ngana deyida ku pangkuy mulak ngatha mawinhikatnu martnu-ka i balelenu, nhini-ka mere ngarra kupup nukun kardu nhini-yu. I kura poison ngatha bagurduk bawinhikat-ka nhini nukunu-ka mere ngarra matharr bardurt i mere ngarra kupup. I ngana deyida mange ngarra nukunu manpethapnu ngarra pelpith kardu matharr wunngini i nhini-ka kardu patha warda purunu. Mange-ka mange nginipunh nhini mani-wa pamanu purru-yu i nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha the warda pumbathnu Yile ngay-ka lurruth ngala da matha dim-yu.”

Kangkarlmawu Dimmardawith Ngarra Yile Nukunu-nu Warda Wangu

Luke 24.50-53; Acts 1.9-11

¹⁹ Bere murrinh nhini thangunu Pule Jesus mampirruneme-ka Yile nukunu-ka kanthinmardawith warda wangu i ngarra ngurru nukunu batbat-te kanawup. I nukunu deyida wanku ku Pule ngala thathipirr warda dim nhini-yu.

²⁰ Bere nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus-ka punnewattha-warda-neme da pana ngangka-re-ya i parrinkuyelerrdhaneme punne murrinh ngarra Jesus nukunu-ya. I Pule Jesus-ka bere matha wangu menkumanpidhaneme wurrini mange patha

patha da matha pumerrudhaneme punne. I nhini kardu wurnangat nimin-ya the pumbaththa punni murrinh ngarra peneme-ka murrinh da thatpirr.

Bere, nhini-wa murrinh-yu murrinh ngarra Kangkarlmawu nukunu-yu.

Luke

¹ Ya, pule Theophilus. Ngay-ka ngamparilil murrinh kanhi ngarra Jesus da ngarra putek kanhi kardidha-ya. I kardu terert deyida parrinirilildha purni murrinh kanhi da ngatha. ² Kardu pana ngarra Jesus pubamkardu i murrinh ngarra nukunu puddininthethiththa purni, murrinh kanhi parraninganthelerrdha purni-ya. ³ I ngay-ka murrinh thatpirr bere matha wangu binayewuptha ngurrini murrinh kanhi ngarra Jesus-yu i murrinh-ka ngurrinikutkuttha-wa. ⁴ I nhini-ka memnu warda mange patha-wa kanhi-yu murrinh ngala warda ngatha ngarililnu. I nga, pule Theophilus. Murrinh ngala kanhi ngamparilil-ka, nhini-ka murrinh da thatpirr murrinh pana ngarra kardu ngamere deyida pumempadha purni-yu. Mu murrinh ngala da matha warda ngurdimpayithnu thatpirr kanhi murrinh ngarra Jesus nukunu.

Ku Angel Pangamnaruy Ngarra Zechariah

⁵ Bere da murntak warra ngarra nukunu pule Hered dinirradha kardu ngarra Judea pardidha-ka ku yilarn deyida kardidha, murrinh nukunu-ka nan-wa Zechariah. Nukunu Zechariah i ku yilarn ngamere deyida-re kardu murrinh pumenkawadhadha purni-ka Abijah-wa. I palngun nukunu Zechariah-ka murrinh nigunu-ka Elizabeth-wa, i yile nigunu-ka ku yilarn deyida kardu ngarra nukunu ngalantharr nan Aaron darntethbath-ya.

⁶ Bere peninginha nhini Zechariah i Elizabeth-ka kardu da mange patha da matha kardinginthadha, i Yile neki the menkubaththanginha wurrini nhini-yu. I ngarra murrinh Yile neki nukunu pumenabaththanginha purne bere matha wangu. ⁷ Mu peninginha nhini-ka manangka wakal-wunkuma da matha-nginha kardinginthadha. Nigunu Elizabeth-ka kardu manangka wakal da matha banabattha. I peninginha nhini-ka kardu ngalantharr kunugunu warda kardinginthadha.

⁸ Bere nukunu Zechariah i ku yilarn ngamere deyida, kardu-ka ku Abijah-wa wurlk pumenadha purni Yile neki nukun ngarra da church ngala kardu Jews pigunu-ya. Mange nhini-wa pume purni pumenamararttha ngarra ku yilarn ngamere-ya ngarra da church ngala nhini-yu. ⁹ Bere ku yilarn ngamere-ka nukunu-wa Zechariah pumemmangkart-yu panirdinu ngarra da church ngala nhini-yu i nanhthi kangunu patha nhini-nu pinanartaknu nanhthi warnak ngarra Yile neki-nu-yu, mange ngarra pume purni, i nhini-wa pumemmangkart Zechariah-yu. Bere nukunu Zechariah-ka kanardi warda i nanhthi warnak kangunu patha warda ninganartaktha pirri ¹⁰ da nhini-re ngarra kardu wurnangat outside pirringkadhuktha i murrinh Yile neki pirrinangerrentha.

¹¹ Bere da nhini-re-ka ku angel ngarra Yile neki thangunu kathu pangamnaruy ngarra Zechariah pangure batbat pirridha ngarra da altar ngarra da nukunu nanhthi warnak ninganartaktha pirri Yile neki-nu. ¹² Bere nukunu Zechariah bamkardu ku angel nhini-yu i bemkabat warda i demmanham. ¹³ Mu ku angel kathu-ka mamna, “Nga Zechariah, mere thengimanham. Pule ngala Yile neki kathu-ka bimpayepup-wa murrinh ngarra thanidharrpudha thardi-yu i nhini-ka palngun nhinhi Elizabeth-ya wakal nugarn buyngebatnu i murrinh thuparlunu-ka John-wa.”

¹⁴ I mamna deyida ku angel kathu-yu, “Ngarra wakal nhinhi-re buybatnu-ka nhini-ka le patha warda thatpirr thaninu i kardu wurnangat deyida wanku le patha parninu. ¹⁵ Nhini-ka Ngepan Yile neki thangunu panimardardinu ngarra nginipunh nukunu-yu ngarra buybatnu-re-yu i bere matha wangu paninu nhini-yu. I nukunu-ka purdirurturtnu i kardu ngala purrunu. I Yile neki-ka le thatpirr paninanu. I nukunu

nhini-ka mere kurrugurdugurduk nukun kura murlak-yu. ¹⁶ I kardu Jews wurnangat purdunkalathnu ngarra Yile neki-nu wangu-yu. ¹⁷ I kumparra warra pununu pi ngarra kardu nugarn pana ngarra Yile neki kathu purduthuknu-yu. I Yile neki-ka nanhthi lurruth ngala panamutnu ngarra ngepan nukunu mangini nukunu deyida mani kardu ngalantharr murntak nan-ya Elijah nanhthi lurruth ngala damnamut-ya. I nukunu-ka purdirrayithnu purru murrinh ngarra Yile neki nukunu ngarra kardu wurnangat. I nhini kardu yileyile-ka marda deyida pumanartnu puru wakal peneme-yu. I kardu pana ngarra da mange wiye pummamath pumpan-ka parnipartnu warda i nhini-ka kardu nginipunh pana deyida mani ngarra kardu mange patha panthin pumpan kardu puyemanu puru. Da-ka mange-ka nginipunh nhini mani-wa wakal nhinhi purdunkalathnu-yu kardu Jews ngarra Yile neki-nu wangu-yu. I nhini kardu-ka pumenawathawathanu i puyunamardamardanu kardu Pule ngala pana-nu kardu ngarra tiduk kathu pununu pi-yu i parraruynu kardu ngarra nhini da.” Nhini-wa murrinh-yu ku angel mamna ngarra Zechariah.

¹⁸ Bere nukunu Zechariah kathu-ka mamna ngarra ku angel nhini-yu, “Mu ngay-ka ngarra-re the danngiyerdi thirrim pana kathu-yu murrinh thatpirr namnga thirrim-yu? Ngay-ka kardu ngalantharr warda-wa i palngun ngay-ka kardu kunugunu warda-wa.”

¹⁹ Mu ku angel kathu-ka mamna, “Ngay-ka Gabriel-wa. I ngay-ka bere matha wangu nganamnintha ngarra Pule ngala Yile neki-ya. I nukunu da murrinh nhini-yu damngamut i wurdanngithuk ngarra nhinhi-nu murrinh patha kanhi ngamnhiyerr-yu. ²⁰ Mu nhinhi-ka mere murrinh nengabaththa ngay-yu, nhini nhinhi-ka manangka murrinh ngadha thurrunu themen mampadhappu i ngarra wakal nhinhi da mana buympabatnu thatpirr. I murrinh kanhi ngarra mampa-ka da-ka murrinh da thatpirr thuyepupnu nhini-yu.” Ku angel kathu-yu mamna.

²¹ Mu kardu wurnangat-ka da outside da ngatha pirringkadhuktha. I da pirdithme nimin pardinayekattha-ya kardu-yu nukunu Zechariah-nu pungiwyunu i murrinh-nu purdirrayithnu. Mu kardu kathu-ka murrinh warda pumenanudha purni, “Ya. Thangku-dha nukunu Zechariah da pirdithme kanam pangu-yu inside-yu?”

²² Bere nhini thanguunu nukunu Zechariah-ka yungawuy warda ngarra da church ngala nhini thanguunu-yu, mu mere ngarra warda murrinh wurdinirrayiththa ngarra kardu wangu-yu, wurdha. Nukunu pangu pirridha-ka murrinh mange da matha-re daninkarrdha pirri i nhini-ka kardu warda murrinh pumenanudha pi, “Ya, nukunu kama murrinh thatpi ngarra Yile neki thanguunu kathu bimnayepup pangu ngarra da church ngala-yu.”

²³ Bere nhini thanguunu nukunu Zechariah-ka wurlk-ka marntikerdek warda ngarra da church ngala pangu-yu ngarra Jerusalem-yu, i nungardurr da ngarra nukunu-nu warda wangu nadha dini.

²⁴ Bere nhini thanguunu-ka palngun nukunu Zechariah Elizabeth-ka kardu marda warda wurrinidha. I nigunu-ka kardidha ngarra thelput inside da matha mange nigunu da matha kardidha. Da-ka merrk 5 warda kardidha-yu, i mere nangkai ngadha bengkardudha i dengeruydha. ²⁵ Bere nigunu-ka murrinh menanudha kardi mange nigunu ngatha, “Yile neki-ka mange patha mamnga i le damngamut. Ngay-ka kardu marda warda ngurran i mere ngarra warda manangka wakal-ngimarda ngurrunu, nhini Yile neki-ka wakal warda damngamut. I nhini ngay-ka mere warda kurdungiwerdi nukunu ngarra kardu.”

Ku Angel Pangamngeruy Ngarra Mary

²⁶⁻²⁷ Bere da nhini-re ngarra nigunu Elizabeth kardu putput wurrinidha da merrk da 6 warda kardidha, Yile neki kathu wurdanngethuk ku angel nhini da ngatha

nukunu Gabriel-ya ngarra kardu mardinhpuy nan-nu-ya Mary pangamngeruy. Nigunu Mary kardidha-ka da Nazareth, da town kunungingki-ya da ngarra ngala nan-ya Kelili. I nigunu-ka kardu niye-niye nukunu-wa Joseph. Nukunu Joseph-ka kardu darntethbath nukunu nan King David. Bere peninginta nhini Mary i Joseph-ka mere da ngatha benangintalettha i mere da ngatha kaningintahrittha.

²⁸ Bere ku angel nhini-ka pangamngeruy ngarra Mary i murrinh mamnge, “Ya Mary. Le warda thani. Pule ngala Yile neki-ka memnhimangkart i nukunu-ka kanam ngarra nhinhi.”

²⁹ Mu nigunu Mary-ka werrerrmamngini i mere murrinh memartadha murrinh nhini ngarra mamnge-yu. I nhini-ka murrinh marda-re memnu mange nigunu, “Ngarra-nu murrinh kanhi mamnga karrim-yu?”

³⁰ Mu ku angel kathu-ka mamnge deyida ngarra nigunu, “Nga Mary, mere thenham. Yile neki-ka mange patha thatpirr nhinhi mampa memnhimangkart-yu i le dimpa.

³¹ Nhinhi-ka kardu putput thurrunu i kardu wikal nugarn buympabatnu, i murrinh nukunu thuparlno-ka Jesus-wa. ³² I nukunu-ka kardu Pule ngala thatpirr purrunu. I nukunu-ka wikal nugarn ngarra Pule ngala Yile neki nukunu-wa paninu-yu. I Yile neki-ka bupaknu nukunu-yu kardu Pule ngala thatpirr pinu nginipunh King David mani-ya. ³³ I nukunu-ka bere matha wangu kardu Pule ngala pirranu ngarra kardu Jews, kardu parrarntethbath ngarra nukunu Jacob-ya. Nukunu-ka bere matha wangu pinu kardu Pule ngala thatpirr-yu,” ku angel kathu mamnge ngarra Mary-yu.

³⁴ Mu nigunu Mary kathu-ka mamna ngarra ku angel, “Ngarra-re-wa kardu putput ngurrunu ngay-yu? Ngay-ka mere ngadha nganingintahrittha kardu nugarn-yu i ngay-ka mere da ngatha benangintalettha kardu nugarn-yu.”

³⁵ Mu ku angel kathu-ka mamnge ngarra Mary, “Yile neki-ka kardu lurruth ngala-wa. I nukunu-ka purdumpathuknu Ngepan patha ngarra nukunu i ngarra nhinhi paninu i wikal pampamutnu. I kardu wikal nhini ngarra Ngepan patha thangu buympabatnu-ka, nhini nukunu-ka wikal nugarn Yile neki nukunu thatpirr-wa purrunu nhini-yu. I nukunu-ka mange wiye-ka mere ngarra nukun kama kurru nhini-yu.”

³⁶ Bere ku angel kathu-ka mamnge deyida ngarra Mary, “Ya, Mary. Kardu darrikardu nhinhi Elizabeth nganaka? Nigunu-ka kardu kunugunu warda-wa, mu nigunu-ka kardu putput wardarra wurran, da-ka merrik 6 warda kanam. Da murntak warra-ka kardu wikal mere ngarra berdurdurttha kani da marra-re-yu, mu Yile neki kathu-ka damngemut weyida nhini-yu kardu wikal-yu. ³⁷ Yile neki-ka lurruth ngala-wa i nukunu-ka mange terert warda ngatha mam wurran. I mange-ka mere ngarra nukun kurdubay, wurdadha matha.”

³⁸ Bere Mary kathu-ka mamna, “Yu, Yile neki-ka Pule ngala ngay dimnga nhini-yu. I murrinh ngarra thatpi nukunu-ka ngay-ka marda-wa manganart ngurran nhini-yu, i murrinh manabathnu ngurru. Yu berengunh, murrinh pana ngarra nhinhi namngaka ngay-ka da-nu thatpirr murrinh-nu marda manganart,” Mary kathu-yu mamna ngarra ku angel-yu. Bere murrinh nhini thangu-ka ku angel nhini-ka nungardurr warda kanampart warda Mary-yu.

Mary Nangedha Dini Ngarra Elizabeth-nu

³⁹⁻⁴⁰ Bere Mary-ka dempirnturt nungardurr warda pirtpirt da matha nadha dini da Judea-nu warda wangu da ngarra palyirr-nganamarda ngarra dim da-ya, da ngarra Elizabeth i Zechariah kardingintapuptha-ya. Bere nigunu nadha dini-ka da ngarra thelput peninginta, i pangamngeruy ngarra kardu darrikardu nigunu kardu kunugunu nhini Elizabeth. I Mary kathu-ka mamnge, “Yu, le warda ngem kardu ngay-yu ngangamparuy-yu.”

⁴¹ Bere murrinh ngarra Mary-re mamnge Elizabeth-ka wakal ngarra nigunu Elizabeth putput yungurkurrktha-ka yibimputeth warda nhini-yu. I Ngepan ngarra Yile neki thanguu kanammardardi warda ngarra nigunu Elizabeth-yu. ⁴² Bere Elizabeth-ka le patha thathipirr diningedha i mamnge ngarra Mary, “Nga. Yile neki-ka memnhimangkart nhinhi-yu kardu ngarra palngun wurnangat thanguu kathu da ngarra ngala kanhi. I nukunu-ka le thathipirr dimpa i le deyida dimna ngarra wakal nhinhi buympabatnu-yu.”

⁴³ Bere Elizabeth kathu-ka murrinh numi deyida mamnge ngarra Mary, “Mary, nhinhi-ka kardu kale nukunu ngarra Pule ngala ngarra ngay nukun-yu. Yile neki-ka mange patha thathipirr mamnga kardu ngarra nhinhi-nu wurdanngathuk i thangamngaruy-yu. ⁴⁴ I ngarra marra-re nhinhi thunungamngimardale-ka wakal kanhi ngarra marda nganthin ngarrim-ka le patha yudha i yibimputeth warda nhini-yu. ⁴⁵ I Mary, nhinhi-ka murrinh thathipi ngarra Yile neki thanguu namnabath murrinh thathipirr-wa mampa-yu i nhinhi-ka le warda thathipirr thaninu,” Elizabeth kathu-yu mamnge ngarra Mary.

Mary Murrinh Darntiparl Ngarra Yile Neki

⁴⁶ Bere Mary kathu-ka mamnge ngarra Elizabeth, “Ngay-ka ngarntiparl nganam Yile neki-yu. ⁴⁷ I ngepan ngay-ka le thathipirr warda nganam ngarra nukunu thanguu mamngiyibirnu-yu. ⁴⁸ Ngay-ka kardu mere muthingka kardu ngala, mu nukunu da matha bamngingkardu i memngimangkart-yu, i da nakurl-te kardu wurnangat da matha pariparlno puru Yile neki, nhini nukunu-ka ngay thanguu mange patha thathipirr mamnga.”

⁴⁹ I Mary-ka bere ngatha wangu murrinh medha pirri, i mam, “Yile neki-ka kardu ngala thathipirr-wa, i nukunu-ka kardu lurruth ngala thathipirr i patha da matha. I kardu mere nangkal mani kama kurru nginipunh nukunu-yu. Nukunu-ka mange patha thathipirr mamnga wurran. ⁵⁰ Yile neki-ka bere ngatha wangu dirranganpunpe kanam kardu wurnangat pana ngarra murrinh nukunu pubimnayewup pumpan i murrinh pumamnabath pumpan. ⁵¹ I nukunu-ka bere ngatha wangu mange lurruth ngala mam wurran. Nukunu-ka pirranputhnu purru kardu pana ngarra pumemnungalala pumpan-yu. ⁵² I kardu pana deyida wanku kardu pule ngala ngala-ya pepe da matha panthutthutnu kardu nhini-yu. I kardu pana ngarra ngathayida pumemnukunungingki pumpan-ka nukunu-ka manngalanu warda nhini-yu. ⁵³ I kardu pana ngarra mi mami parnam i nanhthi mananhthi parnam-ka nukunu Yile neki-ka parramutmutnu mi i nanhthi, i nhini kardu-ka banmardannu warda nhini-yu. I kardu pana ngarra nanhthi terert panthin pumpan-ka Yile neki kathu nanhthi purrkpurk nhini paninmatkutnu-wa, i nhini kardu-ka purdunthukthuknu warda wunku nanhthi puruyeymanu warda nhini-yu.

⁵⁴⁻⁵⁵ “I Yile neki-ka mannhimanpi-warda-ngime i dirrangannhipengime wurran nekingime kardu ngarra tharntethbathngime ngalantharr nekingime nan-ya Israel. Nhini-wa murrinh Yile neki kathu-yu mampirruneme ngarra Abraham i kardu ngalantharr nekingime. Nukunu mam-ya, ‘Ngay-ka bere matha wangu ngirranan-penu ngurru.’ ” Nhini-wa murrinh nigunu Mary-yu murrinh darntiparl ngarra Yile neki wangu-yu.

⁵⁶ Bere nigunu Mary-ka pangu da ngadha kardinginthadha ngarra Elizabeth da merrk perrkenkuneme-nu-ya. I nhini thanguu-ka wurdantharr Elizabeth i nungardurr warda da ngarra thelput nigunu-nu warda wangu wurdawurl da nan Nazareth.

Nukunu John The Baptist Bammat Warda

⁵⁷ Bere nhini thangunu kardu kunugunu pana nan Elizabeth-ka bamngebat warda kardu wakal nugarn. ⁵⁸ I bere murrinh warda banalangtha wurrini pana-re kardu ngarra darrikardu nigunu Elizabeth da mana, i kardu ngarra ngamere da manta pana pardipuptha-yu. I kardu-ka le warda pardingedha, nhini Yile neki-ka mange patha da matha mamnge i wakal damngemut-yu.

⁵⁹ Bere da-ka 8 warda mam, i nhini kardu darrikardu peninginha-ka parrampir-ruruynginha ngarra Zechariah i Elizabeth. I wakal peninginha-ka kardu warda puddanwit nhini-yu kardu nugarn-nu warda purrunu. I murrinh warda puyiparltha murrinh ngarra yile nukunu deyida mani Zechariah. ⁶⁰ Mu kale nukunu kathu-ka mampirra, “Awu, wurda-wa murrinh nhini-yu. Mu murrinh ngunginthaparlhu-ka John-wa.”

⁶¹ Mu kardu kathu-ka pumamnge, “Murrinh ngarra thangunu pana-yu? Kardu ngarra darrikardu nankunginha-ka mere nangkai ngadha mebaththa kani murrinh pana-yu.” ⁶² I nhini thangunu-ka ngarra yileyile Zechariah-ya murrinh mange-re pumenadha pi i parrantharrpu warda, “Mu nangkai-wa murrinh thuparlhu kardu wakal-yu?”

⁶³ Bere nukunu Zechariah-ka murrinh mange-re mampirra nanhthi peypa-nu. I ngarra nanhthi peypa nhini-re darntilil murrinh-ka kanhi-wa, “Murrinh nukunu nguparlhu-ka John-wa.” I kardu kathu-ka pumemnamardart warda nhini-yu. ⁶⁴ Bere da nhini-re nukunu Zechariah-ka kardingerren-deyida-dha. Nukunu-ka kardu manangka murrinh kardidha i mere deyida themen denadhaphtha ku angel thangunu-yu, mu kardu kardingerrentha warda i murrinh daniriparltha kardi ngarra Yile neki wangu. ⁶⁵ I kardu darrikardu peninginha i kardu ngamere ngarra da manta pana pardipuptha-ka puyenthepup i perrenham ngala da matha nhini-yu. I murrinh nhini-ka banalangtha wurrini da pana ngangka-re ngarra kardu pardipuptha ngarra da palyirr-nganamarda nhini-re-yu da nan-ya Judea. ⁶⁶ I kardu ngarra murrinh nhini-re puyenthepup-ka murrinh warda pumenanudha purni, “Ya. Kardu wakal kanhi purdirurturtu-ka kardu ngarra kama pamanu purru pana-yu?” Nhini-wa murrinh pumenanudha purni, nhini kardu-ka the-wa pumbaththa purni Yile neki dirrapedha kardi wakal nukunu nhini-yu.

Murrinh Ngarra Nukunu Zechariah Wurdamyith

⁶⁷ Bere Ngepan Yile neki thangunu kanamnginirdi warda ngarra Zechariah, yile nukunu John-ya, i nhini-ka murrinh warda wurdampirruyithngime murrinh ngarra Yile neki thangunu-yu. I kanhi-wa murrinh mam-yu, ⁶⁸ “Mampa, pariparl-warda-ngime Yile neki. Nukunu-ka kardu Pule ngala thatpirr-wa dinnhengime kardu ngarra nekingime-ya, kardu ngarra ngalantharr nan thangunu Israel tharntethbathngime. I nukunu Yile neki-ka wurrininhedhangime i manhiyibirnungime.

⁶⁹⁻⁷⁰ “I da murntak warra-ka kardu ngalantharr ku prophet-ya kanhi da murrinh pumerradha purni-yu, ‘Nga. Yile neki-ka purdunhethuknungime kardu nugarn kardu lurruth ngala, i nukunu kardu nhini-ka manhiyibirnunungime. I nukunu nhini-ka kardu parethbathnu ngarra King David thangunu kathu. ⁷¹ I nukunu kardu nhini-ka manhiyibirnunungime kardu ngarra murlakpun thangunu kathu i kardu pana ngarra mere marda kumanhertngime kuru.’

⁷²⁻⁷⁵ “I ngana deyida Yile neki kathu-ka mamna ngarra nukunu pule Abraham da murntak warra-ya. I kanhi-wa murrinh ngarra nukunu kathu mamna ngarra Abraham-yu i kardu ngarra ngalantharr ngalantharr murntak deyida mampir-runeme, ‘Ngay-ka ngirrananpenu ngani. I ngay-ka mananthibirnunu kardu ngarra pana thangunu kathu mere marda kumananart kuru. I nhini-ka mere ngarra warda nenmanham nukun nuru nhini-yu ngarra da mange ngay da matha nangimariwaknu nuru. I nhini nanki-ka da mange patha yuthpan da matha numabathnu nuru i kardu

patha da matha nurunu da bere matha wangu-yu.’” Nhini-wa murrinh Yile neki kathu mampirruneme-yu i murrinh mere panayekumtha nhini-yu.

⁷⁶ I bere nukunu Zechariah-ka bere ngatha wangu murrinh medha pirri, “I nga, muluk,” mamna ngarra wakal nukunu-nu. “Nhinhi-ka kardu bere matha wangu murrinh ngarra Pule ngala Yile neki thanguu thurdirrayithnu thurru, ku prophet-wa nhinhi thurrunanu-yu. I nhinhi-ka da nakurlnu-wa kumparra warra thununanu thi ngarra kardu pule ngala pana ngarra kardu tiduk warda kathu pununu pi. I nhinhi-ka thurdunthethithnu thurru kardu murrinh ngarra Yile neki nukunu-yu, i nhini kardu-ka pumenawathawathanu i parninamardamardanu kardu Pule ngala pana-nu ngarra tiduk nimin parraruynu purru. ⁷⁷ I nhinhi-ka murrinh thanthelerrnu thurru kardu pana-nu Yile neki kardu manmayerrarrnu purru da ngarra mange wiye thanguu panthin parnam i kardu warda manthibirnunu.”

⁷⁸⁻⁷⁹ I bere nukunu Zechariah-ka murrinh bere ngatha wangu medha pirri, “Yile neki-ka marda thathipirr mangannhertngime dim. I nukunu-ka purdunhethuk-nungime kardu Pule ngala nhini da kangkarl thanguu kathu. I nukunu nhini-ka manhimayerrarrnunge da mange wiye ngarra nekingime thanthinngime thurran i manhiyibirnunu-warda-ngime. I nukunu Pule ngala nhini-ka da thathipirr warda panhengkardanunge da ngarra Yile neki nukunu wangu, i nhini-ka kardu watmam purrununge i marda pekpek da matha paninunge. I ngarra Pule ngala nhini purrunu kathu-ka, da nginipunh nanhthi ngunga marra deyida kathu mani punhengkapurlnunge, i mere warda pinunge da ngarra thipmam binhi wangu-yu.” Nhini-wa murrinh Zechariah mamna ngarra wakal nukunu-yu.

⁸⁰ Bere nhini thanguu-ka kardu wakal nugarn nhini John-ya kardu wurdanturturt lurruth ngala da matha nanhthi nginipunh nukunu i ngepan nukunu. I nukunu-ka marda merttha wurrini da mange ngarra Yile neki nukunu wangu. I nukunu da kardipuptha-ka ngarra da darrinpirr pularn i ngarra demnungkarr da mana. I nhini-ka pangampirraruy warda ngarra kardu-yu, kardu ngarra parrarntethbath nukunu Israel, kardu Jews-ya.

2

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu-te Bammat

Matthew 1.18-25

¹⁻² Bere nukunu Caesar Augustus-ka ku pule ngala thathipirr dinirradha ngarra kardu wurnangat warda ngatha kardu Jews-ya, i kardu wurnangat ngamere deyida, kardu manangka thathipirr Jews-ya.

Bere nukunu nhini-ka kardu ngarra nukunu thanguu kathu wurdan-punkuthukneme da pana ngangka-re purnewatthaneme i kardu-nu purnintiwudha purni i murrinh ngarra kardu-nu parrinintilidha purni ngarra nanhthi peypa wardarra dinindarriwuptha wurrini kardu wurnangat warda ngatha kardu nukunu-wa-nu Caesar Augustus the thathipirr manmathnu. Mu da murntak warra-ka mere nangkai ngadha kardu puyntiwudha i mere murrinh dentilidha wurri murrinh ngarra kardu wurnangat warda ngatha-yu, warda. Bere da nhini-re-ka nukunu nan Quirinius ku pule ngala dinirradha da ngarra nan-ya Siriya. ³ Bere nhini thanguu-ka kardu wurnangat warda ngatha parranirurtuydha purni ngarra da town pigunu i murrinh parrinintilidha purni ngarra nanhthi peypa.

⁴⁻⁵ Bere peninginta Joseph i Mary-ka da ngarra nan thanguu kathu Nazareth nungamnginhardurr da ngarra ngala pirrimpirra Kelili, i nanginghadha dini da ngarra Bethlehem-nu warda wangu da ngarra ngala pirrim Judea-ya. I pangam-ngintha murrinh-nu pankurililnugintha. Da pangu Bethlehem-ka da nukunu King David-wa, i nukunu Joseph-ka kardu darntethbath ngarra nukunu King David

i da-ka da nukunu deyida wanku nhini-yu. Bere kardu niyeniye nukunu Joseph-ka Mary-wa, i nigunu-ka kardu putput warda wurrinidha da nhini-re-yu.

⁶ Bere ngarra peninginthare dininginthadha da pangu Bethlehem-ka nigunu Mary-ka kardu warda wakal buyngebatnu nhini-yu. ⁷ Peningintha-ka da-nu mana warda kaninginthardidha ngarra da thelput ngala nhini-yu dininginthadha, mu nhini-ka kardu wurnangat weyida menadhalerttha wurrini da-yu. Mu nhini kanamnginthardi-ka da ngarra thelput ku puliki nukun weyida nhini-yu. Bere dininginthadha da nhini-ka kardu wakal nugarn bamngebat Mary-yu. Wakal marra-re bamngebat-ka nhini-wa. I bere nigunu-ka panpekarl warda wakal nhini-yu nanhthi kaligu purrkpurk-te i yingammardapup ngarra nanhthi box mi parnu wanku ngarra ku puliki nukun.

Ku Angel Pangampirruruyne Ngarra Kardu Nugarn Ngarra Ku Thip Pirapedhaneme Parde

⁸ Bere da ngarra manta pangu da ngatha Bethlehem-ka, kardu nugarn pirapedhaneme parde ku thip peneme da thipinhi nhini da ngatha-yu. ⁹ I ku angel ngarra Yile neki thanguu pangampirruruyne i thungku layit ngala da matha ngarra Yile neki thanguu kathu dampunkularrangneme. I nhini kardu peneme-ka puninkungkawerrdha-warda-neme kardi.

¹⁰ Mu ku angel kathu-ka mampirruneme, “Ya. Mere nenhamneme. Ngay-ka murrinh thelerrdhe patha nimirya menarrubaththaneme ngurrini i nganankuyerrnemenue, i nhini nankuneme-ka le thatpirr warda narnenemenue. Murrinh thelerrdhe patha kanhi-ka kardu wurnangat warda ngatha-nu. ¹¹ Nga. Da thipinhi marra kanhi-ka kardu wakal nugarn bammata da town kunungingki pangu wangu-yu da ngarra King David kardipuptha-ya. Kardu wakal nhini-ka Christ-wa, kardu pana ngarra Yile neki kathu wurdannarrathuk nankuneme-nu-yu i kardu wurnangat deyida-nu wanku. Nukunu-ka kardu Pule ngala thatpirr-wa purrunarranu, i nukunu-ka pirrananmaputhnu purru da mange ngarra wiye nanthin numpan i mananthibirnunu warda purru nhini-yu. ¹² I nga. Da-ka kanhi-re-wa kardu wakal pangu-yu nubardurtnemenue-yu. Nunnanemenue da ngarra town pangu wangu i nubardurtnemenue kardu wakal nhini-yu yibimngurkurrk ngarra nanhthi box mi parnu ngarra ku puliki nukunu da ngarra thelput nhini-yu. Kardu wakal nhini-ka yibimngurkurrk i panpekarl-wa yibim nanhthi kaligu purrkpurk-te,” ku angel kathu-yu mampirruneme.

¹³ Bere nhini thanguu-ka ku angel wurnangat warda thatpirr da ngarra kangkarl thanguu kathu parramnaruy ngarra ku angel numi nhini-dha warra pangampirruruyne. I ku angel terert warda ngatha murrinh parraniriparlidha pardi ngarra Yile neki wangu-yu. I kanhi-wa murrinh pumedha pardi, ¹⁴ “Pule ngala pangu dim-ka kardu ngala-wa thatpirr. Mampa nga. Pariparl warda nukunu-yu. I kardu pana da matha ngarra nukunu kathu le dimpirra-ka marda pekpek warda purunu nhini-yu.” ¹⁵ Bere nhini thanguu ku angel-ka pumpannurdurr warda i puddalath da ngarra kangkarl warda wangu da Heaven-ya.

Bere kardu nugarn nhini-ka murrinh warda pumemnungkuneme mange peneme ngatha, “Ka. Purru-wa-neme da pangu wangu Bethlehem i pubangkardunemenue kardu wakal nhini ngarra murrinh ku angel manneneme murrinh ngarra Yile neki thanguu wurdannhemathukneme-ya.”

¹⁶ Bere peneme nhini-ka punnungamkardurr-warda-neme da Bethlehem-nu warda wangu pirtpirt da matha. I nhini da pubangampunkurdurtngintha Mary i Joseph-yu wunku kardu wakal nhini yungurkurrktha ngarra nanhthi box mi parnu ku puliki nukunu. ¹⁷ Bere ngarra wakal nhini thanguu pubamkangkarduneme-ka

murrinh warda parrintheleerrdha purni murrinh ngarra ku angel mampirrunemeyu murrinh nhini da kardu wakal nugarn nhini bammat-yu. ¹⁸ I kardu-ka pumempirrumardat-warda-neme murrinh thathpi ngarra peneme nhini thanguu pubimpirruyepupneme-yu.

¹⁹ Bere nigunu Mary-ka da warda wurdantherr da ngarra marra-re nhini-yu ngarra ku angel pangamngeruy i da ngarra wakal nhini da mana bamngebat. I bere matha wangu benayengkarnirnthar warda wurrini nhini-yu.

²⁰ Bere nhini thanguu peneme nhini-ka puddamkawurlneme pangu deyida ngarra ku thip peneme. I murrinh ngala da matha parrineriparlhaneme purne ngarra Yile neki wangu, nhini-ka pubamkangkardu-thanguu-weyida-neme i pubimkayepupneme nginipunh murrinh pangu deyida mani ngarra ku angel thanguu mampirruneme.

Mary i Joseph Murrinh Pannginthaparl Jesus

²¹ Bere da ngarra 8 warda mam ngarra wakal nugarn nhini thanguu bammat-ka, kardu warda puddanwit nhini-yu kardu nugarn-nu warda purrunu. I peninginthar nhini murrinh pannginthaparl-ka murrinh nukunu-ka Jesus-wa. Nhini-wa murrinh-yu mamngengkawadha ku angel kathu da marra-re ngarra Mary-yu ngarra kardu manangka marda da ngatha kardidha.

Mary i Joseph Menginhabertidha Wurrini Wakal Jesus Ngarra Church Ngala

²²⁻²⁴ Bere kardu ngalantharr pana nan Moses darntilil murrinh law Yile neki nukunu da murntak warra-ya. I kardu Jews-ka bere matha wangu murrinh law nhini pumbaththa purni. I murrinh law numi-ka kanhi-wa. Kardu kalekale pana ngatha kardu wakal marra bamngebat-ka nhini nigunu-ka mere ngadha kurru pangu kanirdi ngarra murrinh church ngala da-ka merrk numi-wa i kanganu. I da nhini thanguu nigunu-ka mangkadhuk kurru ku yinhpi perrkenku ngarra ku yilarn-nu ngarra da church. I nukunu warda ku kubat-yu i pinanapek-yu ngarra Yile neki-nu-yu. I nhini thanguu nigunu-ka mengeyerrarr warda i nhini nigunu-ka kanirdi warda ngarra murrinh church ngala nhini-yu. Nhini-wa murrinh law numi-yu.

Bere peninginthar nhini Mary i Joseph-ka wunku wakal Jesus-ya parnamkapartngime da nhini-yu Bethlehem i da Jerusalem-nu warda wangu punnadhagime nigunu Mary-nu kardu mengeyerrarrnu. I ngana deyida nanginthadha dini Jesus-nu manginhabertinu purru ngarra murrinh church ngala pangu-yu i Yile neki panginhangkarrnu i panamutnungintha panginhariparlnu wakal nhini-nu-yu. Nhini deyida murrinh law numi nukunu Moses darntilil-yu kardu wakal nugarn kumparra kanthinginhangkarr i kanamutngintha ngarra Yile neki wangu-yu.

²⁵ Bere da nhini-re kardu ngalantharr numi kardidha ngarra murrinh church ngala-yu. Murrinh nukunu-ka Simeon-wa i nukunu kardipuptha-ka da Jerusalem da. Nukunu Simeon-ka kardu patha da matha wurrinidha i bere matha wangu murrinh thathpi Yile neki menabaththa kardi. I Ngepan Yile neki-ka bere matha wangu kardidha ngarra nukunu-yu. Bere nukunu-ka kardimardamardadha da ngarra minthire-nu Yile neki purduthuknu-yu kardu pule ngala pana kardu manthibirnunnu kardu Jews-ya. ²⁶ I Ngepan Yile neki mamna nukunu-ka panibirnu da matha-nu ngarra nukunu Christ da mana bangkardunu kardu pana ngarra Yile neki purduthuknu-yu.

²⁷ Bere ngarra Mary i Joseph parramkaruyngeime i wakal-nu panginhangkarrnu i panamutnungintha ngarra Yile neki, bere da nhini-re-ka Ngepan Yile neki mamna Simeon-yu, "Thurrunu pangu ngarra church ngala." ²⁸ Bere Simeon-ka wurrinidha ngarra church ngala nhini da i bampunkungkardungintha Mary i Joseph i wakal Jesus. I wakal nhini-ka manganmert warda i kanthinumardadha pirri i Yile neki

warda darntiparl. I kanhi-wa murrinh thathpi daniriparl dha pirri-yu. ²⁹ “Yile, nhinhi-ka Pule ngala da matha. I murrinh thathpi nhinhi-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. Kanhi-wa kardu wakal murrinh nhinhi nam-yu thurdungarrathuknu-yu. Ngay-ka ngardinamardamadha nukunu kanhi-nu-yu. I nhini ngay-ka bamkardu warda i nhini-ka berengunh ngay ngupupnu warda-yu. ³⁰⁻³¹ Ngay-ka marra kanhi-ka bamkardu warda kardu wakal kanhi ngarra thurdanngarrathuk kardunu-yu. Nhinhi thurdanngarrathuk-ka kardunu manganthibirnunu. Kanhi-ka da ngarra mange nhinhi da matha wangu. ³² I nukunu kardu wakal kanhi-ka kardu manangka Jews deyida wanku purrunmetkutnu ngarra nhinhi-nu wangu i kardu manthibirnunu. I kardu nhini manangka Jews-ka pantiparl nu warda parni kardu Jews kardu ngarra nhinhi-yu.” Nhini-wa murrinh tiparl ti Simeon mamna ngarra Yile neki wangu-yu.

³³ Bere peninginta Mary i Joseph-ka pumemnamardatnginta ngarra murrinh nukunu Simeon menadha pirri ngarra kardu wakal nugarn nhini-yu. ³⁴ Bere nukunu Simeon kathu-ka mampirrunginta murrinh thathpi kanhi-yu, “Yile neki-ka pirranankupenunginta pani i mange patha da matha manarrununginta purru.” I bere ngarra Mary warda kalekale Jesus-ya mamnge, “Nga. Yile neki-ka wurdanthuk wakal kanhi-yu da kanhi da-nu. I da nakurlnu-wa kardu the pumabathnu-yu Yile neki wurdanthuk nukunu-yu. I kardu Jews wurnangat da matha murrinh thathpi nukunu pumanabathnu puru-yu i pariwaknu puru. Mu kardu Jews terert deyida mere murrinh pumanabathnu puru-yu ngarra murrinh thathpi nukunu-yu. ³⁵ I kardu nhini-ka murrinh pumardarrithaknu parni, mu nukunu-ka kardu mukmuk banmarderdenu purru i kardu-ka murrinh marranu purru murrinh nhini ngarra banmarderdenu purru-yu. I nga Mary,” mamnge. “Nhini-ka da-ka tetemanthay-wa-nu dardurtnu nhinhi-nu-yu i panhimardathinnu purru-yu. Nhini-ka da-ka nginipunh thu nayp deyida mani panhiwarlnu ngarra magulkul nhinhi-nu-yu.” Nhini-wa Simeon kathu-yu murrinh mamnge ngarra nigunu Mary-yu.

³⁶⁻³⁷ Bere da ngarra church ngala nhini-ka kardu muthingka kunugunu thathpirr kardidha pangu da. Murrinh nigunu-ka nan-wa Anna. I yile nigunu murrinh-ka nan-wa Phanuel. Nukunu-ka kardu yek Asher-wa. Bere da marra-re nigunu-ka demngintalet kardu nugarn-ka da thangu 7 kardinginthadha-yu. I nukunu yibimpup-ka nigunu-ka kardu mekmunurr warda wurrinidha da-ka da thangu 84-wa. Bere nigunu-ka kardu bere matha wangu kardinangerrentha ngarra Yile neki wangu i daniriparl dha wurrini pangu da ngarra murrinh church ngala-yu. I da ngamere ngadha-ka mi-ka mere ngadha wurrimurrktha nhini-ka ngarra Yile neki ngadha kardinangerrentha wangu. ³⁸ Bere kardu kunugunu nhini Anna-ka wurrinirrudhanginta ngarra Mary i Joseph i Yile neki darntiparl wakal nugarn nhini-nu wurdanthuk-yu. I kardu ngarra Jews terert warda wurdampirrayith murrinh ngarra wakal nhini Jesus-nu-yu. Kardu Jews nhini-ka kardu ngarra pardinamardamadha kardu pana-nu ngarra Yile neki purduthuknu-yu i kardu manthibirnunu-yu.

³⁹ Bere nhini thangu-ka Mary i Joseph-ka mamngintharikerdek warda mange nhini menginthadha kardi-yu mange ngarra Yile neki nukunu wangu-yu da ngarra murrinh church ngala pangu-yu. Bere nhini thangu-ka punnadha-warda-ngime da ngarra peningime-nu warda wangu da nan-ya Nazareth da ngarra ngala pangu nan-ya Kelili. ⁴⁰ I nhini da nukunu Jesus wurdanarurturtha kardi-yu lurruth ngala da matha i kardu pelpith patha. I da mange ngarra Yile neki da matha nukunu daniriwaktha wurrini-yu. I Yile neki-ka bere matha wangu dirrapedha kardi i le da matha kardinadha ngarra nukunu-yu.

⁴¹ Bere da thangku terert Mary i Joseph-ka pirringinthawattha da Jerusalem i mi lawam werlpen pulleth wunku kardu Jews wurnangat da ngarra nan-nu-ya Passover.

⁴² Bere ngarra nukunu mana Jesus thangku 12 warda mam wurrinidha-ka pangu deyida punnadhagime da Jerusalem da ngala nhini-nu da nan Passover.

⁴³ Bere da ngarra nhini mana Passover dirntal-ka peninginha Mary i Joseph i kardu wurnangat-ka pumenardarrarrdha warda pi puddanalaththa pi da ngarra pigunu warda wangu. Mu nukunu Jesus-ka pangu da ngatha kardidha da nan Jerusalem. Mu Mary i Joseph-ka menanginthabiyedha kardi mere the menginthabaththa wurri Jesus pangu da ngatha kardidha-yu. ⁴⁴ Peninginha-ka mamnginha mana nukunu-ka wurrannilili kardu ngarra ngamere mana-wa. Bere puy purnililidha i ngarra ngunga kanarnum da mana. I bere Mary i Joseph-ka pannginhawinhay i kardu warda piranawinhadhaththanginha purne Jesus-nu kardu ngarra terert. I kardu darrikardu peninginha i kardu ngamere deyida wanku parraninkudharrpudhanginha purne i menginthadha wurrini murrinh-yu, “Ya. Jesus-ka nubamkardu ngadha?” “Awu wurda, makardu,” pumerrudhanginha purni. I bere mere warda ngarra benginthardurttha nhini-yu.

⁴⁵ Bere nhini thangu-nu-ka wurdamnginhawurl deyida da pangu-nu Jerusalem i da pana ngangka-re piranawinhadhaththanginha purne. ⁴⁶ Bere da perrenkuneme mana mam-ka bangamnginthardurt Jesus-yu pangu dinidha ngarra murrinh church ngala wunku kardu ngalantharr pana ngarra murrinh law puddinthethiththa purni. Nukunu-ka binarruyepupthaneme dini murrinh ngarra thathpi peneme-yu i murrinh daninkudharrpudhaneme dini. ⁴⁷ I kardu wurnangat ngarra murrinh Jesus pubimnayepup-ka i kardu warda pumemnamardat da matha murrinh ngarra thathpi nukunu-yu. I pumenanudha purni, “Ya. Nubinayepup kardu kigay pangu kempirrungerrenneme kardu ngarra ngalantharr pangu. Nukunu-ka kardu mukmuk ngala thathpirr kanthin wurran.” ⁴⁸ I peninginha Mary i Joseph-ka pumemnamardat-deyida-nginha ngarra murrinh thathpi Jesus merrudhaneme dini-yu.

Bere Mary kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya, muluk. Thangku-nu thanam kanhi da ngatha-yu? Thangku-dha mere thurridha ngarra ngankunginha-yu? Ngankunginha-ka ngampawerrnginha nhinhi-nu i da pana-re ngirampawinhadhaththanginha ngurne-ya.” ⁴⁹ Mu Jesus kathu-ka mampirrunghingha, “Thangku-nu-wa ngay nirangawinhadhaththanginha nurne-yu? Nankunginha-ka the-wa nenginthabaththa nhini-yu ngay da kanhi ngarra thelput Yile ngay nukun ngani-yu.” ⁵⁰ Mu peninginha-ka mere menginthamartadha murrinh pangu ngarra Jesus mampirrunghingha-yu.

⁵¹ Bere nhini thangu-nu Jesus-ka nungardurr warda da nhini thangu-nu i wunku Mary i Joseph puddamkawurlngime da ngarra nan-ya Nazareth. Bere nukunu Jesus-ka murrinh thathpi ngarra kalekale i yileyile bere matha wangu merrubaththanginha wurrini. Bere nigunu Mary-ka bere ngatha wangu benayengkarnirnththa wurrini ngarra mange Jesus medha wurrini murrinh ngarra thathpi nukunu wangu-yu. ⁵² Bere nukunu Jesus-ka puy wurdanarurturttha wurrini i ngarra kardu nugarn da mana. I nukunu-ka mukmuk patha da matha mebaththa wurrini. I Yile neki-ka le da matha kardinadha i kardu deyida wanku le pardinadha-yu.

3

*John The Baptist Murrinh Wurdanarrayiththa Wurrini Ngarra Kardu
Matthew 3.1-12; Mark 1.1-8; John 1.19-28*

¹⁻³ Bere nukunu John the Baptist, wawal nukunu nan Zechariah-ya da pangu da ngatha kardidha da ngarra darrinpirr pularn. Bere Yile neki kathu wurdamnayith mamna ngarra nukunu i wurdanthuk da ngarra manta ngipilinh ngala pangu-ya da

nan Jordan. I nukunu-ka murrinh thathpi Yile neki thangu wurdanarrayiththa wurrini ngarra kardu-yu.

Bere da nhini-re-ka ku pule ngala thathpirr dinirradha-ka nan-wa Tiberius ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I nukunu dinirradha-ka da-ka thangu 15-wa. I da nan Judea-ka ku pule ngala dinirradha-ka nukunu nan-wa Pontius Pilate. I da nan Kelili-ka ku pule ngala dinirradha-ka nukunu nan-wa Herod. I da penintha nan Iturea i Trachonitus-ka ku pule ngala dinirradha-ka nukunu nan-wa Philip. Nukunu-ka ngathan nukunu Herod-wa. I da nan Abilene-ka ku pule ngala dinirradha-ka nan-wa Lysanias. I ku yilarn ngala thathpirr dinininthadha-ka nukunu nan-wa Annas i nukunu Caiaphas-wa.

Bere da nhini-re-ka ngarra ku pule ngalangala nhini pirrinirradha ngarra kardu-ka Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu da pana ngangka-re-ya ngarra da manta ngipilinh Jordan. I nukunu merradha wurrini ngarra kardu murrinh thathpi Yile neki thangu, “Nga, kardu,” merradha wurrini. “Nanki-ka narnipartnu warda da mange wiye-yu ngarra numammath numpan-yu i pananmardathinnu. I nhini Yile neki-ka mananmayerrnu da mange wiye pana ngarra nanthin numpan-yu i ngay-ka ngananluluwewunu warda ngurru.” Nhini-wa murrinh merradha wurrini ngarra kardu-yu nukunu John-yu.

⁴ Bere da murntak warra kardu ngalantharr pana nan Isaiah murrinh thathpi Yile neki wurdanarrayiththa wurrini. I nukunu da darntilil John-nu kurrunu kathu-yu kardu-nu bunyithithnu i manpathawathanu kardu Pule ngala-nu ngarra Yile neki wurdanthuk-yu da ngarra putek kanhi-yu. I kanhi-wa murrinh thathpi darntilil Isaiah-yu ngarra nukunu John the Baptist purrunu kathu-yu, “Kardu nugarn bere matha wangu panikaykaynu ngarra darrinpirr pularn. Nukunu-ka panirrakaykaynu ngarra kardu murrinh kanhi-nu, ‘Ya, marranu kardu-yu. Mayern numanawathawathanu kardu Pule ngala-nu tiduk kathu purrunu. Mayern nubunayithithnu.

⁵ “I nubanamardabirrnu nuru da pewertipewerti-yu i nubanaweturuthturuthnu nuru da pana ngarra putek pangkuy-pangkuy i ngarra da murruwuldarri da mana pungurkurrknu. Nubunayithithnu nuru da ngarra mayern durdururtmam-yu i numanardarrimurruwurlnu da ngarra mayern pewertipewerti-yu. I numanawathanu mayern-yu punangurkurrknu wardarra kardu numi pana ngarra Yile neki purduthuknu tiduk kathu-yu. ⁶ I nhini-ka kardu pubangkardunu warda kardu Pule ngala nhini-yu kardu ngarra mananthibirnunu-yu da ngarra mange wiye thangu-yu, i nhini-ka purdunarrawurlnu ngarra Yile neki wangu-yu.’” Kanhi-wa murrinh thathpi kardu ngalantharr pangu nan Isaiah darntilil ngarra John the Baptist-nu-yu.

⁷ Bere kardu wurnangat punninadha ngarra nukunu-nu John the Baptist kardu panluluwewunu pirra. Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Ya. Nanki-ka nginipunh ku pangkuy murlak mani. Nanki kanhi nunningadha-ka ngay-nu ngananluluwewunu ngirra i nhini Yile neki-ka mere punanmatnu warda nhini-yu. Mu nhini-ka manangka mange-wa nhini-yu. ⁸ Nanki-ka da mange wiye da ngatha numammath numpan. Mu marra-re nanki-ka narnipart-wa-nu da mange wiye nhini-yu i da mange patha da matha numabathnu nuru nhini kardu-ka the warda pumananmathnu da mange wiye nhini thangu narnipartnu-yu. I nga, mere nubeyengkarnirn nuru Yile neki le dimnarra-yu nhini nanki-ka kardu narrarntethbath kardu ngalantharr pana Abraham. Yile neki-ka nanthi palyirr kanhi ngatha yida-ka kurdethkath-wa i kardu kuyu mani-ka nhini-ka kardu ngarra

Abraham thanguu warda parrarntethbath. Yu, nhini Pule ngala thathpirr Yile neki-ka le dininadha ngarra nukunu Abraham-yu mu nanki-ka mere le-wa kinarra nhini nanki-ka da mange wiye da ngatha nanthin numpan-yu.

⁹ “Ya,” mampirra, “The mana nanthin-ya thay mi dhepdhep-yu. Nanhthi thay mi dhepdhep mani mi wiye kinthatut-ka nhini kardu mani-ka lithpurr kukangkat ngarra thay ngimalmin pepe kathu i kinapek ngarra thungku. I nginipunh nhini deyida mani nanki-yu numamyit numpan da mange wiye. I nhini Yile neki-ka punanmatnu i pirrananputhnu ngarra thungku ngala wangu.”

¹⁰ Bere kardu kathu-ka pumamna ngarra John the Baptist-yu, “Mu nganki-ka ngarra nimin ngiyemanu mange-yu?”

¹¹ Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Da-ka kanhi mani-wa niyemanu nuru-yu. Nanhthi shirt perrkenku ngatha numammath numpan-ka nhini-ka nanamut nanhthi numi-yu kardu ngarra shirt mananhthi kanam. I ngana deyida mi dhepdhep ngatha nanthin numpan-ka nhini nanamut mi-yu kardu ngarra mami kanam,” mampirra John the Baptist kathu-yu.

¹² Bere nhini thanguu-ka kardu ngamere deyida wanku punninadha ngarra nukunu-nu John the Baptist kardu panluluwewunu pirra. Kardu nhini-ka ku mani punninmatkuttha ngarra kardu thanguu ku Government-nu. Bere kardu nhini-ka murrinh nhini da ngatha parrantharrpu John the Baptist-yu i pumamna, “Nga, pule. Nganki-ka ngarra nimin ngiyemanu nguru-yu?”

¹³ Mu nukunu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Bere ngatha wangu nurunmatkutnu ngarra kardu thanguu ku Government-nu ku mani-yu. Mu mere numankapdap nukun nuru ku mani ngarra kardu thanguu-yu.”

¹⁴ Bere nhini thanguu-ka ku soldier warda punninadha ngarra nukunu-nu John the Baptist. I murrinh nhini da ngatha parrantharrpu i pumamna, “Ya. Mu nganki-ka? Ngarra deyida ngiyemanu nguru-yu?”

Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Nga. Kardu-ka mere nunthuk nukun nuru i ku mani mere nurunmatkat nukun. I kardu murrinh mere nukun numandarrithak i ku mani mere numankapdap nukun. I ku mani pay nanki-ka le da matha nuru nhini-yu ngarra ku pule nanki thanguu kanarramutmut kuru-yu,” John the Baptist kathu-yu mampirra ngarra ku soldier.

¹⁵ Bere kardu wurnangat nimin-ya pubinanayewuptha punni-yu murrinh thathpirr ngarra John the Baptist-yu murrinh Yile neki thanguu-ya. I kardu-ka murrinh warda pumenanudha punni, “Ya. Nukunu da matha kama-ya kardu kanhi Christ-yu-ya. Kardu pana ngarra Yile neki wurdanthuk-ya. I nukunu kama manhiyibir-nunungime.” Murrinh nginipunh nhini mani-wa kardu-yu pumenanudha punni-yu.

¹⁶ Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Ya. Ngay-ka kardu mere pule ngala kanhi-yu. Mu kardu pana ngarra tiduk kathu pununu pi-ka nukunu nimin kardu Pule ngala thathpirr-yu. Ngay-ka mere mani ngurdimerereth ngarra me sandal nukunu-yu. Nhini ngay-ka wurdanngiwerdi ngemmanham-wa nhini-yu. Nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr warda nhini-yu. Ngay-ka berengunh nganinanluluwewudha ngurrini kura patha da matha-re mu nukunu nhini-ka bunannginirdinu Ngepan ngarra Yile neki-yu. I ku Ngepan nhini-ka nginipunh thungku deyida mani i pinananmapeknu purru da ngarra mange wiye nanki wangu-yu.

¹⁷ “I nga.” John the Baptist kathu-yu mampirra deyida. “The mana nanthin mi-ya i da mange ngarra mi pumamyerryerr pumpan nanhthi darripi ngernu i mi kamarl thathpirr-ya. I nhini thanguu-ka parnamardawu ngarra nanhthi pot i panthin ngadha pirrim. Mu darripi ngernu-ka pinnangampek pangu wangu ngarra thungku. I bere kardu pana ngarra tiduk kathu pununu pi-ka kardu-ka nginipunh gardener nhini mani-wa. Nukunu-ka kardu manyerryerrnu purru kardu patha i kardu wiye. I

kardu pana ngarra da mange wiye panthin pumpan-ka pirranputhnu ngarra thungku ngala wangu, thungku nhini mere ngarra ngadha kingkan,” nukunu John the Baptist kathu-yu mampirra.

¹⁸ Bere murrinh thathpi nginipunh nhini mani-wa wurdanarrayiththa wurrini-yu ngarra kardu-yu. I bere matha wangu merradha wurrini, “Nga, kardu. Nanki-ka numenawathawathanu nuru kardu Pule ngala thathpirr nungam kathu dim.” Kanhi-wa murrinh thelerrdha patha-yu ngarra nukunu John the Baptist daninthelerrdha wurrini-yu.

¹⁹ Bere nhini thanguu nukunu John the Baptist-ka murrinh menadha kardi ngarra pule ngala Hered, “Nga, nhinhi-ka namyit thurran-ka da mange wiye da matha. Nhini-ka mange wiye-wa nhinhi i kardu malla nanganmert palngun ngarra ngathan nhinhi nukunu-yu,” John the Baptist kathu-yu menadha kardi. Nhini da da mange wiye nukunu Hered medha kardi-yu i da mange wiye ngamere deyida wanku medha kardi. ²⁰ I da mange wiye numi deyida nukunu kathu mamna ngarra John the Baptist-yu. Nukunu-ka banurdi John the Baptist ngarra jail warda, nhini-ka murrinh menadha ngunu weyida kardi nukunu wangu John the Baptist-yu nukunu Hered-ka da mange wiye da matha mebaththa wurrini.

John the Baptist-te Daluwewu Jesus

Matthew 3.13-17; Mark 1.9-11

²¹ Bere da nhini-re ngarra nukunu John the Baptist daninluluwewudha wurrini kardu i nukunu Jesus deyida wanku daluwewu. I nhini thanguu Jesus-ka pirri-nangerrentha ngarra Yile nukunu wangu i nhini-ka nanhthi marnirra i kalakkalak memnadharl warda. ²² I Ngapan ngarra Yile neki thanguu-ka wurdamnathut ngarra Jesus-yu mangini ku kuluntutuk-wa wurdanthut-yu. I Yile nukunu kathu-ka mamna warda ngarra Jesus-yu, “Nhinhi-ka kardu wakal nugarn ngay-wa. Ngay-ka marda-wa thathpirr manganhert ngurran. I le da matha ngurranpa nhinhi-yu.”

Murrinh Kardu Derntethbath

Matthew 1.1-17

²³ Bere ngarra Jesus-te pantet murrinh thathpi ngarra Yile neki thanguu wurdanarrayiththa wurrini-ka nukunu da-ka da thanguu nukunu-ka 30-wa wurrinidha-yu. Bere kardu pumedha mana-wa punni Joseph mana-wa Yile nukunu Jesus-yu.

Bere Joseph nhini-ka yile nukunu-ka nan-wa Heli.

²⁴ I yile nukunu Heli-ka nan-wa Matthat.

I yile nukunu Matthat-ka nan-wa Levi.

I yile nukunu Levi-ka nan-wa Melchi.

I yile nukunu Melchi-ka nan-wa Jannai. ²⁵ I yile nukunu Jannai-ka nan-wa Joseph numi deyida.

I yile nukunu Joseph-ka nan-wa Mattathias.

I yile nukunu Mattathias-ka nan-wa Amos.

I yile nukunu Amos-ka nan-wa Nahum.

I yile nukunu Nahum-ka nan-wa Esli.

I yile nukunu Esli-ka nan-wa Naggai. ²⁶ I yile nukunu Naggai-ka nan-wa Maath.

I yile nukunu Maath-ka nan-wa Mattathias numi deyida.

I yile nukunu Mattathias-ka nan-wa Semein.

I yile nukunu Semein-ka nan-wa Josech.

I yile nukunu Josech-ka nan-wa Joda.

²⁷ I yile nukunu Joda-ka nan-wa Joanan.

I yile nukunu Joanan-ka nan-wa Rhesa.

I yile nukunu Rhesa-ka nan-wa Zerubbabel.

I yile nukunu Zerubbabel-ka nan-wa Shealtiel.

I yile nukunu Shealtiel-ka nan-wa Neri. ²⁸ I yile nukunu Neri-ka nan-wa Melchi numi deyida.

I yile nukunu Melchi-ka nan-wa Addi.

I yile nukunu Addi-ka nan-wa Cosam.

I yile nukunu Cosam-ka nan-wa Elmadam.

I yile nukunu Elmadam-ka nan-wa Er.

²⁹ I yile nukunu Er-ka nan-wa Joshua.

I yile nukunu Joshua-ka nan-wa Eliezer.

I yile nukunu Eliezer-ka nan-wa Jorim.

I yile nukunu Jorim-ka nan-wa Matthat numi deyida.

I yile nukunu Matthat-ka nan-wa Levi numi deyida. ³⁰ I yile nukunu Levi-ka nan-wa Simeon.

I yile nukunu Simeon-ka nan-wa Judah.

I yile nukunu Judah-ka nan-wa Joseph numi deyida.

I yile nukunu Joseph-ka nan-wa Jonam.

I yile nukunu Jonam-ka nan-wa Eliakim.

³¹ I yile nukunu Eliakim-ka nan-wa Melea.

I yile nukunu Melea-ka nan-wa Menna.

I yile nukunu Menna-ka nan-wa Mattatha.

I yile nukunu Mattatha-ka nan-wa Nathan.

I yile nukunu Nathan-ka nan-wa David. ³² I yile nukunu David-ka nan-wa Jesse.

I yile nukunu Jesse-ka nan-wa Obed.

I yile nukunu Obed-ka nan-wa Boaz.

I yile nukunu Boaz-ka nan-wa Salmon.

I yile nukunu Salmon-ka nan-wa Nahshon.

³³ I yile nukunu Nahshon-ka nan-wa Amminadab.

I yile nukunu Amminadab-ka nan-wa Admin.

I yile nukunu Admin-ka nan-wa Arni.

I yile nukunu Arni-ka nan-wa Hezron.

I yile nukunu Hezron-ka nan-wa Perez.

I yile nukunu Perez-ka nan-wa Judah numi deyida. ³⁴ I yile nukunu Judah-ka nan-wa Jacob.

I yile nukunu Jacob-ka nan-wa Isaac.

I yile nukunu Isaac-ka nan-wa Abraham.

I yile nukunu Abraham-ka nan-wa Terah.

I yile nukunu Terah-ka nan-wa Nahor.

³⁵ I yile nukunu Nahor-ka nan-wa Serug.

I yile nukunu Serug-ka nan-wa Reu.

I yile nukunu Reu-ka nan-wa Peleg.

I yile nukunu Peleg-ka nan-wa Eber.

I yile nukunu Eber-ka nan-wa Shelah. ³⁶ I yile nukunu Shelah-ka nan-wa Cainan.

I yile nukunu Cainan-ka nan-wa Arphaxad.

I yile nukunu Arphaxad-ka nan-wa Shem.

I yile nukunu Shem-ka nan-wa Noah.

I yile nukunu Noah-ka nan-wa Lamech.

³⁷ I yile nukunu Lamech-ka nan-wa Methuselah.

I yile nukunu Methuselah-ka nan-wa Enoch.

I yile nukunu Enoch-ka nan-wa Jared.

I yile nukunu Jared-ka nan-wa Mahalaleel.

I yile nukunu Mahalaleel-ka nan-wa Kenan. ³⁸ I yile nukunu Kenan-ka nan-wa Enosh.
 I yile nukunu Enosh-ka nan-wa Seth.
 I yile nukunu Seth-ka nan-wa Adam.
 I yile nukunu warda Adam-ka Yile neki warda nhini-yu.

4

Ku Karrath Merullultha Kardi Kangkarlmawu
Matthew 4.1-11; Mark 1.12-13

¹ Bere Ngepan ngarra Yile neki thangu-ka bere matha wangu kardidha ngarra Jesus-yu. Bere Jesus-ka kanampart nungardurr warda da nhini Jordan-yu i Ngepan ngarra Yile neki nukunu mengkayidha tharra da ngarra darrinpirr pularn wangu. ² I pangu da kardidha da pirdithme nimin-ya da merrk numi-ya i kanganu. I nukunu ku karrath-ka ku bere matha wangu merullultha wurrini-yu. I nukunu-ka mi mere kanimurktha da nhini-yu. Bere da merrk nhini mana kanarntikerdek-ka nukunu-ka kardu warda medeyi kardidha mi dhepdhep-nu.

³ Bere ku karrath kathu-ka mamna warda ngarra Jesus, “Ya, nhinhi ngatha wakal ngarra Pule ngala nukun thurran-ka, nhini-ka thurdathnu mani nanhthi palyirr kanhi i mi lawam warda pirrampanu.”

⁴ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh ngarra Yile ngay yibimnangurkurrk-ka kanhi-wa, ‘Kardu mani-ka mere kanibirnu mi dhepdhep da matha-re kanammurk, wurda.’”

⁵ Bere nhini thangu-ka ku karrath-ka kanthinmardawith Jesus-yu da ngarra kangkarl warda. I daninangkardadha pirri pirtpirt da matha da terert pana-re ngarra kardu pardidha-yu i kardu ngarra pule ngalangala pirrinirradha-ya. ⁶⁻⁷ I nukunu ku karrath kathu-ka mamna, “Ngay-ka ku pule ngala-wa ngempirra da pangu-yu. I ngay-ka ku pule ngala deyida mani bupak kardu numi-yu da ngarra pangu-nu pirranu-yu kardu ngarra nangkai ngatha ngay marda mart-yu. Mu nhinhi ngatha thengawinhipingkarlnu-ka ngarra ngay kumparra kanhi warra i murrinh ngarra ngay nangabathnu kardu pule ngala ngurrumpanu, nhini ngay-ka ngampamutnu warda da wurnangat kanhi warda ngatha kurrankadhuk ngarra nganthinnhingkarr ngarrim-ya.”

⁸ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh thathpi Yile ngay nukunu-ka kanhi-wa yibim-yu, ‘Nukunu da matha kardu Pule ngala thathpirr. I murrinh ngarra nukunu da matha dinayewupnu thurru i murrinh nanabathnu thurru. I da mange ngarra nukunu da matha thamanu thurru-yu.’”

⁹ Bere nhini thangu-ka ku karrath mebertidha tharra Jesus da ngarra Jerusalem-nu warda wangu. I kanthinmardawith da kangkarl thathpirr warda ngarra da church ngala pangu da ngatha. I nhini da nukunu kathu-ka mamna, “Ya, nhinhi ngatha wakal ngarra Pule ngala Yile neki nukun thurran-ka, nhini-ka thurdiwal mani kanhi da wangu i pepe da mana.”

¹⁰ I ngana deyida murrinh mamna ngarra Jesus, “Murrinh ngarra Yile nhinhi nukunu-ka kanhi-wa yibim, ‘Nukunu Yile nhinhi-ka ku angel ngarra nukunu purdumpathuknu i ¹¹ pumanhiyitnu, i nhini-ka mere warda thanimemurknu ngarra nanhthi palyirr pepe-yu.’”

¹² Mu Jesus kathu-ka mamna, “Yu, nhini-ka murrinh. Mu murrinh numi yibimnangurkurrk-ka kani-wa, ‘Mere da matha duthap Pule ngala Yile ngay ngathayida-nu-yu.’”

¹³ Bere nhini thangu-ka ku karrath-ka bere matha warda merullultha wurrini Jesus-yu i kanampart ngadha nukunu-yu.

Kardu Pana Ngarra Da Nazareth Pardidha Mere Murrinh Pumenabaththa Kangkarl-mawu

Matthew 4.12-17; 13.53-58; Mark 1.14-15; 6.1-6

¹⁴⁻¹⁵ Bere nhini thanguu Jesus-ka wurdawurl deyida da ngarra ngala nan-ya Kelili. Ngepan Yile neki nukunu ku bere matha wangu kardidha ngarra nukunu-yu i melurruththa wurrini. Nukunu Jesus-ka wurrinirduridha ngarra murrinh church kardu Jews pigunu i murrinh ngarra Yile nukunu thanguu wurdininthethiththa wurrini. I nhini kardu-ka parriniriparlidha warda punni Yile neki-yu. I nhini thanguu-ka murrinh warda banalangtha wurrini murrinh ngarra nukunu-yu da pana ngangka-re-yu.

¹⁶ Bere Jesus-ka nadha dini pangu warda wangu da nan-ya Nazareth da ngarra nukunu da wurdanturturt. Bere da ngarra Saturday mana-ka nukunu-ka kanardi ngarra murrinh church kardu Jews pigunu pangu da. I pirret pangu warra kumparra ngarra kardu murrinh read pamanu pirra murrinh ngarra thathpi Yile neki nukunu-yu. ¹⁷ I kardu-ka wurrininadha i nanhthi murrinh peypa damnamut murrinh ngarra ngalantharr murntak nan darntilil Isaiah. Bere Jesus-ka wurdantereth murrinh nhini-yu i rit warda merradha pirri. I kanhi-wa murrinh-yu, ¹⁸ “Pule ngala Yile neki-ka memngimangkart ngay-yu i Ngepan nukunu-ka kanam ngarra ngay-wa. I nhini ngay-ka murrinh thelerrdha patha ngantheleerrnu ngurru ngarra kardu nanhthi parnamyeyma i dampunpethin wurrin. I nukunu wurdanngithuk ngay kardu pana-nu ngarra ku karrath mampunyit wurrin kardu ngungunwuynu, i kardu nhini-ka da-ka pubangkardunu warda da mange ngarra Pule ngala nukunu wangu-yu. Ngay kardu-ka ngungumawuynu ngarra ku karrath thanguu kathu-yu. ¹⁹ I Pule ngala-ka mange patha da matha marranu purru kardu pana ngarra murrinh nukunu pumanabathnu purru-yu.” Nhini-wa murrinh ngarra Jesus rit merradha pirri-yu ngarra murrinh kardu ngalantharr nan thanguu-yu Isaiah.

²⁰ Bere Jesus-ka panpekarl murrinh peypa nhini-yu i wurdannangkarl ngarra kardu nugarn nhini. I kanawup warda i murrinh warda purdunthethithnu pi ngarra kardu. I kardu-ka kamarl-ka pangu da wangu pirangkadha pi i le menwaldha dini kardu pangu-yu murrinh ngarra nukunu pubinayepupnu. ²¹ Bere nukunu Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Marra kanhi da matha murrinh thathpi pana ngarra nukunu Isaiah thanguu nubintheup-ka, murrinh da matha-nu thathpirr murrinh thathpi nhini-yu.”

²² Bere kardu-ka pumemnamardat warda ngarra murrinh thathpi lelunh Jesus thanguu-yu. I murrinh pumananudha punni, “Murrinh thathpi nukunu-ka murrinh patha da matha thathpirr. Mu ngarra-re-wa nukunu wurdanthuk ngarra Yile neki thanguu kathu-yu, nukunu pana-ka wakal Joseph da matha nukunu, nawa?” Pumananudha punni kardu-yu.

²³ Mu bere Jesus kathu-ka mampirra, “Ngay-ka the-wa nganthin murrinh kanhi-wa numanganu, ‘Nga, doctor. Nenuwatha nhinhi-yu patha thathpirr.’ I murrinh numi deyida nginipunh kanhi mani numanganu-yu, ‘Mange patha da matha thamanu thurru da kanhi-yu da ngarra nhinhi-yu nginipunh pangu deyida mani mange patha-patha nedha thardi da nan-ya Capernaum.’ Nhini-wa murrinh numanganu ngay-yu. ²⁴ Mu kanhi-wa murrinh thathpirr-yu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Kardu pana ngarra murrinh thathpi Yile neki nukunu wurdampirrayith wurrin i nungawat dim da pana ngangka-re, kardu-ka pubimnayewup pumpan i murrinh pumamnabath pumpan. Mu da ngarra nukunu warda wangu nungam-ka kardu darrikardu nukunu-ka mere warda murrinh kumanabath nhini-yu.

²⁵ “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nubingayepup kathu. Da murntak warra-ka kardu ngalantharr nan Elijah wurdanarrayiththa wurrini murrinh thathpi Pule ngala Yile neki nukun. I da nhini-re-ka mere ngadha kaniyeldha da thanguku

perrkenkuneme i kanganu i nhini-ka mi-ka mami-wa. I kardu mekmunurr mekmunurr nanki kardu Jews pirrinidha da nhini-re-yu. ²⁶ Mu Yile neki-ka wurdanthuk nukunu Elijah ngarra kardu mekmunurr da ngamengka wangu. I nigunu-ka mere thathipirr darrikardu nigunu nhini-yu. Nigunu kardipuptha-ka da ngarra town nan-ya Zarephath da ngarra ngala nan-ya Sidon. ²⁷ I the mana nanthin deyida-ya kardu numi pana deyida nan Elisha murrinh thathipi Yile neki deyida wurdanarrayiththa wurrini. I da nhini-re-ka kardu nanki kardu Jews kardu terert da matha matharr leprosy pumbaththa punni. I kardu nugarn ngamengka pana nan Naaman matharr leprosy deyida mebaththa wurrini. Mu nukunu-ka murrinh thathipi ngarra nukunu Elisha mamnabath i nhini Yile neki-ka patha warda mampatha nhini-yu. Mu kardu nanki kardu Jews-ya matharr leprosy da ngatha pumbaththa punni da nhini-re-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

²⁸ Bere kardu-ka murrinh warda pumenanudha pirrini, “Ya. Nukunu pana-ka murrinh nekingime nganaka-ya wurdannhiyithngime dim-ya.” Bere kardu-ka parramnarithi ngala warda thathipirr ngarra nukunu-yu. ²⁹ Perrempirnturt punninadha i pumangarnta i panthinnurr pangu warda wangu outside ngarra church i puy panthiwurrdha punni i da ngarra palyirr da mana nhini da manta ngarra town. ³⁰ Kardu-ka punnikudha mana-wa ngarra dirryerrdi wangu, mu nukunu-ka kanampunpart wurrinilidha bere matha.

Jesus Nungammaku Ku Ngepan Wiye Ngarra Kardu

Mark 1.21-28

³¹ Bere nhini thanguku nukunu Jesus-ka nadha dini da nan-nu warda wangu Capernaum da ngarra ngala nan-ya Kelili. Bere da ngarra Saturday-ka kanardi da ngarra church kardu Jews pigunu i murrinh wurdininthethiththa dini murrinh ngarra thathipi Yile neki nukunu. ³² I bere kardu nhini-ka pumenanamardattha warda pirrini murrinh thathipi nhini-yu, nhini nukunu wurdininthethiththa dini-ka nginipunh kardu pule ngala mani.

³³ Bere da ngarra church nhini-ka kardu nugarn dinidha pangu da wunku ku ngepan wiye kanthidha wurrini. Bere nukunu nhini-ka lurruth dimnakay ngarra Jesus warda wangu i mamna murrinh-yu, ³⁴ “Ya. Jesus kardu Nazareth-mawu. Ngay-ka the-wa mamnhibath nhinhi-yu. Pule ngala wurdannhithuk kanhi-yu. Nhinhika patha i yuthpan da matha thurran i mere nabath thani da mange wiye-yu. I nhinhika wawal nukunu-wa. Mu thanguku-nu nhinhika thurridha da kanhi-yu? Thurdungankartelnu i thurdungantimuminuminu ku ngepan wiye terert kanhi-yu?”

³⁵ Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra ku ngepan wiye nhini-yu, “Ya. Watmam thi. I thungiwuy kathu ngarra kardu pana-yu.” Bere ku ngepan wiye nhini-ka buniwaththa kardi i yungawuy warda kathu ku ngepan wiye nhini-yu ngarra kardu thanguku kathu-yu. I kardu terert pubamkardu nukunu nhini yungurkurrktha pangu da i mere ngadha yidingurr denamuttha.

³⁶ I kardu wurnangat-ka pumemnamardat ngala da matha nhini-yu i murrinh pumenanudha punni, “Ya. Thanguku murrinh kanhi-yu? Nukunu pana-ka kardu pule ngala thathipirr-wa i lurruth ngala. I ku ngepan wiye ngatha yida murrinh pumamnabath pumpan-yu ngarra murrinh mampirra wurrin-yu.” ³⁷ Bere nhini thanguku-ka murrinh nhini ngarra Jesus medha wurrini-ka bamlang pana ngangka-re warda.

Jesus Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini

Matthew 8.14-17; Mark 1.29-34

³⁸ Bere nhini thanguku nukunu Jesus-ka nungardurr warda da ngarra church thanguku kathu-yu i nadha dini ngarra thelput nukunu Simon. Bere da ngarra thelput nhini-ka pipi nginarr nukunu Simon-ka matharr yungurkurrktha matharr

pimut-wa mebaththa yu. I kardu-ka pumamnakay Jesus-yu kardu palngun nhini-nu patha deyida mawathanu. ³⁹ Bere Jesus-ka wurriningedha demngewinhikul ngarra nigunu i nanhthi pimut nhini-ka mamngedhap warda nhini-yu. Bere matharr pimut nhini-ka kanampart warda nigunu-yu i nigunu-ka dempirnturt i mi warda merruwathawathadhangime kardi mi dhepdhep.

⁴⁰ Bere da nhini da ngatha ngarra ngunga thanguu kananthurrk-ka kardu-ka kardu matharr-wunngini terert pumenbertidha punni ngarra Jesus kardu matharr panpunkarparl. Kangkarlmawu-ka menthadhaptha wurrini kardu nhini-yu i patha deyida menpathadha dini ⁴¹ i ku ngepan wiye wanku ngarra kardu thanguu pirrin-mapuththa wurrini-yu. Bere ngarra ku ngepan wiye thanguu kardu pardinpirrdha-ka i pardinakaykaydha ngarra nukunu pumenadha pardi, “Ya. Nhini-ka wakal Pule ngala nukunu-wa,” pumenadha pardi.

Mu Jesus-ka banpunthap murrinh nhini-yu nhini-ka ku ngepan wiye-ka the-wa panthidha punni Jesus-yu wakal nukunu Pule ngala Yile neki wurdanthuk nukunu-yu.

⁴² Bere nhini thanguu da wunkudharr burrinhi mana-ka nukunu Jesus-ka nadha dini numidharrnu da ngarra watmam-nu warda wangu. Mu kardu-ka pumpannurdurr deyida i piranawinhadhaththa pardi ngarra nukunu-nu i ngarra pubangarnurt da mana. I murrinh-ka pumamna, “Pule, mere thaninganpart nukun nganki-yu.”

⁴³ Mu nukunu kathu-ka mampirra, “Ngay-ka da ngamere deyida pana ngangka-re ngunuwatnu ngi i murrinh thelerrdha patha ngantheherrnu ngurru murrinh pana ngarra Yile neki kardu Pule ngala thathipir pinu-yu. Nhini-wa nukunu ngay wurdanngithuk da putek ngala kanhi-yu.”

⁴⁴ Bere nhini thanguu nukunu Jesus-ka da pana ngangka-re wurriniwattha i murrinh thathipi Yile nukunu nukun wurdininthethiththa wurrini ngarra da church terert kardu Jews pigunu-yu.

5

Jesus Pirrimpirrukayneme Kardu Pulangay Nukunu-nu Warda

Matthew 4.18-22; Mark 1.16-20

¹ Bere Jesus-ka pirridha manta pangu da ngarra da dimunurdi da ngipilinh ngala da nan-ya Kelili wunku kardu wurnangat pidha manta ngana da ngatha ngarra nukunu i puddanarururttha purni kardu manta purunanu ngarra nukunu murrinh pubinayepupnu murrinh thathipi ngarra Yile neki wurdanarrayiththa pirri-yu. ² Mu bere Jesus-ka bamkardu tharntu perrkenku pirrininthangkadhuktha ngarra ngipilinh dimunurdi pangu da ngatha kardu thanguu pubuniwampaktha. Mu kardu nhini-ka nanhthi karlay ngadha pumepurldhaneme pirrine pangu wangu.

³ Bere Jesus-ka kanammardap ngarra nanhthi tharntu numi, nanhthi ngarra Simon nukunu-wa. I murrinh mamna ngarra Simon, “Ya Simon. Kunungingki ngadha thurdingirurtu pangu wangu.”

Bere Jesus-ka kanawup ngarra tharntu i kardu warda murrinh wurdininthethiththa warda dini kathu ngarra tharntu pangu da.

⁴ Bere nhini thanguu ngarra murrinh dampirrarikerdek-ka Jesus kathu-ka mamna ngarra Simon, “Nga. Naneme pangu wangu ngarra kura pewerti i nunnakunemenu nanhthi karlay pana ku ngurilmirl-nu numaruthnemenu.”

⁵ Mu Simon kathu-ka mamna, “Ya Pule. Ngankuneme-ka ngarderuthtuththaneme da bere matha wangu da thipinhi i nguddamkabayneme maku, maku da matha. Mu berengunh ngay-ka murrinh thathipi nhini-ka mampabathnu i nanhthi karlay kanhi ngumadharday-deyida-nemenu.”

⁶ Bere nukunu Simon i kardu ngamere deyida wanku nanhthi tharntu-re purned-haneme pangu wangu ngarra kura pewerti i nanhthi warda karlay pumamkadhardayneme i puddankakulkneme nanhthi nhini-yu. Bere ku ngurlmirl terert nimin-ya pumamkaruthneme i nanhthi karlay nhini-ka pumamkadhalertneme i wurrirar-taldha warda wangu nanhthi nhini-yu. ⁷ Bere peneme nhini-ka pumampunkungkar-layneme kardu nugarn ngamere ngarra tharntu numi kathu pumankumanpinemenu. Bere kardu nhini-ka purnerrudhaneme ngangka da i kardu warda ku pumedhalert-ertthaneme purne tharntu perrkenku ku ngurlmirl-yu, ku ngurlmirl terert nimin-ya. I tharntu perrkenku nhini-ka nanhthi manta warda denkuwiwikthanintha nhini-yu.

⁸⁻¹⁰ Mu ngarra nukunu-re Simon Peter bamkardu ku ngurlmirl terert nhini, nukunu-ka memnamardat i demnawinhipingkarl kumparra ngarra Jesus. I murrinh warda mamna, “Pule, nhinhi-ka mange lurruth ngala thathpirr-wa nam kanhi-yu i kardu patha da matha nhinhi-yu. Mu ngay-ka kardu wiye merithuktha ngardi, nhini-ka thaningipart warda nhini-yu.”

Mu Jesus kathu mamna, “Ya. Mere thenham thi. Mu marra kanhi wangu-ka nhinhi-ka mere warda thanikunu ku ngurlmirl-yu, mu nhinhi-ka thurrurakaykaynu kardu warda ngatha i ngarra ngay warda pangilerrnu i pangiriwaknu puru.” Bere kardu nugarn ngamere deyida-ka pumemnamardatneme ngarra ku ngurlmirl terert nhini-yu i kardu piguna nhini deyida wanku James i John pumemnamardat-yu. Kardu piguna nhini-ka kardu pulangay nukunu Simon-wa. I yile piguna-ka nan-wa Zebedee.

¹¹ Bere nhini thangunu kardu nugarn nhini-ka pubuniwakpakthaneme tharntu perrkenku nhini-yu. I parnamkapart-da-matha-neme nanhthi tharntu i nanhthi purrkpurrrk wanku i parramkariwak-warda-neme Jesus.

*Jesus Mampatha Kardu Wunku Matharr Leprosy Kanthidha Wurrini
Matthew 8.1-4; Mark 1.40-45*

¹² Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka da numi-nu warda wangu nadha dini. Bere da nhini-ka kardu nugarn pangu da dinidha wunku matharr leprosy kanthidha wurrini. Bere kardu nugarn nhini-ka bamkardu Jesus-yu. Wurrininadha i demnawinhimardardum bamnabat kumparra pangu warra ngarra Jesus. I mamna murrinh, “Pule, marda ngatha nart-ka nhinhi-ka nangiawatha-wa kardu darripi tarangka ngurrunu.”

¹³ Bere Jesus-ka pirrimnanalabe i manthap nukunu-yu. I murrinh mamna, “Yu, ngay-ka marda manganart ngarrim manhiwathanu. Nhinhi-ka kardu darripi tarangka warda thurrunu.” I da nhini-re-ka kardu nugarn nhini-ka patha warda i matharr ngala nhini-ka kanampart warda nhini-yu. ¹⁴ I Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Mere nukun thantherr ngarra kardu-yu ngay thangunu mamnhiwatha-yu. Mu ngarra ku yilarn ngala da matha thununu thi i nukunu-ka banhinginingkardunu nhinhi-yu. I nhini thangunu-ka mampanu nukunu-yu, ‘Yu, nhinhi-ka kardu manangka matharr warda kardu darripi tarangka warda.’ I nhini thangunu-ka ku murrirrbe i ku thip thanamutnu ngarra ku yilarn-yu, ku nhini ngarra nukunu Moses mam-ya da murntak warra thanamutnu-ya. I nhini thangunu ku nhini-ka yilarn warda pinapeknu ku Yile neki-nu-yu. I nhini-ka the warda ngatha pumanhibathnu kardu wurnangat-yu nhinhi-ka kardu tarangka thathpirr warda nhini-yu.” Nhini-wa murrinh-yu Jesus kathu-yu mamna.

¹⁵ Bere murrinh thelerrdhe Jesus nukunu-ka bamlang warda da pana ngangka-re-ya. I kardu wurnangat warda punninadha ngarra murrinh nukunu pubinayepupnu-yu. I kardu matharr-wungini deyida wanku punninadha kardu manpathanu pi. ¹⁶ Bere Jesus-ka wurriniwattha numidharrnu da ngarra watmam-nu i murrinh ngarra Yile nukunu da matha-nu wurrininangerrentha.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Pulith
Matthew 9.1-8; Mark 2.1-12

¹⁷ Bere Jesus-ka murrinh wurdininthethiththa pirri murrinh thathpi Yile neki nukunu. Kardu terert pardingkadhuktha ngarra da thelput inside pubinayepuptha pardi. I kardu Pharisees deyida pirrinidha pangu da i kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa purni. Kardu nhini-ka da town purrkpurk thangunu kathu-ya punnidha, da ngarra nan-ya Kelili, da Judea i da nan-ya Jerusalem. I pangu da ngarra thelput nhini inside pubinanayepuptha pirrini ngarra Jesus. Kardu wurnangat nimin-ya pubinanayepuptha pirrini pangu da. I Yile neki-wa nukunu-yu lurruth ngala damnamut kardu matharr-wunngini-nu manpathanu purru.

¹⁸ I bere kardu ngamere deyida kathu parramkaruyneme ngarra da thelput nhini da ngatha wunku kardu pulith pumenamathbaththaneme purne ngarra nanhthi nginipunh da pit mani. Kardu-ka pumbertidha-mana-wa-neme ngarra Jesus-nu pinganapuptha-mana-wa-neme. Mu kardu-ka puddamkabay-wa-neme ¹⁹ nhini-ka kardu wurnangat weyida pinganulipiyiptha purni. Bere peneme nhini-ka parnamkangkalaneme kangkarl da ngarra roof werlpen. I weyi warda parramkawebangneme kangkarl kathu. I kardu pulith nhini-ka puddankathutneme ngarra pit nukunu nanhthi rup-te ngarra Jesus da mana warra kumparra pirridha, i kardu wurnangat pidha kanhi-re. ²⁰ Mu Jesus-ka the menkumabaththaneme pirri ngarra marda peneme-yu murrinh da thathpirr pumamnabathneme nukunu-ka mawathanu patha da thathpirr kardu pulith nhini-yu. I bere murrinh mamna ngarra kardu pulith nhini-yu, “Nga. Da mange wiye pana ngarra nhinhi nebaththa thurrini-ka ngarrimnhimaputh warda.”

²¹ Bere kardu Pharisees nhini i kardu pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni-ka pubimnayepup warda ngarra murrinh Jesus mamna-yu i murrinh warda pumemnungkuneme mange peneme ngatha, “Ya. Nangkal kardu kanhi-yu? Thangku-nu murrinh nhini nukunu pana mam pirrim-yu? Nukunu-ka murrinh damnakumugat-wa kanam pana-yu ngarra Yile neki wangu. Nukunu-ka mere ngarra nukun kirramaputh mange da wiye pangu-yu ngarra kardu pulith pangu-yu, wurda. Mu Yile neki da matha kirramaputh da mange wiye pangu-yu.”

²² Mu Jesus-ka bangampunkumardeneme mukmuk ngarra kardu peneme nhini-yu, i mampirruneme, “Thangku-nu ngay nubemngayengkarnirnneme nirrim-ka da mange nginipunh pana mani numamnganeme narnam-yu? ²³⁻²⁴ Mu nga. Ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa, i murrinh thathpirr ngurranngerren. I ngay mani-ka ngirramaputh-wa da mange wiye kardu ngarra nugarn pulith kabim kanhi-yu. I ngana deyida ngay mani-ka ngawirnturtu i kardu patha warda kani kardu purrulilinu-yu. I nhini-ka the warda numabathnu ngay-ka ngirramaputhnu da mange wiye ngarra nukunu mebaththa wurrini-yu.”

Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu pulith nhini-yu, “Ya. Ngay-ka mampanu thewirnturt kathu i da pit pana nartnu i thurrulilinu warda ngarra da nhinhi wangu.”

²⁵ Bere kardu nugarn pulith nhini-ka dempirnturt warda i kumparra warra pirripunmardart ngarra kardu. I manganart warda nanhthi da pit i wurrinilidha pangu warda wangu da ngarra nukunu-nu, i daniriparlidha wurrini Yile neki. ²⁶ I kardu wurnangat da matha pubamkardu kardu pulith nhini-yu i pumemnamardat warda i parraniriparlidha pardi Yile neki-yu. I murrinh pumenanudha purni, “Ya. Yile neki-ka ngala-wa thathpirr dinnhengime. Nekingime-ka thubamkardungime da mange ngala da matha marra kanhi-yu.”

Jesus Pirrimnakay Nukunu Levi
Matthew 9.9-13; Mark 2.13-17

²⁷ Bere nhini thangu-nu-ka nukunu Jesus-ka yungawuy ngarra thelput thangu-nu kathu-yu i nungardurr warda i pangu warda wangu nadha dini. Bere ngarra nukunu-re mayern wurrinilidha-ka nukunu-ka kardu nugarn bamkardu wurran dinidha ngarra thelput kunungingki ku mani dininmatkuttha ngarra kardu ku nan-nu Government. Murrinh nukunu kardu nhini-ka nan-wa Levi. “Ya, kagu.” Jesus kathu-yu mamna. “Thurru kathu, purrunu warda. I kardu ngarra ngay warda thangiriwaknu.”

²⁸ Bere nukunu Levi-ka dempirnturt i nanhthi nukunu-ka kanampart pangu da matha i darntiwak ngarra Jesus pangu warda wangu. ²⁹ I ngarra thelput nukunu da mana Levi pangamnintharuy. I nhini da nukunu Levi-yu mi mampirruwathawathaneme-yu wunku nukunu Jesus mi dhepdhep-yu i pulangay nukunu wanku. Bere nhini da mi pirrinemurrkthaneme i kardu ngamere deyida wanku mi pirrinimurrktha. Kardu ngamere nhini-ka ku mani punninmatkuttha ngarra kardu ku nan-nu Government, i kardu ngamere deyida pangu-yu mi pirrinimurrktha. ³⁰ Bere kardu pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu pud-dininthethiththa punni-ka kardu Pharisees-ya parrampunkudharrpuneme ngarra pulangay nukunu Jesus, “Ya, peneme,” pumampirruneme. “Thangku-dha nankuneme-yu narnamkamurrkneme kanhi-yu ngarra kardu pana ku mani parnampunmatkut ngarra kardu-yu i kardu pana ngarra da mange wiye pumammath pumpan-yu?”

³¹ Mu nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu Pharisees-yu, “Ya. Kardu pana ngarra manangka matharr lurruth ngala-ka mere deyida kirranakay ku doctor-yu. Mu kardu pana da matha matharr wunku nhini da matha kirranakay ku doctor-yu. ³² Mange nginipunh nhini deyida mani ngay-ka ngurrinidha da kanhi-yu kardu pana-nu manmanpinu ngurru ngarra da mange wiye panthin pumpan-ya i murrinh marranu ngurru-ka parnipartnu warda da mange wiye-yu. Mu ngay-ka mere ngurridha kardu pana-nu ngarra pamam pumpan kardu pathanpun-ya,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

*Kardu Ngamere Mi Parnampart Ngadha i Yile Neki Ngadha Pardinangerrentha
Matthew 9.14-17; Mark 2.18-22*

³³ Bere kardu punnidha ngarra Jesus i pumamna, “Ya. Pulangay nukunu John the Baptist-ka mi mere da ngatha karnemurrkneme nhini-ka ngarra Yile neki ngadha parnamnangerrenneme i parramkariparlname parnamka. I kardu pana Pharisees-ya mange nhini da ngatha pamam pumpan. Mu thangku-dha pulangay nhinhi-yu mange mere nginipunh nhini mani kuyemaneme kuru-yu? Mu kardu ngarra nhinhi pana-ka bere matha wangu mi parnamkamurrkneme-yu.”

³⁴ Mu Jesus kathu-ka mampirra, “The mana nanthin-ya ngarra kardu nugarn-te manganmert palngun i bemnginthalet warda-ka kardu darrikardu nukunu-ka puyemperr warda mi dhepdhep pangu pullathnu-yu. I bere kardu terert warda ngatha le da matha i marda ngala mi parnammurrk-yu, i mi-ka mere ngarra ngadha karnipart, wurda. ³⁵ Mu ngarra nugarn nhini-re kumabert mani-ka ngarra kardu darrikardu nukunu kathu-ya, nhini-ka mi dhepdhep-ka karnipart deyida nhini-yu i kanmardathinnu warda ki nukunu-nu-yu. I mange nginipunh nhini deyida mani ngarra kardu-re pumangibertinu ngarra pulangay ngay thangu-nu kathu nganinkupartnuneme-ka nhini peneme-ka pankumardathinnu-warda-neme pi mi dhepdhep-ka parnepart-deyida-nemenu.”

³⁶ Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirra, “Nga. Nanhthi kaligu murntak nganaka nanhthi muyu wunku. Mere nangkai ngadha kawarl kani ngarra nanhthi kaligu marra-yu i ngarra kaligu murntak nhini-nu mawathanu-yu. Nhini-ka ngarra napurl-re warda-ka nanhthi kaligu marra nimin-ka wurrannurrurrurr

mamkunungingki i kingurrurduk warda ngarra kaligu murntak thanguu kathu-yu. I nhini ngarra nanhthi muyu ngarra murntak-ka nanhthi muyu ngala warda kirra nhini-yu. ³⁷ I ngana deyida mere nangkai ngadha kawinhimardapak kura wine marra-yu ngarra nanhthi pul ku darripi murntak nganau-yu. Mu mange nhini ngatha kama kurru-ka kura wine marra-ka kurduwi i kururup warda nhini-yu i nanhthi pul ku darripi murntak-ka kingutuy warda. I kura-ka kewinhipak warda. I nanhthi pul ku darripi murntak-ka nanhthi wiye warda kirra nhini-yu. ³⁸ Mu kura wine marra ngatha-ka nhini-ka nawinhimardapaknu ngarra nanhthi pul ku darripi marra da matha.” ³⁹ I bere murrinh numi deyida mampirra Jesus kathu-yu murrinh yibimkamnum-ya. “I nga,” mampirra. “Kardu pana ngarra kura wine murntak da matha kanamkurdugurduk-ka mere marda mart kura wine marra bagurduk-yu. Mu nukunu nhini-ka murrinh mam-ka, ‘Kura wine murntak kanhi-ka patha da matha nhini-yu,’ ” Jesus kathu-yu mampirra.

6

Pulangay Nukunu Kangkarlmawu Mi Kamarl Yimun Pumuniwerartaldhaneme Punne Da Ngarra Kardu Jews Benyuktha Dini

Matthew 12.1-8; Mark 2.23-28

¹ Bere da ngarra Saturday mana-ka ngarra kardu Jews benyuktha dini-ka nukunu Jesus i kardu pulangay nukunu-ka purnelilidhaneme ngarra mi kadin da matha wangu ngarra mi yimun da matha wangu wurrinidha. Bere pulangay nukunu Jesus-ka pumuniwerartaldhaneme purne ngarra mi kamarl pelpith ngamere da matha i pumewingthaneme purne i purnemurrktha-warda-neme.

² Bere kardu pana kardu nhini Pharisees-ya pumampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu, “Ya. Thangku-nu mi pana numungamkawerartalneme numpanka marra kanhi-yu? Nankuneme-ka mange mere niyema-nukun-neme nuru nhini-yu da marra kanhi ngarra kardu wurnangat warda ngatha-re bangamnganyuk dim-yu. Nhini-wa da murrinh law pirrim-yu murrinh law nekineme-yu.”

³ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu Pharisees nhini-yu, “Nankuneme-ka rit numedhaneme-ya murrinh ngarra King David mange mam-yu ngarra nukunu-re medeyi kardidha-yu wunku pulangay nukunu? ⁴ Nukunu-ka kanardi ngarra thelput Pule ngala Yile neki nukunu i mi danthakthuk mi lawam pangu dininkadhuktha mi Yile neki nukunu. I nukunu-ka wulamath mi nhini-yu i ngarra kardu nukunu deyida wanku danirrumutmutthaneme i pullamkath-warda-neme nhini-yu. Mu murrinh law nekineme pirrim-ka ku yilarn da matha mi lawam pangu-yu pumpanmurrk-yu, mu nukunu King David i kardu ngarra nukunu mi-ka pullamkath-weyida-neme nhini-yu.”

⁵ I bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Nga. Ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa ngarra da wurnangat nukunu-ya i da ngarra Saturday deyida wanku. Mu nhini-ka berengunh-wa pulangay ngay mi pana pumungamkawerartalneme pumpanka-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Jesus Mampatha Kardu Mange Wardi

Matthew 12.9-14; Mark 3.1-6

⁶ Bere, da ngarra Saturday numi mana-ka nukunu Jesus-ka kanardi deyida ngarra murrinh church kardu Jews pigunu i kardu warda wurdininthethiththa dini. Bere da nhini-ka kardu nugarn numi dinidha ngangka da mange wardi punimawerlerldha kardi mange batbat-te. ⁷ Bere kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka kardu Pharisees-ya kardu pirangkadhaneme pirrine kardu ngarra kama pamanu nukunu Jesus mange ngarra nukunu kardu pangu ngarra mange mamawathanu-yu. Peneme nhini-ka marda pumertthaneme purne nukunu

Jesus mange ngarra kardu pangu mamawathanu, i nhini Jesus-ka munmaparlhu warda murrinh law kardu ngarra Jews pigunu-yu i nhini-ka murrinh warda pangkabirrnemenu.

⁸ Mu nukunu Jesus-ka bangampunkumardeneme peneme nhini-yu i mamna warda murrinh-yu ngarra kardu nugarn nhini-yu, “Ya. Wurr, thewirnturt kathu. Thurru kathu i kumparra kanhi warra thirrat.” Bere kardu nugarn nhini-ka dempirnturt i kumparra warra wurrinidha i pirret pangu da. ⁹ Bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu terert, “Nga kardu,” mampirra. “Murrinh kanhi nganantharrpunu. Ngarra nimin murrinh law nekingime pirrim-yu? Da Saturday ngarra da nekingime bangannhiyukngime-ya, ngarra nimin da mange yuthpan pamanungime purru-yu? Kardu kama pumankumanpinungime purru i kardu kama mere pumankumanpingime purru? I ngana deyida ngarra nimin da mange patha-yu? Kardu kama pumankuyibirnunungime purru i kardu kama purdunkuthuknungime purru? Da-ka ngarra nimin da mange yuthpan-nu-yu?” Jesus kathu-yu dampuntharrpu.

¹⁰ Bere Jesus-ka yerrarr mamka kanhi-re ngarra kardu i murrinh warda mamna ngarra kardu nugarn nhini-yu, “Nga. Mange ngarra nhinhi pana thungurath-tath.” Bere nukunu-ka yungantathtath nhini-ka mange patha warda mebaththa pirri nginipunh patha numi pangu-re deyida mani mebaththa kardi. ¹¹ Bere nhini thanguu kardu Pharisees nhini-ka dempunkumardarurr-thathpirr-warda-neme ngarra Jesus-nu-yu. I murrinh warda puddanayiththaneme pe murrinh ngarra-re da mange nukunu Jesus thu pubatnemenu-yu. Murrinh pumemnungkuneme-yu.

*Kangkarlmawu Mampunkungkarartneme Kardu Ngarra Pulangay Nukunu
Matthew 10.1-4; Mark 3.13-19*

¹² Bere Jesus-ka dimmardawith da ngarra palyirr murrinh-nu ngarra Yile nukunu pinangerrennu. I pangu da kardidha thipinhi-yu kardinangerrentha i pankapurl da mana. ¹³ Bere da thipinhire nhini-ka nukunu-ka pirrimpirrakay kardu wurnangat pana ngarra parriniriwaktha purni-ya. I bere ngarra kardu nhini thanguu kathu-ka kardu nugarn 12 da matha mampunkungkarartneme i murrinh panpunkuparlne ku nan-wa apostle, nhini-ka kardu purdunkuthukthuknuneme da pana ngangka-re i murrinh thatpi ngarra nukunu pankuyelerrnuneme puru.

¹⁴⁻¹⁵ Bere kanhi-wa murrinh peneme-yu ngarra Jesus mampunkungkarartneme-yu. Nukunu Simon, mu Jesus panparl-ka murrinh numi deyida Peter-wa murrinh-yu. I ngathan nukunu Peter nan Andrew-ya. I nukunu James, John, Philip, Bartholomew, Matthew i Thomas. I nukunu James numi deyida, yile nukunu-ka nan-wa Alphaeus. I Simon numi deyida kardu pana ngarra bere matha wangu da-nu wurdanamangkarteldha kardi da ngarra putek nukunu-nu. ¹⁶ I nukunu Judas, yile nukunu-ka nan-wa James. I nukunu Judas Iscariot, kardu pana-ya ngarra Jesus dampirramut kardu ngarra wiyenpun-nu-ya da nakurl-nu-re-ya. Kardu-ka nugarn-ka nhini-wa Jesus menkungkarartthaneme pirri-yu.

*Jesus Wurdininthethitha Dini i Kardu Matharr-wunngini Menpathadha Dini
Matthew 4.23-25*

¹⁷⁻¹⁸ Bere nhini thanguu nukunu Jesus-ka wurdanthut ngarra da palyirr nhini thanguu kathu wunku kardu nugarn pana ngarra mampunkungkarartneme ku apostle-ya. I puddamkathutneme i ngarra kanganu-wa da ngarra werlpendarri da mana. I nhini da Jesus murrinh wurdininthethitha dini-yu. Kardu wurnangat da matha pangu-yu murrinh ngarra Jesus pubinayepuptha pirrini-yu i kardu matharr-wunngini menpathadha wurrini i ku ngepan wiye pirrinmapuththa wurrini ngarra kardu thanguu kathu. Kardu wurnangat-ka da-ka nan thanguu kathu-wa da Judea i Jerusalem i da nan Tyre i Sidon da ngarra manta dimninha lalingkin. Nhini-wa

kardu-yu ngarra Jesus punninadha-yu murrinh pubimnayepup-yu i kardu matharr-wunngini menpathadha dini.

¹⁹ Kardu wurnangat mana-wa pumedhadhaptha puyi ngarra nginipunh Jesus-yu i lurruth ngarra nukunu-ka kardipirrdha wurrini ngarra kardu wangu i nhini kardu-ka patha da matha punnidha nhini-yu. Bere Jesus-ka kardu matharr-wunngini terert da matha menpathadha wurrini.

Kangkarlmawu Wurdamyith Murrinh Le i Murrinh Mardathin

Matthew 5.1-12

²⁰ Bere nhini thanguu Jesus-ka wurdampirramardarduy ngarra pulangay i murrinh mampirruneme, “Nga. Kardu pana ngarra nanhthi numpanyeyma-ka nhini Yile neki-ka Pule ngala da matha dimnarra i pirrananpenu purru nanki-yu i nhini-ka le-wa narni nhini-yu. ²¹ I kardu pana ngarra medeyi numpan-ka da nakurlnu-wa nanki bananmardannu-yu i nhini-ka le-wa nuru nhini-yu. I kardu pana ngarra damnanmardathin wurrin-ka da nakurlnu-wa nanki-yu le manankulkulnu-yu i nhini-ka le-wa nuru nhini-yu.

²² “I nga. Kardu ngamere pana deyida murrinh pumanannarrithaknu ngatha i da tetemanthay ngatha pubunarrapaknu i murrinh pananthirrarartnu parni nanki-nu, nhini nanki-ka le da matha narninu nhini-yu. Kardu-ka mange nhini pumanarranu puru nhini nanki-ka kardu ngarra ngay weyida narramngiriwak numpan ngay kardu darrikardu nanki thatpirr-ya. ²³ I da murntak warra da mange wiye nhini deyida mani pumerrudhaneme purne ngarra ku prophet-yu kardu ngarra Yile neki nukunu-yu. Nhini nanki-ka le da matha narninu nhini Yile neki-ka nanhthi patha patha mamnarrayit dim da ngarra Heaven nanki-nu-yu.

²⁴ “Mu nga. Nanki kardu pana ngarra nanhthi terert numammath numpan-ya nhini nanki mere le nukun nuru nhini-ka mange murruwurl pekpek da matha nanthin numpan marra kanhi-yu mu da nakurl-te-wa mere warda numabathnu nuru nanhthi terert nhini-yu.

²⁵ “I nanki kardu pana ngarra bamnanmardan wurrin-ka nhini nanki mere ngarra le nuru nukun nhini-yu, nhini nanki-ka da nakurlnu-wa medeyi narninu. I nanki kardu pana ngarra le mamnankulkul wurrin marra kanhi, nhini-ka mere le nuru nhini-yu. Nhini-ka da nakurlnu-wa pananmardatthinu pi nanki-yu.

²⁶ “I kardu ngatha murrinh panantiparlun-ka nhini nanki-ka mere le nukun nuru. Mange nginipunh nhini mani-wa da murntak warra kardu-ka parranintiparlun-ka punni kardu ngalantharr murntak ngarra murrinh thirrukduk da matha puddanarayiththa punni.”

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Da Mange Patha Purrurra Ngarra Kardu Kuylarr

Matthew 5.38-48; 7.12

²⁷ “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nubingayepup kathu. Nanki-ka marda-wa numanartnu nuru kardu kuylarr-yu i kardu pana ngarra mere marda kumananart kuru-yu. ²⁸ I da mange patha da matha numarranu nuru kardu pana ngarra nanhthi pangannantel pumpan-yu i Yile neki nadharrpunu da mange patha marranu purru kardu pana ngarra da tetemanthay pubannarrapak pumpan.

²⁹ “I kardu ngatha kubanathamurrurduk ngarra thamurru-ka, nhini nanki-ka mere nurdunangkarl deyida thu-yu nhini-yu. Mu bere ngatha nurdunamurl banande ngarra thamurru numi-yu. I kardu ngatha darrarart nanhthi blanket manankabibirl-ka nhini-ka mere thu kuy nuyuna mu bere ngatha nurdunamurl mabath kurru nanhthi numi deyida-yu. ³⁰ I kardu ngatha nanhthi-nu panantharrpunu-ka nhini-ka

nanamut da matha. I kardu ngatha nanhthi pumanankardapnu-ka, nhini nanki-ka nuyuyekum-da-matha-nu nhini-yu.

³¹ “Nanki-ka kardu le numpanpirra kardu pangu kathu ngarra da mange patha pumamnarra pumpan-yu, na? Nhini nanki-ka da mange patha nhini da ngatha numarranu nuru-yu ngarra kardu nhini-yu.

³² “Mu nanki ngatha marda numanartnu nuru kardu pana da matha ngarra marda wardarra pumangannanart pumpan-ya nhini-ka ngathayida-wa nhini-yu. Nhini-ka kardu wiyeypun pana ngatha yida marda pumanganpunart pumpan-yu kardu pana ngarra marda wardarra pumanganpunart pumpan kardu ngarra wiyeypun nhini-yu. ³³ I da mange patha ngatha numarranu nuru kardu pana da matha ngarra da mange patha wardarra pumamnarra pumpan-ya nhini-ka ngathayida-wa nhini-yu. Nhini-ka kardu wiyeypun-ka nginipunh mange nhini deyida mani pamam pumpan-yu. ³⁴ I nanki ngatha nanhthi narramut ngadha kardu pana da matha ngarra nanhthi puddunarrangkarlnu-ka nhini-ka ngathayida-wa nhini-yu. Nhini-ka kardu wiyeypun-ka nginipunh mange nhini deyida mani pamam pumpan-yu.”

³⁵ “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nanki-ka puy deyida wangu thatpirr. I kardu marda numanartnu nuru kardu pana ngarra mere ngarra kumananart kuru nanki-yu. I da mange patha da matha numarranu nuru i nanhthi narramutmut ngadha nuru i nanhthi mere ngatha kuddunarrangkarl-ka nhini-ka berengunh-wa nhini-yu. Nhini-wa mange thatpirr-yu i Pule ngala Yile neki-ka le warda pinarranu i nanki-ka wakal nukunu warda nurunu nhini-yu. Nhini-wa da mange nukunu-yu. Nukunu-ka kardu murlmurl wurranpirra ngarra kardu wiyeypun-yu i kardu pana ngarra mere tiparliti kuru ngarra nukunu wangu-yu. ³⁶ Nhini nanki-ka kardu murlmurl nururra ngarra kardu wurnangat warda ngatha nginipunh Yile neki deyida mani kardu murlmurl wurranpirra ngarra kardu wurnangat warda ngatha.”

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Mere Purdunyith Puru Ngarra Kardu Ngamere Matthew 7.1-5,15-20,24-27; 12.33-35

³⁷ “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Mere nukun murrinh nuddunyith nuru kardu ngarra ngamere-yu kardu wiyeypun kama pumpan-ya i kardu pathanpun kama-ya. I mere nukun nuntirda nuru kardu nhini-yu. I nhini Yile neki-ka mere warda punantirda nanki-yu. I kardu ngatha da mange wiye kumanarra-ka nhini nanki-ka mere nukun nuddurrangkarl da mange wiye nhini-yu. I nhini Yile neki-ka pirrananmaputhnu warda da mange wiye ngarra nanki thangu-yu.

³⁸ “I nanhthi narramut ngarra kardu i nhini Yile neki-ka panarramut nanhthi-yu ngarra nanki. Nukunu-ka nanhthi panarramutmutnu purru makurrinh da matha. Nginipunh nanhthi tin mani nganaka mi numadhalet i numadhamnum i nuburangkarltangkarl i mi deyida numadhalert kangkarl i kurruwu da mana kanhire. Nginipunh nhini mani-ya Yile neki-ka panarramutmutnu purru ngarra nanki-yu. Mu nanki ngatha manangka makurrinh nuru ngarra kardu ngamere-ka nhini Yile neki-ka makurrinh kunungingki deyida kanarramut nhini-yu. Mu nanki ngatha makurrinh patha nururra ngarra kardu ngamere-ka nhini Yile neki-ka makurrinh patha deyida panarramutnu ngarra nanki-yu.”

³⁹ Bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirra, “Nga. Kardu kamarrama ngatha maberti kurru kardu kamarrama numi-ka nhini-ka kardu-ka buyninthabat-wa ngarra weyi pewerti-yu, nawa? ⁴⁰ I nga. Kardu ngalantharr nganaka ngarra murrinh-te pantet kardu wurdanpunthethith-ka nhini kardu-ka mere da ngatha mukmuk ngala kumabath kuru nginipunh kardu ngalantharr nukunu deyida mani-yu. Mu da

nakurl-wa ngarra kardu-re pangkathannu murrinh ngala thathpirr-ka, nhini kardu-ka mukmuk ngala warda wanku pumabathnu puru nginipunh kardu ngalantharr nhini deyida mani.”

⁴¹ Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra, “Nga. Thangku-nu nubamkardu numpan nanhthi putek kunungingki ngarra kamarl kardu ngamere-yu. Mu nanki-ka numemnupe-wa nanhthi thay ngala kanamnankardi deyida ngarra kamarl nanki-yu.

⁴² I numarra nuru, ‘Ngurdinhingkaputhnu nanhthi putek kunungingki pana-yu’ mu nanki-ka mere da ngatha nubangkardu nanhthi thay ngala ngarra kamarl nanki-yu. Mu nanki-ka nuyiyengkawuy mana-wa mere nubangkardu mana-wa thay ngala pana ngarra kamarl nanki-yu. Mu marra-re warra ngadha-ka nanhthi thay ngala nhini warra ngadha nunguyngkapirt ngarra kamarl nanki-yu i nhini-ka nubangkardunu tarangka thathpirr nanhthi putek kunungingki pana ngarra kardu ngamere-yu.

⁴³ “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nanhthi thay patha nganaka mi dhepdhep wiye-ka mere ngarra kinthat nhini-yu. I nanhthi thay wiye-ka mere ngarra kinthat mi dhepdhep patha-yu, wurda. ⁴⁴ Mu nanki mani-ka niranthenhthenhnu thay terert da matha i ngarra mi pinthatutnu-yu. Mi kumpampa-ka mere karuy mani ngarra thay mululumpu-yu i mi mangkamurr-ka mere karuy mani ngarra nanhthi mayepup-yu, wurda. ⁴⁵ Da mange nginipunh nhini deyida mani kardu-ka niranthenhthenh deyida. Kardu pana marda patha mammath wurrann-ka nhini nukunu-ka da mange patha-wa mam wurrann i murrinh thathpi patha da matha wurranngerren. Mu kardu pana marda wiye mammath wurrann-ka nhini nukunu-ka da mange wiye-wa mam wurrann i murrinh thathpi wiye da matha wurranngerren nhini-yu.

⁴⁶ “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nanki numamnga numpan-ka, ‘Pule’ nawa?. Mu nanki-ka mere murrinh numangabath nuru-wa. Nhini-ka thangku-nu-wa ‘Pule’ numamnga numpan-yu? ⁴⁷⁻⁴⁸ Mu nga. Kardu nangkal ngatha purrunu kathu ngarra ngay i murrinh thathpi ngay bingayepupnu i murrinh mangabathnu, nhini nukunu-ka nginipunh kardu nugarn pana mani ngarra thelput bangarnerde. Da marra-re warra ngadha-ka nukunu nhini-ka da weyi ngala pankurk i ngarra palyirr pepe da mana. I da palyirr nhini thangu-nu-ka thelput warda bangarnerde i ngarra bangarntikerdek da mana. Thelput nhini-ka nanhthi tetemam da matha pirridha. Bere nhini thangu-nu-ka kura ngala warda kardiyeldha wurrini i ngipilinh-ka dempirnturt i manthawidhalert da mana i kura-ka wilan warda nungampinhat nhini-yu i thelput nhini-ka panmatnintha. Mu nanhthi-ka mere nuykudha-wa thelput nhini-yu. Mu tetemam da ngatha pirridha nhini-ka ngarra palyirr thangu-nu weyida bangarnerde nhini-yu.

⁴⁹ “Mu nga. Nangkal ngatha murrinh thathpi ngarra ngay bingayepupnu i mere murrinh mangabathnu nhini nukunu-ka nginipunh kardu nugarn numi niyith-niyith kanhi mani ngarra thelput bangarnerde. Nukunu nhini bangarnerde thelput-ka ngarra putek da matha kangkarl mere puykurktha pepe-yu ngarra palyirr. I nhini thangu-nu-ka kura wilan deyida wurrinidha kathu i thelput nukunu panmatnintha. I thelput nhini-ka banpek-da-matha-nintha nhini-yu.” Bere murrinh Jesus-yu dampirrarikerdek murrinh wurdanpunthethith ngarra kardu-yu.

7

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Matharrngini Matthew 8.5-13; John 4.43-54

¹ Bere nhini thangu-nu Jesus-ka nadha dini pangu warda wangu da nan-nu Capernaum. ² Bere da ngarra nhini-ka ku pule ngala ngarra ku soldier terert nukunu dinirradha pangu da, kardu manangka Jews-wa nukunu-yu. I kardu nugarn numi

ngarra wurlk menadha wurrini-ka kardu matharr ngala da matha yungurkurrktha kardu manta warda yungipuptha. I kardu pule nhini-ka marda merttha kardi ngala da matha kardu matharrngini nhini-yu.

³ Bere kardu pule nhini-ka pamnayepup Jesus-yu. I wurdanpunkuthukneme kardu ngalantharr-ngalantharr kardu Jews-ya ngarra Jesus-nu piranakaynuneme kardu matharrngini-nu mawathanu. ⁴⁻⁵ Bere peneme nhini-ka punnanadhaneme ngarra nukunu-nu Jesus. I pumemnarlupurneme i pumamnaneme, “Ya. Kardu pule ngala pangu ngarra ku soldier dimpirra-ka kardu patha-wa nukunu-yu. Nukunu-ka kardu marda-wa mangannganart kanam nganki kardu Jews-yu i nukunu da bangamngarrarderde-yu da ngarra church nganki-yu. Mu kardu nugarn numi ngarra wurlk mamna wurrin-ka kardu matharr ngala yibim. Nhini-ka patha-wa nhini-yu nukunu namanpinu-yu i kardu matharrngini nhini-ka nanawathanu patha deyida pinu.”

⁶⁻⁷ Bere Jesus-ka punnadha-warda-neme kardu ngarra pule nhini-nu ngarra thelput nukunu-nu. Bere ngarra Jesus-te manta warda wurrinidha ngarra thelput nhini-ka ku pule nhini-ka wurdanpunkuthukneme kardu ngarra nukunu ngarra Jesus-nu wunku murrinh wanku. I pumamnaneme ngarra Jesus, “Pule, kanhi-wa murrinh ku pule nganki murrinh wurdanpathuk-yu. Nga. Mere thurru nukun kathu ngarra thelput ngay-yu. Ngay-ka thunungiwerdi-wa nukun nhini-yu. I ngay wangu mere ngurrumpa nukun ngarra nhinhi-yu. Mu pana da kathu thirranu i murrinh thamanu pana da kathu i nhini kardu matharr-ngini kanhi-ka patha warda nawathanu nhini-yu. ⁸ Ngay deyida wanku ku pule ngala dimnga ngarra ngay-yu i ngay-ka ku pule ngala ngempirra ngarra ku soldier ngamere-yu. I ngay mamna kardu ngarra ngay numi, ‘Pangu wangu thunu thi.’ I nukunu-ka nhini wangu nungam dim. I mamna kardu numi, ‘Thurru kathu.’ I nhini-ka wurrin warda kathu. I mamna kardu numi deyida, ‘Mange kanhi thamanu.’ I nhini-ka nukunu-ka mange nhini-ka mamnga deyida.” Nhini-wa murrinh ku pule ngala soldier nhini wurdannathuk ngarra Jesus-nu-yu.

⁹ Bere Jesus-ka memnamardat da matha thathpirr warda ngarra kardu nhini kathu binnayepup-yu. I bere wurdampirramardarduy warda pirrim kardu ngarra terert parraniriwaktha purni i murrinh mampirra, “Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Kardu pule ngala soldier pangu-ka murrinh thathpirr mamngabath murrinh kardu matharrngini pangu-nu patha mawathanu. Kardu Jews-wa thathpirr mere murrinh thathpirr kumangabath karni-yu nginipunh kardu pule ngala kanhi mani kardu ngamengka murrinh mamngabath kanam-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

¹⁰ Bere kardu peneme pana ngarra ku pule nhini wurdanpunkuthukneme ngarra Jesus-nu-ka kardu warda puddamkawurlneme ngarra thelput ku pule nhini nukun i pubamkangkarduneme kardu matharrngini-ka kardu patha warda dinidha manangka matharr.

Kangkarlmawu Wurdankabirl Kardu Wakal Nugarn Nigunu Kardu Palngun Mekmunurr

¹¹ Bere nhini thangu nu nukunu Jesus-ka da numi-nu warda wangu nadha dini da nan-nu Nain. I pulangay nukunu wanku purnedhaneme i kardu wurnangat deyida wanku. ¹² Bere ngarra Jesus manta mana warda wurrinidha da ngarra gate da town nhini-ka, nukunu-ka bampunkardu kardu wurnangat punganawurrdha warda kathu purni wunku ku kardu yibimpup pubabirrnu ngarra nanhthi stretcher kathu pumenamathbaththaneme purne. Kardu yibimpup nhini-ka wakal nugarn nigunu numi da matha kardu palngun mekmunurr nhini-yu. I nigunu-ka du wurrinikarrktha.

¹³ Bere Jesus-ka bamkardu kardu palngun nhini-yu i dammardathin warda nigunu-nu. I murrinh mamnge, “Nga, mere thurrukarrk nukun,” mamnge.

¹⁴ Bere Jesus-ka wurrinidha ngarra nanhthi stretcher i mange-re warda manthap. I kardu ngarra pumenamathbaththaneme purne-ka pibimkat-warda-neme. Bere Jesus-ka mamna warda kardu ngarra yibimpup nhini-yu, “Ya. Thewirnturt kathu kardu nugarn pana ngarra thibimpup-yu.” ¹⁵ Bere kardu nugarn yibimpup nhini-ka dempirnturt wurdamkabirl warda i kardingerrantha warda nhini-yu. Bere Jesus-ka wurdanngengkarl warda ngarra kalekale wangu-yu nukunu kardu nhini-yu.

¹⁶ Bere kardu wurnangat-ka pumemnamardat ngala da matha i Yile neki warda parraniriparlidha pardi. I kanhi-wa murrinh-yu pumenanudha purni, “Ya. Kardu kanhi karrim-ka kardu ngala thathpirr-wa ngarra Yile neki thanguu kathu kardu prophet-ya. Yile neki-ka pangannheruy-warda-ngime i manhimanpinungime.”

¹⁷ Bere nhini thanguu ngarra Jesus wurdankabirl kardu nhini-ka murrinh warda banalangtha wurrini da pana ngangka-re da ngarra ngala nan-ya Judea i da manta ngangka da ngatha.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Nukunu John the Baptist

Matthew 11.1-19

¹⁸ Bere kardu pulangay nukunu John the Baptist-ka puyemnayepup deyida mange da ngarra Jesus wurdankabirl kardu yibimpup nhini-yu. ¹⁹ I bere nukunu John the Baptist-ka pirrimpirrukaynintha kardu pulangay nukunu perrkenku i murrinh mampirrunintha, “Nga penintha. Thununinthanu thi ngarra Jesus i thaninthadharrpunu nukunu kama kardu Pule ngala ngarra Yile neki wurdanthuk-yu i kardu Pule ngala numi kama nakurlnu purrunu kathu-yu?”

²⁰ Bere pangu warda wangu naninthadha dini ngarra Jesus-nu i pangamnintharuy da mana i murrinh pumamninantha, “Ya Pule. Nukunu John the Baptist-ka wurdanngankuthuknintha wunku murrinh kanhi. Nhinhi da kama kardu Pule ngala ngarra Yile neki wurdannhithuk i kardu Pule ngala numi deyida kama da nakurlnu purrunu kathu i nukunu nhini kama ngarninamardamardanu-yu?”

²¹ Bere da ngarra nhini-re damninthadharrpu-ka Jesus-ka kardu matharr-wunngini menpathadha wurrini i kardu kamarrama terert menpathadha dini i ku ngepan wiye pirrimapuththa wurrini ngarra kardu thanguu. ²² Bere Jesus kathu mampirrunintha ngarra kardu pana ngarra John the Baptist wurdanpunkuthuknintha-yu, “Nga. Thurdininthawurlnu ngarra John the Baptist deyida i numananunintha da mange kanhi ngarra nubengimangkardudhanintha thardi-ya i murrinh ngarra kardu kathu pumenarrudhanintha parde. Kardu kamarrama-ka pumpanmirlbirl deyida i kardu pulith-ka pumpannilili deyida nhini-yu. I kardu matharr leprosy pumbaththa purni-ka kardu tarangka warda pumpan. I kardu ngarra the wiye-ka pubinthewup deyida pumpan nhini-yu. I kardu ku puwup thanguu-ka kardu birnu deyida pumpan nhini-yu. I kardu ngarra nanhthi purrkpurk pumpanyeyma-ka berengunh murrinh thelerrdhe patha ngarra Yile neki thanguu pubinthewup. ²³ I kanhi numi-yu. Nga. Kardu nangkai ngatha bere ngatha wangu murrinh mangabathnu purru i mere kaningipart nukun, kardu nhini-ka le da matha paninu nhini-yu. Nhini-wa murrinh-yu numaninthanu ngarra nukunu John the Baptist-yu,” Jesus kathu-yu mampirrunintha. ²⁴ Bere penintha nhini-ka pangu deyida wangu wurdamninthawurl ngarra John the Baptist-nu.

Bere Jesus-ka wurdanarrayiththa dini kardu ngarra wurnangat-yu ngarra murrinh nukunu-nu John the Baptist. I mampirra, “Nga kardu. Da marra-re nganaka ngarra nanki-re da pangu wangu ngarra da darrinpirr pularn nunninadha John the Baptist-nu nubamkardu-ka, kardu ngarra mana-wa kardu nukunu nginipunh medha kardi-yu? Kardu manangka lurruth ngala kama numenadha nurni-yu nginipunh nanhthi parnu mani wurdanparl pirrim nanhthi wirrirr-te-yu? Mu wurda nawa nukunu-yu? Nukunu-ka kardu lurruth ngala da matha kardidha-yu. ²⁵ I ngana

deyida nunninadha ngarra nukunu-nu nubamkardu-ka, kardu ngarra mana-wa kardu nukunu nginipunh medha kardi-yu? I numenadha nurni nanhthi kaligu patha patha kama banardurdidha wurrini? Mu wurda nawa? Kardu pana ngarra kaligu patha patha pubardurdi pumpan-ka da ngarra thelput ngala ngala da matha pumpannupup-ya. ²⁶ I ngana deyida nunninadha ngarra nukunu-nu nubamkardu-ka, kardu ngarra mana-wa kardu nukunu nginipunh medha kardi-yu? Nanki-ka numenadha nurni nukunu-ka ku prophet kama i murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu kama wurdanayiththa wurrini? Yu, bere thathpirr-ya. Nukunu-ka ku prophet-wa kanam, ku prophet ngala thathpirr nungampunkuwewurtne neme nukunu nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirra. ²⁷ “Nga. Ku prophet ngamere murntak warra-ka murrinh parrarntilil murrinh ngarra nukunu-nu-yu John the Baptist. Ku prophet murntak nhini-ka Yile neki kathu murrinh kanhi-wa dampirrumutne neme-yu, i mam, ‘Ngay-ka kardu nugarn ngurduthuknu wunku murrinh ngay-yu. Nukunu nhini-ka kumparra warra pununu pi i kardu warda manpathawathanu kardu ngarra nukunu nhini tiduk kathu purrunu-yu.’ Nhini-wa murrinh parrarntilil ku prophet ngamere da murntak warra-yu.

²⁸ “Nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Nukunu nhini John the Baptist-ka kardu ngala thathpirr-wa kardu nungamnapewurt ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi narnam-ya, i kardu pana deyida wanku nungampunpewurt kardu ngarra da murntak warra pardingkadthuktha. Mu kardu nangkai ngatha ngarra murrinh thathpi ngay da matha mangabathnu purru-ka nhini nukunu-ka ngala thathpirr-wa punuwewurt nu ngarra nukunu nhini John the Baptist-yu.

²⁹ “Kardu wurnangat da matha murrinh ngarra thathpi John the Baptist pubinanayepuptha punni-yu i da mange wiye parnampart i da mange ngarra Yile neki warda parraniriwaktha punni. I nhini thangu nu nukunu John the Baptist-ka daninluluwewudha warda wurrini. Kardu wiye pun deyida wanku ngarra ku mani punninmatkuttha ngarra kardu thangu nu ku Government-nu da mange ngarra Yile neki parraniriwaktha deyida punni-yu i daninluluwewudha wurrini-yu. ³⁰ Mu kardu nugarn pana ngarra murrinh law puddininthethith punni-ka perremkamit da mange ngarra Yile neki nukunu i mere pubinanayepuptha murrinh thathpi ngarra John the Baptist i nukunu-ka mere warda denluwewudha nhini-yu.

³¹⁻³² “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nanki, kardu wurnangat narnam kanhi-ka kardu nginipunh mamay mani narnamyekdhek i narnampirrakaykay ngarra mamay ngamere-ya. I murrinh kanhi numampirra numpan, ‘Nganki-ka nanhthi dhekdhek ngardirrayekdhektha nanhthi kardu marrit mamngintha-ya ngathayida ngumenthart. Mu nanki-ka mere le narnidha nanhthi dhekdhek nhini-nu-yu. I nanhthi dhekdhek ngathayida ku birrbirr ngumenthart-ya, mu nanki-ka mere narnikarrktha.’ Mange nhini mani-wa nanki-ka mere da matha le patha narni.” Jesus kathu-yu mampirra.

³³ “Nga. Nukunu John the Baptist pangarntuy i mi dhepdhep kunungingki da matha kardimurrktha i mere kanigurdugurduktha kura wine-yu. I murrinh numenadha nurni nanki-yu, ‘Nukunu nhini-ka ku ngepan wiye kanthin wurrin.’ I kardu nukunu nhini-ka narnampart warda. ³⁴ I ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr ngangarntuy-re-ka mi dhepdhep ngardimurrktha i kura wine ngardigurdugurduktha. Mu kardu-ka numamnga numpan, ‘Ya. Nukunu nhini-ka kardu bere matha wangu mi kanammurrk i kura kanamkurdugurduk-yu. I nukunu nhini-ka wurrannupup-ya ngarra kardu wiye pun i kardu ngarra ku mani pumpanpunmatkut ku Government-nu-ya,’ numamnga numpan ngarra ngay-nu-ya.

³⁵ “Mu nga. Kardu nangkai ngatha ngarra Yile ngay darntiwak wurran-ka nukunu nhini-ka the kanthin da mange ngarra nukunu thathipirr-ka patha-wa nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Wurrinidha Ngarra Thelput Simon Nukunu Kardu Pharisees-ya

³⁶ Bere nhini thangu-ka kardu Pharisees numi kathu dantharrpu Jesus mi dhepdhep-nu pininthamurrknu. Bere Jesus-ka pangu warda wangu wurrininithadha ngarra thelput nukunu da mana i dinininthamurrktha pangu da. Murrinh nukunu kardu Pharisees nhini-ka Simon-wa.

³⁷ Bere da ngarra town nhini-ka kardu palngun wiye thathipirr merithuktha kardi pangu da kardidha. I nigunu-ka pamnayepup Jesus-yu mi dinininthamurrktha-yu ngarra thelput nukunu Simon kardu Pharisees-ya. Bere nigunu-ka nanhthi oil wunku kangunu patha manganart nanhthi pul-te i wurrininadha ngarra Jesus-nu ngarra thelput nhini da. ³⁸ Bere Jesus-ka denawinhimunedha yu ngarra mi-re yumurrktha-yu. Bere kardu palngun nhini-ka wurrininadha i pirret tiduk kathu i pirrikarrktha. I nanhthi kakpa nigunu-ka danimewewudha pirri ngarra me nukunu Jesus. I dilangammertum warda nanhthi pemarr ngarra nigunu-re. I dammedhung i dammewewu nanhthi oil wunku kangunu patha nhini-yu ngarra me nukunu.

³⁹ Bere nukunu Simon-ka bangammangkardu da mange nhini-nu-yu i murrinh memnu marda-re, “Kardu nugarn kanhi ngatha murrinh ngarra thatpi Yile neki ngatha kurdiyith kurru-ka nhini nukunu-ka the-wa mabath kurru kardu palngun kanhi ngarra manthadhap kanam-ka kardu wiye ngala thathipirr-wa i nhini-ka kurdungkarel-wa nukunu-yu kardu palngun kanhi-yu.”

⁴⁰ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Simon, ngay-ka murrinh ngurdimpayithnu i murrinh mampanu.” “Thangu murrinh Pule?” Mamna.

⁴¹ Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Kardu nugarn yina ku mani dampirrumut-ngadha-nintha ngarra kardu. I ngarra kardu numi-ka damnamut \$100 i ngarra kardu numi damnamut-ka \$5-wa. ⁴² I da nakurl-te-wa nukunu-yu dampunkudharrpunintha ku mani-nu purdunangkarlnintha-nu. Mu kardu penintha nhini-ka mere ngarra ngadha purdinangkarldhanintha, mananhthi. Bere nhini thangu nukunu kardu pana ngarra ku mani dampirrumutnintha-ka murrinh mampirrunintha ngarra penintha nhini-yu, ‘Nga. Nankunintha-ka mere ngarra nuddungangkalathnintha ku mani-yu, nhini-ka thuyinthatyekum warda.’ I bere nga,” Jesus kathu-yu mamna ngarra Simon. “Kardu nangkai nimin penintha nhini-yu marda thathipirr manganart-yu kardu pangu ngarra ku mani dampirrumutnintha-yu?”

⁴³ Mu Simon kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Kardu nugarn pana kama ngarra ku mani ngala damnamut ngadha.” “Yu nhini da,” Jesus kathu-yu mamna.

⁴⁴ Bere Jesus-ka wurdamngerduy kardu ngarra palngun nhini wangu i murrinh deyida mamna ngarra Simon, “Nga. Ngay nganardi ngarra thelput nhinhi-ka mere thengamuttha kura patha-yu nanhthi putekngime ngarra ngay-yu ngurdanamekulktha-yu. Mu nga. Kardu palngun kanhi-ka damngimewewu ngarra nanhthi kakpa nigunu-re i dilamngimertum ngarra pemarr nigunu-re. ⁴⁵⁻⁴⁶ I nga. Nganardi ngarra thelput nhinhi-ka mere thengidhamurrudhungtha i mere thengiweewudha nanhthi oil wunku kangunu patha ngarra pemarr ngay-yu. Mu kardu palngun kanhi kem-ka bere matha wangu daningimedhungnhungtha dini i damngimewewu nanhthi oil wunku kangunu patha ngarra me ngay-yu. ⁴⁷ Yu, kardu palngun kanhi-ka marda-wa thathipirr mangannert ngay-yu, nhini ngay-ka ngarrimmaputh warda da ngarra mange wiye terert kanthidha wurrini-yu. Mu ngay ngatha ngirramaputh da mange wiye kunungingki da matha ngarra kardu pangidharrpunu, nhini kardu nhini-ka kunungingki da matha marda mangert-yu.”

⁴⁸ Bere Jesus kathu-ka mamnge kardu ngarra palngun nhini-yu, “Ngay-ka ngarrimn-himaputh warda da mange wiye terert ngarra thanthidha thurrini-yu.”

⁴⁹ Bere kardu ngamere ngarra pirrinimurrktha pangu-ka pubimnayepup murrinh nhini ngarra Jesus mamnge-yu i murrinh pumemnu mange pigunu, “Ya. Nangkal kardu kanhi-yu? Nukunu kanhi-ka da mange wiye ngatha yida wanku pirrimpun-maputh wurran ngarra kardu-yu.”

⁵⁰ Bere Jesus kathu-ka mamnge deyida ngarra kardu palngun nhini-yu, “Nhinhi-ka murrinh thathpi ngay namngabath thathpirr i nhini-ka kardu tarangka warda thurran i mamnhiyibirnu da mange wiye thangu. Mampa, thurrunu warda i wunku marda pekpek wanku thurrunu.”

8

Kardu Palngun Deyida Wanku Punnewatthangime Ngarra Jesus-yu

¹ Bere nhini thangu-ka Jesus i kardu pulangay nukunu 12-ya punnewatthaneme da ngarra town terert da matha. I nukunu-ka murrinh daninthelerrdha wurrini ngarra kardu Yile neki ku Pule ngala thathpirr-yu i pirranpenu pani kardu ngarra nukunu-yu. ² I kardu palngun ngamere deyida punnewatthangime ngarra Jesus-yu. Kardu palngun nhini-ka da murntak warra Jesus matharr menkuwathadhangime dini-yu i ku ngepan wiye pirrinkumapuththangime dini. I kanhi-wa kardu murrinh peningime ngamere-yu kardu nan-ya Mary Magdalene ngarra ku 7 mebaththa wurrini ku ngepan wiye Jesus pirrimmaputh-ya. ³ I nan Joanna. Nangkun nigunu-ka nan-wa Chuza kardu pana ngarra wurlk menadha wurrini ngarra ku pule ngala Hered. I kardu numi deyida-ka nan Susanna. I kardu palngun ngamere deyida wanku punnewatthangime-yu ngarra Jesus i mi wanku punnirrakutkutthaneme i pumerrawathawathadhaneme punne Jesus i pulangay nukunu-nu.

Murrinh Ngarra Kardu Mi Kamarl Wurriniwuthpuththa i Bebirrbirrdha Wurrini Matthew 13.1-9; Mark 4.1-9

⁴ Bere kardu wurnangat nimin-ya punninawattha ngarra Jesus-nu da ngarra terert thangu kathu i kardu puyemnawerr warda ngarra nukunu. Bere Jesus-ka murrinh warda wurdampirrayith murrinh yibimkamnum. ⁵ I mampirra, “Nga. Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra kardu nugarn wurlk medha wurrini ngarra mi kadin. Nukunu-ka mi kamarl mangankut i mi warda kamarl wurriniwuthpuththa weyi ngarra ku puliki meyeththa wurrini nanhthi thay pangkuy wuting-te. Bere nukunu-ka da pana-re-ya mi wurriniwuthpuththa-yu.

“Bere mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra mayern-wa i kardu warda mi-yu punnadhurrthurdha punni-yu i mi ngamere ku murrirrbe-ka par-dimurrktha nhini-yu. ⁶ I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra palyirr kurethkurethmam. I mi-ka puddarnturturt, mu dempunmugarl nhini nanhthi putek nhini-ka tumtum-wa nhini-yu. ⁷ I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra nanhthi nan wangu mayeyep. I mi-ka pangarnturtuy i puddarnturturt, mu nanhthi mayeyep deyida puddarnturturt ngala da matha i mi-ka pumpanpunpekarl i parrampirradhap mi nhini-yu i pumpanpunthinkun warda nhini-yu. ⁸ I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra putek patha. I mi-ka pangarnturtuy i puddarnturturt i mi kamarl pelpith terert da matha warda pinthutut nhini-yu.

“Kardu nangkal ngatha mangimarta murrinh niyith-niyith kanhi-ka nukunu kardu nhini-ka murrinh-ka mabath warda nhini-yu,” Jesus kathu-yu mampirra, murrinh lurruthmanthay-ya.

Jesus Wurdanpirrameriyith Murrinh Ngarra Yungkamnumtha Matthew 13.10-23; Mark 4.10-20

⁹ Bere pulangay nukunu Jesus kathu-ka pumamnaneme ngarra Jesus, “Ya pule. Thurdungarrumeriyith-mani-neme murrinh pana ngarra kardu mi kamarl wurriniwuthpuththa-yu.” ¹⁰ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Yile ngay-ka bannankuwerdi-wardarra-neme ngarra mukmuk nankuneme-yu da ngarra mange nukunu-yu, i da mange ngarra ku Pule ngala thathpirr pinu-yu. I mere nangkall ngadha the mebaththa wurri da mange nhini-yu, mu nanki da matha the warda thathpirr nanthin. Mu kardu ngamere-ka pubinthepup da matha pumpan murrinh niyith-niyith yibimkamnum-ya. Mu mere thathpirr kumarta murrinh nhini-yu, wurda da matha. I kardu nhini-ka da mange ngarra ngay pubamngimangkardu pumpan mu mere kumarta da mange ngarra Yile ngay nukunu-yu. I kardu-ka pubimngayewup pumpan, mu mere thathpirr kumangimarta kuru.

¹¹ “Nga. Murrinh nhini-ka ngurdunarrumeriyithnu-warda-neme,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Mi kamarl pana ngarra kardu nhini wurriniwuthpuththa-ka nginipunh murrinh thathpi Yile ngay nukunu. ¹² I mayern pana ngarra mi kamarl ngamere banawaththa wurrini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra murrinh thathpi Yile ngay pubinthepup, mu ku karrath kathu wurran-ka i murrinh nhini-ka manganpunmart warda. I nhini kardu-ka mere warda kubiyeup murrinh nhini-yu i mere ngarra murrinh kumanabath i nhini Yile ngay-ka mere ngarra warda manthibirnunu kardu nhini-yu. ¹³ I palyirr kurethkurethmam pana ngarra mi kamarl ngamere banawaththa wurrini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra murrinh thathpi Yile ngay pubinthepup i le patha ngadha murrinh pumamyit pumpan. Mu murrinh kunungingki da matha ngadha pumamyit i nhini-ka mere ngadha ngepan lurruth kuddururturt nhini-yu. I ngarra ku karrath-te mampuntullul murrinh nhini parnipartnu-ka, nhini murrinh-ka parnampart warda nhini-yu. ¹⁴ I nanhthi mayeyep pana ngarra mi kamarl ngamere banawaththa wurrini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra murrinh thathpi Yile ngay pubinthepup, mu kardu nhini-ka mere thathpirr kuddunayemit kuru ngarra Yile ngay-yu mu bere matha wangu pubenthengkarnirn pumpan ku mani-nu i da mange pekpek-nu. I nanhthi nhini-ka dampirradhap i kardu-ka mere ngarra ngepan lurruth kuddururturt nhini-yu. ¹⁵ I ngarra putek patha pana ngarra mi kamarl ngamere banawaththa wurrini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra murrinh thathpi Yile ngay pubinthepup. I kardu-ka murrinh thathpirr pumamabath pumpan i bere ngatha wangu pumamyit pumpan murrinh nhini-yu i da mange patha da matha pamam pumpan Yile neki-nu. I nukunu-ka le da matha wurranpirra nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme murrinh wurdanpirrumeriyithneme-yu.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Thungku Lem

Mark 4.21-25

¹⁶ Bere Jesus-ka murrinh niyithniyith numi deyida wurdampirrayith i mampirra, “Nga. Mere nangkall ngadha karibirl thungku lem-yu i bupak pepe ngarra nanhthi pakit i ngarra da pit pepe, wurda. Mu nukunu-ka mamkale kangkarl kathu thungku parlarrangnu pintha i kardu ngarra thelput nukunu-re parnimardinu-ka nhini-ka thungku nhini warda pubangkardunu. ¹⁷ I nga. Murrinh nginipunh nhini deyida mani murrinh niyithniyith yibimkamnum nhini-ya da nakurl-te-wa murrinh nhini pumartanu-yu kardu-yu. Mu kardu-ka murrinh-ka mere da ngatha the kumabath marra-yu, mu da nakurl-te-wa murrinh nhini-yu the pumabathnu-yu. ¹⁸ Nhini nanki-ka murrinh thathpirr nubiyewup nuru. Murrinh kunungingki ngatha numarta nuru-ka, nhini Yile neki-ka kanarramut warda numamarta ngala da matha. Mu mere nubiyewup thathpirr nuru-ka nhini Yile neki-ka mananmartnu warda murrinh ngarra kunungingki ngarra namam numpan numanganmartay-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Wurdanpunthethith Kardu Ngarra Darrikardu Nukunu Thathpirr
Matthew 12.46-50; Mark 3.31-35

¹⁹ Bere kale nukunu Jesus i ngathan nukunu-ka parramkaruyngime ngarra kardu ngarra parraniwegattha pirrini ngarra Jesus-yu. Mu kardu-ka mere ngarra puye-nadhangime ngarra Jesus-yu nhini-ka kardu wurnangat da matha pinganulipiyiptha pirrini ngarra Jesus-yu. ²⁰ Bere kardu ngamere parrantherr Jesus-yu i pumamna, “Ya. Kale nhinhi i ngathan nhinhi-ka pangu da outside kibimkangime nhinhi-nu.” ²¹ Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Kardu nangkai ngatha murrinh thathpi Yile neki nukunu biyepupnu purru i murrinh manabathnu purru, nhini nukunu-ka kardu ngarra darrikardu ngay thathpirr-wa. I kardu-ka nhini-wa kale ngay-yu i ngathan ngay-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Banpunkudhapnintha Nanhthi Wirrirr Ngala i Kura Ngurntinh Ngala
Matthew 8.23-27; Mark 4.35-41

²² Bere Jesus-ka kanammardap ngarra tharntu wunku pulangay nukunu wanku parnamkamardapneme. I mampirruneme, “Ka peneme. Purrukath-wa-neme ngarra ngipilinh ngala kanhi i ngamimarda pangu kathu.” Bere pumpankardurr-warda-neme da ngamimarda-nu kathu-yu.

²³ Bere puy purnedhaneme ngarra ngipilinh ngala i Jesus-ka ngurrnguwarl warda yungurkurrktha ngarra tharntu nhini-yu. Bere nanhthi wirrirr ngala pangampirruyneme wanku kura ngurntinh ngala, i tharntu-ka kura medhalerttha warda wurrini i dedhardumtha warda nhini-yu.

²⁴ Bere peneme-ka pumamkardurt-warda-neme Jesus-yu i murrinh pumamnaneme, “Pule, Pule. Kardu pangankudhardumnu-warda-neme ngankuneme-yu.” Bere Jesus-ka dempirnturt warda i banpunkudhapnintha thu wirrirr ngala nhini-yu i kura ngurntinh ngala deyida wanku. I nhini thanguu ngipilinh nhini-ka watmam deyida dinidha.

²⁵ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ya peneme. Thangku-dha nankuneme nerremkanhamneme numpanka-yu? Nankuneme-ka murrinh-wa numangabathneme nhini-yu ngirranankupeneme ngurru.”

Bere peneme nhini-ka pumemnamardatneme i perremkanhamneme i murrinh pumemnungkuneme mange peneme, “Ya, kardu kanhi-ka kardu mere nginipunh nekineme mani. Nukunu-ka kardu lurruth ngala nimin-ya. Nanhthi wirrirr ngala i kura ngurntinh ngala wanku deyida murrinh pumamnabathnintha murrinh ngarra thathpi nukunu-yu.”

Jesus Mampatha Kardu Nugarn Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini
Matthew 8.28-34; Mark 5.1-20

²⁶ Bere pumpankakath-warda-neme da ngamimarda pangu kathu ngarra ngipilinh ngala nhini da i pibimkatneme ngarra kardu nan pardipuptha, kardu Kadarinh. Da nhini-ka demninthamardatat dim da nan-ya Kelili da ngamimarda pangu kathu ngarra ngipilinh ngala nhini-ya.

²⁷ Bere Jesus-ka wurdawal ngarra tharntu kathu i pirret ngarra dimunurdi. I kardu nugarn wunku ku ngepan wiye terert kanthidha wurrini bangammardabi warda. Kardu nhini-ka mere kanipuptha ngarra thelput ngarra da town-yu mu da pirdithme nimin-ya ngarra mintilbith da matha kardipuptha kardu marlang da matha kardidha. ²⁸⁻²⁹ Ku ngepan wiye nhini-ka bere matha wangu punningawurttha kardu nhini-yu. I kardu-ka nanhthi chain-te mana-wa pumedharrkirrktha mange i tharrmu i pirangibaththa mana-wa mu wurda, puddamnabay. Nukunu-ka bunirartaldha wurrini nanhthi chain nhini-yu i ku ngepan wiye-ka pumengkayidha punni da ngarra kardu makardu wangu pardidha-ya.

Mu ngarra nukunu-re kardu nhini bamkardu Jesus-ka, kardu warda pirrimkay i bamnabat dempinhimardardum ngarra Jesus kumparra pangu warra i murrinh lurruth mamna, “Ya Jesus. Nhinhika wakal Pule ngala Yile neki nukunu-wa,” mamna. “Thangku-nu ngay-nu-yu marda nanganngert-yu? Mere thungibat nukun ngay-yu.” ³⁰ “Nangkal murrinh nhinh-yu?” Jesus kathu-yu mamna. “Murrinh ngay-ka wurnangat-wa,” mamna. “Nhini weyida ku ngepan wiye ku wurnangat nimin-ya nganthin ngurran-ya.”

³¹⁻³² Bere ku ngepan wiye nhini-ka pumemnarlupurl Jesus-yu i pumamna, “Mere thurdungankarel nukun pangu-yu da thipmam binhi-yu ngarra ku ngepan wiye terert parnam-yu mu pangu da matha thurdungankarelnu ngarra ku pigipigi pangu-yu i ku ngarninnginirdinu.” Bere Jesus-ka wurdanpunkarel warda ngarra ku pigipigi terert ngarra pardimurrktha manta ngangka da ngarra palyirr. ³³ Bere ku ngepan wiye nhini-ka pungawurr ngarra kardu nhini thanguu kathu i parnampunnginirdi warda ngarra ku pigipigi wangu-yu. I nhini thanguu-ka ku pigipigi-ka tharra warda dinidha parrampirntigat ngarra palyirr thanguu kathu ngarra ngipilinh ngala da mana. I nhini-ka dampunthiwik warda ku nhini-yu i bangarntikerdek da matha nhini-yu.

³⁴ Bere kardu nugarn pana ngarra ku pigipigi pirapedhaneme parde-ka mange nhini pubamkangkarduneme i tharra warda punnungamkawinhatneme i murrinh parraninkuyelerrdhaneme ngarra kardu da ngarra town i da pana ngangka-re-ya. ³⁵ Bere nhini thanguu-ka kardu wurnangat nimin-ya punnidha pangu-yu i parramnaruy ngarra Jesus. I pubamkardu warda kardu ngarra ngepan wiye ku wurnangat mebaththa wurrini dinidha ngarra Jesus-yu. Nukunu-ka kardu pelpith patha thathpirr warda dinidha i nanthi kaligu thathpirr warda banardidha dini. I nhini kardu-ka perrenham warda nhini-yu.

³⁶ Bere kardu nugarn pana ngarra Jesus pubangamkamangkarduneme kardu nugarn nhini patha mampatha-ka nhini-ka murrinh warda parraninkuyelerrdhaneme punne murrinh ngarra kardu nhini patha mampatha-yu.

³⁷ Bere nhini thanguu kardu nhini nan Kadarinh-ka kardu perrenham ngala da matha mange pangu thanguu ngarra Jesus medha wurrini-yu i parrantharrpu warda Jesus kardu da panipartnu da pangu ngarra pigunu-yu. I bere Jesus-ka wurdawurl ngarra tharntu i kanammardap warda. ³⁸⁻³⁹ Mu bere kardu nugarn nhini-ka ngarra ku ngepan wiye mebaththa wurrini-ka memnarlupurl ngarra Jesus i mamna, “Ngay deyida wanku purrunu?” Mu Jesus kathu-ka mamna, “Awu wurda. Mu pangu wangu thununu thi da ngarra nhinhika i kardu thanthelerrnu thurru Yile ngay-ka patha mamnhiwatha warda.” I bere wurdanthuk warda kardu nhini-yu.

Bere kardu nugarn nhini-ka da pana ngangka-re wurriniwattha i kardu daninthelerrdha wurrini murrinh ngarra kardu Jesus patha mampatha nukunu-yu. Bere Jesus-ka nungardurr warda da nhini thanguu-yu i wurrankath deyida da ngipilinh ngamimarda pangu kathu-yu.

Jesus Wurdankabirl Kardu Mardinhpuy i Mampatha Kardu Palngun Matharr Kumulung Kanthidha Wurrini

Matthew 9.18-26; Mark 5.21-43

⁴⁰ Bere ngarra nukunu-re Jesus wurdawurl da ngamimarda pangu deyida kathu-nu ngarra punnadha-kathu-neme, kardu wurnangat-ka pirrininamardamadadha i nhini-ka puyemnamarda warda nhini-yu.

⁴¹ Bere kardu nugarn wurrininadha ngarra Jesus-nu. Murrinh nukunu-ka Jairus-wa i nukunu-ka ku pule ngala deyida ngarra da church kardu Jews pigunu. Bere nukunu Jairus-ka demnawinhipingkarl ngarra Jesus kumparra warra, i mamna, “Pule nga. Thurrunu kathu ngadha ngarra thelput ngay wangu?” ⁴² Kardu wakal mardinhpuy

ngay-ya kardu matharr ngala yibim kardu manta warda pupupnu. Nigunu-ka kardu da thanguku 12-wa. I ngay-ka kardu wakal mardinhpuy makardu-re warda kathu, mu kardu numi da matha nganthin nganam,” mamna.

Bere penintha nhini Jesus i Jairus-ka naninthadha warda dini da ngarra nukunu-nu warda wangu nan Jairus. I kardu wurnangat wanku parraniriwaktha purni Jesus-yu i pubenarerdadha purni manta ngangka da ngarra Jesus-nu.

⁴³ Bere ngarra kardu wurnangat nhini-ka kardu palngun numi ngangka da matharr kanthidha wurrini. Matharr nhini-ka kardu palngun nukun matharr kumulung-wa, i da bere matha wangu wurrinikutkuttha. Da-ka da pirdithme nimin-ya mebaththa wurrini-yu da thanguku 12-wa. I nigunu-ka ku mani ngala da matha danirramutmuttha wurrini ngarra ku doctor terert kardu patha-nu pumewathadha mana-wa, mu puddamngebay da matha. Mere nangkai ngadha ku doctor patha mewathadha, wurdadha da matha.

⁴⁴ Bere kardu palngun nhini-ka tiduk wangu wurrininadha ngarra Jesus i mammathap ngarra nanhthi kaligu nukunu da mana ngarra bunibalbalktha wurrini. I nhini thanguku-ka kardu patha warda kardidha nhini-yu i kumulung-ka mamngedhap warda.

⁴⁵ Bere Jesus kathu-ka mampirra kardu ngarra wurnangat nhini, “Ya. Nangkai kardu ngay mamngithap-yu?” Mu kardu kathu-ka pumenadha purni, “Nganki-ka wurdadha-wa.”

Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Nga pule. Kardu wurnangat kanhi-ka pubangamnhirerdadha pumpan i pumamnhidhadhap pumpan. I murrinh namngarra-ka, ‘Nangkai mamngithap-yu?’ ” ⁴⁶ Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Awu, kardu thathpirr mamngithap. Nhini-ka ngingamnuthap nanhthi lurruth ngala ngarra ngay thanguku kathu-ka yungawuy warda.”

⁴⁷ Bere kardu palngun nhini-ka the warda mebaththa wurrini ngarra Jesus the warda kanthidha wurrini nigunu mammathap-yu. I nhini nigunu-ka wurrininadha pangu da ngarra nukunu wurrininawerrerrerrerdadha i demnawinhipingkarl kumparra warra ngarra Jesus. I murrinh damnardarrirdadha murrinh ngarra matharr nhini mebaththa wurrini i manthap nukunu-yu i nhini-ka patha warda kardidha manangka matharr. I kardu wurnangat wunku deyida pubimngeyepup murrinh nhini ngarra Jesus mamna-yu.

⁴⁸ Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Nhinhi-ka kardu patha warda manangka matharr thempirntiway thirrim pana-yu, nhini-ka ngarra ngay thanguku murrinh namngabath mamnhiwatha nhini-yu. Mampa, thununu warda marda pekpek wanku nabathnu thurru.”

⁴⁹ Mu bere ngarra nukunu-re Jesus murrinh pirringengerren da-dha ngatha-ka kardu nugarn pangamnaruy wurran ngarra thelput nukunu thanguku Jairus wunku murrinh menabaththa tharra. I mamna warda ngarra Jairus, “Ya. Wakal nhinhi-ka mere warda thurduyemit nukun, ku berengunh. Mu nukunu Pule pana karrim-ka thuyekum warda wangu, da tiduk warda.” ⁵⁰ Mu Jesus-ka binthepup murrinh thelerrdhe nhini-yu, i mamna warda ngarra Jairus, “Nga. Mere werrerrnangini nukun i mere thenham nukun. Mu ngarra ngay da matha murrinh nangabath nigunu-ka ngurdungkabirlnu i panibirnu deyida-nu.”

⁵¹ Bere nhini thanguku-ka pangamnintharuy warda ngarra thelput nukunu Jairus. Bere Jesus-ka kanardi ngarra da thelput nhini-yu wunku Peter, John i James, i yileyle kalekale nigunu kardu mardinhpuy pana ngarra yibimpup-ya. Mu kardu ngamere-ka Jesus mampirra, “Mere narnirdi nukun pangu-yu.”

⁵² Bere kardu wurnangat-ka du pardingekarrktha. Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Ya kardu. Mere narnikarrk. Kardu mardinhpuy kanhi kabim-ka mere yungipuptha, mu kardu ngurrnguwarl da matha yibim.” ⁵³ Mu kardu kathu-ka pangankampa

warda ngatha ngarra nukunu Jesus-yu nhini-ka the panthidha purni kardu yibimpup thathpirr nigunu-yu.

⁵⁴ Bere Jesus-ka wurriningedha ngarra kardu mardinhpuy nhini-yu i mange ngarra nigunu manganart, i murrinh mamnge, “Ya. Kardu mardinhpuy, thewirnturt kathu.”

⁵⁵ Bere nanhthi ngepan ngarra nigunu-ka wurdamngewurl deyida i birnu deyida dinidha i dempirnturt warda.

Bere Jesus kathu-ka mampirrungintha ngarra yileyile i kalekale nigunu, “Nga. Mi-ka nangemutngintha mi pulathnu-yu.” ⁵⁶ Bere peninginha-ka pumemnamardat-thathpirr-ngintha nhini-yu. Mu Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirrungintha, “Nga peninginha. Mere nukun thanginthardarrirda ngarra kardu da mange kanhi thanguyu-yu.”

9

Jesus Wurdanpunkuthukneme Kardu Pulangay Nukunu Kardu Peneme 12

Matthew 10.5-15; Mark 6.7-13

¹ Bere Jesus-ka pirrimpirrukayneme panpunkuwerrneme kardu nukunu kardu 12-ya. I murrinh mampirruneme, “Nga peneme. Ngay-ka nanhthi lurruth ngala nganarrumutnuneme i bunankupaknuneme ngala deyida wangu i nhini-ka ku ngepan wiye nirankumaputhnu-warda-neme na ngarra kardu thanguyu kathu-yu i kardu matharr-wunngini patha numankuwathanuneme nuru. ² Mampa, nawar-daneme da pana ngangka-re-ya i murrinh kanhi-ya kardu nuddurruyithnuneme nuru, ‘Ya. Narnipartnu warda da mange wiye pana ngarra numammath numpan-yu i nuddunawurlnu ngarra Yile neki i nhini nukunu-ka kardu pule ngala thathpirr pinarranu i pirrananpenu pani’, murrinh-ka nhini-wa numarranu nuru-yu. I kardu matharr-wunngini patha numankuwathanuneme nuru. ³ I nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Ngarra nunnardurrnuneme-re-ka nanhthi purrkpurrk-ka mere nukun numabath nuru. Nanhthi nginipunh thay ngarra wilili nukunu, nanhthi bag-ya, mi lawam-ya, ku mani-ya, nginipunh nhini mani mere numabath nukun nuru, wurda. I nanhthi kaligu pana da matha ngarra nubamkardurdineme nibimka nhini da matha numabathnuneme nuru-yu, mu kaligu numi deyida wangu-ka wurda-wa.

⁴ “I nga. Kardu nangkai ngatha nunamardalenuneme ngarra thelput nukunu-ka nhini da matha nenemenu i ngarra nunnardurr-da-nu-mana-neme da town numi deyida-nu wangu. ⁵ Mu kardu ngatha mere nunungkumardalenemenu-ka nhini da ngarra nhini narnepartnemenu-re-ka me sandal-ka nunguynungkumewurrnuneme i putek ngarra me sandal pepe thanguyu-ka nuyunungkumerurtuluneme. I kardu nhini-ka the warda pumabathnu Yile neki-ka mere warda le pirranu nhini-yu, nhini-ka parramnankungkamt-da-matha-neme nhini-yu,” mampirruneme Jesus kathu-yu. Bere nhini thanguyu Jesus-ka wurdanpunkuthuk-warda-neme kardu nhini-yu.

⁶ Bere kardu peneme nhini-ka da pana ngangka-re purnewatthaneme da ngarra town terert-ya. I kardu murrinh thelerrdhe patha ngarra Yile neki thanguyu par-raninkuyelerrdhaneme purne. I kardu matharr-wunngini patha pumenkuwathad-haneme purne.

Nukunu Pule Hered Pamnayepup Ngarra Kangkarlmawu

Matthew 14.1-12; Mark 6.14-29

⁷ Bere kardu pule ngala nhini Hered-ka pamnayepup Jesus ngarra mange ngarra patha-patha medha wurrini-yu. Mu nukunu-ka mere thathpirr the mebaththa wurri Jesus-yu. Nhini-ka kardu ngamere pumenadha punni Jesus-ka John the Baptist kardu wurdamkabirl deyida. ⁸ I kardu ngamere pumenadha punni Jesus-ka kardu ngalantharr murntak Elijah. I kardu ngamere deyida pumenadha punni Jesus-ka kardu ngalantharr murntak numi ngarra murrinh thathpi Yile neki

wurdanarrayiththa wurrini wurdamkabirl deyida. Nhini-wa nukunu Hered-yu mere thathpirr the mebaththa wurri Jesus-yu. ⁹ Mu memnu marda-re, “Kardu pana John the Baptist-ka pelpith nukunu banganthamartal murntak warra-wa nhini-yu. Nhini-ka kardu nangkai mana-wa kardu nugarn pana ngarra ngamnayepup murrinh ngarra kardu thangu-yu?” Memnu. Nhini-ka nukunu Hered-ka bengkardudha mana-wa Jesus-yu.

Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat

Matthew 14.13-21; Mark 6.30-44; John 6.1-14

¹⁰ Bere kardu ¹² apostle nhini ngarra Jesus wurdanpunkuthukneme-ka kardu puddanalaththa-warda-kathu-neme pe ngarra Jesus deyida. I murrinh warda pardenadharmudharmudhaneme parde murrinh ngarra peneme kathu pud-dininkuyethiththaneme punne ngarra kardu i mange ngarra pumerrudhaneme punne-yu.

Bere nhini thangu Jesus-ka menkubertidhaneme wurrini da nan-nu warda wangu Bethsaida mange peneme da matha. ¹¹ Mu kardu-ka puyemnayepup Jesus nadha dini da Bethsaida-nu-yu i nhini-ka parriniriwaktha warda punni i ngarra pubangarntipak da mana. Bere Jesus-ka le punungammardale i murrinh warda wurdininthethitha dini murrinh da mange ngarra Yile neki nukun. I kardu matharr-wunngini patha menpathadha wurrini. ¹²⁻¹³ Bere Jesus-ka murrinh wurdininthethitha dini i ngarra tina kananthurk da mana.

Bere pulangay nukunu-ka punnenadhaneme i pumamnaneme, “Pule, kardu-ka thurdunthuknu warda ngarra thelput manta manta kanhi nimin pumpan-ya mi-nu parnikutkutnu i da-nu parniwitnu. Mi-ka mami-wa da kanhi-yu,” pumamnaneme. Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, nankuneme-wa mi dhepdhep narrumutneme mi pullathnu kardu kanhi-yu.” Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Ngankuneme-ka mi lawam 5 da matha nganthinkaneme ngarrimka i ku ngurlmirl perrkenku wanku. Mu ngankuneme-ka mi deyida ngarneknuneme mi kardu kanhi-nu pullathnu-yu?”

¹⁴ Kardu wurnangat nimin-ya pangu-yu pirrinidha-yu nginipunh 5,000 mani kardu nugarn ngatha menthap-yu. Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Kardu terert warda ngatha parniwupnu i nginipunh kardu 50 mani pumeyerryerrnu puru numarra wangu-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme-yu.

¹⁵ Bere peneme-ka murrinh pumampirruneme nhini ngarra kardu. I kardu-ka parnawup warda nhini-yu nginipunh 50 mani kanhi kathu i nginipunh 50 mani pangu wangu i nginipunh 50 deyida mani pangu-re. Mange nginipunh nhini mani-ya pana ngangka pumenayerryerrdha punni-yu.

¹⁶ Bere Jesus-ka mangankut mi lawam 5 nhini-yu i ku ngurlmirl perrkenku wanku. I kangkarl mamka i Yile nukunu darntiparl mi-nu-yu i ku ngurlmirl-nu. I mi i ku nhini-ka mungarnterrarr i dampirrumutmutneme ngarra pulangay nukunu. I nhini peneme-ka ngarra kardu warda parranirrumutmutthaneme punne. ¹⁷ Mi lawam i ku ngurlmirl nhini-ka Jesus-ka mewathadha pirri-ka mi terert warda nhini-yu i ku ngurlmirl-yu. Kardu wurnangat warda ngatha mi i ku pullamath-yu i kardu-ka mi i ku-ka bangampunmardan-wa.

Bere nhini thangu peneme nhini-ka punnekutkutthaneme mi i ku ngarra kardu thangu parraniritmuttha punni. I nanhthi thelerrtherr nanhthi ¹²-wa pumedhalertertthaneme punne-yu mi i ku titmut-yu.

Kardu Pumenadha Purni Nangkal Mana-wa Jesus-yu

Matthew 16.13-19; Mark 8.27-29

¹⁸ Bere Jesus-ka kardu numerrnu murrinh dininangerrentha ngarra Yile nukunu wangu. I kardu pulangay nukunu-ka manta ngangka da pirrinedhaneme. Bere

peneme nhini pulangay nukunu-ka punnenadhaneme. I Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Kardu-ka ngay-ka Jesus pumamngingkawadha pumpan-yu mu nangkai mana-wa thathipir kardu pubemngayengkarnirn pumpan-yu?” ¹⁹ I peneme kathu-ka pumamnaneme, “Kardu ngamere pubempayengkarnirn thathipir pumpan-ka John the Baptist-wa. I kardu ngamere pubempayengkarnirn thathipir pumpan-ka kardu ngalantharr murntak pana-ya nan Elijah-ya. I kardu ngamere deyida pubempayengkarnirn thathipir pumpan-ka kardu ngalantharr murntak numi deyida ngarra murrinh thatpi Yile neki wurdanarrayiththa wurrini.”

²⁰ Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme dampunkudharrpuneme, “Mu nankuneme-ka nangkai mana-wa thathipir numamnganeme numpanka-yu?” I bere nukunu Peter kathu-ka danthart i mamna, “Nhinhi-ka Christ-wa, kardu pana ngarra Yile neki mam purduthuknu da murntak warra-ya.” ²¹ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Kardu mere nangkai nukun murrinh numananeme ngay da kardu-yu Christ-yu i Yile ngay wurdanngithuk-yu.”

Jesus Wurdamnuyith Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu
Matthew 16.20-28; Mark 8.30—9.1

²² Bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme. Ngay kardu darrikardu nanki thathipir-ka da nakurlnu pumangirtanu i thu pungithuknu i thu pangilurturtnu purru ngay kardu nhini thangunu-yu kardu ngalantharr ngalantharr-ya i ku yilarn ngala ngala i kardu pana ngarra murrinh law nekineme puddanpunthethith pumpan-yu. I kardu nhini-ka mere murrinh pumangabathnu ngarra ngay-yu. I nhini thangunu-ka thu pungibatnu i puddungirinumnu warda nhini-yu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu.”

²³ I ngana deyida mampirruneme, “Kardu nangkai ngatha kardu ngarra ngay purrunu i pangilerrnu nhini-ka nukunu-ka puynuyekum-wa-nu purru i kanipart warda kurru da ngarra mange nukunu marda manganart wurranyu i bere matha wangu pangiriwaknu purru. I kardu ngatha yida thu puthuknu puru i palurturtnu purru i thu purdurinumnu mangini ngay deyida mani pumanganu puru, kardu nhini-ka mangirart-da-nu-matha purru ngarra ngay-yu. ²⁴ Mu kardu nangkai ngatha marda mart menyibirnunu i da mange ngarra nukunu da matha pamanu purru, nhini nukunu-ka pupup da matha-nu nhini-yu. Mu kardu nangkai ngatha puynuyekumnu thathipir i ngay da matha kumparra bungipaknu, nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu birnu paninu.

²⁵ “I ngana deyida kardu ngatha bemnuyengkarnirn kanam ngarra nukunu-nu ngatha i nanhthi purrkpurk terert nimin bemnardarr wurranyu, nhini-ka patha-wa-nu nukunu-nu-yu? Awu wurdada matha. Mu ngarra nukunu nhini-re pupupnu-ka nanhthi purrkpurk nhini-ka mere ngarra kumayibirnu nukun da bere matha wangu birnu paninu-yu, wurdada matha nhini-yu. I kardu-re pupupnu-ka mere deyida ngarra kurdinkabirl mange nukunu ngatha-yu. I nanhthi purrkpurk nhini deyida mani wanku mere ngarra kuddungkabirl nukunu kardu nhini-yu. ²⁶ I nga. Kardu nangkai ngatha yidiwe kurrunga i murrinh thatpi ngarra ngay yidi marradhay kurru ngarra kardu, nhini ngay kardu darrikardu nanki thathipir-ka yidiwe ngurrunanu ngarra kardu nhini-yu da nakurlnu da nhini-re-ya ngarra ngay ngurru-deyida-nu kathu wunku lurruth ngala wanku ngarra Yile ngay thangunu kathu i ku angel terert deyida wanku.

²⁷ “I nga. Murrinh kanhi-ka murrinh thathipir-wa kanhi-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Kardu ngamere nibimkaneme kanhi-ka mere da ngatha newuwupnuneme mu da ngarra nubangkardu-da-nu-mana-neme Yile ngay ku pule ngala thathipir pirranu kardu ngarra nukunu-yu i pirranpenu panu-yu.”

*Nukunu Elijah i Moses Puddananayiththanintha Pe Ngarra Jesus Wangu
Matthew 17.1-8; Mark 9.2-8*

²⁸ Bere nginipunh da 8 mana mam-ka Jesus-ka mampirrukayneme Peter i James i John i kanthinpunkumardawithneme ngarra da palyirr kangkarl thathpirr-ya nukunu Jesus-nu pinangerrennu ngarra Yile nukunu wangu.

²⁹ Bere ngarra nukunu-re Jesus dininangerrentha ngarra Yile nukunu-ka kamarl ngarra nukunu wurdamnungkath warda i nanhthi kaligu ngarra banardidha wurrini-ka wurdannath nanhthi damlarrang bamam thathpirr. ³⁰ Bere nhini thanguu peneme nhini pubamkangkarduneme-ka kardu ngalantharr perrkenku puddananayiththanintha pe ngarra Jesus wangu. Penintha nhini-ka kardu murntak nan-ya Moses i Elijah ³¹ i kardu dampunkularrang-deyida-nintha. Penintha nhini-ka murrinh puddananayiththanintha pe murrinh ngarra da nakurl-te-wa Jesus pupupnu thu kardu-re thanguu da pangu-yu Jerusalem da ngarra mange Yile nukunu wangu.

³² Bere Peter peneme nhini-ka kardu pirrinewalawalakadhaneme pangu-yu. Mu ngarra Jesus-te danilarrangtha pirri-ka peneme-ka wert pirrimkangkaneme i pubam-punkungkarduneme Jesus i penintha pana Moses i Elijah dampunkularrangneme-yu. ³³ Bere ngarra penintha nhini-re kanininthaparttha warda Jesus-ka nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya pule. Da patha-ya patha da mange kanhi-yu ngarra nekineme thanamneme kanhi-yu. Ngankuneme-ka nanhthi wuwup ngawupnemenun nanhthi perrkenkuneme. Nanhthi numi nhinhi-nu nanhthi numi nukunu Elijah-nu i nanhthi numi nukunu Moses-nu.” Nukunu Peter-ka murrinh dampinhun warda nhini-yu.

³⁴ Bere ngarra nukunu-re Peter pirrinangerrentha-ka nanhthi kalakkalak wur-rinidha kathu i dampunkurdarrupneme Jesus i penintha nhini Moses i Elijah. I kardu pulangay nukunu Jesus-ka perremkanham-warda-neme nhini-yu. ³⁵ I murrinh ngerren warda pubimkayepupneme ngarra kalakkalak kathu-yu i murrinh kanhi-wa mampirruneme-yu, “Ya. Kardu nugarn kanhi karrim-ka kardu wawal ngay-wa. I ngay-ka marda-wa thathpirr manganart ngurran nukunu-yu. I nankuneme-ka nubinayepup-da-matha-neme nuru nukunu-yu.” ³⁶ Bere nhini thanguu peneme nhini pubamkangkarduneme-ka nukunu da matha Jesus numidharrnu pirridha-yu. Bere peneme nhini-ka mere warda puddananarruyiththaneme ngarra kardu-yu da mange nhini ngarra pubamkangkarduneme pangu-yu.

*Jesus Mampatha Kardu Kigay Wunku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini
Matthew 17.14-18; Mark 9.14-27*

³⁷ Bere da thipinhire nhini-ka Jesus i kardu pulangay nukunu kardu perrkenkuneme-ya puddamkathutneme ngarra da palyirr kangkarl thanguu kathu. I kardu wurnangat pubangammardabi ngarra Jesus-yu.

³⁸⁻³⁹ Mu kardu ngarra wurnangat nhini-ka kardu nugarn pirrimnakay ngarra Jesus, “Ya pule,” mamna. “Wawal ngay kanhi-ka ku ngepan wiye kanthin wurran. Wawal ngay-ka numi kanhi da matha, nhini-ka thurru kanhi dangkardunu mani. Ku ngepan wiye nhini-ka ku bere matha wangu wurranngawurt i nhini-ka kanampapa warda i parnte kanam i nhini-ka mantharryirr warda kanam nanhthi thurrulk ngarra thathpi. Mange-ka nhini-wa mamna wurran-yu i nhini-ka kardu mampinhimak warda i da ngamere da matha kanampirr wurran nukunu-yu. ⁴⁰ Mu ngay-ka ngampunkudhar-rpuneme ngarra pulangay nhinhi ku ngepan wiye nhini punnimakudha-mana-neme, mu wurna puddamnabay-da-matha-neme.” Kardu nhini kathu-yu mamna.

⁴¹ Mu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu wurnangat-yu, “Nanki-ka murrinh-ka nubimngayewup numpan murrinh ngarra ngay-yu mu murrinh-ka mere thathpirr numangabath nuru. Da pirdithme da matha murrinh ngurdininanthethiththa ngardi,

mu murrinh-ka mere da ngatha numangabath nuru murrinh ngarra thathpi ngay-yu i mange mere yuthpan da ngatha nuru. Mu ngarra-wa diki murrinh ngay ngurdinanthethithnu ngani-yu i murrinh numangabathnu thathpirr-yu? Nga. Kardu kathu nangabert kardu kigay pana,” Jesus kathu-yu mamna ngarra yile nukunu wangu-yu.

⁴² Bere ngarra kardu nhini-re mebertidha wurrini ngarra Jesus-nu-ka ku ngepan wiye-ka mangarnta kardu kigay nhini-yu i wurdarnturt bammam ngarra putek i parnte warda. Bere Jesus-ka nungammaku ku ngepan wiye nhini-yu i kardu kigay-ka wurdannangkarl warda ngarra yile nukunu wangu. ⁴³ Bere kardu wurnangat-ka pumemnamardat warda ngarra Jesus-yu i nanhthi lurruth nukunu ngarra Yile nukunu thanguu kathu-yu.

Kangkarlmawu Wurdamnuyith Deyida Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Matthew 17.22-23; Mark 9.30-32

Bere ngarra kardu nhini-re murrinh da ngatha puddanayiththa punni mange patha nhini ngarra Jesus medha wurrini-ka, Jesus-ka wurdampirrumardarduyneme ngarra pulangay nukunu i mampirruneme, ⁴⁴ “Nga peneme. Nubingayepupneme kathu i murrinh thathpirr numangabathnuneme murrinh kanhi. Ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka pumangirtanu i pumangibertinu puru ngarra kardu pule ngala-ngala-nu.” ⁴⁵ Mu peneme-ka mere pumemartadhaneme murrinh nhini-yu, nhini Yile neki-ka mere da ngatha buyinkuwerdidhaneme ngarra mukmuk peneme-yu. I peneme-ka mere ngarra ngadha perradharrpudhaneme murrinh wurdirruriyiththaneme-yu nhini-ka perremkamanham-weyida-neme nhini-yu.

Jesus Wurdamyith Kardu Nangkal Nimin Kardu Pule Ngala Thathpirr Pinu-yu

Matthew 18.1-5; Mark 9.33-37

⁴⁶ Bere pulangay nukunu Jesus-ka murrinh peneme da matha puddanadhar-lurldhaneme punne kardu nangkal nimin-nu peneme ngatha-yu kardu pule ngala parethbathnu ngarra Jesus-yu. ⁴⁷ Mu nukunu Jesus-ka the menkumabaththaneme pirri i nhini-ka manganmert warda kardu mamay i bamnungurrapak warda ngarra nukunu i panthamayirrikat. ⁴⁸ I mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu nangkal ngatha mangirdarrilenu kardu mamay nginipunh kanhi mani karrim-ka nhini-ka ngay deyida wanku mangirdarrilenu nhini-yu. I ngana deyida kardu nangkal ngatha mangirdarrilenu ngay-nu-ka nhini nukunu-ka mardarrile-deyida-nu thathpirr ngarra Yile ngay-yu nukunu pana ngarra wurdanngithuk-yu. I nga,” mampirruneme. “Kardu nangkal ngatha kunungingki buynupaknu nhini nukunu-ka kardu ngala thathpirr pinu i pinpewalnu ngarra kardu-yu.”

Kardu Nugarn Numi Kardinmawuthpuththa Ku Ngepan Wiye Ngarra Kardu Thanguu

Mark 9.38-40

⁴⁹ Bere nukunu John kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Pule, ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme kardu nugarn numi kardinmawuthpuththa ku ngepan wiye ngarra kardu thanguu ngarra murrinh nhinhi menhirdarrinedha kardi. Mu ngankuneme-ka ngubuyamadhaptha-mana-wa-neme nhini nukunu-ka kardu mere nekineme-wa nhini-yu.”

⁵⁰ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, mere mani nubumadhap-nukun-neme. Kardu nangkal ngatha ngarra nekineme mere manhengkaneme kurru-ka nhini-ka kardu nekineme-wa nhini-yu.”

Kardu Parramkamit Kangkarlmawu Da-nu

⁵¹ Bere da-ka manta warda pirrinadha ngarra Yile neki kathu pamardawithnu Jesus da kangkarl-nu warda wangu-yu. I nhini Jesus-ka da mayern numi da matha warda pirrinadha da nan-nu Jerusalem. I nungardurr warda da nhini-nu-yu bere ngatha daniwirntedha wurrini-yu.

⁵² I bere nukunu-ka kardu ngamere wurdanpunkthukneme kumparra warra da-nu pumanawathawathanemenu. Bere kardu ngamere nhini-ka punnadhaneme i parramkaruyneme da town ngarra kardu ngamengka da nan pardipuptha, da nan-ya Samaria. ⁵³ Bere Jesus-ka tiduk kathu nadha dini i pangarntuy da nhini da. Mu kardu da ngarra Samaria nhini-ka parramkamit-wa da-nu-yu. Mu nhini Jesus-ka bere ngatha wangu nadha dini da Jerusalem-nu warda wangu. Kardu pana ngarra da Samaria pardidha-ka mere marda pumenarttha puyi kardu pangu da ngarra Jerusalem thanguu kathu.

⁵⁴ Bere ngarra piguna-re James i John pubamkangkardu Jesus parramkamit thanguu-ka nhini-ka pumamna warda ngarra Jesus, “Pule, nganku-ka Yile neki ngadharrpunu purduthuknu thungku bantikerdek da matha-nu kardu kanhi-yu?”

⁵⁵ Mu Jesus-ka wurdampirrurduy pirrim ngarra piguna wangu, i murrinh mampirru, “Awu, mange nhini-ka pirda-wa. Mu kardu-nu thathipirr marda numanartnu.” ⁵⁶ Bere nhini thanguu-ka punnungamkardurr-warda-neme da town numi-nu warda wangu purnedhaneme.

*Kardu Ngarra Kangkarlmawu Perrariwaktha Warda-wa
Matthew 8.19-22*

⁵⁷ Bere ngarra purnelilidhaneme-ka pubemkamardabineme kardu nugarn numi. I nukunu kathu-ka mamna ngarra Jesus-yu, “Ya. Ngay-ka bere matha wangu nganhiriwaknu ngani.”

⁵⁸ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Da-ka tetemanthay-wa dardurtnu thurru ngarra ngay thangiriwaknu thani-yu. Nga, ku were pulangarr pumpannupup-ka ngarra da weyi-wa, i ku murrirrbe-ka ngarra da ku dirri pumpannupup. Mu ngay mani, kardu darrikardu nanki thathipirr-ka kardu manangka da da matha mere ngarra ngadha da-yu nganirrit i nganipup.”

⁵⁹ Bere nhini thanguu Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu nugarn numi deyida, “Nga. Nhinhi-ka thangiriwaknu thani.” Mu kardu nhini kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya pule, kuguk da ngatha. Ngay-ka nganinu ngadha ngarra Yile ngay i ngarra pupup da-nu mana i babirrnu warda. I nhini thanguu ngay-ka nganhiriwaknu warda ngani-yu.”

⁶⁰ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Kardu pana ngarra mere da ngatha the ku-mangibath kuru-ka kardu nhini-wa pangu pubanmirrbirrnu puru-yu kardu ngarra pumpanpuwup-yu. Mu nhinhi-ka thurrunu kathu i thangiriwaknu thani ngarra ngay marra da matha i murrinh thanthelerrnu thurru Yile neki da matha ku Pule ngala pirranu i pirranpe purru kardu-yu.”

⁶¹ Bere nhini thanguu-ka kardu nugarn numi deyida mamna ngarra Jesus, “Pule, ngay-ka nganhiriwaknu ngani, mu marra-re warra ngadha ngay-ka murrinh ngurdirrayithnu ngarra kardu darrikardu ngay. I ‘yu’ ngatha pumanganu-ka nhini ngay-ka nganhiriwaknu warda nhini-yu.”

⁶² Mu Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi ngatha thangiriwaknu thani ngarra ngay-ka, nhini-ka mere thanguu nebirl nukun, mu ngarra ngay da matha warda thangiriwaknu thurru. Mu kardu nangkai ngatha nenabibirl ngarra thanguu nanhthi ngatha i ngay mere kumparra bungipak, nhini nukunu-ka mere ngarra Yile neki wurlk kurruna, wurd.”

10

Jesus Mampunkarart Kardu 72

Matthew 11.20-24

¹ Bere nhini thanguu Pule Jesus-ka kardu ngamere deyida mampunkarart, kardu-ka 72-wa. I panpunperr warda kardu purdunthukthuknu purru perrkenku perrkenku da pana ngangka-re kumparra warra ngarra da mayern nukunu pununu pi.

² Bere panpunperr i mampirra, “Nga. Kardu wurnangat terert nimin-ya parnam da ngarra putek ngala kanhi. Mu nanki-ka kardu mere thathpirr terert nhini-yu i mere ngarra nanthelerr nukun murrinh ngarra Yile neki nukun kardu ngarra wurnangat kanhi warda ngatha. Kardu mani bangkardu mi thungku dim-ka mere ngarra murartal mi terert warda ngatha mange nukunu ngatha-yu, mu nhini-ka kardu terert da matha kirrarrakay kumamanpi. I nanki deyida mani nadharrpunu Yile neki kardu-nu pumananmanpinu murrinh thathpi ngarra nukunu panthelerrnu puru ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha parnam ngarra da putek ngala kanhi.

³ “I nga mampa, nurunu warda. I kardu wurnangat ngamere pana mere marda kumangert kuru ngay-yu, nhini ngay-ka ngurdunanthuknu nginipunh ku thip mani nanki-yu kardu pana-nu nginipunh ku were pulangarr murlakpun mani parninarranu. ⁴ I nga. Ngarra nururdurnu-re-ka mere nukun numabath nuru ku mani-yu i nanhthi bag. I me put-ka nanhthi pana da matha ngarra nubammerdi nibim numabathnu nuru-yu. I parnturtpan da matha nurunu nhini-yu i mere nuddurrayith nukun nuru kardu-yu ngarra mayern nurulilinu-re-yu, mu nubankatnu da matha.

⁵ “I ngarra da town naruyne menu i ngarra thelput-te narnerdinemenu-ka, marra-re-ka kanhi-wa murrinh numarranu-yu kardu ngarra thelput parningkadhuknu-yu, ‘Ya. Yile neki-ka pirrananpenu pani.’ ⁶ I kardu pathanpun ngatha ngarra da thelput nhini parningkadhuknu-ka, nhini Yile neki-ka pirranpenu thathpirr pani kardu nhini-nu-yu. Mu kardu nhini ngatha mere le puyunarranu marda ngarra pigunu ngatha-ka, nhini-ka murrinh nuddunmangkarlnu murrinh nhini ngarra numampirra-yu. ⁷ I ngarra thelput kardu pathanpun da matha narne pupne menu i mere nukun nunnerdurnneme ngarra da thelput ngamere-yu. I mi dhepdhep i kura ngarra panarramutne menu-ka nullath-da-nu-matha-neme nhini-yu. Mange-ka patha-wa nhini-yu kardu mi dhepdhep panarramutne menu-yu, nhini-ka wurlk ngarra Yile neki weyida nuyemananu nuru nhini-yu.

⁸ “I ngarra da town-te naruyne menu ngarra kardu le puyunarranu, nhini-ka nullath-da-matha-neme-nu mi dhepdhep ngarra panarramutne menu-yu. ⁹ I kardu matharr-wunngini pangu numankuwathanemenu nuru patha i murrinh kanhi-wa numarranemenu-ya, ‘Yile neki-ka manta warda Pule ngala pinarranu thathpirr, nhini-ka da mange ngarra nukunu da matha nariwaknu nuru.’

¹⁰ “Mu ngarra da town narurtuynemenu nuru-ka i kardu ngatha mere le puyunarranu marda ngarra pigunu ngatha-ka, nhini-ka ngarra mayern pilam-pirdarri nanuneme i murrinh-ka kanhi-wa numarrunemenu-yu ngarra kardu, ¹¹ ‘Nga. Ngankuneme-ka murrinh mana-wa nguddinarruyiththaneme murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu wangu, mu nanki-ka murrinh mere da matha nubinayepuptha. Nhini ngankuneme-ka me putek kanhi ngarra me put pepe ngankuneme-ka nguyunungkumerurturlnemenu i da kanhi-ka ngunnardurr-warda-nemenu ngankuneme-yu.’ I bere kardu nhini pubanankumangkardunemenu i the warda pumabathnu Yile neki-ka mere warda pirranpenu pani nhini-yu.

¹² “I nga, murrinh kanhi manarranu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Kardu murntak pana nganaka ngarra da nan Sodom pardidha-ka da wiye thathipirr pumedha pardi. I da nakurl-te-nu kardu nhini-ka piramardatnu kumparra warra ngarra Yile ngay, i nhini-ka da wiye thathipirr pirrarranu kardu nhini-nu-yu. Mu kardu pana nimir ngarra mere le puyunarrunemenu-ya ngarra da town nhini naruyne menu-ya, nhini-ka da-ka wiye ngala thathipirr pirrarranu kardu nhini-nu-yu da nakurl-te-yu ngarra piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki wangu-yu.” Nhini-wa Jesus murrinh mampirra-yu kardu ngarra 72 nhini-yu.

Bere nhini thanguu kardu 72 nhini-ka da pana ngangka-re punniwattha i kardu murrinh parranintheleerrdha purni murrinh ngarra Yile neki nukunu, i kardu matharr-wunngini pumenpathadha purni patha da matha. ¹³ Bere Kangkarlmawu-ka murrinh warda mampirra ngarra kardu pangu da nan pardipuptha-yu da Korazin i da Bethsaida. Murrinh-ka kanhi-wa mampirra-yu, “Da-ka wiye thathipirr pirranarranu nanki-nu-yu da ngarra Korazin i Bethsaida narnapup-yu. Mange ngala ngala menarradha ngurrini nanki-nu-yu, mu nanki-ka mere narniparttha da mange wiye nhini-yu. Mu mange ngala ngala nhini da ngatha merradha ngatha kardu pangu-nu ngarra da Tyre i Sidon parnapup-ka, kardu nhini-ka da mange wiye parniparttha-wa da murntak warra i denmardathintha warda thathipirr da mange wiye nhini ngarra pumebaththa purni-yu.

¹⁴ “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Kardu nhini-ka ngarra da Tyre i Sidon parnapup-ka da nakurl-te piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu, i da-ka wiye pirrarranu kardu nhini-nu da nhini-nu-re-yu. Mu da-ka wiye ngala thathipirr pirranarranu nanki-nu-yu ngarra niramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu. ¹⁵ I nanki-nu ngarra da Capernaum narnapup ngarra kardu numemnungala numpan-ka Yile neki-ka pananpinhithputhnu da ngarra thungku ngala wangu-yu. Ngay-ka mange ngala ngala deyida menarradha ngurrini nanki-nu-yu, mu nanki-ka mere narniparttha da mange wiye ngarra numammath numpan-yu.

¹⁶ “I nga,” Jesus-yu mampirra. “Kardu nangkai ngatha binarrayepupnu i murrinh manarrabathnu purru-ka kardu nhini deyida bingayepupnu ngay-yu i murrinh mangabathnu purru-yu. Mu kardu nangkai ngatha murrinh panankamitnu nhini-ka ngay deyida wanku panginkamitnu nhini-yu i Yile ngay ngarra wurdanngithuk ngay-ka pangkatmit-deyida-nu pi nhini-yu. Mampa-ya nuru warda,” Jesus kathu-yu mampirra i wurdanpunthuk warda.

Kardu 72 Puddalath Ngarra Kangkarlmawu Warda

Matthew 11.25-27; 13.16-17

¹⁷ Bere nhini thanguu-ka kardu 72 nhini-ka puddalath warda ngarra Jesus i le patha thathipirr warda punnidha. I murrinh pumenadha pardi ngarra Jesus, “Pule, ku ngepan wiye ngarra kardu panthingkaduktha pardi-ka ku ngiranmapuththa warda ngardi i pardinpirrdha warda purni nhini-yu ngarra murrinh nhinhi ngumenhnhir-darrine ngurni.”

¹⁸ Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Yu, ngay-ka bamkardu ku karrath-yu pirtpirt da matha dimmat i mentharday da kangkarl kathu nginipunh thu malarntath mani wurranmamath.

¹⁹ “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Ngay-ka nanhthi lurruth ngala ngarra ngay wardarra ngamnarramut, i nhini-ka bere ngatha nunnuthurrnu i nunnuwinhikatnu ngarra ku pangkuy murlak i ku dalmarnti-yu, i nhini-ka mere ngarra bananlele nukun ngarra wurlk Yile neki-re numanaru nuru-yu. I ku karrath-ka mere ngarra mananmert nanki-yu, nhini-ka ngay wangu-wa nanhthi lurruth ngala thathipirr ngempewal ngarra nanhthi lurruth ngala nukunu ku karrath nhini-yu. I nanhthi lurruth ngala ngay thanguu-ka berengunh ngamnarramut wardarra.

²⁰ “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Nanki le patha nardidha-ka nhini-ka ku ngepan wiye ngarra kardu panthidha purni-ka niranmapuththa nardi-ya murrinh ngarra thathpi nanki thangunu kathu-yu. Mu le thathpirr warda nurunu nhini nanki-ka kardu ngarra Yile ngay nukunu warda nhini-yu, i murrinh ngarra nanki-ka damnantilil wardarra nanhthi ngarra buk nukunu, i nhini nanki-ka bere matha wangu narninu ngarra da nukunu wangu-yu da kangkarl-ya,” Jesus kathu-yu mampirra.

²¹ Bere da nhini-re ngarra kardu nhini puddamnalath ngarra Jesus-ka, nukunu-ka le thathpirr dinidha ngarra Ngepan Yile nukunu thangunu-yu. I murrinh warda mamna ngarra Yile nukunu, “Yile, nhinhi da matha Pule ngala thathpirr thim ngarra kangkarl i da putek kanhi-yu. I ngay-ka ngamnhiriparl ngem nhini weyida da mange ngarra nhinhi thampunkarr wardarra kardu pana ngatha yida, mu mere thenkarrdha da mange ngarra nhinhi kardu ngarra murrinh piyemam pumpan the pumammath pumpan da terert. Yu Yile, nhini da matha mange marda nanganart thim,” Jesus kathu-yu mamna.

²² Bere nhini thangunu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu, “Nga kardu. Yile ngay-ka murrinh wurnangat warda ngatha banngiwerdi ngarra mukmuk ngay i nanhthi lurruth ngala thathpirr damngamut. I kardu-ka mere thathpirr the numangibath ngay-yu, mu Yile ngay da matha the thathpirr kanthinngi. I ngana deyida mere nangkai the thathpirr mabath Yile ngay-yu, mu ngay da matha wakai ngarra nukunu-ya the nganthin nukunu pangu-yu. I ngay-ka kardu ngamere deyida ngurdunthethithnu ngarra Yile ngay-nu-yu kardu ngarra ngay mampunkarart-ya.”

²³ Bere Jesus-ka wurdampirrumardarduyneme pirrim ngarra kardu pulangay nukunu i mampirruneme peneme da matha, “Nhini-ka patha-wa thathpirr nubamngingkarduneme ngay-yu Christ-ya wakai nukunu Pule ngala Yile neki wurdanngithuk-yu. ²⁴ Nankuneme-ka nubamngingkarduneme ngay-yu i nubimngayepupneme murrinh thathpi ngarra ngay-yu. I kardu murntak nhini ku prophet-ya i kardu pule ngala ngala-ya nginipunh nhini deyida mani marda pumerththa punni. Mu kardu-ka mere pubengingkardudha ngay-yu i mere pubinangayepuptha ngay-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Ngamengka Mammanpi Kardu Jews

²⁵ Bere kardu nugarn ngarra murrinh law Jews pigunu wurdininthethiththa wurrini-ka dempirnturt warda i murrinh wurdanthap ngarra Jesus-yu. I mamna, “Ya Pule. Ngarra-wa mange ngamanu ngurru kanhi-yu kardu ngay birnu-nu bere matha wangu nganinu-yu?”

²⁶ Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka thurdanpunthethith thurran murrinh law Moses nukunu nawa? I ngarra-re-wa murrinh law nhini mam yibim-yu?”

²⁷ “Kanhi-wa murrinh law-yu,” nukunu kardu nhini kathu-yu mamna ngarra Jesus-yu. “Marda thathpirr pumartnu purru Yile neki, wunku marda-ya, i wunku ngepan-ya i wunku nginipunh-ya i wunku mukmuk wanku. I nginipunh neki deyida mani marda thumemnurt thurran i thirrimnupe thurran nhini-ka marda pumanartnu purru i pirranpe-deyida-nu purru kardu ngamere-yu.”

²⁸ “Yu, nhini da,” Jesus kathu-yu mamna. “Mange nhini thamanu thurru-ka i nhini-ka bere matha wangu birnu thaninu.”

²⁹ Mu kardu nhini kathu-ka da the mabathnu purru thangu kardu nimin marda manartnu purru-yu. I nhini-ka murrinh deyida mamna ngarra Jesus, “Ya. Kardu ngamere pana ngarra marda manartnu ngurru-ka kardu-ka wunku ngamengka kama i kardu ngarra darrikardu ngay kama marda manartnu ngurru-yu?” Dantharrpu kardu nhini kathu-yu.

³⁰ Bere Jesus-ka murrinh warda wurdamnayith i mamna, “Nga. Kardu nugarn nungardurr da Jerusalem thanguu kathu i nadha dini wurdanthut da ngarra nan-nu warda wangu Jericho. Bere ngarra nukunu-re nadha dini-ka kardu darrarart-wunka kathu parnamnamanthip i pumangarnta i nanhthi purrkpurk nukunu pardimatkuttha. I punnibattha pardi i pumpantalal da mana. I parnampart pangu da yungurkurrktha.

³¹ “Bere nhini thanguu-ka ku yilarn ngarra da church ngala pangu Jerusalem thanguu kathu-ka wurrinidha wurdanthut ngarra mayern nhini da ngatha. Mu ngarra nukunu-re bamkardu kardu nhini yungurkurrktha-ka nhini-ka panthikat pangu-re nadha dini. ³² I nhini thanguu-ka kardu numi deyida ngarra da church ngala thanguu wurlk medha kardi kardu Levite-ya wurrinidha wurdanthut ngarra mayern nhini da ngatha. I nukunu-ka bamkardu deyida kardu nhini yungurkurrktha-yu i panthikat deyida pangu-re nadha dini-yu. ³³ I nhini thanguu-ka kardu numi deyida wurrinidha ngarra mayern nhini da ngatha wunku ku tangki wanku. Nukunu kardu nhini-ka kardu ngamengka da nan-wa Samaria thanguu kathu. I nukunu deyida bamkardu kardu nhini yungurkurrktha-yu i damnamardathin warda nhini-yu. ³⁴ I bere wurrininadha pangu i mamparlak nanhthi oil i kura wine ngarra nanhthi lirrwi kumulung nanhthi punadhapnu yidingurr. I nanhthi strapping warda bannapak. I nhini thanguu-ka bannarripak ngarra ku tangki nukunu i mebertidha wurrini pangu warda wangu ngarra thelput ngala ngarra kardu da parnapup-ya. I kanthinnurdi i pangu da dirrapedha kardi.

³⁵ “Bere da thipinhire nhini kardu nhini-ka ku mani damnamut ngarra kardu pule nhini ngarra da thelput ngala nhini meythitha dini. I murrinh warda mamna, ‘Nga. Ku mani kanhi nabathnu i kardu matharr-ngini kanhi thirrangapenu thani. Mu ngay-ka ngunungam warda ngem. Mu ku mani kanhi ngatha kunungingki-ka nhini-ka nakurl deyida ku ngampamutnu ngarra ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.’”

³⁶ Nhini-wa murrinh niyithniyith Jesus wurdamnayith-yu ngarra kardu pana ngarra murrinh law wurdininthethitha wurrini-yu. I murrinh warda mamna, “Nga. Kardu perrkenkuneme nawa purnelilidhaneme ngarra mayern nhini-yu i pubamkangkarduneme kardu nhini ngarra thu pumpanmat-yu. Mu kardu ngarra nimin kardu patha thatpirr wurrininadha-yu?”

³⁷ I kardu nhini kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Kardu pana nimin darrikardu marda-yu ngarra damnamardathin i mammanpi, nukunu nhini darrikardu wurrini-nadha i marda manganart-yu.”

I Jesus kathu-ka mamna deyida, “Yu nhini da. Mu nga, nhinhi-ka mange-ka mangini nhini deyida mani thamanu thurru-yu.”

Jesus Pangampiruruy Martha i Mary

³⁸⁻³⁹ Bere Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme da nhini thanguu i da numi deyida-nu warda wangu punnadhaneme. Bere par-ramkaruyneme da town kunungingki i punnadhaneme da ngarra thelput piguna Martha i Mary.

Bere nigunu Martha-ka nungammardale Jesus-yu. I mamna, “Kagu, thanirdinu mi dhepdhep-nu.” Bere Jesus-ka kanardi i kanawup. Bere nigunu Martha-ka mi warda mewathawathadha kardi, mu nigunu Mary-ka wurrininadha ngarra Jesus i kanawup pepe manta ngangka da ngarra me nukunu, i binanayepuptha dini murrinh ngarra wurdiniyiththa kathu dini.

⁴⁰ Mu bere nigunu Martha-ka mi dhepdhep terert merruwathawathadhaneme kardi-yu mange nigunu-yu, i kardu-ka mammardaraki-wa Mary-nu-yu mere

memanpidha-yu. I nhini nigunu-ka wurrininadha ngarra Jesus i mamna, “Pule, mu-nak ngay kanhi-ka kanamngipart mange ngay da matha mi manarruwathawathane-menu ngani-yu. Mu nhinhi-ka murrinh nange-wa nigunu mangimanpinu-yu.”

⁴¹ Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Martha, Martha. Mere thewerr nukun. Mu nga, mukmuk terert-ka mere nabath thurru. ⁴² Mu da mange numi da matha thama thurru-yu, mangini Mary kanhi mani mam dim-ya. Nigunu-ka murrinh thathpi ngarra ngay da matha bimngayepup dim, i nhini-ka mere ngarra nukun ngurduthuk ngay-yu.” Jesus kathu-yu mamnge.

11

Jesus Wurdanpunkuyethithneme Murrinh Prayer-nu Matthew 6.9-13; 7.7-11

¹ Bere nhini thanguu Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme i da numi-nu warda wangu punnedhaneme. I Jesus-ka dininangerrentha ngarra Yile nukunu wangu. Bere ngarra nukunu-re murrinh damnarikerdek ngarra Yile nukunu-ka kardu numi pulangay nukunu kathu-ka mamna, “Pule, thurdungankuyethithnuneme da mange pana ngarra Yile neki nukunu wangu ngenangerrenneme nginipunh John the Baptist mani wurdanpunkuyethithneme ngarra pulangay nukunu.”

² Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Kanhi mani-wa murrinh nenangerren-nemenu ngarra Yile neki-yu. Yile, nhinhi da matha ngala thathpirr-yu i patha da matha. I nhinhi da matha nganhiparlnu ngarni-yu. I nganki nganhidharrpunu thingarranu kardu Pule ngala thathpirr ngarra kardu wurnangat warda ngatha. ³ I mi dhepdhep thangarramutmutnu thurru. ⁴ I thirranganmaputhnu da mange wiye ngumbaththa ngardi, nhini nganki-ka nguyenthekum warda da mange wiye ngarra kardu ngamere thanguu kathu pumengarradha purni-yu. I nanganmanpinu murrinh ngarra nhinhi da matha ngumampabathnu ngarni ngarra ku karrath-te mangantullulnu-yu. I nanganyitnu thurru nganki-yu, nhini ku karrath-ka mere ngarra nukun manganbert. Murrinh-ka nginipunh nhini mani-wa nuddinayithnu nuru ngarra Yile neki-nu wangu,” Jesus kathu-yu mampirra.

⁵ “I nga, murrinh numi-yu,” nukunu kathu-yu mampirruneme. “Kardu numi ngatha ngarra nankuneme pununanu kama pi ngarra darrikardu nukunu ngarra da kalkkalk i murrinh mananu, ‘Ya, mi dhepdhep kathu thangamut. ⁶ Kardu pulangay ngay pangamngaruy marra kanhi da ngathparr thanguu kathu i ngay mi-ka mami-wa nukunu-nu-yu.’ ⁷ I kardu darrikardu nhinhi-ka pimpakay ngarra inside thanguu kathu, ‘Nga, mere nangimaputh nukun. Ngay-ka nganthap wardarra nanhthi tuwa-yu i ngay i wikal ngay-ka ngarra da pit ngarrimkangime. I ngay-ka mere ngarra ngewirnturt nukun i mi dhepdhep mere ngampamut nukun.’ ⁸ Bere kardu darrikardu nukunu nhini-ka mere ngarra kewirnturt i kanamut mi dhepdhep. Mu bere ngatha nukunu nhini padharrpu kama pani, nhini nukunu-ka kewirnturt i mi kanamut mi pana ngarra nukunu dantharrpu-yu.

⁹⁻¹⁰ “Nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Mange nginipunh murrinh nhini mani-ya nankuneme-ka bere ngatha wangu nadharrpununeme narne Yile ngay nanhthi pana-nu narnamyeyma. I ngana deyida nanhthi nhini-nu nirawinhadhathnemenu nuru, i nhini Yile ngay-ka nanhthi-ka panarrungkardanuneme warda nhini-yu. Kardu bere matha wangu nadharrpununeme nuru Yile neki, i nhini nukunu-ka nanhthi warda kanarrumutnu warda ngarra nankuneme-yu nanhthi pana ngarra da narramkadharrpuneme-yu?

¹¹ “I nga nankuneme yile yile,” Jesus-yu mampirra. “Wakal nankuneme ngatha kanankudharrpuneme ku ngurilmirl-nu, nankuneme-ka mere narramutneme-mani-wa ku pangkuy-yu, wurda. ¹² I ku tumtum-nu ngatha kanankudharrpuneme-ka nankuneme-ka mere ngarra kama mani narramutneme ku nan-yu nawa dalmarnti, wurda. ¹³ Kardu nanki-ka mere patha thathpirr nuru mu nanki-ka the-wa numam-math mi dhepdhep patha da matha narrampirramut-yu ngarra wakal nanki-yu. Mu Yile neki-ka patha thathpirr-wa nhini-yu, nhini nukunu-ka da kangkarl kathu nanhthi patha thathpirr damnarramutmut wurrann nhini-yu. I nukunu ngatha nadharrpu ngarra Ngepan nukunu-nu paninannginirdinu-ka i nhini-ka panarramutnu warda nhini-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus i Ku Karrath

Matthew 12.22-30,43-45; Mark 3.20-27

¹⁴ Bere nhini thangunu Jesus-ka nungammaku ku ngepan wiye ngarra kardu nugarn thangunu kathu. Ku ngepan wiye nhini-ka murrinh bunidhapeptha wurrini kardu nhini-yu. Mu ngarra nukunu-re Jesus nungammaku ku nhini-ka, kardu nugarn nhini-ka murrinh deyida kardingerrentha. I kardu wurnangat-ka pumemnamardat warda nhini-yu. ¹⁵ Mu kardu ngamere murrinh pumerradha punni, “Awu, nukunu Jesus-ka ku karrath kathu damnamut nanhthi lurruth ngala pana-yu i da-ka nhini weyida pirripunmaputh wurrann ku ngepan wiye ngarra kardu thangunu kathu-yu.” ¹⁶ I kardu ngamere-ka pubuythaptha mana-wa Jesus-yu i parrantharrpu da mange ngala-nu pamanu wunku lurruth ngala ngarra pule ngala Yile neki thangunu-yu.

¹⁷ Mu Jesus-ka bangampunmarde i murrinh warda mampirra, “Nga kardu. Kardu darrikardu ngatha thu kuyunuthuk kuru-ka nhini-ka kardu kuyunurikerdek-wa nhini-yu. I kardu darrikardu manta ngatha kuyuthuk kuru-ka nhini-ka kardu kuyunurikerdek deyida nhini-yu. I kardu-ka mere warda lurruth parnenungime, i mere warda mitmit parnenungime nhini-yu. ¹⁸ I mangini nhini mani ku karrath-ka mere kirranmaputh kurru ku ngepan wiye wiye nukunu ngarra kardu thangunu kathu-yu, wurda da matha. Mu nukunu nhini i ku ngepan wiye wiye ngarra nukunu-ka marda ngala da matha parnamkaneme-yu. Mu ku karrath ngatha ku ngepan wiye wiye kirranmaputh kurru-ka nhini peneme-ka mere warda mitmit karnenemenu, i mere warda lurruth ngala karne-nukun-neme, wurda da matha warda. I peneme-ka kuyunungkurikerdek-da-matha-neme nhini-yu.” ¹⁹ “Nankuneme numamkaneme-ka ku karrath kathu nanhthi lurruth ngala ngarra nukunu damngamutmut wurrann ngarra ngay ku ngepan wiye wiye-nu ngarrimpunmaputh ngurran-yu. Mu nga, murrinh kanhi nganankudharrpunemenu, kardu nangkall nimm nanhthi lurruth ngala dampirramutmut wurrann kardu ngarra nankuneme ku ngepan wiye wiye-nu pibimpunmaputh pumpan-yu? Nganaka, nangkall nhini-yu? Yile neki nawa nanhthi lurruth ngala dampirramutmut wurrann-yu? Mu nhini nankuneme-ka murrinh narrampirrayirrart ngarra ngay-nu-yu numamnganeme ku karrath kathu nanhthi lurruth ngala damngamutmut wurrann-yu. ²⁰ Mu nga. Ngay-ka ngarrimpunmaputh ngurran ku ngepan wiye wiye ngarra kardu thangunu kathu, nhini ngay nganthin ngurran-ka ku ngepan lurruth ngala ngarra Yile neki thangunu kathu-wa. Nanhthi lurruth ngarra ku karrath nukunu-ka wurda-wa nhini-yu. I nhini-ka the-wa numabathnemenu Yile neki kardu Pule ngala wardarra dimpirra kardu ngarra nukunu-yu.

²¹ “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra. “Kanhi-wa murrinh numi-yu. Kardu lurruth ngala wunku thamul wanku-ka dirranganpe kanam thelput nukunu i nanhthi purrkpurrrk nukunu-yu. I mere nangkall ngadha mangkardap nanhthi purrkpurrrk nukunu-yu. ²² Mu kardu lurruth ngala thathpirr ngatha meninthatha kardu nhini-yu i kardu nhini-re kathu kawarl, nhini-ka thamul nukunu ngarra wurdiniyemittha

wurrini-ka mamakutnu warda i nanhthi purrkpurk nukunu wanku mangkardar-rarartnu i marrayerryerrnu warda ngarra kardu darrikardu nukunu,” Jesus kathu-yu mampirra.

²³ “I nga numi-yu. Kardu nangkai ngatha mere kangiriwak kurru ngarra ngay, nhini nukunu-ka mere marda thatpirr mangert kurru. I ngana deyida kardu ngatha mere kunperr kurru kardu ngarra ngay-nu, kardu nhini-ka bannganthalang warda-wa nhini-yu ngarra ngay wangu-yu.”

²⁴ Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra, “Nga. Ngarra ku ngepan wiye thanguu kardu kanampart-ka, nhini-ka nungawat dim da ngarra demtumtum ngarra kura makura i da-nu dirrangpinhadhath tharra. Mu mere ngatha bardurt da-yu nhini nukunu-ka murrinh warda memnu mange nukunu, ‘Aa yu. Ngay-ka ngurdinawurlnu kardu pangu deyida ngarra nganampart i nganinginirdi-deyida-nu.’

²⁵ Bere nhini thanguu-ka wurdamnawurl pangu deyida i bangarnurt kardu nhini da ngatha-ka watmam warda i patha da matha kanam kardu nhini-yu. ²⁶ Bere ku ngepan wiye nhini-ka mampirrukayneme ku 7 deyida kathu i ku-ka ku wiyenpun thatpirr nhini-yu. I ku-ka parnamkanginirdi-warda-neme kardu nhini-yu i da warda parnamkapupneme. I nukunu kardu nhini-ka kardu wiye thatpirr warda wurrin kardu nhini-yu, mu da marra-re-ka kardu nhini-ka wiye kunungingki da matha wurrinidha-yu.”

²⁷ Bere ngarra nukunu-re Jesus diningerren-da-dha-ngatha-ka kardu palngun numi dimnakay ngarra kardu wurnangat thanguu kathu. I mamna, “Nga. Kale nhinhi-ka le-wa kani nginipunh pana-yu wakal nugarn thirrim pana mani-yu.” ²⁸ Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Yu, mu kardu nangkai ngatha binayepup murrinh ngarra Yile ngay i murrinh manabath-ka nukunu nhini-ka le-wa thatpirr kurru nhini-yu.”

Kardu Parrantharrpu Kangkarlmawu Da Mange Ngala Pamanu

Matthew 12.38-42; Mark 8.12

²⁹ Bere kardu wurnangat nimin-ya puyenawerrdha punni ngarra Kangkarlmawu. I murrinh warda mampirra, “Kardu wurnangat warda ngatha kardu wiyenpun i mere thatpirr pumanabath puru murrinh ngarra thatpi Pule ngala Yile neki-yu. Kardu-ka parramngidharrpu da mange ngala-nu ngamanu wunku lurruth Pule ngala Yile neki wanku. Da murntak warra nganaka Yile neki kathu da mange ngala mamna ngarra kardu prophet murntak nhini-nu-ya Jonah. I da mange ngala mangini murntak nhini da matha pubangkardu-deyida-nu. ³⁰ Yu, kardu nhini-wa Pule ngala Yile neki manthibirnu-yu ngarra ku ngurmlirl ngala thanguu-yu. I nhini kardu pangu Nineveh-ka the-wa pumbaththa punni Pule ngala Yile neki-ka ngala-wa thatpirr. I mange nginipunh nhini deyida mani ngay, kardu ngarra da kangkarl kathu ngurdamnarrathut-ka nhini Yile neki deyida mangiyibirnu-deyida-nu, i kardu pubamngingkardunu-yu. ³¹ I kardu muthingka pana nganaka da nan thanguu kathu Sheba. Da murntak warra nigunu nadha dini da ngathparr nhini thanguu kathu i murrinh-nu binanayewuptha dini murrinh ngarra nukunu nan-ya King Solomon, kardu nukunu nhini-ya ngarra murrinh mukmuk ngala kanthidha wurrini. I da nakurl-te nigunu wanku kumparra warra pirramardatnu ngarra Yile neki i kanhi-wa murrinh manarranu da nhini-nu-re-yu, ‘Nanki-ka mere ngadha narniparththa da mange wiye ngarra numebaththa nardi, nhini nanki-ka ngarra da thungku ngala da matha nurunu-yu.’ Nigunu kathu-yu manarranu. Yu, nukunu ngalantharr nhini King Solomon-ka kardu ngala-wa, mu kardu nugarn numi kanhi da karrim kardu ngala thatpirr dimpewal ngarra nukunu nhini King Solomon-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

³² “I nga. Da nakurl-te ngarra kardu wurnangat warda ngatha niramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki, kardu nhini deyida wanku ngarra da nan

thangunu-ya Nineveh pardipuptha-ka ngarra Yile neki deyida kumparra warra piramardatnu. Kardu nhini-ka murrinh pubimnayepup i murrinh pumamnabath ngarra ku prophet nhini-ya Jonah murrinh merradha wurrini. I nhini kardu-ka daninmardathintha warda kardi da mange wiye thangunu pumbaththa pardi i parnampart warda nhini-yu. Mu da nakurl-nu-re-ka kardu nhini kathu-ka murrinh pumanarranu, 'Nanki-ka mere ngadha narniparttha da mange wiye ngarra numebaththa nurni nhini Yile neki-ka ngarra da thungku ngala warda wangu purdunanthuknu.' I nga, murrinh kanhi manarranu, kardu ngalantharr murntak nhini Jonah-ka kardu ngala-wa nukunu-yu, mu kardu nugarn numi kanhi da karrim kardu ngala thatpirr dimpewal ngarra nukunu Jonah-yu."

*Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Nanhthi Kamarl-nu
Matthew 5.15; 6.22-23*

³³ Bere nukunu Jesus-ka murrinh numi warda mampirra, "Nga. Mere nangkall ngadha karibirl thungku lem-yu i kurdungath warda nhini-yu. I nukunu-ka mere deyida bupak pepe ngarra pakit-yu, wurdal. Mu nukunu-ka kangkarl da matha mamkale i thungku-ka parlarrangnu pintha. I kardu ngarra thelput nukunu-re parnimardinu-ka nhini-ka thungku nhini warda pubangkardunu. ³⁴ I nga. Nanhthi kamarl ngarra nanki-ka mangini thungku layit mani-wa nhini-yu ngarra ngepan nanki-nu-yu. Nanhthi kamarl ngatha da patha-nu numpanmirlbirl, nhini-ka nanhthi ngepan-ka tarangka da matha palarrangnu pani nhini-yu. Mu kamarl ngatha da wiye-nu numpanmirlbirl-ka, nhini ngepan-ka da ngarra thipmam binhi mani-wa narnam nhini-yu. ³⁵ I nga. Murrinh thatphi ngay-ka mangini thungku damlarrang deyida mani ngarra nginipunh nanki-nu-yu. Nhini-ka mere nangingkamit nukun murrinh ngarra ngay-yu i nhini-ka mere warda thipmam binhi nurunu nhini-yu. ³⁶ Mu nga. Murrinh thatphi ngay numangabathnu ngatha nuru i nurdungayemitnu ngatha nuru-ka nhini-ka mere warda thipmam binhi nurunu nhini-yu. Mu nhini nanki da ngarra patha da matha nurunu."

*Jesus Mampunmardawerr Ngarra Kardu Pana-nu Ngarra Murrinh Law Pud-
dininthethiththa Punni
Matthew 23.1-36; Mark 12.38-40; Luke 20.45-47*

³⁷ Bere ngarra nukunu-re Jesus murrinh dampirrarikerdek-ka kardu nugarn kardul Pharisees-ya dantharrpu Jesus mi dhepdhep pulathnu ngarra thelput nukunu wangu-yu. Bere Jesus i kardu nhini-ka pangu warda wangu naninthadha dini ngarra thelput kardu nhini da nukunu. Bere kanamninthardi i mi warda dinininthamurrktha wunku kardul Pharisees ngamere wanku-yu. ³⁸ Bere kardul nugarn nhini kathu-ka bemkabatninthal ngarra Jesus-yu nhini-ka mere menanumapurldhal warra ngadhal mange ngarra nukunu-yu da ngarra mange murntak kardul ngarra nhini Pharisees pumedhal punni-yu.

³⁹ Bere Jesus kathu-ka mampirra, "Nanki kardul Pharisees-ka kardul bere matha wangu numemnupurl numpan nanhthi nginipunh nanki-yu. Mu mardal ngarra nanki-ka nanhthi wiye ngala thatpirr nanthin numpan i wertnumarnti-wa nhini-yu. ⁴⁰ Nanki-ka kardul mere ngadhal the thatpirr numabath nuru. Pule ngala Yile neki-ka nanhthi nginipunh ngarra nanki mampathal i nanhthi mardal ngarra nanki deyida wankul mampathal. ⁴¹ Nhini-ka mere nukun kardul wertnumarnti nuru mu nanhthi narramutmutnu nuru ngarra kardul mananhthi-wunkal i nhini-ka nginipunh ngarra nanki-ka tarangka wardal nhini-yu. ⁴² Nanki kardul Pharisees-ka mere le nukun nuru. Nanki-ka mi ngarra kadin thangunu kathul mi kunungingki narramnamutmut numpan ngarra Yile neki-yu. Mu nanki-ka mere thatpirr mardal numart nuru Yile neki-yu i mere mange pathal nururral ngarra kardul-yu. Mange-ka pathal-wa nhini-yu

nanhthi narramnamutmut numpan ngarra Yile neki-yu, mu da ngala thathpirr-ka marda numartnu nuru Yile neki-yu i da mange patha nururranu ngarra kardu-yu.

⁴³ “I ngana deyida,” Jesus kathu mampirra. “Nanki kardu Pharisees-ya mere le nukun nuru. Ngarra da church mana narnardi-ka nhini-ka le-wa numpan nhini-yu narnawup ngarra da chair patha-patha-yu ngarra kumparra wurrankadhuk-yu. I nanki-ka le numpan numpannilili pana ngangka-re ngarra kardu wurnangat pir-rimkadhuk i nhini kardu-ka pirananthenhthenhnu warda nhini-yu i panantiparlhu warda parni nhini-yu.

⁴⁴ “I ngana deyida mere le nukun nuru. Nanki-ka nginipunh kardu patha mani numemnurart numpan mu marda nanki-ka wiye thathpirr-wa i da mange wiye pangannanka pumpun ngarra kardu wurnangat-yu.”

⁴⁵ Bere kardu Pharisees kardu numi-ya mamna warda ngarra Jesus-yu, “Pule, nhinhi-ka kardu thanngankampa thanam-ya.”

⁴⁶ Mu Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Nanki ngarra murrinh law nuddanpunthethith numpan-ka mere le nukun nuru nhini-yu. Nanki-ka nungannarriral numpan ngarra murrinh law nhini-yu. Nanki-ka murrinh law ngamere deyida numampatha numpan i kardu numampunnilil numpan murrinh pumanarrabathnu puru-yu i da tetemanthay da matha narrampirramutmut numpan-yu. Mu nanki-ka mere deyida numenumabath nuru murrinh law ngarra nanki ngatha-yu.

⁴⁷ “I ngana deyida mere le nukun nuru nhini-yu. Kardu ngalantharr murntak nanki-ka da murntak warra punninthuktha punni kardu pana ngarra murrinh thathpi Yile neki puddanarrayiththa punni. I nanki-ka da mintilbith pana ngarra pubenmirrbirrdha punni-ka da lelunh da matha numampatha numpan i niranganpe numpan da nhini-yu. ⁴⁸ Kardu ngalantharr nanki-ka thu punninthuktha punni kardu pana ngarra murrinh thathpi Yile neki puddanarrayiththa punni i nhini nanki-ka niranganpe warda numpan da mintilbith pigunu-yu. Nhini nanki-ka le-wa numpan kardu thu punninthuktha punni-yu. ⁴⁹ Nga. Da murntak warra-ka Yile neki murrinh kanhi-wa mam-yu, ‘Ngay-ka ngurdurradhukthuknu ngurru kardu nugarn-yu ngarra kardu Jews-nu-yu i murrinh thathpi ngay-ka puddurrayithnu puru-yu. Mu kardu Jews-ka punthuknu puru kardu ngamere nhini-yu i yidingurr parramutmutnu puru kardu ngamere-yu,’ mam nukunu Yile neki kathu-yu.

⁵⁰⁻⁵¹ “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Kardu ngalantharr murntak nanki-ka thu punninthuktha punni kardu nugarn pana ngarra Yile neki wur-dininthukthuktha dini-yu. Kardu marra-re thanguu kathu nukunu nan-wa Abel i ngarra da nukunu da mana Zechariah kardu ngarra nanki-ka thu punninthuktha punni kardu nhini-yu. I ngay murrinh manarranu-ka Yile neki-ka punantirdanu nanki kardu pana ngarra birnu narnam kardu pana-nu kardu ngarra darrikardu nanki thanguu punninthuktha punni kardu nhini-ya. Nukunu nhini Zechariah-ka pumpunmat ngarra murrinh church ngala da matha da manta ngangka da ngarra ku pinnangamnapek pibim Yile neki-nu-yu.

⁵² “I ngana deyida,” Jesus kathu-yu mampirra. “Nanki ngarra murrinh law nuddanpunthethith numpan-ka mere le nukun nuru nhini-yu. Nanki-ka mere thathpirr nuddunthethith nuru murrinh law-yu. Mu nanki-ka numpanpunpengkaywuy numpan kardu-yu i narrampirradhawup numpan kardu-yu da mange ngarra Yile neki nukunu the pumabathnu-yu.” Nhini-wa murrinh-yu Jesus mampirra ngarra kardu Pharisees-ya. I nhini thanguu-ka kanampunpart warda i nungardurr pangu warda wangu.

⁵³⁻⁵⁴ Mu kardu nhini-ka parramnarithi warda ngarra Jesus-yu. I nhini thanguu kardu Pharisees nhini-ka bere ngatha wangu murrinh parranidharrpudha punni ngarra Jesus-yu kardu bere matha mana wangu-wa perrengurradhaththa puyi

nukunu-yu i murrinh perrenakthuktha mana-wa puyi i kardu warda pumertadha i puyibattha nhini-yu.

12

Yile Neki Dirrangannhipe Wurran

Matthew 10.28-33; 12.32; 10.19-20

¹ Bere nhini thangu-ka kardu wurnangat puyemperr ngarra Jesus-yu. Kardu-ka wurnangat nimirin-ya i nanhthi me-ka punnanumethurrthurrda-wa punni. Mu da marra-re warra ngadha-ka Jesus-ka wurdampirruyithneme ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme,” mampirruneme. “Thawath wangu nururrunemenu kardu Pharisees-yu kardu pana ngarra murrinh law puddannanthethith pumpan-ya. Kardu nhini-ka patha-wa pumemnurart pumpan mu kardu-ka kardu wiye-wa nhini-yu. I parrampunpinhingayit pumpan da ngarra wiye wangu. Nhini-ka thawath da matha wangu nururruneme i mere nankuriwak-nukun-neme nuru kardu nhini-yu.

² “Mu nga. Kardu thangu ngatha mange nhini pinumardarriwupnu parni ngarra mange pumanarranemenu-ka, nhini-ka da nakurl-te warda the pumabathnu kardu wurnangat warda ngatha ngarra nukunu Yile neki-re warda manmardarripurlnu.

³ I murrinh dederrk pana ngarra kardu namam numpan da ngarra thipinhi-ya i murrinh ngarakngarak numpan ngarra thelput nganamarda nhini da nakurl-te-wa kardu wurnangat warda ngatha pubiyepupnu murrinh nhini pilampirdarri da matha. ⁴ I nga peneme. Ngay-ka manarrunemenu mere nukun nenkumanhamneme kardu pana ngarra thu punankuthuknu-ngatha-neme-yu. Kardu punankuthukneme-ka nginipunh da matha, mu kardu nhini-ka mere ngarra kunankubatneme nukun nanhthi ngepan ngarra nankuneme-yu. ⁵ Mu Yile neki da matha nemanhamnemenu nuru-yu, nukunu da matha kardu mani pirranputhnu ngarra da thungku ngala wangu, da nan Hell, nanhthi nginipunh-ya i nanhthi ngepan wanku. I nhini ngay-ka mamnankumardawerrneme nankuneme-ka numerrdharrnu nukunu da matha nemanhamneme nuru-yu.

⁶⁻⁷ “Nga, ku murrirrbe purrkpurrrk nganaka, ku-ka ngathayida-wa nawa? I ku ngatha thelim nuyemanu-ka nhini ku mani wakal da matha numart. Mu Yile ngay-ka the kanthin ku terert nhini warda ngatha-yu. I ku numi ngatha buybat i kupup nhini nukunu-ka the kanthin ku murrirrbe nhini-yu. I nanki deyida wanku the kanthinan. I thangu numa ngatha nanhthi pemarr ngarra pelpith nanki nanthin numpan-ka the deyida kanthin nukunu Yile ngay-yu. Nhini ngay murrinh manarranu-ka mere nenham nukun nuru, nanki-ka ngala thatpirr nimpunpewal ngarra ku murrirrbe-yu.

⁸ “I nga. Nubingayepup-kathu-neme,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Nankuneme-ka kardu ngay-wa. I kardu ngatha murrinh nuyemarranemenu nuru nankuneme-ka ngarra ngay da matha narramngiriwakneme numpanka, nhini ngay kardu darrikardu nanki thatpirr-ka nganirratharrmunu ku angel pangu parnam ngarra da Yile ngay-yu. ⁹ Mu kardu nangkai ngatha ngarra kardu ngamere-nu wangu murrinh kanhi marranu, ‘Ngay-ka mere ngariwak ngurru Jesus-yu.’ Nhini ngay kardu darrikardu nanki thatpirr-ka murrinh nhini deyida wanku nganirratharrmunu ngarra ku angel-yu, ‘Kardu pana-ka kardu mere thatpirr ngarra ngay nukun pana-yu.’ ¹⁰ I kardu ngatha murrinh mangirdarrithak ngarra ngay-ka, Yile ngay-ka kunumaku mani-wa da mange wiye nhini-yu. Mu kardu ngatha murrinh mardarrithak ku ngepan patha Yile ngay nukunu, nhini Yile neki-ka mere ngarra kirramaputh i mere ngarra kuymayekum da mange wiye nhini-yu, wunda da matha nhini-yu.

¹¹ “I nga. Ngarra kardu-re purunankungawurtnemenu-ka i murrinh court wangu pumanankubertinuneme-ka nhini-ka mere numerrungkumardawerr-nukun-neme murrinh pangu wangu ku pule ngala-ngala numarrunemenu-yu. ¹² Mu ngepan Yile ngay nukunu-ka manankudhawiyithnuneme murrinh thathpi ngarra numarrununeme-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Murrinh Ngarra Kardu Nanhthi Mamngurruthputh

¹³ Bere kardu nugarn numi kardu ngarra wurnangat thangunu kathu mamna ngarra Jesus, “Ya pule. Ngarra yile ngay-re yibimpup-ka ngathan ngay-ka mangankut nanhthi purrkpurk ngarra nukunu mamngarruwekurrk-yu. Mu ngathan ngay nananu mangayerrnu kathu nanhthi purrkpurk ngamere-yu.”

¹⁴ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Ya, nhini-ka mere da mange ngay mananu-yu. Mu kardu pule numi nananu da mange nhini-nu mampayerrnu-yu.”

¹⁵ Bere Jesus kathu-ka mampirra warda ngarra kardu wurnangat nhini, “Nga kardu. Thawath wangu i mere numangurruthputh nuru nanhthi purrkpurk-nu-yu i ku mani. I mere mawumawu nuru nanhthi-nu-yu. Nhini nanki-ka mere warda nukun le nenumut nuru nanhthi terert nhini numabath nuru-yu. I mere ngarra narnibirnu nukun nanhthi pana nanthinkadhuk numpun da bere matha wangu-yu, wurda.”

¹⁶ Bere Jesus-ka murrinh warda wurdampirrayith, murrinh mampunkardarrath-ya, i mampirra, “Murrinh kanhi ngurdinarrayithnu-ka kardu nugarn ngarra nanhthi wurnangat mebaththa wurrini nanhthi purrkpurk-ya. I mi kadin ngala wanku mebaththa dini i mi terert da matha wurdinirurturttha dini.

¹⁷ “Bere mange nukunu memnu, ‘Da thelput ngamere ngay-ka kunungingki-wa i da ngalthe mi dhepdhep nukun-yu ngarra mi kadin ngay thangunu ngarrimkutkut-yu. Mu ngarra-wa da burdurdinu ngirra mi wurnangat-darri kanhi-yu? ¹⁸ Aa berengunh, the warda nganthin,’ memnu. ‘Thelput kunungingki-ka bawirtpirtnu ngurru i thelput ngala ngala thathpirr warda barderdenu ngurru i mi dhepdhep terert warda ngatha burdurdinu ngurru nhini-yu i bemardarrnu ngurru i nanhthi purrkpurk ngamere deyida wanku. ¹⁹ I nhini thangunu-ka menunu mange ngay. Aa, ngay-ka mi terert da matha nganthin ngem i nanhthi purrkpurk deyida wanku nganthin ngem. Ngay-ka mere warda wurlk ngamanu ngurru da kurran kanhi wangu-yu. Mu ngay-ka bere matha wangu bangiyuknu pani nhini-yu. I ngay-ka mi-ka nganimurrknu i kura nganigurdugurduknu i le da matha nganinu nhini-yu,’ nukunu nhini-yu memnu. ²⁰ Mu Yile neki-ka murrinh mananu ngarra kardu nhini-yu, ‘Nhinhi-ka kardu pelpith wiye-wa. Thipinhi marra-ka nhinhi-ka thupup-wa-nu. I mi terert pana i nanhthi purrkpurk nhinhi demmardarr thim i namngurruthputh thim-ka nhini-ka nawekurrk da-nu matha nhini-yu.’ ”

²¹ Bere murrinh nhini thangunu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu, “Nga kardu. Mere numangurruthputh nuru i nubemardarr nuru mi i nanhthi purrkpurk-yu mangini kardu nhini mani-yu. Nukunu kardu nhini wurdanayemittha wurrini-ka mi i nanhthi purrkpurk nukunu da matha, i Yile neki-ka mere menanabirl dha. Mu kardu nukunu nhini-ka yibimpup-wa nhini-yu. Nhini nanki-ka mere nukun numarart nuru kardu nhini-yu, mu ngarra Yile neki da matha numenabirl nuru-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

*Jesus Mampirra Yile Neki Pirranpenu Purru
Matthew 6.19-21,25-34*

²² Bere Jesus-ka wurdampirrumardarduyneme ngarra pulangay nukunu i mampirruneme, “Nga, mere nenuwerrneme ngarra mi dhepdhep wangu-yu i nanhthi purrkpurk. Mu Yile ngay da matha pirranankupenuneme purru-yu. ²³ Nankuneme-ka kardu-wa thathpirr mu mi i nanhthi-ka kunungingki-wa. ²⁴ Nga, ku wak nganaka?

Ku-ka mi mere kubabirr kuru mi kamarl. I mere kuddururturt kuru mi dhepdhep i mere kubarartal i mere kubemardarr kuru mi-yu ngarra thelput, wurda da matha nhini-yu. Mu Yile ngay-ka dirrangapunpe kanam ku nhini-yu i mi dampirramutmut wurran. Mu nankuneme-ka kardu-wa pana-yu i ngala thatpirr, mu ku wak-ka mere kardu nhini-yu nhini Yile ngay-ka pirranankupenemenu purru nankuneme-yu. ²⁵⁻²⁶ Nga. Mere nangkall ngadha da pirdithme panibirnunu ngarra da putek kanhi-yu penewerrnu ngatha pani da mange nginipunh nhini wangu-yu wurda, mere niyema-nukun-neme nuru nhini-yu. Nhini-ka mere nenuwerrneme nuru mi dhepdhepnu-yu i nanhthi kaligu-nu-yu i nanhthi purrkpurrrk-nu-yu.

²⁷ “Nga, nubangkardu mi purripulawa purrkpurrrk pangu kurrankadhuk-yu. Mi-ka mere wurllk kuyema kuru i nanhthi kaligu mere kawarl karni nanhthi pangu pubuyrdurdu, wurda. I mi pangu-ka lelunh da matha dimpunpewal ngarra nanhthi kaligu ngarra King Solomon banardurdidha wurrini nanhthi kaligu murruwurlngka nimirya da murntak warra-ya. ²⁸ Yile neki-ka mamlelunh mi purripulawa terert warda ngatha, mu mi-ka mere pirdith i demmugarl. Marra kanhi-ka mi kibimkadhuk, mu thipinhire-ka mi-ka demmugarl warda, i kardu-ka niraputh warda mi nhini-yu. Mu Yile neki-ka lelunh da matha mampatha, i nhini-ka nanki deyida pirrananpenu purru nanhthi-nu nubuyrdurdu nuru nhini-yu. Nga, mi i nanhthi-nu ngatha nerrewerr numpun-ka nhini-ka nuddamnayemit kunungingki da matha ngarra Yile neki-nu. Mu nuddunayemitnu thatpirr nuru ngarra nukunu. ²⁹⁻³⁰ Mere nenuwerrneme nuru mi dhepdhep-nu-yu i kura-nu-yu nhini-ka Yile ngay-wa panarramutmutnuneme purru nhini-yu. Nukunu-ka the kanthinnankuneme ngarra mi mami narnamkaneme i nanhthi mananhthi narnamkaneme. Mu kardu pana ngarra Yile ngay mere the kumabath-ka bere matha wangu perrewerr pumpun mi-nu i kura. ³¹ Mu nankuneme nenawerrneme nuru-ka Yile ngay da matha nukunu. I nukunu da matha marda numartnuneme nuru-yu i da mange nukunu da matha nariwaknemenu nuru-yu. I kumparra nubupaknemenu nuru-yu i nhini-ka mi i nanhthi-ka panarrumutmutnu warda-neme purru nhini-yu.

³² “Nga. Nankuneme-ka kardu ngay-wa nhini-ka mere nenhamneme nhini-yu. Yile ngay-ka ku Pule ngala nankuneme-wa i nukunu-ka marda mangannankurt-neme wurran dirrangannankupeneme wurran. ³³ Nanhthi purrkpurrrk-ka mere nubemardarrneme nuru, mu narrumutmutneme nuru ngarra kardu mananhthi-wunka. Mange nginipunh nhini mani-ya nariwakneme nuru ngarra mange Yile ngay wangu i nhini nukunu-ka nanhthi patha warda bunarrupaknemenu ngarra da nukunu wangu-yu. I nanhthi nhini-ka bere matha wangu pingkadhuknu da ngarra Yile ngay wangu-yu. I kardu-ka mere nangkall darrarart kurru nanhthi nhini i ku wungki-ka mere kulath nukun nanhthi nhini-yu. ³⁴ I nankuneme ngatha mangini nhini mani nubemardarrnuneme nuru da kangkarl-ka, nhini nankuneme-ka marda numartnuneme nuru pangu da matha narnenuneme ngarra da Heaven.” Jesus kathuyu mampirruneme.

*Jesus Wurdanpunthethith Ngarra Purdiwurlnu Da Putek Ngala Kanhi
Matthew 24.45-51*

³⁵⁻⁴⁰ Bere Jesus-ka wurdampirrayith warda murrinh ngarra nukunu deyida kathu purdiwurlnu ngarra da putek ngala kanhi. Murrinh-ka kanhi-wa mampirra-yu, “Nga. Kardu pule ngala wurrinidha mi dhepdhep-nu kardu ngarra perrkenku-nu marrit mamngintha. Mu ngarra thelput nukunu-re kanampart-ka kanhi-wa murrinh mampirruneme ngarra kardu nukunu wurllk pumenadha punni-yu, ‘Nga peneme. Nankuneme-ka kanhi da nengamardamardaneme. Ngay-ka nakurl ngurdiwurlnu thipinh deyida da kalkkalk kama.’

“Bere kardu ngarra pule ngala nhini-re wurdawurl-ka nukunu-ka panmat ngarra tuwa i kardu ngarra nukunu-ka tuwa pumamnadharlneme. I kardu pule ngala nhini-ka le warda kardidha nhini kardu ngarra nukunu-ka pinamardamardadha-weyida-neme nhini-yu. Nhini-ka patha-wa nhini-yu kardu pangu pinamardamardadhaneme nukunu-nu-yu. I nhini pule ngala nhini-ka mi dhepdhep warda mampathawatha i dampirrumutneme kardu ngarra nukunu. Ngini-punh nhini mani-ya nanki-ka nuyungamardamardanu ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-nu ngurdi-wurlnu da ngarra putek ngala kanhi deyida. Nanki-ka mere the numabathnu ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu. Mu ngurrunu kathu-ka ngarra da pana ngarra nanki mere manankulkulnu pi ngay-nu.

“Nga. Kardu darrarartka nganaka. Nukunu-ka purrunu pangu ngarra thelput ngarra kardu-re mere mankulkulnu pi i mangkardap warda nanhthi karnabuy-nu. Mu kardu ngatha mankulkul ki-ka kardu darrarartka nhini-nu-yu, nhini-ka kardu-ka kiranginikat warda kardu nhini-nu-yu i kubumadhap warda darrarart nhini-yu ngarra thelput nukunu-yu. Mange ngini-punh nhini mani-ya nanki-ka mere the numabathnu minthire ngay ngurrunu kathu-yu, nhini nanki-ka niranginginikatnu i nuyungamardamardanu ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Murrinh Kardu Nugarn Murrinh Mamnabath Pule Nukunu i Kardu Numi Mere Murrinh Menabaththa Pule Nukunu

⁴¹ Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Nhinhi-ka murrinh pana murrinh ngankuneme da matha kama thurdamngarrayithneme-yu? I kardu wurnangat-nu kama thurdamngarrayith-yu?”

⁴²⁻⁴³ Mu Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirra kardu pana ngarra wurlk patha mamna wurran ku pule ngala nukunu-nu-ka ngini-punh kardu kanhi mani-wa. “Nga. Kardu pule ngala-ka memmangkart kardu ngarra wurlk thangununu kathu pumenadha punni thelput ngarra nukunu pirranapenu pi i kardu pule parethbathnu kardu pule pirranu ngarra kardu nukunu. I nhini thangununu kardu pule ngala-ka nungardurr pangu warda wangu da ngarra numi-nu. I kardu pule numi ngarra darntethbath-ka thelput dirranapedha kardi-yu i wurlk danirramutmuttha wurrini i mi dhepdhep danirramutmuttha kardi ngarra kardu nhini-yu. Nukunu kardu-ka kardu patha-wa. Bere da nakurl-te kardu pule ngala nhini-ka wurdawurl deyida kathu i bamkardu kardu pule numi-yu da mange patha wurrinidha i nhini-ka le warda kardinadha kardu pule ngala nhini kathu-yu. ⁴⁴ Bere kardu pule ngala nhini-ka banpak warda kardu pule numi nhini-yu nanhthi terert ngarra nukunu pirranapenu pi-yu.”

⁴⁵ “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Mu kardu nhini murrinh kanhi ngatha midha, ‘Yaa, kardu pule ngala pangu-ka da pirdithme kanarnum-ya. Ngay-ka kardu mere mange patha marrabathnu ngi kardu ngarra nukunu-yu.’ I nhini thangununu nukunu-ka thu panpunthuk warda kanam i mi dhepdhep kanammurk i kura murlak da matha kanamkurdugurduk. ⁴⁶ Mange nhini mani nukunu kama kurru-ka nukunu nhini-ka mere mani the-wa mabath ngarra pule ngala purdiwurl-deyida-nu kathu-yu. I mere mani-wa makulkul ki nhini-yu. I ngarra nukunu pule ngala nhini-re purdiwurlnu-ka nhini bangkardunu nukunu-ka kardu wiye-wa nhini-yu i nhini-ka pubatnu warda i purdungkarelnu nhini-yu kardu da ngarra wiyenpun parnam pangu-ya.

⁴⁷ “Nga. Kardu nugarn pana ngatha murrinh thathpi binayepupnu ngarra kardu pule ngala nukunu i mere murrinh manabath, nhini-ka da nakurl-te-wa kardu pule ngala nhini-ka pubatnu warda lurruth da matha. ⁴⁸ I kardu nugarn pana ngatha mere binayepup murrinh thathpi pule ngala nukunu i da mange wiye mam ngarra

ku pule nukunu mere marda mart-ya, da nakurl-te-wa kardu pule ngala nhini-ka kubat deyida nhini-yu thawath. Nhini nukunu-ka mere binanayepuptha murrinh thathpi ngarra pule ngala nukunu-yu da ngarra marra-re kathu-yu.

“Nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Yile neki ngatha-ka damnarramut mukmuk ngala-ka nhini nukunu marda mangannanart-ka da mange patha da matha nurunanu. I Yile neki damnarramut nanhthi purrkpurrrk terert ngatha-ka nhini nukunu marda mangannanart-ka kardu numanmanpinu nuru i nanhthi nhini narramutmutnu nuru. I murrinh thathpi nukunu ngatha the numammath numpanka nhini nukunu marda mangannanart-ka kardu numarranu nuru murrinh nhini-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Murrinh Dampunmardate Kardu Wurnangat

Matthew 10.34-36; 16.2-3; 5.25-26

⁴⁹⁻⁵⁰ Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra, “Nga. Ngay-ka ngurrinidha da putek ngala kanhi-ka kardu marranu ngurru da mange wiye-ka parnipartnu warda. Ngay ngurrinidha-ka da mange wurlk ngarra Yile ngay-nu mananu ngurru. I ngay-ka bangamngimardarta da ngatha wurran i ngarra da mange wurlk nhini da mana marikerdeknu. I nhini thangu-ka kardu wurnangat warda ngatha the pumenumabathnu da mange ngarra wiye pumammath pumpan-yu. ⁵¹ I nhini karduka mere warda marda ngala watmam puyunu, wurda. Mu kardu ngamere-ka marda pumangertnu puru ngay i pangiriwaknu da mange ngarra ngay wangu. I ngamere-ka mere marda pumangertnu puru i kardu nhini-ka puddurdarrarrnu puru nhini-yu. Nhini weyida ngay ngurrinidha da kanhi-yu.

⁵² “Nga. Nginipunh kanhi mani-ya kardu puddurdarrarrnu puru. Kardu 5 kama-ya ngarra da numi penungime-ya. I kardu perrkenku kama-ya marda pumangertnunintha pe ngay-nu. I kardu perrkenkuneme kama-ya mere marda pumangertnungime pe ngay-nu-yu. Mange nginipunh nhini mani-ya kardu wurnangat warda ngatha puddurdarrarrnu puru-yu. ⁵³ Yileyile i wikal-ka purduninthardarrarrnu i kalekale i wikal-ka purduninthardarrarrnu. I wunku mardapipingintha purduninthardarrarrnu. Mange nginipunh nhini mani-ya kardu darrikardu manta puddurdarrarrnu puru-yu. Kardu ngamere-ka marda pumangertnu puru i ngamere-ka wurda, mere marda pumangertnu puru ngay-nu-yu.”

⁵⁴ Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra ngarra kardu wurnangat-yu. “Nga. Ngarra nanki-re nubangkardunu kalakkalak thipmam purrunu kathu nhini-ka the-wa numabath nhini-yu kura paniyelnu. I nhini-ka kura da thathpirr kanamyel.

⁵⁵ I ngarra nanki-re nubangkardunu therri wirrirr punuwirrnun nhini-ka the-wa numabath nhini-yu da dernturr-yu. I nhini-ka da dernturr da thathpirr.

⁵⁶ “Nanki-ka nanganthenhthenh-wa numpan kalakkalak i wirrirr-yu. I nanki-ka nubamngimangkardu da mange ngarra ngay medha ngurrini-yu i murrinh deyida nubinangayepuptha nunni, mu nanki-ka mere nirangingithenhta ngay-yu, wurda. Nanki-ka kardu numemnurart da matha numpan da mange ngarra Yile neki narrarntiwak numpan-yu.

⁵⁷ “Nanki-ka nuddunudhadhapnu da mange ngarra patha thathpirr-yu. ⁵⁸ Nga. Kardu ngatha murrinh mampa, ‘Nhinhi-ka da mange wiye nam, nhini ngay-ka ngarra murrinh court-nu warda manhibertinu ngurru.’ Mu murlmurl da matha thurruninthanu murrinh ngarra court-nu wangu-yu. Mu wurda ngatha-ka nhini-ka manhiberti da matha-nu purru ngarra murrinh court nhini-yu, i nhini-ka ngarra ku judge panamutnu. I ku judge nhini-ka nhinhi-ka panamutnu warda ngarra ku policeman, i nhini ku policeman-ka pampadhappu warda ngarra jail. ⁵⁹ I pangu da matha thinganamardanu i ngarra ku mani terert da mana pay thamanu, ku fine-ya. Murrinh thathpirr mamnarra-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

13

Jesus Wurdampirrayith Kardu Da Mange Wiye Parnipartnu

¹ Bere da nhini-re kardu ngamere punnidha ngarra Jesus i pumamna, “Nga. Kardu ngamere pangu thangunu kathu da nan Kelili punnidha da nan Jerusalem ngarra murrinh church ngala ku-nu pinnanapeknu ngarra Yile neki-nu. Mu ngarra nhini-re Yile neki pinnanapektha punni-ka ku pule ngala nhini Pilate wurdanpunthuk ngarra ku soldier nukunu-ka ngarra kardu nhini-yu i thu punninthuktha warda punni nhini-yu.

“Pule, kardu nhini-ka kardu wiyenpun kama punnidha nhini weyida Yile neki wurdanpirramurl kardu pirriniwuwuptha nhini-yu.”

² Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Ya. Nanki nubenthengkarnirn kardu pangu-ka mange wiye ngala thatpirr pumedha punni nawa? I nhini-nu thu punninthuktha punni pangu-yu? Nanki nubenthengkarnirn kardu nhini-ka da mange wiye ngala thatpirr pumedha punni i kardu ngamere deyida wanku-yu ngarra da Kelili mange wiye kunungingki-wa ngatha pumedha punni-yu?” Dampuntharrpu Jesus kathu-yu. ³ “Awu, mange mere nhini-nu-yu thatpirr pangu-yu. Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Nanki ngatha da mange wiye mere narnipartnu-ka nhini-ka nuyuwuwup deyida nhini-yu. ⁴ I kardu pana 18 nganaka ngarra thelput pangkuy-re panpunmel da nan-ya Siloam. Nanki nubenthengkarnirn-ka kardu nhini-ka pirriniwuwuptha-ka da mange wiye ngala thatpirr thangunu pumedha punni i kardu ngamere deyida wanku da ngarra Jerusalem da mange wiye kunungingki-wa ngatha pumedha punni-yu? ⁵ Awu wurda-wa nhini ngay manarra-deyida-nu kardu wurnangat warda ngatha da mange wiye pumammath pumpan-yu. I nanki ngatha da mange wiye mere narnipartnu-ka nhini-ka nuyuwuwup deyida nhini-yu.”

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Nanhthi Thay Mamingka

⁶ Bere Jesus-ka murrinh deyida wurdampirrayith, i mampirra, “Nga. Kardu pule mi thay fig wurdinirurturtha dini ngarra mi kadin nukunu.

“Bere da nakurl-te kardu pule nhini wurrinidha ngarra thay nhini da bengkar-dudha wurrini mi-nu-yu. Mu mi-ka mami-wa, mere berdurttha. ⁷ I nukunu-ka bere ngatha wangu daninayerdurrda kardi, mu mi-ka mami-wa mere berdurttha. I kardu pule nhini kathu-ka mamna warda ngarra kardu pana ngarra mi kadin nukunu dirranapedha kardi, ‘Ya,’ mamna. ‘Ngay-ka nganinayerdurrda ngardi da thangku perrkenkuneme warda ngarra thay mi kanhi-nu-yu, mu mi-ka mami da ngatha kanhi-yu i mi mamingka da matha. Mu nhini-ka thuwangkat warda thay kanhi-yu i thunguyegaynu i mi thay numi deyida-nu babirrnu.’

⁸ “Mu nukunu nhini kathu-ka mamna, ‘Ya pule. Pama da pirra ngadha. Ngay-ka ngumekurrknu kanhi-re i nganimewunu mi ngukin ku puliki thangunu. ⁹ I mi ngatha pinthatnu da thangku kurran kathu-ka nhini-ka bere ngatha pirranu. Mu wurda-nu ngatha-ka murrinh deyida nanganu nguwangkatnu nhini-yu.’” Nhini-wa murrinh Jesus wurdampirrayith-yu.

Jesus Mampatha Kardu Palngun Matharr-ngini Kardu Pangkin Denawinhikuldha Kardi

¹⁰ Bere nhini thangunu ngarra da Saturday mana mam-ka, Jesus-ka murrinh wurdininthethiththa dini ngarra da church kardu Jews pigunu.

¹¹ Bere kardu palngun pangu da dinidha wunku ku ngepan wiye kanthidha dini. Ku ngepan wiye nhini-ka matharr ngala damngemut i da-ka thangku 18-wa mam bere matha wangu pangkin denawinhikuldha kardi-yu i mere ngarra yuthpan yungirathtaththa wurri.

¹² Bere Jesus-ka bamkardu nigunu-yu i dimngekay, “Ya muthingka, kagu. Matharr pana-ka kanamnhipart warda marra kanhi-yu.” ¹³ I marnarrithap ngarra pangkin nigunu. I nigunu-ka yuthpan warda pirret i Yile neki warda darntiparl nhini-yu.

¹⁴ Mu ku pule ngala ngarra da church nhini-ka kardu damnarithi warda ngarra Jesus-nu, nhini-ka mampatha thangunu weyida kardu palngun nhini-yu ngarra da Saturday. I nhini nukunu-ka mampirra ngarra kardu warda wangu, “Nga kardu. Da-ka 6 da matha nawa wurlk pamanungime purru-yu? I da ngarra Saturday mana-ka bangannhiyuk-warda-ngime dim nhini-yu, nawa? I nanki kardu matharr ngatha numabath nuru-ka, nhini-ka nurunanu kathu da ngarra 6 ngamere nhini da matha-yu i mananpathanu patha warda. Mu ngarra da Saturday-ka mere nuruna nukun ngarra nukunu-yu matharr mananpathanu-yu, wurd.”

¹⁵ Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu pule nhini-yu, “Ya. Nanki-ka numemnadhart numpan Yile neki narrarntiwak mana numpan mange ngarra nukunu wangu. Nga. Nanki-ka numampuntharrkirrk ku tangki i ku puliki. I nuddanpunthukthuk numpan kura patha-nu da terert-ya. I da Saturday deyida wanku nuddanpunthukthuk kura patha-nu warda-yu, nawa? ¹⁶ Mu kardu palngun kanhi-ka, nigunu-ka kardu-wa thathpirr, mere ku tangki. I nigunu-ka kardu darntethbath ngarra ngalantharr nan thangunu kathu-ya Abraham. I ku karrath-ka mertadha kardi nigunu-yu da thangu 18 da mana, mu kanhi-ka mange patha-wa mamnge ngay-yu mampatha i ngurdankarel ku ngepan wiye-yu marra kanhi-yu da ngarra Saturday. I nhini karrath-ka mere mayit warda kurru nigunu kanhi-yu.”

¹⁷ Bere kardu pule ngala nhini i ngamere pana ngarra Jesus mere marda pumerttha-ka, kardu yidiwe warda pardidha ngarra murrinh nhini pubimnayepup-yu. Mu kardu terert ngamere-ka kardu le patha nimin pardinadha ngarra mange ngala ngala da mange terert nhini Jesus medha wurrini-yu.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Mi Kamarl Mi Mustard i Nanhthi Yeast

Matthew 13.31-33; Mark 4.30-32

¹⁸ Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdanpunthethith. I mampirra, “Nga. Ngay-ka ngurdinarrayithnu murrinh numi deyida. Da mange ngarra kardu wur-nangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki nukunu i ku Pule ngala thathpirr pirranu mange-ka murrinh nginipunh kanhi mani-wa ngurdiyithnu kanhi. ¹⁹ Nanki-ka the mana nanthin nawa mi kamarl mustard. Mi kamarl nhini-ka mi kunungingki thathpirr-wa. Bere kardu-ka mi kamarl nhini-ka manganart i bangammirr ngarra putek. I nhini thangunu-ka mi-ka wurdanturturt warda thay ngala da mana. I ku murrirrbe pumpannupup ngarra nithinu-nithinu i ku dirri wanku pumampatha pumpan.

²⁰ “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Ngay-ka murrinh deyida ngurdiyithnu da mange ngarra kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Pule ngala Yile neki nukunu i ku Pule ngala thathpirr pirranu. ²¹ Nanki-ka the mana nanthin nawa nanhthi baking powder-yu. Bere kardu palngun manganart nanhthi baking powder kunungingki i mamkarnu ngarra mi lawam. I nigunu-ka mi ninganthi warda i mi lawam-ka ngala warda dinidha nanhthi baking powder kunungingki nhini thangunu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Wurdanpunthethith Da Mayern Ngalthi Ngarra Yile Neki Nukunu

Matthew 7.13-14,21-23

²² Bere nhini thangunu Jesus-ka pangu-nu wangu nadha dini da Jerusalem-nu. Ngarra mayern-te wurrinilidha-ka nukunu-ka wurdininthethiththa wurrini kardu wurnangat da matha. ²³ Bere kardu numi kathu mamna ngarra Jesus, “Pule. Yile neki-ka kardu ngamere da matha manthibirnunu-yu?” Dantharrpu.

Bere Jesus-ka murrinh warda mampirra, ²⁴ “Nga kardu. Da mayern pangu ngarra Yile neki nukunu yibim-ka mayern ngalthe i da weyi ngalthe wanku thanirdi pangu-yu nginipunh nanhthi tuwa ngarra thelput mani. Thurduthap da matha-nu ngala nanhthi weyi ngalthe nhini thanirdinu-yu. Kardu wurnangat nimin-ya purdudhadhapnu da weyi ngalthe nhini parnirdinu-yu mu kardu-ka mere ngarra karnirdi nukun.

²⁵ “Bere nhini thanguu kardu pule ngala da ngarra thelput nhini padhapnu nanhthi tuwa, nhini-ka tiduk warda numaripurlnu mere ngarra narnirdinu nhini paninanpartnu outside ngarra thelput niranu. I nhini nanki-ka nubatnu nira ngarra tuwa i niranakaykaynu, ‘Pule, nangarradharl kathu tuwa.’ Mu nukunu kathu-ka pananthartnu, ‘Awu wurda. Ngay-ka mere the mananmath nangkai nanki pana-yu. I mere the mananmath ngarra-dha kathu nanki-yu.’ ²⁶ I nhini nanki-ka murrinh deyida nuddunangkarl numananu, ‘Nekineme-ka mi dhepdhep-ka marda ngala thardimurrkthaneme i thurdininganthethiththa thardi da ngarra nganki wangu.’ ²⁷ Mu nukunu manarra deyida-nu kathu, ‘Ngay-ka mere the mananmath i mere the mananmath ngarra-dha kathu nunnidha. Bata-ya nuru-wa. Nanki-ka kardu wiyenan ngala thatpirr-wa.’

²⁸ “I nhini thanguu nanki nubankardunemenu-ka kardu ngalantharr murntak nan Abraham, Isaac i Jacob penemenu ngarra da Pule ngala Yile neki nukunu. I kardu wurnangat pana wanku ngarra murrinh thatpi Yile neki puddanarrayiththa punni ngarra da putek kanhi pardidha-yu. Mu nanki-ka mere nuru nukun da pangu-yu mu nhini kardu pule ngala pangu-ka purdunankarel da matha-nu nhini-yu. I nhini nanki-ka du ngala warda narnikarrknu i dimu ngarra nanki nalirrnu narni nhini-yu. ²⁹ Kardu wurnangat nimin-ya puyuwerrnu ngarra da kangkarl ngarra Pule ngala Yile neki nukunu-yu da ngamengka pana-re ngangka-ya i kardu le da matha parninu nhini-yu.

³⁰ “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Kardu ngamere ngarra marra-re pubinthepup murrinh Yile neki-ka kardu nhini-wa tiduk warda purunu da ngarra Pule ngala Yile neki-yu. I kardu pana ngarra murrinh tiduk pubinthepup-ka kardu nhini-wa kumparra purunu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Denarramardamtha Dini Kardu Ngarra Jerusalem

Matthew 23.37-39

³¹ Bere da nhini-re-ka kardu Pharisees ngamere punninadha ngarra Jesus-nu i murrinh pumamnaneme, “Nga. Nhinhi-ka thunurdurnu warda-ya da ngarra kanhi thanguu-yu nhini-ka pule Hered-ka thu punhibat-da-nu-matha nhini-yu.”

³² Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nukunu Hered pana-ka kardu dakthuk da matha kanam. Mu nankuneme-ka nananemenu pangu ngarra nukunu i murrinh numananemenu, ‘Ngay-ka mampunpatha ngurran kardu matharr-wunngini i ku ngepan wiye ngarrimpunmaputh ngurran ngarra kardu i thipinhire-ka mange kanhi deyida ngamanu ngurru. I da thipinhire deyida, i thipinhire karrim nhini kathu-ya nhini-wa ngay wurlk marikerdeknu-yu.’ ³³ Nga. Numananu-ka, ‘Mere ngunuwinhart-nukun-nintha-ya mu ngay-ka bere matha ngunungam da Jerusalem-nu warda marra kanhi-yu, i thipinhire deyida, i thipinhire karrim nhini kathu-ya. Ngarra da kanhi-ka mere kungibat nukun mu da pangu da matha Jerusalem pungibatnu-yu. Da-ka pangu da-ya punninthuktha pi-yu kardu pana ngarra murrinh thatpi Yile neki puddanayiththa punni-yu.’ Mampa nana-warda-neme i numananeme murrinh nhini,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

³⁴ Bere nhini thanguu Jesus-ka bempirrangkarnirn warda kardu ngarra Jerusalem pardidha-yu i medha warda dini murrinh mange nukunu, “Ya, kardu Jerusalem-nan-mawu. Ngay-ka damngimardathin-wa dim nanki-nu-yu. Nanki-ka thu

numpanpunthuk numpan ku prophet-yu. I kardu nugarn pana ngarra Yile ngay wurdannarradhukthuk dim-ka nguni palyirr nubangampunpelerr numpan. Da terert da matha ngay marda menanarttha ngurrini-yu i nguninanperrdha ngurrini-yu i menanperdurdudha ngurrini nginipunh ku kalekale thikin mani mampunperdurdu-ya ku ngarra wakal nigunu. Mu nanki-ka mere marda numengerttha nuyi. ³⁵ Mu nga. Yile neki-ka paninanpartnu warda i da church ngala nanki i mere warda pirrananpenu pani nhini-yu. I nanki-ka mere ngarra deyida nubangingkardunu mu ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu ngarra da putek ngala kanhi. I da nhini-nu-re nanki-ka murrinh kanhi warda numanganu, 'Ya mampa, pariparlnu-warda-ngime kardu kanhi ngarra Yile neki kathu wurdanthuk wunku lurruth ngala Yile neki nukunu.' "Nhini-wa murrinh Jesus denarramardamtha dini kardu ngarra da Jerusalem pardidha-yu.

14

Jesus Mampatha Kardu Matharrngini

¹ Da ngarra Saturday-ka Jesus-ka wurrinidha da ngarra thelput kardu pule ngala kardu Pharisees nukunu mi dhepdhep-nu-yu. I kardu ngamere deyida wanku pangu pirrinidha i pirangkadha pirrini mange ngarra pamanu muparlnu ngarra murrinh law pigunu da ngarra benyuktha-re dini-yu. ² I kardu nugarn deyida wurrininadha ngarra Jesus wunku nithi wurdanbewi i tharrmu wurdantharrmuwi.

³ Bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu Pharisees ngamere i kardu pana ngarra murrinh law puddininthethiththa punni, "Ya. Ngarra murrinh law nekineme pirrim-yu?" Dampuntharrpu. "Da ngarra Saturday-ka berengunh nhini patha kardu matharr pumankumanpinemenu-yu?" ⁴ Mu kardu-ka manangka murrinh da matha pirrinidha. Bere Jesus-ka manganmert kardu nhini-yu i mampatha warda i wurdanthuk pangu warda wangu nadha dini nukunu nhini-yu.

⁵ I Jesus kathu-ka mampirra deyida, "Nga. Wakal ngarra nanki mani buybat kirrayeruy ngarra weyi pewerti ngarra da Saturday-ka nhini nanki-ka nuruna pangu i nungurlart i numabert, nawa? I nginipunh ku puliki nanki ngatha yida buybat kirrayeruy, nhini nanki-ka nungurlart deyida nhini-yu, nawa?" ⁶ Mu kardu-ka manangka murrinh da ngatha pirrinidha i mere perredhart-da-dha-ngatha ngarra Jesus-yu.

Jesus Mam Kardu Mere Nenungala

⁷ Bere kardu-ka puyemperr warda ngarra nanhthi table i parnawup mi dhepdhep-nu. Bere Jesus bampunkardu kardu ngamere kardu ngathayida parnawup ngarra nanhthi chair ku pule ngala ngala nukun. I nhini-ka murrinh warda wurdampir-rayith murrinh yibimkamnum-ya.

I mampirra, ⁸ "Ya. Ngarra kardu-re kirrampakay mi dhepdhep-nu kardu ngarra perrkenku-nu bamnginthamardi-ka nhini-ka mere thaniwup nukun ngarra da chair kardu pule ngala ngala nukun-yu. Nhini-ka kardu pule ngala thathpirr kama nukun kurru kardu ngarra kinhiwewal kama-ya. ⁹ I nukunu kardu pana ngarra pirrampakay mi dhepdhep-nu-ka mampanu murrinh-yu, 'Nga. Kardu kanhi-ka paniwupnu ngarra chair pana-yu, nukunu-ka kardu pule ngala-wa karrim kanhi-yu.' I bere nhinhi-ka yidiwe warda thaninu i thaniwupnu ngathparr kathu tiduk thinu nhini-yu.

¹⁰ "Mu ngarra nanki-re mi dhepdhep-nu kinarrakay-ka nuyungkadhuk pangu da kathu tiduk i mere narniwup nukun ngarra chair ku pule ngala ngala nukun-yu. I da nakurl-te kardu nhini pinarrakaynu i manarranu murrinh kanhi, 'Kagu. Nuru kathu manta kanhi nuyunu ngarra ngay ngarra da chair patha patha kanhi.' I nhini kardu ngamere-ka pubanankardunu nanki-ka kardu ngala ngala da matha nhini-yu.

¹¹ “Nga. Kanhi murrinh numi-yu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Kardu nangkal ngatha menungala-ka nhini-ka da nakurl-te pinu kardu manangka pule-ya. Mu kardu nangkal ngatha buynupak kunungingki-ka nhini-ka da nakurl-te-wa nukunu-yu kardu pule ngala pinu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

¹² Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu pule ngala nhini-yu kardu pana-ya ngarra dimnakay mi dhepdhep nhini-nu-yu, “Nga,” mamna. “Mi dhepdhep terert ngatha nawathawathanu-ka mere ngatha thanirrakaykay kardu ngarra pulangay nhinhi ngatha i kardu darrikardu nhinhi i kardu pana ngarra ku mani ngala pumam-math pumpan. Nhini kardu nhini-ka da nakurl nukun deyida karnimpakaykay mi dhepdhep deyida-nu-yu. Mu Yile neki-ka mere ngarra panhiriparlno mange nhini-nu. ¹³ Mu mi dhepdhep terert ngatha nawathawathanu-ka nhini-ka thanirrakaykaynu kardu pana ngarra ku mani mananhthi-wunka, i kardu pulith i kardu kamarrama i kardu mangini nhini mani thanirrakaykaynu-yu. ¹⁴ I kardu nhini-ka mere ngarra karnimpakaykay nukun ngarra da pigunu kathu-yu mi dhepdhep-nu-yu, wurda. Kardu nhini-ka kardu mananhthi-wunka da matha. Mu nhinhi-ka kardu le da ngatha thani nhini-yu. I da nakurl-te Yile neki-ka panhiriparlno i nanhthi patha patha da matha pampamutmutnu da nhini-nu-re ngarra kardu pathanpun puddingkarlbirlnu-yu,” Jesus kathu-yu mamna.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Kardu Ngarra Mi Dhepdhep Terert Mam-pathawatha

Matthew 22.1-10

¹⁵ Bere kardu numi pangu da dinimurrktha, i bimnayepup murrinh thathpi ngarra Jesus. I mamna, “Yu pule, kardu pana ngarra da nakurlno mi dhepdhep puyumurrknu da ngarra Yile neki da Heaven wangu-ka, kardu nhini-ka le da matha puyunu.”

¹⁶ Bere Jesus kathu-ka murrinh warda wurdamnayith i mamna, “Nga. Kardu nugarn numi, mi dhepdhep terert mampathawatha i kardu warda danintheleerrdha wurrini mi-nu-yu kardu wurnangat pullathnu. ¹⁷ Bere ngarra mi-re warda mampathawatha-ka kardu warda wurdanthuk kardu numi ngarra nukunu-yu, i kardu warda wurrinirrakaykaydha, ‘Ya, kardu. Mi warda kagu,’ merradha wurrini kardu nhini kathu-yu.

¹⁸ “Mu kardu-ka murrinh parriniyirrararttha purni thirrukduk. I numi-ka murrinh nginipunh kanhi mani mam, ‘Awu, ngay-ka da putek ngadha peyim ngamam marra kanhi i ngununu ngi bangkardunu. Nhini-ka mere ngarra nganimurrk mi dhepdhep pana-yu.’ ¹⁹ I kardu numi mam deyida, ‘Awu bere ngadha. Ngay-ka ku puliki terert ngadha mangankut peyim ngamam marra kanhi-yu. I ngay-ka bunthadhapnu ngadha ngani marra-yu. I nhini-ka mere ngarra kama ngurru nukun mi dhepdhep pana-nu-yu.’ ²⁰ I ngana deyida kardu numi kathu-ka mam deyida, ‘Awu wurda. Ngay-ka kardu marra ngadha palngun ngay bamnginthamardi i mere ngurru nukun mi dhepdhep pana-nu-yu, wurda.’ Murrinh mangini thirrukduk nhini mani-wa pumedha purni kardu terert nhini-yu.

²¹ “Bere kardu nhini-ka wurdawurl pangu i murrinh kanamnatharmu ngarra ku pule nukunu. I kardu pule nhini ngarra mi mewathawathadha dini-ka pumammardaraki ngala da matha warda nhini-yu. I mamna ngarra kardu nhini deyida, ‘Nga. Wunkarra-re wangu thunu thi da pana ngangka-re-ya ngarra da thelput purrkpurk i thurrurakaykaynu i nanbertinu kathu thurru kardu mananhthi-wunka i kardu pulith i kamarrama.’

²² “Bere kardu nhini-ka pangu warda wangu nadha dini wurrinirrakaykaydha kardu mi dhepdhep-nu. Bere nhini thangunuka wurdawurl deyida tharra i menbertidha wurrini kardu nhini-yu ngangka da ngarra thelput mi-nu. I murrinh

warda mamna ngarra ku pule nukunu, ‘Pule, berengunh kardu nhini-ka kanhi karrimkadhuk. Mu da thelput kanhi-ka da-ka ngala da marda da ngatha.’

²³ “Mu ku pule nhini kathu-ka mamna deyida, ‘Ya. Thunu deyida thi i da puy tharrngini wangu thununu thi ngarra da puth i thurrurrakaykaynu kardu nhini da kathu i pimardalipnu thathpirr ngarra thelput kanhi-yu. ²⁴ I murrinh thathpirr kanhi mampanu. Kardu nhini ngarra marra-re ngempirrakay mi kanhi-ka, karduka mere kulath nukun.’” Nhini-wa murrinh wurdamyith Jesus-yu ngarra murrinh yungkamnumtha-yu.

*Jesus Wurdampirrayith Kardu Ngarra Nukunu Palerrnu
Matthew 5.13; 10.37-38; Mark 9.50*

²⁵ Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha punni Jesus-yu. Bere nukunu Jesus-ka pirret i wurdampirramardarduy ngarra kardu i mampirra, ²⁶ “Nga kardu. Nanki-ka ngay-wa thathpirr kumparra marda numangertnu nuru-yu ngarra yileyile i kalekale nanki-yu. I ngana deyida nanki-ka ngay-wa thathpirr kumparra marda numangert nuru-yu ngarra palngun i wakal nanki i ngathan i munak nanki-yu. Mu mere ngatha marda thathpirr numangertnu nuru nginipunh nhini mani nanki-ka mere warda kardu ngarra ngay nurunu nhini-yu. I nanki deyida nuynuyekum i ngay da matha kumparra nubungipaknu. ²⁷ Nga. Kardu-ka da mange wiye da matha pumanarranu puru nhini nanki-ka kardu pulangay ngay weyida. I yidingurr ngala panarramutnu i punanthuknu kama. Mu nanki-ka mere marda numart da mange nginipunh kanhi mani mere ngatha pumanarranu puru-ka nhini-ka mere ngarra nukun pulangay ngay nurunga, i mere ngarra nukun kangilerr ngarra ngay-yu.”

²⁸ Bere Jesus-ka murrinh warda wurdampirrayith i mampirra, “Kardu ngatha thelput ngala barderde-ka da marra-re warra ngadha-ka mukmuk da warra ngadha bengkarnirn nanhthi purrkpurrk pangu-nu ngarra thelput-yu. I ku mani nukunu puriwunu thanguku numa nanhthi kanthin dim-yu thelput nhini-nu barderdenu-yu. ²⁹ Mu nukunu ngatha mukmuk mere bengkarnirn marra-re-ka nhini nukunu barderde kuret wardarra-ka kunungingki wardarra bangarnerde i nhini ku mani-ka kanimarikerdek wardarra i mere ngarra warda barikerdek thelput nhini-yu. I karduka kirakampa warda karni nhini-yu, ³⁰ ‘Kardu pana-ka thelput pantet mu mere ngarra barikerdek nukun,’ murrinh pumananu.

³¹ “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Ku pule ngala wunku kardu tharrngini-ka mere kunkuwarra kunu ki kuyethukneme pangu kardu ngarra pule ngala numi wunku kardu wurnangat thathpirr-ya. Mu marra-re warra ngadha-ka mukmuk da warra ngadha bengkarnirn kuntiwi i thanguku numa kardu nukunu-yu puyethuknuneme-yu kardu ngarra nugarn ngamere-yu i kardu ngarra nukunu-ka lurruth-ka ngala puyethuknuneme-yu. ³² Mu kardu nhini ngatha the mabath ku pule numi i kardu ngarra nukunu punnunmirrnu nhini-ka kardu warda purdunthuknu kardu ngarra pule ngalanhini-nu kardu warda ngatha murrinh pekpek i watmam penuneme.

³³ “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Mange nginipunh nhini mani-ya nanki-ka nubengayengkarnirnnu warra ngadha kardu ngarra pulangay ngay ngatha nurunganu-yu i nangilerrnu-yu. Kardu pulangay ngay nurunga-ka nhini nanki-ka kumparra warra nubungipak mu kalekale i yileyile i nanhthi purrkpurrk-ka tiduk-wa nhini-yu.”

³⁴ Bere Jesus-ka mampirra deyida, “Nga. Nanhthi salk-ka patha nawa ku ngen nukun-yu? Mu nga. Nanhthi salk murntak manangka thithimarnti-ka nhini-ka wiye da matha nhini-yu i mere da matha nanhthi salk patha deyida nhini-yu. ³⁵ Nanhthi-ka wiye da matha nhini-yu i nunnuku warda nanhthi nhini-yu. Kardu nangkal ngatha

murrinh kanhi mangimarta-ka kardu nhini-ka murrinh-ka mabath warda nhini-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

15

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Ku Thip Ngarra Ku Kanawarrk

Matthew 18.12-14

¹ Bere kardu terert deyida puyemnawerr ngarra Jesus murrinh thathpi nukunu pubinayepupnu. Bere ngarra kardu terert nhini-ka, ngamere-ka kardu pana-wa ngarra ku mani parrinidhakthuktha purni ngarra kardu thanguku ku Government-nu, i ngamere-ka kardu pana murrinh law kardu Jews pigunu mere marda pumerttha puyi, kardu wiyenpun-ya.

² Bere kardu Pharisees i kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu pud-dininthethiththa purni-ka pubampunkungskardu-warda-neme kardu nhini wunku Jesus-yu i pumemnungkuneme mange peneme, “Ya. Nukunu kardu pangu-ka wurrannupup kardu ngarra wiyenpun i mi wanku kanammurk ngarra kardu nhini-yu, nukunu-ka mere kama kurru mange nhini-yu.”

³ Bere Jesus kathu-ka murrinh wurdampirrayith i mampirra kardu terert, ⁴ “Nga. Kardu nugarn mabath ki ku thip, ku-ka 100-wa, i bere matha wangu ku kirranpe kani. Mu ku thip numi ngatha kaniwarrk-ka ngarra warda kama kardu nugarn nhini-yu? Nukunu nhini-ka kaninpart ku thip ngamere nhini 99-yu ngangka da mi parnu kawekat karni i kunu kirrawinhadhath tharra ku thip numi nhini-nu-yu i ngarra bardurt da mana. ⁵⁻⁶ I nhini nukunu-ka le warda kani i kuymanthi ku thip nhini-yu ngarra lamala nukunu i maberti tharra ngarra da warda wangu. I ngarra nukunu-re kurdiwurl pangu warda wangu ngarra thelput nukunu-nu-ka, nukunu nhini-ka kirrarakay kardu pangu ngatha karni-ya i murrinh kanhi marra, ‘Nga kardu. Ngay-ka bangarnurt warda ku thip pana ngarra kanawarrk-yu. Mu mampa marda ngala warda ngatha le pinungime wunku ngay marra kanhi-yu.’

⁷ “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra. “Nginipunh murrinh nhini mani-ya Yile neki i kardu pana ngarra da Heaven parnam-ka le da thathpirr parninanu ngarra kardu nangkai ngatha kanipart da mange wiye i kariwak kurru da mange ngarra Yile neki nukunu. Yile neki i kardu pana ngarra da Heaven parnam-ka le parnampirra kardu ngarra pathanpun-yu kardu 99-yu, mu kardu pana thathpirr le parninanu-yu ngarra da mange wiye panipartnu i ngarra Yile neki wurdamnawurl-yu.”

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Kardu Palngun Numi Ku Mani Manthak

⁸ Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdampirrayith i mampirra, “Nga. Kardu palngun mabath ki ku mani, ku-ka ngala-wa. Mu ku mani ku numi ngatha mathak ngarra thelput-ka ngarra warda kama kardu palngun nhini-yu? Nigunu nhini-ka thungku lem karibirl i kirrawinhadhath kani ngarra thelput da thipmam binhi-yu inside i kuputh warda thelput-yu i ngarra ku mani bardurt da mana. ⁹ I ngarra nigunu-re ku mani nhini bardurt-ka, nigunu-ka kirrarakay kardu da pangu ngatha karni i murrinh kanhi marra, ‘Nga kardu. Ngay-ka bangarnurt warda ku mani pana ngarra manthak-yu. Mu mampa, marda ngala warda ngatha le pinungime wunku ngay marra kanhi-yu.’

¹⁰ “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra. “Nginipunh murrinh nhini mani-ya kardu pana ngarra kanipart da mange wiye i kurdinawurl ngarra Yile neki, nhini ku angel nukunu Yile neki da kangkarl parnam-ka le thathpirr warda karnina nhini-nu-yu.”

Murrinh Kardu Kigay Wurdamnawurl Ngarra Yile Nukunu

¹¹ Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdampirrayith i mampirra, “Nga. Murrinh kanhi-ka murrinh kardu yileyle i wakai nugarn nukunu perrkenku. ¹² Bere wakai

nukunu numi kardu wakal tinay-ka mamna ngarra yileyile, ‘Yile, nanhthi ku mani kathu thangamut i nanhthi purrkpurrrk wanku i da putek kunungingki nangayerrnu. Nanhthi ngarra nawekurrknu ngamere-ka thangamutnu warda,’ mamna. Bere yileyile-ka nanhthi nukunu mampirrurerryerr warda wakal nukunu perrkenku-yu i damnamut nanhthi purrkpurrrk ngamere wakal kardu tinay nimin.

¹³⁻¹⁴ “Bere nhini thangunu wakal nhini tinay-ka kanamkut nanhthi purrkpurrrk i ku mani nukunu i nungardurr warda. Pangu warda wangu nadha dini da ngathparr da ngamengka-nu. I da ngamengka nhini da mange wiye da matha merithuktha kardi i kura murlak kardigurdugurduktha. I ku mani-re wurdinipidha kardi i bunirikerdektha kardi i bantikerdek da mana.

“Bere nhini thangunu-ka mi-ka mami warda-wa mi dhepdhep-yu pardidha da nhini-yu kardu wurnangat warda ngatha i nukunu deyida wanku kardu medeyi kardidha-yu. ¹⁵ Bere kardu warda nugarn numi wurlk ngarra ku pigipigi damnamut da nhini-yu. I nukunu-ka ku warda dirranpedha kardi mi danirramutmuttha kardi mi ku pigipigi nukunu. ¹⁶ Mu nukunu-ka kardu medeyi da ngatha kardidha i marda merththa wurrini mi ku pigipigi nukunu pulathnu, mu mere nangkal ngadha denamuttha mi dhepdhep nukunu-nu-yu.

¹⁷ “Bere nhini thangunu-ka kardu warda pamkathip. I memnu, ‘Ngay-ka kardu pelpith wiye-wa ngardidha, mu kardu ngarra yile ngay nukunu wurlk parnamna-ka mi dhepdhep ngala da matha parnammurrrk pangu-yu. Mu ngay-ka kanhi da medeyi nganam-yu i ngunganpirntay nganam ngala da matha. ¹⁸ Mu bere ngurdinawurlnu pangu deyida ngarra yile ngay i murrinh kanhi mananu, “Yile, ngay-ka da mange wiye da matha merithuktha ngardi. Ngay-ka mamnhimardaraki ngarra nhinhi-nu-yu i Yile neki deyida wanku mammardaraki. ¹⁹ Ngay-ka da mange wiye da matha ngardidha nhini-ka mere deyida wakal nhinhi nganimpa nukun. Mu ngay-ka wurlk da matha mampanu ngurru mange nginipunh kardu ngamere ngarra nhinhi wurlk pumampa pumpan.” Murrinh-ka murrinh nhini-wa mananu-yu ngarra yile ngay-nu-yu,’ memnu nukunu-yu.

²⁰ “Bere nukunu nhini-ka dempirnturt nungardurr warda da ngarra nhini thangunu-yu i nanadha dini pangu warda wangu ngarra Yile nukunu-nu. Bere da ngathparr kathu nathiptha dini pangu kathu yileyile-ka bamkardu i mam, ‘Wakal ngay da matha pangu kathu kununganthip kem-yu.’ I damnamardathin warda wangu yileyile-yu i nanawinhararttha wangu bangammardabi i mangarnta panthamayirrikat i danthamurrudhung.

²¹ “Bere wakal kathu-ka mamna, ‘Yile, ngay-ka kardu wiye da matha ngardidha,’ mamna. ‘Ngay-ka mammardaraki ngarra Yile neki-yu i nhinhi deyida wanku mamnhimardaraki. Ngay-ka kardu yidiwe warda i mere nukun deyida wakal nhinhi nganimpa nukun,’ mamna.

²² “Bere yileyile kathu-ka mampirra pangu warda wangu ngarra kardu wurlk pumenadha purni, ‘Ya. Nanhthi kaligu patha da matha kathu i buyrdurdinu nukunu kanhi, i nanhthi ring mange nukunu i me put wanku, wunkarra-re-nu kathu. ²³ I ku puliki pelenangka patha nubatnu i nubanhengkabunemenu. Nekineme-ka le warda paninuneme. ²⁴ Wakal ngay kanhi-ka kanamngipart kardu mangini ku yibimpup mani-wa kardidha-yu. Mu marra kanhi kard-ka wurdamngawurl i birnu deyida dim. Nukunu wakal kanhi-ka kanawarrk-wa mu marra kanhi kard-ka bangarnurt warda-wa.’

“Bere nhini thangunu-ka mi warda pardimurrrktha mi dhepdhep ngala da matha i ku wanku pardimurrrktha i le da matha pardidha.

²⁵ “Bere ngathan nukunu kardu kumparra nimin-ka pangu da ngatha da ngathparr tharrngini wurlk medha kardi da nhini-re-yu. Mu ngarra nukunu-re wurdawurl wurlk thangunu kathu marntikerdek-ka wurrinidha kathu ngarra thelput manta

warda-ka i binthepup. ‘Thangku kanhi-yu kemkarrkmarda kanhi-yu i nanhthi wunku thamarl karnarntel-yu i nanhthi purrkpurrrk karnampurrrkpurrrk-yu?’ Memnu. ²⁶ I bere nukunu kardu numi wurrannakay i mamna, ‘Ya. Thangku pana-yu?’ Mamna. ²⁷ ‘Ya. Ngathan nhinhi-ka marra kanhi wurdawurl,’ mamna. ‘I mi warda dhepdhep ngala kanhi ngarnammurrrk i le ngarnamna. Yile nhinhi-ka ku puliki pelenangka patha panmat nhini nukunu-ka wurdamnawurl warda nhini-yu.’

²⁸ “Mu nukunu kathu-ka ngathan ngala nhini-ka marda ngarra nukunu-ka ningam-mardakat da matha i mere kanirdidha mi-nu-yu, wurda. Bere yileyile kathu-ka wurrininadha i mamna, ‘Ya. Thanirdi kathu-ya. Kagu thanirdi kathu,’ mamna.

²⁹ Mu nukunu wikal ngala nhini kathu-ka mamna, ‘Yile, ngay-ka wurllk ngala da matha mempadha ngardi da pirdithme nimin-ya i murrinh mempabaththa ngardi nhinhi-yu. Mu nhinhi-ka mere ngadha thangku thengamuttha ku nenigut kama-ya ku dhepdhep-nu ngarra pulangay ngay ngulleththaneme,’ mamna. ³⁰ I ngana deyida mamna, ‘Mu nga. Wikal nhinhi pana-ka wurdinipidha kardi ku mani nhinhi-yu ngarra kardu palngun wiyenpun kardirrittha. Mu marra kanhi-ka wurdampawurl warda nukunu pangu-yu i nhinhi thannabat-ka ku puliki ku pelenangka patha pana warda thannabat-yu i narnammurrrk pana warda.’

³¹ “Mu yileyile kathu-ka mamna, ‘Nga. Nhinhi-ka kanhi da matha thanam ngarra ngay. Nanhthi purrkpurrrk terert kanhi warda ngatha nanhthi ngarra ngay-ka nanhthi nhinhi deyida wanku nhini-yu,’ mamna. ³² ‘Mu kanhi ngathan nhinhi-ka nginipunh ku yibimpup mani-wa kardidha-yu, mu kardu-ka birnu-wa kanam marra kanhi-yu. Nukunu-ka kardu nginipunh kanawarrk mani-wa, mu nukunu-ka wurdawurl deyida. Mu mampa-ya kardu le warda paningime mi panimurrrkngime,’ mamna yileyile kathu-yu.”

16

Murrinh Ngarra Kardu Nugarn Mukmuk Ngala Mebaththa Dini Ku Ngarra Mani-nu-yu

¹ Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdampirruyithneme ngarra pulangay nukunu. I mampirruneme, “Nga. Kardu pule ngala kanthingkadruktha dini nanhthi purrkpurrrk terert nimin-ya i ku mani terert wanku. Bere nukunu nhini-ka kardu nugarn numi banpak i dirranapedha kardi nanhthi ngarra purrkpurrrk nukunu i ku mani. Mu bere, da nakurl-te kardu ngamere kathu punninadha pangu ngarra kardu pule ngala nhini i parnamnatharrmu, ‘Ya pule. Kardu nugarn pana ngarra nanhthi nhinhi dirranpape kanam nganaka, nukunu-ka ku mani nhinhi wurdanpi wurran.’

² “Bere kardu pule ngala nhini-ka dimnakay warda nukunu kardu nugarn nhini-yu i murrinh mamna, ‘Ya. Kardu-ka pumamnga nhinhi-ka mere thatpirr thirrangape thani nanhthi purrkpurrrk ngay-yu i ku mani ngay i thurdannganthapi thanam nanhthi-yu. I nhini-ka murrinh thangarililnu ngarra nanhthi peypa thangku numa warda nanhthi namgabath thim marra kanhi-yu i thangku numa ku mani-yu. I nhini ngay-ka the warda thatpirr mabathnu thangku numa nanhthi-yu danngantharikerdek-yu. I nhini thanguu murrinh peypa nhini tharililnu tharikerdeknu-ka nhini wurllk ngarra ngay-ka thanipartnu warda nhini-yu.’

³ “Bere kardu nhini-ka memnu mange nukunu ngatha, ‘Ya. Ku pule ngay-ka purdungikunu ngarra wurllk kanhi-yu. I ngarra warda ngamanu ngay nhini-yu? Ngay-ka wurllk ngarra mi kadin mere nganirutuy nukun nhini ngay-ka kardu mere lurruth ngala nhini-yu. I ngay-ka mere ngarra nganirrakayku ku mani ngarra kardu-yu nhini ngay-ka kardu yidiwe-ngiwe-wa nhini-yu. ⁴ Ba yu berengunh,’ memnu. ‘Ngay-ka the warda nganthin mange ngamanu-yu. Ngay-ka mankuripulangaynemenu

wunku kardu pana-ya ngarra nanhthi pumammarart pumpan i mere da ngatha puddunangkalaththaneme-ya ngarra ku pule ngay-yu. I da ngarra wurlk kanhi ngay-re marikerdeknu-ka nhini-ka kardu nhini warda pumangirnarnanu warda parni nhini-yu.'

⁵ "Bere nukunu kardu nhini-ka dinirrakaykaydha warda numi numi kardu pana ngarra ku mani i mi dhepdhep mere da ngatha puddunangkalaththa ngarra ku pule ngala nhini-yu. I dantharrpu kardu numi-yu, i mamna, 'Ya. Thangku numa da ngatha nanhthi thurdunangkalathnu-yu ku pule pana-nu-yu?' ⁶ I kardu nugarn nhini kathu-ka mamna, 'Ngay ngurdunangkalathnu-ka nanhthi olive oil terert, nanhthi-ka 100 drums-wa.' Mu nukunu nhini kathu-ka mamna, 'Nga. Nanhthi peypa wunku murrinh nhinhi-ka kanhi-wa. Nayerrarrnu nanhthi 100 drums-yu i nanhthi 50 drums warda dupaknu.'

⁷ "I kardu numi deyida kathu dimnakay, i mamna, 'Thangku numa da ngatha nanhthi thurdunangkalathnu-yu ngarra ku pule pangu-nu-yu?' I kardu nugarn nhini kathu-ka mamna, 'Ngay ngurdunangkalathnu-ka mi wheat terert mi-ka 100 bags-wa.' Mu kardu nugarn nhini kathu-ka mamna, 'Nga. Nanhthi peypa wunku murrinh nhinhi-ka kanhi-wa. Nayerrarrnu mi 100 bags i dupaknu warda mi 80 bags.' I mange nginipunh nhini mani-wa merrudhaneme wurrini kardu ngarra terert-yu i le warda dampirrumutneme nhini-yu i mampunkupulangayneme.

⁸ "Bere ku pule ngala nhini pamnayepup mange ngarra nukunu nhini medha kardi. I dimnakay warda kardu nhini-yu, i murrinh mamna, 'Ya. Nhinhi-ka kardu mukmuk patha-ya. Nhinhi-ka nampunkuripulangayneme ngarra kardu i nhini-ka kardu warda pumanhirnarnanemenu da nakurl-te-nu-ya, nawa?' "

Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme ngarra kardu nhini-yu, "Nga. Kardu pana ngarra mere kariwak kuru da mange ngarra Yile neki nukunu-ka kardu mukmuk ngala-wunpe ngarra ku mani i nanhthi purrkpurrk nukun-yu, i kardu pirripunpewal kardu ngarra Yile neki nukun wangu.

⁹ "I nga," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Nankuneme deyida-ka kardu numanku-manpinemenu i numankuripulangaynemenu ngarra ku mani nankuneme-re-yu. I ku mani narrumutmutnemenu nuru kardu ngarra mananhthi-wunka da ngarra putek ngala kanhi parnam. I da nakurlnu-re ngarra nuyuwuwupnemenu-re-ka, nhini Yile neki-ka le paninarrunemenu da mange patha nhini thanguu numerrudhaneme nardi-yu, i nukunu-ka panankumardawithnemenu da ngarra nukunu wangu dim. ¹⁰ I kardu nangkal ngatha pirrapenu ngatha thatpirr purru nanhthi mani kunungingi i nanhthi purrkpurrk i mere kurrudarrarart-ka, nhini nukunu-ka ku mani ngala deyida wanku pirrapenu purru nhini-yu. Mu ku mani i nanhthi purrkpurrk mere thatpirr kirrapenu ngatha-ka i kurrudarrarart-ka, nhini nukunu-ka mere ngarra kirrapenu nukun kurru ku mani ngala-yu. ¹¹ I nankuneme mere ngatha nirapeneme ku mani thatpirr-ka i nanhthi purrkpurrk ngarra da putek kanhi-ka, i nhini da nakurlnu Yile neki-ka mere warda kurdunarruyemit-nukun-neme nanhthi purrkpurrk patha patha-yu ngarra da nukunu wangu-yu. ¹² Yile neki-ka nanhthi wurnangat warda ngatha dannarramutmut wurrin, mu mere ngatha nirape thatpirr nuru nanhthi nhini-ka, nhini nukunu-ka mere kannarramut nukun nanhthi patha patha nanhthi ngarra numabathnu nuru-yu da nakurl-te-yu.

¹³ "Mu nga. Mere nangkal ngadha murrinh birruepupnintha i murrinh marrubathnintha ku pule ngala ngala perrkenku-nu-yu, wurda. Mu nukunu-ka ku pule ngala numi da matha murrinh manabath-yu le kanina i mere ngarra murrinh manabath ku pule ngala numi-yu i mere le kanina nukunu-yu. I nga. Mange nginipunh nhini mani-ka Yile neki i ku mani-ka mere kinintha nukun ku pule ngala nanki-nu-yu, wurda-wa nhini-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

*Jesus Murrinh Wurdampirrayith Ngarra Kardu Pharisees
Matthew 11.12-13; 5.31-32; Mark 10.11-12*

¹⁴ Bere kardu Pharisees pana ngarra ku mani marda pumerttha punni-ka murrinh thathpi pubimnayepup ngarra Jesus-yu i pangankampa warda ngarra nukunu-yu.

¹⁵ Mu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu Pharisees nhini-yu, “Nga. Nanki-ka kardu bere matha wangu numentart numpan kardu patha i nginipunh nhini mani kardu pubamnankardu pumpan-yu. Mu Yile neki-ka the-wa mamnankumabathneme ngarra marda nankuneme-yu. Kardu-ka parramnankuriparl neme parnamka mu Yile neki-ka mere marda manankumartneme mange ngarra nankuneme wangu-yu.

¹⁶ “Da murntak warra nukunu Moses-ka darntilil murrinh law Yile neki nukunu kardu-nu. I nhini thanguu kardu nugarn ngamere-ka ku prophet-ya murrinh thathpi Yile neki puddanarrayiththa punni i ngarra John the Baptist da mana pangarntuy. I ngarra da nhini thanguu kathu-ka ngay-ka murrinh thelerrdhe patha nganintheleerrdha ngurrini da mange Yile neki nukunu-yu i murrinh nukunu ngatha ku Pule ngala thathpirr i dirrangapunpe wurran kardu ngarra nukunu-yu. I kardu wurnangat nimir-ya puddanthadhappumpun ngala da matha da mange ngarra nukunu wangu pariwaknu puru-yu. ¹⁷ Mu murrinh law murntak pana ngarra Moses darntilil-ka murrinh lurruth ngala da ngatha yibim i mere ngarra kiyerrarr nhini-yu, wurda. Nhini-ka bere ngatha pirrana ngarra da putek i pilinh kanhi panirikerdeknu.

¹⁸ “I nga. Kardu nugarn ngatha kanipart kurdurinum i ngarra palngun nukunu i palngun numi kathu mabert i bemnginthalet-ka nhini nukunu-ka da mange wiye-wa mam nhini-yu. I kardu nugarn numi deyida kathu mabert kardu palngun nhini kardu nugarn ngarra marra-re bemnginthalet-ka nhini nukunu deyida wanku da mange wiye mam-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Murrinh Ngarra Nukunu Lazarus i Kardu Pana Ngarra Ku Mani Ngala Kanthidha Dini

¹⁹⁻²¹ Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirra, “Nga kardu. Murrinh kanhi ngurdinarrayithnu-ka kardu nugarn perrkenku. Kardu numi-ka ku mani ngala i nanhthi purrkpurrk terert kanthidha dini, i kardu numi-ka kardu mananhthingka. I kardu mananhthingka nhini murrinh nukunu-ka nan-wa Lazarus.

“Bere kardu pana ku mani terert kanthidha dini-ka nanhthi kaligu patha da matha banardurididha kardi i mi dhepdhep terert da matha kardimurrktha. Mu nukunu kardu numi nhini Lazarus-ka mi mami kardidha i nukunu-ka nanhthi lirrwi terert mebaththa wurrini i ku were parranigudhugudhuktha pardi. Bere nukunu Lazarus-ka kardu bere matha kardingurrkurrktha outside ngarra thelput nukunu kardu nhini ngarra mi terert kardimurrktha i mi-nu marda merttha kardi mi ngarra daniritmuttha kardi.

²² “Bere da nakurl-te warda nukunu Lazarus-ka yibimpup warda i ku angel-ka panthinmardawith ku ngepan nukunu-yu ngarra da kangkarl wangu i kanamngurruwup ngarra ngalantharr nan-ya Abraham. I kardu nugarn nhini deyida ngarra mi dhepdhep terert kanthidha dini-ka yibimpup deyida nhini-yu i pubangammirr.

²³ I ngepan nukunu-ka nadha dini pangu da wangu ngarra da thungku ngala dim da nan-ya Hades i pangu da kardidha wunku nanhthi yidingurr ngala danilututtha kardi. Bere nhini thanguu nukunu-ka kangkarl mamka warda-wa i bamkardu Abraham da ngathparr nimir dinidha-ya i wunku Lazarus dinininthadha pangu-yu.

²⁴ “Bere dimnakay warda i mamna, ‘Yile Abraham, kanhimardathin kathu ngadha ngay-nu. I thurduthuk Lazarus mange purdimakulknu ngarra kura i thurdun-gathuknu ngarra nanhthi themen ngay mangidhanmethapnu pangidhanmeburru. Ngay-ka ngarra thungku ngala kanhi nganam wunku nanhthi yidingurr ngala da matha damngilutut kanam,’ mamna.

²⁵ “Mu nukunu Abraham kathu-ka mamna, ‘Ya. Nhinhi-ka the-wa nammath ngarra birnu-re thardidha-ka nhinhi-ka da patha da matha pirrimpadha, mu nukunu kanhi Lazarus-ka da wiye da matha kardinadha-yu. Mu marra kanhi Lazarus-ka ngarra ngay warda ngemnintha ngarra da patha kanhi i le warda dim. Mu nhinhi-ka ngarra da wiye warda thanam ngarra da thungku ngala wunku nanhthi yidingurr ngala damnhilutut kanam. ²⁶ I nga murrinh numi-yu. Da ngarra kanhi thubemkarduneme thim-ka da marda nganangurr da pewerti-rdi weyida da palarrngkarda dim-ya, i nhini nganki-ka mere ngarra nguru ngarra nhinhi thim-yu i nanki kathu mere ngarra nuru kanhi ngarra ngankunintha nganamnintha.’

²⁷ “Mu nukunu kardu nhini kathu-ka mamna, ‘Yile Abraham, ngay-ka nganhidhar-punu thurduthuknu Lazarus da ngarra putek ngala pangu ngarra thelput yile ngay nukunu, ²⁸ i murrinh manmardawerrnu kardu ngathan ngay 5 pangu karnam-yu i marranu murrinh kanhi, mere nukun nuru da wiye kanhi ngarra ngay kamngilutut kanam-yu, mu narnipart-da-nu-matha da mange wiye-yu i da mange ngarra Yile neki nukunu warda nariwaknu nuru.’

²⁹ “Mu Abraham kathu mamna, ‘Ya. Ngathan nhinhi-ka murrinh panthin wardarra pumpun murrinh ngarra Moses thangunyu-ya i murrinh ngarra ku prophet thangunyu i murrinh nhini da matha pubiyepupnu puru-yu i pumanmardawerrnu puru-yu.’

³⁰ “Mu kardu nhini kathu-ka mamna, ‘Awu, wurda-wa nhini-yu, yile Abraham. Kardu mere nukun kubirrayepup murrinh nhini-yu. Mu kardu numi ngatha kurdinkabirl ku ngarra putek thangunyu i kunurra ki pangu ngarra da pigunu, nhini-ka murrinh-ka pubinayepup da matha nhini-yu i parnipartnu warda da mange wiye nhini-yu i da mange ngarra Yile neki nukunu warda pariwaknu puru nhini-yu.’

³¹ “Mu Abraham kathu-ka mamna, ‘Mu nga. Kardu mere ngatha pubiyepupnu murrinh ngarra Moses thangunyu i murrinh ngarra ku prophet thangunyu, nhini pigunu-ka mere warda nangkai murrinh thathpi nhini pubinayepupnu kardu pana ngatha ngarra purdinkabirl-deyida-nu-yu, wurda da matha.’” Nhini-wa murrinh-yu Jesus wurdampirrayith.

17

Murrinh Thathipirr Numanabathnu Ngarra Yile Neki

Matthew 18.6-7,21,22; Mark 9.42

¹ Bere nhini thangunyu Jesus-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu-ka bere matha wangu pananngurradhathnu puru i pumanantullulnu puru nanki-yu da ngarra mange wiye-nu niyemanu nuru. Mu da-ka wiye da thathipirr pirranu kardu nhini-nu ngarra mange pumanarranu-yu. ² Mu nga. Da-ka patha-wa kardu nhini-nu-yu kumadhamadharrk-yu nanhthi palyirr ngala yitthit-ya ngarra thamarl nukunu i kunnuku pangu mani wangu i kayiwik ngarra kura lalingkin. I nhini nukunu-ka mere mani warda kuynardarripup da ngarra wiye wangu-yu nhini kardu ngarra ngay-yu. ³ Mu nga peneme. Thawath wangu mange nirabathneme kardu nginipunh nhini-nu mani-yu.”

Bere Jesus-ka mampirruneme deyida ngarra pulangay nukunu kardu pana ngarra murrinh thathpi nukunu pumanabaththaneme punne. “Nga peneme,” mampirruneme. “Da mange wiye ngatha numenungkuneme mange nankuneme-ka nhini-ka murrinh thununamardawal da matha nhini-yu. I nukunu kardu nhini kamardathin ngatha-ka da mange wiye nhini thangunyu mam-ka nhini-ka nuyunungkuyekumneme da matha nhini-yu. ⁴ Nukunu nhini-ka da mange wiye terert kama manarruneme kani da nginipunh 7 mani-ya da ngunga numi ngatha-ya. I nhini da mange 7 ngatha kamardathin ki-ka nhini nankuneme-ka nuyunayekum-warda-neme nhini-yu.”

⁵ Bere pulangay nukunu Jesus-ka pumamnaneme, “Pule, bere matha wangu nangankumanpineme thani murrinh thathipirr ngumampabathnuneme ngarne.”

⁶ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nankuneme ngatha murrinh thathipirr numangabathneme murrinh kunungingki ngatha nhini nankuneme-ka niyemana-mani warda-neme ngarra thay ngala kanhi karrim-yu, ‘Nanhthi thay thunginulart mange nhinhi i thununuku mange nhinhi pangu wangu ngarra kura lalingkin.’ I nhini nanhthi thay nhini-ka murrinh warda manarrubathneme nhini-yu.

⁷ “I nga peneme.” Jesus kathu-yu mampirruneme deyida. “Kardu numi kama wurlk manarruneme kurru ngarra mi kadin i ku thip ngatha-ka, bere ngarra wurlk-te marikerdek nukunu-ka ngarra thelput kanirdi i mere ngarra ngadha numananeme, ‘Kagu, thaniwup kanhi i mi ngadha thanimurrknu.’” ⁸ Awu wurda, mere ngadha numananeme murrinh nhini-yu, mu murrinh-ka kanhi-wa numananeme-yu, ‘Mi dhepdhep ngankuneme nangarruwathawathanemenu i nangarrubathnuneme thurru i kanhi da. I ngarra ngankuneme mi ngarikerdeknu-ka nhini-ka nhinhi warda thanimurrknu nhini-yu.’” ⁹ Nhini-wa da mange thathipirr yibim-yu. I nukunu-ka bere matha wangu murrinh manarrubathnuneme purru-yu mu nankuneme-ka mere ngarra nariparluneme nhini-yu. ¹⁰ I nankuneme-ka mange kardu nginipunh wurlk nhini mani medha kardi i murrinh thathipi ngay numangabathnuneme nuru. Nhini-wa da mange thathipirr yibim-yu i ngay-ka mere warda bere ngatha wangu nganankuriparl-nukun-neme ngani nhini-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Jesus Kardu Matharr Leprosy Mampunkuwathaneme Patha

¹¹ Bere Jesus i pulangay nukunu-ka kardu da Jerusalem-nu warda wangu pur-nelilidhaneme. Bere da ngarra nan Samaria i Kelili-ya marda nganangurr nhini-wa pardilidhaneme-yu. ¹² I da ngarra manta mana warda parraniruydhaneme da ngarra town kunungingki nhini-ka kardu nugarn 10 pardengkadhukthaneme da ngathparr kathu. Kardu nhini-ka matharr leprosy pumbaththaneme parde. ¹³ Bere peneme nhini-ka pardenakaykaydhaneme ngarra Jesus-nu, “Pule Jesus,” pumamnaneme. “Kardu panhimardathinnu ngadha ngankuneme-nu.”

¹⁴ Bere Jesus-ka bampunkungkarduneme i mampirruneme, “Nga. Nanane-menu pangu wangu ngarra ku yilarn i nanhthi nginipunh ngarra nankuneme banankungkardunemenu pi. I murrinh warda manarrunemenu, ‘Yu berengunh, nankuneme-ka darripi tarangka warda, manangka matharr.’”

Bere kardu nhini-ka pangu warda wangu purnenadhaneme. I ngarra purnelilidhaneme-re-ka nhini peneme-ka manangka matharr warda purnedhaneme nhini-yu. ¹⁵ Bere ngarra kardu numi-re bemnungkardu nanhthi matharr nhini-ka mananhthi warda, nhini-ka wurdamnawurl ngarra Jesus deyida i daniriparlidha tharra ngarra Yile neki wangu. ¹⁶ I bamnabat i dempinhimardardum kumparra warra ngarra Jesus, i mamna, “Pule, nhinhi-ka pathanhi kardu namngiwatha manangka matharr warda ngay-yu.” Mamna. Nukunu kardu nhini-ka da nan thangunu kathu-wa Samaria.

¹⁷ Bere Jesus-ka mampirrubirluneme i murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Thangku numa kardu matharr mananhthi warda-yu, kardu-ka 10 nawa? Mu ngarra kardu 9 ngamere-yu?” Mampirruneme. ¹⁸ “Mu nukunu kanhi da Samaria thangunu kathu kanhi da matha kardu ngamengka thangunu-ya wurdamngawurl ngarra ngay-yu, i darntiparl ngarra Yile neki.”

¹⁹ Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu nugarn nhini-yu, “Nga. Nhinhi-ka kardu manangka matharr warda thibim pana-yu, nhini-ka murrinh thathipirr namngabath mamnhiwatha manangka matharr warda-yu. Mampa thewirnturt warda i thununu warda thi pangu warda wangu,” mamna Jesus kathu-yu.

*Jesus Wurdampunthethith Yile Neki Ku Pule Ngala Thathpirr Pinu
Matthew 24.23-28,37-41*

²⁰ Bere nhini thangunu-ka kardu Pharisees pumamna ngarra Jesus, “Ya pule. Minthire-wa Yile neki ku Pule ngala thathpirr pinhenemenu-yu i pirran-hipenuneme pi-yu?” Parramkadharrpuneme. Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ya. Nankuneme-ka mere ngarra nukun nubangkardunemenu ngarra kamarl nankuneme-re-yu Yile neki pinu thathpirr ku Pule ngala-yu, wurda mange mere nhini nukun-ya. ²¹ I kardu-ka mere kiyema nukun, ‘Ya, nubangkardu nga. I nubangkardu pangu wangu.’ Wurda, mere ngarra nukun nubangkardunemenu mange nginipunh nhini mani-yu, wurda. Mu nga,” mampirruneme. “Yile neki-ka kardu ngamere wardarra ku Pule ngala dimpirra ngarra kardu-yu.”

²² Bere Jesus kathu-ka mampirru-warda-neme ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme. Da nakurlnu nankuneme-ka marda numangertnuneme-ka nubangingkardunemenu ngay kardu darrikardu nanki thathpirr ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu. Mu nankuneme-ka mere nubangingkardu-nukun-neme ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu. ²³ I kardu-ka pumanarrunemenu, ‘Nga. Nubangkarduneme nukunu-ka dhi-wa karrim. Nga. Nubangkarduneme nukunu-ka kanhi karrim.’ Mu mere nubirruyepup-nukun-neme murrinh nhini-yu.

²⁴ “Mu nankuneme-ka the-wa thathpirr numabathnemenu ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu. Nga. Nginipunh thu malarntath mani dimmamath nganaka i damkayip da terert warda ngatha, mange nginipunh nhini da mani ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu. ²⁵ Mu da marra-re warra ngadha-ka kardu parnambirnu kanhi ngadha pangamutnu nanhthi yidingurr ngala pangilututnu i nhini-ka mere warda marda pumangertnu ngay-yu.

²⁶⁻²⁷ “Nga. Da murntak warra nganaka ngarra nukunu Noah tharntu ngala bangarnerde. Nukunu Noah-ka murrinh merradha kardi da mange wiye parnipartnu i puddinawurlnu ngarra Yile neki. Mu kardu-ka murrinh-ka mere pubinayepuptha mu bere matha wangu mi pardimurrktha kura pardigurdugurduktha i bere ngatha wangu kardu nugarn i palngun pubanamardurdidha punni i ngarra Noah da mana parnamkardingime ngarra tharntu wunku kardu darrikardu nukunu. I nhini thangunu-ka kura ngala warda kanamyel kura ngala nimin-ya wurrinidha i kardu-ka dampunthiwik warda. Mange nginipunh nhini mani kardu pumedha pardi da ngarra nhini-re-ya. Mu kardu-ka mange-ka piyema-deyida-nu parni da nakurlnu ngarra ngay-re ngurdiwurlnu kathu-yu.

²⁸ “I ngana deyida kardu nan Lot nganaka. Da murntak nhini-re-ka kardu-ka mi pardimurrktha i kura pardigurdugurduktha i nanhthi peyim pumedha pardi i nanhthi thelim pumedha pardi i mi kamarl pubebirrdha pardi i thelput puberderdedha punni da nhini nan-ya Sodom. ²⁹ Mu ngarra nukunu-re Lot i kardu darrikardu nukunu da punnungamkardurrngime da Sodom thangunu-ka Yile neki-ka wurdanthuk thungku ngala da matha kangkarl thangunu kathu i panpunthuk da matha kardu wiyenpun pangu-yu, kardu nhini ngarra Yile neki mere marda pumerttha puyi-yu. ³⁰ Mange nginipunh nhini mani-yu kardu-ka nakurlnu piyemanu puru ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.

³¹ “I nga. Da ngarra nhini-re-ka kardu ngatha pinu ngarra thelput welpen da kangkarl kathu nukunu-ka mere ngarra nukun kanirdi nanhthi purrkpurk padhakthuk nukun. I ngana deyida kardu ngatha panirurtuynu ngarra mi kadin nukunu-ka mere ngarra nukun purdiwurlnu ngarra thelput nanhthi purrkpurk nukunu panikutnu. ³² I the mana nanthinkaneme palngun nukunu Lot. Nigunu-ka memmiri da ngarra nhini parnamkapart-kathu-ngime-yu i parnte warda yibimpup. ³³ Kardu nangkal ngatha marda martnu menuyibirnununu nukunu ngatha-ka nhini-ka

pupup-wa-nu nukunu-yu. Mu nangkai ngatha marda mart da mange ngarra Yile ngay wangu-ka nukunu-ka bere matha wangu birnu paninu.

³⁴ “I nga,” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-ka kardu perrkenku-ka puingthangurrrkurrknu ngurrnguwarl da thipinhi. I Yile ngay-ka pamardawithnu numi kangkarl i numi-ka panipartnu pangu da wangu. ³⁵ I kardu palngun perrkenku-ka mi kamarl pilanginthayerlnu pani. I Yile ngay-ka numi da matha pamardawithnu kangkarl wangu i numi deyida panipartnu pangu da wangu.”

³⁷ Bere pulangay nukunu Jesus kathu-ka pumamnaneme, “Pule, ngarra-wa da mange kanhi pamanu pi-yu?” Mu Jesus kathu-ka mampirruneme murrinh yibimkamnum-ya, “Ngarra ku nginipunh yibimpup kabim-ka nhini-wa da-yu ngarra ku tiwungku puyuwerrnu-yu.”

18

Murrinh Ngarra Ku Judge i Palngun Mekmunurr

¹ Bere Jesus-ka wurdanpunkuyethithneme pulangay nukunu murrinh ngarra Yile neki bere matha wangu puddunayithnuneme puru i mere kunkuwarra dallanuma-mardaneme. ² I mampirruneme murrinh yibimkamnum-ya, “Nga peneme. Da ngarra numi wangu ku judge kardidha. I nukunu-ka mere marda merttha wurri Yile neki i mere murrinh binarrayewuptha wurri kardu-yu.

³ “Bere da ngarra nhini-ka kardu palngun mekmunurr kardidha. Nigunu-ka bere matha wangu kardinawattha ngarra ku judge nhini-yu i menadha kardi ngarra nukunu-yu, ‘Ya pule. Nangimanpinu ngadha kardu pangu-nu nanhthi mengimarithuktha kardi kardu penhimanhamnu i nungawilnu.’ ⁴ Mu ku judge nhini-ka bere matha wangu daningkatmittha kardi da pirdithme da matha. Mu da nakurl-te-wa memnu mange nukunu ku judge-yu, ‘Ngay-ka mere binayewup ngurru murrinh thathpi Yile neki nukunu-yu i kardu deyida wanku mere birrayewup ngurru, ⁵ mu kardu palngun mekmunurr kanhi-wa murrinh damngirdarda kanam-yu nhini ngay-ka mamanpinu warda i mungewilnu nhini-yu. I nhini nigunu-ka mere warda pirrangawatnu i mere warda bungimurrkmurk nukun kirra nhini-yu.’”

⁶ Bere pule Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Ku judge wiye nhini-ka mammanpi i mungamngewil kardu mekmunurr nhini. ⁷ I mange nginipunh nhini mani-ya Yile neki-ka manmanpinu thathpirr purru kardu ngarra nukunu kardu munililnu purru da mange ngarra yuthpan nukunu wangu-yu kardu ngatha bere matha wangu padharrpunu parni nukunu-yu. I mere ngarra nukun mantharmubath manmanpinu-yu, wurda. ⁸ Mu nukunu-ka pirtpirt da matha munililnu purru da ngarra yuthpan nukunu wangu-yu. Mu nga. Ngarra ngay-re kardu darrikardu nanki thathpirr ngurdiwurl-deyida-nu kathu da ngarra putek ngala kanhi-ka, kardu-ka bannurtnu kardu ngarra murrinh Yile ngay da ngatha pumanabathnu puru i parnangerren da-nu ngatha?” Jesus kathu-yu dampunkudharrpuneme.

Murrinh Kardu Pharisees i Kardu Nugarn Ngarra Ku Mani Danidhakthuktha Kardi

⁹ Bere kardu ngamere kathu-ka murrinh kanhi pumedha purni, “Nganki-ka kardu pathanngan-wa i kardu ngamere pana terert pumpan-ka wiyenpun-wa.” I bere Jesus-ka murrinh kanhi warda mampirra ngarra kardu nhini-yu, murrinh yibimkamnum-ya, ¹⁰ “Nga. Kardu perrkenku wurrinininthadha ngarra da church ngala murrinh-nu penangerrenninthanu ngarra Yile neki-nu. Bere kardu numi marda merttha kardi murrinh law kardu Jews pigunu, nukunu-ka kardu Pharisees-wa. I kardu nugarn numi-ka ku mani daninmadhakthuktha wurrini ngarra kardu thangunu kathu ku Government-nu.

¹¹ “Bere kardu Pharisees nhini-ka dempirnturt pirret pangu da i murrinh Yile neki wurdamnayith murrinh mange nukunu ngatha wurdamnuyith. I mamna, ‘Yile, ngay ngamnhiriparl-wa nhini ngay-ka mere kardu nginipunh nugarn ngamere wiye pana mani pamam pumpan. Ngay-ka da mange wiye mere ngama ngurru i mere nganidarrarart i ngay-ka mere nganinbetkut kardu ngarra palngun ngamere-yu. I ngay-ka kardu mere nimin wiye ngani mere kardu nginipunh nugarn pana mani karrim kardu ngarra ku mani danthakthuk wurran ku Government-nu. ¹² Ngay-ka mi nganampirr-wa nganam mi dhepdhep-yu da numi-numingka, nhini-ka ngarra murrinh nhinhi weyida nganampangerren. I ku mani ngay-ka mampayerryerr ngurran ngarra nhinhi,’ mamna kardu Pharisees nhini kathu-yu.

¹³ “Mu kardu nugarn numi pana ngarra ku mani danidhakthuktha kardi ku Government-nu-ka pirridha da pangu kathu ngathparr tharrngini-wa. I nukunu-ka yidiwe pirridha pelpith pepe mewedha pirri. I nukunu kathu-ka mamna ngarra Yile neki wangu-yu, ‘Yile, ngay-ka kardu wiyengi ngala da matha, mu panhimardathinnu ngadha ngay-nu-yu i da mange wiye nangimayerrarrnu,’ mam kardu nhini-yu.” Nhini-wa murrinh-yu ngarra Jesus mampirra.

¹⁴ I bere Jesus kathu-ka mampirra deyida ngarra kardu-yu, “Nga. Kardu nhini nawa kardu yuthpan warda wurrininadha ngarra Yile neki wangu-yu ngarra da thelput nukunu warda wangu wurdawurl, nhini nukunu weyida danidharrpudha wurrini Yile neki da mange wiye mammayerrarr-wa nhini-yu. Mu kardu nugarn numi nhini nganaka, kardu Pharisees-ya, kardu mere yuthpan thathpirr wurrinadha ngarra Yile neki wangu-yu, wurda, kardu memnungala-wa. Mu nga.” Jesus kathu-yu mampirra. “Kardu nangkal ngatha menungala-ka nhini Yile neki-ka kunungingki da matha kardu bupak nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha kunungingki buynupak-ka nhini Yile neki-ka pawirnturtnu ngala da matha.”

Kardu Mamay Pumenbertidha Purni Ngarra Jesus-nu

Matthew 19.13-15; Mark 10.13-16

¹⁵ Bere nhini thanguu kardu-ka pumenbertidha purni kardu mamay i wakal wewunmarda ngarra Jesus-nu, kardu manpedhadhapnu pi i murrinh parradhar-rpunu pi kardu pirranpenu pani ngarra Yile neki-nu wangu.

Mu pulangay ngarra nukunu Jesus pubampunkungkardungime i pumampir-rungime, “Ya peningime. Mere numanberti kathu nuru kardu mamay-yu ngarra nukunu Jesus.” ¹⁶⁻¹⁷ Mu Jesus kathu-ka dinirrakaykaydha kardu mamay purunanu kathu-yu. I mampirru-warda-neme ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme. Mere nubunthap nukun kardu mamay kanhi-yu, mu kardu-ka purunga warda kathu. Mu nga.” Jesus kathu-yu mampirruneme, “Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa. Kardu mamay kanhi-ka le thathpirr parnamnga i murrinh pumamngabath parnam ngarra ngay-nu-yu. I kardu wurnangat warda ngatha murrinh thathpirr pumangabathnu mangini kardu mamay kibimkadhuk kanhi mani-yu, nhini Yile ngay-ka pirranpenu warda pani kardu nhini-yu. Mu nga. Kardu nangkal ngatha mere murrinh pumangabathnu-ka, nhini kardu-ka mere Yile neki nukunu parninu nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Pule Wurrininadha Ngarra Jesus Murrinh-nu

Matthew 19.16-30; Mark 10.17-31

¹⁸ Bere kardu pule ngala kardu Jews-ya murrinh kathu mamna ngarra Jesus, “Pule, nhinhi-ka kardu patha-wa. Mu ngay-ka da-ka ngarra ngamanu ngurru ngarra Yile neki nginu-yu da bere matha wangu-yu?” Dantharrpu.

¹⁹ Bere nukunu Jesus kathu-ka mamna, “Thangku-nu nhinhi namnga-yu ngay-ka kardu patha-yu? Kardu mere nangkal ngadha patha kani-yu, mu Yile neki da matha

patha thathpirr-yu. ²⁰ Nhinhi-ka the mana thanthin Yile neki da murntak warra mam-yu. I murrinh-ka kanhi-wa mam,
 ‘Mere nukun da mange nangerithuk thurru kardu ngarra palngun nugarn karnabuy nukunu-yu.

I kardu-ka mere thu thubat nukun i mere thurdurinum nukun.

I mere darrarart nukun thurru.

I mere tharrayirrarart nukun thurru.

I ngarra kalekale i yileyile dirruyewupnungintha thurru i murrinh narrubath-nungintha thurru.’ ”

²¹ I kardu nhini kathu-ka mamna, “Pule, murrinh nhini-ka kardu mamay-re ngardidha i marra kanhi da mana murrinh bere matha mebaththa ngardi murrinh nhini-yu.” ²² Mu Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Da numi warda thama thurru-yu. Nanhthi purrkpurrrk ngarra nhinhi warda ngatha thelim thamanu i ku mani nhini-ka tharramutmutnu thurru kardu ngarra nanhthi mananhthiwunka. I nhini thangunu-ka da ngarra Yile neki-re thimardawithnu-ka nhini-ka nanhthi patha-ka mere warda thaniyeymanu nhini-yu. I bere mampa, thurru warda i mange nhini thamanu i thurdingawurlnu ngarra ngay deyida kathu i thangirwaknu warda thani ngarra ngay wangu nhini-yu.”

²³ Mu kardu nugarn nhini-ka murrinh nhini-re binthepup-ka nhini-ka danimar-dathintha warda pirri nhini-yu. Nhini-ka nukunu-ka nanhthi purrkpurrrk terert kanthidha dini i mere da matha ngarra thelim midha nhini-yu.

²⁴ Bere Jesus bamkardu-ka kardu danimardathintha pirri i murrinh warda mam, “Nga. Kardu nangkale ngatha nanhthi purrkpurrrk terert mammath wurran-ka nhini-ka da tetemanthay-wa nhini-yu mere ngarra kama pinanu Yile neki ku Pule ngala ngarra kardu nhini-yu. ²⁵ Ku nan ku camel nganaka? Ku-ka da tetemanthay-wa ngarra kanirdi ngarra weyi kamarl ngarra nanhthi nil-yu, nawa? I mange nginipunh nhini mani-ya da-ka tetemanthay nimin-ya kardu ngarra nanhthi terert wanku mammath wurran ngarra pimardawithnu ngarra da Yile neki nukunu wangu-yu,” Jesus kathu-yu mam.

²⁶ Bere kardu ngamere pana ngarra pubimnayepup murrinh Jesus menadha pirri-ka murrinh pumamna warda, “Ya pule, kardu nangkale mani warda Yile neki manthiyibirnu-yu i panmardawithnu da kangkarl-yu ngarra da nukunu-yu?” ²⁷ Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Kardu-ka mere nangkale meyibirnu mange nukunu ngatha-yu, mu Yile ngay da matha mani mayibirnu-yu. Nukunu da matha-ka mange wurnangat da matha kama kurru nhini-yu.”

²⁸ Bere nukunu kathu Peter-ka mamna ngarra Jesus, “Nga. Ngankuneme-ka ngarnamkapart-warda-neme kardu darrikardu ngankuneme i nanhthi thelput i nanhthi terert warda ngatha ngarnamkapartneme nhini weyida ngarra nhinhi warda nganhiriwagnuneme nguru-yu.”

²⁹ “Nga. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrunemenu kanhi-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Kardu nangkale ngatha thelput nukunu panipartnu i palngun nukunu, wagal nukunu i kardu ngathan, kalekale i yileyile i ngarra ngay warda pangiriwaknu purru i murrinh ngarra ngay panthelerrnu purru, ³⁰ nhini Yile ngay-ka panamutmutnu purru thelput terert-ya i kardu darrikardu terert ngarra da putek ngala kanhi ngadha paninu-yu. I da nakurl-te-ka kardu nhini-ka bere matha wangu pinu kangkarl da ngarra Yile ngay wangu dim.”

Jesus Wurdamnuyith Deyida Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Matthew 20.17-19; Mark 10.32-34

³¹ Bere Jesus-ka panpunkuwerrneme kardu pulangay nukunu kardu 12-ya i mampirruneme, “Nga peneme. Nekineme-ka da Jerusalem-nu warda thurranneme.

Da murntak warra-ka kardu pana ngarra parrarntilil murrinh thathpi Yile ngay-ka murrinh pana ngarra kardu piyemanganu puru ngay-yu kardu darrikardu nanki thathpirr-yu. I da pangu-ka da mange nhini da matha piyemanganu puru-yu i parningingkabebenu parni nanhthi thade-re. ³² Kardu-ka parramut ngay-yu kardu ngarra mere Jews. I kardu-ka pangagumugatnu i pungingkalkbelknu parni i pirangikampanu parni. ³³ I nhini thangu-ka thu pumangirdarrirlarlarnu parni thu whip-te. I nhini thangu-ka thu pungibatnu i puddungirinumunu warda nhini-yu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu.”

³⁴ Mu pulangay nukunu Jesus-ka mere pumemartadhaneme ngarra murrinh nhini mampirruneme-yu. Kardu-ka mere the-wa pumemabaththaneme murrinh nhini-yu mu pamamka-mana-wa-neme murrinh yibinkamnum.

Jesus Mampatha Kardu Kamarrama

Matthew 20.29-34; Mark 10.46-52

³⁵ Bere Jesus i pulangay nukunu-ka manta warda purnedhaneme da nan-nu Jericho. Bere da pangu-ka kardu kamarrama dinidha ngarra ngurru ngarra mayern-yu kardu danintharrpudha kardi ku mani-nu panamutmutnu parni mi dhepdhep-nu-yu.

³⁶ Bere nukunu nhini-ka bimpirrayepup Jesus wunku kardu wurnangat wanku pubeyarrardha pardi. I mampirra kardu ngarra ngamere-ya, “Ya. Thangku kardu kumpar kanhi kathu-yu?” ³⁷ I pumamna, “Pana-ka nukunu Jesus kardu Nazareth-mawu wunku kardu wurnangat wanku kumpar pana kathu-yu.”

³⁸ Bere kardu kamarrama nhini-ka dimnakay warda, “Jesus, kardu tharntethbath ngarra King David. Panhingamardathin ngadha i nangimanpinu,” mamna.

³⁹ Mu kardu ngamere ngarra kumparra warra punnidha-ka pumamna, “Ya. Nadhap ngadha. Derrk da matha thi.” Mu nukunu nhini-ka puy deyida wangu dininakaykaydha lurruth da matha i menadha dini, “Ya. Kardu tharntethbath ngarra King David, panhingamardathin ngadha i nangimanpinu.”

⁴⁰ Bere Jesus-ka pirret i mampirra ngarra kardu ngamere, “Nga. Nukunu pana-ka numangaberti kathu.” Bere kardu-ka pumebertidha purni ngarra Jesus-nu warda. I Jesus kathu-ka mamna, ⁴¹ “Thangku-nu? Mange ngarra-wa mampanu?” “Pule,” mamna. “Nangingkawathanu kamarl ngay patha ngurrubirlbirlnu.” ⁴² I Jesus kathu-ka mamna, “Mampa-ya thurrubirlbirl warda. Nhinhika thurrubirlbirlnu warda-ka nhini-ka murrinh ngarra ngay thangu-ka weyida namngabath kamarl pana manhingkawathanu-yu.”

⁴³ Bere kardu kamarrama nhini-ka wurrinibirlbirlidha warda i ngarra Yile neki warda daniriparlidha wurrini i daniriwaktha warda wurrini ngarra Jesus-yu. I kardu wurnangat pana pubamkardu kardu nhini kamarl patha warda kardidha i ngarra Yile neki deyida wanku parraniriparlidha purni.

19

Jesus Wurrinidha Ngarra Thelput Zacchaeus Nukunu

¹ Bere Jesus i kardu wurnangat-ka purnidha da Jericho-nu wangu. I ngarra purnelilidhaneme i parramkaruyneme-ka puy punnalilidhaneme. ² Bere kardu nugarn numi kardidha pangu da i murrinh nukunu-ka nan-wa Zacchaeus. Nukunu-ka ku mani ngala da matha kanthidha kardi, i nukunu deyida kardu pule ngala-wa kardu pana ngarra ku mani pardinmatkuttha ngarra kardu kathu-yu ku mani dininmatkuttha ngarra kardu thangu-ka kathu ku Government ngala ngala-nu.

³ Bere nukunu Zacchaeus-ka marda merttha wurrini Jesus bangkardunu, mu nukunu-ka kardu ngaliweri-wa i mere ngarra bengkardudha nukunu-yu, nhini-ka

kardu wurnangat deyida wanku parraningkawuptha purni ngarra nukunu-nu Jesus-yu. ⁴ Bere nukunu Zacchaeus-ka kumparra warra ngarra kardu nawinhararttha dini i kanala ngarra thay ngala Jesus-nu bangkardunu kardu ngarra bakatnu-yu. ⁵ I bere Jesus-ka pangarntuy warda wurran ngarra thay nhini-yu i kangkarl mamnangka i mamna, “Zacchaeus. Mangini-re thurdithut kathu. Ngay-ka nginu ngadha ngarra da thelput nhinhi marra kanhi-yu.” ⁶ Bere nukunu Zacchaeus-ka wurdanthut pirtpirt da matha i le warda dininadha ngarra Jesus-nu-yu i nungammardale ngarra thelput nukunu.

⁷ Bere kardu wurnangat-ka pubampunkungkardunintha Jesus i Zacchaeus naninthadha dini pangu warda wangu i murrinh puddanangkakduktha pardi i pumenanudha pardi mange pigunu, “Nukunu Jesus-ka mere kurru i mere kinintha ngangka-yu kardu ngarra wiye pangu mani-yu.”

⁸ Bere ngarra thelput nukunu mana-ka, Zacchaeus pirrimmardat kumparra warra ngarra Jesus-yu, i mamna, “Nga pule. Ngay-ka marrayerryerrnu nanhthi i ku mani ngay ngamere ngarra kardu mananhthi parnam. I kardu ngatha ku mani mampunkapdap-ka ngay-ka ku nhini-ka ngurdurrangkalathnu ngurru i ku mani ngamere deyida wanku ngarramutmutnu ngurru.”

⁹ Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Yile ngay-ka da mange wiye manhimayerrarrnu ngarra nhinhi i kardu ngarra darrikardu nhinhi wanku kardu ngarra thelput kanhi narnam-ya i mananthibirnunu warda. Nhinhi-ka kardu tharntethbath ngarra nukunu ngalantharr nhini Abraham. ¹⁰ Ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka kardu-nu ngurrurakaykaynu kardu pana ngarra Yile ngay parnampart-yu i ngurdunkalathnu ngarra nukunu deyida wangu. Kardu nhini-ka kardu nginipunh parnawarrk mani-wa i ngay-ka manthibirnunu kardu nhini-yu.” Jesus kathu-yu mamna.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Ku Mani Ngala-nu

Matthew 25.14-30

¹¹ Bere kardu pana ngarra thelput Zacchaeus nukunu-ka pubininayepuptha pirrini murrinh ngarra thathpi Jesus. I kardu-ka pamam mana-wa Yile neki-ka ku Pule ngala warda thathpirr pirranu ngarra nukunu-re Jesus paruynu ngarra da Jerusalem-yu. Nhini-ka da manta warda Jerusalem Jesus kardidha-yu. ¹² Mu Jesus-ka murrinh wurdampirrayith i mampirra, “Nga. Murrinh kanhi ngurdiyithnu-ka kardu pule ngala nungardurr da ngathparr-nu wangu, i da pangu-ka kardu-ka pubanpak kardu pule ngala thathpirr. I bere nhini thangunu nukunu wurdawurl deyida.

¹³ “Bere da ngarra manta warda punurdurrnu-ka nukunu-ka pirrimpirrukayneme kardu nugarn 10 ngarra wurlk pumenadhaneme parde i danirrumutmutthaneme ku \$200. I mampirruneme, ‘Nga. Ku mani kanhi nekutkutneme i nanhthi peyim i thelim niyemanuneme nuru i puy nubangangkardurdununeme nuru ku mani ngala ngay-nu ngarra ngay-re nganirdumnu-yu da numi wangu-yu,’ mampirruneme. ¹⁴ Mu kardu wurnangat da ngarra nhini-ka mere marda pumerttha puyi kardu pule ngala nhini-yu nhini-ka kardu ngamere deyida puddanpunthuk da ngarra nhini-nu-yu kardu pumerradha punni, ‘Mere nubupak nukun ku pule ngala kingarra nukun kardu ngarra nganki kardu kem kanhi-yu.’ ¹⁵ Mu kardu-ka pubanpak ku pule thathpirr ngala dinidha-yu i nhini nukunu-ka wurdawurl da ngarra nukunu deyida wangu.

“Bere nukunu-ka dimpirrukay-deyida-neme kardu 10 nhini-yu ngarra ku mani danirrumutmutthaneme dini-yu ku the mabathnu mani ngarra ku mani pumedhaneme parde. ¹⁶ Bere kardu marra-re-ka mamna, ‘Pule, ngay ku mani bangampangkardurdu-ka ku \$200 thangunu-ka ku mani ngala, ngay mammath ngem-ka ku \$2,000-yu.’ ¹⁷ I ku pule ngala nhini kathu-ka mamna, ‘Nhini-ka patha-wa nhini-yu. Nhinhi-ka wurlk patha da matha thardingadha nhini-yu. Nhinhi

dangamngangkardurdu-ka ku mani ngala da matha ngarra ku mani kunungingki thanguunu-yu. Nhini ngay-ka bunhipaknu ku pule ngala thirranu ngarra da town 10-ya.'

¹⁸ "Bere kardu numi warda kathu wurrininadha pangu i mamna, 'Pule, ngay-ka bangampangkardurdu ku mani ngala deyida. Ngay nganthin ngem-ka ku \$1,000-yu.'

¹⁹ Bere ku pule ngala nhini kathu-ka mamna ngarra nukunu-yu, 'Nhini-ka patha-wa. Ngay-ka bunhipaknu ku pule ngala thirranu ngarra da town 5-ya.'

²⁰ "Bere nhini thanguunu-ka kardu numi wurrininadha kathu i mamna, 'Pule, ku mani nhinhi thamngamut-ka kanhi ku-yu. ²¹ Ngay-ka panpewut ngarra kaligu i ngurdanpangath nhini ngay-ka ngemnhimanham da matha nhini-yu. Nhinhika kardu tetemanthay-wa. Nhinhika kardu nampunterda thanam kardu ngarra wurlk ngala parnampa nhinhi-yu i ku mani ngala warda thurrankutkut nhini-yu. Nhini ngay-ka mere warda bempangkardurdudha ku mani-yu nhini ngay-ka ngemnhimanham ku mani nangimart nukun ngarra ngay-yu.' ²² "Bere ku pule nhini kathu-ka mamna, 'Nhinhi-ka kardu wiye da matha mere murrinh nengabaththa ngay-yu. Nhinhi namnga-ka ngay-ka kardu tetemanthay nginim nawa, i nganampunmatkut kardu ku mani. Yu mampa-ya nhini da matha ngay mange mampanu-yu. ²³ Thangku-dha ku mani ngay mere duyngardidha ngarra bank-yu? Nhini-ka ku mani kunungingki deyida dengangkardurdudha i thengamuttha wunku ku mani kanhi ngarra thamngamut-yu.'

²⁴ "Bere ku pule nhini-ka mampirruneme kardu ngarra ngamere nukunu-yu, 'Nga. Numamartneme ku \$200 ngarra nukunu-yu i nanamutneme kardu nugarn pangu wunku ku \$2,000 kanthin dim.' ²⁵ Mu kardu nhini kathu-ka pumamnaneme, 'Ya pule. Nukunu-ka ku mani ngala wardarra kanthin dim nhini-ka thanamut kardu numi warda nhini-yu.' ²⁶ Mu ku pule ngala nhini kathu-ka mampirruneme, 'Nga. Kardu nangkal ngatha mabath ki nanhthi ngamere, nhini nukunu-ka bere ngatha wangu nanhthi terert kanikutkkut nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha mabath ki nanhthi kunungingki da matha-ka nhini kardu-ka ku mamart da matha nanhthi nhini-yu. ²⁷ I ngana deyida, kardu pana ngarra mere marda pumengerttha puyi ku pule ngala ngirranu, kardu-ka numanberti kathu nuru ngarra ngay kanhi,' mampirruneme kardu ngarra nukunu-yu, 'i nunthuknu i nudduntinuminuminu kumparra kanhi warra ngarra kamarl ngay.' "

*Jesus Nadha Dini Da Jerusalem-nu Ngarra Ku Tangki-re Pinthanhinganardaridha
Matthew 21.1-11; Mark 11.1-11; John 12.12-19*

²⁸ Bere murrinh nhini thanguunu Jesus mampirra-ka, nukunu-ka kumparra warra nadha dini ngarra pulangay nukunu da Jerusalem-nu warda wangu. ²⁹ Bere da manta warda punnalilidhaneme da nan-nu warda-ya Bethphage i da Bethany i da palyirr nan-ya Olive.

I bere Jesus-ka mampirrukaynintha kardu pulangay nukunu kardu perrkenku purdunkuthukninthanu kumparra warra. ³⁰ "Ya penintha," mampirrunintha. "Kumparra warra thununinthanu thi da ngarra town kunungingki pangu-yu. I ngarra thanintha-ruy-nu-ka ku tangki wakal daninhangkardunu pangu da mentharrek karrim. Mere nangkal ngadha kanirdarrilaladha ku nhini-yu. I thurdunintha-erethnu nanhthi rup i ku-ka naninhabathnu warda kathu thurru ngarra ngay kanhi. ³¹ Mu kardu ngatha murrinh kanhi manarruninthanu-ka, 'Ya. Thangku-nu thurdannintha-ereth thanam ku pana-yu?' Mu murrinh nankunintha-ka kanhi-wa numananinthanu-yu, 'Nga. Pule ngankunintha-nu marda manganart ku kanhi-yu ku panirdarrilanu.' " ³² Murrinh-ka nhini-wa Jesus-yu mampirrunintha yu, i bere wurdanpunkuthuk-warda-nintha kumparra warra ku tangki nhini-nu-yu.

Bere penintha nhini-ka naninthadha warda dini i ku tangki wakal nhini-ka bangamninthardurt murrinh nginipunh nhini da mani Jesus mampirrunintha murrinh marra-re kathu-yu. ³³ Mu bere ngarra ku nhini-re wurdininintharereththa pirri-ka kardu ngamere ku ngarra tangki peneme-ka pumampirrunintha, “Ya penintha. Thangku-nu thurdannintharereth thanam ku pana-yu?” Parrampunkud-harrpunintha. “Ku tangki ngankuneme-wa pana-yu.” ³⁴ I penintha kathu-ka mamninha, “Awu, Pule ngankunintha marda manganart ku kanhi-yu panirdarri-lanu.” I bere kardu nhini kathu-ka pumampirrunintha, “Yu, mampa-ya.”

³⁵ Bere wurdannintharereth thangu-nu-ka ku-ka meninthabaththa warda tharra ngarra Jesus-nu warda wangu-yu. I nanhthi kawut ngarra penintha-ka yingamninthardarriwup warda pangkin ngarra ku tangki, i mamninthamanpi warda Jesus-yu i kanarnarrila warda nhini-yu.

³⁶ Bere Jesus-ka pinthanhinganardarridha ngarra ku tangki nhini-yu da Jerusalem-nu warda wangu. I kardu-ka nanhthi kawut ngarra pigunu pardinaweweptha purni ngarra mayern pangu warra kumparra ngarra ku tangki wurrinilidha wunku Jesus pinthanhinganardarridha-yu.

³⁷ Bere puy wangu punnidha i puddanthut da palyirr nhini thangu-nu Olive i da-ka manta warda punnidha da Jerusalem-nu. Bere ngarra da nhini-ka kardu wurnangat pana ngarra Jesus parriniriwaktha purni-ka le patha thathpirr warda pardidha i parraniriparlidha purni ngarra Yile neki wangu murrinh ngala da matha. Kardu nhini-ka pubemangkardudha purni Jesus-yu da mange ngala ngala nhini ngarra kardu merradha wurrini-yu i nhini weyida parraniriparlidha purni Yile neki-yu. I murrinh mange pigunu ngatha pumenanudha purni, ³⁸ “Ya. Mampa. Pariparl-warda-ngime kardu Pule ngala kanthim kanhi-nu-yu ngarra Yile neki kathu wurdannhethukngime kanhi-yu. Nekingime-ka marda pekpek thathpirr warda thamamngime ngarra Yile neki wangu-yu. Mampa, pariparl-warda-ngime ngarra Yile neki wangu-yu.” Nhini-wa murrinh thathpi punnikaykaydha-yu.

³⁹ Bere kardu Pharisees ngamere ngarra kardu wurnangat nhini punnidha-ka murrinh pumamna ngarra Jesus, “Ya Pule. Kardu kanhi dunthapnu ngarra parramnhiriparl pumpan.” ⁴⁰ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu peneme nhini-yu, “Nga. Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr manarrunemenu-yu. Kardu kanhi ngatha bunthapnu i manangka murrinh ngatha purunu-ka nhini nanhthi palyirr purrkpurk kanhi kurrankadhuk-ka purukaykaynu warda i pangiriparl nu warda puru ngay-yu,” mampirruneme.

Jesus Du Kardirrakarrktha Kardu Da Ngarra Jerusalem-nu

⁴¹ Bere Jesus-ka manta warda wurrinidha ngarra da Jerusalem-nu-yu i bamkardu da nhini-yu i dirrabaththa warda wurrini. I du warda wurrinikarrktha kardu ngarra da pangu-nu pardingkadhuktha-yu. ⁴² I murrinh memnu murrinh marda-re, “Ngay-ka damngimardathin nanki-nu. Mu marra kanhi nanki-ka numenanabirdha ngarra Yile ngay mana-wa i marda pekpek numenabaththa mana-wa ngarra nukunu wangu-yu, mu wurd. Nhini nanki-ka mere thathpirr the numengibaththa ngay-yu, kardu-ka ngay da matha nukunu kathu wurdanngithuk-yu. ⁴³ Mu da nakurlnu-wa kardu murlakpun purunarranu kathu da kanhi-yu pananpegatnu i pana ngangka-re panarradhawupnu i pubunankatmit-nu nanki-yu. ⁴⁴ I nhini-ka punnunanmirrnu i banantikerdeknu nhini-yu kardu wurnangat warda ngatha i mamay wanku-yu. I thelput ngarra nanki wanku pubunanmapeknu puru. Mange-ka nhini-wa pumanarranu puru nhini nanki-ka mere the numengibaththa ngay-yu nhini Yile ngay kathu wurdanngithuk kardu menanthibirnudha nanki-yu.” Murrinh nhini-wa Jesus mampirra murrinh marda-re kardu ngarra da Israel pardidha-yu.

Jesus Wurdanpunkarel Kardu Ngarra Ku Mani Pumenkapdapha Punni Ngarra Murrinh Church Ngala

Matthew 21.12-17; Mark 11.15-19; John 2.13-22

⁴⁵ Bere Jesus-ka kanardi warda ngarra murrinh church ngala pangu da Jerusalem i wurdanpunkarel warda kardu pana ngarra thelim pumedha pardi i peyim pumedha pardi ku yinpi ku thip i ku ngamere pangu. ⁴⁶ I merradha wurrini murrinh-yu, “Nga. Yile neki-ka kanhi-wa murrinh thathpi nukunu yibim-yu. ‘Thelput kanhi ngarra ngay-ka kardu-nu parningangerrennu ngarra ngay.’ Mu nanki-ka nubemkardurdu narnam kanhi ku mani-nu numampunkapdap narnam kardu ngarra terert thanguu kathu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

⁴⁷ Bere nhini thanguu Jesus-ka bere matha wangu kardu wurdininthethiththa kardi da pangu-yu ngarra da church ngala-yu. Mu bere ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka marda pumerttha punni Jesus thu pubatnu puddurinumnu, ⁴⁸ mu kardu-ka pumenadalladalladha-wa punni ngarra-re Jesus thu pubatnu-yu nhini-ka kardu wurnangat-ka bere matha wangu pubinanayewuptha punni i marda pumerttha punni murrinh ngarra thathpi Jesus-yu.

20

Kardu Nugarn Ngamere Parrantharrpu Jesus Nangkal Nimin Wurdanthuk Nukunu-yu

Matthew 21.23-27; Mark 11.27-33

¹ Bere da numi ngadha ngarra nukunu-re Jesus wurdininthethiththa dini ngarra murrinh church ngala nhini ku yilarn ngala ngala thathpirr i kardu pule ngala ngala thathpirr punninadha. ² I murrinh pamamna, “Ya. Nhinhika nangkal thanguu murrinh mampa kardu thurdanpunthethith thurran kardu kanhi-yu? Kardu pule ngala ngarra nimin wurdannhithuk da kanhi-yu?” Parrantharrpu kardu nhini kathu-yu.

³ “Ngay-ka murrinh deyida nganantharrpu,” Jesus kathu-yu mampirra.

⁴ “Nukunu John the Baptist nganaka kardu pana ngarra kardu daninluluwewudha wurrini kura-re-ya? Yu nukunu da nangkal nimin thathpirr wurdanthuk-yu? Yile neki thanguu kama i kardu thanguu kama-ya? Ngarra nimin-yu? Murrinh mani numanganu.”

⁵ Bere kardu nugarn nhini-ka puddanadharlurldha pi murrinh mange pigunu ngatha. “Murrinh kanhi ngatha pumananuneme Yile neki wurdanthuk nukunu John-yu, nhini nukunu Jesus-ka murrinh manhenemenu warda, ‘Mu thangu-dha murrinh mere numenabaththaneme-yu ngarra nukunu John the Baptist-yu?’ ⁶ I ngana deyida murrinh kanhi ngatha pumananuneme kardu thanguu-wa nukunu John the Baptist wurdanthuk-yu nhini kardu wurnangat kanhi-ka thu palyirr pubanhiwelerrnu-warda-neme nhini kardu-ka pamam pumpan Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu.” Murrinh nginipunh nhini mani puddanadharlurldha pi-yu mange pigunu ngatha-yu mu kardu-ka murrinh pumenadalladalladha-wa-neme pe murrinh pumenadhaneme-yu.

⁷ “Yaa,” pumamna. “Nganki-ka mere the ngumabath nangkal nimin wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu.” ⁸ Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Yu, bere-ya. Nhini-ka ngay-ka mere deyida manarra nukun nhini-yu nangkal ngay wurdanngithuk-yu i mange kanhi-nu ngamam ngurran-yu.”

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Kardu Wiyenpun Ngarra Mi Kadin Pirapedha Pardi

Matthew 21.33-46; 22.15-22; Mark 12.1-17

⁹ Bere nhini thanguu Jesus-ka murrinh warda mampirra ngarra kardu murrinh yibinkamnum-ya. “Yu bere, kardu pule ngala mi grape bebirrbirrdha wurrini ngarra mi kadin nukunu. Bere nhini thanguu-ka kardu ngamere pirrimpirrukayneme mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu parne. I murrinh mampirruneme, ‘Nga peneme. Mi ngarra grape-te thungku pebaynu-ka numuberartalnemenu i mi warda numangayerryerrnuneme nhini-yu.’ Bere nhini thanguu-ka kardu pule nhini-ka kanampart nungardurr warda mi kadin nhini-yu i da ngamengka-nu warda wangu nadha dini i da pirdithme da matha kardidha pangu-yu.

¹⁰ “Bere da nakurl-te ngarra mi grape nhini-re demmay-ka kardu pule nhini-ka wurdanthuk kardu nugarn numi mi pumanayerrnemenu kardu pangu ngarra mi kadin nukunu piranapedhaneme parde. Mu peneme nhini-ka pumangankartaneme i punnebatthaneme parde kardu nhini ngarra kardu pule wurdanthuk-ka i pud-dankathukneme pangu deyida wangu i mi-ka grape-ka mami-wa nayeymadha dini.

¹¹ “Bere nhini thanguu-ka kardu pule nhini-ka kardu numi deyida kathu wurdanthuk mi grape deyida-nu pumanayerrnemenu. Mu peneme nhini kathu-ka punnebatthaneme parde i mange wirritmarnti pardenadhaneme kardu nhini-yu i puddankathuk-deyida-neme pangu wangu i mi-ka mami-wa nayeymadha dini. ¹² I nhini thanguu-ka kardu nugarn numi deyida kathu wurdanthuk mi grape deyida-nu pumanayerrnemenu. Mu peneme nhini kathu-ka yidingurr ngala parramnamutneme i punnungamkakuneme ngarra mi kadin thanguu kathu.

¹³ “‘Ngarra ngamanu warda ngay-yu?’ Kardu pule nhini memnu mange nukunu. ‘Aa, the nganthin warda. Wakal nugarn ngay pangu ngurduthuknu. Nukunu-ka marda thathpirr manganart ngurran i nhini kama murlmurl penanuneme-yu i mi panamutnuneme-yu.’

“Bere kardu pule nhini-ka wurdanpirruthuk-warda-neme wakal nukunu ngarra peneme nhini-nu-yu. ¹⁴ Mu peneme nhini ngarra nukunu-re pubamkangkarduneme-ka murrinh pumemnungkuneme mange peneme, ‘Nga, nhini da kunungam kem wakal nukunu thathpirr kardu pule-yu. Ngarra yile nukunu-re pupupnu-ka nukunu warda mi kadin kanhi-yu martnu i mabathnu pi-yu. Mu nga, ka. Purru-wa-neme i thu pubatnemenu pangu da i nekineme warda mi kadin kanhi-yu pumartnemenu-yu i pumabathnemenu pi-yu.’ ¹⁵ Bere pumangankartaneme wakal nukunu kardu pule nhini-yu i punnungamkakuneme pangu wangu outside ngarra mi kadin-yu i thu pumpankabatneme i puddankarinumi-warda-neme nhini-yu.

“Nga. Ngarra mana warda mange nhini-yu marrunemenu kardu pule ngala-yu ngarra kardu peneme pana ngarra wakal nukunu thu pumpankabatneme-yu?” Jesus kathu-yu mampirra. ¹⁶ “Yu, kardu pule-ka purdiwurlnu i thu punkuthuknu-warda-neme i purdunkurinumuneminemenu warda peneme nhini-yu. I kardu ngamere deyida pirrarrukaynuneme mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu parne-yu.”

Bere kardu-ka pubimnayepup murrinh nhini-yu i pumamna warda, “Awu wurda, mange mere nginipunh nhini mani.”

¹⁷ Bere Jesus-ka bampunkardu ngarra kardu i mampirra warda, “Nga. Thangu murrinh kanhi-nu-yu? Kanhi-ka murrinh thathpi pule ngala Kangkarlmawu nukunu parrarntilil da murntak warra-yu. ‘Kardu nugarn pana ngarra thelput pubengkar-dadha punni nanhthi palyirr-te nanhthi palyirr numi punnungamku nhini-ka nanhthi wiye mana-wa pamam. Mu marra kanhi nanhthi palyirr ngala nhini-ka tetemam warda pirrim ngarra thelput nhini-yu. I da thelput nhini-ka yuthpan warda pirrim nanhthi palyirr nhini thanguu-yu. I Yile neki banpak nanhthi palyirr nhini-yu.’ ¹⁸ Nga.” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Kardu nangkai ngatha bamengkatnu ngarra palyirr nhini-ka nukunu nhini-ka buydhanmortal-wa nhini-yu. I nanhthi

palyirr nhini ngatha kaniyegarl ngarra kardu nhini-ka bamerl da matha nhini-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

¹⁹ Bere ku yilarn ngala ngala thathipirr i kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka pumanganmarta murrinh nhini-yu ngarra kardu pule ngala i mi kadin nukunu murrinh ngarra Jesus wurdampirrayith-yu. I nhini-ka parramnarithi warda i pumertadha-wa. Mu kardu-ka perrempunmanham kardu wurnangat i nhini-ka parnampart warda Jesus-yu i puy punnidha pangu warda wangu.

Kardu Parrantharrpu Kangkarlmawu Mange Yuthpan-nu Ku Mani Panamutmutnu Puru Ngarra Nukunu Caesar

²⁰ Bere kardu peneme pana ngarra Jesus wurdanpunkuyithneme-ka bere matha wangu pirangkadhaneme parde ngarra Jesus. I puddanpunkuthukneme kardu wiyeupun ngamere Jesus-nu pumapulangaynuneme. I kardu nhini-ka murrinh thathipi peneme-re perrenakthuktha-mana-wa-neme ngarra Jesus murrinh merdar-rithaktha ngarra kardu pule ngala wangu-ya i nhini-ka ku soldier ngarra nukunu pumartanemenu-yu.

²¹ Bere kardu nhini-ka pumamnaneme ngarra Jesus, “Ya pule. Ngankuneme-ka the-wa nganthinnhineme murrinh thathipirr-wa thurdanpirrayith thurran-yu ngarra kardu wurnangat warda ngatha i kardu pule ngala ngala wanku. I nhinhi-ka da mange ngarra Yile neki murrinh thathipirr thurdanpunthethith thurran. Mu ngarra-re murrinh law nekineme pirrim-yu?” ²² Mange-ka yuthpan ku mani-yu nganamutmut nguru ngarra kardu pule ngala-yu ngarra ku Government-yu nukunu Caesar-yu? Mange nhini-ka yuthpan kama i mange wiye kama?” Parramkadharrpuneme.

²³ Mu nukunu Jesus-ka the menkumabaththaneme dini murrinh pangu pumenad-haneme pe-yu murrinh perrenakthuktha-mana-wa-neme i murrinh merdar-rithaktha mana-wa ngarra pule ngala Caesar. ²⁴ Nhini-ka Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ku mani silver mani kathu nangamutneme. Nangkal pelpith kanhi ngarra nanhthi mani silver kanhi-yu?” Jesus kathu-yu dampunkudharrpuneme. “I nangkal murrinh nukunu yibim-yu?” “Pana-ka pelpith nukunu kardu pule ngala ngarra ku Government nukunu-wa Caesar. I murrinh nukunu deyida wanku kabim pana-yu,” pumamnaneme.

²⁵ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ku mani kanhi ku nukunu ngatha Caesar-ka nhini-ka nuddunangkarl pangu deyida wangu ngarra Caesar. I nanhthi pana deyida ngarra Yile neki nukunu-ka nhini-ka nuddunangkarlnu pangu deyida wangu ngarra nukunu.”

²⁶ Bere kardu nhini-ka mere perrenakthukthaneme murrinh thathipi peneme-re i ngarra kardu wurnangat-te pangu da pidha. Mu kardu-ka pumemnamardat-warda-neme ngarra murrinh Kangkarlmawu mampirruneme-yu i kardu manangka murrinh pedhaneme pangu-yu.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Kardu Ngarra Punniwuwuptha-ka Puddingkarlbirl-deyida-nu

Matthew 22.23-33; Mark 12.18-27

²⁷ Bere nhini thangu nu kardu ngamere kardu nan-ya Sadducees punninadha ngarra Jesus. Kardu nhini-ka murrinh puddininthethiththa punni-ka kardu ngarra punniwuwuptha-ka mere deyida nginipunh puddingkarlbirlnu nhini-yu.

²⁸ Bere kardu nhini kardu Sadducees-ka murrinh warda pumamna ngarra Jesus murrinh perrunathuktha mana-wa, “Ya pule. Kanhi-wa murrinh law ngarra nukunu Moses dannherililneme da murntak warra-yu, ‘Kardu nugarn ngatha kupup-ka i palngun nukunu kanampart i kardu manangka wakal da ngatha, nhini-ka ngathan nukunu kathu warda mabert i bengintalet kardu palngun nhini-yu i nukunu-ka

kardu wakal yingammapup warda kardu palngun nhini-yu ngathan nukunu nukun-yu.’ ” Nhini-wa murrinh law Moses darntilil-yu.

²⁹ I kardu nhini-ka murrinh deyida pumamna ngarra Jesus, “Nga. Murrinh kanhi nguddimpayithnu. Kardu-ka 7-wa ngathan ngathan-yu. I bere ngathan kumparra warra ngadha manganmert i bemnginthalet kardu palngun-yu. I kardinginthadha i yibimpup kardu nugarn nhini i manangka wakal. ³⁰ I nhini thangunu-ka kardu ngathan numi deyida manganmert i bemnginthalet kardu palngun nhini-yu, kardinginthadha i yibimpup deyida kardu ngathan nhini i manangka wakal da ngatha. ³¹ Nhini thangunu-ka kardu ngathan numi deyida manganmert i bemnginthalet kardu palngun nhini-yu, kardinginthadha i yibimpup deyida kardu ngathan nhini-yu i manangka wakal da ngatha. I mange-ka nginipunh nhini mani-wa pumedha punni-yu ngathan ngathan ngamere nhini-yu i wakal-ka manangka wakal da matha. ³² Bere nhini thangunu ngarra pirriniwuwuptha-ka kardu palngun nhini deyida wanku yibimpup.” Nhini-wa murrinh Jesus puddamnayith-yu.

³³ I pumamna deyida, “Mu nga pule. Da nakurlnu da ngala ngarra nhini-re kardu ngarra wurnangat-te puddingkarlbirlnu-ka kardu ngathan ngarra nimin nangkun nigunu thatpirr warda-yu kardu palngun nhini pingenu-yu da nhini-re-yu? Nhini nigunu-ka nangkun nigunu-ka 7-wa menkadruktha kardi-yu da ngarra putek kanhi-yu,” parrantharrpu.

³⁴ Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Kardu wurnangat pana ngarra birnu parnam-ka nugarn i palngun pubemlet pumpan. ³⁵ Mu nga. Kardu pathanpun pana ngarra Yile neki da nakurlnu purdunkarlbirlnu-ka kardu nhini-ka nugarn i palngun mere ngarra deyida benginthalet da ngarra nhini-re-yu, wurda. I kardu mere nangkai deyida bayenu kardu palngun i nugarn da nhini-re-yu. ³⁶ Mu kardu nhini-ka puyemanu puru ku nginipunh angel mani-ya i mere deyida puyuwuwupnu. Kardu nhini-ka kardu ngarra Yile neki nukunu nhini nukunu-ka purdunkarlbirlnu-yu.

³⁷ “I ngana deyida nukunu Moses wurdanayiththa wurrini da murntak warra-yu murrinh ngarra kardu puddingkarlbirl-deyida-nu. Nukunu wurdanayiththa wurrini nganaka ngarra thay nhini puniwemaththa pirri. I kanhi-wa mam murrinh-yu, ‘Yile neki-ka ku Pule ngala thatpirr. I nukunu-ka ku Pule dimpirruneme kardu ngalantharr murntak kardu nan Abraham, Isaac i nukunu nan Jacob.’ Nhini-wa murrinh mam Moses-yu. ³⁸ I ngarra murrinh nhini-re mam Moses-ka kardu ngalantharr murntak nhini-ka pirrinewuwuptha-wardarra-neme nhini-yu, mu kardu-ka birnu da ngatha thatpirr da nhini-re-yu i Yile neki-ka ku Pule da ngatha dimpirruneme ngarra peneme nhini-yu. Yile neki-ka ku Pule dimpirra ngarra kardu wurnangat warda ngatha kardu ngarra birnu da matha parnam ngarra puddamkabirl-ya. Nukunu-ka mere Pule ngala ngarra kardu punniwuwuptha-yu, wurda.” Jesus kathu-yu mampirra.

³⁹ Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law Moses nukunu puddinithethiththa punni-ka pumamna warda ngarra Jesus, “Pule, murrinh pana ngarra nampirruneme-ka murrinh patha da matha.” ⁴⁰ Bere nhini thangunu kardu-ka perremmanham warda murrinh deyida-nu perradharrpudha-yu nukunu Jesus-yu.

Jesus Wurdamnuyith Murrinh Mange Nukunu Ngatha i Murrinh Ngarra King David Wanku

Matthew 22.41-46; Mark 12.35-37

⁴¹ Bere Jesus-ka murrinh numi deyida mampirra, “Nga. Kardu ngamere pamam pumpan-ka murrinh kanhi, ‘Nukunu Christ-ka kardu darntethbath ngarra nukunu ngalantharr murntak thangunu King David-ya.’ Nhini-wa pamam pumpan-yu. Mu thangu-ku nu murrinh nhini-yu pamam pumpan-yu?” Jesus kathu-yu dampuntharrpu.

⁴² “Nga. Da murntak warra nukunu David darntilil murrinh thatpi Yile neki nukunu.

I murrinh nhini-ka kanhi-wa, ‘Yile neki murrinh mamna ngarra ku pule ngay.’ I murrinh-ka kanhi-wa, ‘Nhinhi-ka kanhi-re thinu ngarra ngay batbat-te i kardu pule ngala deyida wanku thinu-yu.’⁴³ I kardu pana ngarra mere marda kumanhert kuru nhini ngay-ka mankunungingkinu i ngay-ka bunhipaknu ku pule ngala warda thirranu ngarra kardu nhini-yu.’ Nhini-wa murrinh David darntilil-yu.”

⁴⁴ I Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Nukunu King David-ka ‘Pule’ menadha wurrini kardu Christ-yu. Mu ngarra-re nukunu Christ-yu kardu darntethbath ngarra David thangu-yu?” Murrinh Jesus kathu-yu dampunkudharrpuneme.

Jesus Mampunkumardawerrneme Ngarra Pulangay Nukunu Kardu Pana-nu Ngarra Murrinh Law Puddininthethiththa Purni

Matthew 23.1-36; Mark 12.38-40; Luke 11.37-54

⁴⁵ Bere ngarra kardu terert-te pubinanayepuptha pirrini ngarra Jesus, nukunu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu,⁴⁶ “Nga peneme. Thawath wangu nunnurraneme kardu nugarn pana ngarra murrinh law puddanpunthethith pumpan-yu. Kardu nhini-ka marda pumangannanart pumpan kardu pule ngala da matha nubankardunu i nantiparlno nuru i ‘Pule’ numarranu nuru. I nhini weyida nanhthi kaligu pangkuy nanhthi patha pubardurdi pumpan i pumpannilili pana ngangka-re ngarra kardu wurnangat pirrimkadhuk-ya. I ngana deyida ngarra da church mana parnardi-ka nhini-ka ngarra da chair patha da matha ngarra kardu pule ngala ngala nukun parnapup-ya. I ngana deyida ngarra kardu wurnangat-te puyemperr pirrim mi dhepdhep-nu-ka nhini-ka le-wa parnam ngarra da chair patha deyida parnawup ngarra kardu pule ngala ngala nukunu-ya. Nhini-wa mange-yu le pumpan-yu.

⁴⁷ “I ngana deyida kardu nhini-ka mere kiranpe karni kardu palngun mekmunurr. Mu nanhthi purrkpurk i ku mani pigunu parnampunmatkut parnam. I ngana deyida pumemnurart pumpan nginipunh kardu patha mani, nhini-ka murrinh pirdithme parnamnangerren ngarra Yile neki. Nhini-wa mange-yu kardu nhini le parnamkaneme-yu. Mu Yile neki-ka mere marda manart kurru mange pana ngarra pumenthart pumpan da ngarra mange nukunu parrarntiwak mana pumpan-yu, nhini-ka da nakurl-te purdunkartelnu thathpirr kardu nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

21

Kardu Palngun Mekmunurr Ku Mani Kunungingki Kanammardawu Ngarra Nanhthi Box

Mark 12.41-44

¹ Bere Jesus-ka dinidha ngarra murrinh church ngala nhini manta ngangka da ngarra nanhthi box ngarra kardu ku mani pubunimardardurdidha pi Yile neki nukunu. Bere kangkarl mamka i bampunkardu kardu pana wunku ku mani ngala wanku pubunimardardurdidha pi ku mani-yu ngarra nanhthi box nhini-yu.² I bamkardu deyida kardu palngun mekmunurr warda kathu wurrinidha wunku ku mani kunungingki wanku. I nigunu-ka kanammardawu ku five cent perrkenku ngarra nanhthi box nhini-yu.

³ Bere nhini thangu-ka Jesus mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrunemenu kanhi-yu. Kardu mekmunurr kurran pangu ku mani ngala thathpirr kanammardawu-yu ngarra nanhthi box panay-yu, ku-ka dimpunpewal ngarra kardu ngamere-yu.⁴ Mu kardu pangu kibim-ka ku mani ngarra pumarntimut thanguu pimardathpuththa-yu, mu kardu palngun mekmunurr pangu-ka nanhthi pangu banmardardi nanhthi-ka nanhthi bere matha mebaththa kardi-yu, i nhini-ka nanhthi-ka mananhthi warda mi-nu-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

*Jesus Wurdamyith Kardu Puyimpurrnu Puru Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu
Matthew 24.1-2; Mark 13.1-2*

⁵ Bere Jesus i pulangay nukunu-ka da ngarra outside pedhaneme da church ngala nhini kardu Jews pigunu i pulangay nukunu-ka mange peneme da matha pumemnungkuneme, “Nga. Da church ngala kanhi-ka da-ka patha-wa nawa? Kardu-ka pubuniwakpaktha punni nanhthi palyirr lelunh nawa? I kardu ngamere deyida wanku nanhthi patha patha parrammut da thelput ngala kanhi-nu Yile neki nukunu.” Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, ⁶ “Nga. Da church ngala kanhi ngarra nubamkangkarduneme nirrimka-ka da nakurl-nu-wa kardu-re thu kuy puyimpurrnu puru palyirr terert kanhi-yu. I nanhthi palyirr ngala ngala kanhi-ka da pana ngangka-re buymardarrurrnu purru.”

*Kardu Ngarra Yile Neki Nukunu Da Tetemanthay Pubardurtnu
Matthew 24.3-14; Mark 13.3-13*

⁷ Bere pulangay Jesus nukunu-ka pumamnaneme, “Ya pule. Minthire kardu thu kuy puyimpurrnu puru-yu da church ngala kanhi-yu? I ngarra-re-wa kardu ngankuneme the ngumabathnuneme-yu da ngarra manta warda da nhini-re puyimpurrnu puru-yu? I ngana deyida ngarra-re the ngumabathnuneme-yu da putek kanhi panirikerdeknu-yu i minthire nhinhi thurdiwurlnu kathu-yu?” Parramkadharpuneme.

⁸ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Nankuneme-ka thawath wangu nanemenu karda pana ngarra murrinh thirrukduk panarrayirrarartnu-yu. Nga, kardu nugarn wurnangat warda kathu purunu nhini-yu i murrinh panarrayirrarartnu parni nginipunh murrinh kanhi mani-ya pumanarranu-ya, ‘Ngay-ka Christ-wa. I Yile neki wurdanngithuk ngay-yu. Da putek kanhi-ka da manta warda panirikerdeknu i ngay da matha mananthibirnunu-yu.’ Mu mere nubirrayepup nukun kardu nhini-yu i mere nukun narntiwak nuru.

⁹ “I nanki-ka nuyurrayepupnu kardu wurnangat thu kuy ngala puyithuknu puru thu kuy terert da matha. Mu nanki-ka mere nenham nukun da nhini-re-yu mange-ka nginipunh nhini mani-wa piyemanu puru-yu. Mu da putek kanhi-ka mere da ngatha panirikerdeknu da nhini-re-yu. ¹⁰ Kardu wurnangat warda pumethanu puru da ngamengka da numi numi deyida wangu. I kardu pule ngala ngala i kardu ngarra peneme ngatha pumethanu puru-ya. ¹¹ I da putek-ka purrurangkaltangkalnu da pana-re-ya. I kardu wurnangat-ka mi dhepdhep-ka mami parninu i matharr ngala parninu. I nubangkardunu nanhthi punkarlparrnu da kangkarl kathu-yu pamanu purru i kardu-ka punkawerrnu warda pani ngala da matha.

¹² “Mu nga. Da marra-re warra ngadha-ka kardu-ka purunanngawurtnu i da tetemanthay da matha panarramutnu nhini-ka ngay thanguu weyida narramngiriwak numpan nhini-yu. I kardu-ka pumananbertinu puru ngarra murrinh court wangu ngarra murrinh church-ya i pubunannurduu ngarra jail. I ngana deyida kumparra pangu warra pubunanpaknu ngarra kardu pule ngala ngala nhini-ka ngay thanguu weyida marda numanganngert numpan. ¹³ I da nhini-nu-re-ka murrinh nuddurrayithnu ngarra murrinh ngay-yu murrinh ngarra mange patha patha menarradha ngurrini-yu. ¹⁴ Mu mere numenumardawerr nukun murrinh numarranu-yu ngarra kardu pule ngala ngala wangu-yu. ¹⁵ Mu ngay-ka murrinh nganarramutnu murrinh thatpi mukmuk ngarra kardu pule ngala ngala nhini-nu numarranu-yu. I nanki-ka murrinh numunwilnu ngarra kardu nhini-yu, i kardu-ka mere ngarra pananthartnu ngarra nanki-yu.

¹⁶ “I kardu darrikardu nanki ngatha yida pubunanpaknu kumparra pangu warra ngarra kardu pule ngala ngala nhini-yu. Kardu yileyile i kalekale i kardu ngathan i pulangay wanku paninanpirrnu. I kardu pule ngala ngala nhini-ka

thu warda punanthuknu-yu puddunantinuminu-yu kardu ngamere da matha nanki. ¹⁷ Yu, kardu darrikardu nanki i kardu wurnangat deyida wanku mere marda pumananartnu-yu nhini-ka ngarra ngay thangunu weyida marda numanganngert numpan nhini-yu. ¹⁸ Mu kardu mere nenham nukun nhini-ka Yile ngay-ka bere matha wangu manannarnanu purru nhini-yu. ¹⁹ Mu kardu lurruth da matha nurunu i ngarra ngay da matha nuddungayemitnu nuru i nhini-ka kardu bere matha wangu birnu narninu da kangkarl wangu-yu.”

Kardu Murlakpun Pubunmapeknu Puru Da Jerusalem

Matthew 24.15-21; Mark 13.14-19

²⁰ “I nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Ngarra nanki-re nubankardunu kardu murlakpun pawegatnu da Jerusalem-ka, nhini nanki-ka the warda numa-bathnu da-ka manta warda ngarra kardu pangu pantikerdeknu-yu i thelput wanku pubunmapeknu puru-yu. ²¹ I da nhini-nu-re-ka nanki ngarra da Judea narnam-ka pirtpiert da matha nunnuwinhartnu ngarra da palyirr da ngathparr wangu-yu. I kardu ngamere nanki deyida wanku ngarra da Jerusalem narnam-ka nunnuwinhart-deyida-nu i pangu da narninu ngadha ngarra da palyirr. I nanki ngarra da puth narnam-ka mere nuru nukun da ngarra Jerusalem wangu-yu.

²² “Da nhini-re-ka da wiye nimin pirranu-ya kardu Jews nukunu-yu. Nhini kardu-ka parnampart warda Yile ngay i nhini-ka kardu wurnangat nimin-ya puruwuwupnu i nhini-ka murrinh thathpi ngarra Yile ngay nukunu da murntak warra parrarntilil-ka murrinh thathpiir warda pirranu da nhini-re-nu-yu. ²³ I da nhini-re-ka da-ka tetemanthay-wa pubardurtnu kardu palngun-yu kardu ngarra putput purunu-yu i kardu palngun pana ngarra kardu mamay punthaygurduknu puru ngapurlu. Palngun thingarru. I kardu wurnangat warda ngatha ngarra da putek kanhi-ka panmardathinnu ngala da matha da nhini-re-yu. I da-ka tetemanthay nimin-ya pubardurtnu kardu Jews wurnangat warda ngatha-nu.

²⁴ “I kardu murlakpun nhini-ka kardu wurnangat nimin-ya punthuknu i pantikerdeknu thu sword-te. I kardu wurnangat ngamere-ka pumanbertinu puru da ngamengka wangu i pubunnurdinu puru ngarra jail-yu. I kardu murlakpun nhini kardu mere Jews-ya ngarra Jerusalem da ngatha parninu i ngarra Yile ngay da mana murrinh marranu ‘Nurunu warda.’ ”

Jesus Purdiwurl-deyida-nu Kathu Da Ngarra Putek Ngala Kanhi

Matthew 24.29-35; Mark 13.24-31

²⁵⁻²⁶ “I nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Ngay-ka ngurdiwurl-deyida-nu kathu ngarra da putek ngala kanhi. Mu da marra-re-ka nanhthi ngunga, merrk i pilinh-ka mere kirra nukun nginipunh marra kanhi mani karrim kanhi. Mu nanhthi-ka pirangkaltangkalnu warda nhini-yu. I da pangu ngarra nanhthi lalingkin-ka nanhthi ngurrtinh ngala ngala pimerrmerrnu. I kardu wurnangat nimin-ya da pana ngangka-re punkawerrnu pani ngala da matha i pubuywathnu puru i manmerlmerlnu i penhamnu ngala da matha. I kardu mere the pumabathnu puru kardu punkarithpurru warda nhini-yu.

²⁷ “I da nhini thangunu kardu-ka pubangingkardunu ngay kardu darrikardu nanki thathpiir ngurrunu kathu ngarra kalakkalak ngurrurdarrirdurdu kathu. I pubangingkardunu kardu Pule ngala thathpiir warda ngurrunu nhini-yu wunku nanhthi lurruth ngala i ngay da matha warda pangirlarrangnu purru-yu. ²⁸ Mu nga. Ngarra nanki-re nubangkardunu da terert nhini pamanu purru-ka nhini-ka kangkarl numangkanu i ngay-nu manankulkulnu pi ngurrunu kathu-yu. I ngana deyida da-ka manta warda ngarra Yile ngay mananthibirnununu-yu da ngarra nhini thangunu-yu.”

²⁹ Bere Jesus-ka murrinh warda wurdampirrayithneme murrinh yibimkamnum-ya i mampirruneme, “Nanki-ka the mana nanthin nawa da ngarra mange ngarra thay

wangu-yu. ³⁰ Nanhthi marlanpakpak ngarra thay pangarntuy warda-ka nhini-ka the numabath da thangku-ka manta warda nhini-yu, nawa? ³¹ I mange nginipunh nhini deyida mani-ya ngarra nanki-re nubangkardunu nanhthi kangkarl nhini pamanu purru-ka nhini-ka the numabathnu da-ka manta warda ngay ngurdiwurlnu da putek ngala kanhi-yu i Yile ngay-ka ku Pule ngala thathpirr warda pinu nhini-yu.

³² “Nga, murrinh thathpirr kanhi-yu. Thu kuy ngala nhini i da terert nhini ngarra ngay ngurdininarruyiththaneme ngini-ka da nhini-ka panarraruynu ngarra kardu wurnangat kanhi-re kardu birnu da ngatha numpan-yu. ³³ Da putek ngala kanhi-yu nanhthi ngunga, merrk i pilinh-ka nanhthi mananhthi-nu warda i manangka da-nu warda panirikerdek-da-nu matha. Mu murrinh thathpi ngarra ngay-ka mere ngarra nukun kanirikerdek, wurda.

³⁴ “Nanki-ka mere the numabath ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu nhini-ka ngay-nu da matha manankulkulnu pi-yu. I thawath wangu nurunu i mere nukun numenumardawerrnu nanhthi purrpurrk-nu-yu ku mani-nu-yu i mere nurumurrk bere matha wangu mi dhepdhep terert-yu i mere nurugurdugurduk bere matha wangu kura murlak-yu. Mu mange nginipunh nhini mani niyemanu nuru-ka nhini-ka nuyungiyekumnu warda nhini-yu i mere nukun warda manankulkul kani ngarra ngay-re ngurrunu kathu-yu. I ngarra ngay-re ngurrunu kathu-ka nhini-ka nubengingkabatnu warda nhini-yu. ³⁵ I ngarra ngay-re ngurrunu kathu da ngarra putek ngala kanhi-ka kardu wurnangat warda ngatha pubangingkardunu. ³⁶ Nhini nanki-ka niranginikatnu i nuyungabirlbirlnu i manankulkulnu pi ngay-nu-yu. Mu Yile ngay nadharrpunu mananlurruthnu ngarra da tetemanthay nhini-nu-yu i nadharrpu deyida-nu manannarnanu pi-yu i nhini nanki-ka nuyunu marda ngala warda ngarra ngay kardu darrikardu nanki thathpirr ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.”

³⁷ Bere Jesus-ka kardu bere matha wangu wurdininthethiththa kardi kardu wurnangat-yu ngarra da church ngala kardu Jews pigunu-yu. I da thipinhi mana-ka nukunu-ka pirriwat ngarra da palyirr nhini nan Olive i kardirrit da pangu-yu. ³⁸ I da thipinhire puningkapurl-ka kardu puyenawerr punni ngarra da church nhini-yu murrinh pubinayepupnu murrinh thathpi Jesus nukunu-yu.

22

Kardu Nugarn Ngamere Murrinh Pumedha Punni Ngarra-re Kangkarlmawu Thu Pubatnu-yu

Matthew 26.1-5,14,16; Mark 14.1-2,10-11; John 11.45-53

¹ Bere kardu Jews-ka pubenangkardurdu punni da Jerusalem pangu-yu da thangku terert-yu. I mi-ka pulleth mi lawam werlpen. I da-ka nhini murrinh-ka da nan-wa Passover. Bere da-ka da nhini-wa i kardu wurnangat nimin-ya pubemkardurdu warda da Passover-nu-ya. Bere da-ka manta warda mange ngarra punniret warda-yu da Passover nhini-nu-yu.

² Bere da nhini-re-ka ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka murrinh dederrk-te puddanayiththa punni ngarra-re nukunu Jesus pumartanu-yu i thu pubatnu i puddurinumunu-yu. Mu kardu nugarn nhini-ka perrempunmanham kardu wurnangat pana ngarra murrinh thathpi Jesus nukunu pubinanayewuptha pardi, nhini-ka thu nukun kunthuknu nhini-yu.

Nukunu Judas Wurrirradha Ngarra Ku Yilarn Ngala Ngala Murrinh Dederrk-nu

³ Bere nhini thangu-ka ku karrath kanamnginirdi nukunu Judas Iscariot kardu pulangay nukunu Jesus kardu 12-ya. ⁴ I nukunu nhini-ka kanampunkupart-warda-neme i wurrirradha ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra da church ngala pirapedhaneme parde murrinh dederrk-nu marrunemenu ngarra-re nukunu mankumanpinemenu-yu Jesus pumartanemenu-yu. ⁵ Bere murrinh pubimnayepup-thangu-neme nukunu Judas-ka, peneme-ka le warda pardedhaneme nhini-yu. I pumamnaneme ku mani panamutnuneme.

⁶ I nukunu Judas-ka le deyida kardidha ku mani panamutnemenu da nakurlnu i nhini nukunu-ka dirrangkadha wurrini da ngarra kardu terert makardu-nu thathpirr ngarra Jesus-yu i nhini-ka pirrarakaynu warda ku yilarn ngala ngala nhini-yu kardu warda pumartanu Jesus-yu i pumabertinu puru pangu warda wangu.

Kangkarlmawu i Kardu Pulangay Nukunu Pullamkathneme Mi Lawam Werlpen i Ku Ngen

Matthew 26.17-25; Mark 14.12-21; John 13.21-30

⁷ Bere da ngala nhini da Passover-ka da-ka pangarntuy warda nhini-yu. I kardu-ka mi lawam werlpen pardimurrktha i ku warda purninthuktha ku thip-ya ku dhepdhep-nu da ngarra ngala nhini-nu-yu.

⁸ Bere Jesus-ka kardu pulangay nukunu kardu perrkenku Peter i John mampir-rukaynintha i mampirrunintha, “Penintha. Thununinthanu thi pangu wangu i ku thip i mi dhepdhep warra numanhewathawathanemenu mi pullathnemenu.” ⁹ “Ngarra-wa da-yu mi i ku maninthawathawathanu-yu?” Damninthadharrpu penintha kathu-yu.

¹⁰ “Nga.” Jesus kathu-yu mampirrunintha. “Thununinthanu thi pangu da nan Jerusalem. I da pangu da kardu nugarn banankumardabininthanu nanhthi pot kura patha wanku piwepupnu purru ngarra pelpith nukunu-yu. I nhini thangu-ka thaninthariwaknu thurru i pangu da mana ngarra thelput paniridinu. ¹¹ I murrinh-ka kanhi-wa numananinthanu kardu ngarra pule ngala thelput nhini nukunu-yu, ‘Ya. Kardu Pule ngankunintha wurdanngankuthuknintha kanhi-yu. I nukunu-ka mam, “Ngarra da ngay-yu ngarra da mi ngulathnu mi Passover-yu wunku pulangay ngay wanku mi lawam werlpen i ku ngen ngullathnemenu-yu?”’ ¹² I nhini thangu kardu nhini-ka panankumardawithnunintha i panarrungkardanunintha da nhini-yu ngarra thelput kangkarl nhini-yu. I nanhthi table i nanhthi chair wanku ngarra da ngala nhini-yu pingkadruknu-yu. I nhini da da-yu ngarra mi naninthawathawathanu-yu mi lawam werlpen i ku thip ku ngen nekineme-nu-yu.” Nhini-wa murrinh-yu ngarra Jesus mampirrunintha-yu i wurdanpunkuthuk-warda-nintha.

¹³ Bere penintha nhini-ka pangu warda wangu naninthadha dini da Jerusalem-nu warda wangu i ngarra bangamninthardurt da mana i pangamnaruyintha kardu nugarn nhini-yu i da ngarra thelput wanku. I murrinh-ka nginipunh nhini da matha mani ngarra Jesus mampirrunintha-yu. I pangu da mi warda mamninthawathawatha mi lawam werlpen i ku ngen-yu.

Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Murrinh Ngarra Nginipunh i Kumulung Nukunu

Matthew 26.26-30; Mark 14.22-26; 1 Corinthians 11.23-25

¹⁴ Bere da ngunga kanarnum warda nhini-yu, Jesus i pulangay nukunu ku apostle-ya parramkaruy-warda-neme ngarra da thelput nhini-yu i parnamkardi-warda-neme i parnamkawupneme mi-nu-yu.

¹⁵ Bere nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Ngay-ka marda merttha ngurrini mi dhepdhep mi Passover kanhi-ya pulathnemenu mitmit. I mi kanhi thangu-ka kardu thu pungibatnu warda. ¹⁶ I nga. Ngarra mi kanhi-re ngarikerdeknu-ka ngay-ka mere deyida mi mangini kanhi mani ngulathnu-yu i ngarra

mi marra da mana ngulathnu pangu wangu da ngarra Yile ngay nukunu, da nhini-nu-re ngarra Yile ngay ku Pule ngala thathipirr pinu-yu.”

¹⁷ Bere nukunu-ka nanhthi kap warda manganart dim kura wine wanku i Yile nukunu darntiparl kura nhini-nu-yu. I mampirru-deyida-neme, “Nga peneme. Nenumanemenu kura kanhi i nubagurdukmenenu. ¹⁸ Mu ngay-ka mere deyida bagurduknu kura mi kakpa nginipunh kanhi mani-yu, mu ngarra Yile ngay da mana ku Pule ngala thathipirr pinu-yu.”

¹⁹ Bere nhini thangu-ka mi lawam werlpen warda manganart dim i Yile nukunu deyida darntiparl mi nhini-nu-yu i munirrurerrarrdhaneme dini i dampirrumutmut-neme. I mampirruneme, “Nga peneme. Mi kanhi-ka nginipunh ngay-wa. Ngay-ka ngunarrupupnemenenu nankuneme-nu. I mange kanhi-ka da bere matha wangu nuyemanemenu nuru i nuddungiyelerrnemenenu nuru ngarra ngay mi kanhi thangu-ka ngarra ngamnarrumutneme-yu.”

²⁰ Bere ngarra mi thangu-ka parramkarikerdekneme-ka Jesus-ka mange nginipunh nhini da ngatha mani manganart dim nanhthi kap kura wine wanku. I mampirru-deyida-neme, “Nga. Kura wine kanhi-ka kumulung ngay-wa. Kumulung ngay-ka pinthawunu nankuneme-nu i ngay-ka ngunarrupupnemenenu. Ngay-ka ngirrananmaputhnu warda da mange wiye ngarra numammath numpun nhini kumulung ngay-ka pinthawunu. Yile ngay-ka da murntak warra mam da mange wiye pirranmaputhnu ngarra kardu thangu-ka i manthibirnu purru. I nhini murrinh-ka murrinh da thathipirr pirranu ngarra kumulung ngay-re pinthawunu-yu.

²¹⁻²² “Nga peneme.” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathipirr-ka nginipunh ngay ngenumutnu i ngupupnu ngarra kardu wiyeypun thangu-ka kathu i thu pungibatnu parni. I da nhini-ka mange ngarra Yile ngay marda mangannert dim ngay-nu-yu. Mu nga. Kardu nugarn pana ngarra paningipartnu i manmanpinu kardu wiyeypun pangu pumangirtanu, nukunu nhini-ka kanhi da matha mi dimmurrk ngarra ngay. Mu da-ka wiye thathipirr-wa nukunu-nu-yu nhini thangu-ka weyida da mange nhini ngarra manganu purru ngay-yu.”

²³ Bere nhini thangu-ka pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda perrened-harrpudhaneme pirrine mange peneme ngatha, “Ya. Nangkal nimin parramutnu Jesus-yu ngarra kardu wiyeypun wangu-yu?” Pumenanudhaneme pirrine peneme nhini-yu.

Jesus Wurdamyith Kardu Nangkal Nimin Kardu Pule Ngala Thathipirr Pinu-yu

²⁴ Bere nhini thangu-ka pulangay nukunu Jesus-ka murrinh mange peneme puddanadharlurldhaneme punne kardu nangkal nimin-nu peneme ngatha-yu kardu pule ngala parethbathnu ngarra Jesus-yu. ²⁵ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Kardu pule ngala ngala pangu da ngamengka wangu kardu mere Jews-ya kardu nhini-ka kardu da tetemanthay pirrimpirra ngarra kardu wurnangat pangu-yu. Mu kardu pule ngala ngala murlakpun nhini-ka murrinh pumungampunwil pumpan kardu ngarra pigunu kardu pule patha patha pumampirra pumpan.

²⁶ “Mu nankuneme-nu-ka mange mere nginipunh nhini mani nanemenu. Mu kardu nangkal ngatha marda mart kardu pule ngala kardu kumparra purrunu-ya nhini nukunu-ka buynupaknu nginipunh kardu kigay mani i manmanpi warda ngatha kurru kardu-yu.

²⁷ “Murrinh numi kanhi, nga. Kardu nangkal nimin kardu ngala-yu? Kardu pana kama ngarra mi dhepdhep da matha dimmurrk i kardu pana kama ngarra mi mamnabath kathu wurran ngarra kardu pana-nu ngarra mi dimmurrk warra-yu? Kardu pana ngarra mi dimmurrk da matha-ka kardu ngala nawa nhini-yu? Mu ngay-ka nganam ngarra nankuneme-ka manankumanpinuneme da matha ngurru.

²⁸ “I nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Nankuneme-ka kardu bere matha wangu narnamkaneme ngarra ngay i mere narnengipartthaneme ngarra ngay-re da tetemanthay ngatha berdurdurttha ngurrini-yu. ²⁹ Yile ngay-ka da nakurlnu bungipaknu kardu Pule ngala thathipirr nginu. ³⁰ I mange nginipunh nhini mani ngay deyida da nakurlnu bunankupaknuneme kardu pule-yu da pangu-yu ngarra Yile ngay nukunu i nekineme-ka marda ngala warda pinuneme i mi pimurrknuneme da pangu-yu. Nankuneme-ka kardu pule ngala ngala nerrunemenu kardu ngarra Jews-ya kardu yek 12-ya.”

Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Ngarra Kardu Pulangay Nukunu Parnepart-nuneme

Matthew 26.31-35; Mark 14.27-31; John 13.36-38

³¹ Bere Jesus-ka murrinh warda wurdamnayith ngarra Simon Peter, “Nga Simon,” nukunu kathu-yu mamna Jesus. “Nukunu ku karrath-ka dantharrpu Yile ngay nankuneme-nu purdunankudhadhappemenu purru i manankurullununeme purru da mange wiye-nu. I Yile ngay kathu-ka wurdannamurl nukunu-yu. Nukunu ku karrath marda mangannankurtne dim-ka narnengipartnuneme i numenganthadarrarnuneme ngarra ngay-yu mange nginipunh mi wheat mani-ya mi kamarl thathipirr-ka kanampart warda nanhthi darripi ngernu-yu. ³² Mu ngay-ka ngantharrpu Yile ngay, nhinhi-nu kardu manhilurruthnu i mere thurdubay nukun ngarra ngay-yu ngarra nukunu-re Satan manhirullulnu-yu. Mu nhinhi karduka thaningipart-wa-nu ngadha, mu nhini thangunu-ka thuyngamarriknu warda thathipirr thurru i murrinh warda nangabathnu thurru. I da nhini-nu-re-ka nhinhi-ka nankulurruthnuneme kardu pulangay ngay warda nhini-yu.”

³³ Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Pule, ngay-ka mere nukun nganinhipart. Kardu ngatha pubunhirdinu ngarra jail-ka ngay-ka panirdi-deyidanu neki-yu. I kardu ngatha thu punhibatnu puddunhirinuminu, nhini ngay-ka puddungirinumi-deyida-nu.” ³⁴ “Nga Peter.” Jesus kathu-yu mamna. “Murrinh kanhi-ka murrinh thathipirr. Thipinhi marra-ka ngarra ku rooster mere da ngatha pirrakaynu-ka, nhinhi-ka kardu narranu murrinh kanhi perrkenkuneme-yu, ‘Ngay-ka mere the-wa mabath kardu nugarn pangu-yu.’”

³⁵ Bere Jesus-ka mampirru-deyida-neme ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme. Da murntak warra ngay-ka ngurdannankuthukneme i murrinh thathipi ngarra ngay narranenkuylerrdhaneme nurni ngarra kardu nawa? I nankuneme-ka mere numebaththaneme narne ku mani, nanhthi bag i me sandal ngamere nawa? Mu nankuneme-ka mi i nanhthi nunneyeymadhaneme da nhini-re-yu?” Jesus kathu-yu dampunkudharrpuneme. “Awu wurd,” peneme kathu-yu pumamnaneme.

³⁶ “Mu nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Nanhthi bag i ku mani ngatha nanthinkaneme nirrim-ka nhini-ka numabathnuneme warda nuru nhini-yu. I thu sword deyida wanku numabathnuneme nuru. Mu thu sword mathu ngatha-ka nanhthi kawut thelim niyemanemenu i thu sword warda numartnuneme nhini-yu. ³⁷ Murrinh thathipi Yile ngay-ka kanhi-wa yibim-yu, ‘Kardu-ka da mange pumanganu purru ngarra ngay kardu nginipunh mange pana mani pumampirra pumpan kardu ngarra wiyeypun ngarra murrinh law pumungantharrath pumpan-yu.’ I murrinh kanhi-ka da nakurlnu murrinh-ka pirra-da-nu-thathipirr nhini-yu.”

³⁸ Bere pulangay Jesus nukunu-ka pumamna-warda-neme, “Nga pule. Thu sword perrkenku-ka kanhi nganthinkaneme ngibimka.” “Yu, berengunh,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Dininangerrentha Ngarra Yile Nukunu Wangu

Matthew 26.36-46; Mark 14.32-42

³⁹ Bere nhini thangunu Jesus-ka nungardurr warda da thelput nhini thangunu-yu i nadha dini da palyirr nan-nu warda wangu Olive mange ngarra medha ngatha pirriwattha-ya. I kardu pulangay nukunu deyida wanku parraneriwakthaneme pe-yu. ⁴⁰ Bere ngarra parramkaruy-re-neme da pangu-ka nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Nankuneme-ka Yile ngay nadharrpnuneme mananku-manpinuneme kardu yuthpan da matha nanemenu ngarra nukunu-re ku karrath manankurullulnuneme-yu.” ⁴¹ Bere Jesus-ka wurrinidha pangu wangu da manta ngangka da ngatha i dempinhipingkarl i ngarra Yile nukunu warda dininangerrentha.

⁴² “Yile,” mamna. “Kardu-ka pangilututnu i thu pungibatnu. Nganaka kama-ya marda nanganart dunthap warda kardu nhini-yu i mere kangilutut nukun i mere kungibat nukun. Nhini-wa ngay marda manganart ngem-yu. Mu nhinhi mange ngatha marda nart kardu thangunu pangilututnu i thu pungibatnu, nhini-ka ngay-re marda manganart-yu. Mange ngarra nhinhi marda nanganart-ka ngay-ka marda deyida manganart mange nhini-nu-yu.”

⁴³ Bere ku angel da kangkarl thangunu kathu pangamnaruy warda ngarra Jesus i mamlurruth deyida. ⁴⁴ Mu Jesus-ka dammardathin ngala thathpirr i puy deyida wangu murrinh lurruth manganart dininangerrentha ngarra Yile nukunu wangu. I nginthirrin nukunu-ka ngala da matha diniyelyeldha ngarra putek wangu nginipunh nanhthi kumulung mani-ya.

⁴⁵ Bere murrinh nhini thangunu-ka Jesus-ka dempirnturt warda i wurdawurl ngarra pulangay nukunu i bampunkurdurtne kardu ngurrnguwarl pirrinen-gurkkurrkthaneme, ngurrnguwarl mardathin thangunu mampunkumerlmerlneme.

⁴⁶ Bere Jesus-ka mampunkurdurtne i mampirruneme, “Nga peneme. Thangku-dha nirrimkangurkkurrkne pana-yu? Wurr, newirnturturtne i Yile ngay warda nadharrpununeme manankumanpinuneme mere da mange wiye nukun niyemaneme ngarra nukunu-re ku karrath manankurullulnuneme-yu.”

Kardu Nugarn Pumangarnta Kangkarlmawu

Matthew 26.47-56; Mark 14.43-50; John 18.3-11

⁴⁷ Bere ngarra nukunu-re Jesus pirringerren-da-dha-ngatha-ka kardu nugarn terert kardu murlakpun-ya parrarntuy warda ngarra manta Jesus-yu. I nukunu Judas-ka kumparra warra yunguninkardurrdha tharra. Nukunu nhini-ka kardu pulangay nukunu Jesus ngadha wurrininadha kardu 12-ya da ngarra marra-re-ya. I nukunu-ka murrinh kanhi-wa mampirra wardarra kardu murlakpun nhini-yu, “Kardu pana ngarra ngadhamurrudhungnu-ka nhini-wa Jesus-yu i numartanu-yu.”

Bere Judas-ka manta warda wurrininadha ngarra Jesus padhamurrudhungnu ngarra thamurru nukunu. ⁴⁸ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Judas, nhinhi-ka thangidhamurrudhungnu nawa i nhini kardu kibim kanhi-ka pumangirtanu ngay-yu nawa?”

⁴⁹ Bere pulangay nukunu Jesus-ka bampunkardu kardu murlakpun nhini-ka pumartanu warda Jesus-yu i nhini-ka pumamna-warda-neme ngarra Jesus-yu, “Pule. Ngankuneme-ka nguyethuknuneme kardu kanhi-yu thu sword ngankuneme-re-yu?”

⁵⁰ I bere kardu numi kardu ngarra pulangay nukunu Jesus-ka thu sword nukunu yunganpirt i panthertal ngarra the batbat ngarra kardu pana ngarra wurlk menadha wurrini ngarra ku yilarn ngala thathpirr. ⁵¹ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Ya peneme, pirda warda thu kuy-yu.” I nhini-ka manthethap kardu nhini the nukunu-yu i manthewatha patha deyida.

⁵² Bere kardu terert pangu da pidha ngarra Jesus-nu pumartanu, kardu-ka ku yilarn ngala ngala-ya i kardu pule ngala ngala ngamere ngarra murrinh church thangunu i kardu ngalantharr ngalantharr deyida wanku. I bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu nugarn murlakpun nhini-yu, “Ya kardu. Mange

nginipunh kardu darrarartwunka narnampunngawurt-ka, mange nginipunh nhini mani numangirtanu-yu, nawa? I nanki-ka numebaththa nunni thu sword i thu kumukurr wanku, nawa? ⁵³ Mu ngay-ka da terert da matha ngirripuptha wunku nanki-yu ngarra church ngala pangu-yu mu nanki-ka mere numengirtadha ngadha da nhini-re-yu. Mu marra kanhi da matha numangirtanu nawa? Nukunu ku karrath-ka mamnanyit wurran i nanki-ka ngarra nukunu da matha narrarntiwak numpan-yu.”

*Peter Mampirra Ngarra Kardu Nukunu Mere The Mabath Jesus-yu
Matthew 26.57-58,69-75; Mark 14.53-54,66-72; John 18.12-18,25-27*

⁵⁴ Bere kardu nhini-ka pumangarnta warda Jesus-yu i pumebertidha punni ngarra thelput ngarra ku yilarn ngala thathpirr nukun.

Bere Peter-ka danintiwaktha wurrini kardu murlakpun nhini-yu da ngathparr tharrngini kathu i ngarra thelput nhini da mana. ⁵⁵ Bere outside ngarra thelput nhini-ka thungku dinimumtha i Peter-ka kanawup warda manta ngarra thungku nhini wunku kardu ngamere wanku.

⁵⁶ Bere nhini thangunu-ka kardu mardinhpuy ngarra ku yilarn ngala thathpirr wurlk wurrininadha-ka bamkardu warda Peter-yu danilarrangtha dini thungku thangunu ngarra kamarl nukunu-yu. Nigunu-ka pankardurr i dirranganthenh i mampirra kardu ngarra ngamere pirrinidha pangu, “Ya. Kardu kanhi kem-ka kardidha ngarra Jesus-wa.” ⁵⁷ Mu nukunu Peter kathu-ka mamnge, “Awu, ngay-ka mere the-wa mabath kardu pangu-yu.”

⁵⁸ I kunungingki bata wangu kardu numi bamkardu Peter-yu i mamna, “Nga. Nhini-ka kardu pulangay nukunu Jesus nawa?” Mu Peter kathu-ka mamna, “Awu wurdawa ngay-yu.” ⁵⁹ I kunungingki deyida wangu kardu numi deyida mamna ngarra kardu ngamere wangu, “Kardu kanhi-ka kardu kardidha thathpirr ngarra Jesus. Ngay-ka ngirranganthawithenh murrinh ngerren nukunu ngarra da Kelili thangunu kathu.” ⁶⁰ Mu Peter kathu-ka mamna, “Murrinh ngarra-nu nam thirrim pana kathu-yu? Murrinh nhini-ka mere manhimarta murrinh pana kathu namnga thirrim-yu.”

Bere ngarra nukunu-re Peter pirringerrentha-ka ku rooster-ka pirrimkay warda. ⁶¹ Bere Jesus-ka memnabirl i bamkardu Peter-yu. I Peter-ka wurdantherr warda murrinh ngarra Jesus mamna-yu, “Thipinhi marra-ka ngarra ku rooster mere da ngatha pirrakaynu-ka, nhini-ka kardu narranu murrinh kanhi perrkenkuneme-yu, ‘Ngay-ka mere the-wa mabath kardu nugarn pangu-yu.’ ” ⁶² I nhini thangunu Peter-ka yungawuy warda i du ngala da matha kardikarrktha.

Kardu Punningkalkbelktha Pardi Ngarra Jesus

⁶³ Bere kardu murlakpun nhini ngarra Jesus pirangkadha punni-ka punningkalkbelktha warda pi i thu warda pinawutputtha ngarra Jesus-yu. ⁶⁴ I pumpankaral ngarra kamarl nukunu nanhthi kaligu-re i murrinh pumenadha pardi, “Ya. Nangarru-mani-neme nangkai thu pannhibat-yu? Nhini-ka the-wa nabath kardu ngarra pannhibat-yu, nhini namngarra-ka wakal ngarra Yile neki nukunu-wa,” pumenadha pardi. ⁶⁵ I murrinh pumerdararithaktha warda pardi nhini-yu.

*Kangkarlmawu Pumebertidha Punni Ngarra Ku Pule Ngala Ngala
Matthew 26.59-66; Mark 14.55-64; John 18.19-24*

⁶⁶ Bere thipinhire nhini pankapuril-ka ku yilarn ngala ngala i kardu pana ngarra murrinh law puddininthethiththa punni i kardu ngalantharr ngalantharr-ka puyemperr warda. I Jesus pumebertidha punni i kumparra warra pubanpak ngarra kardu nhini-yu. ⁶⁷ I kardu nhini kathu-ka pumamna, “Nhini-ka Christ? Yile neki-ka wurdannhithuk? Murrinh thathpirr mani nangarranu.” Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Murrinh kanhi ngatha manarranu-ka nhini-ka mere kama murrinh

numangabathnu nhini-yu. ⁶⁸ I murrinh ngatha ngay ngananttharrpunu-ka, nanki-ka mere warda nangidhartnu nhini-yu. ⁶⁹ I ngay kardu ngarra kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ngarra Pule ngala Yile ngay nginu da batbat-te i ku Pule ngala deyida wanku nginu nhini-yu.”

⁷⁰ Mu kardu nhini kathu-ka pumamna deyida, “Nhinhi-ka wawal Pule ngala Yile neki nukunu?” Parrantharrpu. I Jesus kathu-ka mampirra, “Yu, murrinh namam nirrim nhini da.” ⁷¹ Bere kardu nhini-ka pumemnu mange pigunu warda, “Mampa, bere matha-ya. Nekineme-ka mere warda nangkal paninhitharrmununeme nhini-yu. Nekineme-ka berengunh thubinthepup-warda-neme nukunu mam wawal Pule ngala Yile neki nukunu-yu.”

23

*Jesus Pumbertidha Purni Ngarra Kardu Wurdamninth Pule Ngala Pilate i Hered-
nu*

Matthew 27.1-2,11-14; Mark 15.1-5; John 18.28-38

¹ Bere nhini thangu-ka kardu nugarn murlakpun nhini-ka perrempirnturt warda i Jesus pumbertidha warda purni ngarra kardu pule ngala nan-nu-ya Pilate. ² Bere kardu peneme nhini-ka murrinh warda pumamna ngarra Pilate wangu, “Nga. Kardu kanhi karrim-ka da wiye da matha mampunkayi wurran kardu ngarra darrikardu ngankuneme kardu Jews-ya. I ngana deyida kardu mampirra wurran murrinh mere panamutmutnu puru ku mani ku tax-ya ngarra ku pule ngala nan-nu Caesar-ya. I ngana deyida nukunu mam-ka kardu nan-wa Christ i Yile neki kathu wurdanthuk, i ku pule ngala deyida wurran kanhi-yu.” Nhini-wa murrinh parnamnatharrmuneme ngarra nukunu ku pule ngala nan Pilate Jesus-nu-yu.

³ Bere nukunu Pilate kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya. Nhinhi-ka kardu Pule ngala thurranpirra kardu ngarra Jews-nu-yu?” “Murrinh thathpi nhinhi da matha nam pana-yu,” Jesus kathu-yu mamna.

⁴ Bere nukunu Pilate kathu-ka mampirruneme ngarra kardu nugarn nhini ngarra Jesus pumbertidhaneme purne-yu i ngarra ku yilarn ngala ngala wanku-yu, “Ya peneme. Kardu kanhi karrim-ka da mere thathpirr merithuktha ngadha kani, nukunu-ka mere ngadha muyparltha murrinh law-yu, nhini ngay-ka mere ngarra thu ngubat nukun nukunu kanhi karrim-yu.”

⁵ Mu kardu kathu-ka puy deyida wangu murrinh lurruth pumenadhaneme parde ngarra nukunu Pilate, “Ya. Nukunu pana-ka murrinh dampunmardarerte wurran ngarra kardu-yu murrinh thathpi ngarra nukunu-re wurdanpunthethith wurran. Nukunu-ka kardu wurdininthethiththa wurrini da pangu thangu-ka da nan Judea, i da Kelili i ngarra da kanhi da mana Jerusalem.”

⁶ Bere ngarra nukunu Pilate murrinh nhini bimpirruyepupneme-ka nukunu kathu-ka mampirru-warda-neme, “Nga. Kardu nukunu kanhi karrim-ka da Kelili thangu-ka kathu nawa?” Dampunkudharrpuneme. ⁷ I kardu kathu-ka, “Yu,” pumamnaneme. Bere nukunu Pilate-ka wurdanthuk warda Jesus-yu ngarra nukunu Hered warda wangu ku pule ngala ngarra da nan nukun Kelili-ya. Da nhini-re nukunu Hered-ka ngangka deyida ngadha kardidha da Jerusalem.

⁸ Bere ngarra nukunu-re Jesus pangamnaruy ngarra Hered, nukunu-ka kardu le patha warda dininadha, nhini-ka da murntak da matha Jesus-nu marda merttha wurrini kardu bangkardunu-yu. Nukunu Hered-ka pamnayepup da mange ngala ngala patha nhini ngarra Jesus merradha wurrini-yu i nukunu marda merttha dini Jesus-nu da mange ngala patha nhini-nu bamangkardunu. ⁹ Bere nukunu Hered-ka murrinh terert da matha danidharrpudha dini Jesus-yu, mu Jesus-ka mere dedharttha nukunu-yu, mu manangka murrinh da matha pirrinadha.

¹⁰ Bere nhini thangu-nu-ka ku yilarn ngala ngala i kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka murrinh pumerdarritthaktha pardi ngarra Jesus-nu wangu i punnirerdadha pardi murrinh law ngarra pigunu mungam-punmaparl. ¹¹ I nhini thangu-nu nukunu Hered i ku soldier ngarra nukunu-ka parraninagumugattha pardi Jesus-yu. I nanhthi kaligu pangkuy lelunh da matha pubannurdi i nukunu Hered-ka wurdannangkarl deyida ngarra ku pule ngala nukunu nhini nan Pilate.

¹² Bere da nhini-re-ka ku pule ngala perrkenku nhini Hered i Pilate-ka kardu murlmurl i memninthapulangay warda. Mu da murntak warra-ka kardu bere matha wangu thu kuy da matha kardininthadha i mere marda menaninthanurttha wurri.

Pilate Murrinh Mampirra Jesus Thu Pubatnu

Matthew 27.15-26; Mark 15.6-15; John 18.39—19.16

¹³ Bere nhini thangu-nu nukunu Pilate-ka panpunperr ku yilarn ngala ngala, ku pule ngala ngala ngamere nhini-yu i kardu wanku. ¹⁴ I mampirruneme, “Nga. Nankuneme-ka kardu kanhi karrim numengabertidhaneme nurne ngarra ngay da marra-re-ya i numamnganeme nukunu-ka da wiye da matha-nu mampunkayi wurran ngarra kardu-yu. Mu nankuneme-ka berengunu-dha warra nubimngayepupneme murrinh ngarra ngay thangu-nu nganidharrpudha ngardi ngarra nukunu. Mu ngay ngamam nukunu-ka mere ngadha merithuktha wurri da ngarra wiye-yu. I murrinh pana ngarra nunnererdadhaneme narde-ka mere murrinh thatpirr nhini-yu. ¹⁵ I ngana deyida nukunu mam Hered-ka mere ngadha merithuktha wurri da ngarra wiye-yu, nhini weyida nukunu wurdanngangkarl kanhi deyida-yu ngarra ngay. Nukunu-ka mere ngadha muyparlidha murrinh law-yu nhini-ka mere ngarra nukun thu nubat nukunu karrim kanhi-yu. ¹⁶ Mu ngay-ka ngarramutnu ngarra ku soldier ngay thu whip da matha-nu pumardarrirlarlarnu parni i nhini thangu-nu ngay-ka ngurduthuknu warda.” Pilate kathu-yu mampirra.

¹⁷ Bere da thangu terert-te ngarra mi Passover-ya nukunu Pilate-ka yunguniwuy kardu numi-yu ngarra da jail thangu-nu kathu-yu. Kardu ngarra nugarn nhini kathu ngarra kardu kathu parranidharrpu-ka, kardu nhini da matha Pilate yunguniwuy-yu.

¹⁸ I nukunu Pilate-ka Jesus warda wurdithuktha-wa, mu kardu wurnangat kathu murrinh puddamnadhawiweparl i murrinh pardinawapadha. I pumamna, “Awu, thu thubat warda wangu kardu karrim pana-yu Jesus. Mu nukunu Barrabas warda thunguwuynu ngarra da jail kathu-yu.” ¹⁹ Nukunu nhini Barrabas ngarra jail dininganamardadha-ka, nhini-ka thu puninthuktha weyida wurrini kardu ngarra ku Government thangu-nu i kardu numi damparl wurdarntinumi.

²⁰ Bere Pilate-ka marda merttha dini Jesus da matha purduthuknu i nhini-ka dimpirrakay deyida ngarra kardu, i mampirra, “Nga. Ngay-ka ngurduthuknu warda Jesus-yu. Nukunu-ka mere ngadha merithuktha kani,” mampirra. ²¹ Mu kardu kathu-ka pumamna, “Awu, nukunu pana-ka thu thubat da matha, thubat. I ngarra thay pinthanu darderdenu i thurdurinumunu warda.”

²² Mu Pilate kathu-ka mampirra deyida, “Ya. Thangu-nu thu ngubatnu nukunu kanhi karrim-yu? Thangu da wiye mebatththa wurrini nukunu-yu?” Nukunu kathu mampirra. “Ngay-ka murrinh nganidharrpudha ngardi i nukunu-ka mere ngadha muyparlidha murrinh law, i nhini nukunu-ka mere ngarra thu ngubat, warda. Mu ngay-ka thu whip da matha mardarrirlarlarnu i ngurduthuknu warda,” mampirra.

²³ Mu kardu kathu-ka puy deyida wangu lurruth da matha pardinawapadha, “Awu, thu thubat da matha. I ngarra thay pinthanu darderdenu i pupupnu warda,” pumenadha pardi. I murrinh ngarra thatpi pigunu-re da matha pardinawapadha lurruth-te pardinadha. ²⁴ I nhini nukunu Pilate-ka murrinh warda mampirrabath ngarra kardu kathu murrinh pumenadha pardi-yu. ²⁵ I yunganwuy i wurdanthuk

warda kardu wiye nhini-yu Barrabas, kardu nhini ngarra kardu numi damparl wurdantinumi-yu. Mu Pilate-ka dampirramut warda Jesus-yu ngarra ku soldier nukunu thu pubatnu i pubarderdenu ngarra thay pinthanu i pupupnu warda. Nhini-wa da mange-yu ngarra kardu terert marda pumerttha purni-yu.

Kangkarlmawu Pubangarnerde i Pumamkale Ngarra Thay

Matthew 27.31-44; Mark 15.21-32; John 19.17-27

²⁶ Bere ku soldier-ka pumebertidhaneme purne pangu warda wangu Jesus-yu pubarderdenu i pumangkalenenu ngarra thay. Bere ngarra purnelilidhaneme-ka ku soldier pubamkangkarduneme kardu nugarn da ngamengka kathu nadha dini da Jerusalem-nu. Nukunu-ka kardu da nan thanguu kathu Cyrene i murrinh nukunu-ka Simon-wa. Bere pungankaberurr-warda-neme nukunu nhini-yu i nanhthi thay Jesus nukunu-ka pubankamalapak-warda-neme ngarra lamala i pumungamkawilneme warda thay nhini pananamanthidha warda wurrini Jesus-nu. I nukunu nhini Simon-ka tiduk kathu ngarra Jesus wurrinilidha wunku nanhthi thay Jesus nukunu pananamanthidha wurrini.

²⁷ I kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha purni Jesus-yu i kardu palngun ngamere du purninakarrktha nukunu-nu. ²⁸ Bere Jesus-ka wurdampirrumardarduyngime ngarra kardu palngun nhini-yu, i mampirrungime, “Nga. Nankungime da ngarra kanhi narnamkangime Jerusalem-ka mere narnengakarrk-nukun-ngime ngay-nu-yu. Mu niranungkuwekarrknungime mange nankungime i ngarra mamay nankungime-nu. ²⁹ Da nakurlnu-ya nhini-ka da tetemanthay nimin-ya nanki-nu-yu kardu Jews-yu, i kardu-ka murrinh kanhi-wa nuyemanungime, ‘Da wiye-wa pirrimngarrungime ngankungime-nu. Mu da-ka wiye thatpirr-wa ngarra kardu wakal nganthinkangime ngumpun-yu.’ ³⁰ I nhini thanguu kardu terert-ka nunnuwinhartnu pangu warda wangu ngarra da palyirr i niranakaykaynu i nuyemananu, ‘Thinganthibirnu kathu.’ Da nhini-re-nu-ka da wiye nimin-ya kardu nanki-nu Jews-yu,” Jesus kathu-yu mampirrungime. ³¹ “Nga. Ngay-ka da wiye mere ngadha merithuktha ngani mu nubangimangkardungimenu da ngarra mange kanhi ngay-yu pumamnga pumpan-yu. Nhini nankungime-ka the warda numabathnungime da wiye da matha nanki-nu pirranarranu-yu i kardu ngamere deyida wanku da nakurlnu-re-yu.”

³² Bere ku soldier nhini-ka kardu nugarn perrkenku deyida pumenkubertidhanintha purne ngarra nanhthi thay deyida pumankungkaleleninthanu. Kardu perrkenku nhini-ka kardu wiye da matha kardininthadha.

³³ Bere puy punnililidha i ngarra da nan da mana parrarntuy, da pana ngarra kardu pumenadha purni ku murnu pelpith-ya. Bere da ngarra nhini da ku soldier-ka pubangammarderde mange ngarra nukunu Jesus-yu i ngarra me pubangammerderde ngarra thay nhini-yu. I parrampirnturt pubanpak i pinthanhidha i pupupnu warda nukunu Jesus-yu. I ngana deyida kardu wiyenkunintha nhini-ka ngarra thay deyida pumampunkungkalenintha. Kardu numi ngarra batbat nukunu-re Jesus pinthanhidha, i kardu numi ngarra thakunh-te pinthanhidha.

³⁴ Bere Jesus-ka murrinh warda mamna ngarra Yile nukunu wangu, “Yile, mange da wiye kanhi thirranmaputhnu ngarra kardu kanhi thanguu-yu. Kardu-ka mere the kumabath mange kanhi ngarra pumamnga pumpan-yu.”

I nhini thanguu ku soldier-ka nanhthi warda pirrineykdhekthaneme nanhthi kaligu ngarra Jesus-nu-yu, nanhthi nhini-ka kardu nangkal kama warda martnu-yu.

³⁵ Bere kardu wurnangat warda ngatha pirabaththa pi Jesus menangkaledha pinthanhi. I ku pule ngala ngala parraninagumugattha pi ngarra Jesus. I murrinh mange pigunu ngatha pumenanudha pi, “Ya. Nukunu ngatha kardu Christ thatpirr ngarra Yile neki thanguu kathu nadha dini, nhini-ka menuyibirnu-wa mange

nukunu ngatha-yu. Nukunu-ka kardu terert weyida menthibirnudha wurrini-yu, nawa,” pumenanudha pi. ³⁶ I ku soldier deyida wanku parraninagumugattha pi. Kardu nhini-ka purnenadhaneme i perrenamuttha-mana-wa-neme kura wine thithimarnti. ³⁷ I pumamna, “Ya. Nhinhi ngatha kardu Pule ngala kardu Jews thurranpirra, nhini-ka nenuyibirnu mani i thurdithut mani kathu ngarra thay pana kathu-yu.”

³⁸ I ngarra thay nhini ngarra Jesus menangkaledha pinthanhi-ka murrinh wanku pubanpak kangkarl ngarra pelpith nukunu. Murrinh nhini-ka kanhi-wa, “Kardu kanhi kanthim-ka kardu Pule ngala ngarra kardu Jews pigunu-wa.”

³⁹ Bere kardu wiye numi pangu da ngarra thay pinthanhidha-ka murrinh menardarrithaktha pinthanhi ngarra Jesus. I mamna, “Nhinhi-ka kardu Christ-wa nawa? Nhini-ka kardu mani nenuyibirnu i ngankunintha deyida wanku nangankuyibirnunintha.”

⁴⁰ Mu kardu wiye numi deyida kathu pinthanhidha-ka mamna kardu ngarra wiye numi nhini-nu-yu, “Ya. Murrinh nhini-ka pirda-wa,” mamna. “Nhinhi-ka mere themanham Yile neki-yu? Kardu-ka nekineme-ka pubannhipakneme ngarra thay kanhi pupupnemenue. ⁴¹ Mu neki-ka da wiye da matha thumerithuktha thardi, nhini-ka yuthpan da matha neki pupupnu-yu. Mu kardu kanhi kanthim-ka mere ngadha da wiye merithuktha-wa kani, nhini-ka mere pubuypaktha ngarra thay kanhi-yu.”

⁴² I kardu nhini murrinh mamna warda ngarra Jesus, “Jesus, panhimardathinnu kathu ngay-nu da nakurlnu kardu ngarra Pule ngala thathipirr thinu-yu.” ⁴³ I Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Murrinh thathipirr kanhi-yu mampanu-yu. Marra kanhi-ka nhinhi-ka ngarra ngay wardarra pinu da patha nimin-ya ngarra Yile ngay dim-yu.”

Jesus Yibimpup Warda

Matthew 27.45-56; Mark 15.33-41; John 19.28-30

⁴⁴ Bere ngarra nanhthi ngunga pelpith warda pirridha-ka da-ka thipmam binhi warda pangarntuy nhini-yu da pana ngangka-re-ya. Da thipmam binhi nhini pirridha-ka i da-ka kungini da mana mam, i ngunga-ka nhini-wa pangarntuy-yu.

⁴⁵ I da nhini-re-ka nanhthi kaligu ngala ngarra da church ngala pinthanhidha-ka dimngurruduk kanganu da matha. ⁴⁶ I bere Jesus-ka lurruth da matha pinthimnakay ngarra Yile nukunu wangu, “Yile, ngepan ngay-ka ngampamutnu warda.” I ngarra murrinh nhini-re mana mam-ka yibimpup warda nukunu-yu.

⁴⁷ I bere ku soldier ku pule ngala-ka pirringanamedha pangu da manta ngarra thay i da terert nhini bangammangkardu i Jesus yibimpup-yu. I nukunu nhini-ka darntiparl warda Yile neki-yu i murrinh mam, “Kardu nugarn kanhi kanthim-ka kardu patha da matha thathipirr i nukunu-ka mere merithuktha kani.”

⁴⁸ Bere kardu wurnangat puyemperr pangu Jesus-nu pubangkardunu pupupnu. Mu kardu-ka ngarra pubamkardu thathipirr Jesus yibimpup i da mange terert nhini pubemangkardudha purni, nhini-ka kardu warda pubenawelerrdha pardi kardu daninmardathintha warda kardi ngala da matha i puddanalaththa da ngarra thelput pigunu warda wangu. ⁴⁹ I pulangay nukunu Jesus i kardu ngamere deyida wanku ngarra parraniriwaktha purni-ka da ngathparr tharrngini kathu pidha i pubamkardu deyida Jesus yibimpup-yu. I ngana deyida kardu palngun pubamkangkardungime Jesus yibimpup-yu, kardu palngun nhini-ya ngarra Jesus parraneriwakthangime purne da ngarra nan thanguu kathu Kelili.

Nukunu Joseph Yingampup Ku Nginihunh Jesus Ngarra Da Weyi Palyirr

Matthew 27.57-61; Mark 15.42-47; John 19.38-42

⁵⁰⁻⁵² Bere nhini thanguu-ka kardu nugarn pana nan Joseph wurrininadha ngarra nukunu-nu kardu pule ngala nan Pilate i dantharrpu ku nginihunh nukunu-nu Jesus

martnu. Kardu nugarn nhini Joseph-ka da nan thanguu kathu Arimathea-wa da numi nhini-ya kardu Jews pigunu. I nukunu-ka kardu patha da matha wurrinidha, i kardu ngalantharr-wa nukunu-yu. I nukunu-ka kardimardamardadha da ngarra Yile neki ku Pule ngala thatpirr pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I ngana deyida nukunu-ka kardiwup i puddanayiththaneme pirrine ngarra ngalantharr pule ngala ngala kardu Jews-ya, kardu ngarra marda pumerttha purni Jesus thu pubatnu puddurinumunu. Mu nukunu Joseph nhini-ka mere marda merttha wurri mange nhini-nu-yu Jesus thu pubatnu-yu.

⁵³ Bere nukunu Joseph dantharrpu thanguu ku nginipunh nukunu Jesus-nu-ka, Pilate kathu-ka “Yu” mamna. I nhini nukunu-ka pangu warda wangu wurrinidha i mantharday ku nginipunh ngarra nukunu Jesus-yu ngarra thay thanguu kathu i mamlarlarr ngarra nanhthi kaligu sheet nanhthi patha da matha. I nhini thanguu-ka bannurdi yingampup ngarra da weyi palyirr ngarra kardu thanguu pumampathay. Mere nangkall ngadha yingapuptha ku nginipunh ngarra da weyi palyirr nhini-yu.

⁵⁴ Bere da-ka kungini thatpirr warda da Friday nhini-yu ngarra nukunu-re Joseph ku yingampup nginipunh Jesus-yu ngarra da weyi palyirr nhini da. I da-ka manta warda pirridha da Saturday-nu-ya da nhini-ya ngarra kardu Jews-te benyuktha dini-yu.

⁵⁵ Bere kardu palngun nhini ngarra Jesus parraneriwakthangime purne da Kelili thanguu kathu-ka, palngun nhini-wa ngarra nukunu Joseph warda purnedhangime i pubamkangkardungime da weyi palyirr nhini ngarra ku nginipunh Jesus yingampup-yu. ⁵⁶ I nhini thanguu peningime nhini-ka puddamkawurlngime ngarra da wangu i pumewathawathadhangime parde nanhthi oil nanhthi kangunu patha wanku i ku nginipunh Jesus-nu pumawarlaknungime nanhthi kangunu patha-nu-ya. Mu ngarra da da ngatha pardedhangime da Saturday nhini-yu i benkuyukthangime dini, nhini-ka mange kardu Jews nukun-wa pumedha purni-yu da mange law pigunu da matha nhini-yu.

24

Jesus Wurdamkabirl Warda

Matthew 28.1-10; Mark 16.1-8; John 20.1-10

¹ Bere da Sunday nhini da pankapurl ngarra ngunga nabirlthaydha dini-ka peningime nhini kardu palngun-ka nanhthi oil ngarra pumamkawathawathangime wunku kangunu patha pumangankakutngime i punnedhangime pangu warda wangu ngarra weyi palyirr nhini da.

² Bere parramkaruyngime pangu da i pubamkangkardungime da weyi palyirr wululuthpe nhini-ka menadharldha wardarra dini. ³ Bere parnamkardi-warda-ngime i pumpankawinhay-warda-ngime ku nginipunh nukunu Jesus-ka maku warda.

⁴ Bere peningime-ka kardu warda pubenayengkarnirnthangime pirrine ngarra nimin wangu ku nginipunh-yu i puninkumardabaydha-warda-ngime dini nhini-yu. I kardu nugarn perrkenku-ka pangamnintharuy warda ngarra peningime-yu i ngarra ngurru peningime pirrininthadha wunku nanhthi kaligu danikularrangthanintha pirri. ⁵ Mu peningime kardu palngun nhini-ka perrempunkumanhamnintha i pepe pumamkawengime.

Bere kardu nugarn nhini kathu-ka mamnintha ngarra peningime-yu, “Nga peningime. Thangku-nu nangankawinhadhathngime narnamka-yu da ngarra ku pibimpuwup kanhi-yu kardu pana-nu ngarra kanambirnu-deyida-yu?” ⁶ Nukunu-ka kardu makardu-wa kanhi-yu, mu kardu-ka wurdamkabirl warda. I nukunu mamnarrungime nganaka da murntak-ya da pangu Kelili nardedhangime. ⁷ ‘Ngay kardu ngarra darrikardu nanki thatpirr-ka pumangirtanu i parramutnu ngarra

kardu wiyenpun. I kardu nhini-ka ngarra nanhthi thay pubangirderdenu i pinthangetnu i ngupupnu warda nhini-yu. Mu da perrenkuneme pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirlnu warda.’ ” ⁸⁻¹⁰ Bere peningime nhini-ka puddamkayerr-warda-ngime murrinh thathpi nhini ngarra Jesus mampirringime-yu. Kardu-ka murrinh peningime-ka kanhi-wa, Mary Magdalene-ya, Joanna-ya i Mary kale nukunu James-ya, i palngun ngamere deyida wanku.

Bere nhini thanguu peningime-ka punnungamkardurr-warda-ngime da weyi palyirr nhini thanguu-yu i pangu warda wangu punnedhangime i murrinh parra-nenkuyelerrdhaneme ngarra pulangay nukunu Jesus-yu kardu 11-ya i ngarra kardu ngamere deyida wanku, kardu ngarra Jesus marda pumerttha punni. ¹¹ Mu pulangay nukunu Jesus-ka mere murrinh pumerrubaththangime murrinh pana ngarra palngun nhini pumampirruneme-yu, mu pamamka-mana-wa-neme murrinh ngathayida da matha. ¹² Mu nukunu Peter-ka dempirnturt i tharra warda nungampinhart ngarra da weyi palyirr-nu, i dempinhikul i mintherr warda. I bamkardu nanhthi kaligu da matha yudha pangu-yu. I wurdawurl deyida ngarra da-nu warda wangu i benayengkarnirnth wurrini ngarra kama wangu ku nginipunh-yu.

Kangkarlmawu Pangampirruruyintha Kardu Ngarra Mayern Naninthadha Dini

Mark 16:12-13

¹³ Bere da ngunga numi nhini da ngatha kardu perrenku, kardu ngarra Jesus marda menintharttha wurrini-ka nungamninthardurr da Jerusalem thanguu kathu i naninthadha dini da nan-nu warda wangu Emmaus. Da nhini-ka da ngathparr tharrngini ngarra da Jerusalem thanguu kathu-yu. ¹⁴ I kardu wurdananinthayiththa wurrini murrinh pana ngarra Jesus yibimpup-yu i wurdamkabir kama-ya.

¹⁵ Bere ngarra mayern-te murrinh wurdananinthayiththa wurrini-ka nukunu Jesus-ka pangampirruruyintha i purnelilidha-warda-neme ngarra penintha nhini-yu. ¹⁶ Mu kardu-ka wurdanninthangkapi-wa nhini Yile neki kathu-ka mere marda merttha Jesus kirraninthathenh nukun ngarra kamarl penintha-yu.

¹⁷ Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Ya. Thangku murrinh thurdamninthayith thurran-yu?” Bere penintha nhini-ka pirrimninthart warda i daninkumar-dathinthanintha pirri. ¹⁸ Mu kardu numi kathu-ka mamna ngarra Jesus, i murrinh nukunu nhini-ka nan-wa Cleopas. “Nhinhi-ka kardu marra kama-ya kanhi-yu ngarra da Jerusalem-yu. Nhinhi da matha mere the nabath mange pumenadha pardi da nhini-dha warra-yu?” Mamna. ¹⁹ Mu Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Mu mange ngarra-wa pumedha pardi da ngarra nhini-re-yu?” Mu penintha kathu-ka pumamninanintha, “Ngankunintha-ka murrinh ngurdamninthayith ngurran nukunu Jesus kardu Nazareth-mawu-ya. Nukunu nhini-ka wurdanarrayiththa wurrini murrinh Yile neki da matha. Nukunu-ka ku prophet-wa i da mange patha patha da matha merradha wurrini wunku nanhthi lurruth ngala ngarra Yile neki thanguu-yu, i kardu-ka pumenabaththa thathpirr purni i Yile neki deyida le thathpirr dininadha-yu,” pumamninanintha penintha kathu-yu. ²⁰ “Mu ku yilarn ngala ngala nganki i kardu pule ngala ngala deyida wanku parramnamut Jesus-yu ngarra ku pule ngala thathpirr Pilate i pumamna thu pubatnu purdurinuminu. I nhini thanguu kardu-ka pubangarnerde ngarra nanhthi thay pinthanhidha i yibimpup warda nhini-yu.

²¹ “Mu nganki kardu wurnangat-ka nguyemamna mana Jesus-yu kardu Pule ngala thathpirr pinu-yu i manganthibirnununu ngarra kardu murlakpun thanguu kathu. Mu nukunu-ka yibimpup warda i da-ka perrenkuneme warra-wa mam. ²² I numi-ka, kardu palngun ngamere ngarra ngankungime-ka murrinh parraningankuyelerrdhaneme purne i nhini ngankungime-ka ngumemkamardartngime ngala da matha. Da thipinhire marra kanhi da pankapurl punnadhagime palngun pangu-ka ngarra weyi palyirr nhini ngarra ku nginipunh nukunu pingampup-yu. ²³ Mu

pumpankawin hayngime ku nginipunh-ka maku warda. I pumamngarruneme-ka ku angel perrkenku pubampunkungkardunintha i pumampirrungime kardu wurdamkabirl warda. ²⁴ I nhini thangu-ka kardu nugarn ngamere deyida wanku ngarra Jesus parraneriwakthaneme purne-ka punnadhaneme pangu-yu ngarra da weyi palyirr nhini da ngatha i mere puberdurtthaneme ku nginipunh nukunu Jesus-yu mange nginipunh kardu palngun mani pamamkangime. Mu kardu mere pubengkardudhaneme Jesus-yu,” pumamnarintha penintha nhini kathu-yu.

²⁵ Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Nankunintha-ka thawath da matha murrinh namninthabath thurran murrinh pana ngarra parrarntilil kardu murntak pana ku prophet-ya ngarra murrinh Yile neki thangu-ka puddanarrayiththa purni-yu. ²⁶ Mu nga. Da-ka mange Yile neki nukunu-wa ngarra nukunu pana wurdanthuk nukunu Christ-ya yibimpup-yu. I nhini thangu-ka wurdamkabirl warda i kardu Pule ngala thatpirr pininthanu da kangkarl wangu ngarra Yile neki,” Jesus kathu-yu mampirrunintha.

²⁷ Bere Jesus-ka murrinh warda wurdamnuyith murrinh ngarra Moses thangu-ka i ku prophet terert wanku parranirilidha purni-ya. Nhini-wa murrinh wurdampirrumeriyithnintha-yu murrinh wurdamnuyith-yu.

²⁸ Bere penintha nhini i Jesus-ka da manta warda purnelilidhaneme ngarra da nanu Emmaus da nhini ngarra penintha-nu wangu wurrininthadha-yu. Mu Jesus-ka puy dantharrwat kunungingki. ²⁹ Mu penintha-ka murrinh pumamnarintha, “Nga. Mere nukun thurru puy wangu-yu, mu kanhi ngadha ngarra ngankunintha thaninu. Da-ka kanarnum warda nhini-yu, da thipinhi-nu warda.” I bere Jesus-ka nhini warda wangu purnedhaneme.

³⁰ Bere ngarra thelput warda parnamkardineme i parnamkawupneme mi dhepdhep-nu. Bere Jesus-ka mi lawam manganart dim i ngarra Yile nukunu wangu darntiparl mi-nu-yu i mungampirrurigatnintha i mi warda dampirrumutnintha.

³¹ Bere da nhini thangu-ka penintha-ka dirranganninthathenh warda Jesus-yu ngarra kamarl penintha thatpirr warda bamninthangkardu. Mu Jesus-ka dinnarrirdum warda nhini-yu.

³² Bere penintha-ka memninthanu warda, “Ya. Ngarra nukunu-re wurdininheyiththa wurrini murrinh Yile neki nukunu ngarra mayern-te thurrinilidhaneme-ka ngarra nanhthi nginipunh neki-ka patha nimin dannhemut, nawa?”

³³ Bere nhini thangu-ka demninthawirnturt i nungamninthardurr wurdamninthawurl da Jerusalem deyida-nu wangu. I parrampirruruyne ngarra pulangay nukunu Jesus kardu 11-ya i kardu ngamere deyida wanku puyemperr ngarra thelput-yu. ³⁴ I kardu nhini-ka murrinh pumenanudha pirrini, “Yu, Jesus-ka wurdamkabirl da thatpirr nhini-yu. Nukunu-ka pangamnaruy ngarra Simon.”

³⁵ Bere penintha nhini-ka murrinh warda parrampunkuyerrneme murrinh ngarra mayern wurrininthalilidha-yu wunku Jesus punnadhaneme. I murrinh ngarra dirranganninthathenh ngarra nukunu-re mi mungampirrurigatnintha mi lawam penintha-yu.

Jesus Pangampirruruyne Ngarra Pulangay Nukunu

Matthew 28.16-20; Mark 16.14-18; John 20.19-23; Acts 1.6-8

³⁶ Bere ngarra penintha nhini i pulangay nukunu Jesus puddanayiththa pirrini-ka Jesus-ka pangu da matha pangarntuy pirrim i murrinh warda mampirra, “Nga. Marda nanki-ka pekpek wanku numabathnu nuru.” ³⁷ Mu kardu-ka pubemkabat i perremmanham pamam mana-wa ku wurdarr. ³⁸ Mu Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Thangku-nu nerremngimanham-yu? Thangku-dha mere murrinh numangabath nuru ngay-yu ngurdamkabirl warda-yu? ³⁹ Nga. Ngay-ka mere ku wurdarr. Nga. Mange ngarra ngay nubangimangkardunu i me ngarra ngay nubangimengkardunu.

Numangidhahap da. Ku wurdarr-ka mere mabath kani nanhthi nginipunh i murnu-yu, nawa?”

⁴⁰ I dampunkarr warda mange ngarra nukunu i me. ⁴¹ I kardu-ka pumemnamardat warda i le warda pardidha mu mere da ngatha murrinh pumenabaththa Jesus wurdamkabirl-yu. I bere Jesus kathu-ka murrinh mampirra deyida, “Mi-ka nanthin narnam kanhi-yu mi ngulathnu-yu?” ⁴² I ku warda parramnamut ku ngurlmirl thungku. ⁴³ I pubamkardu nukunu ku nhini wulamath-yu.

⁴⁴ Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Nanki-ka nubamngingkardu ngay ngabimpup pangu nawa, i marra-ka nubamngingkardu warda ngurdamkabirl-yu. I murrinh nhini ngurdananarrayiththa ngurrini murntak warra-yu. Kardu ngalantharr murntak Moses nganaka i kardu nugarn ngamere deyida wanku parrarntilil da murntak warra murrinh thathpi Yile ngay nukunu-yu i marra-ka murrinh nhini-ka murrinh da thathpirr warda nhini-yu. Nhini-wa murrinh-yu ngurdininarrayiththa ngurrini-yu ngarra birnu-re ngardidha-yu.”

⁴⁵ Bere Jesus-ka mukmuk warda banpunperdi i pumanganmarta warda murrinh thathpi Yile neki nukunu yibim-yu. ⁴⁶ I mampirra deyida, “Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra ngay da parrarntilil da murntak warra-yu. ‘Nukunu Christ kardu pana ngarra pule ngala Yile neki purduthuknu nukunu nhini-ka yidingurr ngala palututnu i thu pubatnu puddurinumnu. Mu da perrkenkuneme pamanu-ka nukunu-ka kardu purdingkabirl-wa-nu nhini-yu. ⁴⁷ I nhini thangu-ka kardu ngarra nukunu-ka murrinh warda panthelerrnu puru ngarra kardu da pana ngangka-re-ya. I murrinh pumarranu da mange wiye parnipartnu i panmardathinnu warda i nhini-ka Yile neki-ka pirranmaputhnu warda da mange wiye nhini-yu, nhini-ka nukunu Christ-ka yibimpirrapup kardu wurnangat warda ngatha. Nhini-wa murrinh-yu ngarra kardu nukunu panthelerrnu puru da pana ngangka-re-ya i kardu-ka murrinh da puretnu-ka da Jerusalem wangu-wa.’

⁴⁸ “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra. “Nanki-ka nubamngingkardu warda nawa kardu ngurdamkabirl warda-yu da mange murrinh nginipunh murntak warra parrarntilil-yu. ⁴⁹ I ngay-ka ngurdunarrathuknu Ngepan Yile ngay nukunu i paninannginirdinu nhini-yu. Da murntak warra Yile ngay mam-ka Ngepan nukunu purduthuknu paninnginirdinu kardu ngarra nukunu. Mu nanki-ka nuyunamardamardanu da ngarra Jerusalem i ngarra ku Ngepan nhini da mana paninannginirdinu-yu i mananlurruthnu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Dimmardawith Ngarra Yile Nukunu-nu Warda Wangu

Mark 16.19-20; Acts 1.9-11

⁵⁰ Bere nhini thangu-ka Jesus i pulangay nukunu-ka punnungamkardurneme da Jerusalem kathu-yu i Jesus-ka menkubertidhaneme wurrini da ngarra Bethany-nu warda wangu. I pangu da ngarra pibimkat-mana-neme-ka Jesus-ka nithi nukunu-re langpirrimpirumaneme i dantharrpu Yile nukunu kardu mankurnarnanuneme pani. I mampirruneme, “Nankuneme-ka marda pekpek da matha numabathnuneme nuru.” ⁵¹ Mu ngarra murrinh-te pirrirrungerrenthaneme-ka Yile nukunu-ka kanthin-mardawith warda kangkarl-nu da ngarra nukunu wangu da Heaven-ya.

⁵² Bere pulangay nukunu Jesus-ka parraneriparlldhaneme punne Jesus-yu i nhini thangu-ka puddamkawurlneme da ngarra Jerusalem-nu warda wangu i le thathpirr warda punnedhaneme nhini-yu. ⁵³ I kardu bere matha wangu parraneriparlldhaneme parde Yile neki-yu ngarra murrinh church ngala pangu-yu ngarra da Jerusalem-yu.

John

Wakal Ngarra Yile Neki Nukunu Wurdanthut Da Ngarra Putek Ngala Kanhi

¹ Bere da marra-re kathu ngarra da putek ngala kanhi-ka da manangka da da ngatha, kardu numi kardidha ngarra Yile neki i murrinh nukunu-ka murrinh da matha. I nukunu nhini-ka mukmuk ngarra Yile neki nukunu i murrinh thathpi ngarra Yile neki thanguu kathu dannhengkarr warda. Nukunu nhini-wa da bere matha warra kanam wunku Yile neki-ya, i nukunu-ka wurdamninthaweparl da matha dim ngarra Yile neki-yu. ² Nukunu nhini-ka da ngarra marra-re kathu kardininthadha wunku Yile neki-yu. ³ I ngarra nukunu nhini-re-wa Yile neki kathu mampatha da wurnangat kanhi warda ngatha da pana ngangka-re. ⁴ I ngarra nukunu nhini deyida-re kardu kanhi-ka birnu warda ngatha thanam. I kardu-ka da bere matha wangu birnu panibirnunu nhini-ka da tarangka ngarra nukunu thanguu kathu thubamkardu thurran. ⁵ I da tarangka nhini-ka damlarrang wurran da ngarra thipmam binhi-yu, i da bere matha wangu damlarrang wurran lurruth ngala. I da thipmam binhi nhini-ka mere ngarra bungkan da tarangka nhini-yu.

⁶ Bere Yile neki kathu wurdanthuk kardu nugarn wunku murrinh thathpi nukunu-yu. I murrinh nukunu nhini-ka John the Baptist-wa. ⁷ Nukunu John the Baptist-ka da kanhi wurrinidha i kardu murrinh wurdanarrayiththa wurrini ngarra da tarangka nhini-nu parramutnu-ya i parralarrangnu thungku layit tarangka. Nukunu-ka ngarra kardu wurnangat warda ngatha wurdanarrayiththa wurrini murrinh kardu nhini-nu pubinayepupnu i murrinh pumanabathnu puru.

⁸ Mu nukunu John the Baptist-ka mere nukunu thathpirr derramuttha-yu da tarangka nhini-nu, wurda. Nukunu wurrinidha-ka murrinh thathpi da matha-nu wurdanarrayiththa wurrini kardu pana-nu ngarra da tarangka thathpirr parramutnu-yu. ⁹ I murrinh kanhi-wa mam, “Kardu numi nhini deyida kathu nimin ngarra da putek ngala kanhi purrunarranu i panarraruynu i da tarangka thathpirr nhini warda panarramutnu kardu wurnangat warda ngatha.”

¹⁰ Bere Yile neki kathu da putek ngala kanhi mampatha ngarra nukunu nhini-re-yu. I nukunu nhini-wa ngarra da tarangka thathpirr parramutnu da kanhi kardidha-yu, mu kardu-ka mere thathpirr the pumbaththa nukunu-yu. ¹¹ I da ngarra nukunu i kardu ngarra darrikardu nukunu nawattha dini, mu kardu darrikardu nukunu-ka mere pubinanayewuptha parni nukunu nhini-yu.

¹² Mu kardu ngamere-ka murrinh berengunh pubinanayewuptha pardi i murrinh thathpi ngarra nukunu pumenabaththa pardi i murrinh pumenayittha da matha pardi nhini-yu. I nhini nukunu da matha panpunpeluluy-yu i murrinh warda mampirra ngarra kardu nhini-yu, “Nanki-ka kardu wakal Yile neki nukun warda.”

¹³ Nukunu Yile neki da matha mampunkarart kardu nhini ngarra wakal nukunu-yu. Kardu-ka mere pubanawaththa ngarra nukunu thanguu kathu-yu ngarra yileyile i kalekale mani wakal bampirrubatngintha-yu, wurda. Mu nukunu da matha mampunkarart i panpunpeluluy wakal ngarra nukunu-nu. I nhini Yile neki-ka Yile pigunu warda nhini-yu.

¹⁴ Bere nukunu kardu nhini ngarra murrinh thathpi Yile neki thanguu kathu dannhengkarr-ka da kanhi warda wurdanthut i kardu warda nginipunh wurdamath mangini neki deyida mani i ngarra ngankuneme ngadha ngardedhaneme-ya. Ngankuneme-ka ngubengkardudhaneme ngurne nukunu-yu, i nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa i kardu yuthpan thathpirr wurran. I nukunu nhini-ka

marda thathipirr mangannhert wurran kardu wurnangat warda ngatha i dirrangannhipe wurran da bere matha wangu da terert. Yu, ngankuneme-ka berengunh ngubamkangkarduneme nukunu-yu, i nukunu-ka wakal nugarn numi da matha ngarra Yile neki nukun-yu. ¹⁵ I nukunu John the Baptist-ka murrinh kardu nhini-nu wurdanarrayiththa wurrini ngarra kardu. Nukunu-ka wurrinirrakaykaydha i murrinh warda merradha wurrini, “Ya. Kardu pangu kathu kurran-ka murrinh berengunh warra nganinanthelerrdha ngurrini. I kanhi-wa murrinh menarradha warra ngardi. Nukunu-ka tiduk kathu nimin ngarra ngay purrunu da ngarra putek ngala kanhi-yu. Nukunu-ka Pule ngala-wa, mu ngay-ka kunungingki da matha. Nukunu-ka da bere matha warra kanam ngarra ngay-re mere da ngatha banabattha-yu.” Nhini-wa murrinh merradha-wa wurrini John the Baptist kathu-yu.

¹⁶ I nukunu nhini ngarra wurdannhethut-ka marda thathipirr mangannhert wurran kardu wurnangat warda ngatha i da bere matha wangu mange patha da matha mannhe wurran i dirrangannhipe wurran.

¹⁷ Bere Yile neki kathu murrinh law ngarra nukunu dannhemut ngarra nukunu-re Moses. Mu ngarra nukunu nhini-re Jesus Christ-ya Yile neki kathu demnungkarr kardu marda thathipirr mangannhert wurran-yu, i nhini nekingime-ka the warda thathipirr thanthinngime Yile neki-yu. ¹⁸ Mere nangkai ngadha bengkardudha Yile neki-yu, wurda. Mu kardu nhini da matha Jesus-ya wakal ngarra nukunu-ya bamkardu Yile neki-yu. Nukunu nhini-ka wurdamninthaweparl wurran ngarra Yile neki i ngarra nukunu da matha dimninthu-yu. I nukunu da matha murrinh wurdannheyithngime ngarra Yile neki wangu-yu.

*John the Baptist Kardu Daninluwewudha Wurrini
Matthew 3.1-12; Mark 1.1-8; Luke 3.15-17*

¹⁹ Bere, nukunu John the Baptist-ka kardu daninluwewudha wurrini ngarra ngipilinh Jordan da ngamimarda-re kathu nimin-ya.

Bere ku pule ngala ngala ngarra kardu Jews pigunu ngarra da Jerusalem pirrinedhaneme-ka ku yilarn ngamere puddanpunkuthukneme ngarra John the Baptist-nu da mange ngarra nukunu pubamangkardunemenu. Ku yilarn ngamere nhini ngarra purnedhaneme-ka kardu murrinh nan-wa pumerradha purni kardu Levite-wa. I ku yilarn ngamere deyida wanku purnedhaneme pangu-yu. Bere peneme nhini-ka parramnaruy-warda-neme ngarra John the Baptist-nu. I murrinh pumamnaneme, “Ya. Nangkai kardu nhinhi-yu? Yile neki-ka wurdannhithuk nhinhi-yu? Nhinhi da kardu Christ-yu?” Parramkadharrpuneme.

²⁰ Bere John the Baptist kathu-ka murrinh dampunkudhartneme i mampirruneme, “Awu, ngay-ka mere thathipirr Christ, wurda.” ²¹ Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Mu, nangkai nimin nhinhi-yu? Nhinhi-ka Elijah ku prophet murntak thurdamkabirl warda?” “Awu wurda,” John kathu-yu mampirruneme. “Mu nhinhi da matha ku prophet pana thathipirr ngarra ngardimpamardamardadha-yu?” Peneme kathu parramkadharrpuneme. “Awu wurda,” nukunu kathu-yu mampirruneme.

²² Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Mu nangkai-wa nhinhi-yu? Murrinh kathu nangarruneme thurdinuyithnu. Ngankuneme-ka murrinh ngarnerrutharrmunemenu ngarra ku pule ngala ngala ngankuneme ngarra puddanngankuthukneme kanhi-yu. Nganaka murrinh kathu thurdinuyithnu?”

²³ Bere John the Baptist kathu-ka murrinh nhini da ngatha mampirruneme ngarra nukunu ku prophet nhini Isaiah murrinh darntilil da murntak warra-yu. I murrinh-ka kanhi-wa mampirruneme, “Kardu-ka ngay da matha murrinh ngurrankaykay ngarra da darrinpirr pularn. I murrinh mampirra ngurran-ka, ‘Da mayern yuthpan da matha numanawathawathanu ku Pule ngala-nu pununu pi.’ I ngay-ka kardu nhini-nu-wa ngarra nukunu Isaiah darntilil-yu.” Mampirruneme John the Baptist kathu-yu.

²⁴ I bere kardu peneme nhini ngarra kardu pule ngala ngala Pharisees kathu puddanpunkuthukneme-ka murrinh deyida pumamnaneme, ²⁵ “Nga. Nhinh namngarruneme-ka nhinh-ka mere Christ kardu pule ngala nhini ngarra Yile neki kathu purduthuknu-yu. I namngarruneme nhinh-ka mere Elijah i mere ku prophet numi deyida thathpirr. Mu thanguku-nu-wa nhinh-yu kardu thampunluwewu thurran-yu?”

²⁶ Bere John the Baptist kathu-ka mampirruneme, “Ngay-ka kardu ngampunluwewu ngurran kura da matha-re. Mu kardu numi pana da kanam damnandar-rithuk ngarra nanki kardu ngarra mere thathpirr the numabath. ²⁷ Nukunu nhini-wa da tiduk kathu wurran ngarra ngay. Nukunu-ka kardu pule ngala-wa, mu ngay-ka kunungingki da matha. I ngay mani-ka mere ngarra ngurdumerereth ngarra me put nukunu-yu kardu pana kanam-yu. Nhini ngay-ka wurdanngiwerdi i ngemmanham-wa nhini-yu.” John the Baptist kathu-yu mampirruneme.

²⁸ Bere peneme nhini-ka murrinh nhini parranedharrpudhaneme pe John the Baptist-yu da nan-ya Bethany da ngarra ngipilinh Jordan ngamimardi kathu da ngarra nukunu-re John the Baptist kardu daninluwewudha wurrini ngarra kura.

Jesus Ngarra Ku Lamb Yile Neki Nukunu

²⁹ Bere da thipinhire nhini warda-ka nukunu John the Baptist wangu bamkardu Jesus-ka wurrininadha warda kathu. I murrinh warda mam, “Nga. Kardu pangu kathu kurran-ka kardu ngarra Yile neki thanguku kathu. Nukunu-ka nginipunh ku thip wawal mani, ku lamb-ya, ku lamb ngarra Yile Neki nukunu. Nukunu kanhi wurrinidha-ka kardu-nu punhepupnunge i da pana da ngarra mange wiye thumarntithukngime thurran, pirranhimaputhnu-warda-ngime purru, kardu wurnangat kanhi warda ngatha ngarra thanam. ³⁰ Nukunu kardu pangu kathu kurran-ka kardu pana-wa ngarra ngay murrinh nhini medha ngurrini-yu, ‘Kardu nugarn tiduk ngarra ngay kathu pununu pi. I nukunu-ka kardu Pule ngala-wa, mu ngay-ka kunungingki da matha. Nukunu-ka da bere matha warra kanam ngarra ngay-re mere da ngatha banabattha-yu.’ ³¹ Ngay-ka mere the mebattha da marra-re-yu nukunu nhini-ka kardu Pule ngala ngarra Yile neki kathu wurdanthuk-yu. Mu ngay-ka kardu nganinanluwewudha ngurrini nanki kardu wurnangat da ngarra Israel-ya, nhini kardu-ka the warda numabathnu nukunu kardu nhini-yu.”

³² Bere John the Baptist-ka murrinh warda wurdampirrayith murrinh ngarra Jesus-yu. I mampirra, “Ngay-ka bamkardu Ngapan ngarra Yile neki kathu wurdamnathut ngarra nukunu pana mangini ku kuluntutuk mani wurdanthut-wa i ngarra nukunu warda ngapan kanam. ³³ Ngay-ka mere the mebattha kardu pana-yu, mu Yile neki ngarra wurdanngithuk kanhi kardu-nu pananluwewunu purru murrinh damngiyerr wardarra, i mamnga, ‘Nhinhi-ka Ngapan ngay dangkardunu purdinathutnu ngarra kardu nugarn i ngarra nukunu paninu. Nukunu nhini-ka kardu mere kanluwewu nukun kurru, mu Ngapan patha ngarra ngay da matha bunnginirdurdu purru ngarra kardu.’ ³⁴ Murrinh-ka nhini-wa Yile neki kathu-yu mamnga. I ngay-ka nangkanga warda bamkardu kardu nhini-yu i ngay ngamam-ka nukunu da thathpirr wawal ngarra Yile neki nukunu.”

Kardu Perrkenku Damninthalerr Ngarra Kangkarlmawu

³⁵ Bere da thipinhire nhini warda-ka John the Baptist i kardu pulangay nukunu kardu perrkenku-ka pangu deyida pedhaneme.

³⁶ Bere John the Baptist bamkardu Jesus ngarra bangampunkukatneme. I mampirrunintha ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu pana kurran-ka kardu ngarra Yile neki thanguku kathu wurdanthuk. Nukunu-ka nginipunh ku thip wawal mani-wa, ku lamb-ya, ku lamb ngarra Yile neki nukunu.”

³⁷ Bere ngarra pulangay nukunu John the Baptist murrinh nhini bimninthayepup thangunu-ka kardu pangu warda wangu naninthadha dini ngarra Jesus-nu warda danininthariwaktha wurrini.

³⁸ Bere Jesus-ka memmirl i bampunkungkardunintha danininthariwaktha wurrini i murrinh mampirrunintha, “Ya. Thangku-nu nankunintha-yu?” I penintha kathu-ka pumamninanintha, “Rabbi, ngarra wangu da thanam nhinhi-yu?” Rabbi-ka murrinh kanhi-nu-ka kardu ngarra wurdanthethith wurran.

³⁹ Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Ka, ngay-ka nganankungkarrnunintha da ngay-yu.” I bere penintha nhini-ka pangu warda wangu naninthadha dini wunku Kangkarlmawu-yu i bamninthangkardu da ngarra nukunu kardidha-yu. Da-ka nhini-ka da thipinhire-wa i penintha nhini-ka pana da matha kardininthadha i da ngarra ngunga kanarnum da mana. ⁴⁰ Kardu-ka numi-ka nukunu Andrew, ngathan nukunu Simon Peter-wa.

⁴¹ Bere nukunu Andrew-ka nanadha warda dini pirtpirt da matha ngarra ngathan nukunu-nu Simon. I murrinh warda dantherr, “Ya. Ngankunintha-ka bamninthangkardu kardu nugarn pana ngarra Yile neki kathu wurdanthuk, nukunu Christ-ya.” ⁴² Bere nhini thangunu-ka Andrew i Simon pangu warda wangu punnadha pirrine ngarra Jesus-nu. Bere Jesus-ka bamkardu Simon, i murrinh warda mamna, “Nhinhi-ka Simon, i yile nhinhi-ka John-wa. Mu ngay murrinh ngunhiparlnu-ka Peter-wa, murrinh kanhi-nu-ka palyirr-wa.”

Jesus Pirrimpirrukay Philip i Nathanael

⁴³ Bere da thipinhire nhini warda-ka Jesus-ka nungardurr warda i da Kelili-nu warda wangu nadha dini. I pangu warda wangu wurrininadha ngarra Philip. I murrinh mamna, “Kagu, thangiriwaknu ngarra ngay.” ⁴⁴ Nukunu Philip-ka da ngarra nan thangunu kathu Bethsaida. Da nhini da ngatha ngarra pigunu nhini thangunu kathu-ya Andrew i Peter. ⁴⁵ Bere Philip-ka nanadha warda dini ngarra nukunu nan Nathanael. I murrinh mamna, “Nga. Ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme kardu nugarn pana-ya ngarra Moses darntilil murntak warra-ya, i ngarra ku prophet murntak parramkarililneme. Nukunu nhini kardu-ka Jesus-wa da ngarra Nazareth thangunu kathu, i yile nukunu-ka Joseph-wa.” ⁴⁶ Mu nukunu Nathanael kathu-ka mamna ngarra Philip, “Ya. Kardu pathanpun-ka mere karnipup pangu-yu Nazareth-yu, wurda. Nhini-ka ngarra weyida-re nadha dini nukunu pangu kathu-yu?” “I bere-ya,” Philip kathu-ka mamna. “Ka. Purru mani i pubangkardunu nukunu-yu.”

⁴⁷ Bere penintha nhini-ka pangu warda wangu naninthadha dini. Bere Jesus-ka bamkardu Nathanael ngarra nukunu kathu wurrininadha. I Jesus kathu-ka mam, “Ya. Kardu pangu kathu kurran-ka kardu Jews thathipirr. Nukunu-ka mere kayirrarart thathipirr kani.” ⁴⁸ Bere nukunu Nathanael kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ngarra-re nhinhi the thanthinngi-yu?” I Jesus kathu-ka mamna, “Ngay-ka the-wa nganthinhidha ngirri ngarra mulurn benhiburrdha dini ngarra nukunu Philip mere da ngatha pirrangimpakaydha-ya.” ⁴⁹ I bere Nathanael kathu-ka mamna, “Pule, nhinhi-ka wakal nugarn ngarra Yile neki nukunu thathipirr-wa. Nhinhi-ka pule ngala thathipirr kardu ngarra da Israel nukunu thimngarra-ya.” ⁵⁰ Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka murrinh thathipirr namngabath kanhi-yu ngay-ka kardu wakal nugarn ngarra Yile neki nukunu, murrinh nhini thangunu weyida mampa-yu ngarra thay mulurn thinidha-yu? Mu nga. Nhinhi-ka da mange mirikul ngala thathipirr, da terert-ya dangimangkardunu thurru da nakurlnu-yu. ⁵¹ Nga. Murrinh thathipirr kanhi mampanu,” Jesus kathu-yu mamna. “Nhinhi-ka dangkardunu da kangkarl da matha Heaven-ya mepadharlnu i ku angel ngarra Yile neki nukunu-ka pengkawathnu pira, ngamere kangkarl wangu i ngamere kanhi kathu ngarra ngay-nu pepe, kardu ngarra da kanhi-nu ngurdamnarrathut kardu-nu,” Jesus kathu-yu mamna.

2

Kangkarlmawu Kura Patha Wurdannath Kura Wine Warda

¹ Bere da perrkenku nhini thangunu-ka Jesus i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purnedhaneme da nan-nu warda wangu Keyna da ngarra Kelili-ya.

Bere kardu-ka pubemkardurdu pangu da ngarra kardu nugarn i palngun bamnginthamardi i mi wanku pardimurrktha. Kale nukunu Jesus wanku pangu da kardidha-yu. ² I bere kardu kathu-ka pibimpirrukayneme Jesus i pulangay nukunu kardu pankulerrnemeni i mi parnemurrrknemeni da ngarra ngala nhini-yu.

³ Bere kardu-ka mi pardimurrktha i kura wine pardigurdugurduktha. Bere ngarra kura wine-te perremnumarikerdekkerdek-ka kale nukunu Jesus-ka murrinh warda mamna ngarra nukunu Jesus-yu, “Nga. Kura wine-ka themmarikerdekkerdekngeime kura makura warda dirntikerdek.” ⁴ Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Yu berengunh, mu kardu-ka da mange ngay thaningapartnu. Mu da-ka kuguk da ngatha kardu ngay thathpirr warda pubangingkardunu kardu ngala thathpirr-yu. Mu kuguk mani.”

⁵ Bere kale nukunu Jesus-ka murrinh mampirruneme kardu ngarra wurlk pumedhaneme pe pangu-yu, “Nga. Nankuneme nuyemanemeni murrinh ngarra nukunu kathu manarrunemeni-yu.”

⁶ Bere nanhthi jug nanhthi ngala ngala 6-ya pangu da dininkadhuktha nanhthi ngarra kura patha nukun mange pumenumapurl purni-ya da mange ngarra kardu Jews nukun pume purni. ⁷ Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme ngarra kardu wurlk pumedhaneme pe pangu-yu, “Nga peneme. Numadhalertertnemeni nanhthi jug pana-yu kura patha-re.” I bere peneme-ka kura warda pumamkadhalertertneme. ⁸ I mampirru-deyida-neme, “Kura kunungingki ninawurlneme ku pule pangu-nu i numanabathnemeni.”

Bere peneme-ka kura pingamkawurlneme i pumenabaththaneme purne kura wine nhini-yu ngarra Jesus wurdannath kura patha thangunu kathu-yu. ⁹ I bere nukunu ku pule nhini-ka danthap i mam, “Patha-wa.” Mu nukunu nhini-ka mere the mebaththa kura wine nhini ngarra thangunu kathu nadha dini, mu peneme nhini-ka the pumebaththaneme pe. Bere ku pule nhini-ka dimnakay warda kardu nugarn pana ngarra bammardi, ¹⁰ i mamna, “Ya. Kardu ngarra bamnginthamardi ngatha-ka nhini-wa kardu kura wine patha i kanthanhinh parrampirramut marra-re-yu, mu tiduk warda ngarra kura ngala pardigurdugurduk thangunu-ka kura wine yididirr parrampirramut. Mu nhinhi-ka dennhemardarrngime kura wine patha thathpirr da tiduk kanhi-nu warda-yu.”

¹¹ Bere Jesus-ka da mange ngala nhini marra-re mam da Keyna wangu da ngarra ngala nan-ya Kelili wangu. I kardu da pangu da demnungkarr kardu ngala thathpirr-yu. I pulangay nukunu-ka murrinh thathpirr warda pumamnabathneme da nhini-re-yu.

¹² Bere nhini thangunu-ka Jesus, i kale nukunu, i ngathan nukunu terert warda ngatha, i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purnedhangime da nan-nu Capernaum i pangu da ngadha pardedhangime.

Kangkarlmawu Nadha Dini Da Jerusalem-nu Wangu

Matthew 21.12-13; Mark 11.15-17; Luke 19.45-46

¹³ Bere da ngala nhini da Passover-ka da-ka manta warda punirettha pirri i kardu wurnangat da matha pubemkardurdu ngarra da Jerusalem da ngala nhini-nu-yu pardimardamadadha-yu.

I nukunu Jesus wanku nadha dini pangu da nhini-nu-yu. ¹⁴ I bere kanardi ngarra murrinh church ngala ngarra kardu Jews pigunu. I bampunkardu kardu terert nimin-ya ku thelim pumedha pirrini ku puliki-ya, ku thip-ya i ku yinpi. I kardu ngamere-ka pirrinedhaneme ngarra table i ku mani purninkumatkutthaneme

i parranerrumutmutthaneme purne ngarra kardu, ku thenthim-yu. Bere Jesus-ka pumammardaraki warda ngarra mange nhini bampunmangkardu-yu. ¹⁵ I nhini nukunu-ka nanhthi rup purrkpurk mangankut i thu whip mampatha. I ku puliki i ku thip warda punintedaldha wurrini ngarra da church ngala nhini thangu-yu. I nanhthi table wurdinirururttha wurrini nanhthi ngarra kardu pana ku mani purninkumatkutthaneme-ya, i ku mani-ka deniwinhekpaktha warda wurrini. ¹⁶ I kardu pana ngarra ku yinpi thelim pumedhaneme parde-ka murrinh kanhi-wa mampirruneme Jesus kathu-yu, “Ku murrirrbe kanhi-ka pangu warda wangu numabathneme na. Da kanhi-ka da thelput Yile ngay nukunu, mu nankuneme nubankapakneme-ka da nginipunh shop mani kanhi-yu.”

¹⁷ I kardu pulangay nukunu-ka puddamkayerr-warda-neme murrinh thathpi Yile neki nukunu ngarra da murntak warra parrarntilil-yu. I kanhi-wa murrinh-yu, “Ngay-ka marda thathpirr manganart ngem da thelput ngarra nhinhi, i da-ka nhini weyida kardu-ka thu pungibatnu.”

¹⁸ Bere kardu Jews ku pule ngala ngala-ka pubangammangkardu ngarra Jesus mam mange pangu-yu. I pumamna warda, “Ya. Yile neki-ka murrinh mampa kardu i ku pana thunintedaldha thurrini-yu na? Nga, da mange ngala nangarranu i nhini-ka the warda ngumanhibathnu Yile neki kathu wurdannhithuk nhinhi-yu.”

¹⁹ Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Da church ngala kanhi ngatha nubayimpurrnu-ka nhini ngay-ka barderde-deyida-nu i da perrkenkuneme-wa barikerdeknu-yu.” ²⁰ I bere kardu Jews kathu-ka pumamna, “Nhinhi-ka da church ngala kanhi darderde-deyida-nu i da perrkenkuneme da matha darikerdeknu? Nga, kardu-ka puberderdedha purni da thangu 46-ya i ngarra pubangarntikerdek da mana,” pumamna. ²¹ Mu ngarra Jesus-te da church ngala nhini wurdampirrayith-ka murrinh-ka nanhthi nginipunh ngarra nukunu da matha murrinh yibimkamnum-ya.

²² I bere da nakurl-te ngarra Jesus yibimpup i wurdamkabirl thangu-ka kardu pulangay nukunu-ka murrinh puddamkayerr-deyida-neme murrinh kanhi ngarra mampirruneme-yu. I kardu-ka murrinh warda pumamnabathneme ngarra Jesus wurdampirruyithneme-yu. I ngana deyida murrinh pumamnabathneme murrinh murntak ngarra kardu parrantilil-yu, murrinh thathpirr Yile neki nukunu-ya.

²³ Bere ngarra Jesus-te da Jerusalem kardidha-ka da ngarra Passover-nu-ya, nukunu-ka da mange ngala ngala terert merradha wurrini i nhini kardu wurnangat-ka murrinh warda pumenabaththa purni i puddamnayemit ngarra nukunu-yu. ²⁴ Mu Jesus-ka mere murrinh merrabaththa i mere wurdanarrayemittha ngarra kardu-yu, wurda. Nhini nukunu-ka the kanthinpun kardu wurnangat warda ngatha. ²⁵ I bangampunmarde wardarra kardu-yu. Mere nangkai murrinh menadha, mu nukunu-ka the wardarra kanthinpun.

3

Kangkarlmawu Wurdamnayith Ngarra Nukunu Nicodemus

¹ Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra Nicodemus nukun. Nukunu Nicodemus-ka kardu ngarra Council wurrinidha kardu ngarra Jews nukun, kardu Pharisees-wa nukunu-yu.

² Bere da thipinhi-ka, nukunu nhini Nicodemus-ka wurrininadha ngarra Jesus bangkardunu. “Pule,” mamna. “Nganki-ka the nganthin Yile neki kathu wurdannhithuk kanhi-yu kardu-nu thurdunthethithnu thurru. Kardu mere nangkai deyida da mange ngala ngala kama kurru nginipunh nhinhi mani nam thurran-yu, nhini-ka da da thathpirr Yile neki kanam ngarra nhinhi-yu.”

³ Bere Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr-wa mampanu-yu. Kardu mere nangkai nukun kimardawith da ngarra Yile ngay nukunu-yu, mu

kardu pana da matha ngarra buybat-deyida-nu-yu. I kardu nhini da matha Yile ngay kathu ku Pule ngala pinanu-yu.” ⁴ “Ngarra-nu murrinh pana nam thim-yu?” Nukunu Nicodemus kathu dantharrpu Jesus-yu. “Ngarra deyida kathu kardu ngala buybatnu-yu? Kardu nhini-ka mere nukun deyida kanimardardi ngarra kale nukunu-yu i buybat deyida-yu, wurda.”

⁵ “Mu nga,” Jesus kathu-yu mamna. “Murrinh thatpirr-ka kanhi-wa mampanu-yu. Kardu nangkak ngatha buybatnu ngarra kura-re i Ngepan-te, nhini nukunu-ka pimardawithnu da ngarra Yile ngay nukun, i nhini da matha Yile ngay kathu ku Pule ngala pinanu-yu. ⁶ Nga. Kardu wakai ngatha buyrrubatnungintha yileyile i kalekale-ka, wakai nhini-ka kardu da matha nhini-yu. Mu kardu ngatha buybat-deyida-nu-ka nhini nukunu-ka Ngepan ngarra Yile ngay kathu mabathnu purru nhini-yu. ⁷ Nhini-ka mere dengkabath nukun murrinh mampa-yu kardu duybat deyida-yu.

⁸ “Nga, nanhthi wirrirr-ka kanhi wangu i pangu wangu wurrannirrirr ngarra marda manganart wurran-yu. Nanhthi-ka dinthepup thurran, mu mere the nabath thi ngarra kathu wurran-yu i ngarra wangu nungam dim-yu. I mange nginipunh nhini mani Ngepan ngarra Yile ngay-ka kanhi wangu nungam i pangu wangu nungam dim, i paninnginirdinu kardu ngarra pana mampunkarart wurran-yu, i nhini-wa kardu pubuybat-deyida-nu-yu.”

⁹ Bere Nicodemus kathu-ka mamna, “Ngarra-re-wa mange nhini-yu?” ¹⁰ I Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka kardu pule ngala nawa? I kardu da ngarra Israel kathu thurdanpunthethith thurran? Mu murrinh kanhi mampa-ka mere thatpirr nengimartadha, nawa? ¹¹ Nga, murrinh thatpirr-wa mampanu kanhi-yu. Ngankuneme-ka murrinh ngumamnarruneme ngumpanka murrinh ngarra the nganthinkaneme i ngubamkangkarduneme ngumpanka-ya, mu nanki-ka mere thatpirr murrinh numabath nuru nhini-yu. ¹² Ngay-ka murrinh menarradha ngurrini da ngarra putek kanhi nukun, i nhini nanki-ka mere murrinh thatpirr numangabath nuru. Mu murrinh ngarra da Heaven ngatha manarranu ngurru-ka nhini nanki-ka mere ngarra deyida murrinh numangabath nhini-yu. ¹³ Kardu mere nangkak ngadha dinimardawiththa da ngarra Heaven wangu-yu, wurda. Mu ngay da matha kardu ngarra ngurdamnarrathut kardu-nu da ngarra Heaven ngardidha-yu.

¹⁴ “Da murntak warra nganaka nukunu Moses mampatha nanhthi ku pangkuy ngarra steel thanguu kathu i ngarra thay banpak i kangkarl dampirnturt warda ngarra da darrinpirr pularn wangu. I ngarra kardu matharr-wunngini pirabaththa pardi nhini-wa kardu mere karniwuwuptha-yu. I mange nginipunh nhini mani kardu-ka pangiwirnturtnu ngarra thay i pumangingkalenu ngay-yu kardu ngarra ngurdamnarrathut kardu-nu. ¹⁵ I nhini-ka kardu nangkak ngatha murrinh ngarra ngay mangabathnu thatpirr purru i purdungayemitnu purru, kardu nhini-ka mere kupup nukun, mu kardu bere matha wangu birnu paninu da kangkarl wangu ngarra Yile ngay dim-yu. ¹⁶ Yile neki-ka marda thatpirr manganpunart wurran ngala da matha kardu wurnangat warda ngatha da ngarra putek ngala kanhi. I da-ka nhini weyida wurdanngithuk ngay-yu da ngala kanhi-yu kardu-nu ngunarrapupnu-yu, ngay-yu wakai nugarn nukunu da matha. I kardu nangkak ngatha murrinh ngarra ngay da matha mangabathnu purru-ka, kardu nhini-ka mere kupup nukun, mu kardu-ka bere matha wangu birnu paninu da kangkarl wangu ngarra Yile ngay dim-yu.

¹⁷ “Mu nga. Yile neki-ka mere wurdanngithuktha ngay-yu da ngarra putek ngala kanhi kardu-nu ngunthuknu-yu, wurda. Mu nukunu-ka wurdanngithuk ngay-yu kardu-nu manthibirnununu-yu. ¹⁸ I bere, kardu nhini ngarra murrinh ngay

pumangabathnu puru-ka, nhini Yile neki-ka mere kunthuk nukun kuru kardu nhini-yu, wurda da matha. Mu kardu pana da matha ngarra mere murrinh kumangabath kuru ngay, nhini Yile neki-ka punthuknu purru kardu nhini-yu.

¹⁹ “Nga. Da mange patha nukun da tarangka-ka pangarntuy warda da ngarra putek ngala kanhi-yu. Mu kardu-ka mere marda kumart kuru da tarangka nhini-yu, mu da thipmam binhi da matha marda pumanganart pumpan i da nhini-re-ya da mange wiye wiye pamam pumpan-yu, i da-ka nhini weyida Yile neki purdunkartelnu kardu nhini-yu ngarra da thungku ngala wangu. ²⁰ Yu, kardu pana ngarra da mange wiye pamam pumpan-ka mere marda kumart kuru da tarangka nukun-yu, wurda. I kardu nhini-ka puddamnungathkath-wa pumpan nhini-yu ngarra da thipmam binhi nhini wangu-yu, i nhini kardu ngamere-ka mere ngarra warda pubanmangkardunu da mange wiye nhini ngarra pamam pumpan-yu.

²¹ “Mu kardu nangkalk ngatha da mange yuthpan da matha mam wurran da ngarra tarangka-ka, nhini kardu ngamere-ka pubanmangkardunu puru da mange patha patha pamam pumpan-yu, i the warda pumabathnu kardu nhini-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu-ka pumamnabath pumpan nhini-yu.”

Jesus i John the Baptist Kardu Parranenkuluwewudhanintha Purne

²² Bere, nhini thangu-ka Jesus i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purnedhaneme da nan-nu Judea. I pangu da ngadha pardedhaneme, i Jesus-ka kardu warda daninluluwewudha wurrini. ²³ I nukunu John the Baptist-ka daninluluwewudha deyida wurrini kardu-yu da ngarra nan-ya Aenon da manta pana ngarra Salim. Kura-ka ngipilinh ngala-wa pangu-yu, nhini-ka kardu-ka parraninarurtuydha pi i daninluluwewudha pirri. ²⁴ Mu da nhini-re-ka kardu-ka mere da ngatha pubuyrdidha John the Baptist-yu ngarra jail-yu, wurda da ngatha.

²⁵ Bere kardu pulangay ngamere ngarra John the Baptist nukunu-ka murrinh parramkangkabirrneme ngarra kardu nugarn numi-yu kardu Jews-ya. Peneme-ka murrinh puddamkayithneme kardu nhini-ya ngarra John the Baptist daninluluwewudha wurrini-yu, i puddamkayithneme da-ka mange tarangka-ka ngarra-re-wa purunu ngarra Yile neki nukun-yu.

²⁶ Mu bere pulangay nukunu John the Baptist-ka punnanadhaneme ngarra nukunu-yu. I pumamnaneme, “Pule, kardu pana nganaka ngarra nhinhi kardidha da ngipilinh Jordan ngamimarda kathu-ka, i thurdamngarruyithneme-ka, nukunu kardu nhini-ka kardu warda dampunluluwewu wurran i kardu terert nimin parramnarurtuy pibim ngarra nukunu-yu.” ²⁷ Bere John the Baptist kathu-ka mampirruneme, “Nga. Kardu ngamere-ka ngarra ngay parramngarurtuy pibim i kardu ngamere deyida-ka ngarra nukunu parramnarurtuy pumpan. Mu Yile neki da matha kardu wurdanpunthukthuk dim-yu. ²⁸ Nga. Nankuneme-ka nubimngayepupneme murrinh pana nganaka ngarra mamnarruneme, ‘Ngay-ka mere Christ-wa.’ Mu Yile neki kathu wurdanngithuk ngay-yu kumparra warra ngurrunu ngarra nukunu Christ-yu. ²⁹ I nga numi-yu. Kardu nugarn i palngun bamnginthamardi nganaka. I kardu numi deyida kardu pulangay nukunu ngarra kardu nugarn nhini mammanpi wurran da nhini-re-yu, i nukunu kardu nhini-ka le warda thathpirr kardu ngarra bemnginthalet warda-yu. I ngay-ka kardu nginipunh pulangay nukunu mani ngarra kardu nhini bamnginthamardi-ya. I ngay deyida le warda thathpirr ngemna ngarra kardu parramnarurtuy pibim kardu pangu kathu-yu. ³⁰ Nukunu Jesus pangu-ka ngala da matha purrunu, mu ngay-ka kunungingki da matha ngurrunu.”

³¹ I nukunu John the Baptist murrinh deyida mampirruneme, “Nukunu pangu da ngarra kangkarl kathu wurdanthut-ka kardu nungamnhiewurt kardu ngarra wurnangat warda ngatha. Kardu da ngarra putek ngala kanhi thangu-ka murrinh thurdamyith thurran-ka murrinh da ngarra putek ngala kanhi da matha.

Mu nukunu nhini da ngarra kangkarl thanguu katha-ka kardu ngala thathpirr-wa nhini-yu. ³² I nukunu-ka murrinh wurdannheyith wurrin murrinh ngarra da bamkardu i binthepup da ngarra kangkarl thanguu katha, mu kardu-ka murrinh-ka mere kubinayepup kuru nhini-yu, wurda. ³³ Mu kardu nangk'al ngatha murrinh ngarra nukunu binayepupnu purru i murrinh manabathnu purru, nhini nukunu-ka murrinh kanhi pamanu, 'Yu, murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu-ka murrinh thathpirr nhini-yu.' "

³⁴ Bere kardu pangu ngarra Yile neki katha wurdanthuk-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu da matha wurdannheyith wurrin-yu, i Yile neki-ka Ngepan ngarra nukunu katha banmardardi ngarra nukunu-yu. ³⁵ Yile neki-ka marda thathpirr manganart wurrin wakal ngarra nugarn nukunu pangu-yu, i banpak Pule ngala thathpirr da wurnangat warda ngatha-nu mamyt wurrin. ³⁶ I kardu nangk'al ngatha murrinh thathpirr manabathnu purru ngarra wakal nugarn Yile neki nukunu-ka i purdunayemitnu purru-ka nukunu nhini-ka kardu bere matha wangu birnu paninu. Mu kardu nangk'al ngatha mere binayepupnu purru i mere murrinh manabathnu purru-ka nhini kardu nhini-ka mere kanibirnu nukun da bere matha wangu-yu, mu yidingurr ngala da matha paninu-yu.

4

Jesus Wurdanngeyith Kardu Palngun Ngarra Da Samaria Thanguu Kathu

¹ Bere, kardu wurnangat niman-ya pubinanayepuptha purni ngarra Jesus i parraniriwaktha purni, i nukunu-ka daninluwewudha wurrini kardu nhini-nu-yu. Mu kardu ngamere da matha ngarra John the Baptist parraniriwaktha purni i daninluwewudha wurrini. I bere kardu Pharisees-ka puyemnayepup warda nukunu Jesus ngarra kardu wurnangat parraniriwaktha purni-yu i daninluwewudha wurrini-yu. ² Mu Jesus-ka mere thathpirr kardu daninluwewudha wurri, mu pulangay nukunu da matha kardu wurnangat nhini parraninluwewudha purni nukunu-nu Jesus-yu.

³ Bere da nhini-re ngarra Jesus-te panthepup kardu Pharisees nhini-ka the warda pumbaththa purni, nhini nukunu-ka kanampart warda da Judea-yu i nungardurr pangu warda wangu i wurdawurl da nan deyida Kelili wunku pulangay nukunu-yu.

⁴ I da ngarra nan wangu punnadhaneme da Samaria pubangamkakatheme.

⁵ Bere, kardu-ka parramkaruyneme da nan wangu Sychar, da ngarra ngala pirrim Samaria-ya. Da Sychar-ka da manta-wa ngarra da putek nukunu nhini kardu ngalantharr nan-ya Jacob damnamut ngarra wakal nukunu Joseph da murntak warra.

⁶⁻⁸ I kura putek pewerti-marda ngarra Jacob nukunu kanthidha dini-ka ngangka da ngatha dinidha.

Bere Jesus-ka kanawup numerrnu da manta ngangka da ngarra kura putek pewerti-marda nhini. Nukunu-ka bedharmuyuktha dini ngangka da wilili thanguu. Mu pulangay nukunu-ka pangu warra punnadhaneme ngarra da nan Sychar mi-nu pardekutthaneme. Da ngunga-ka kangkarl-wa pirridha da nhini-re-yu.

Bere kardu palngun kardu da nan thanguu katha Samaria wurrinidha ngarra kura putek pewerti-marda nhini-nu-yu kura patha-nu. I bere Jesus katha-ka mamnge, "Ya. Kura mani katha thingawurl, kura bagurduknu." ⁹ Mu kardu palngun nhini katha-ka mamna, "Nhinhi-ka kardu Jews-wa i ngay-ka kardu palngun da Samaria thanguu katha. Mu thangku-nu thamngidharrpu ngay-yu kura patha-nu-yu? Nhinhi-ka kardu mere darrikardu ngay-wa pana thim-yu."

[Da mange murntak warra ngarra kardu Jews i kardu da Samaria thanguu katha mere parninumagurdugurdugurdu-ka ngarra kura kap numi thanguu katha-yu, wurda da matha.]

¹⁰ Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nhinhi-ka mere the nabath thi nanhthi ngarra Yile neki kathu pampamutnu-yu. I ngana deyida nhinhi-ka mere the nangibath ngay-yu kardu ngarra ngamnhidharrpu ngem kura patha-nu-yu. Mu ngay ngatha the thathipirr nengibaththa-ka nhini nhinhi-ka kura numi deyida thengidharrpudha i nhini ngay-ka ngempamuttha warda kura numi nhini ngarra manthibirnu nukunu-yu, i nhini-ka kardu bere matha wangu thanibirnudha nhini-yu.”

¹¹ “Mu nga Pule,” nigunu kathu-yu mamna. “Nhinhi-ka nanhthi pakit i rup mananhthi i kura putek kanhi-ka kura pewerti-marda-wa. Mu ngarra-re kura thingawurlnu kura nhini namnga-yu kura ngarra nanthibirnu nukunu-yu, i kardu bere matha wangu nganibirnununu-yu? ¹² Mu kardu ngalantharr murntak nganki Jacob-ya purnikurrktha kardi kura putek pewerti-marda kanhi i damngarramut ngarra nganki-yu. I nukunu-ka kardigurdugurduktha kura kanhi da murntak warra, i wikal ngarra nukunu i ku thip i ku nenigut nukunu deyida wanku kura kanhi pardigurdugurduktha. Mu nhinhi-ka kardu mukmuk ngala-nhi thunungampewurt ngarra ngalantharr nganki Jacob-yu, kura patha thathipirr dangarrardurtnu-yu?” Kardu palngun nhini kathu dantharrpu.

¹³ Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Kardu ngatha kura kanhi bagurduknu-ka nhini-ka da nakurl-te-wa kura peralal-deyida-nu. ¹⁴ Mu kardu nangkai ngatha bagurduknu kura ngarra ngay kathu nganamutnu, nhini nukunu-ka mere ngarra deyida keralalnu nhini-yu. Kura nhini ngarra ngay thanguu kathu-ka mangini kura kamarl mani purdelalnu pi bere matha wangu ngarra ngepan nukunu i kardu nhini-ka bere matha wangu panibirnununu.” ¹⁵ Bere kardu palngun kathu-ka mamna, “Pule, kura nhini kathu thangamutnu, i nhini ngay-ka mere deyida kengiralal nukun, i mere deyida ngirrawatnu kanhi-yu kura-nu ngirlurlnu ngirra,” mamna.

¹⁶ Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Thurrunu pangu i nangkun nhinhi mani thirranakay i thurrunginthanu kathu kanhi.” ¹⁷ “Awu, ngay-ka kardu makardu-ngima,” nigunu kathu-yu mamna. “Yu, murrinh thathipirr nhini namnga-yu,” Jesus kathu-yu mamnge. “Nhinhi-ka makardu-nhima da thathipirr. ¹⁸ Mu nhinhi-ka thardinmardurdidha kardu nugarn 5 wardarra i kardu nugarn pana ngarra marra kanhi thanamnginthapup-ka mere thathipirr nangkun nhinhi nhini-yu. Yu, nhinhi-ka murrinh thathipirr namnga-yu.”

¹⁹ “Ya Pule,” nigunu kathu-yu mamna. “Nhinhi-ka the thanthinngi, nhinhi-ka kardu prophet-wa i murrinh thatpi ngarra Yile neki nukunu thurdamyith thurran, nawa?

²⁰ Mu nga. Nanki kardu Jews-yu ngarra da Jerusalem da matha nubemkardurdu narnam i murrinh prayer nuddamnayith numpan ngarra Yile neki-nu da pangu-yu. Mu kardu murntak warra purnidha ngarra nganki-ka pubenangardurdudha purni ngarra da palyirr kanhi da matha i murrinh puddananayiththa purni ngarra Yile neki-yu. Mu nganaka, murrinh mani nanganu ngarra nimin da mange yuthpan-yu?”

²¹⁻²⁴ Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Nhinhi-ka the da matha nabathnu murrinh kanhi mampanu-yu. Da nakurlnu, da ngarra manta-re-nu, da-ka mere ngala thathipirr, da ngarra kama wangu kardu pubengkardurdunu puru i murrinh prayer puddinayithnu puru, da ngarra palyirr kanhi kama-ya i da Jerusalem kama wangu. Mu da ngala thathipirr-ka ngepan ngarra neki wangu murrinh thathipirr purdinayithnu purru i pariparlunu thathipirr purru nukunu da matha Yile neki wangu. Da-ka nhini-re-wa mange-yu marda manganhert dim murrinh purdinayithnu purru i pariparlunu purru. Nukunu-ka Ngepan-wa i ngarra ngepan neki-re-wa da-ka mange thathipirr nhini-yu purdinayithnu purru-yu i pariparlunu purru-yu.

“Mu nanki, kardu ngarra da Samaria thanguu kathu-ka mere thathipirr the numabath Yile neki-yu, wurda. Nanki-ka murrinh nuddamnayith numpan, mu mere thathipirr the numabath nuru nangkai kama nuddamnayith numpan-yu. Mu

nganki kardu Jews-ka the-wa thathipirr nganthin-wa Yile neki-yu. I ngarra nukunu-re nguddamnayith ngumpan-ka nganki-ka the-wa nganthin kardu ngarra murrinh nguddamnayith ngumpan-yu. I ngarra nganki-re kathu kardu Jews-ya, Yile neki-ka kardu wurnangat nimin-ya mananthibirnunu purru.”

²⁵ Bere kardu palngun kathu-ka mamna, “Ngay-ka the nganthin Yile neki kathu purduthuknu kardu nugarn pana-ya Christ. I ngarra nukunu-re paruynu-ka nukunu-ka murrinh terert warda ngatha purdinhithithnungime purru nekingime-yu.”

²⁶ Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Kardu-ka ngay da matha ngempangerren kanhi.”

²⁷ Bere da nhini thangu-ka pulangay nukunu Jesus-ka puddamkawurl-warda-kathu-neme ngarra da Sychar thangu-ka warra pardedhaneme wunku mi pume-baththaneme purne. Mu peneme-ka pubemkangkabat-da-matha-neme ngarra pub-amkangkarduneme Jesus wurdanangeyiththa dini ngarra kardu palngun nhini-yu. I murrinh marda-re pumenanungkudhaneme pe, “Ya, thangu-ka nu pana nigunu karrim-yu? Thangu-ka nu ngarra nigunu wurdanangeyith dim-yu?” Mu peneme-ka mere murrinh perredharrpudhaneme.

²⁸ Bere nhini thangu-ka kardu palngun nhini-ka nanhthi pakit nigunu kanampart ngangka da i wurdawurl tharra ngarra da Sychar-nu warda wangu. I ngarra kardu warda murrinh merradha wurrini, ²⁹ “Ya. Purrungime pangu i kardu nugarn nubangkardunu kardu ngarra murrinh thathipirr mamnga ngarra ngay mange medha ngurrini da terert da matha. Kardu-ka Christ kama nukunu-yu, kardu ngarra Yile neki kathu wurdanthuk-ya.” ³⁰ I bere kardu-ka pangu warda wangu punninadha ngarra Jesus-nu pubangkardunu.

³¹ Mu bere, ngarra kardu palngun nhini-ka da Sychar warra kardidha i kardu pulangay nukunu Jesus kathu-ka pumamnaneme, “Pule nga. Mi ngadha thulath.”

³² Mu nukunu kathu-ka mampirruneme, “Awu, ngay-ka mi berengunh nganthin ngem mi ngarra ngimurrknu-yu, mi ngarra nankuneme mere the numabathneme-ya.”

³³ I bere pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda pumenanungkudhaneme pe, “Kardu numi kama-ya mi damnamut wardarra-yu.”

³⁴ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ngay-ka da mange ngarra Yile ngay da matha nukunu ngamam ngurran-yu. Nukunu-ka wurlk damngamut i wurdanngithuk kanhi-yu. I ngay-ka da bere matha wangu murrinh manabathnu ngurru nukunu-yu i wurlk mananu ngurru i ngarra marikerdek da-nu mana. I da-ka nhini-nu-re-ka ngay-ka kardu marda patha thathipirr nganinu mangini mi thangu-ka mani ngardimurrktha marda patha nhini-yu. ³⁵ I nga, murrinh numi-yu. Nanki namam numpan-ka da merrk 4 mam ngarra mi kamarl nubangammirrbiir thangu-ka mi-ka memkalele warda wurran i demthungku i narranthakthuk warda. Murrinh nhini-wa namam numpan, nawa? Mu ngay murrinh manarrunemenu-ka kamarl kangkarl warda nirabirbirlnemenu. Kardu pangu-nu kathu kumpan murrinh thathi ngarra Yile ngay nukunu pubingayepupnu puyu. Kardu pangu-ka mangini mi ngarra demthungku warda mani ngarra mi mani narranthakthuk numpan. Nhini kardu warda nirarrakaynu i numanperdurduynu murrinh thathi ngarra Yile neki nukunu pubinayepupnu puyu.

³⁶ “I nga. Kardu pana ngarra mi kadin wurlk mam wurran mi bangarntartal wurran i kanamkut wurran-ka ku mani wurrankutkut mi nhini thangu-ka. I nukunu nhini i kardu numi pana deyida ngarra mi kamarl bangambirrbiir-ka kardu le patha da matha kanamninth ngarra ku mani manganninthart-yu mi wurlk thangu-ka. I mange nginipunh nhini mani-ka kardu pana ngarra kardu pirrarrakaynu i manbertinu purru ngarra Yile neki-nu, i kardu numi pana deyida ngarra murrinh thathi Yile neki nukunu wurdampirrayith wurran-ka, kardu perrkenku nhini-ka le thathipirr kanamninth, nhini kardu wurnangat pana ngarra murrinh thathi Yile

neki nukunu pubimnayepup i murrinh pumamnabath i nhini kardu-ka bere matha wangu birnu parningkadhuknu. ³⁷ I nhini-ka murrinh pana nganaka ngarra kardu pamam pumpan-ka, kardu numi mi kamarl bangambirrbirr wurran, i kardu numi deyida mi kanamkut wurran-ka, murrinh nhini-ka murrinh thathpirr-wa,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

³⁸ “I nhini ngay-ka ngurdannankuthukneme kardu-nu numanbertinu nuru ngarra Yile neki-nu da ngarra kardu ngamere thanguu murrinh wardarra puddanarayiththa purni murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu. I nhini nankuneme i kardu ngamere pana ngarra murrinh wardarra puddanarayiththa purni-ka le thathpirr warda narninu ngarra kardu wurnangat nhini murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki nukunu-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme ngarra pulangay nukunu.

³⁹ Bere, kardu wurnangat pana da nan-ya Samaria thanguu kathu ngarra da nan-ya Sychar pardidha-ka murrinh warda pumamnabath ngarra Jesus-yu, nhini kardu palngun weyida kanampirratharrmu i murrinh merradha wurrini, “Kardu nugarn pana-ka murrinh thathpirr mamnga da terert da matha ngarra mange medha ngurrini-yu.” ⁴⁰ I kardu-ka punninadha ngarra Jesus i murrinh pumamna, “Ya. Ngarra nganki-ka thaninu mani ngadha?” Parrantharrpu. I bere, Jesus-ka pangu da ngadha dinidha da perrkenku dinirrittha.

⁴¹ I kardu terert ngamere deyida wanku murrinh thathpi nukunu pubimnayepup i murrinh warda pumamnabath. ⁴² I kardu nhini kathu-ka murrinh pumamnge ngarra palngun nhini-yu, “Nga. Mere ngarra nhinhi-dha ngatha namngarra, mu murrinh thathpirr ngarra nukunu warda ngubimnayepup i murrinh thathpirr warda ngumamnabath. I kardu the warda thathpirr ngumammath nukunu nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha pirranhimaputhnu da ngarra mange wiye thanguu kathu i nhini-ka manhiyibirnnunu-warda-ngime nhini-yu.” Kardu kathu-yu pumamnge.

Jesus Mampatha Kardu Wakal Nugarn Ngarra Kardu Ku Government Nukunu

⁴³ Bere da perrkenku thanguu Jesus dinirrittha-ka, nukunu-ka nungardurr warda i da nan-nu warda wangu Kelili nadha dini, da ngarra nukunu thathpirr. ⁴⁴ Nukunu-ka the menmaththa wurrini kardu ngarra darrikardu nukunu-ka mere pubinanayepup-thathpirr-dha ngarra murrinh wurdanarayiththa wurrini-yu murrinh thathpi Yile neki nukunu-ya. I da-ka nhini weyida nukunu-ka murrinh wurdanarayiththa wurrini kardu da ngarra ngamere wangu-yu.

⁴⁵ Mu bere ngarra Jesus-te pangarntuy da Kelili-ka kardu pangu-ka puyemnawerr i le warda parramnamut, nhini kardu-ka da Jerusalem deyida wanku punnidha i pubenangkardurdudha purni wunku kardu wurnangat da Passover-nu. I da-ka pangu da pubemangkardudha purni ngarra Jesus-te da mange ngala ngala medha wurrini-yu.

⁴⁶ Bere da nhini thanguu Jesus-ka wurdawurl deyida da ngarra nan-nu, Keyna da ngarra Kelili-ya, da nhini-ya ngarra nukunu-re kura patha wurdannath kura wine warda.

Bere da ngarra numi deyida da nan-ya Capernaum, ku pule ngala ngarra ku Government wurlk medha wurrini-ka kardipuptha pangu da i wakal nugarn ngarra nukunu-ka matharr ngala da matha yungurkurrktha. ⁴⁷ I bere nukunu kardu nhini-ka pamnayepup Jesus-ka da ngarra Kelili warda pangarntuy da ngarra Judea thanguu kathu nadha dini-yu. I bere kardu nhini-ka nungardurr i nanadha warda dini ngarra Jesus-nu. I murrinh mamna, “Ya Pule, purru mani da ngarra ngay i wakal ngay nangawathanu? Nukunu-ka matharr ngala yibim i kardu manta warda kupup nukun.” ⁴⁸ Bere Jesus kathu-ka mamna, “Thangku-dha-wa nanki-yu mere murrinh thathpi ngarra ngay da matha numangabath nuru-yu? Mu nanki marda

numangangert numpan-ka da mange ngala ngala da matha manarranu ngurru nawa? I nhini nanki-ka murrinh warda numangabathnu nuru.”

⁴⁹ “Pule,” mamna nukunu kardu nhini kathu-yu. “Purrunanu marra kanhi da matha, wikal ngay-ka kupup nukun.” ⁵⁰ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Puy-ya thuridinawurl warda, wikal nhinhi-ka patha warda pinu.” Bere nukunu kardu nhini-ka murrinh mamnabath Jesus-yu i pangu warda wangu nadha dini ngarra da nukunu-nu.

⁵¹ Bere, ngarra nukunu nhini-re wurdanawurldha tharra ngarra da-nu wangu-ka kardu ngamere ngarra nukunu-nu wurlk pumenadhaneme purne-ka pubangamka-mardabineme. I pumamnaneme, “Ya Pule. Wikal nhinhi-ka patha warda dim, manangka matharr warda nukunu-yu.” ⁵² I nukunu nhini kathu-ka mampirruneme, “Da-ka minthire patha dinim nukunu-yu?” “Kunginire,” pumamnaneme, “Ngarra nanhthi ngunga-re kangkarl pirridha-ka nanhthi matharr nhini-ka kanampart warda.”

⁵³ Bere nukunu nhini-ka memnu, “Ba yukuy. Kunginire ngarra ngunga kangkarl pirridha-ka Jesus-ka mamnga, ‘Wikal nhinhi-ka patha warda pinu.’” Bere nhini thanguku-ka nukunu kardu nhini i darrikardu ngarra nukunu-ka murrinh thatpirr warda pumamnabathngime i puddamnayemitngime ngarra Jesus-yu.

⁵⁴ Bere da-ka nhini-ka da perrkenku warda mam mange ngala ngala nhini medha wurrini Jesus-yu ngarra nukunu-re nadha dini da Judea thanguku kathu i da ngarra Kelili-nu-yu.

5

Jesus Mampatha Kardu Pulith

¹ Bere nhini thanguku Jesus-ka pangu warda wangu nadha dini da nan-nu Jerusalem, da ngarra kardu Jews kardu wurnangat pubenangkardurdudha pi ngarra da ceremony ngala-nu pardingkadhuktha.

² Bere da pangu ngarra da Jerusalem-ka kura palyirr ngana da dinidha, i murrinh da nhini wangu-ka Bethesda, murrinh Hebrew-ya. I nanhthi gate wanku pirridha manta ngangka da ngarra ku thip pirduridha-ya. I da wuwup 5 diningkadhuktha manta ngangka deyida. ³ I kardu matharr-wunngini terert wanku pirringkadhuktha pangu-yu ngarra mulurn manta ngangka da ngarra kura palyirr nhini-yu. Kardu-ka kardu kamarrama-ya, kardu pulith-ya i kardu ngarra panpurnte wurran. Kardu nhini-ka bere matha wangu pardimardamardadha kura palyirr nhini-nu piwutethnu-yu. ⁴ Da numi-re-ka ku angel wurdanathut i kura nhini wurdiningkawuy warda. I da nhini-re-ka ngarra kura wurdiningkawuy-ka kardu ngarra kumparra kardithurk-ka kardu nhini da matha kardu patha warda kardi-yu manangka matharr, nanhthi matharr ngala ngatha yida mebath-yu.

⁵ Bere kardu pulith numi yungurkurrktha pangu da. Nukunu nhini-ka yudha da thanguku 38-wa da-yu. Kardu manangka wilili da matha kardidha nukunu nhini-yu.

⁶ Bere Jesus-ka bamkardu kardu nhini yungurkurrktha pangu-yu i nukunu-ka the mebaththa wurrini nanhthi matharr pirdithme mebaththa kardi-yu. I mamna, “Nga. Marda nanganart thim kardu patha deyida thurrunu-yu?” ⁷ “Pule,” nukunu nhini kathu-yu mamna ngarra Jesus. “Kardu mere nangkai ngadha kanhi-yu mangimanpi kani-yu i kangiurrturt ngarra kura kanhi-re wurdiningkawuy-yu. Mu ngarra ngay-re ngurrinirdurr pangu-ka kardu nhini wardarra kardithurk-yu.”

⁸ Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Thewirnturt kathu, i nanhthi swag kathu nart i pangu warda wangu thunulilinu thi.” ⁹ Bere kardu pulith nhini-ka dempirnturt warda i nanhthi swag nukunu manganart i pangu warda wangu nalilidha dini, kardu manangka matharr warda kardidha nukunu nhini-yu.

Bere da-ka Saturday-re-wa nhini-yu ngarra Jesus-te mampatha kardu pulith nhini-yu, da nhini-ya ngarra kardu Jews-te benyuktha dini-ya. ¹⁰ I bere kardu Jews pule ngala ngala murrinh pumamnaneme ngarra kardu nhini-yu ngarra Jesus mampatha-yu, “Ya. Nhinhi-ka mere ngarra nukun nabath thurru nanhthi swag nhinhi marra kanhi-yu, wurda da matha. Da marra kanhi-ka kardu nekingime-ka bangamnhiyuk-da-matha-ngime, mu nhinhi-ka murrinh law nekingime-ka nungam-parl warda.” ¹¹ Mu nukunu nhini kathu-ka mampirruneme, “Kardu nugarn pana ngarra mamngiwatha-ka murrinh mamnga, ‘Nanhthi swag nhinhi nart i pangu warda wangu thunulilinu thi.’” ¹² Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Nangkalka murrinh nhini mampa-yu?” ¹³ Mu kardu nhini ngarra pulith kardidha-ka mere thathipirr the mebaththa Jesus-yu. I Jesus-ka kardu makardu warda nhini-yu kardu ngarra terert wardarra dampunnarrithuk.

¹⁴ Bere da nakurl-te-wa Jesus kathu-ka bamkardu kardu nhini-yu ngarra da church ngala dinidha-ya. I Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Nhinhi-ka patha warda thanam, nhini-ka mere nukun deyida narithuk thurru da wiye-yu, nhini-ka da wiye ngala thathipirr warda nart nukun nhini-yu.”

¹⁵ Bere nhini thanguu nukunu nhini-ka pangu warda wangu narrudhaneme dini ngarra ku pule ngala ngala kardu Jews-ya i mampirruneme, “Ya. Murrinh nukunu kardu nhini ngarra mamngiwatha-ka Jesus-wa murrinh-yu.” Mampirrungekawad-haneme.

¹⁶ Bere nhini thanguu-ka kardu pule ngala ngala nhini-ka da tetemanthay warda pubannapakneme Jesus-nu-yu, da-ka nhini-nu weyida kardu pulith nhini mampatha da Saturday-re ngarra kardu Jews benyuktha dini-yu. ¹⁷ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Yile ngay-ka mampunmanpi da ngatha wurran kardu-nu-yu i mere ngarra nukun madhap, wurda. I nhini ngay-ka kardu mampunmanpi deyida ngurran.”

¹⁸ Bere, murrinh nhini thanguu pubimnayepupneme-ka kardu Jews nhini-ka marda dempunkumardarurneme ngala da matha i marda pumertthaneme-ka thu puyebathaneme Jesus-yu, nhini nukunu-ka murrinh law peneme mungampunkumaparneme kardu pulith nhini-nu mampatha da ngarra Saturday-re. “I ngana deyida mam murrinh Jesus-yu nukunu-ka wakal Yile neki nukunu-wa. I kardu wurdamninthaweparl wurran-ya.” Murrinh pumemnungkuneme mange peneme ngatha.

¹⁹ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Murrinh thathipirr kanhi manarrunemenu-yu. Ngay-ka kardu wakal nugarn ngarra Yile neki nukunu-wa, i mange mere ngay ngatha ngama ngurru kanhi-yu numerrngi ngay ngatha, wurda. Mu mange pana da matha ngarra bamkardu ngurran Yile ngay mam wurran-ya, nhini ngay deyida ngamam ngurran-yu. Ngay-ka mange nhini da ngatha ngamam ngurran da mange ngarra Yile ngay mam wurran-ya. ²⁰ Yile ngay-ka marda thathipirr manganngert dim ngay-yu i damngingkarr wurran da mange terert nhini ngarra nukunu mam wurran-yu. I nukunu-ka pangingkarrnu da mange ngalangala wurnangat thathipirr ngamanu ngurru-ya i nhini nankuneme-ka kardu warda numengamardatnemenu-ya. ²¹ Mange nginipunh Yile ngay mani kardu wurdanpunkarlbirl wurran kardu ngarra purniwuwup thanguu-ya, nhini ngay deyida wanku kardu ngurdunkarlbirlnu ngurru-yu kardu pana ngarra ngay mankarartnu ngurru-ya. ²² I yile ngay-ka kardu mere buynumardakpak kurru kanhi warra kumparra ngarra nukunu mangini murrinh court mani-ya, mu ngay da matha banngipak kardu pule ngala-ya, i ngay-ka da nakurl-te warda kardu bunpakpaknu ngurru kumparra warra ngarra ngay i murrinh warda marranu ngarra kama kardu

nhini puyemanu-yu. ²³ I nhini kardu-ka the warda pumangibathnu kardu Pule ngala-wa ngay-yu, mangini Yile ngay mani the pumammath pumpan kardu Pule ngala-yu. I kardu nangkai ngatha mere murrinh mangabath ngay-ka, nukunu nhini-ka mere murrinh deyida manabath kurru Yile ngay-yu, ngarra kardu wurdanngithuk kathu-yu.

²⁴ “Nga, murrinh thatpirr kanhi manarranu-yu. Kardu nangkai ngatha murrinh ngarra ngay bingayepupnu i murrinh manabathnu purru murrinh ngarra Yile ngay thanguu kathu, nhini nukunu-ka mere kupup nukun, mu kardu bere matha wangu birnu paninu ngarra Yile ngay-yu, kardu nhini-ya ngarra ngay wurdanngithuk-yu. I nhini ngay-ka mere ngurdungkarel nukun kardu nhini-yu ngarra da thungku ngala wangu-yu dempunmathbath dim, wurd. Mu kardu-ka bere matha wangu parninu-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

6

*Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat
Matthew 14.13-21; Mark 6.30-44; Luke 9.10-17*

¹ Bere Jesus i kardu pulangay nukunu pumpankakathneme ngipilinh ngala da ngamimarda-nu kathu da nan-nu Kelili nanhthi tharntu-re. ² I bere kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha purni i kardu-ka purnirigattha purni da pangu-re ngarra nhini da-nu. Kardu-ka pubemangkardudha wardarra purni da mange ngala ngala ngarra merradha wurrini kardu ngarra matharr-wunngini menpathadha wurrini-yu.

³ Bere nukunu Jesus pangarntuy thanguu-ka pirrimkamardawithneme pangu warda wangu ngarra da palyirr-nu wunku pulangay nukunu ngarra pur-nengkayiththaneme purne-yu. I pangu da wangu parnamkawupneme. ⁴ Da nhini-re-ka da nan-ya Passover da manta warda kathu pirridha da ngarra ngala nhini-nu-yu kardu Jews-nu-yu.

⁵ Bere Jesus-ka memmirl i kardu wurnangat bampunkardu purnililidha warda kathu. I mamna ngarra Philip, “Ya. Ngarra wangu mi panirrukutkutnuneme-yu kardu kumpan kanhi-nu kathu-yu?” ⁶ Murrinh nhini-ya mamna Jesus-yu ngarra Philip-nu murrinh ngathayida banthap-ya. Mu Jesus-ka the wardarra mebaththa dini mi ngarra mange pamanu-yu. ⁷ Bere nukunu Philip kathu-ka mamna, “Ku-ka mani-ka terert-nu-wa mi peyim pamanemenu kardu wurnangat kanhi-nu-yu. I bere mi-ka purrkpurk pana da matha pumerartalnu puru.” ⁸ Mu kardu pulangay nukunu Jesus numi Andrew-ya, kardu ngathan nukunu Simon Peter-ya mamna ngarra Jesus, ⁹ “Ya, kardu kigay wakal kanhi kanam wunku mi lawam 5 i ku ngurlmirl perrkenku. Mu mi i ku pana-ka mere ngarra kama-ya kardu wurnangat kanhi-nu-yu.”

¹⁰ Mu bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Kardu terert warda ngatha numarra parniwupnu.” Bere kardu-ka parnawup warda ngarra parnu-yu. Kardu nhini-ka kardu mere thapath, mu kardu wurnangat nimin-ya pirrinidha pangu-yu kardu nugarn, palngun i mamay. Kardu nugarn da matha nginipunh 5,000 mani-wa pirrinidha pangu-yu.

¹¹ Bere mi lawam 5 nhini Jesus-ka mangankut. I ngarra Yile nukunu warda mamna, “Mi kanhi ngarra thamngarramut-ka mi-ka patha-wa.” I bere mi nhini-ka dampirrumutneme ngarra pulangay nukunu. I nhini peneme-ka ngarra kardu warda parranirrumutmutthaneme purne. I ngana deyida ku ngurlmirl perrkenku nhini-ka mange nginipunh nhini deyida mani mam. I bere kardu wurnangat warda ngatha mi i ku warda pardimurrktha ngarra nukunu thanguu kathu Jesus-yu. Nukunu-ka mi lawam i ku ngurlmirl mewathadha pirri-ka mi i ku terert warda ngatha nhini-yu i kardu-ka mi i ku pullamath-yu marda warda pirrinidha mi nhini thanguu-yu.

¹² Bere nhini thanguka-kathu-kamampirrunemengarra pulangay nukunu, “Nga. Nadhakthuknu-warda-neme mi ngarra kardu thanguka-parraniritmuttha pirrini-yu. Mi pana-ka mere ngarra purdupi-nukun-neme.” ¹³ I bere peneme nhini-ka mi lapun warda parranedhakthukthaneme parde i nanhthi-ka 12 thelerrtherr-wa pumedhalertertthaneme parde-yu mi ngarra kardu thanguka-yu.

¹⁴ Bere da mange ngala nhini thanguka-kardu pubangammangkardu-ka murrinh warda pumenanudha purni, “Ya. Kardu nugarn kanhi-ka kardu ngarra Yile neki thanguka-kathu wurdannhethuk ku prophet thathpirr-ya kardu pana ngarra thimnamardamarda da ngarra kanhi panheruyngimenu.” ¹⁵ Mu Jesus-ka the wardarra kanthidha wurrini kardu pumeberttha-wa ku pule ngala-nu pubuypaktha, mu nhini nukunu-ka nungardurr da ngarra palyirr-nu kardu mange nukunu nadha dini pangu warda wangu.

Jesus Wurrinilidha Ngarra Kura Ngipilinh Kangkarl

Matthew 14.22-33; Mark 6.45-52

¹⁶ Bere da kungini mana-ka kardu pulangay nukunu Jesus-ka puddamkathutneme da ngarra ngipilinh-ngala nu. ¹⁷ I parnamkamardapneme ngarra tharntu i punnungamkardurnneme da nan-nu warda wangu Capernaum.

Bere da ngarra thipinhi nhini warda-ka kardu-ka ngarra ngipilinh marda ngananggurr purnedhaneme, mu Jesus-ka mere da ngatha derruruydhaneme nhini-yu. ¹⁸ Bere wirrirr ngala warda wurrinirrirrdha i ngurntinh ngala wanku. ¹⁹ Bere ngarra puyenangurrukadha-da-ngatha-neme parde-ka Jesus warda pubamkangkarduneme wurrinilidha kathu ngarra kura ngipilinh kangkarl. I kardu-ka perremkamanhamneme ngala da matha. ²⁰ Mu nukunu kathu-ka wurrinidha i mampirruneme, “Nga. Mere nengimanhamneme, kardu ngay weyida kanhi-yu.” ²¹ I bere le warda pardedhaneme i kanammardap warda Jesus-yu ngarra tharntu i da-ka nhini da matha parramkaruyneme-yu da ngamimarda nhini da-nu pumengkadhaneme purne-yu.

Kardu Wurnangat Piranawinhadhaththa Purni Kangkarlmawu-nu

²² Bere kardu wurnangat nhini ngarra Jesus mi i ku dampirramut da parnawit da ngarra ngamimarda pangu da ngatha.

Bere da thipinhire pankapurl nhini-ka nanhthi warda pumpanpinhay tharntu-yu ngarra pirridha-yu pangu wardarra wunku peneme nhini da matha kardu pulangay nukunu Jesus-ya. ²³ Mu tharntu ngamere-ka parranirutuydha deyida pirrini da nhini-re-yu da pangu thanguka-kathu nan-ya Tiberias da manta nhini ngarra Jesus dampirramut mi dhepdhep kardu ngarra wurnangat i ngarra Yile nukunu darntiparl mi nhini-nu-yu. ²⁴ I ngarra Jesus-te mere pubedurtha, kardu-ka parnammardap warda tharntu ngamere nhini-yu i punnidha pangu warda wangu da Capernaum-nu. I pangu da Jesus-nu piranawinhadhaththa purni-yu.

Jesus Da Matha Mi Bread Thathpirr I Mannhiyibirnu

²⁵ Bere kardu-ka Jesus-nu piranawinhadhaththa purni i ngarra pubangarnurt da mana da ngamimarda nhini kathu-yu. I murrinh warda pumamna, “Ya, Pule. Minthire thangarntuy kanhi-yu?”

²⁶ I Jesus kathu-ka mampirra, “Ya, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Nanki-ka mere nirangawinhadhaththa da mange ngala thanguka-menarradha ngurrini nubengimangkardudha nardi-yu, wurda. Mu nanki nirangawinhadhaththa nardi i marda numanganngert numpan nhini ngay-ka mi da matha ngamnarramut weyida i bangamnanyerderr-yu. ²⁷ Mu nga. Mi mere ngatha mi dhepdhep da matha marda numart nuru, nhini-ka mere pirdith mi kangunu wiye warda pirrim. Mu ngay da matha marda numangertnu nuru kardu ngarra da kangkarl thanguka-kathu ngurdamnarrathut-yu. I ngay-ka kardu thathpirr mananthibirnunu i nhini-ka da bere

matha wangu birnu narningkadhuknu, da-ka nhini weyida Yile ngay wurdanngithuk kanhi-yu.”

²⁸ Mu kardu kathu-ka pumamna, “Mu nga. Ngarra-re-wa mange nguyemanu nguru-yu i nhini Yile neki-ka le warda paningarranu nhini-yu?”

²⁹ I Jesus kathu-ka mampirra, “Murrinh nubingayepupnu nuru i murrinh numanga-bathnu nuru kardu ngay-ya ngarra Yile neki kathu wurdanngithuk da kanhi, i nhini-wa nukunu-yu da le thatpirr paninarranu-yu.”

³⁰ Bere kardu kathu-ka pumamna, “Nga. Thangku da mange ngala nangarranu thurru-yu i nhini nganki-ka murrinh warda ngumampabathnu nguru? Mampa, ngarra-wa mange thamanu thurru-yu? ³¹ Nga, nginipunh Moses mani da murntak warra nganaka. Nukunu-ka mi terert dampirramut ngarra ngalantharr nganki ngarra da darrinpirr pularn mi nan-ya mi mena. I murrinh nhini-ka yibimngur-rkurk ngarra murrinh Yile neki nukunu. I kanhi-wa murrinh-yu, ‘Nukunu-ka mi dhepdhep danirramutmuttha wurrini mi ngarra kangkarl thanguu kathu-yu.’”

³² Mu bere Jesus kathu-ka mampirra, “Murrinh thatpirr-ka kanhi-wa manarranu-yu. Nukunu Moses-ka mere derramuttha mi bread thatpirr-yu ngarra da Heaven thanguu kathu-yu. Mu Yile ngay da matha marra kanhi warda mi thatpirr panarramut warda mi bread ngarra da Heaven thanguu kathu-yu. ³³ I mi bread nhini-ka mi-ka ngay da matha nhini-yu ngarra da Heaven thanguu kathu ngurdanthut i kardu thatpirr warda mananthibirnununu, i nhini kardu-ka bere matha wangu birnu narninu.”

³⁴ Bere kardu kathu-ka pumamna, “Pule, mi bread nhini-ka bere matha wangu thangarramutmutnu thurru.”

³⁵ Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Ngay da matha ngarrim kanhi mi bread thatpirr-yu. I ngarra ngay dere matha kardu-ka bere matha wangu birnu narninu. Nga. Kardu nangkai ngatha ngarra ngay purrunu kathu i murrinh mangabathnu purru nhini nukunu-ka mere deyida medeyi paninu i mere ngarra keralal nukun kura-yu, mu kardu-ka bamardannu thatpirr purru nhini-yu. ³⁶ Mu, ngay-ka murrinh mamnarra nanki-yu kardu-ka nubamngingkardu, mu nanki-ka mere da ngatha murrinh numengabaththa, wurda.

³⁷ “Kardu pana ngarra Yile ngay kathu pangamutmutnu-ka kardu nhini-ka purrunu kathu i ngay-ka mere nukun nangkai ngurdungkarel kardu nhini ngatha-yu. ³⁸ Ngay-ka ngurdanthut da kangkarl thanguu kathu i mere ngama ngurru da mange ngarra ngay ngatha-yu, wurda da matha. Mu ngay-ka ngamam ngurran da mange ngarra nukunu da matha ngarra ngay wurdanngithuk-yu.

³⁹ “Nukunu nhini ngarra ngay wurdanngithuk-ka kardu marda mangangert dim kardu ngirranpenu ngurru kardu ngarra damngamutmut-yu, nhini kardu-ka kardu numi ngatha yida mere kaningipart nukun. I nukunu-ka marda mangangert dim kardu ngurdunkarl-birl-deyida-nu da nakurlnu-ya ngarra da putek ngala kanhi marikerdeknu. ⁴⁰ Bere, da mange ngarra Yile ngay marda manganart dim-ka kanhi-wa, kardu pana ngarra pubangingkardunu ngay wakai nukunu-ya i murrinh pumangabathnu ngay-ka kardu nhini-ka bere matha wangu birnu parninu-ya. I ngay-ka kardu ngurdunkabirl-deyida-nu da nakurlnu-ya ngarra da putek ngala kanhi marikerdeknu.”

⁴¹ Bere nhini thanguu kardu-ka puddiningkakduktha purni murrinh nhini thanguu ngarra Jesus mampirra-ya, “Kardu ngay da matha mi bread thatpirr-yu ngarra da Heaven thanguu kathu-yu.” ⁴² I murrinh pumenanudha pardi, “Ya. Kardu pana karrim-ka Jesus nawa wakai nukunu Joseph-ya? Nekingime-ka the thanthinngime yile nukunu i kale nukunu-yu, nhini-ka ngarra-re warda murrinh

kama-yu ‘Ngay-ka da Heaven thanguu kathu ngurdanthut.’ Mu thanguu-wa-nu murrinh nhini mam wurranyu?”

⁴³ Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Awwu murrinh mere nhini nuyema nira mange ngarra nanki ngatha-yu, pirda. ⁴⁴ Yile ngay-ka wurdanngithuk ngay-yu, i nukunu da matha kardu wurdanpunthukthuk wurranyu ngarra ngay-nu-yu, i nhini ngay-ka kardu warda ngurdunkarlbiyl-deyida-nu da nakurlnu-ya ngarra da putek ngala kanhi marikerdeknu. Mu kardu mere nangkall kurrunga ngarra ngay mange nukunu ngatha, wurdal. ⁴⁵ Nga. Da murntak warra ku prophet parrarntilil murrinh kanhi. I kanhi-wa murrinh-yu, ‘Yile neki-ka purdunthethithnu kardu wurnangat warda ngatha.’ Nhini-wa murrinh parrarntilil-yu. I nga, kardu nangkall ngatha Yile ngay binayepupnu purru i murrinh manabathnu ngarra nukunu thanguu kathu-ka kardu nhini-ka purrunanganu warda ngarra ngay.

⁴⁶ “Mu bere nga, mere nangkall ngadha bengkardudha Yile ngay-yu, mu ngay da matha bamkardu nukunu-yu. Ngay-ka ngarra nukunu thanguu kathu ngurrinidha-yu. ⁴⁷ Nga, murrinh thathpirr-ka kanhi-wa manarranu-yu. Kardu nangkall ngatha murrinh mangabathnu purru ngarra ngay, nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu panibirnunul. ⁴⁸ Ngay da matha ngarrim kanhi mi bread thathpirr-yu. I ngarra ngay dere matha kardu-ka bere matha wangu birnu parninul. Ngay da matha mi bread thathpirr-yu.

⁴⁹ “Kardu ngalantharr murntak nanki-ka mi pardimurrktha mi nan-ya mena ngarra da darrinpirr pularn, nawa? Mu kardu-ka mere birnu parningkadhuktha da bere matha wangu mi mena nhini thanguu pardimurrktha-yu, wurdal. Kardu-ka da murntak warda-wa purniwuwuptha, nawa? ⁵⁰ Mu mi bread thathpirr ngarra da Heaven thanguu kathu-ka mere mi nginipunh mena nhini mani, wurdal. I kardu nangkall ngatha mi bread thathpirr pulathnu-ka kardu-ka mere kupup nukun nhini-yu. ⁵¹ I ngay-wa thathpirr ngarrim kanhi mi bread nhini-yu, i ngarra ngay dere matha kardu-ka bere matha wangu birnu parninul. Ngay-ka ngarra da Heaven thanguu kathu i kardu nangkall ngatha mi kanhi pulathnu-ka kardu nhini-ka bere matha wangu birnu parninul. Mi nhini-ka nginipunh ngay-wa. I ngay-ka ngenarramutnu nginipunh ngay-yu kardu wurnangat-nu-yu i nhini kardu-ka bere matha wangu narninu ngarra ngay,” Jesus kathu-yu mampirra.

⁵² I bere kardu-ka thu kuy warda pardinadha i parraningkabirrdha pardi murrinh nhini ngarra Jesus-te mampirra-yu. I murrinh mampunmardaraki i murrinh pumenanudha pardi, “Ya. Kardu pana karrim-ka mere ngarra kanhemut-nukun-ngime nginipunh ngarra nukunu pulathnungime-yu, wurdal da matha.”

⁵³ Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Murrinh thathpirr-ka kanhi-wa manarranu-yu. Nanki mere ngatha nullath nginipunh ngarra ngay kardu ngarra da kangkarl kathu i mere ngatha nubagurduk kumulung ngarra ngay-ka, nhini nanki-ka mere ngarra birnu thathpirr narni nhini-yu. ⁵⁴ Kardu nangkall ngatha kulathnu nginipunh ngarra ngay i kumulung ngarra ngay bagurduknu, nhini kardu nhini-ka kardu bere matha wangu birnu paninu. I ngay-ka ngurdungkabiryl-deyida-nu kardu nhini-yu da nakurlnu-yu ngarra da putek ngala kanhi marikerdeknu. ⁵⁵ Nginipunh ngarra ngay-ka mi bread thathpirr-wa i kumulung ngarra ngay-ka kura thathpirr-wa nhini-yu. ⁵⁶ Kardu nangkall ngatha nginipunh ngarra ngay pulathnu i kumulung ngarra ngay bagurduknu, nukunu nhini-ka ngarra ngay paninu i ngepan ngay-ka nganinginirdinu nhini-yu, i nhini kardu-ka numi da matha ngurruninthanu.

⁵⁷ “Nga. Yile ngay da matha kardu thathpirr mampunthibirnu wurranyu, i nukunu da matha wurdanngithuk ngay-yu. I ngay-ka birnu nganam ngarra nukunu thanguu kathu-yu. I mangini nhini mani kardu nangkall ngatha pulathnu nginipunh ngarra ngay, nhini kardu-ka da bere matha wangu birnu paninu ngarra ngay thanguu

kathu-yu. ⁵⁸ Ngay da matha kanhi-yu mi bread thathpirr ngarra da Heaven thanguu kathu-yu ngurdanthut, i mi-ka mi mere mangini pana mani mi mena-ya ngarra kardu ngalantharr murntak nanki pardimurrktha-yu, wurda. Kardu nhini-ka pirriniwuwuptha wardarra nhini-yu. Mu kardu nangkai ngatha mi kanhi ngarra nginipunh ngay pulathnu nhini kardu-ka bere matha wangu birnu paninu.”

⁵⁹ Murrinh nhini-wa Jesus wurdininthethiththa kardi-yu da ngarra church ngarra kardu Jews pigunu da ngarra nan-ya Capernaum.

Kardu Wurnangat Parnampart Kangkarlmawu

⁶⁰ Bere kardu terert ngarra Kangkarlmawu parraniriwaktha purni-ka murrinh nhini pubimnayepup i murrinh warda pumenanudha pardi mange pigunu ngatha-yu, “Ya, murrinh pana-ka tetemandhay-wa. Murrinh-ka mere ngarra pumanabathngime purru, wurda da matha.”

⁶¹ Mu Jesus-ka the menmaththa wurrini murrinh nhini ngarra kardu pumenanudha pardi i murrinh warda mampirra, “Ya. Ngay-ka narningipartnu warda? Da-ka tetemandhay-wa nubangamngimardurt nanki-yu? ⁶² Mu nanki ngatha nubangingkardunu ngimardawith marra kanhi ngarrim-ka da pangu thanguu kathu ngarra ngay ngurdanthut-ya, nhini nanki-ka ngarra mana warda numanganu nhini-yu? Murrinh warda numangabath nhini-yu ngarra da kangkarl thathpirr kathu ngurdanthut-yu?”

⁶³ “I nga. Kardu-ka mere ngarra birnu purrunu mange nukunu ngatha-yu, wurda. Mu ngarra Ngepan Yile ngay da matha-re kardu-ka birnu wurran-yu. I nanki-ka birnu thathpirr narninu murrinh thathpi ngarra ngay thanguu-yu i Ngepan ngarra Yile ngay nukunu deyida wanku paninanmardardinu-yu. ⁶⁴ Mu nanki kardu ngamere-ka mere murrinh ngay thathpirr numangabath nuru nhini-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Bere Kangkarlmawu-ka the menmaththa wurrini da ngarra marra-re kathu kardu nhini-yu ngarra mere murrinh pumanabaththa. I ngana deyida the mebaththa wurrini kardu nugarn numi pana-ya ngarra panipartnu-yu, i ngarra kardu wiyeypunu warda parramutnu. ⁶⁵ I bere nukunu kathu-ka mampirra, “Nga. Da-ka nhini weyida ngay mamnarra-ya kardu mere nangkai nukun kununga kathu mange nukunu ngatha-yu. Mu Yile ngay da matha kardu wurdanpunthukthuk wurran ngarra ngay-nu.”

⁶⁶ Bere murrinh nhini thanguu-ka kardu terert ngarra Jesus parraniriwaktha purni-ka parnampart warda nukunu-yu i mere deyida perrariwak-dere-dha.

⁶⁷ Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu kardu peneme 12 nhini-ya, “Nganaka, nankuneme-ka narnengipart-deyida-nemenu?” ⁶⁸ Mu nukunu Simon Peter kathu-ka mamna, “Awu pule, mu kardu-ka nangkai warda ngariwaknemenu ngarne kardu numi-yu? Nhinh i da matha murrinh pana thanthin thurran ngarra thangarrumutnemenu i nhini ngankuneme-ka kardu bere matha wangu birnu ngarnenemenu. ⁶⁹ Ngankuneme-ka murrinh ngumampabathneme ngarra nhinh i the warda ngumamnhibathneme nhinh-ka ngarra Yile neki thanguu kathu i nhinh-ka kardu pathanhi thathpirr-wa.”

⁷⁰ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Ngay-ka mamnankungkarartneme nankuneme-yu kardu 12 pana-yu, nawa? Mu kardu numi-ka paningipart i palerrnu warda ngarra ku karrath.”

⁷¹ Nukunu Jesus murrinh nhini mamna kardu nan-nu-wa Judas, wakal nukunu-ya Simon Iscariot. Nukunu Judas kardu numi-yu kardu ngarra pulangay nukunu Jesus-ya, mu nukunu-ka da nakurl-te-wa kanampart Jesus-yu i ngarra kardu wiyeypun warda dampirramut nukunu-yu.

7

Jesus Wurrinidha Da Jerusalem Ngarra Kardu Da Parraniwuwuptha Pi

¹ Bere nhini thanguu Jesus-ka pangu warda wangu nadha dini ngarra da nan-nu-ya Kelili. Nukunu-ka mere nuydha da nan-nu warda wangu Judea, nhini-ka ku pule ngala ngala ngarra kardu Jews nukunu pangu da marda pumertthaneme purne thu-nu pubatnu i puddurinumunu.

² Bere, da-ka manta warda da ceremony ngala nhini-nu wurrinidha kathu. I kardu Jews wurnangat pumewathawathadha pardi da ngala nhini-nu-yu ngarra nanhthi wuwup-te parraniwuwuptha pi i da-ka 8-wa pardipuptha ngadha da pangu-yu Jerusalem.

³ Bere ngathan ngarra nukunu kathu Jesus-ka murrinh warda pumamna, “Nga. Thanipart warda da kanhi-yu i pangu warda wangu thununu thi da ngarra nan Judea. I kardu pana ngarra parramnhiriwak pumpan-ka pangu wardarra-nu pubanhimangkardunu parni da mange ngala ngala nhini nampirra thanam ngarra kardu thanthinpunkarr thurran-yu.” ⁴ Mu nga. Nhinhika marda ngatha nemnurt thurran kardu wurnangat the pumanhibathnu kardu Pule ngala thurran, nhinika mange ngala ngala-ka mere thama thurru ngarra kardu ngamere kanhi ngatha parnamkadhuk-yu. Mu pangu wardarra thamanu thurru ngarra kardu wurnangat pubanhimangkardunu puru-yu.” Pumamna ngathan ngarra nukunu kathu-yu Jesus. ⁵ Ngathan ngathan nukunu Jesus-ka mere da ngatha murrinh pumenabaththa Jesus wakal Yile neki nukunu-yu.

⁶ Bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra ngathan nukunu, “Awu, ngay-ka mere da ngatha ngununu marra kanhi-yu, wurdha da ngatha. Mu nanki ngatha yida marda numart-ka bere-ya, nuru weyida marra kanhi-nu ngatha-yu i da nakurlnu kama-ya.” ⁷ Mu nga. Nanki-ka mere thu kuy kurunarra, wurdha. Mu ngay-wa thu kuy parnamnga-yu, nhini ngay-ka murrinh-wa mampirra ngurran kardunu-yu da wiye da matha pumarntithuk pumpan-ya. ⁸ Mu nanki-ka puy nuru weyida da Jerusalem-nu da ceremony ngala pangu-nu-ya, mu ngay-ka kuguk da ngatha nganinu, mere ngurru nukun marra kanhi-yu, da-ka mere patha marra kanhi ngunurdurru-yu.”

⁹ Bere Jesus murrinh nhini thanguu mampirra-ka nukunu-ka ngarra da Kelili da ngatha kardidha ngadha nhini-yu. ¹⁰ Mu ngarra ngathan nukunu-re punnungardurru-ka nhini nukunu Jesus-ka nungardurr deyida i pangu warda wangu nadha dini numerrnu da Jerusalem-nu mayern mampana-re nadha dini. Nukunu-ka mere nangkai ngadha marda merttha kardu wurnangat pilampirdarri pubengkardudha mayern nukunu. Mu mengkadarrathkaththa tharra.

¹¹ Bere, da ngarra ceremony ngala nhini ngarra kardu Jews wurnangat nimin pubemkardurdu warda-ka, kardu pule ngala ngala ngarra kardu Jews nukun piranawinhadhaththaneme Jesus-nu. I murrinh pumerradha purni ngarra kardu, “Ya. Ngarra kardu nukunu nhini-yu?” Kardu pule ngala ngala nhini kathu parrinintharrpudha purni-yu. ¹² Mu kardu wurnangat-ka murrinh ngarakngarak-te puddanayiththa purni nukunu-nu Jesus. I murrinh kanhi-wa pumenanudha pardi mange pigunu ngatha, “Nukunu-ka kardu patha nawa?” Mu ngamere deyida kathu-ka murrinh pumemnu, “Awu, nukunu-ka kardu mere thatpirr patha, nukunu-ka murrinh ngathayida dampirrayirrarart wurran ngarra kardu.” ¹³ Murrinh nginipunh nhini mani murrinh pumenanudha pardi murrinh ngarakngarak da matha-re, nhini kardu-ka perrempunkumanham-weyida-neme ngarra kardu ku pule ngala ngala kardu Jews nhini-nu-ya.

Jesus Wurdanpunthethith Kardu Ngarra Da Church Ngala

¹⁴ Bere, da kanganu-wa ngatha ngarra da ceremony ngala nhini pirringkad-huktha, Jesus-ka kanardi warda ngarra da church ngala nhini-yu, i murrinh warda wurdininthethitha dini ngarra kardu. ¹⁵ I ku pule ngala ngala nhini-ka pubemngakabat-da-matha-neme murrinh nhini ngarra Jesus thanguu merradha dini-yu. I murrinh pumemnungkuneme mange peneme ngatha, “Ya. Ngarrare nukunu-yu the kanthin murrinh i da terert kanhi warda ngatha-yu? Murrinh kul nekineme-ka mere ngadha kanirdurdidha.”

¹⁶ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Murrinh kanhi ngarra ngurdannanthethith ngem-ka murrinh thathi mere ngay, mu murrinh-ka ngarra Yile neki thanguu kathu, ngarra wurdanngithuk ngay-yu. ¹⁷ Nga. Nanki ngatha da mange ngarra Yile neki nukunu narrammariwak numpan-ka, nhini nanki-ka the warda numangibathnu murrinh thathi kanhi ngarra ngurdannanthethith ngem-ka mere murrinh ngay thanguu, mu murrinh-ka ngarra Yile neki thanguu kathu. ¹⁸ Nga. Kardu nangkai ngatha kurdunthethith kurru murrinh thathi mange nukunu ngatha-ka, nhini nukunu-ka marda manganart dim kardu ngamere kathu pariparlno nukunu nhini-yu. Mu ngay deyida mani-ka murrinh ngarra Yile ngay thanguu kathu ngurdamyith ngurran, nukunu nhini-ya ngarra ngay wurdanngithuk-yu. I murrinh thathi kanhi ngarra ngay ngurdamyith ngurran-ka nhini-ka nanki-nu nariparlno nuru Yile neki da matha. Ngay-ka murrinh thathi nganamnarrangerren, mere nganarrayirrart ngurru, wurda.

¹⁹ “Nga. Nukunu Moses nganaka murrinh law ngarra Yile neki thanguu kathu damnarramut, nawa? Mu kardu nanki-ka mere thathi murrinh numayit nuru murrinh law nhini-yu, wurda da matha. Nhini-ka thangu-dha ngay thu nungibatnu-yu?” Jesus kathu-yu mampirra.

²⁰ Bere kardu wurnangat nhini kathu-ka murrinh warda pumamna ngarra Jesus, “Awu, nhinhi pana-ka mere warda the nenubath murrinh namngarra thim pana kathu. Mu nhinhi-ka ku ngepan wiye kama kanamnhimardardi. Nangkai mana warda thu punhibatnu nhini-yu?”

²¹ Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Ngay-ka kardu pulith ngampirnturt i mampatha da ngarra Saturday-re nawa? I nanki-ka numemngamardat nhini-yu. ²² I nga. Da murntak warra nukunu Moses mamnara kardu wakai nugarn nuddunwitnu kardu thempith-nu. Mu kardu ngalantharr murntak thathi murrinh law nhini parramnarramut-ya. I nhini-ka da 8 thanguu ngarra kardu wakai nugarn bammat thanguu-ka, nhini nanki-ka nuddanwit warda kardu wakai nugarn nhini-yu, i da ngarra Saturday ngatha yida-ya kardu wakai nuddanwit-yu. ²³ Mangini nhini mani nanki-ka da ngarra Saturday nuddanwit kardu wakai nugarn i mere ngarra numumadharrath nuru murrinh law pana ngarra Moses mam-ya banhiyuknugadha-ngime pi da ngarra Saturday-yu. I ngay deyida da ngarra Saturday kardu pulith nhini mani mampatha, nhini-ka thangu-dha-wa thu kuy narnamnga ngay-yu kardu pulith nhini thanguu mampatha-yu? ²⁴ Nga. Mere nukun wunkarra-re nubangimangkardu i nungirirda. Mu kardu nanki warra ngadha nubeyengkarnirn thathi nuru da mange ngarra ngay ngamam ngurran-ya. I mange nginipunh nhini mani numarranu nuru ngarra kardu ngamere wanku-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Mampirra Kardu Yile Neki Kathu Wurdanthuk Nukunu-yu

²⁵ Bere kardu ngamere pangu pardidha da Jerusalem murrinh warda pume-nanudha purni mange pigunu ngatha, “Ya. Kardu nukunu pana kem-ka ku pule ngala ngala marda pumangankartneme parnam thu pubatnemeni warda nawa? ²⁶ Mu nga. Nukunu-ka da pilampirdarri da matha wurdampirrayith dim i ku pule ngala ngala-ka mere ngarra da ngatha kubudhappneme i kumartaneme, wurda da ngatha. Kardu pule ngala ngala nhini-ka murrinh kama-ya pumamkaneme pumpan Yile neki kathu

wurdanthuk nukunu-yu, kardu Christ kama-ya nukunu kem pangu-yu, i nhini weyida mere ngarra kumananeme nhini-yu. ²⁷ Mu nekingime-ka the-wa thumammathngime da ngarra nadha kathu dini nukunu kem pangu-yu, i nukunu-ka mere ngarra Yile neki thanguu kathu wurridha, mere kardu Christ thatpirr nukunu-yu, wurda. Mu nukunu thatpirr kardu Christ ngarra panheruyngimenu-ka nhini-ka mere nangkall ngadha the mabathnu kardu nukunu ngarra kathu kama purrunu-yu.” Nhini-wa murrinh pumenanudha pardi kardu kathu-yu.

²⁸ Bere Jesus-ka murrinh da ngatha wurdininthethiththa dini ngarra da church ngala nhini-yu. I bere murrinh lurruth ngala warda mampirradhay kardu pangu-nu pubinayepupnu. I mampirra, “Ya. Kardu kanhi nanki-ka the thatpirr numamngibath ngarra ngay kathu ngurrinidha-yu?” Nukunu kathu Jesus dampuntharrpu. “Nga. Ngay kanhi ngurrinidha-ka mere mange ngay thatpirr, wurda-wa. Mu ngay kanhi-ka Yile ngay kathu wurdanngithuk. I nukunu-ka murrinh thatpirr-wa wurranngerren-yu. Mu nanki-ka mere the-wa numabath nukunu nhini-yu. ²⁹ Ngay da matha the nganthin nukunu nhini-yu, nhini ngay-ka ngarra nukunu thanguu kathu ngunadha ngini. I nukunu kathu wurdanngithuk ngay da kanhi-nu-yu.”

³⁰ Bere murrinh nhini thanguu Jesus mampirra-ka kardu ngamere kathu pumer-tadha mana-wa, mu mere nangkall da matha methaptha nukunu-yu, wurda da ngatha. Nhini-ka wurllk ngarra Yile neki nukunu menadha wurri-ka mere da ngatha merikerdektha. ³¹ Mu kardu terert-ka murrinh warda pumenabaththa purni ngarra Jesus-yu ngarra Yile neki thanguu kathu wurdanthuk-yu. I murrinh pumenanudha purni mange pigunu ngatha, “Ya. Kardu pana kem-ka ngarra Yile neki kathu wurdanthuk thatpirr, nhini-ka da mange ngala ngala weyida mam wurran nhini-yu. Mu kardu Christ numi nimin deyida purrunu kathu, nhini-ka mange ngala ngala da matha pamanu purru mange piwewalnu ngarra kardu pana kem-yu?” I pumemnu mange pigunu ngatha, “Aww wurda, kardu pana kem-ka nukunu Christ thatpirr-wa, Yile neki kathu wurdanthuk thatpirr nukunu pana-yu.”

Ku Soldier Pumertadhaneme Jesus

³² Bere, kardu nugarn pana nan Pharisees-ya pubimpirrayepup kardu wurnangat murrinh puddiniyiththa pardi murrinh ngarakngarak-te, nukunu Jesus-nu wakall Yile neki thanguu-wa nhini-yu. I nhini ku yilarn ngala ngala-ka puddanpunkuthukneme ku soldier ngarra peneme Jesus-nu pumartanemenu.

³³ I bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu terert, “Ya. Ngay-ka da mere pirdithme nukun nganinu ngarra nanki-yu, i nhini thanguu ngay-ka ngurdi-nawurlnu ngarra nukunu deyida ngarra ngay wurdanngithuk kathu-ya. ³⁴ I da nhini thanguu nanki-ka nirangawinhadhathnu warda ngay-nu-yu, mu kardu nanki-ka mere ngarra nubangirdurtnu, wurda. Nhini nanki-ka mere ngarra nuru da ngarra ngay wangu ngunungam ngem-yu, wurda.”

³⁵ Bere, ku pule ngala ngala nhini ngarra kardu Jews pigunu-ka murrinh warda pumenanudhaneme purne mange peneme ngatha, “Ya. Ngarra wangu nukunu-yu nungam dim ngarra nekineme mere ngarra nukun pubardurtneme-yu? Da ngangka wangu kama pununu pi da ngarra nan-ya Greece i ngarra kardu nekineme ngamere parnapup pangu-ya. I da pangu da kama paninu i kardu purdunthethithnu pani-yu.

³⁶ Nukunu mannheneme-ka, nekineme pirranawinhadhathnemenu purru, mu kardu-ka mere ngarra nukun pubardurtneme. I da ngarra nukunu pununu pi nekineme-ka mere ngarra purru-nukun-neme. Nukunu nhini-ka murrinh ngarra-wa-nu mam-yu?” Murrinh nhini-wa pumenanudhaneme parde peneme nhini kathu-yu.

Jesus Mampirra Murrinh Ngarra Kura Patha Ngarra Kardu Birnu Nukunu Purunu

³⁷ Bere da tiduk nhini warda wangu pirridha-ka da ngarra parnikerdeknu warda-wa da ceremony ngala nhini-yu.

I bere Jesus-ka dempirnturt warda i murrinh lurruth da matha mampirra ngarra kardu wurnangat pangu dinidha-yu, “Nga kardu. Nangkal ngatha kuranu keralal ki-ka nhini-ka ngarra ngay warda kathu nurunganu nhini-yu i kura warda nubagurduknu. ³⁸ Nga. Murrinh thathpi Yile neki nukunu yibim-ka kanhi-wa, ‘Kardu nangkal ngatha murrinh thathpi ngarra ngay mangabathnu purru-ka, nukunu nhini-ka mangini kura kamarl mani purdilalnu pi bere matha wangu ngarra ngepan nukunu, i kardu nhini-ka bere matha wangu birnu paninu nhini-yu. I kura kamarl nhini-ka ngarra ngepan nukunu kathu-wa purruwunu-yu.’” ³⁹ Jesus-ka murrinh kanhi-wa-nu mampirra Ngepan Yile neki nukunu ngarra da nakurlte panimardardinu kardu nhini-ya ngarra Jesus murrinh pubinayepuptha pardi i murrinh pumenabaththa pardi. Mu da nhini-re-ka ngarra Jesus-te murrinh nhini mampirra-ka Yile neki-ka mere da ngatha wurdithuktha Ngepan ngarra nukunu-yu, nhini Jesus-ka mere da ngatha demardawiththa da ngarra Heaven-nu wangu-yu.

⁴⁰ Bere murrinh nhini thangunu kardu ngamere pubimnayepup ngarra Jesus mampirra, i murrinh warda pumenanudha pardi mange pigunu ngatha, “Ya. Nukunu kardu kanhi-ka ku prophet da thathpirr-ya ngarra nekingime thardinamardamardadhangime-ya.” ⁴¹ Mu kardu ngamere deyida kathu-ka pumenanudha purni, “Awu, nukunu da-ya Christ. Yile neki da thathpirr wurdanthuk nukunu kanhi-yu.” Mu kardu ngamere-ka murrinh numi deyida piyemam, “Awu, wurda-wa nukunu-yu. Christ-ka mere kunu nukun ki da nan kathu Kelili-ya. ⁴² Mu nhini-ka murrinh ngarra Yile neki nukunu yibim-ka kanhi-wa, ‘Christ-ka ngarra King David kathu parethbathnu. I nukunu buybatnu-ka da ngarra Bethlehem, da ngarra King David kardipuptha-ya.’”

⁴³ Bere nhini thangunu kardu-ka pumemyerryerr warda-wa. Ngamere-ka Jesus murrinh pumamnabath, i ngamere Jesus mere murrinh pumenabaththa. ⁴⁴ I ngamere-ka pumertadha-wa, mu mere nangkal ngadha methaptha nukunu-yu.

Kardu Pule Ngala Ngala Mere Murrinh Pumenabaththa Jesus

⁴⁵ Bere, nhini thangunu-ka ku soldier pana ngarra Jesus-nu pumertadhaneme-ka puddamkawurl-warda-neme ngarra ku yilarn ngala ngala kardu Pharisees-nu punnayeymadha-wa-neme. I bere kardu peneme nhini kathu-ka pumampirruneme ngarra ku soldier nhini-yu, “Ya. Thangku-dha Jesus mere numertadhaneme-yu?” ⁴⁶ I ku soldier kathu-ka pumampirruneme, “Awu, kardu mere nangkal ngadha murrinh patha thathpirr kurduyith kani kardu nukunu pana mani mam kanam.”

⁴⁷⁻⁴⁸ Mu kardu Pharisees kathu-ka pumampirruneme, “Nankuneme deyida wanku damnarrukthukneme murrinh ngarra thathpi nukunu-re-yu? Nga. Nukunu-ka mere dengarruthukthaneme ngankuneme-yu. Ngankuneme-ka mere murrinh ngumanabathneme nukunu-yu. I kardu pule ngala ngala-ka mere deyida murrinh kumanabath kuru ngarra nukunu pangu-yu, wurda da matha. ⁴⁹ Nga. Kardu wurnangat pangu karnamkadhuk-ka murrinh thathpi ngarra nukunu pumamnabath pumpan, mu kardu-ka mere the thathpirr kumabath kuru murrinh law ngarra nekineme ngatha yida-yu, i nhini kardu-ka puntikerdek da-nu matha nhini-yu, Yile neki-re kathu,” kardu Pharisees kathu-yu pumamkaneme.

⁵⁰ Bere kardu Pharisees numi kardidha pangu da nukunu nan-ya Nicodemus-wa, kardu pana-ya ngarra da nhini warra wurrininadha ngarra Jesus. I bere nukunu nhini Nicodemus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu Pharisees ngamere nhini-yu, ⁵¹ “Nga. Murrinh law nekineme-ka kanhi-wa yibim-yu. Kardu-ka pubuynumar-dapaknemu kanhi warra kumparra ngarra nekineme i murrinh nukunu warra ngadha pubinayepupnemu murrinh da ngarra mange medha wurrini-ya. Mu

nekineme-ka mere murrinh nukun pamaneme, ‘Nukunu-ka da wiye mam wurran i dampirrayirrarart wurran. Wurda da ngatha nhini-yu, mere pumana-nukun-neme murrinh nhini-yu. Mu marra-re warra ngadha-ka pubinayepupnemenenu nukunu nhini-yu.’”

⁵² Mu peneme kathu-ka pumamnaneme ngarra Nicodemus, “Ya. Nhinhika darrikardu nukunu, i da Kelili deyida-dha kathu thunadha thini? Nga,” pumamnaneme. “Thirrangkanhinhnhinhnu mani murrinh ngarra Yile neki nukunu yibimnangur-rkurk, i nhinhika dangkardunu-ka ku prophet-ka mere ngadha kuru da ngarra Kelili thanguu kathu-yu, wurda da matha.”

⁵³ Bere murrinh nhini thanguu-ka kardu wurnangat nhini-ka puddalath warda ngarra da-nu warda wangu.

8

Kardu Palngun Pumbertidha Purni Ngarra Jesus-nu

¹ Bere, Jesus-ka pangu warda wangu nadha dini da palyirr nan-nu Olive. ² Bere da thipinhire nhini da pankapurl-ka Jesus-ka wurdawurl deyida ngarra da church ngala. I kardu wurnangat puyemnawerr ngarra nukunu. I kanawup i murrinh warda wurdininthethitha dini.

³ Bere kardu pana ngarra murrinh law Jews nukun puddininthethitha purni i kardu Pharisees, kardu palngun pumbertidha purni ngarra Jesus-nu. Kardu peneme nhini-ka pubangamkardurneme nigunu nhini ngarra kardu nugarn numi wangu kanamnginthawit-yu, kardu-ka mere nangkun nigunu thatpirr nhini-yu.

Bere pangu warra kumparra pubankapakneme ngarra kardu terert nigunu nhini pirridha-yu. ⁴ “Pule,” pumamnaneme peneme kathu-yu ngarra nukunu Jesus-nu. “Kardu palngun kanhi karrim-ka ngankuneme ngubamkangkarduneme ngarra kardu nugarn numi wangu kanamnginthawit i kardu-ka mere nangkun nigunu thatpirr nhini-yu. ⁵ I ngarra murrinh law murntak yibim ngarra Moses thanguu kathu damngarramut-ka nhini nganki-ka nguni palyirr ngubawelerrnu ngarni i nguddurinumunu i ngarra nigunu da mana pupupnu. Mu nganaka, ngarra mana warda thamanu nhinhika-yu?” Peneme nhini kathu-yu pumamnaneme. ⁶ Murrinh nhini pumamnaneme ngarra Jesus murrinh parraninakthuktha-mana-wa-neme i nhini nukunu-ka murrinh warda merdarrithak-mana-wa ngarra murrinh law Moses nukunu. I nhini peneme-ka puyerirdadha-mana-neme nukunu Jesus-yu.

Mu Jesus-ka dinidha warra-wa i dempinhikul i murrinh warda danirilidha dini mange ngarra nukunu-re ngarra putek. ⁷ Mu peneme-ka bere ngatha parranedhar-rpudhaneme parde ngarra Jesus murrinh ngarra kardu palngun nhini-nu-yu. Bere Jesus-ka pirret i murrinh warda mampirruneme, “Yu, mampa-ya nguni palyirr warda nubawelerrnemenenu narne ngarra nigunu-yu. Mu kardu nangkai ngatha da wiye mere ngadha mebatthika kani-ka, kardu nhini-wa thu palyirr kumparra bayertnu ngarra nigunu karrim kanhi-yu.” ⁸ Bere Jesus-ka dempinhikul deyida i murrinh darntilil ngarra putek.

⁹ Bere murrinh nhini thanguu pubimnayepupneme-ka nhini-ka kardu numi numingka warra ngadha punnirdurrdha kardu ngalantharr ngalantharr warra ngadha kumparra-yu i ngarra kardu palngun nhini da mana numerrnge pirridha-yu wunku Jesus-yu parnampunkupartngintha.

¹⁰ Bere Jesus-ka dempirnturt warda i murrinh mamnge, “Ngarra kardu peneme-yu? Kardu-ka mere nangkai warda nguni palyirr banhiwuynu-yu?” ¹¹ “Wurda, makardu pule,” nigunu kathu-yu mamna. I Jesus kathu-ka mamnge, “Yu bere-ya, ngay wanku-ka mere mampa nukun thupupnu nguni palyirr thanguu-yu. Mu nga. Thurrunu warda i da mange wiye-ka thanipartnu warda.”

¹² Bere nhini thanguu Jesus-ka murrinh deyida wurdampirrayith ngarra kardu wurnangat. I mampirra, “Nga kardu. Ngay-ka mangini thungku layit mani ngamlarrang ngarrim kanhi kardu wurnangat kanhi-nu narnam. I kardu nangkai ngatha pangiriwaknu purru-ka, nhini nukunu-ka mere warda kurrulili ngarra da thipmam binhi, wurdad matha. Mu nukunu nhini-ka ngarra da tarangka da matha purrulilinu i da bere matha wangu birnu paninu.”

9

Jesus Mampatha Kardu Kamarrama

¹ Bere Jesus i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purnelilidhaneme. Bere Jesus kathu-ka bamkardu warda kardu kamarrama dinidha pangu da. Nukunu nhini-ka kardu kamarrama wurrinidha da ngarra marra-re kathu ngarra da nukunu-re bammam.

² Bere, pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda pumamnaneme, “Pule, thangu-dha nukunu bammam kardu kamarrama kanhi-yu? Nhini-ka yile i kale nukunu kama mange wiye kardinginthadha-yu, i mange nukunu kama mange wiye kardidha-yu? Kardu nangkai nimin da wiye kardidha-yu i nukunu warda kardu kamarrama wurran-yu?” Parramkadharrpuneme.

³ “Awu, mange mere nhini thanguu pana-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Nukunu kamarrama kem kanhi-ka mere yileyile i kalekale nukunu thanguu mange wiye kaninginthadha, i mere mange nukunu thanguu mange wiye kanidha-yu, wurdad matha. Mu nukunu kardu kamarrama wurran-ka, nhini kardu-ka pubamangkardunu Yile neki da mange ngala mananu nukunu kanhi kem-yu.” ⁴ Nga. Ngarra nanhthi ngunga-re damlarrang pirrim-ka nekineme-ka wurlk pumananemenu purru nukunu Yile neki-nu-yu, kardu nhini-ya ngarra ngay wurdanngithuk kanhi-yu. Mu da nakurlnu ngarra da thipinhi paruynu-ka, nhini-ka mere warda nangkai wurlk pamanu purru nhini-yu. ⁵ I ngarra ngay da ngatha nganam da ngarra putek ngala kanhi-ka, ngay-ka mangini thungku layit mani ngamnarralarrang ngurran kardu kanhi-nu narnam-ya.”

⁶ Bere murrinh nhini thanguu medha pirri-ka, Jesus-ka thade kanamme ngarra putek i manthudhuk putek thakthakmam warda nhini-yu. I mangankut warda i mamkawarlak warda ngarra kamarl nukunu kardu kamarrama nhini-yu. ⁷ I murrinh warda mamna, “Nga. Thurrunu warda pangu wangu i kamarl nenungkapurlnu ngarra kura palyirr pangu da nan Siloam.” [Murrinh Siloam mam-ka murrinh kanhi-nu-wa “wurdanthuk warda.”]

Bere nukunu nhini-ka pangu warda wangu nadha dini, i kamarl ngarra nukunu memnungkapurl i wurdawurl pangu deyida wangu ngarra da nukunu kardu kamarl patha warda wurrinibirlbirlidha. ⁸ I kardu pana ngarra pardipuptha manta ngarra da thelput nukunu, i kardu ngamere deyida wanku ngarra pubengkardudha pardi kardu kamarrama-re kardidha i ku mani-nu kardirrakaykaydha-ka, murrinh warda pumenanudha purni, “Ya. Kardu kamarrama nhini kardidha-ka nhini da kurranmirlbirl kathu, nawa? Kardu nhini ngarra ku mani kardinhekkaykaydhangime-ya.” ⁹ “Yu, nukunu da-ya,” kardu ngamere kathu-yu pumam. Mu kardu ngamere kathu-ka, “Awu wurdad,” piyemam, “mere nukunu pana-yu. Pana-ka kardu numi deyida kamarl nginipunh nukunu deyida mani pana-yu.” Mu nukunu kardu nhini kathu-ka mampirra, “Yu, kardu-ka ngay da matha ngarrim kanhi-yu, kardu kamarrama nhini-ya ngarra ku mani-nu ngardinarrakaykaydha-ya.”

¹⁰ Mu kardu kathu-ka pumamna, “Thangu-dha-wa pana-yu kamarl patha pana kathu thirrimmirlbirl-yu?” ¹¹ I nukunu nhini kathu-ka mampirra, “Kardu nugarn pana nganaka Jesus pumamkawadha pumpan, nukunu nhini-wa mamngingkawatha

kamarl kanhi ngurranmiribirl-yu. Nukunu-ka nanhthi thade kanamme ngarra putek i manthudhuk thakthakmam i ngarra kamarl ngay mamngingkawarlak putek thakthakmam nhini-yu. I murrinh mamnga, 'Nga. Thurrunu warda pangu wangu i kamarl nenungkapurlnu ngarra kura palyirr pangu da nan Siloam.' I nhini ngay-ka pangu warda wangu ngurrinidha i memnungkapurl, i nhini-ka kamarl patha warda ngarrimmiribirl kanhi-ya."

¹² "Mu ngarra-wa kardu nukunu nhini-yu?" Kardu nhini kathu-yu pumamna. "Ya, mere warda the mabath ngay-yu," nukunu nhini kathu-yu mampirra.

Kardu Kamarrama Pumbertidha Purni Ngarra Kardu Pharisees-nu

¹³ Bere kardu pana ngarra kamarrama kardidha-ya kardu pumbertidha warda purni ngarra kardu Pharisees-nu warda wangu, kardu peneme nhini-ya ngarra pumeyittha purni murrinh law ngarra kardu Jews pigunu.

¹⁴ Bere da-ka Saturday-wa nhini-yu ngarra Jesus-te mampatha kardu kamarrama nhini-yu. ¹⁵ Bere kardu Pharisees nhini kathu-ka pumamna ngarra kardu nugarn nhini-yu, "Ya. Thangku-dha-wa nhinhi kamarl patha pana thirrimmiribirl-yu?" I nukunu nhini kathu-ka mampirra, "Ya. Kardu nugarn pana nganaka nanhthi putek thakthakmam mamngingkawarlak ngarra kamarl ngay, i nhini-ka kamarl memnungkapurl ngarra kura i kamarl patha warda ngay-yu ngarrimmiribirl kanhi-yu."

¹⁶ Bere, kardu Pharisees ngamere-ka murrinh pumemnungkuneme, "Ya. Nukunu nhini-ka mungannhimaparlname murrinh law ngarra nekineme-ya, i kardu kanhi karrim kamarl mamkawatha da ngarra Saturday-ya. Nhini mani nukunu-ka mere ngarra Yile neki thangunu kathu, wurda." Mu kardu Pharisees ngamere deyida kathu-ka pumamkaneme, "Awu, nukunu ngatha kardu wiye kurru-ka nhini nukunu-ka mere kama kurru da mange patha kanhi mani mam wurran-yu, wurda da matha." I nhini kardu Pharisees ngamere-ka murrinh pumenabaththa pardi Jesus Yile neki wurdanthuk-yu, i ngamere deyida-ka wurda.

¹⁷ Bere, kardu Pharisees kathu-ka murrinh deyida parrantharrpu kardu nhini-ya ngarra kamarrama kardidha-yu. I pumamna, "Nganaka? Ngarra murrinh thamanu nhinhi-yu kardu pana-nu ngarra kamarl mamnhingkawatha-yu?" I nukunu nhini kathu-ka mampirruneme, "Nukunu pana-ka ku prophet-wa ngarra Yile neki thangunu kathu."

¹⁸ Mu kardu Pharisees ku pule ngala ngala nhini-ka mere thathpirr murrinh pumenabaththaneme nukunu nhini-nu kardu kamarrama kardidha i kardu kamarl patha warda wurrinibirlbirlidha-yu. Nhini-ka pibimpirrukay-warda-ngintha kalekale i yileyle nukunu-nu-yu. ¹⁹ I murrinh pumampirruningtha, "Ya. Nukunu kanhi karrim-ka kardu wikal nankungintha ngarra nukunu-re bammat-ka kardu kamarrama? Mu thangku-dha-wa nukunu kanammiribirl kanhi warda-yu?" Parram-punkudharrpuningtha.

²⁰ I peninginta kathu-ka mamnginta, "Yu, nukunu kanhi-ka wikal ngankunginta da-ya ngarra nukunu bammat-ka kardu kamarrama da matha.

²¹ Mu kardu ngankunginta mere warda the manginhabath kardu ngarra-re warda nukunu kanammiribirl kanhi-yu. Ngankunginta-ka mere the manginhabath nangkai kama mamkawatha kamarl nukunu-yu. Mu nukunu mani nadharrpuneme, nukunu-ka kardu mere mamay pana-yu kardu nugarn ngala-wa, i panankudhartnemeni mange nukunu da matha."

²² Peninginta murrinh nhini mamnginta-ka nhini-ka demngintanham ngarra ku pule ngala ngala nhini-nu-yu. Nhini ku pule ngala ngala-ka murrinh kanhi-wa da marra-re pumamkaneme, "Jesus-ka mere ngarra Yile neki kathu wurridha, i nukunu-ka mere thathpirr Christ-wa. Mu kardu nangkai ngatha murrinh pamanu, 'Jesus-ka

ngarra Yile neki kathu wurrinidha, i nukunu-ka Christ-wa.' Nhini ngankuneme-ka ngurdungkarelnu-warda-neme kardu nhini-yu ngarra da church kathu i kardu nhini-ka mere deyida kanirdurdi nukun nhini-yu." Nhini-wa murrinh-yu pubankapakneme ngarra ku pule ngala ngala nhini kathu-yu pumamkaneme. ²³ I da-ka nhini weyida peninginta demnginthanham-yu. I murrinh mamnginta, "Nukunu mani nadharrpuneme, nukunu-ka kardu mere mamay pana-yu kardu nugarn ngala-wa, i panankudhartnemeni mange nukunu da matha."

²⁴ Bere, nhini thanguu kardu Pharisees nhini-ka pirrimnakay-deyida-neme kardu nhini ngarra kamarrama-re kardidha-ya. I murrinh pumamna-deyida-neme, "Ya. Yile neki-ka murrinh ngarra nhinhi kathu bimpayepupnu pi, nhini-ka murrinh thatpirr da matha nangarrunemeni kathu-yu. Ngankuneme-ka the-wa ngumamkabathneme kardu nhini-ya ngarra kamarl mamnhingkawatha-yu. Nukunu-ka kardu wiye-wa."

²⁵ Bere, nukunu kardu nhini kathu-ka mampirruneme, "Kardu wiye kama nukunu nhini-yu, ngay-ka mere the mabath. Mu da numi kanhi da matha the nganthin ngay-yu. Da marra-re ngay-ka kamarrama da matha ngardidha, mu marra kanhi warda ngay-ka kamarl patha warda ngurranmirbirl."

²⁶ Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, "Ya. Ngarra-re mange nukunu nhini-yu mamnhingkawatha kamarl patha pana warda-yu?" ²⁷ I nukunu kathu-ka mampirruneme, "Ya. Ngay-ka murrinh berengunh dha-warra mamnarruneme, mu nankuneme-ka mere nubingayepupthaneme. Mu thanguu deyida-nu murrinh manarrunemeni-yu? Nankuneme deyida wanku nariwaknemeni nuru-yu nukunu nhini-yu?"

²⁸ Bere nhini thanguu ku pule ngala ngala nhini-ka murrinh warda pumerdarrithaktha-warda-neme parde ngarra kardu nhini kamarrama-re kardidha-ya. I murrinh pumamnaneme, "Puy-ya nhinhi-ka thariwaknu thurru kardu pangu Jesus, mu ngankuneme-ka ngarra nukunu Moses da matha ngarramkariwakneme ngumpanka-yu. ²⁹ Ngankuneme-ka the nganthinkaneme Yile neki kathu ngarra Moses wurdininayiththa wurrini-yu, mu nukunu kardu nhini Jesus-ka ngankuneme-ka mere da matha the ngumabathneme ngarra kathu kardu nukunu wurrinidha-yu."

³⁰ Mu nukunu kardu nhini kathu-ka mampirruneme, "Ya. Nankuneme-ka mere the mana-wa numabathneme ngarra kathu kardu nukunu wurrinidha-yu, na? Nukunu da-ya kamarl ngay mamngingkawatha-yu. ³¹ Nga. Yile neki-ka mere binayewup kurru kardu wiye-yu. Mu Yile neki bimnayewup wurran kardu pana da matha ngarra murrinh thatpi nukunu mamnabath wurran i mange ngarra nukunu da matha darntiwak wurran. ³²⁻³³ I nukunu nhini-ka kamarl ngarra ngay patha warda mamngingkawatha, nhini nukunu da thatpirr ngarra Yile neki thanguu kathu-yu. Nekineme-ka mere thanayepuptha-ngadha-neme da ngarra marra-re kathu mange nginipunh kanhi mani ngay mamnga-yu kardu nangkai deyida mani mamkawatha-yu kardu kamarrama ngarra bammat-te kathu-yu." Nukunu nhini kathu-yu mampirruneme.

³⁴ Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, "Awu, nhinhi-ka mere ngarra thurdungankuyethithneme ngankuneme-yu. Mu nhinhi-ka da mange wiye da matha nebaththa thurrini ngarra da dammat-te kathu-yu." Bere nhini thanguu ku pule ngala ngala nhini-ka puddankangkarelnu-warda-neme kardu nhini-yu ngarra da church nhini thanguu kathu-yu.

Jesus Murrinh Mampirra Kardu Mangini Kamarrama Deyida Mani Pumpan

³⁵ Bere, ngarra Jesus-te pamnayepup peneme nhini kathu puddankangkarelneme nukunu nhini ngarra da church thanguu kathu, nukunu Jesus-ka pangu warda wangu wurrininadha i bangarnurt warda nukunu nhini-yu. I murrinh warda mamna, "Nga. Nhinhi-ka murrinh mamnabath thurran kardu pana-ya ngarra da

Heaven thanguu kathu wurdanthut-yu?" ³⁶ I nukunu kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Yu pule. Mu nangkalk-wa kardu nukunu nhini-yu, i nhini ngay-ka murrinh warda manabathnu ngurru nhini-yu."

³⁷ Bere Jesus kathu-ka mamna, "Nhinhi-ka kardu damkardu warra nukunu nhini-yu. I nukunu kardu-ka wurdampayith-wa pirrim marra kanhi-yu." ³⁸ "Ba pule. Nhinhi da kanhi-yu." Nukunu nhini mamna ngarra Jesus-yu. "Yu, ngay-ka murrinh thatpirr mampabath ngem Yile neki kathu wurdannhithuk nhinhi da kanhi-yu," mamna. I nukunu kardu nhini-ka demnawinhipingkarl warda kumparra warra ngarra Jesus.

³⁹ Bere Jesus kathu-ka mamna, "Nga. Ngay-ka ngurrinidha da putek ngala kanhi kardu-nu manmardawerrnu ngurru ngarra da mange wiye pumarntithuk pumpan-ya. I kardu ngatha da mange wiye parnipartnu i ngarra murrinh ngay pumangabathnu puru, nhini kardu-ka mangini ngarra thungku layit deyida mani tarangka purulilinu nhini-yu. Mu kardu ngatha da mange wiye mere parnipartnu-ka i murrinh-te mere pumangabathnu-ka, nhini kardu-ka nginipunh thipmam binhi da ngatha purulilinu, mangini kardu kamarrama deyida mani pamam pumpan."

⁴⁰ Bere kardu Pharisees ngamere ngarra manta pirrinedhaneme-ka murrinh ngarra Jesus kathu pubimnayepupneme. I pumamnaneme, "Ya. Ngankuneme-ka kardu mangini kamarrama mani ngumpankaneme namngarruneme nhinhi-yu?"

⁴¹ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nankuneme ngatha kardu mangini kamar-rama mani narnedhaneme-ka i mere da ngatha the thatpirr numenabaththaneme da mange ngarra Yile neki nukun, nhini nankuneme-ka mere thatpirr numema-parldhaneme murrinh law nukunu-yu. Mu nankuneme-ka murrinh the warda nanthinkaneme murrinh law ngarra nukunu, i nhini murrinh numamkaneme-ka, 'Ngankuneme-ka kardu berengunh-wa mange ngankuneme da matha-re, kardu ngumpankabirlbirl-thatpirr-neme.' Mu ngay murrinh manarrunemenu nankuneme-ka mere thatpirr nariwakneme nuru murrinh law ngarra Yile neki nukun, i da mange wiye da ngatha numamkabathneme numpanka, i nhini weyida kardu nankuneme-ka kardu mangini kamarrama mani numpankaneme nhini-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme kardu ngarra Pharisees nhini-yu.

10

Murrinh Kardu Ngarra Ku Thip Nukunu Dirranganpunpe Wurran

¹ "Murrinh kanhi-ka murrinh thatpirr-wa manarranu-yu," Jesus kathu-yu mampirra. "Kardu nhini nganaka ngarra ku thip nukunu da bere matha wangu dirranganpunpe wurran-ka, ngarra nanhthi gate-te da matha kanardurdi da ngarra yard nhini-nu-yu. Mu kardu pana ngarra da fence nhini kanamkertkert-ka nukunu nhini-ka kardu darrarartka da matha nukunu-yu i mere ngadha kanirdurdi ngarra nanhthi gate-te-yu. ² Mu kardu nhini ngarra nanhthi gate-te kanardurdi-ka nukunu da matha ku thip dirranganpunpe wurran-yu.

³ "I kardu numi pana deyida ngarra nanhthi gate dirranganka wurran-ka, nanhthi mamnadharlurl wurran kardu numi pana-nu ngarra ku thip dirranganpunpe wurran-yu. I nukunu nhini-wa kanardurdi i ku thip-ka pubimnayewup murrinh thatpi ngarra nukunu-yu ngarra murrinh pigunu-re mampunkawadha wurran-yu. I ku thip nhini-ka numi numi kathu pibimnawat-yu ngarra nukunu nhini-yu i pungi-wuy i mampunkayi wurran da pangu warda wangu nhini-yu. ⁴ I yunganpunwuy thanguu-ka nukunu nhini-ka kumparra wardarra wurran-yu i ku thip nukunu-ka tiduk kathu parrarntiwak pumpan, nhini ku nukunu-ka panganthawithenh thamarl

ngarra nukunu-yu. ⁵ Mu ku thip nhini-ka mere nukun kariwak kuru kardu numi-yu, wurdad da matha, nhini ku-ka mere kiradhawithenh nukun thamarl ngarra kardu numi nhini-yu, i pumerdarrarr nukun ngarra nukunu nhini thangunu-yu.”

⁶ Jesus-ka murrinh nhini mampirra murrinh wurdamnuyith-ya, mu kardu-ka mere thathipirr pumemartadha murrinh nhini-yu murrinh mampunkardarrath-wa.

Jesus Nanhthi Mangini Gate Mani Ngarra Ku Thip Nukun

⁷ I bere Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Murrinh thathipirr-ka kanhi-wa manarranu-yu. Ngay-ka mangini nanhthi gate nhini mani-yu ngarra ku thip nukunu pibirdurdi-ya. ⁸ Mu nga. Ngarra ngay mere da ngatha ngurridha da putek kanhi, kardu ngamere parranirutuydha purni i murrinh thirrukduk kanhi pumerradha pardi ngarra kardu, ‘Ngay-ka Yile neki kathu wurdanngithuk.’ Mu kardu-ka parraniyirrarrarttha pardi, i kardu nhini-ka mangini kardu darrarartka nhini deyida mani ngarra ku thip mampunkapdap wurran. Mu kardu ngarra ngay-ka mere pubinarrayewuptha puyi kardu nhini-yu nginipunh ku thip mani mere kariwak kuru kardu darrarartka-yu i mere deyida kiradhawithenh thamarl ngarra nukunu-yu.

⁹ “Nga. Ngay-ka nginipunh nanhthi gate mani ngarra yard ku thip nukunu pibirdurdi-yu i ngarra pungawurr pumpan mi dhepdhep-nu-ya. I mange nginipunh nhini mani-ka kardu nangkall ngatha ngarra ngay purrunanganu, kardu nhini-ka ngarra Yile ngay warra ngadha purrunanu. I nhini Yile ngay-ka mayibirnununu kardu nhini-yu i birnu thathipirr warda paninu, i ngay-ka ngirrapenu ngurru nukunu nhini-yu. Nhini mani-wa ngay nginipunh nanhthi gate memnadharl. ¹⁰ Mu kardu darrarartka-ka pirriwat kathu ku thip da matha-nu mamkapdap wurran-yu i ku nungammirr wurran i nanhthi-re mungampekk wurran. Mu ngay-ka ngurrinidha kanhi mananthibirnununu thathipirr, i nhini nanki-ka bere matha wangu birnu narninu.

¹¹ “Ngay-ka ngirrannganpunpe thathipirr ngurran ku thip ngarra ngay nukun. I ngay-ka ngurrapupnu ngarra ku thip ngay-nu-yu nhini ku-ka mere ngarra warda puyuwuwupnu. ¹²⁻¹³ Mu nga. Kardu numi nhini nganaka ngarra ku thip dirrannganpunpe wurran kardu ngathayida wurllk wurran ku mani da matha-nu, nhini nukunu-ka mere nginipunh ngay mani, wurdad. Ku thip-ka ku mere nukunu thathipirr nhini-yu, i nhini nukunu-ka mere thathipirr kirranpe kani ku nhini-yu mangini ngay mani ngirrannganpunpe thathipirr ngurran. Mu ku were pulangarr ngatha kurru kathu ku thip nhini-nu, nhini nukunu-ka kaninpartnu warda ku thip-yu i tharra warda kunuwihat nukunu nhini-yu. I ku were pulangarr-ka ku thip numi warda marta i ku ngamere-ka pumerdarrarr warda puru nhini-yu. ¹⁴ Mu ngay-ka ngirrannganpunpe thathipirr ngurran ku thip ngarra ngay nukun-yu. Ku thip ngay-ka the nganthinpun i ku thip-ka the panthinngi ngay-yu. ¹⁵ I nginipunh nhini mani-ka Yile ngay-ka the kanthinngi ngay-yu i ngay-ka the nganthin nukunu-yu. Ngay-ka ngirrannganpunpe thathipirr ngurran ku thip ngay i ngay-ka ngurrapupnu ku nhini-nu-yu.

¹⁶ “I ngay-ka ku thip ngamere deyida wanku nganthin ngem ngarra yard numi-yu. I ku nhini-ka ngirrarrakaynu i manbertinu kathu. Ku ngamere nhini-ka murrinh thathipi ngay pubingayepupnu i nhini ku-ka purunu warda kathu. I nhini ku terert warda ngatha marda ngala warda ngatha parninu i ngay da matha ngirranngan ngurru ku nhini-yu. ¹⁷ Yile ngay-ka marda thathipirr mangannngert wurran ngay-yu nhini ngay-ka ngenumutnu i ngupupnu. I da nakurl ngurdingkabirlnu i ngurdinarrawurlnu birnu deyida. ¹⁸ Mu kardu-ka mere da ngatha nukun thu pungibatnu-yu, mu ngarra ngay da matha ngenumutnu-yu nhini kardu thu pungibatnu warda parni. Ngay da matha murrinh ngamanu ngarra ngay-re ngupupnu i ngarra

ngurdingkabirl-deyida-nu-yu. Murrinh-ka nhini-wa Yile ngay mamnga-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

¹⁹ Bere murrinh nhini thanguu ngarra Jesus mampirra-ka kardu Jews-ka perremkabirr deyida mange pigunu. ²⁰ Kardu ngamere-ka murrinh kanhi-wa pumenanudha pardi, “Ya. Kardu kanhi karrim-ka ku ngepan wiye kanthin wurrān, nukunu-ka pelpith wiye-wa. Thangu-ku nu nubimnayewup numpan nukunu-yu?”

²¹ Mu kardu ngamere kathu-ka murrinh pamam, “Kardu wanku ku ngepan wiye-ka mere kaningerren nginipunh nukunu pana mani-yu, wurdā. I ku karrath-ka mere ngarra mangkawatha kamarl ngarra kardu kamarrama-yu, wurdā da matha.”

11

Murrinh Ngarra Nukunu Lazarus Yibimpup

¹⁻² Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra Lazarus nukunu ngarra da nan kardipuptha-ya, Bethany. I munak nukunu Mary i Martha pangu deyida pardepuptha-yu. Nigunu Mary pana-ka kardu nhini-ya ngarra nanhthi oil wunku kangunu patha nimin dammewewu ngarra me nukunu Jesus i nanhthi pemarr nigunu-re dilangammertum.

Bere nukunu nhini Lazarus-ka nanhthi matharr ngala warda manganart. ³ I nhini munak nukunu-ka murrinh warda puddannathuk ngarra Jesus-nu. I murrinh-ka kanhi-wa pumamna, “Pule, kardu pulangay nhinhi-ka kardu matharr ngala warda yibim.”

⁴ Bere Jesus murrinh nhini binthepup thanguu-ka murrinh kanhi warda mam-yu, “Nga. Nanhthi matharr ngala nhini thanguu-ka kardu-ka the pumabathnu Yile neki-ka ngala-wa thatpirr dinnhengime. I ngana deyida kardu-ka the pumangibathnu ngay, kardu wakal ngarra Yile neki nukunu-ka, kardu ngala deyida nganam kanhi-yu. Mu nukunu nhini Lazarus-ka mere kungurrkurrk nukun pirdithme i mere kupup nukun ngarra matharr nhini thanguu-yu.”

⁵ Bere Jesus-ka ngala thatpirr marda menarttha wurrini pigunu nhini-yu, Martha, Mary i nukunu Lazarus. ⁶ Mu murrinh nhini ngarra Lazarus matharr pamnayepup thanguu-ka Jesus-ka da ngathparr da ngatha kardidha. I da-ka ngunga perrkenku wurrinirrittha pangu da.

⁷ I bere nhini thanguu-ka murrinh warda mampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu, “Ya peneme. Ka. Purdiwurlneme da nan-nu Judea warda wangu.”

⁸ “Ya Pule, thangu-ku?” Peneme kathu-yu pumamnaneme. “Kardu pangu-ka nguni palyirr-te pubenhiwelerrdha-ya. Mu thangu-ku nu thurdiwurlnu pangu-yu?”

⁹ Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Nanhthi ngunga-ka da pirdithme-nu damlarrang pirrim nawa? Da ngarra pankapurl thanguu kathu i ngarra kanarnum da mana nanhthi damlarrang-yu. I kardu ngatha kurrulili ngarra ngunga-ka nhini nukunu-ka purrubirlbirlnu tarangka da matha i mere ngarra buywath nukun kurru nhini-yu. ¹⁰ Mu kardu ngatha kurrulili ngarra da thipmam binhi-ka nhini nukunu-ka kardu buywath-wa purru nhini-yu, nhini nanhthi ngunga-ka mananhthi-wa nhini-yu.” ¹¹ I bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Nukunu Lazarus pangu, kardu pulangay nekineme-ka kardu ngurrnguwarl warda yibim. Mu ngay-ka ngurrunanu i mardurtnu warda nukunu-yu.”

¹² I peneme kathu-ka pumamnaneme, “Pule, kardu ngurrnguwarl ngatha yibim-ka nhini nukunu-ka patha deyida pinu, nawa?” ¹³ Mu pulangay nukunu nhini Jesus-ka pamamka-mana-wa-neme kardu nukunu Lazarus-ka ngurrnguwarl mana-wa yibim. Mu ngarra Jesus-te murrinh nhini mampirruneme-ka kardu the kanthidha wurrini kardu yibimpup thatpirr nukunu-yu. ¹⁴ Mu nhini Jesus-ka murrinh thatpirr warda mampirruneme, “Awu, nukunu-ka kardu yibimpup warda-wa. ¹⁵ Mu nga. Ngay-ka le warda ngemnarruneme nankuneme-nu. Ngay-ka mere wunkarra-re pirtpirt

nguninadha pangu ngarra Lazarus-nu, nhini ngay-ka da mange ngala thathipirr nganankungkarnemenu, i nhini nankuneme-ka murrinh ngarra ngay thathipirr numangabathnemenu nuru. Ka. Purruna-warda-neme ngarra nukunu-nu.”

¹⁶ Bere nukunu Thomas, kardu pana-ya murrinh kanhi pumengkawadhadha purni Didymus-ya, murrinh warda mampirruneme ngarra pulangay ngamere-ya, “Ka, purru-warda-neme i pubanhirikerdeknemenu marda ngala da matha wunku Pule nekineme.”

Jesus Da Matha Kardu Mampunthibirnu Thathipirr Wurran

¹⁷ Bere, Jesus i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu punnadhaneme da nan-nu Bethany. Bere ngarra parramkaruy-re-neme-ka Jesus parrantherr kardu-ka pingampup wardarra da 4 ku nginipunh Lazarus nukun yungurkurrktha ngarra weyi palyirr. I da denadhapha warda pirri.

¹⁸ Bere da nhini Bethany-ka da manta pana ngarra da nan, Jerusalem. ¹⁹ I kardu terert da Jerusalem thanguu kathu purnirrudha ngarra Martha i Mary kardu parrampunkuwinhimardarnparn i kunungingki pardidha ngadha ngarra da thelput piguna. I nhini ngathan piguna-ka kardu yibimpup warda-wa.

²⁰ Bere, ngarra nigunu-re Martha panthepup Jesus-ka wurrinidha warda kathu, nigunu-ka nungamnardurr warda wangu kardu bamardabinu. Mu Mary-ka ngarra thelput da ngatha dinidha. ²¹ Bere bangammardabi i Martha kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Pule. Nhinhidha ngatha thanidha da kanhi, nhini ngathan ngay-ka mere yungipuptha-wa. ²² Mu ngay-ka the da ngatha nganthin Yile neki-yu da mange pampamutnu ngarra murrinh thadharrpnu-yu.”

²³ Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Ngathan nhinhi-ka kardu purdingkabirl-deyida-nu.” ²⁴ Mu Martha kathu-ka mamna, “Yu bere-ya. Ngay-ka the nganthin da nakurl-te-nu nukunu-ka pewirnturtnu ngarra kardu wurnangat warda ngatha-re pewirnturturtnu ngarra da putek ngala kanhi-re panirikerdeknu.”

²⁵ I Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Kardu-ka ngay da matha kardu ngurdanpunkarl-birl ngurran-yu i kardu thathipirr mampunthibirnu ngurran. I kardu nangkal ngatha murrinh thathipi ngarra ngay mangabathnu purru, nhini ngay-ka mayibirnunu thathipirr kardu nhini-yu. I ngarra nukunu-re pupupnu thanguu da ngarra putek ngala kanhi-ka nukunu nhini-ka kardu bere matha wangu panibirnunu ngarra Yile ngay wangu-yu. ²⁶ I kardu nhini ngarra bere matha wangu birnu paninu, i ngarra murrinh thathipi ngay da matha mangabathnu purru-ka nhini ngepan nukunu-ka mere thathipirr kanirikerdek nukun. Mu kardu-ka bere matha wangu ngepan birnu paninu-yu. Murrinh kanhi ngamam ngarrim-ka murrinh-ka namngabath thathipirr thirrim?”

²⁷ “Yu Pule,” nigunu kathu-yu mamna. “Ngay-ka murrinh mampabath ngarrim nhinhi-ka Christ-wa, kardu pana-ya ngarra Yile neki kathu mam wardarra purduthuknu da ngarra putek ngala kanhi-yu. I ngay-ka murrinh mampabath nhinhi-ka wakal ngarra Yile neki nukunu.”

Jesus Kardinakarrktha Lazarus-nu

²⁸ Bere nhini thanguu nigunu Martha-ka wurdawurl ngarra da. I murrinh dantherr warda ngarra munak nigunu, murrinh mange piguna da matha. I mamnge, “Ya Mary. Kardu Pule-ka kanhi warda kathu kurran, ngathparr tharrngini da ngatha. I nukunu kardu-ka dempadharrpu-wa.”

²⁹ Bere, murrinh nhini bimngeyepup thanguu-ka, nigunu Mary-ka dempirnturt warda i pirtpirt da matha nungamnardurr kardu bamardabinu-wa. ³⁰ Mu Jesus-ka mere da ngatha deruydha ngarra da nhini Bethany-ya. Mu nukunu-ka pangu da ngatha kardidha ngarra Martha bangammardabi.

³¹ Bere, kardu pana ngarra thelput pardingkadhuktha ngarra Mary kardu purn-inkayiththa pardi, pubamkardu nigunu nungardurr pirtpirt da matha. I pamam mana-wa nigunu-ka ngarra da weyi palyirr-nu mana wangu pununu pi du-nu panikarrknu pangu-yu. I nhini kardu-ka perrempirnturt deyida i parrarntiwak warda nigunu-yu.

³² Bere, Mary-ka nungamnawinhat pangu-yu ngarra Jesus kardidha-ya. I bere bamkardu nukunu-yu i bamnabat warda ngarra me nukunu kumparra warra. “Pule,” nigunu kathu-yu mamna. “Nhinhi-dha ngatha thanidha da kanhi, nhini ngathan ngay-ka mere yungipuptha-wa.”

³³ Bere ngarra Jesus-te bamkardu nigunu du kardikarrktha i kardu pana deyida ngarra parrarntiwak du pardikarrktha, nukunu deyida wanku kardu dammardathin ngala da matha nhini-yu. ³⁴ I murrinh warda mampirra, “Ya, ngarra wangu kardu-yu ku nginipunh ningampup-yu?” I pumamna, “Ka, purrunungime pangu i ngampangkardanu ngarra ku nginipunh yibim-yu.”

³⁵ Bere Jesus-ka du warda kardikarrktha. ³⁶ I kardu pubamkardu Jesus-yu, i murrinh pumemnu, “Yu, nukunu-ka marda thathpirr-wa merttha wurrini nukunu nhini-yu.” ³⁷ Mu kardu ngamere kathu-ka pamam, “Nukunu-ka kardu kamarrama mamkawatha nawa? I nukunu da kanhi ngatha kanidha-ka, nhini nukunu-ka mewathadha-wa kardu kanhi-yu i mere-wa yungipuptha nhini-yu, nawa?”

Jesus Wurdankabirl Lazarus

Matthew 26.1-5; Mark 14.1-2; Luke 22.1-2

³⁸ Bere, Jesus-ka dammardathin ngala deyida. I nukunu-ka pangu warda wangu wurrinidha ngarra ku nginipunh nukunu Lazarus yungurrkurk-yu, da weyi palyirr-ya wunku nanhthi palyirr wululuthpe ngala ngarra denadhaphtha pirri.

³⁹ Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga Nuddururt nanhthi palyirr wululuthpe ngala karrim pana-yu.” “Mu Pule,” nigunu Martha kathu-yu mamna. “Ku nginipunh ngathan ngay-ka da 4 yungurrkurktha kanhi-yu, i ku-ka wunmuk warda nhini-yu.”

⁴⁰ I bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Ngay-ka murrinh mampa mana-ya murrinh ngarra ngay ngatha nangabath thurru-ka, nhini da-ka dangkardunu warda thurru da mange lurruth ngala thathpirr warda ngarra Yile ngay nukun-yu.”

⁴¹ Bere kardu-ka nanhthi palyirr wululuthpe ngala nhini-ka puddanturt warda. Bere Jesus-ka kangkarl mamka warda i murrinh warda mam, “Yile, nhini-ka patha-wa dimngayepup ngay-yu. ⁴² Ngay-ka the nganthin nhinhi-ka bere matha wangu dimngayewup thurran. Ngay-ka murrinh kanhi mampa ngarrim-ka nhini kardu kanhi kibim-ka the warda pumanhibathnu nhinhi-ka thurdanngithuk ngay-yu da kanhi-yu, i ngay-ka da mange mere ngama ngurru da mange ngay ngatha-yu.”

⁴³ Bere murrinh nhini thanguu Jesus-ka lurruth warda pirrimkay, i mam, “Lazarus, thewirnturt kathu i thurru warda kathu.” ⁴⁴ Bere, nukunu nhini Lazarus-ka dempirnturt warda i yungawuy warda kathu ngarra da weyi palyirr nhini thanguu kathu-yu wunku nanhthi kaligu ngarra pumamlalarr thanguu ngarra mange, me i pelpith nukunu. “Ya.” Jesus kathu-yu mampirra. “Nanhthi kaligu warda nuddunarerethtereth ngarra nukunu-yu, i kardu-ka purrulilinu thathpirr warda.”

⁴⁵ Bere, kardu terert nhini ngarra da Jerusalem kathu purnidha i ngarra Mary parramngeruy-ka pubangammangkardu da mange ngala thathpirr nhini ngarra Jesus wurdankabirl Lazarus-yu, i murrinh warda pumamnabath Jesus kardu wakal ngarra Yile neki nukunu thathpirr nhini-yu. ⁴⁶ Mu kardu ngamere-ka puddawurl pangu deyida da Jerusalem-nu i parnampirratharmu warda ngarra kardu Pharisees murrinh ngarra Jesus wurdankabirl Lazarus-yu.

12

*Mary Dammewewu Nanhthi Oil Kangunu Patha Ngarra Me Nukunu Kangkarlmawu
Matthew 26.6-13; Mark 14.3-9*

¹ Bere, da Passover nhini-ya da ngala-ya, da-ka manta warda wurrinidha, da 6 warda wangu pirridha. I bere Jesus i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purnedhaneme da nan-nu-ya Bethany, da ngarra nukunu Lazarus kardipuptha-yu, kardu nhini-ya ngarra Jesus wurdankabirl ku ngarra birrbirr thanguku kathu yungurkkurrktha.

² Bere da nhini da kardu pangu warra pumamnawathawatha mi dhepdhep Jesus-nu-yu. I nigunu Martha wanku, munak nukunu Lazarus-ya mi danirramutmuttha wurrini kardu ngarra mi pirrinimurrktha. I nukunu Lazarus-wa ngarra Jesus manta mi dinininthamurrktha ngarra thelput pigunu-yu.

³ Bere nigunu Mary-ka wurrininadha ngarra Jesus wunku nanhthi oil kangunu patha nimin-ya ngarra nanhthi pul ngala-re. I bere nanhthi nhini-ka dammewewu ngarra me nukunu Jesus i nanhthi pemarr nigunu-re dilangammertum. Nanhthi oil nhini pay mam-ka ku mani ngala-wa manganart nigunu-yu, i murrinh nhini-ka nan-wa nard. I ngarra nigunu-re nanhthi oil nhini dammewewu-ka nanhthi kangunu patha nhini-ka wurriniwuydaridha kangunu ngala da matha ngarra da thelput inside nhini-yu.

⁴ Mu kardu pulangay nukunu numi Jesus nan-ya Judas Iscariot, kardu nukunu nhini-ya ngarra da nakurl-te Jesus dampirramut ngarra kardu wiyenpun, nukunu nhini-wa murrinh warda mam, ⁵ “Ya. Thangku-dha nanhthi oil pangu-yu dammewewu ngarra Jesus-yu? Nanhthi-ka wurdanpi-wa. Mu nanhthi pangu-ka thelim medha ku mani ngala-nu thathpirr, i nhini-ka kardu terert ngarra mananhthi-wunka ku mani nhini derramuttha-yu.”

⁶ Mu nukunu Judas Iscariot nhini-ka kardu mere thathpirr derramardathintha wurri kardu ngarra mananhthi-wunka-nu-yu, wurda da matha. Mu nukunu thathpirr-ka kardu darrarartka-wa. I nukunu-ka ku mani ngarra pulangay nukunu Jesus merrubaththaneme wurrini i ku mani ngamere nhini menkungkapdathaneme wurrini ku nukunu da matha-nu ku mani nhini-yu.

⁷ Mu bere Jesus kathu-ka mamna, “Awu, pama da pi. Nigunu-ka nanhthi kanhi mengayittha dini da marra kanhi-nu-yu. I nigunu-ka mamngawathawatha wardarra kardu nanhthi nginipunh ngay-nu-yu pubangibirru-yu. ⁸ Mu kardu pana ngarra mananhthi-wunka-ka kardu bere matha wangu parningkadhuknu kanhi, mu ngay-ka mere ngani nukun ngatha ngarra nankuneme kanhi-yu.”

⁹ Bere kardu wurnangat, kardu Jews-ya, puyemnayepup Jesus kardidha da ngarra nan Bethany. I bere kardu nhini-ka da nhini da-nu warda wangu purninadha Jesus-nu pubangkardunu. I nukunu Lazarus wanku purninadha pubangkardunu, kardu pana-ya ngarra ku putek yungurkkurrktha i Jesus wurdankabirl. ¹⁰⁻¹¹ Bere kardu wurnangat nhini-ka murrinh warda pumamnabath Jesus-yu da mange ngala nhini thanguku Lazarus wurdankabirl-yu. I kardu warda parriniriwaktha purni Jesus-yu i mere warda pubirrayewuptha puyi ngarra ku yilarn ngala ngala-yu. I nhini ku yilarn ngala ngala-ka murrinh warda puddanayittha purni murrinh mange peneme ngatha da mange ngarra-re Jesus i Lazarus thu punkubatninthanu-yu.

Kangkarlmawu Nadha Dini Da Jerusalem-nu Ngarra Ku Tangki-re Pinthanhinganar-daridha

Matthew 21.1-11; Mark 11.1-11; Luke 19.28-40

¹² Bere da thipinhire nhini warda kardu wurnangat ngarra pubemkardurdu Jerusalem warra i pardimardamardadha da ngala nhini-nu da Passover-ya, kardu warda puyemnayepup Jesus-ka nadha dini da Jerusalem-nu.

¹³ I bere kardu nhini-ka nithinu mulurn thay wath mani pumunibewaththa purni i pangu warda wangu purninadha Jesus-nu pubangammardabi nanhthi wunku mulurn nithinu. I murrinh-ka kanhi-wa purnikaykaydha-yu, “Mampa, pariparl-warda-ngime ngarra Yile neki wangu-yu. I kardu kanhi deyida wanku kurran pariparlningime-yu. Yile neki kathu wurdanthuk nukunu-yu. Mampa, pariparl-warda-ngime kardu kanhi ngarra ku Pule ngala thathpirr pinhenungime da ngarra Israel-yu.”

¹⁴ Bere Jesus-ka wurrinilidha bamkardu ku tangki wakal i kanala i pinthanhinganardaridha warda mangini murrinh murntak mani parrarntilil-yu murrinh thathpi Yile neki nukunu-ya yungurkurrktha ku prophet thangunu-yu. I murrinh-ka kanhi-wa parrarntilil-yu, ¹⁵ “Kardu pana ngarra da nan narnam Zion, kardu-ka mere nenham nukun. Mu nga. Kanhi kurran ku Pule ngala nanki ngarra ku tangki wakal kanthimnganardarri.”

¹⁶ Mu pulangay nukunu Jesus-ka mere thathpirr pumemartadhaneme da mange terert nhini da nhini-re-yu, wurd. Mu da nakurl-te ngarra Yile neki-re wurdankabirl Jesus i kanthinmardawith-ka peneme-ka murrinh puddamkayerr-warda-neme murrinh nhini ngarra da murntak warra ku prophet parrarntilil-yu murrinh ngarra Jesus-nu-yu. I murrinh nhini-ka da-ka murrinh da thathpirr warda mam nhini-yu.

¹⁷ Bere kardu wurnangat nhini ngarra nangkanga pubamkardu Jesus pirrimnakay Lazarus da ngarra mintilbith thangunu kathu i wurdankabirl-yu murrinh nhini-ka kardu pubanlang i parrintheleerrdha warda purni ngarra kardu terert-yu. ¹⁸ Da-ka nhini weyida kardu wurnangat purninadha ngarra Jesus-nu pubangammardabi-yu. Kardu-ka puyemnayepup weyida mange ngala nhini ngarra Jesus wurdankabirl nukunu Lazarus-yu.

¹⁹ Mu kardu pana kardu Pharisees-ya murrinh pumenanungkudhaneme purne, “Nga, nekineme-ka mere ngarra kama pubudhapneme Jesus-yu. Nukunu-ka kardu wurnangat wardarra parrarntiwak pumpan.”

Kardu Da Greece Thangunu Kathu Piranawinhadhaththa Purni Kangkarlmawu-nu

²⁰ Bere kardu ngamere deyida wunku da nan thangunu kathu-ya Greece purnidha da Jerusalem-nu-yu i da Passover ngala nhini-nu pardimardamardadha i Yile neki-nu pariparlno parni.

²¹ Bere kardu nhini-ka purninadha ngarra nukunu Philip i murrinh pumamna, “Ya Pule. Kardu nukunu nhini Jesus ngubangkardunu.” Nukunu Philip nhini-ka da nan thangunu kathu nadha dini da Bethsaida, da ngarra Kelili da ngala thathpirr-ya.

²² Bere Philip-ka wurrininadha ngarra nukunu Andrew i murrinh nhini mamna. I penintha warda ngatha wurrinininthadha ngarra Jesus-nu warda i murrinh pumamnaintha, “Ya Pule. Kardu pangu kathu perrempadharrpu parnam.”

²³ Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Ya penintha. Ngay da matha kardu darrikardu nanki thathpirr-yu. I da-ka manta warda-wa Yile neki panankarrnu-yu ngay da matha kardu Pule ngala thathpirr-yu. ²⁴ I nga,” Jesus kathu-yu mampirra ngarra kard. “Murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. The mana nanthin nawa mi kamarl-yu. Kardu-ka mi bangammirr ngarra putek i mi-ka wurdarnturturt, i mi terert warda memkalele wurran. Mu mi kamarl nhini mere ngatha bebirrdha-ka mi-ka numerrnu da matha pirrangidha i nhini-ka kekupkup wiye warda nhini-yu. ²⁵ Mangini nhini deyida mani kardu pana ngarra numerrnu kanam-ya i mange nukunu da matha memnurnarna wurran, nukunu nhini-ka da nakurlnu pupupnu. Mu kardu pana deyida mani ngarra pamnuyekum wurran, i kardu ngamere mampunnarna wurran-ka, nukunu nhini-ka kardu bere matha wangu birnu paninu da nakurlnu-yu.

²⁶ “Nga. Kardu nangkal ngatha ngay-nu wurlk manganu purru-ka nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu pangiriwaknu pani i mangirartnu purru i ngarra ngay da matha paninu-yu. I nhini Yile ngay-ka kardu ngala warda bupaknu kardu nhini-yu.”

Kangkarlmawu Wurdamnuyith Kardu Thu Pubatnu

²⁷ Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirra, “Nga. Ngay-ka damngi-mardathin warda dim ngala da matha. I thangu murrinh mananu ngarra Yile ngay wangu-yu? Murrinh kanhi kama mananu, ‘Yile, dudhap mani da tetemanthay pana ngarra wurrannga kathu-yu.’ Mu wurda, murrinh nhini-ka mere ngarra mana. Ngay-ka ngurrinidha kanhi da tetemanthay nhini-nu-yu ngarra pangilurturtnu-re-yu. ²⁸ Yile, thenungkarrnu kardu ngarra wurnangat da matha nhinhi-ka kardu Pule ngala thatpirr thim.”

Bere nhini thangu-ka murrinh dimngeng da ngarra Heaven thangu-ka kathu-yu. I murrinh nhini-ka mam, “Ngay-ka berengunh-tha warra ngemungkarr kardu Pule ngala ngem. I ngay-ka ngenungkarr-deyida-nu.” ²⁹ Bere kardu wurnangat ngarra pangu da pirringkadhuktha-ka pubinthepup murrinh nhini dimnangeng i pumemnu mange pigunu ngatha-yu, “Ya, pana-ka thu malarntath-wa dinimirrdha.” Mu kardu ngamere kathu-ka pumemnu, “Awu, pana-ka ku angel-wa murrinh mamna-yu.”

³⁰ Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Murrinh dimngeng pangu-ka nanki-nu nu-binanayepuptha, murrinh nhini-ka mere ngay-nu. I nanki-ka the da matha numabathnu Yile ngay kardu Pule ngala thatpirr dimnarra-yu. ³¹ I da-ka manta warda wurran kathu ngarra nukunu-re purdungkarelnu warda ku karrath-yu i kardu wiypun ngarra nukunu kanhi parrarntiwak pumpun purdunkartelnu purru-yu. ³² I da-ka manta warda kathu wurran ngarra kardu wiypun kathu pangiwirnturtnu pumangingkalenu-yu, i da nhini thangu-ka ngay-ka ngirrarakaynu kardu wurnangat warda ngatha ngarra ngay kathu purunganu.”

³³ Jesus-ka murrinh nhini-ya mampirra nhini kardu terert-ka the pumbaththa warda pardi kardu wiypun-ka pubarderdenu nukunu da matha ngarra thay i pawirnturtnu i pupup da-nu mana.

³⁴ Bere kardu wurnangat nhini kathu-ka murrinh pumamna ngarra Jesus, “Nga. Murrinh ngarra ngalantharr murntak nganki parrarntilil-ka kanhi-wa murrinh-yu, ‘Nukunu Christ, kardu pana-ya ngarra Yile neki kathu purduthuknu-ka, kardu bere matha wangu birnu paninu.’ Mu nhinhi namngarra-ka kardu ngarra da kangkarl kathu thurdamngarrathut, i kardu-ka panhiwirnturtnu i thupup da-nu mana. Mu nganki-ka mere murrinh ngumanhimarta-wa. Nhinhi da kama kardu Christ-yu, i kardu numi deyida kama da nakurl kangarraruynu.” Pumamna kardu kathu-yu.

³⁵ Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Ngay-ka mangini thungku layit mani ngam-narralarrang ngurran kardu kanhi-nu narnam-ya. Mu ngay-ka da kunungingki da ngatha nganinu i nhini ngay-ka nganinanpartnu warda da ngarra putek ngala kanhi thangu-ka. Nhini nanki-ka narnililinu warda ngarra da tarangka nhini da matha wangu, nhini da thipmam binhi-ka mere ngarra narnilili, da manankayip nukun da matha da thipinhi mallu-yu. ³⁶ Murrinh ngarra ngay da matha numangabathnu nuru, ngay kardu ngarra da tarangka ngamnarralarrang ngurran-ya ngarra ngay da ngathare ngarnam ngarra nanki. I nhini kardu nanki-ka kardu ngarra da tarangka da matha nurulilinu.”

Bere ngarra Jesus murrinh nhini darntikerdek-ka, nukunu-ka pangu warda wangu nadha dini da ngarra kardu mere nangkal berdurttha-yu.

13

Jesus Menkumepurldhaneme Wurrini Me Ngarra Pulangay Nukunu

¹ Bere, ngarra da putek ngala kanhi kardidha-ka, Jesus-ka marda thathpirr menarttha wurrini kardu pulangay nukunu da bere matha wangu-yu i ngarra yibimpup da mana.

Bere, da-ka manta warda pirridha da ngarra ceremony ngala nhini-nu Passover-ya, mu mere da ngatha punirettha. I bere Jesus-ka the warda-wa kanthidha wurrini da-ka manta warda ngarra da putek ngala kanhi panipartnu i purdinawurlnu ngarra Yile nukunu-nu wangu.

² Bere da thipinhi nhini-ka Jesus i kardu pulangay nukunu-ka mi supper pirrine-murrkthaneme. Mu ku karrath kathu-ka marntullul wardarra nukunu Judas Iscariot-yu, Jesus-nu parramutnu ngarra kardu wiyenpun-yu. Nukunu nhini Judas Iscariot-ka wakal ngarra nukunu Simon-ya.

³ Mu Jesus-ka the kanthidha wurrini Yile nukunu kathu nanhthi lurruth ngala damnamut-yu i da terert warda ngatha menginikattha wurrini. I ngana deyida the kanthidha wurrini ngarra Yile nukunu kathu wurdanthuk i ngarra Yile nukunu deyida purdinawurlnu. ⁴ I nhini thangunu weyida nukunu dempirnturt ngarra table thangunu kathu, i nanhthi kawut nukunu yunganpirt i nanhthi towel warda merntilarr. ⁵ I kura patha warda dampinhimardapak ngarra nanhthi bol i pantet warda ngarra me peneme menkumepurldhaneme wurrini kardu numi numi warda kathu i dilankumertumthaneme wurrini nanhthi towel nhini-re.

⁶ Bere ngarra nukunu mana warda Simon Peter wurrininadha-ka, nukunu Simon Peter kathu-ka mamna, “Pule, me ngay wanku deyida nangimepurlnu-yu?” ⁷ I Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka mere thathpirr the da ngatha nabath thangu-ku-nu mange kanhi mamnarruneme ngurran-yu. Mu da nakurl-te warda the thathpirr nabathnu-yu.”

⁸ Mu Peter kathu-ka mamna. “Awu pirda. Nhinhi-ka mere da matha nangimepurl nukun me ngarra ngay-yu.” Mu Jesus kathu-ka mamna, “Me ngarra nhinhi ngatha ngay mere manhimepurlnu-ka, nhini nhinhi-ka kardu mere warda ngay thangiriwak thani.” ⁹ Mu Peter kathu-ka mamna, “Yu mampa-ya Pule, nangimepurl warda. I mange i pelpith deyida wanku nangipurlnu.”

¹⁰ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Kardu ngarra thudhuth thangunu dinthuth-ka kardu-ka tarangka warda thathpirr kanam i me nukunu da matha menumepurlnu ngarra wilili thangunu kardililidha. I nankuneme-ka kardu tarangka warda narnamkaneme, mu kardu numi da matha wurda-yu.” ¹¹ Bere Jesus mampirruneme murrinh nhini-yu, nhini weyida the wardarra kanthidha wurrini kardu ngarra nimin parramutnu ngarra kardu wiyenpun-yu.

¹² Bere, ngarra Jesus marntikerdek menkumepurl-thangunu-neme wurrini-ka nanhthi kawut nukunu bardi i kanawup deyida da ngarra marra-re dinidha-yu. I murrinh warda mampirruneme, “Nga. Nankuneme-ka mere kama the numabathneme me nankuneme menankumepurldhaneme ngurrini-yu. Mu nga, murrinh manarrunemenu. ¹³ Nankuneme-ka ‘Pule’ numamnganeme numpan i nhini-ka yuthpan da thathpirr, nhini weyida ngay-ka pule nankuneme-yu i murrinh ngurdannankuyethithneme ngurran. ¹⁴ I ngay, kardu pule ngarra nankuneme-ka me ngarra nankuneme warda menankumepurldha-ngadha-neme ngurrini. Mu nhini nankuneme-ka mange kanhi da ngatha nuyemanemenu i numenunkumepurlnemenu nuru me ngarra nankuneme-yu. ¹⁵ Da mange kanhi ngay mamnarruneme-ka nhini nankuneme-ka mange nhini deyida numangirartnu-warda-neme nuru.

¹⁶ “Nga. Kanhi-wa murrinh thathpirr-yu manarrunemenu-yu. Kardu pana ngarra wurlk mamna wurran ngarra kardu pule nukunu, nukunu kardu nhini-ka kardu kunungingki da matha nhini-yu. Mu kardu pule nukunu-ka ngala-wa thathpirr. I ngana deyida kardu pana ngarra murrinh kanthin wurran-ka, nukunu nhini-ka

kardu kunungingki deyida, mu kardu pana ngarra wurdanthuk nukunu-yu murrinh wanku-yu, nukunu nhini-ka kardu ngala-wa thatpirr. ¹⁷ Nankuneme-ka the warda thatpirr nanthinkaneme murrinh nhini-yu. I nankuneme-ka le warda narnenemenu murrinh nhini ngatha numabathnemenu nuru i murrinh nariwaknemenu nuru.

¹⁸ “Mu, murrinh nhini ngarra mamnarruneme-ka mere kardu terert-nu, wurda,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Ngay-ka the nganthin-nan kardu ngarra ngay mamnankungkarartneme-yu, mu kardu numi ngarra nankuneme-ka mere ngarra le paninu, wurda. I murrinh murntak nhini ngarra kardu ngalantharr parrarntilil thangu-ka kanhi-wa murrinh-yu, ‘Kardu pana ngarra mi wulamath ngarra ngay-ka, nukunu nhini-ka kanamngipart warda i mere warda marda mangert kurru ngay-yu.’ Nhini-wa murrinh murntak yibim-yu murrinh Yile neki nukunu-ya i da-ka manta warda da mange nhini pamanu-yu.

¹⁹ “I nga. Murrinh nhini mamnarruneme-ka ngarra kardu nhini mere da ngatha kaningiparttha. Mu ngarra nukunu nhini paningipartnu-ka, nhini-ka the warda thatpirr numangibathnemenu ngay da matha kardu bere matha wangu nganam-yu. ²⁰ I nga, murrinh thatpirr kanhi manarrunemenu. Nankuneme-ka ngay ngurdunankuthuknemenu. I kardu ngatha murrinh pubinarruyepupnuneme i murrinh pumanarrubathnemenu, nhini kardu nhini-ka murrinh ngarra ngay deyida pumangabathnu puru i murrinh pumanabathnu deyida puru nukunu wanku kardu pana-ya ngarra ngay wurdanngithuk-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Judas Kanampart Jesus

Matthew 26.20-25; Mark 14.17-21; Luke 22.21-23

²¹ Bere murrinh nhini thangu-ka Jesus mampirruneme ngarra pulangay nukunu-ka, “Nga peneme, ngay-ka damngimardathin warda ngala da matha.” I murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Ngay-ka murrinh thatpirr manarrunemenu, murrinh tarangka-ya. Kardu numi ngarra nankuneme-yu kardu paningipartnu i parramutnu ngay-yu ngarra kardu wiyenpun.” ²² Bere kardu pulangay nukunu-ka puddamnungkuyithith-warda-neme nhini kardu-ka mere the pumbaththaneme nangkai kama panipartnu-yu.

²³ Bere kardu pulangay nukunu nhini ngarra Jesus marda merttha wurrini da manta ngangka dinidha ngarra Jesus. ²⁴ I bere Simon Peter kathu-ka mamna ngarra kardu nhini-nu-yu, murrinh mange-re, i mamna, “Thadharrpunu mani nangkai-wa kardu nhini-yu panipartnu-yu.”

²⁵ Bere nukunu kardu nhini-ka manta thatpirr ngarra Jesus dirrurr i dantharrpu, “Pule, nangkai-wa kardu paninhipartnu-yu?” ²⁶ I Jesus kathu-ka mamna, “Ngay-ka mi lawam kanhi-ka ngurdukulknun ngarra nanhthi sauce-yu i nganamutnu warda ngarra kardu nhini-yu.” Bere Jesus-ka mi wurdankulk i damnamut warda ngarra nukunu Judas Iscariot, wakai nukunu-ya Simon Iscariot.

²⁷ I bere ngarra nukunu-re Judas mi lawam nhini manganmart-ka ku karrath-ka kanamnginirdi warda ngarra nukunu-yu. I Jesus kathu-ka mamna, “Wunkarrare, mange nhini-ka thamani warda marra kanhi.” ²⁸ Mu kardu pulangay ngamere-ka mere the pumbaththaneme thangu-ka Jesus murrinh nhini mamna-yu. ²⁹ Judas-ka ku mani ngarra peneme nukunu merrubaththaneme wurrini, i nhini peneme-ka pamamka-mana-wa-neme Jesus wurdanthuk nukunu-yu mi-nu kama-ya panikutnu da ngala nhini-nu-yu Passover, i ku mani parramutnu kama-ya kardu ngarra mananhthi-wunku-nu-ya.

³⁰ Bere Judas-ka mi lawam nhini manganmart ngarra Jesus thangu-ka kathu i pangu warda wangu nadha dini, da-ka da thipinhi-wa da nhini-re-yu.

*Jesus Dampirrumutneme Murrinh Law Marra
Matthew 26.31-35; Mark 14.27-31; Luke 22.31-34*

³¹ Bere, ngarra nukunu-re Judas nungardurr thangunu-ka, Jesus kathu-ka mampir-runeme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Ngay kardu darrikardu nanki thatpirr-ka ngenungkarrnu warda ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha, i nhini kardu-ka the warda pumangibathnu ngay-ka kardu pule ngala thatpirr. I ngarra ngay da matha-re wangu kardu-ka the pumabathnu Yile ngay-ka kardu Pule ngala deyida thatpirr dimpirra-yu. ³² Yu, Yile ngay-ka penungkarrnu warda kardu Pule ngala da matha dimpirra ngarra ngay da matha-re wangu-yu. I nukunu-ka kardu wurnangat pankarrnu ngay deyida wanku kardu Pule ngala-yu ngarra nukunu thangunu-re-yu, marra kanhi-yu.

³³ “Nga peneme, kardu ngarra ngay. Ngay-ka da kunungingki da matha nganinu ngarra nankuneme-yu. I nhini thangunu nankuneme-ka nirangawinhadhathnemenunuru. Mu kardu-ka mere ngarra nubangirdurt-nukun-neme i mere ngarra na-nukun-neme da ngarra ngay ngunungam wangu ngem-yu. Murrinh-ka kanhi da ngatha ngay mampirra-yu ngarra kardu Jews-yu.

³⁴ “Mu nga.” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Ngay-ka murrinh marra warda nganarrumutnemenun i murrinh numangabathnemenun. I murrinh-ka kanhi-wa, nankuneme-ka marda thatpirr numenungkurtmenunuru ngarra nankuneme ngatha-yu. Nga. Nginipunh ngay mani marda mamnankurtne ngurran nankuneme-yu, nhini nankuneme-ka marda thatpirr numenungkurtmenunuru nankuneme ngatha-yu. ³⁵ I mange nhini ngatha nuyemanemenun-ka nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha the pumanankubathnemenun nankuneme-ka kardu pulangay ngay-wa narnamkaneme nhini-yu.”

³⁶ Bere, Simon Peter kathu-ka mamna, “Pule, ngarra-nu wangu thunungam thimnhinhi-yu?” Mu Jesus kathu-ka mamna, “Da pana ngarra ngay ngunungam ngem-ka nhinhi-ka mere ngarra thangiriwak nukun. Mu da nakurl-nu-re nhinhi-ka thangiriwaknu ngay-yu.” ³⁷ “Pule,” Peter kathu-yu mamna. “Thangku-dha ngay-ka mere nganhiriwak nukun marra kanhi-yu? Ngay-ka marda thatpirr mangannhert ngurran ngala da matha nhinhi-yu. I ngay-ka le da matha ngumpapupnu nhinhi-nu.”

³⁸ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Na Peter? Nhinhi-ka thungapupnu thatpirr ngay-nu-yu? Nga, murrinh thatpirr kanhi mampanu, da thipinhi marra kanhi-ka nhinhi-ka murrinh perrkenkuneme narranu thani mere the nangibathnu ngay-yu. I nhini thangunu-ka ku rooster-ka pirrakaynu ngarra da pungkapurlnu warda nhini-yu.”

14

Ngarra Jesus Da Matha-re Purrunanu Ngarra Yile Neki-nu Wangu-yu

¹ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Mere nukun kanankumardathinneme i mere nukun banankumardartaneme kurru ngarra marda nankuneme-yu. Mu nga. Bere ngatha wangu murrinh numangarrubathninthanu nuru ngarra Yile neki-nu wangu-yu, i ngarra ngay deyida wanku-yu. ² I nga. Da ngarra Yile ngay nukunu-ka da thelput terert da matha wurrankadhuk. Mu ngay-ka kumparra wardarra ngunungam ngem pangu wangu i da wardarra manarrawathawathanu ngani. Murrinh nhini-ka murrinh thatpirr kanhi-yu, ngay-ka mere murrinh nganarruyirrartneme. ³ I ngarra ngay-re da manarrawathawathanu-ka nhini ngay-ka ngurdinarrawurl-deyida-kathu-nu i ngananmardawithnu warda i pangu da matha warda marda ngala paningimenu. ⁴ Da-ka mayern-ka the mana nanthin-ya da ngarra ngay wangu ngunungam ngem-yu.”

⁵ Mu nukunu Thomas kathu-ka mamna, “Pule, ngankuneme-ka mere the ngumabathneme da ngarra nhinhi wangu thunungam thim-yu, nhini-ka ngarra-re da

mayern the ngumabathnemeny ngarra nhinhi ngamparuynemeny-yu?” ⁶ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Ngay da matha nginipunh da mayern mani-wa yibimpa-yu ngarra Yile ngay-nu wangu-yu. I ngay da matha ngurdannhiyethith ngurran murrinh thatpirr ngarra Yile ngay nukunu-yu. I ngay da matha ngampamutnu nanhthi ngarra birnu thatpirr thaninu, nanhthi birnu ngarra Yile ngay thanguu kathu-yu. Ngay da matha ngunumpangkanu ngurru ngarra Yile ngay-nu wangu-yu. I mere nangkai deyida manhinggayinu ngarra Yile ngay-nu wangu, mu ngay da matha. ⁷ Mu nankuneme ngatha the numangibath-thatpirr-neme-ka, nhini nankuneme-ka the thatpirr warda numabathnemeny ngarra Yile ngay-yu. Mu marra kanhi warda-ka the thatpirr warda numamkabathneme nukunu-yu i nubamkangkarduneme nukunu-yu, nhini-ka ngay thanguu weyida nubamngingkarduneme-yu.”

⁸ Mu nukunu Philip kathu-ka mamna, “Pule, thangkungkarnemeny Yile neki i nhini da matha marda ngumamkartneme-yu.” ⁹ Mu Jesus kathu-ka mamna, “Ya, ngay-ka da pirdithme da matha ngardidha ngarra nankuneme-yu. Mu nga Philip, nhinhi mere da ngatha the thatpirr nangibath ngay-yu. Mu nga. Nhinhi-ka damngingkardu ngay-yu, nhini-ka mangini Yile ngay deyida mani damkardu. Mu thangu-ku nu thamngidharrpu-yu thangkungkarnemeny Yile ngay-yu? ¹⁰ Nhinhi-ka mere da ngatha the nabath Yile ngay i ngay-ka mangini kardu numi da nawa? Mu nga. Murrinh thatpi ngarra ngay mamnarruneme ngurran-ka murrinh thatpi mere ngay, mu murrinh kanhi-ka ngarra Yile ngay thanguu kathu. Yile ngay-ka ngarra ngay-wa kanam. I murrinh thatpi nukunu thanguu kathu mam wurran-ka ngarra thatpi ngay wardarra ngurranngerren kanhi. I mange terert ngarra ngay ngamam ngurran-ka mange-ka nukunu thanguu kathu. ¹¹ Nhini murrinh thatpi kanhi-ka numangarrubathnintha Yile ngay ngankunintha-ka kardu mangini numi da ngurrannintha. Mu mere ngatha murrinh kanhi numangarrubathnintha-ka da-ka nubamngimangkardu-mana-neme da mange ngala ngala thanguu medha ngurrini da ngarra mange Yile ngay thanguu kathu-yu. I nhini-ka murrinh da matha numangarrubathnintha Yile ngay ngankunintha-ka kardu mangini numi da matha ngemninha.

¹² “Nga. Murrinh thatpirr kanhi manarranu-yu. Kardu nanki ngatha murrinh numangabathnu-ka, nhini nanki-ka da mange nginipunh ngay deyida mani ngamam ngurran nuyemanu nuru, i puy deyida wangu nuyemanu nuru, nhini ngay-ka ngurdi-nawurlnu ngarra Yile ngay wangu. ¹³ Nanki-ka kumparra-wa nubanngipak i murrinh numamngabath numpan, i nhini-ka thangu ngatha nangidharrpunu-ka nhini ngay-ka nganantthartnu i nganarramutnu, i da nhini-re-wa ngay-yu nganankarrnu Yile ngay-ka ngala kardu Pule ngala thatpirr-wa dimnarra. ¹⁴ Nanki-ka kardu ngay-wa i thangu ngatha nangidharrpunu-ka nhini ngay-ka nganantthartnu.

Yile Neki Purduthuknu Ngepan Nukunu

¹⁵ “Mu nga. Kardu ngay ngatha marda thatpirr numangert, nhini nanki-ka murrinh thatpi ngay da matha nubingayepupnu i numangabathnu. ¹⁶ I ngay-ka Yile ngay ngadharrpunu kardu numi warda purdinarrathuknu mananmanpinu purru. I nukunu-ka kardu bere matha wangu paninu ngarra nanki-yu. ¹⁷ Nukunu nhini-ka Ngepan Yile ngay nukunu-wa ku Ngepan patha-ya. I nukunu da matha panankarrnu-yu murrinh thatpirr ngarra Yile ngay manarranu-yu. Mu Ngepan nhini-ka mere ngarra nukun kaninnginirdi kardu pana-ya ngarra mere murrinh kumangabath kuru ngarra ngay-yu, wurda. Kardu nhini-ka mere ngarra kubangkardu i mere ngarra the kumabath nukun nukunu nhini-yu. Mu nanki-ka the-wa nanthin nukunu-yu. I nukunu-ka kanam ngarra nanki-yu i paninannginirdinu.

¹⁸ “Mu nga. Ngay-ka mere nukun nganinanpart i kardu mere nukun mange nanki da matha narni. Mu ngay-ka ngurdinarrawurlnu kathu ngarra nanki-yu. ¹⁹ Da mere pirdith i kardu pana mere murrinh kumangabath kuru-ka mere deyida pubangingkardunu, mu nanki da matha nubangingkardunu narni-yu. I ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu i birnu deyida nganinu i nhini nanki-ka kardu narnibirnunu warda da bere matha wangu. ²⁰ I da nhini-re-nu-ka nanki-ka the warda numabathnu Yile ngay i ngay-ka mangini kardu numi da nganamnintha, mange nginipunh ngay i nanki deyida mani kardu mangini numi da thimneme-yu.”

15

Jesus Thay Mangini Mi Grape Mani

¹⁻² Bere Jesus-ka mam, “Ngay-ka thay mangini mi grape mani-wa, nanhthi thay thathpirr-ya. I nanki-ka nanhthi thay mangini nithinu mani-wa. I Yile ngay-ka mangini kardu pana mani-wa ngarra mi thay dirrannganpe wurran. I bere nukunu ngatha bangkardunu nithinu ngarra ngay wunku mi mami-ka, nhini nukunu-ka baberartalnu i pirraputhnu warda nithinu nhini-yu. Mu nukunu ngatha bangkardunu nithinu ngarra ngay wunku mi-ka, nhini nukunu-ka baberrarrnu ngaliwe ngaliwe patha da matha-nu i tarangka thathpirr-nu, i thay nithinu nhini-ka mi terert deyida purdirurturtnu purru.

³ “Mu nankuneme-ka kardu ngepan tarangka warda numpankaneme murrinh thathpi ngarra ngay-re ngurdininankuyethiththaneme ngurrini. ⁴ Nankuneme ngarra ngay narnenemenu i nhini ngay-ka ngarra nankuneme deyida nganinu. Nanhthi nithinu-ka mere ngarra kirra mange nukunu-yu i mi wanku kinthat-yu, wurda. Mu nanhthi nithinu nhini-ka keninthallerr-da-matha-nu ngarra nanhthi thay ngala thathpirr pirrim, nhini-ka mi warda pinthatnu. Mange nginipunh nhini mani-ya ngarra ngay da matha narnenemenu i nhini-ka da mange ngarra ngay da matha nuyemanemenu nuru-yu.

⁵ “Ngay-ka mangini thay mani i nanki-ka nanhthi thay nginipunh nithinu mani. I nanki ngatha ngarra ngay narninu nhini ngay-ka ngarra nanki deyida nganinu. I nanki-ka da mange ngarra Yile ngay da matha nuyemanu nuru da terert da matha. Mu nanki ngatha narningipartnu-ka nhini-ka mere ngarra warda nuyema nukun da mange patha nhini-yu. ⁶ Kardu nangkai ngatha mangirdarrikatnu-ka nukunu nhini-ka nginipunh nanhthi nithinu deyida mani ngarra pumungantharrath i pibimputh i larrin warda yibim. I parranthakthuk i pibimputh ngarra thungku i dempek warda nhini-yu.

⁷ “Mu ngarra ngay ngatha narninu-ka i murrinh ngarra ngay da matha numangabathnu narni, nhini nanki-ka Yile ngay nadharrpunu nuru thangu nanhthi kama ngarra marda numanganart numpan-yu i nukunu kathu-ka nanhthi warda panarramutnu nhini-yu. ⁸ I ngarra da mange terert thathpirr nuyemanu nuru ngarra Yile neki-nu-ka, nhini kardu-ka the warda pumananmathnu nanki-ka kardu ngarra ngay da matha narramngiriwak numpan i nhini kardu-ka pariparlunu warda puru Yile neki-yu.

⁹ “Nga. Ngay-ka marda thathpirr mangannanart ngurran nanki-yu mange nginipunh Yile ngay deyida mani marda thathpirr mangannert wurran ngay-yu. Nhini-ka bere matha wangu narninu ngarra ngay i nhini ngay-ka marda thathpirr mananartnu ngurru nanki-yu. ¹⁰ I murrinh ngarra ngay ngatha numangabathnu nuru nhini ngay-ka bere ngatha wangu marda thathpirr mananartnu ngurru nanki-yu, mangini ngay mani murrinh ngarra Yile ngay da matha mamnabath ngurran i nukunu-ka bere matha wangu marda thathpirr mangannert wurran ngay-yu.

¹¹ “Ngay-ka murrinh kanhi mamnarra nhini nanki-ka le thathipirr narninu nginipunh ngay mani le thathipirr nganam-ya. ¹² Nga. Kanhi-wa murrinh thathipi ngarra ngay-yu nanki numangabathnu nuru-yu. Nanki-ka marda thathipirr numenurtnu nuru nginipunh ngay deyida mani marda thathipirr mangannanart ngurran nanki-yu. ¹³ Kardu ngatha kunapup kardu ngarra darrikardu nukunu-nu, nhini nukunu-ka penungkarrnu marda thathipirr manganart dim nukunu nhini-nu-yu. Mu kardu ngamere-ka mere marda pumenurt puru mangini nhini mani-yu, wurda.

¹⁴ “I nga. Nanki ngatha da mange nuyemanu nuru da mange ngarra murrinh ngay thangunu mamnarra-ka, nhini nanki-ka kardu pulangay ngay-wa nurunganu nhini-yu. ¹⁵ Kardu pana nganaka ngarra wurlk parnamna ngarra ku pule pigunu-ka kardu nhini-ka mere the kumabath mukmuk ngarra ku pule pigunu-yu. Mu nankuneme-ka kardu mere nhini mani, i mere da matha wurlk nukun narninga ngay-yu, wurda. Mu nankuneme-ka the warda thathipirr numamngibathneme numpanka, nhini ngay-ka murrinh berengunh murrinh da terert menarrudhaneme ngurrini murrinh thathipi ngarra Yile ngay thangunu kathu murrinh mengadha wurrini-yu. Nhini marra kanhi warda wangu-ka kardu pulangay thathipirr manankungkawadhanemenu ngurru ngay-yu.

¹⁶ “I nankuneme-ka mere numengingkarartthaneme ngay-yu, wurda. Mu ngay nimin-wa mamnankungkarartneme i mamnankuwerdurduyneme kardu ngarra ngay-nu-yu i da mange ngarra Yile ngay da matha-nu wangu nuyemanemenu nuru-yu. I thangu ngatha ngarra Yile ngay nadharrpunemenu-ka i nhini nukunu-ka kanarrumut-warda-neme nhini nankuneme-ka kardu ngarra ngay weyida nhini-yu. ¹⁷ Nga, kanhi-wa murrinh bere matha wangu numabathnemenu nuru-yu. Kardu thathipirr marda numenurtnu nuru-ya. Nhini-wa murrinh thathipi ngarra ngay mamnarruneme-yu.”

Kardu Ngamere Thu Kuy Pimpanpirra Ngarra Pulangay Jesus Nukunu

¹⁸ “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Kardu pana ngarra mere ngay nganaka, kardu ngarra mere marda kumanankurtneme nankuneme-ka, the-wa numangibathnuneme da marra-re-ka ngay-wa mere marda pumengerttha puyi kardu nhini-yu. ¹⁹ Mu nankuneme ngatha kardu ngarra nhini nukun wangu nuyidhaneme-ka nhini kardu-ka mere ngarra warda thu kuy puyunarradhaneme nhini-yu. Mu ngay-ka mamnankungkarartneme nankuneme-yu kardu ngarra nhini thangunu kathu-yu i narnampunkupart-warda-neme kardu nhini thangunu-yu i da-ka nhini weyida thu kuy purunarrunemenu-yu.

²⁰ “Nga. The numamkabathneme nganaka murrinh ngarra mamnarruneme-ya. Kardu pule-ka ngala-wa dim, i kardu pana ngarra wurlk mamna wurran-ka kunungingki-wa. Mu mange nginipunh nhini mani-ya kardu pangu ngarra da tetemanthay pubanngapak pimpan ngay-ya, nhini kardu-ka pubunarrupak-deyida-neme-nu da tetemanthay nankuneme-nu-yu. Mu kardu ngamere pana ngarra murrinh ngay pumamngabath pimpan-ka nhini kardu-ka murrinh ngarra nankuneme deyida pumanarrubathnemenu puru. ²¹ Mu kardu pangu ngarra da tetemanthay pubunarrupaknemenu-ka, mange nhini puyemanarrunemenu nhini nankuneme-ka kardu ngarra ngay weyida nhini-yu, i kardu nhini-ka mere the kumabath kardu pana ngarra ngay wurdanngithuk kanhi-yu.

²² “Mu ngay ngatha mere ngurridha da ngarra putek ngala kanhi i mere murrinh ngatha merradha ngurri da ngarra mange wiye pumedha purni-ka, kardu nhini-ka mere warda yidiwe puyidha da ngarra mange wiye thangunu pumedha purni-yu. Mu ngay-ka murrinh berengunh warra mampirra, nhini kardu-ka mere ngarra warda murrinh kuyema, ‘Nganki-ka da mange wiye-ka mere ngumabath nguru.’

²³ “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Kardu nangkai ngatha mere marda mangert kurru ngarra ngay, kardu nhini-ka mere marda deyida mart ngarra Yile ngay-nu-yu. ²⁴ I ngay-ka da mange ngala ngala merradha ngurrini kardu-nu-yu i mere nangkai ngadha medha kani mange nginipunh nhini mani-yu. Mu da ngarra mange ngala ngala nhini ngatha mere merradha ngurri-ka, kardu nhini-ka mere warda yidiwe puyidha da ngarra mange wiye thanguu pumedha purni-yu. Da-ka terert kardu pubamngimangkardu da mange ngala ngala, mu kardu-ka mere da ngatha marda kumangert kuru ngarra ngay i ngarra Yile ngay deyida wanku. ²⁵ I marra kanhi-ka murrinh murntak yibim-ka murrinh thatpirr warda nhini-yu. I murrinh-ka kanhi-wa parrarntilil-yu, ‘Kardu-ka mere marda pumangert puru ngarra ngay-nu, ngathayida.’

²⁶ “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Ku Ngepan patha-ka purrunu kathu ngarra Yile ngay thanguu kathu-yu mananmanpinu purru-yu i purdinarrayithnu purru-yu murrinh thatpirr ngarra murrinh nukunu Yile ngay thanguu kathu-yu. Ngay-ka ngununanu warda wangu ngarra Yile ngay i ngurdunarrathuknu Ngepan patha ngarra Yile ngay nukun i nukunu warda murrinh purdinarrayithnu purru-yu ngarra ngay-nu-yu. ²⁷ I nankuneme deyida wanku murrinh nudderrayithneme nu murrinh ngarra ngay-nu-yu, nhini nankuneme-ka nardedhaneme ngarra ngay weyida ngarra murrinh marra-re ngannarraretneme murrinh Yile ngay ngurdinarrayiththaneme ngurrini.”

17

Jesus Dantharrpu Yile Nukunu Kardu Pulangay Nukunu-nu

¹ Bere murrinh nhini thanguu-ka Jesus-ka kangkarl mamka warda ngarra da Heaven-nu wangu, i murrinh mam, “Yile, da-ka manta warda da nhini-yu da ngarra ngay-nu-yu kardu wurnangat warda ngatha thankarrnu kardu Pule ngala-wa ngay-yu, kardu wakal ngarra nhinhi-ya. I nhini ngay-ka kardu ngankarrnu wanku nhinhi deyida kardu Pule ngala thatpirr warda-yu. ² Nhinhi-ka kardu pule ngala danngipak ngay-yu ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha parnam da ngarra putek ngala kanhi. I nhini ngay-ka kardu thatpirr warda manthibirnunu, i nhini kardu-ka bere matha wangu parnibirnunu, kardu nhini da matha-ya nampunkarart i ngarra ngay warda kathu thamngamut. ³ I kardu nhini da bere matha wangu parnibirnunu-ka, nhini-ka the weyida pumanhibathnu nhinhi da matha kardu Pule ngala thatpirr thimpirra-yu. I the deyida pumangibathnu ngay-yu, Jesus Christ-wa, ngarra nhinhi kathu thurdanngithuk-ya.

⁴ “I ngay-ka mamparikerdek warda da wurlk ngarra nhinhi thamngamut-ya, i nhini-ka ngampunkarr warda kardu wurnangat kanhi-yu ngarra da putek ngala kanhi parnam nhinhi da matha kardu Pule ngala thatpirr-yu. ⁵ Yile, ngarra ngay ngarrimpangerren kanhi ngarra nhinhi, ngay marra kanhi nganhidharrpunu-ka kardu Pule ngala deyida dungipaknu i pangilarrangnu ngala da matha nginipunh da marra-re mani ngarra neki-re thinidha-ya da ngarra putek ngala kanhi mere da ngatha pirringadha-ya.

⁶ “Kardu nugarn pana ngarra da putek ngala kanhi thanguu nampunkungkarartneme-ka kardu ngarra nhinhi-wa, i ngarra ngay warda kathu thamngamut. I kardu nhini-ka the warda panthinhhineme nhinhi-ka kardu Pule ngala-wa murrinh nhini thanguu weyida ngarra merrudhaneme ngurrini-ya i da mange ngala ngala nhini thanguu-ya ngarra merrudhaneme ngurrini-ya. I kardu nhini-ka murrinh thatpi ngarra nhinhi warda pumampabathneme pumpanka. ⁷ I kardu the warda panthinkaneme-ka murrinh thatpi ngarra ngay ngurdanarrayiththaneme ngurrini i da mange ngala ngala merrudhaneme

ngurrini-ka nhini-ka ngarra nhinhi thangunu kathu weyida nhini-yu. ⁸ Ngay-ka murrinh berengunu-dha warra ngurdampiruyithneme murrinh ngarra nhinhi thangunu kathu thamngamut-yu, i nhini kardu peneme-ka murrinh warda pubimngayepupneme i murrinh pumamkayit-warda-neme pumpanka-yu. Karduka the warda thatpirr panthinkaneme ngay-ka ngarra nhinhi thangunu kathu ngurrinidha i ngarra nhinhi thangunu kathu thurdanngithuk ngay-yu.

⁹ “Ngay-ka murrinh prayer mampa ngarrim kardu peneme nhini-nu. I ngay-ka murrinh prayer mere mampa ngirra kardu wurnangat kanhi-nu da ngarra putek ngala kanhi parnam, wurda. Mu kardu peneme nugarn pana da matha-nu ngamnhidharrpu ngarrim kardu ngarra nhinhi kathu thamngamut, kardu ngarra nhinhi-wa nhini-yu. ¹⁰ Kardu peneme kanhi-ka kardu ngarra nhinhi nukun, i karduka kardu ngarra ngay nukun deyida. I ngarra peneme kanhi thangunu kathu-ka kardu wurnangat deyida wanku the warda pumangibathnu puru ngay-ka kardu Pule ngala da matha.

¹¹ “Mu nga Yile. Ngay-ka ngunungampa warda wangu ngarra nhinhi-nu i mere ngatha ngani nukun da ngarra putek ngala kanhi. Mu peneme kanhi-ka bere ngatha parnenemenu da ngarra putek ngala kanhi. Yile, nhinhi da matha kardu patha thatpirr-yu. I ngay-ka ngamnhidharrpu ngarrim kardu thirrankupenemenu thurru wunku nanhthi lurruth ngala ngarra nhinhi thangunu kathu, nanhthi lurruth ngala nhini da ngatha ngarra ngay thamngamut-ya. I nhini peneme kanhi-ka kardu numi da pubengkardurdunu puru da bere matha wangu-nu, nginipunh neki mani kardu numi da thurran-yu. ¹² Ngarra ngay-re ngardedhaneme ngarra peneme kanhi-ka, ngay ngirrankupedhaneme ngardi nanhthi wunku lurruth ngala-re ngarra thamngamut. I kardu peneme-ka mere parnengipartthaneme, mu kardu numi da matha kanamngipart ngay-yu. Mu murrinh thatpi ngarra nhinhi da murntak warra nampirra parrarntilil-ka, nukunu nhini-wa paningipartnu-yu. I nhini-ka murrinh thatpi ngarra nhinhi-ka murrinh thatpirr warda nhini-yu ngarra nukunure kanamngipart ngay-yu.

¹³ “Mu kardu ngay-ka ngunungampa warda wangu ngem ngarra nhinhi-nu-yu. I ngay-ka murrinh kanhi mampa ngarrim ngarra da putek ngala kanhi da ngatha nganam, nhini peneme kanhi-ka le thatpirr parnenemenu, nginipunh ngay mani kardu le deyida thatpirr nganam-ya. ¹⁴ I ngay-ka murrinh thatpi ngarra nhinhi ngampirrumutneme. I nhini-ka kardu wurnangat parnam da ngarra putek ngala kanhi-ka mere warda marda kumankurtne kuru nhini-yu, wurda. Da putek ngala kanhi-ka da mere thatpirr warda peneme kanhi-yu, wurda warda. Nginipunh ngay mani-ya da putek ngala kanhi-ka da mere thatpirr ngay. ¹⁵ Ngay-ka mere nganhidharrpu kardu kanhi nankubertnemenu da ngarra putek ngala kanhi thangunu kathu, wurda. Mu ngay nganhidharrpunu-ka kardu nankuyit-da-nu-matha-neme, nhini ku karrath-ka mere ngarra nukun mankubertneme. ¹⁶ Da putek ngala kanhi-ka da mere thatpirr ngay, i da mere deyida peneme-yu. ¹⁷ I karduka dunkumardapaknemenu thatpirr ngarra marda nhinhi murrinh thatpi ngarra nhinhi-re. Murrinh thatpi nhinhi-ka murrinh da thatpirr nhini-yu.

¹⁸ “Ngay-ka ngurdunkudhukthuknemenu da ngarra putek kanhi-nu purnewatnemenu wunku murrinh ngarra thatpi ngay, mange nginipunh nhinhi deyida mani ngay thurdanngithuk kanhi wunku murrinh thatpi ngarra nhinhi-ya. ¹⁹ I ngay-ka ngemnumut ngarra nhinhi kardu peneme kanhi-nu, i nhini peneme-ka kardu ngarra nhinhi thatpirr parnenemenu.

²⁰ “I ngay-ka murrinh prayer mere mampa ngirra kardu peneme kanhi da matha-nu. Mu ngay-ka murrinh prayer mampanu ngirra kardu pana deyida-nu kardu ngarra murrinh thatpi nhinhi pumampabathnu puru ngarra peneme kanhi

thangunu kathu murrinh ngarra puddirrayithnu puru-yu. ²¹ I ngamnhidharrpu ngarrim-ka kardu wurnangat pana-nu kardu numi da pubengkardurdunu puru-yu. Yile, ngay nganhidharrpunu-ka kardu numi da pubengkardurdunu puru wunku neki-ya, mangini neki deyida mani numi da thurran-ya. Ngay-ka ngarra nhinhi nganam, i nhinhi-ka ngarra ngay thanam kanhi. I nhini kardu wurnangat warda ngatha da ngarra putek ngala kanhi-ka the warda thatpirr pumanhibathnu nhinhi da matha thurdanngithuk ngay-yu da ngarra putek ngala kanhi-yu. ²² Ngay-ka nanhthi lurruth ngala thatpirr ngampirrumutneme, nanhthi lurruth ngala nhini da ngatha ngarra nhinhi kathu thamngamut-yu, nhini kardu peneme kanhi-ka kardu numi da pubengkardurdunu puru, nginipunh neki mani numi da thurran-ya. ²³ Kardu peneme kanhi-ka ngarra ngay warda parnamkaneme, i kardu-ka numi da ngubemkangkardurduneme nginipunh neki deyida mani kardu numi da thurran-ya. I nhini nekineme kardu wurnangat warda ngatha kardu numi da pubengkardurdunu puru nhini-yu. I nhini kardu wurnangat warda ngatha da ngarra putek ngala kanhi parnam-ka kardu the warda pumanhibathnu nhinhi da matha thurdanngithuk ngay da ngarra kanhi-yu. I ngana deyida the pumanhibathnu kardu marda thatpirr nanganpunkurtne thurran mangini ngay mani marda thatpirr nanganngert thurran.

²⁴ “Yile, nhinhi-ka thamngamut kardu peneme kanhi. I ngay marda manganart ngarrim kardu peneme kanhi parnenemenu da ngarra ngay nganinu-ya. I nhini peneme-ka pubangingkardunemenu ngay-yu kardu Pule ngala thatpirr nginu, kardu ngalarrangu ngi wunku nanhthi lurruth ngala ngarra nhinhi kathu thamngamut-yu. Nhinhi-ka marda thatpirr nanganngert da ngarra marra-re kathu ngarra mere da ngatha newathadha da putek ngala kanhi-yu, i da-ka nhini-nu weyida kardu ngala thatpirr danngipak ngay-yu. ²⁵ Yile, nhinhi da matha kardu yuthpan thatpirr-yu. I kardu wurnangat kanhi parnam da ngarra putek ngala kanhi-ka mere the kumanhibath nhinhi-yu. Mu ngay da matha the mamnhibath-yu, i kardu peneme kanhi the deyida pumamnhibathneme ngarra nhinhi kathu thurdanngithuk ngay-yu da kanhi. ²⁶ Ngay-ka ngurdininkuyethiththaneme ngurrini ngarra murrinh nhinhi-nu-yu, i ngay-ka bere ngatha wangu ngurdunkuyethithnemenu ngurru ngarra murrinh nhinhi-nu-yu, nhini kardu peneme kanhi-ka marda thatpirr pumankurtne menu puru kardu ngarra terert wangu-ya, nginipunh nhinhi mani marda thatpirr nanganngert thim ngay-yu. I ngana deyida ngay-ka kardu numi da ngubengkardurdunemenu ngarra peneme nhini-yu.” Jesus kathu-yu menadha pirri ngarra Yile nukunu wangu-yu.

18

Jesus Pumbertidha Purni Ngarra Kardu Pule Ngala Pilate

Matthew 27.1-2,11-14; Mark 15.1-5; Luke 23.1-5

²⁸ Bere, da thipinhire nhini da pankapurl-ka, kardu warda Jesus pumbertidha purni ngarra thelput nukunu Caiaphas thangunu kathu i ngarra thelput ngala nhini da-nu da ngarra ku pule ngala thatpirr nan-ya Pilate. Nukunu Pilate-ka ku pule ngala dinirradha da ngarra Rome thangunu kathu-yu. Mu kardu-ka mere thatpirr parnirdidha inside, nhini-ka mange ngarra kardu Jews pigunu pumedha purni-ya mere ngarra karnimardidha da thelput ngarra kardu mere thatpirr Jews nukunu-yu. Mu kardu ngatha karnirdi inside-ka nhini-ka mere ngarra kulath mi lawam werlpen i ku thip ngarra da ngala nhini-yu da Passover-ya. Bere da-ka nhini weyida da outside da matha pirriningkadhuktha pangu da ngatha.

²⁹ Bere, nukunu Pilate-ka yungampirrawuy ngarra thelput ngala nhini kathu, i murrinh mampirra, “Ya. Thangku ngadha-wa da nukunu wiye kanhi medha wurrini

kardu nanki numamna-yu?” Dampuntharrpu nukunu kathu-yu Pilate. ³⁰ I kardu kathu-ka pumamna, “Nga. Nukunu ngatha mere merithuktha da wiye-ka, nhini nukunu kanhi-ka mere mani ngumempabertidha.” ³¹ I nukunu Pilate kathu-ka mampirra, “Nga. Kardu nukunu pana-ka pangu warda wangu numabertinu nuru i ngarra murrinh law nanki ngatha ngarra kama mange numananu.” Mu kardu kathu-ka pumamna, “Awu, nganki marda ngumanganart-ka thu ngubatnu i nguddurinum i nukunu kanhi-yu. Mu murrinh law ngarra nhinhi da matha mamngankamit-yu i nhini nganki-ka mere warda ngarra ngubat nukun nukunu kanhi karrim-yu.”

³² Bere murrinh nhini thangu puddiniyiththa purni-ka nhini-ka murrinh thathpi ngarra Jesus nukunu da marra-re warra mam-ka murrinh da thathpirr warda nhini-yu, murrinh nhini-ya ngarra wurdamnuyith mange ngarra-re kama pupupnu-yu.

³³ Bere nukunu Pilate-ka kanardi ngarra thelput ngala nhini i dimnakay warda Jesus-nu purrunu kathu. Bere Pilate kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya. Nhinhika kardu Pule ngala thurranpirra kardu ngarra Jews-nu-yu?” Dantharrpu. ³⁴ I Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhika murrinh thathpi mange nhinhika da matha thamngidharrpu kama kanhi-yu? I kardu ngamere kama murrinh puddanampayiththa purni ngay-nu-yu i nhini weyida murrinh kanhi thamngidharrpu-yu?” ³⁵ Bere Pilate kathu-ka mamna, “Nga, ngay-ka kardu manangka Jews-wa, wurda. Mu kardu ngarra darrikardu nhinhika kardu Jews-ya i ku yilarn ngala ngala pumenhibertidha purni kanhi-yu. Mu thangku ngadha-wa da mange ngarra nhinhika nedha thurrini-yu?”

³⁶ Bere Jesus kathu-ka mamna, “Ya. Ngay-ka ku mere pule ngala nginipunh ku Pule ngala ngala kanhi mani ngarra da putek ngala kanhi kumpankadhuk-yu, wurda. Mu ngay ngatha nginipunh peneme nhini mani ku pule ngala ngurru-ka, nhini kardu ngarra ngay thu pubengangkamit-wa nhini-yu. I nhini kardu pule ngala ngala ngarra Jews kanhi-ka mere ngarra warda kumangirta-yu. Mu wurda-wa ngay-yu. Ngay-ka mere ku Pule ngala ngarra da putek ngala kanhi, wurda. Mu ngay-ka ku Pule ngala ngarra da numi deyida nimin.”

³⁷ Bere Pilate kathu-ka mamna, “Ba. Nhinhika kardu Pule ngala nawa?” Mu Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh thathpi nhinhika da matha nam pana. Nga. Ngay-ka da kangkarl kathu ngurdanthut da ngarra putek kanhi, i kanhi-wa bammatt kardu-nu murrinh thathpirr da matha marranu ngurru. Da-ka nhini weyida ngay ngurrinidha da kanhi-yu. I kardu pana ngarra murrinh thathpirr da matha marda pumanganart pumpan-ka kardu nhini-ka bere matha wangu murrinh ngarra ngay pubingayewupnu puru nhini-yu.” ³⁸ I bere Pilate kathu-ka mamna, “Thangku murrinh thathpirr-wa nam thirrim pana-yu?” Dantharrpu.

Bere nhini thangu nukunu Pilate-ka yungampirrawuy deyida ngarra kardu pangu outside pirringkadhuktha-yu. I murrinh warda mampirra, “Ya. Ngay-ka murrinh nganidharrpudha ngini nukunu pangu, i nhini-ka mere ngarra ngadha da wiye medha wurri, i nhini nanki-ka thu mere nubat nhini-yu.”

19

Jesus Thamul Parramngurrubang

³¹ Bere da-ka Friday da ngatha, i da-ka Saturday-ka da manta warda-wa pirridha. I da Saturday nhini kathu wurrinidha-ka da ngala-wa nhini-yu kardu Jews pigunu-nu-yu.

Bere kardu pule ngala ngala ngarra kardu Jews pigunu-ka mere marda pumerttha puyi ku nginipunh ngarra peneme Jesus i kardu penintha perrkenku nhini ngarra thay da ngatha pumenangkaledhaneme pirrine da ngarra Saturday nhini-yu. I bere kardu-ka ngarra nukunu Pilate warda purninadha i murrinh parrantharrpu, “Ya. Berengunh nhini-yu ku soldier pubankutharrmuwathnemen tharrmu ngarra

peneme pangu ngarra thay kanthimkangkadhukneme-yu, i nhini peneme-ka mere pirdith pewuwupnemenu i pumankudhardardaynemenu warda ku nginipunh ngarra peneme-yu?”

³² Bere nhini thanguku ku soldier-ka pangu warda wangu purnedhaneme i pubangantharmuparl ngarra kardu numi warra ngadha kardu ngarra ngurru-re pinthanhidha ngarra Jesus. I nhini-ka kardu numi warda pubangantharmuparl. ³³ I nhini thanguku-ka ngarra Jesus-nu warda purnenadhaneme, mu pubamkangkardu-warda-neme nukunu-ka yibimpup wardarra, i nhini-ka mere warda pubetharmuparl dhaneme tharmu nukunu-yu. ³⁴ Mu ku soldier numi-ka thamul damngurrubang ngurru ngarra nukunu Jesus-yu, i kumulung i kura warda kathu pinthanhiwudha-yu.

³⁵ Bere, kardu nugarn kanhi ngarra nangkanga da terert kanhi bengkardudha kardi-ka murrinh warda wurdamnarrayith ngarra nanki-yu, nhini nanki-ka murrinh thathipirr warda numanabathnu nuru ngarra Jesus-yu. Murrinh thathipi nhini ngarra wurdamnarrayith-ka murrinh thathipirr-wa nhini-yu, i nukunu kanhi-ka the-wa thathipirr mebaththa wurrini nukunu Jesus murrinh thathipirr wurriningerrentha-yu.

³⁶ Bere ngarra ku soldier-re mange nhini pumenadhaneme parde ngarra Jesus-ka, nhini-ka murrinh murntak parrarntilil i nhini murrinh-ka murrinh da thathipirr nhini-yu. Murrinh murntak nhini-ka kanhi-wa, “Kardu-ka mere kubadharrath nukun nanhthi murnu ngarra nukunu.” ³⁷ I murrinh murntak numi-ka kanhi-wa parrarntilil, “Kardu-ka pubangkardunu pira kardu pana ngarra thamul parramparl-ya.” Nhini-wa murrinh murntak yunangurrrkurrktha-yu murrinh ngarra Yile neki thanguku mam.

20

Kangkarlmawu Wurdamkabirl Warda

Matthew 28.1-8; Mark 16.1-8; Luke 24.1-12

¹ Bere da Sunday nhini da daningkararadha wurrini-ka, nigunu Mary Magdalene-ka pangu warda wangu nadha dini ngarra da weyi palyirr nhini-nu ngarra ku nginipunh nukunu Jesus yungurrrkurrktha-yu. Bere nigunu bamkardu nanhthi palyirr wululuthpe ngala nhini denadhaphtha pirri-ka ngurru-re warda pirridha i da weyi-ka menadharldha warda pirri. ² Bere, nigunu-ka wurdawurl pangu warda wangu diniwinhararttha ngarra nukunu-nu Simon Peter i kardu nugarn numi-ya ngarra Jesus kathu marda merttha wurrini. I murrinh mampirrunintha, “Ya penintha. Kardu kama-ya ku nginipunh pangu-yu pumanganart Pule nekingime-yu, i ngay-ka mere warda the mabath ngarra kama ku pingampup-yu.”

³ Bere Peter i kardu numi nhini-ya demninthawirnturt i nungamninthardurr warda da weyi palyirr nhini-nu-yu. ⁴ Kardu tharra da matha naninthawinhararttha dini, mu nukunu kardu nhini nungampewurt Peter-yu tharra pirtpirt nimin nadha dini i ngarra da weyi palyirr nhini da mana pangarntuy nukunu-dha warra. ⁵ I dempinhikul i mintherr warda ngarra da weyi palyirr nhini-yu i bamkardu nanhthi kaligu da matha yungurrrkurrktha nanhthi ngarra ku nginipunh nukunu pumamlarlarr. Mu kardu nukunu-ka mere kanirdidha-wa. ⁶ I bere nukunu Simon Peter warda pangarntuy tiduk-yu i kanardi da matha ngarra weyi palyirr. I nukunu deyida wanku bamkardu nanhthi kaligu nhini yungurrrkurrktha-yu. ⁷ I nanhthi kaligu ngarra pumamlarlarr pelpith Jesus nukunu-ka bemlang warda i panawekarldha yu.

⁸ I nhini thanguku kardu nhini-ya ngarra da weyi palyirr-dha warra pangarntuy-ka kanardi warda i bamkardu, i murrinh warda mamngebath murrinh nhini ngarra Mary mampirrunintha-yu ku nginipunh Jesus nukunu-ka maku warda. ⁹ Mu penintha nhini-ka mere da ngatha meninthamartadha murrinh da murntak nhini yunganardaridha-ya murrinh ngarra nukunu Jesus purdingkabirlnu-yu.

¹⁰ Bere nhini thanguu penintha nhini-ka wurdamninthawurl ngarra da-nu warda wangu naninthadha dini.

Kangkarlmawu Pangamngeruy Ngarra Mary Magdalene

Matthew 28.9-10; Mark 16.9-11

¹¹ Mu bere Mary Magdalene-ka ngarra da weyi palyirr da ngatha du kardikarrktha. I bere du da ngatha kardikarrktha nigunu-yu i denawinhikuldha dini i mintherr warda ngarra da weyi palyirr, ¹² i bampunkungkardunintha ku angel perrkenku dinininthabangurrdha da ngarra ku nginipunh nukunu Jesus ngarra da marra-re yungurrrktha-yu. Ku numi dinidha ngarra pelpith nukunu yungurrrktha, i ku numi dinidha ngarra me nukunu yungurrrktha.

¹³ Bere ku angel nhini kathu-ka pumamngenintha ngarra Mary, “Ya. Thangku-nu nhinhi thirrimkarrk pana-yu?” I Mary kathu-ka mampirrunintha, “Kardu nangkal kama ku nginipunh nukunu Pule Jesus pumanganart-yu i ngay-ka mere warda the mabath ngarra kama ku pingampup-yu.”

¹⁴ Bere, nhini thanguu nigunu Mary-ka memmirl i Jesus warda bamkardu pirridha pangu-yu, mu nigunu-ka wurdankapi-wa. ¹⁵ Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Ya. Thangku-nu du thirrimkarrk pana-yu? Nangkal-nu thirrangannawinhadhath thurran-yu?” Dantharrpu. Mu Mary kathu-ka mam mana-wa Jesus-ka ku gardener, i nhini-ka murrinh warda mamna, “Nga. Nhinhi ngatha ku nginipunh nukunu neberttha kama-ka, murrinh mani nanganu ngarra wangu ku thingampup-yu, i nhini ngay-ka ngurrunu pana da i mabertnu warda.”

¹⁶ I bere Jesus kathu-ka mamnge, “Mary.” I bere nigunu-ka dirranganthawithenh warda ngarra murrinh mamkawadha-yu. I nigunu-ka wurdamnarduy warda i murrinh Hebrew-re mamna, “Rabuni.” Murrinh kanhi-nu-ya, “Kardu ngarra murrinh wurdanpunthethith wurran.” ¹⁷ Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Mere nukun nangiyitthit thirra, nhini ngay-ka mere da ngatha ngurdananawurldha kangkarl wangu-yu ngarra Yile ngay. Mu nga. Thurrunu pangu ngarra kardu pulangay ngay i murrinh kanhi narrunemenu. Ngay-ka ngurdinawurlnu ngarra Yile ngay-nu wangu-ya, i ngarra Yile nanki deyida wanku, i ngarra Pule ngay-nu wangu-ya, i ngarra Pule nanki deyida wanku.”

¹⁸ Bere nhini thanguu Mary Magdalene-ka pangu warda wangu narrudhaneme dini i murrinh nhini dampunkuyerrneme ngarra pulangay Jesus nukunu. I mampirruneme, “Ya peneme. Ngay-ka bamkardu kardu Pule nekingime.” I nigunu-ka murrinh warda wurdampirruyithneme murrinh ngarra Jesus kathu-yu mamnge-yu.

Jesus Pangampirruruyeneme Ngarra Kardu Pulangay Nukunu

Matthew 28.16-20; Mark 16.14-18; Luke 24.36-49

¹⁹ Bere da Sunday nhini da ngatha da-ka thipinhi-wa i kardu pulangay nukunu Jesus-ka pubemkangkardurdu-warda-neme ngarra da thelput inside pirrinedhaneme-yu i nanhthi tuwa parramkadhawupneme, nhini kardu-ka perrem-punkumanhamneme kardu pule ngala ngala ngarra kardu Jews pigunu.

Bere, Jesus-ka pangampirruruy-warda-neme pirrim. I murrinh warda mampirruneme, “Nga. Marda nankuneme-ka pekpek warda numabathnemenenu nuru.”

²⁰ I dampunkungkarr-warda-neme mange ngarra nukunu i ngurru. I peneme-ka le thathipirr warda pirrinedhaneme nhini-ka kardu Pule peneme weyida pub-amkangkarduneme.

²¹ Bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga peneme. Marda nankuneme-ka pekpek warda numabathnemenenu nuru. I nga. Yile ngay wurdann-githuk da ngarra putek ngala kanhi wunku murrinh ngarra thathipi nukunu wanku kathu. I mangini nhini mani ngay-ka ngurdunankuthuknemenenu da ngarra putek

ngala kanhi-re kurran nunnewatnemeni wunku murrinh ngarra thathpi ngay deyida wanku.”

²² Bere nhini thangu Jesus-ka wurdanpunkuwineme ngarra nginipunh peneme nhini-yu i murrinh mampirruneme, “Nga. Ku Ngepan patha ngarra Yile ngay nukunu kathu nganarrumutnu-warda-neme i ngarra marda nankuneme paninankumardardinemeni. ²³ I nga. Nankuneme ngatha nuyuyekumnemeni da mange wiye ngarra kardu thangu kathu pumarntithuk pumpa-ka, nhini Yile ngay deyida wanku puyunmayekumnu da mange wiye nhini-yu. Mu mere ngatha nuyunmayekumnemeni da mange wiye nhini ngatha, nhini kardu pana-ka da mange wiye nhini da ngatha pumabathnu puru nhini-yu.”

Jesus Pangamnaruy Ngarra Nukunu Thomas

²⁴ Bere, nukunu Thomas, kardu pana-ya murrinh Didymus pumengkawadhadha purni, kardu pulangay numi ngarra Jesus nukunu-ya. Bere nukunu nhini-ka kardu makardu da ngatha-wa da nhini-re-yu ngarra Jesus pangampirruyneme ngarra pulangay nukunu-yu. ²⁵ Mu peneme nhini kathu-ka murrinh nhini parramkayerrneme i pumamnaneme, “Ya Thomas. Ngankuneme-ka kardu Pule nekineme ngubamkangkarduneme.” Mu nukunu Thomas kathu-ka mampirruneme, “Awu, ngay-ka mere da ngatha murrinh manarrubath-nukun-neme kardu wurdamkabirl warda-yu. Mu marra-re warra ngadha ngay-ka bangkardunu nanhthi muyu ngala nhini ngarra mange nukunu pubangammarderde i mamadhadhapnu. I mangurruthap-deyida-nu ngarra da weyi thamul thangu parramngurrubang ngarra ngurru nukunu. I nhini ngay-ka murrinh warda manarrubathnemeni kardu wurdamkabirl da thathpirr.” Mampirruneme.

²⁶ Bere da Sunday tiduk numi nhini warda-ka, kardu pulangay nukunu Jesus-ka pubemkangkardurdu-deyida-neme ngarra thelput inside pirrinedhaneme-yu i nanhthi tuwa parramkadhawupneme. Mu Jesus-ka pangampirruy-deyida-neme pirrim i murrinh warda mampirruneme, “Nga peneme. Marda nankuneme-ka pekpek warda numabathnemeni nuru.” ²⁷ I bere Jesus kathu-ka mamna ngarra Thomas, “Nga. Nangimathap mange ngay kanhi i dangimangkardunu. I ngurru ngarra ngay kanhi nangingurruthapnu. Nhinhi-ka mere murrinh nengabaththa nawa ngay-ka ngurdamkabirl warda? Mu murrinh warda nangabathnu marra kanhi-yu.”

²⁸ Bere Thomas kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Yu, nhinhi-ka kardu Pule ngay ngala thathpirr-wa, i nhinhi-ka da kangkarl thathpirr kathu thurrinidha.” ²⁹ Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka murrinh warda namngabath nhini-ka damngingkardu weyida nhini-yu. Mu, kardu wurnangat ngarra mere pubangingkardunu puru i murrinh deyida pumangabathnu puru-ka, kardu nhini-ka le patha thathpirr parninu nhini-yu,” Jesus kathu-yu mamna.

Murrinh Kanhi-ka Kardu-nu Murrinh Pumanabathnu Puru Ngarra Jesus

³⁰⁻³¹ Bere, Jesus-ka da mange ngala terert thathpirr merradha wurrini-yu ngarra pulangay nukunu wanku pubemangkardudhaneme purne-yu. Mu ngay John-ka mange ngala ngamere da matha ngarntilil ngarra nanhthi buk kanhi. I murrinh da ngarra mange ngala terert deyida merradha wurrini-ka mere ngerilidha ngarra nanhthi buk kanhi-yu.

Mu murrinh kanhi ngarra ngamnarrarilil-ka, nhini nanki-nu-ka murrinh numanabathnu nuru i the numabathnu nukunu Jesus-ka kardu Christ-wa, kardu pana-ya ngarra Yile neki kathu mam da murntak warra purduthuknu da kanhi-yu. I nukunu-ka wikal ngarra Yile neki nukunu thathpirr-wa. I murrinh ngay ngamnarrarilil kanhi nanki-nu-ka murrinh thathpi nukunu da matha numanabathnu thathpirr nuru, i nhini nanki-ka kardu bere matha wangu birnu narninu.

21

Jesus Pangampiruruyname Kardu Pulangay Nukunu Kardu 7

¹ Bere nhini thanguu Jesus-ka pangampiruruy-deyida-neme ngarra pulangay nukunu da ngarra kura ngipilinh ngala nan-ya Kelili. I murrinh-ka kanhi-wa.

² Bere, kardu pulangay nukunu Jesus kardu 7-ya ngarra kura ngipilinh nhini Kelili pardedhaneme. Kardu peneme murrinh-ka kanhi-wa, Simon Peter, Thomas i murrinh nukunu numi-ka Didymus-ya, i nukunu Nathanael da ngarra nan thanguu kathu Keyna da ngarra Kelili-ya, i piguna nhini wakal ngarra Zebedee nukunu, i kardu perrkenku deyida.

³ Bere nukunu Simon Peter kathu-ka mampirruneme, “Ya. Ngay-ka ku ngurlmirl-nu warda nganiruthtuthnu dhi wangu-wa.” I peneme kathu-ka pumamnaneme, “Awu, ngankuneme deyida wanku paniruthtuthnemenyu.” Bere nhini thanguu peneme-ka parnamkamardapupneme ngarra tharntu i pangu warda wangu purnedhaneme ngarra ngipilinh ngala i nanhthi karlay-re parderuthtuththaneme i ngarra da panka-purl da mana. Mu ku-ka maku da matha pardedhaneme i ku puddamkabayneme.

⁴ Bere ngarra nanhthi ngunga-re daniruydha wurrini-ka Jesus-ka pangu da kathu pirridha ngarra dimunurdi. I peneme nhini kardu pulangay nukunu Jesus-ka pubamkangkarduneme nukunu-yu, mu kardu mere the pumbaththaneme nukunu-yu. ⁵ Bere Jesus kathu-ka pirrimpirrukayneme, “Ya peneme. Ku-ka ngurlmirl?” “Awu maku,” peneme kathu-yu pumamnaneme. ⁶ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Nanhthi karlay pana-ka numadhardaynemenyu pangu-re ngarra batbat i ku warda narneruthtuthnemenyu.” Bere peneme-ka nanhthi karlay nhini-ka pumamkadharday-warda-neme pangu-re batbat i ku-ka ku terert nimin-ya pumamkaruthnemenyu, ku yitthit da matha i nanhthi karlay-ka mere ngarra punguyurrddhaneme, wurda da matha, ku yitthit nimin-ya.

⁷ I bere nukunu nhini ngarra Jesus kathu marda merttha wurrini-ka murrinh warda mamna ngarra Peter, “Ya. Kardu pangu karrim-ka kardu Pule nekineme-wa.” I ngarra murrinh nhini-re bimnayepup Peter-ka nanhthi kaligu warda bardi i ngarra kura kananthurrk i pangu warda wangu nanakumkumtha dini ngarra Jesus-nu, pirtpirt da matha. ⁸ I kardu pulangay nukunu Jesus ngamere-ka ngarra tharntu kathu parraneriwakthaneme purne ngarra Peter-yu wunku nanhthi karlay i ku ngurlmirl wunku yitthit purnedhaneme.

⁹ Bere ngarra dimunurdi manta mana-ka peneme-ka puddamkalal-warda-neme ngarra tharntu kathu-yu i pangu warda wangu purnetharldhaneme i ngarra dimunurdi da mana. I pubamkangkarduneme thungku len da matha wunku ku ngurlmirl denabaththa dini, i mi lawam. ¹⁰ Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Ku ngurlmirl deyida kathu-yu numangabathneme ngarra karlay thanguu kathu.” ¹¹ Bere Simon Peter-ka wurdawurl ngarra tharntu i yunginirurdha wurrini nanhthi karlay nhini wunku ku ngurlmirl ngarra ku pumamkaruthnemenyu. Ku terert nimin-ya ku-ka 153-wa ku yitthit nimin-ya ku ngala ngala nhini-yu, mu nanhthi karlay-ka mere dinirartaldha, wurda.

¹² Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ya peneme. Kagu mi i ku warda pulathnemenyu.” Mu peneme nhini-ka the warda pumamkabathneme nukunu-ka kardu Pule peneme-yu, mu mere nangkai ngadha dedharrpudha kardu nukunu Jesus thathpirr pirridha pangu-yu, mu kardu perremkamanham-weyida-neme nhini-yu.

¹³ Bere Jesus-ka mi lawam manganart i mi warda danirrumutmutthaneme wurrini. I nhini thanguu-ka ku ngurlmirl warda dampirrumutneme.

¹⁴ Bere, da nhini-re ngarra Jesus wurdamkabirl thanguu-ka da-ka perrkenkuneme warda mam nhini-yu ngarra nukunu pangampiruruyname ngarra kardu pulangay nukunu-yu.

1 Thessalonians

¹ Ngankuneme-ka ngarramnarrurililneme ngarra nanki-nu, Paul thanguu Silas i Timothy. Ngankuneme ngarramnarrurililneme-ka kardu ngarra da nan nukunu narnam Thessalonica, kardu ngarra Yile neki nukunu numpan-ya i Pule nekingime Jesus Christ nukunu wanku. Ngankuneme ngarramnarrudharrpuneme Yile neki ngumpanka-ka da mange patha manarranu purru i marda pekpek panarramutnu.

Kardu Ngarra Thessalonica-re Murrinh Pumamnabath Kangkarlmawu

²⁻³ Ngankuneme-ka murrinh prayer ngumamnarruneme ngarnamka i ngarramkari-parlneme ngarnamka ngarra Yile neki nanki-nu-yu. Da-ka kanhi-nu-wa nanki-ka nuddamnayemit numpan ngarra Jesus i marda numanganart numpan i wurlk ngala numamna numpan ngarra nukunu-nu-yu. I nanki-ka lurruth ngala da matha nuddamnayemit numpan ngarra Pule nekingime Jesus Christ wangu-yu. I nanki-ka the numammath numpan nukunu-ka da nakurlnu pananmardawithnu da ngarra nukunu wangu dim Heaven-ya.

⁴ Nga kardu. Ngankuneme-ka the nganthinkaneme Yile neki-ka ngala thathipir marda mangannart wurran i memnanmangkart nanki-yu kardu ngarra nukunu-nu-yu. ⁵ Nga. Ngankuneme-ka nganthinnarrubangneme murrinh thatpi patha ngarra Yile neki nukunu i nguddamnarruyithneme. I wunku Ngepan Yile neki deyida wanku mamngankulurruthneme ngarra murrinh nhini-re nguddamnarruyithneme-yu. I ngarra nanki warda kanthinnankarr murrinh nhini-ka murrinh da thathipir nhini-yu.

I ngana deyida nanki-ka the-wa nanthin da mange ngarra ngumedhaneme ngurne-yu ngarra ngankuneme-re ngardedhaneme ngarra nanki-yu. I da-ka nhini-re-wa nubangammangkardu-yu murrinh nhini-ka da da thathipir nhini-yu. ⁶ I nhini nanki-ka numamngankurartneme ngankuneme-yu i ngarra Jesus deyida numangantart nhini-yu. I da nhini-re kardu-ka da mange tetemanthay pubuninarrapaktha pardi, mu nanki-ka murrinh ngarra Yile neki da matha numeyittha nardi, i Ngepan nukunu-ka le warda thathipir damnarramut nhini-yu. ⁷ I nhini-ka kardu ngarra Yile neki nukunu da nan parnam-ya Macedonia i da nan Greece-ka puyemnarrayepup ngarra nanki i pumangannantart warda pumpan. ⁸ Nanki-ka murrinh ngarra Yile neki nukunu numamnabath numpan. I murrinh nhini da ngarra nanki thanguu kathu-ka bamlang warda da nan-ya Macedonia i Greece. I bamlang warda da pana ngangka-re, i nhini ngankuneme-ka mere deyida ngarra nukun ngankuyelerrneme ngarra nanki-nu kardu pangu-yu.

⁹ I bere kardu wurnangat nhini-ka murrinh warda puddamnanyith pumpan-ya kardu ngarra marra-re nanki-ka ngunnungamnankumardaleneme kardu ngarra ngankuneme-re ngarramnarruruyne-yu. I ngana deyida kardu murrinh puddamnanyith pumpan-ka nanki-ka narnampart warda da mange ngarra nukunu wangu ku karrath-yu i kumparra warda nubanpak numpan Yile neki-yu. I mange ngarra nukunu da matha narrarntiwak numpan-yu, ku Pule ngala da matha thathipir dinnhengime-yu. ¹⁰ I ngana deyida kardu murrinh puddamnanyith pumpan-ka nanki-ka nirrimnamardamarda ngarra wakal nukunu Yile neki-yu purdiwurl-deyida-nu kathu da ngarra kangkarl thanguu kathu, kardu pana-ya ngarra Yile neki wurdankabirl-ya, Jesus. Nukunu Jesus nhini-wa mannhiyibirnungime nekingime-yu i nhini Yile neki-ka mere warda panhirithinungime ngarra nekingime-re pirramardatnungime-yu. I nhini-ka mere warda ngarra purdunhingkarelnu ngarra thungku ngala wangu-yu.

2

Da Mange Pana Nukunu Paul Medha Wurrini Da Thessalonica

¹ Nga kardu. Nanki-ka the-wa nanthin nhini-ka da mange patha-wa ngarramnarruruyne-yu. I ngankuneme-ka mere nguddenarrupidhaneme murrinh nhini-yu, wurda. Mu murrinh-ka numanganart da matha nhini-yu.

² I ngana deyida nanki-ka the nanthin da marra-re kathu ngarra mere da ngatha ngerrenarruruydhaneme ngankuneme-yu, i kardu pana nganaka da nan Filipi da mange wiye wiye pumengarrudhaneme parde i murrinh pumengankuwiyewiyedhaneme parde ngarra ngankuneme-yu. I da mange pana murrinh pubuyngankumadhaphtha-mana-wa-neme, mu Yile neki-ka mamngankulurruthneme i ngarramnarruruyne i ngarramnankuyerrneme ngarra murrinh thathpi nukunu-yu murrinh thathpi patha pana-ya ngarra Kangkarlmawu nukunu.

³⁻⁴ Mu nga. Yile neki-ka le da matha dimngarruneme, i nhini nukunu-ka memngankumangkartneme i damngarrumutneme wurlk nhini murrinh ngankuyel-errnemenue ngarra kardu, murrinh thathpi patha ngarra nukunu-ya. I bere nhini ngankuneme-ka murrinh nguddamkayithneme ngumpanka murrinh ngarra Yile neki da matha marda mamngankurtne wurrin-yu. Ngankuneme-ka murrinh mere nguddayithnemenue nga kardu-nu le purungarrunune, wurda. Mu murrinh nguddamkayithneme ngumpanka-ka Yile neki da matha-nu le paningarrunemenue, kardu pana ngarra mukmuk mangannhimarta wurrin-ya. I ngankuneme ngumamnarruneme-ka murrinh numanabathnu nuru i nariwaknu nuru Yile neki-yu. I ngankuneme-ka murrinh mere ngadha thathpi ngerranarrukthukthaneme nguye i mere ngadha ngerranarruyirrartthaneme nguye, wurda. Mu ngankuneme marda pepe ngumbaththaneme ngurne-ka kardu thathpirr ngarra murrinh da nhini-re ngarramnankuyerrneme-yu. ⁵ I ngana deyida nanki the numammath ngankuneme-ka murrinh mere ngadha kanthanhinh nguddininarruyiththaneme nguye i ngankuneme-ka mere wertmarnti nguyedhaneme i mere ngadha ku mani nanki ngumenankumartthaneme, wurda. I Yile neki-ka the deyida kanthin nhini-yu.

⁶ I ngankuneme-ka mere marda ngumenankurtthaneme nerrangankuriparl-dhaneme ngankuneme-yu. I mere ngadha marda ngumenkurtthaneme kardu ngamere pana ngatha-re perrangankuriparl-dhaneme-yu, wurda. ⁷ Nga. Jesus Christ-ka banngankupakneme ngankuneme-yu ku apostle nukunu-yu, mu nhini ngankuneme-ka mere ngumenankurerdadhaneme nguye murrinh thathpi ngarra nukunu numebaththa nuri-yu, wurda. Mu ngankuneme-ka mange thawath da matha ngurnenarrudhaneme mange nginipunh pana mani-ya kalekale thawath dimnge ngarra wikal bingti nigunu-ya. ⁸ Mu ngankuneme-ka marda thathpirr ngumamnankurtne ngarra nanki-yu i nhini-ka nguddamnarruyithneme murrinh thathpi patha ngarra Yile neki nukunu-yu. I ngankuneme-ka ngerremnarrumutneme i ngumamnankumanpi-da-matha-neme ngarra nanki-yu.

⁹ I nga kardu. Nanki-ka the mana nanthin nawa ngarra ngankuneme-re ngardedhaneme ngarra nanki-yu, ngankuneme-ka wurlk ngala ngardedhaneme da bere matha wangu-ya. I nhini ngankuneme-ka mere warda ngarra ngumenankurdardadhaneme ku mani-nu i mi-nu-yu da nhini-re ngarra murrinh ngarrininankuyel-errdhaneme ngurne murrinh thathpi patha ngarra Yile neki nukunu-ya.

¹⁰ I nanki kardu ngarra murrinh thathpi nhini nanthin numpan-ka the-wa numammath da mange yuthpan da matha ngumenarrudhaneme ngurne i mere ngadha ngumenarrurdarrithakthaneme ngarne, wurda. I Yile neki-ka the deyida kanthin nhini-yu. ¹¹ I nanki-ka the deyida nanthin ngankuneme-ka bere ngatha wangu ngumenankumanpidhaneme ngurne nginipunh kardu yileyile mani-ya mammanpi

ngarra wakal nukunu-ya. ¹² I ngumenankuyedhaneme ngurne i ngarrininanku-mardarlmurldhaneme ngurne i bere ngatha wangu murrinh ngumenarrudhaneme ngurne da mange patha da matha nurunu i nhini Yile neki-ka le da matha pinarranu nhini-yu. I nhini da nakurl-te-ka da kangkarl wangu nuyunu ngarra Yile neki i kardu nukunu da matha nuyunanu ngarra da nukunu ngala lelunhka nhini-ya.

¹³ I bere kanhi deyida da mange numi-yu, ngankuneme-ka ngarramkariparlne neme ngumpanka Yile neki-yu. Da marra-re ngarra murrinh thathpi nukunu ngarram-nankuyerrneme, nanki-ka nubinthepup i murrinh warda numammath nhini-yu. I nanki-ka the-wa nanthin murrinh nhini-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki thanguunu-wa nhini-yu, mu mere kardu thanguu, wurda. I nhini-ka murrinh yuthpan thathpirr-wa nhini-yu. I bere murrinh nukunu nhini-ka wurdannanthethith warda wurran da mange patha ngarra Yile neki nukunu wangu-yu. ¹⁴ I bere ngarra kardu darrikardu nanki-ka da mange tetemanthay ngala warda pubannarrapak, nhini nanki-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki weyida numamnabath numpan nhini-yu.

I da mange tetemanthay ngala nginipunh nhini mani-ya pumampirra deyida kardu ngarra Yile neki nukunu ngarra da nan wangu Judea. Kardu nhini deyida wanku parraniriwaktha purni da mange ngarra Kangkarlmawu nukunu-yu, i nhini kardu darrikardu pigunu da matha kardu Jews-ya da tetemanthay ngala pubanpirrapak nhini-yu. ¹⁵ Mu kardu-ka Jews nhini-wa kardu-yu ngarra pumpanmat puddantinumi Pule nekingime Jesus-yu i kardu ngalantharr ngalantharr da murntak kardu prophet-ya nhini deyida wanku punninthuktha-yu. I kardu Jews da ngatha da mange tetemanthay ngala deyida pubanngarrupakneme ngankuneme-yu. Kardu Jews nhini-ka kardu pumenanarramurlak-da-dha matha purni ngarra kardu wurnangat-yu, i nhini kardu-ka mere le kanamut kuru ngarra Yile neki-yu. ¹⁶ I ngana deyida kardu nhini da ngatha murrinh mana-wa pubuyngankumadhaphthaneme murrinh ngarra thathpi Yile neki-yu kardu ngarra manangka Jews-nu-yu. Kardu Jews nhini-ka mere marda kumanart kuru kardu manangka Jews-yu murrinh kubiyeppup nukun murrinh thathpi Yile neki i nhini-ka manthiyibirnu nukun nhini-yu. Kardu Jews nhini-ka bere matha wangu da mange wiye wiye pumedha purni i nhini-wa da mange wiye ngala warda pamam da tiduk nhini warda-yu murrinh pubanpunthap-yu i nhini Yile neki-ka kuy da matha warda dimpirra nhini-yu.

Nukunu Paul Derraruy-deyida-mana-wa Kardu Da Nan Thessalonica

¹⁷ Nga kardu. Ngarra ngankuneme-re ngarnamnankupart-ngadha-neme-ka bere ngatha wangu ngankuneme-yu ngubenayengkarnirnthaneme ngarde ngarra nanki-nu-yu. I ngankuneme-ka kardu ngarnamnarruyeyngka-da-ngatha-neme nanki-nu-yu i ngerranarruruy-dha-deyida-mana-wa-neme, mu wurda. ¹⁸ Yu, ngankuneme-ka marda ngumertthaneme ngarrine ngerranarruruy-deyida-dha-mana-wa-neme. Mu ngay ngathayida Paul ngamam-ka ngenarrarurtuydha-mana-wa ngirrangi, mu wurda, nukunu ku karrath banngankumadhaphneme ngankuneme-yu.

¹⁹⁻²⁰ Ngankuneme-ka marda ngumertthaneme ngarde ngubenankungkardudha-deyida-mana-wa-neme-yu nhini nanki-ka le thathpirr-wa narramngarrumutneme-yu, i nhini nanki-ka ngarra Jesus weyida narrarntiwak numpan nhini-yu. I da nakurl-te warda ngarra Pule ngala nekingime Jesus-te purdiwurl-deyida kathu, ngankuneme-ka le warda paningankumardarduknemeni murrinh ngumananemeni ngarra nukunu Jesus-yu da nhini-re-nu-yu. Yu, nanki-ka le patha thathpirr narramngarrumutneme numpanka nhini nanki-ka murrinh thathpirr numanganart nanki-yu murrinh ngarra Kangkarlmawu nukunu-yu ngarramnankuyerrneme-yu.

3

¹⁻² Ngankuneme-ka kardu ngerranarruruydha-mana-wa-neme, mu wurda ngud-damkabayneme. Mu mere ngarra warda ngarnemardamardadhaneme pirdithme-yu, nhini ngankunintha-ka ngurdanninthathuk Timothy warda nhini-yu, i ngankunintha-ka ngangka da wangu Athens nginininthadha. Timothy-ka the-wa nanthin kardu pulangay ngankunintha deyida nhini-yu, i nukunu-ka wurlk deyida mamna wurrar ngarra Yile neki nukunu-yu, murrinh dampunthelerr wurrar-ya murrinh thelerrdhe patha ngarra Jesus Christ nukunu.

Nukunu Timothy ngurdanninthathuk ngarra nanki-nu-ka mananmanpinu kardu lurruth ngala thatpirr nurunu i kardu nuddunayemitnu thatpirr nuru ngarra Kangkarlmawu, ³ i mere narnipart nukun-yu, mange nhini thanguyu-ya kardu ngarra da mange tetemanthay pubannarrapak pumpan ngarra nanki-ya. Mu da tetemanthay nhini-ka mange-ka mange ngarra Yile neki nukunu ngarra nanki-nu-yu.

⁴ Da marra-re ngarra ngankuneme ngardedhaneme ngarra nanki, murrinh ngu-mamnarruneme kardu-ka da tetemanthay pubunhepaknungime parni nhini-ka Jesus weyida tharntiwakngime thurran-yu. I nhini mange-ka pumannhe-da-thathpirr-ngime nawa nhini-yu? ⁵ Nhini weyida ngay Timothy ngurdannarrathuk-yu. Ngay-ka ngenewerrdha ngardi kardu benankardudha-yu ngarra kardu namam narnam pana-yu i kardu Jesus da ngatha kama narrarntiwak narnam-ya. Ngay memnu mange ngay-yu, “Nukunu ku karrath kama mampuntullul pangu-yu i ngathayida kama ngurnedhaneme pangu-yu, wurda kama.”

⁶ I bere Timothy-ka wurdawurl kanhi wardarra kem i murrinh wurdanngar-rungkarlnintha murrinh thelerrdhe patha nhini nanki-ka nuddamnayemit da that-pirr numpan ngarra Jesus-yu i marda thatpirr numanganart numpan ngarra nukunu-yu i marda numemnurt numpan ngarra nanki ngatha-yu. I nukunu mamngarrunintha nanki-ka kardu bere ngatha le narnam da ngarra marra-re ngankuneme ngardedhaneme ngarra nanki-yu. I marda thatpirr numanganart numpan kardu nubangankungkardunu-thathpirr-neme-yu, mange nginipunh pana mani-ya ngankuneme ngubanankungkardunu-thathpirr-neme-yu.

⁷⁻⁸ I bere nhini nanki-ka le patha da matha narramngarrumutneme i narramngankuretete-da-matha-neme da pana ngathayida da tetemanthay ngubangamkardurneme ngumpanka marra kanhi-yu i kardu damngankuwethin-neme wurrar. Mu murrinh thelerrdhe nhini ngarra nanki narrarntiwak numpan Jesus da ngatha-ka, nhini-ka narramngankuretete-da-matha-neme i marda le thatpirr narramngarrumutneme nhini-yu. ⁹ I nhini-ka Yile neki warda ngarramkariparneme ngumpanka nanki-nu-yu, nhini-ka le thatpirr damngarrumutneme wurrar ngarra nanki thanguyu weyida nhini-yu.

¹⁰ I ngankuneme-ka bere ngatha wangu ngarramkadharrpuneme ngumpanka Yile neki-yu nhini ngankuneme-ka ngubanankungkardu-deyida-nuneme nhini-yu i puy deyida wangu guddunankuyethithnemenyu nguru ngarra murrinh Kangkarlmawu nukunu-yu, murrinh pana ngarra mere da ngatha the numabath nuru. ¹¹ I ngankuneme ngarrampunkudharrpunintha ngarnam Yile neki i Pule nekingime Jesus-ka da mayern pangarrungkarda-deyida-thathpirr-nemenyu ngarra nanki-nu nganarruruyenmenu-yu. ¹² I ngana deyida ngarramkadharrpuneme ngarnam Pule nekingime Jesus mananmanpinu-yu marda thatpirr numenurtnu nuru ngala ngala thatpirr i kardu ngamere deyida wanku marda thatpirr numanartnu nuru-yu. I nhini nanki-ka kardu ngala thatpirr warda marda numenurtnu nuru mange nginipunh ngankuneme mani-ya marda thatpirr ngumamnankurtneme ngumpanka

ngarra nanki-yu. ¹³ I nhini Pule nekingime Jesus-ka mananlurruthnu warda nhini-yu. I nanki-ka kardu thathpirr warda ngarra nukunu nurunu i da mange wiye-ka mere numabathnu nuru da nhini-nu-re ngarra nukunu purdiwurl-deyida-nu kathu kardu manhibertnungime wunku kardu nukunu wanku-yu. I nhini-ka panhimardawithnungime ngarra da kangkarl warda wangu. I nhini nekingime-ka pirramardatnungime ngarra Yile neki kumparra warra-yu kardu ngarra pathanhi-thathpIRR-ngime-yu.

4

Da Ngarra Mange Yile Neki Wangu Le Mennhemarda Dim

¹ Nga kardu. Murrinh numi kanhi da matha manarranu punurtalnu warda-yu. Ngankuneme nguddannankuyethithneme-ka da ngarra mange patha-nu wangu niyemanu nuru i nhini Yile neki-ka le da matha pinarranu ngarra nanki-yu. I mange-ka nhini-wa namam numpan-yu.

Nga, Jesus-ka Pule ngala nekingime, i nhini ngankuneme-ka ngumanarru-deyida-neme kardu puy deyida wangu patha nurunu. ² Nanki-ka the-wa nanthin da mange ngarra ngankuneme nguddannankuyethithneme-yu, da mange ngarra Pule nekingime Jesus damngarrumutneme ngankuneme-yu. ³ Yile neki marda mangannanart wurran-ka kardu patha i tarangka thathpirr nurunu i nenunamutnu, nhini-wa da mange ngarra Yile neki marda mangannanart wurran nanki-nu-yu. I mere niyema nukun nuru da mange wiye pana ngarra kardu nugarn palngun numi nukunu-yu i kardu ngarra palngun nangkun nigunu numi nukunu-yu.

⁴ Nga, kardu nugarn. Yile neki marda mangannanart wurran-ka kardu palngun denginhaletnu da mange yuthpan da matha wangu. I da mange patha da matha kardu palngun-yu thurrungenu-yu, nhini-wa Yile neki-yu dampamut-yu. ⁵ I ngana deyida mere nukun lurruth i mange mere wiye thurrungenu ngarra palngun nhinhi-yu, kardu nginipunh pana mani-ya pamam pumpan ngarra Yile neki mere the kumabath kuru-ya. ⁶ I mere nukun nabert kardu palngun ngarra kardu nugarn numi nukunu-yu, nhini-ka da mange wiye ngala da matha nukun nana kardu nhini-yu. Ngankuneme-ka ngumamnankumardawerrneme murrinh nhini-yu da marra-re-ya, nhini Yile neki-ka da nakurlnu purdunkartelnu ngarra thungku ngala kardu pana ngarra da mange wiye nhini pamam pumpan-yu.

⁷ Yile neki-ka mannhingkarartngime nekingime kardu ngarra nukunu nukun da matha. I nukunu-ka mere marda manhertngime ki da mange wiye nhini wangu pama-nukun-ngime purru-yu, wurd. Mu nukunu marda mangannhertngime dim-ka kardu patha da matha purrunungime i da wiye-ka mere pumabath-nukun-ngime purru. ⁸ I nga. Kardu nangkai ngatha murrinh nhini kunuku-ka nhini nukunu-ka murrinh mere kardu thangu nu nungamku nhini-yu, mu nungammaku murrinh Yile neki da matha nhini-yu, kardu pana ngarra Ngapan nukunu bannhinginirdingime-ya.

⁹ I nga, kanhi murrinh numi-yu. Ngay-ka mere ngarra manarra marda numenurtu nuru-yu ngarra kardu Yile neki nukunu-yu, nhini nukunu-ka wurdannanthethith wardarra nhini-yu kardu marda numemnurt numpan-yu. ¹⁰ I namam wardarra numpan mange nhini-yu kardu ngarra Yile neki nukunu da nan parnam Macedonia. Mu ngankuneme ngumanarrunemenu-ka bere ngatha wangu puy marda numenurtu nuru. ¹¹⁻¹² I watmam da matha nurunu. I da ngarra mange nanki da matha numeyebiyenu nuru. I wurlk niyemanu nuru, i nhini nanki-ka niranupe nuru ngarra nanki ngatha-yu. I mere warda nantharrpunu ku mani mi dhepdhep-yu kardu ngarra ngamere-yu. I bere kardu pana ngarra mere the kumabath kuru Yile neki-ka nhini-ka pirananthenhnu warda kardu patha narnam nanki-yu. Nhini-wa murrinh-yu marra-re ngumamnarruneme-yu.

Jesus Purdiwurl-deyida-nu Kathu

¹³ Nga kardu. Ngankuneme marda ngumamnankurtneme ngumpanka-ka the numabathnu murrinh thathipirr murrinh ngarra kardu purniwuwuptha wardarra. I nhini nanki-ka mere warda pananmardathinnu i narnikarrknu kardu nhini-nu-yu, kardu nginipunh ngamere pana mani-ya pumpankarrk-ya kardu ngarra mere thathipirr the kumabath kuru Yile neki-ya. ¹⁴ Nekingime-ka the thanthinngime murrinh da thathipirr kanhi-yu Jesus yibimpup-yu i wurdankabirl Yile neki thangu-nu-yu. I the deyida thanthinngime Yile neki-ka purduthuk-deyida-nu Jesus-yu kardu puyrrardarripupnu kardu ngarra purniwuwuptha-yu i ngarra Yile neki-nu manbert-inu purru, kardu nhini ngarra parraniriwaktha purni ngarra Jesus wangu kardu ngarra birnu-re pardidha-yu.

¹⁵ I nga. Murrinh kanhi ngumanarrunemenu-ka murrinh ngarra Jesus thangu-nu damngarrumutneme. Nekingime kardu ngarra birnu da ngatha thanamngime ngarra Jesus-te purru-deyida-nu kathu-ka nekingime-ka mere ngarra nukun pimardawith-nungime kumparra-yu, wurda. Mu kardu ngarra Yile neki nukunu purniwuwuptha wardarra-ka kardu nhini-wa kardu-yu puyumardawithnu kumparra-yu ngarra da kangkarl wangu Heaven-yu. ¹⁶ Mu da nhini-nu-re ngarra Jesus-te kathu purdiwurlnu-ka, marra-re warra ngadha-ka, kaykay ngala nimin pubiyepupnungime-ya. I bere pubiyepupnungime murrinh ngerren da matha ngarra ku angel ku pule ngala thangu-nu-ya. I nhini mana-ka nekingime pubiyepupnungime nanhthi trumpet warda Yile neki nukunu pirrakaynu nhini-yu. I Jesus warda kathu purrunu da Heaven thangu-nu kathu. I bere kardu pana ngarra purniwuwuptha wardarra i kardu ngarra birnu-re parraniriwaktha purni Jesus-ka, kardu-ka nhini-wa puyumardawithnu kumparra-yu i pubamardabinu Jesus-yu. ¹⁷ I bere nekingime kardu ngarra Yile neki nukunu i kardu ngarra birnu da ngatha thanambirnungime da nhini-re-nu-ka, nhini nekingime warda panhimardawithnungime i pubamardabinungime Jesus ngarra kalakkalak i puynawerrnungime ngarra marnirra wunku kardu nhini ngamere. I nhini thangu-nu nekingime-ka kardu bere matha wangu panibirnunungime ngarra Pule nekingime Jesus-yu da ngarra Heaven wangu-yu. ¹⁸ Bere nhini-ka nenuyelerrnu nuru i nenuretetenu nuru murrinh nhini-yu, i nhini nanki-ka mere warda panan-mardathinnu i nurukarrknu kardu pana-nu ngarra purniwuwuptha wardarra-yu.

5

Numenuwathawatha Jesus Purdiwurl-deyida-nu Kathu

¹ Nga kardu. Nanki-ka the wardarra nanthin da nhini-nu-yu ngarra Jesus-te purdiwurl-deyida-nu kathu-yu, i nhini ngay-ka mere ngarra nukun deyida manarra murrinh nhini-yu. ² Nanki-ka the-wa nanthin nukunu purdiwurlnu-yu ngarra kardu-re mere da ngatha the pumabath. Nga, kardu darrarartka mani wurran kathu-ya ngarra kardu-re mere da ngatha the pumabath, i nhini Jesus-ka mange nginipunh purru-deyida-nu kathu-ka ngarra mere da ngatha kardu-re the pumabath ngarra da nhini-nu-re-yu. ³ I kardu piyemanu-ya, “Ya, kanhi-ka da watmam-wa, i da-ka berengunh-wa.” Mu nhini-re-ka Jesus-ka da bere matha paruynu pirtpirt da matha nginipunh kardu palngun mani kardu wakal-nu memngelu pirtpirt da matha yidingurr nungam dim. I da nhini-re Yile neki-ka kardu wiyenpun paninbetkutnu i bunpakpaknu kumparra warra ngarra nukunu, i nhini kardu nhini-ka mere ngarra pumamakatnu, wurda.

⁴⁻⁵ Mu nga kardu. Nekingime-ka tharntiwakngime thurran da mange ngarra Kangkarlmawu wangu-yu, i nhini-ka mangini thurrannililingime ngarra da tina da matha mani, i mere purrungime ngarra da thipmam binhi wangu-yu, wurda. Yu, nanki-ka kardu Kangkarlmawu nukunu-wa i ngarra da ngunga da matha

numpannilili, i nhini-ka mere warda nubengkabatnu nhini-yu ngarra nukunu-re kathu purdiwurlnu-yu. Nhini nanki-ka the wardarra numammath ngarra nukunu-nu-yu. ⁶ I mere nuyuyekum nukun ngarra Jesus purdiwurl-deyida-nu kathu-yu kardu nginipunh pana mani ngarra puyenthekum wardarra nukunu-nu-yu. Mu nuyunabirlbirl da matha-nu, i numenuwathawathanu i numenuyit da matha-nu nuyi nhini-yu.

⁷ Da ngarra thipinhi-ka kardu-ka ngurrnguwarl parnam i mere narnibirlbirl. I kura murlak parnamkurdugurduk, i mere kumenuyit kuru. ⁸ Mu nekingime thurranngime-ka ngarra ngunga da matha, nhini-ka pumenanuyit da matha-nungime pi. I nekingime-ka bere ngatha wangu purdunayemitngime purru ngarra Yile neki-yu i marda pumartngime purru. I da-ka nhini thangunu-wa pirranhipenungime pani-yu. I nekingime-ka bere ngatha wangu pinamardamardanungime Jesus-nu purdiwurl-deyida-nu kathu. I da nhini-nu-re panhimardawithnungime da ngarra nukunu wangu dim.

⁹⁻¹⁰ Yile neki mannhingkarartngime nekingime nhini-ka marda mangannhertngime manhiyibirnnunu-wa-ngime nekingime-yu. Nukunu-ka mere marda manhertngime ki kunhirikerdek-nukun-ngime-yu, wurda. Mu nukunu-ka wurdannhethukngime Pule nekingime Jesus Christ kardu yibinnhepupngime i manhiyibirnungime nekingime-yu, i nhini da nakurlnu-ka bere matha wangu panibirnnunungime ngarra da nukunu-yu.

Bere ngarra Jesus-te purdiwurl-deyida-nu kathu-ka nekingime-ka kardu birnu da ngatha kama panibirnnunungime i kardu makardu-nu kama-ya kardu puwuwupnu-wardarra-ngime-ya. Mu kardu-ka panibirnnunu-weyida-ngime ngarra da nukunu-yu da bere matha wangu-yu. ¹¹ Nhini-ka bere ngatha wangu numenumanpi nuru i neretete nuru da mange nginipunh marra kanhi mani namam numpan-ya.

Murrinh Kanhi Ngarra Nungantal Warda

¹² I bere nga. Ngankuneme ngumanarruneme-ka bere matha wangu kardu nubirrayewup nuru i murrinh numarrabath nuru kardu kumparra kumparra pana ngarra puddannanthethith pumpan murrinh da mange ngarra Yile neki nukunu wangu i wurlk ngala pumamna pumpan. ¹³ I da mange patha numarra nuru kardu nhini-yu i kardu marda numanart nuru, nhini-ka kardu pumamnanmanpi-wa pumpan nhini-yu. I kardu wurnangat warda ngatha marda pekpek numenubath nuru nhini-yu mange nanki ngatha-yu.

¹⁴ I nga. Murrinh numarranu wangu i numanmardawerr wangu kardu ngarra mere wurlk le karni, nhini-ka mange mere Yile neki nukunu nhini-yu. I nantetete kardu pana ngarra dampunpethin wurran i numanmanpi kardu ngarra da tetemanthay pubangarnurt pumpan. I kardu watmam da matha nururra kardu ngarra terert-yu. ¹⁵ I kardu nangkai ngatha kanhingurru-ka mere deyida thurdunawerl thu kuy-yu. Mu nubunmadhap kardu mange nhini pamam pumpan-yu. Mu da mange patha da matha nuru mange nanki ngatha-yu i kardu wurnangat warda ngatha.

¹⁶ I bere matha wangu marda le nuru, ¹⁷ i bere matha wangu nuddunayith nuru ngarra Yile neki-yu. ¹⁸ I bere matha wangu nariparl nuru ngarra nukunu-yu, da pana ngathayida ngarra da patha-re nubangarnurt numpan i da pana ngathayida ngarra da tetemanthay nubangarnurt numpan. Nhini-wa da mange nuru ngarra Yile neki marda mangannanart wurran-yu, nhini-ka Jesus Christ-ka Pule ngala nanki-wa nhini-yu, i kumparra da matha nubanpak numpan nukunu-yu.

¹⁹ I mere nukun nubumadhap Ngapan Yile neki nukunu-yu mananmanpinu purru-yu. ²⁰ I mere nukun murrinh narnimapart kardu pana ngarra murrinh mam wurran, “Ngay-ka murrinh thathpi Kangkarlmawu ngurdamyith ngurran.” ²¹ Mu nubunthap mani murrinh nhini-yu murrinh thathpirr kama-ya i wurda kama-ya. I nuddunthap

nanhthi da mange da terert da matha. I bere matha wangu numayit nuru da patha-yu, ²² i nuntikat nuru da ngarra mange wiye terert nukun-yu.

²³ I nhini Yile neki ngarra marda pekpek dannhemutngime wurran-ka ngarramkadharrpuneme ngumpanka kardu mananmanpinu purru kardu bere matha wangu patha da matha nurunu. I ngankuneme ngarramkadharrpuneme ngumpanka nginipunh nanki-nu i ngepan nanki-nu manannginikatnu purru patha da matha i ngarra Pule nekingime Jesus Christ da mana kathu purdiwurlnu. ²⁴ Yu bere. Nukunu-ka bere matha wangu mananmanpinu purru i pirrananpenu purru ngarra nanki-yu. Nhini nukunu-ka memnanmangkart i nukunu-ka da bere matha wangu da mange nhini mam wurran ngarra murrinh nukunu thanguu mam-yu.

²⁵ I nanki-ka bere matha wangu nangarrudharrpuneme nuru Yile neki-yu kardu mangankumanpinemenu purru ngankuneme i pirrangankupenuneme purru. ²⁶ I kardu marda le nenumut nuru i pulangay da matha nuru kardu ngarra Yile neki nukunu-yu, kardu nginipunh ngathan nanki deyida mani pulangay numampirra numpan-ya.

²⁷ I ngay kanhi Paul marda mangannanart ngurran-ka kardu murrinh kanhi rit numarranu kardu ngarra Yile neki nukunu ngatha pumpan-ya. Murrinh kanhi ngay mamnarra-ka nhini ngay the-wa nganthin Jesus-ka marda warda ngatha manganart kardu wurnangat pubiyepupnu puru murrinh kanhi-yu. ²⁸ I ngay-ka ngantharrpu ngurran Pule nekingime Jesus Christ nanki-nu-yu da bere matha wangu pirrananpenu purru i da mange patha da matha manarranu purru. Bere murrinh-yu.

2 Thessalonians

¹ Murrinh kanhi-ka ngankuneme thanguu Paul, Silas i Timothy nanki-nu ngarra da nan narnam Thessalonica. Ngankuneme ngarramnarrurililneme nanki-nu kardu ngarra Yile neki nukunu narnam pana i Pule nekingime Jesus Christ nukunu deyida wanku numpan. ² Ngankuneme-ka Yile neki i Pule nekingime Jesus Christ ngarramnarrudharrpuneme ngarnam da mange patha pumanarrununintha pa i marda pekpek panarrumutmutnununtha pa.

Jesus Wurren Kathu i Yile Neki Kardu Buynumardapaknu Ngarra Nukunu Kumparra Warra

³ Nga kardu. Ngankuneme-ka bere matha wangu ngarramkariparlne neme ngarnam Yile neki nanki-nu-yu i nhini-wa mange yuthpan ngumamkaneme ngumpanka-yu. Ngankuneme ngarramkariparlne neme ngumpanka nhini nanki-ka nuddamnayemit numpan Jesus puy ngala da matha wangu i marda thathpurr numemnurt numpan puy ngala da matha wangu ngarra nanki ngatha-yu. ⁴ Ngankuneme-ka le ngumem-narrumardaneme nanki-nu-yu, i nhini ngankuneme-ka nguddampirruiyithneme ngumpanka ngarra kardu ngamere ngarra Yile neki nukunu, nanki-ka murrinh bere ngatha wangu numamyit numpan murrinh thathpi ngarra Kangkarlmawu nukunu-yu. I nuddamnayemit numpan-yu da pana ngathayida ngarra kardu-re pumamnarrarithuk-te pumpan i da tetemanthay pubannarrapak pumpan-yu.

⁵ I da ngarra tetemanthay nhini-re-ka ngarra Kangkarlmawu da matha nud-dunayemitnu nuru kardu mananmanpinu purru-yu. I nhini nukunu-ka manan-manpinu thathpurr nhini-yu i mananlurruthnu. I nhini nanki-ka kardu thathpurr warda nuyunu da nhini-nu-re ngarra da ngarra nukunu nuyunu. Nhini-wa da mange ngarra Yile neki marda mangannanart wurren-yu, i da-ka patha-wa nhini-yu. ⁶ Yu, Yile neki-ka da mange yuthpan da matha mam wurren nhini-yu. I nukunu-ka da tetemanthay deyida purdurrangkarlnu kardu nhini ngarra da tetemanthay pubannarrapak pumpan-yu. ⁷ I nukunu-ka mayerrarnu da tetemanthay nhini thanguu ngarra kardu-re pubannhepakngime pumpan da nakurlnu da nhini-nu-re ngarra Pule nekingime Jesus Christ-te purrunu kathu ngarra da kangkarl thanguu kathu. I nukunu-ka penungkarnu wunku lurruth ngala wunku ku angel nukunu wanku. ⁸ I thungku deyida wanku mabathnu purru puwemathnu purru. I da tetemanthay ngala warda burrapaknu kardu pana ngarra “Wurda” pumenadha pardi parraninkatmittha purni Yile neki. I kardu pana deyida ngarra mere murrinh pumenabaththa parni murrinh thathpi patha ngarra Pule nekingime Jesus-yu. ⁹ I nhini-ka purdunkartelnu warda kardu nhini-yu i da ngarra wiye bere matha wangu parninu pangu da. I mere ngarra deyida pubangkardunu Yile neki-yu i da ngarra patha nukunu-yu i lurruth nukunu-yu. ¹⁰ Da-ka nhini-wa pamanu-yu da nhini-nu-re ngarra Jesus-te purdiwurl-deyida-nu kathu-yu. I kardu ngarra nukunu-ka pariparlnu parni i pumenamardatnu ngarra nukunu-yu, kardu pana-ya ngarra murrinh thathpi nukunu pumamnabath pumpan-yu. I nanki deyida wanku nariparlnu-yu i numenamardatnu-yu, nhini nanki-ka murrinh ngarra nukunu thanguu numamnabath numpan nhini-yu da ngarra marra-re nguddamnarruiyithneme ngankuneme-yu. ¹¹⁻¹² Da-ka nhini weyida Yile neki bere matha wangu ngarramkadharrpuneme ngumpanka-yu mananmanpinu purru da mange yuthpan da matha numabathnu nuru da mange ngarra marda mangannanart

dim nanki nukunu-yu. I ngana deyida mananmanpinu purru lurruth ngarra nukunu-re da mange yuthpan patha numabathnu nuru ngarra nanki ngatha marda numanganart numpan-yu, nhini nanki-ka murrinh ngarra nukunu thangu nu numamnabath numpan. I nhini thangu nu warda kardu wurnangat-ka the pumabathnu Pule nekingime Jesus-ka ngala da matha i nhini-ka pariparl nu warda puru nukunu-yu. I nukunu deyida panantiparl nu nanki ngarra kardu nukunu-yu. Mange-ka nginipunh nhini mani-wa Yile neki i Pule nekingime Jesus Christ-yu da mange patha da matha pumamnarrunintha pumpanka-yu.

2

Murrinh Kardu Wiye Thatpirr Paruynu

¹ Nga kardu. Ngay-ka ngurdinarrayithnu murrinh da ngarra Pule nekingime Jesus Christ purdiwurl-deyida-nu kathu, i nekingime-ka pubamardabinungime i puynawerrnungime ngarra nukunu-ya. ² Mu nga. Mere nenuwinhithputh nukun nuru i mere newerr nukun narni, Jesus-ka mere da ngatha wurridha. Mu kardu ngamere-ka parramnarrayirrart pumpan ngankuneme mana-wa murrinh ngamamkaneme Pule nekingime Jesus-ka pangarntuy wardarra. Mu wurda, nukunu-ka mere da ngatha deruydha. Ngankuneme-ka mere murrinh ngumedhaneme i mere ngerrarilildhaneme murrinh-yu Jesus-ka pangarntuy wardarra. ³ Mu kardu mere nubirrayepup nukun kardu pana ngarra murrinh pamam pumpan Jesus-ka pangarntuy wardarra, i mere nukun kumanankardarrath murrinh nhini-re-yu.

Mu nga, da-ka mange-ka kanhi-wa nimin ngarra Jesus purdiwurl deyida-nu kathu-yu. Marra-re warra ngadha-ka kardu wurnangat “Wurda” pumananu ngarra Yile neki i pangkatmitnu. I nhini thangu nu-ka kardu wiye numi nhini-ka paruynu warda i penungkarrnu, kardu nhini-ya ngarra da wiye thatpirr pabangnu purru-yu. ⁴ I kardu wiye nhini-ka ngarra Yile neki thu kuy purrunanu i kardu warda buynupaknu kumparra warra pinpewalnu ngala ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I nukunu-ka bunthappepnu purru kardu ngarra Kangkarlmawu thatpirr parrarntiwak pumpan-ya i kardu ngarra Kangkarlmawu thirrukduk parrarntiwak pumpan. I nukunu kardu ngala da matha buynupaknu purru kardu-nu pariwaknu puru. I nukunu kardu wiye nhini-ka panirdinu ngathayida ngarra thelput ngala Yile neki nukun da Jerusalem wangu. I murrinh parrayirratnu warda i pamanu warda, “Ngay da matha Kangkarlmawu-yu.” ⁵ Mu murrinh nhini ngay-ka berengunh mamnarra ngurdamnarrayith ngarra ngardedhaneme da marra-re-ya ngarra nanki-ya. I murrinh nhini-ka the da ngatha nanthin, nawa?

⁶ Kardu wiye nhini-ka mere da ngatha karuy kirra mu nhini-ka kardu numi deyida kathu marnarda kanam nhini-yu. I nanki-ka the-wa numammath kardu nhini-yu marnarda kanam-yu. Mu da nakurlnu kardu wiye nhini-ka purrunu kathu da ngarra Yile neki-re purdunamurlnu-yu. ⁷ Kardu-ka da mange wiye wardarra pamam pumpan nhini-yu. Mu kardu numi da matha mampunnarda kanam kardu-yu da mange wiye thatpirr piyemanu puru. I kardu nhini-wa ngarra mampunnarda kanam da nakurlnu-yu Yile neki-re mabertnu i pangu-nu wangu punguyegaynu. ⁸ I bere da-ka nhini-nu-re-wa paruynu i penungkarrnu kardu wiye thatpirr nhini-yu. Mu Pule nekingime Jesus-ka purrunu kathu i pubatnu kardu wiye nhini-yu nanhthi ngirtkirt ngarra nukunu-re purduwinu i nanhthi ngarra palarrangnu pengkardinu nhini-re-yu.

⁹⁻¹⁰ I ngarra nukunu-re kardu wiye thatpirr nhini purrunu kathu wunku lurruth ngala ku karrath thangu nu kathu panamutnu i nhini-ka da mange ngala ngala da matha pamanu pani. I nhini kardu wurnangat-ka pumenamardatnu nhini-yu. Mu da mange ngala ngala nhini pamanu purru-ka mange thirrukduk-wa i da mange

wiye da matha. I nukunu nhini kardu wiye-ka da mange parrakthuknu pani i parrayirrarartnu pani kardu wiyenpun pana ngarra mere marda pumerttha punni i mere pumenabaththa punni Yile neki-yu. I nhini Yile neki-ka mere warda ngarra menthibirnudha ngarra thungku ngala nhini wangu-yu da ngarra pumpan-yu.

¹¹ Kardu nhini-ka mere marda pumerttha punni murrinh thathpirr-yu nhini Yile neki-ka wurdanpirramurl wardarra murrinh thirrukduk-ka pumammath warda pumpan nhini-yu. ¹² Kardu nhini-ka mere marda pumerttha punni murrinh thathpirr-yu, mu da mange wiye da matha le pardidha-yu. I nhini Yile neki-ka da nakurl-nu-re murrinh marranu, “Nanki-ka da mange wiye da matha numedha nardi i nhini ngay-ka ngurdunankartelnu pangu warda wangu ngarra thungku ngala nhini-yu.”

Yile Neki Memnanmangkart i Mamnanthibirnu

¹³ Nga kardu. Pule nekingime Jesus-ka marda mangannanart thathpirr wurren nanki-yu. I ngankuneme-ka kardu bere matha wangu ngarramkariparlne ngumpanka Yile neki-yu nanki-nu-yu, nhini nukunu-ka memnanmangkart nanki-nu da ngarra marra-re kathu, kardu mananthibirnu. I nanki-ka murrinh thathpirr numamnabath murrinh ngarra thathpi nukunu-yu i Ngapan ngarra nukunu warda mamnanthibirnu i mamnanmanpi wurren nanki kardu ngarra Yile neki nukunu ngatha numpan-yu. ¹⁴ Yile neki-ka mamnanthibirnu nanki-yu i bannanpak kardu ngarra nukunu da matha ngarra ngankuneme-re murrinh thathpi patha ngarra nukunu ngumamnarruneme-yu. I nhini nanki-ka bere matha wangu narnibirnu ngarra Pule nekingime Jesus Christ-yu da ngarra Heaven wangu da ngarra lelunhka-ya.

¹⁵ I nhini kardu-ka lurruth ngala da matha nurunu i bere ngatha wangu numayitnu nuru murrinh thathpi nhini ngarra ngankuneme nguddannankuyethithneme-yu ngarra thathpi ngankuneme-re-yu i murrinh ngarra ngankuneme ngarrimkarilneme-re-yu. ¹⁶⁻¹⁷ I bere ngankuneme-ka ngarramkadharrpuneme ngumpanka Pule nekingime Jesus Christ i Yile neki kardu manantetetenu nanki-yu i lurruth panarramutnu. I nhini nanki-ka kardu bere matha wangu da mange patha nuyemanu nuru i murrinh patha da matha nurungerrennu. Yile neki-ka marda mangannhertngime wurren i da mange patha da matha mannhengime wurren. I le dannhemutmutngime wurren da bere matha wangu. I nekingime-ka the thanthinngime kardu bere matha wangu panibirnunungime ngarra nukunu-yu.

3

¹ Kanhi-wa murrinh punurtalnu warda-yu. Mu nga, kardu nangarrudharrpuneme Yile neki ngankuneme-nu murrinh ngarra thathpi Pule nekingime Jesus nukunu-nu ngubulangnuneme nguru da pana ngangka-re pirtpirt da matha. I nhini kardu-ka the pumabathnu i ngala da matha pubupaknu murrinh nukunu-yu, mange nginipunh nanki deyida mani murrinh ngarra nukunu ngala nubanpak. ² I ngana deyida nadharrpunu Yile neki kardu pirrangankupenemenu purru ngankuneme, nhini-ka kardu murlakpun i kardu wiyenpun-ka mere warda ngarra pumangarrunemenu ngankuneme-yu. Mu kardu terert thathpirr-ka mere nangkai manabath murrinh thathpi Pule nekingime Jesus-yu ngarra murrinh nguddamkayithneme ngumpanka-yu.

³ Mu nga, Pule nekingime Jesus-ka bere matha wangu mam wurren da mange ngarra murrinh thathpi nukunu thanguu mam wurren-yu. I nhini nukunu-ka mananlurruth-da-nu matha purru i pirrananpenu purru, i nhini nukunu ku

karrath-ka mere warda ngarra mananpiyenu nhini-yu. ⁴ Pule nekingime Jesus-ka mamngankumanpineme wurran ngankuneme-yu kardu the ngumamnankubath-neme ngumpanka-yu mange pana namam numpan nanki-yu. I murrinh pana wanku numpanngerren-yu murrinh ngarra ngankuneme thanguu ngumamnarruneme ngumpanka-yu.

⁵ I ngankuneme Yile neki ngarramkadharrpuneme ngumpanka kardu purdunan-thethithnu nanki ngala tharrngini deyida wangu da mange pana thathpirr ngarra nukunu marda mangannhertngime wurran. I ngarramkadharrpuneme ngumpanka kardu purdunanthethith-deyida-nu kardu bere ngatha wangu nuddunayemitnu nuru ngarra Jesus Christ da matha.

Nekingime Wurlk-wa Pamangime Purru

⁶ I nga kardu. Jesus Christ-ka Pule ngala nekingime, i kanhi-wa murrinh numi-yu ngarra nukunu thanguu ngumanarrunemenu-yu. Nanki-ka mere nubanlet nukun kardu pana tharrwunngini pana-yu kardu ngarra mere murrinh kumangar-rubathneme kuru murrinh ngarra marra-re ngumamnarruneme ngankuneme-yu. ⁷⁻⁸ Mu nanki-ka the nanthin ngarra ngankuneme-yu numangankurartneme nuru-yu. Nga. Ngarra ngankuneme-re ngardedhaneme ngarra nanki, ngankuneme-ka mere tharrngini ngarnedhaneme, wurda. Mu ngankuneme-ka bere matha wangu wurlk ngala ngardedhaneme i nhini-ka mere warda ngarra ngerranankudharrpudhaneme i ngumenankurdardadhaneme mi dhepdhep-nu-yu i ku mani-nu-yu. Mu kardu pana ngarra mi dhepdhep parraningarrumutmutthaneme parde-ka ngankuneme-ka ngarrampirrumut-deyida-neme ku mani mi nhini-nu-yu.

⁹ Nhini-wa mange ngumedhaneme ngurne-yu, nhini nanki-ka numangankurart-da-nu-matha-neme nuru. Kangkarlmawu wurdanngankuthukneme ngankuneme wunku murrinh ngarra nukunu kardu nanki-nu, i nhini ngankuneme-ka ngerranankudharrpudha-wa-neme nawa mi dhepdhep-nu-yu i numengankurnarnadha-wa-neme nawa? Mu wurda, ngankuneme-ka wurlk da matha ngumedhaneme ngarde i ngarramnankungkarneme da ngarra mange nhini-nu wangu-yu numangankurartneme-yu.

¹⁰ I ngana deyida ngankuneme-ka ngumenarrudhaneme ngarde murrinh kanhi, “Kardu nangkai ngatha mere marda mart wurlk kama kani-ka nhini nukunu-ka mere ngarra kama kulath mi-yu.” ¹¹ I murrinh nhini ngumanarruneme-deyida-nu nhini ngankuneme nguyempirruyepupneme-ka kardu pana parnam ngamere kardu tharrwunngini bere matha wangu kardu pangannanmath parnam.

¹² Mu Jesus Christ-ka Pule ngala nekingime i nhini ngankuneme ngumarrunemenu kardu nhini-yu i murrinh ngumankumardawerrnemenu kardu watmam da matha parninu i wurlk puyemanu puru, i nhini-ka mi warda peyim puyemanu puru nanhthi purrkpurk i mi dhepdhep-nu-yu. ¹³ I nanki-ka da mange patha da ngatha nuyema nuru i mere nukun numadhap mange patha pana namam numpan-yu.

¹⁴ Mu nga. Kardu ngamere kama pana da parnam mere murrinh kubiyeypup i mere murrinh kumabath murrinh kanhi-yu ngarra ngarramnarrurililneme nanki-nu-yu. Mu nhini-ka niranthenhnu kardu nhini-yu i narninpartnu ngadha, i nhini pigunu-ka yidiwe warda parninu nhini-yu. ¹⁵ Mu mere narninpart thathpirr kardu nhini-yu i mere kumananmardaraki nukun, mu kardu numanmardawerr-da-nu matha mange nginipunh pana deyida mani ngarra ngathan nanki numanpunmardawerr-ya.

¹⁶ Bere Yile neki da matha da marda pekpek dannhemutngime wurran-yu. Mu ngay deyida Paul-ka ngantharrpu nganam marda pekpek-nu bere matha wangu panarramutnu purru. I Pule nekingime Jesus ngantharrpu nganam kardu bere matha wangu pirrananpenu purru nanki-yu.

¹⁷ I bere, ngay Paul-ka murrinh tiduk kanhi mange ngarra ngay thatpirr warda ngarntilil. “Ngay-ka le da matha ngemnarra nanki-yu.” Kanhi-wa da mange ngarra ngay-yu ngarntilil murrinh ngarra ngay ngingamnurdarriwup ngurran-yu, i nhini nanki-ka the warda numabath murrinh ngala kanhi-ka ngarra ngay thangu. ¹⁸ I ngay-ka ngantharrpu deyida nganam Pule nekingime Jesus Christ da bere matha wangu da mange patha manarranu purru i pirrananpenu purru nanki-yu. Bere murrinh-yu.

James

¹ Murrinh kanhi ngay ngarntilil-ka murrinh nanki-nu kardu. Murrinh-ka ngay-ka James-wa. Yile neki-ka Pule ngala ngay i Pule Jesus Christ deyida wanku. Murrinh kanhi ngurdannarrathuk-ka kardu ngarra Yile neki nukunu narnam-ya da pana ngangka-re-ya. Kardu-ka ngarra namam narnam nanki-yu? Berengunh narnam?

Murrinh Thathpi Yile Neki Nukunu Numanabathnu Nuru

²⁻³ Bere kardu darrikardu ngay, murrinh kangu nubingayepupnu. Murrinh ngurdinarrayithnu-ka murrinh kardu-re puddunanthadhappu puru kardu ngarra mana-wa murrinh numabathnu thathpirr nuru ngarra murrinh Yile neki wangu-yu. Kardu-ka da mange wiye purunarranu i pumanarrarithuknu thathpirr parni ngurradhath i da-ka tetemanthay warda pubunarrapaknu nhini-yu. Mu nanki-ka the-wa numabath nhini-yu murrinh ngarra Yile neki da matha numabath thathpirr nuru-yu i nukunu da matha nuddunayemitnu thathpirr nuru-yu. Mu kardu-ka mere nukun nunnuwinhat da ngarra tetemanthay nhini thangunu-yu i ngana deyida Yile neki-ka mere nukun deyida nunnuwinhatnintha. Mu murrinh ngarra nukunu da matha numabathnu thathpirr nuru i nhini nukunu-ka mananlurruthnu warda purru nhini-yu i le da matha warda narninu.

⁴ Kardu-ka da tetemanthay da matha pubunarrapaknu nhini-yu. Mu murrinh ngarra Yile neki da matha numanabath thathpirr nuru i nuddunayemitnu thathpirr nuru-yu. Mu murrinh ngarra nukunu-ka mere narnimapart murrinh-yu i mere nukun narnipart ngarra Yile neki-yu. Mu puy da matha wangu numayitnu thathpirr nuru murrinh ngarra nukunu-yu. I nhini nanki-ka kardu thathpirr warda narninu nhini-yu. I ngana deyida the numamabathnu ngarra mange Yile neki thangunu i nhini-ka murrinh warda numanabathnu nuru nhini-yu.

⁵ Mu mere ngatha the numabathnu da mange ngarra Yile neki wangu, nhini-ka nadharrpu warda nukunu nhini-yu i nukunu-ka pananpinhingkayithnu warda da mange ngarra nukunu wangu-yu. I nhini nanki-ka pelpith patha warda nurunu. Yile neki-ka marda mangannanart dim mange ngarra nukunu panarramutnu-yu, i marda deyida manganpunart dim mange ngarra nukunu parramutnu-yu kardu ngarra wurnangat warda ngatha-yu. Nukunu-ka mere kanankamit, wurda. ⁶ I ngarra nanki-re Yile neki nadharrpunu mange ngarra nukunu wangu-ka, nhini-ka murrinh da matha numabathnu mange nhini ngarra pananpinhingkayithnu-yu. Mu mere numenu nukun mange nanki-yu, “Aa, Yile neki-ka panganpinhingkayithnu kama i wurda kama.” Nhini-ka manangka mange-wa nhini-yu, wurda. Mu murrinh nginipunh nhini ngatha niyemanu nuru-ka nhini mukmuk nanki-ka nginipunh kura ngurntinh mani-wa. Kura ngurntinh-ka kanhi-re wurran i nhini-ka panterda wurran wirrirr-te da numi deyida wangu nawa. Yu, kardu nhini ngarra mere murrinh thathpirr mabath kurru ngarra Yile neki panamutnu pawinhingkayithnu, kardu nhini-ka nginipunh kura ngurntinh mani-wa mammath wurran-yu. I nukunu bemkarnirn wurran-ka pangu wangu i kanhi-re nhini-wa bemkarnirn wurran nukunu-yu.

⁷⁻⁸ Da ngamere ngathayida-ka nukunu nhini-ka marda manganart wurran mange ngarra Yile neki-yu i da ngamere deyida-ka da ngarra mange nukunu da matha marda mart-yu. Nukunu-ka kardu bere matha wangu murrinh mengkarnudha wurrini i kardu mukmuk perrkenku mebaththa wurrini. I nhini-ka Yile neki mere warda dedhart ngarra nukunu warda danidharrpu-yu.

Kardu Ngamere Nanhthi Terert Panthin Parnam i Kardu Ngamere Nanhthi Ngamere Panthin Parnam

⁹ Bere kardu ngamere-ka nanhthi mirrkat terert panthin parnam i kardu ngamere deyida-ka nanhthi mirrkat kunungingki panthin parnam. Bere kardu pana ngarra nanhthi mirrkat kunungingki panthin-ka nhini kardu-ka le da matha karni, nhini kardu-ka wakal ngarra Yile neki nukunu-wa nhini-yu.

¹⁰⁻¹¹ I kardu pana ngarra nanhthi mirrkat terert panthin-ka Yile neki-ka dampun-pinhingayith wardarra kardu nhini-yu nanhthi mirrkat-ka mere thathpirr pule ngala ngarra kardu nhini-yu. Mu Yile neki da matha ku Pule ngala thathpirr pigunu-yu i nhini kardu-ka le da matha karni nhini-yu. I wakal Yile neki nukunu deyida wanku-yu.

Bere kardu pana ngarra Yile neki mere kurdunayemit-ka mu nanhthi mirrkat terert nukunu da matha wurdamayemit wurran-ka, nhini nanhthi mirrkat-ka ku pule ngala nukunu da matha nhini-yu. I nukunu-ka kardu bere matha wangu benthengkarnirn wurran ngarra nanhthi mirrkat nukunu-yu. I nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu bangammardarart wurran nanhthi mirrkat-yu. Mu nukunu-ka nginipunh mi purripuluwa da matha mani pangarntuy wurran ngarra da puth wangu-ya. I mi nhini pangarntuy thangunuka damkawarnta warda pirrim i lelunh warda pirrim. Mu nhini thangunuka mi-ka demkawath warda nanhthi ngunga-re thangunuka i mi-ka demlarrin warda nhini-yu. I mange-ka nginipunh nhini deyida mani kardu nhini-yu pupupnu ngarra nukunu-re benthengkarnirn wurran-yu i bangammardarart wurran nanhthi mirrkat-yu.

Yile Neki Mere Ngarra Manantullul Da Mange Wiye-nu

¹² Kardu-ka da mange wiye purunarranu i pumanarrarithuknu thathpirr parni ngurradhath i da-ka tetemanthay warda pubunarrapaknu nhini-yu. Mu murrinh ngarra Yile neki da matha numanabath thathpirr nuru i nukunu da matha nuddunayemitnu thathpirr nuru-yu. I murrinh ngarra nukunu-ka mere narnimapart murrinh-yu i mere narnipart nukun ngarra Yile neki-yu. Mu da puy da matha wangu numayitnu thathpirr nuru murrinh ngarra nukunu-yu i nhini-ka bere matha wangu narnibirnunu ngarra nukunu da kangkarl wangu-yu, nhini-ka kardu le-wa narni nanki nhini-yu. I nanki-ka kardu wakal Yile neki nukun-wa nhini-yu. I da puy da matha wangu numayitnu nuru murrinh ngarra nukunu-yu i nhini panarramutnu narnibirnunu ngarra nukunu da matha-wa da kangkarl wangu-yu da bere matha wangu-yu. Nhini-wa murrinh thathpi Yile neki mam-yu ngarra kardu nukunu marda pumanganart pumpan-yu. I murrinh nukunu-ka murrinh thathpirr-wa nhini-yu.

¹³ Bere ngarra nanki-re pumanarrarithuknu puru i da mange wiye pumanantullulnu puru-ka nhini nanki-ka mere niyema nukun murrinh kanhi-yu, “Yile neki-ka mamngirullul wurran.” Nga, pirda-wa nhini-yu. Mere niyema nukun nuru thathpi nhini-yu. Yile neki-ka mere ngarra nukun manantullul nanki-yu da ngarra mange wiye wangu-yu, i ngarra kardu wurnangat warda ngatha mere ngarra nukun mantullul-yu, wurda. Mu nukunu-ka patha da matha i mange ngarra nukunu wangu-ka patha da matha nhini-yu. I mere nangkallul marullul ngarra kardu-yu.

¹⁴ Mu murrinh thathpirr-ka nanki nimin-wa numemnurullul numpan mange nanki da matha ngarra da mange wiye marda numanganart thangunuka kachu numemnurullul numpan nhini-yu. ¹⁵ I nhini thangunuka mange wiye warda numammath numpan nhini-yu. I ngarra kardu-re da mange patha kanipart-ka i da mange wiye mabathnu purru-ka i puy da matha wangu mange wiye pamanu purru-ka nhini ngarra pupupnu-re kardu nhini-ka meninthardarrarnu warda Yile neki-yu kardu nhini-yu.

¹⁶ Mu nga, kardu darrikardu ngay. Murrinh kanhi-ka murrinh thathipirr-wa. Yile neki-ka mere ngarra nukun manantullul nanki-yu da ngarra wiye wangu-yu. Nanki-ka the-wa numabathnu nhini-yu. ¹⁷ Mu Yile neki-ka nanhthi patha da matha nanhthi wurnangat warda ngatha dannhemutmutngime wurran. Nanhthi wiye-ka mere ngarra nukun kanhemut, mu nanhthi patha patha da matha dannhemutmutngime wurran ngarra nukunu thanguu kathu-yu, nukunu pana-ya ngarra nanhthi ngunga, merrk i pilinh mampatha.

Nga, nanhthi wul nganaka bere matha wangu wurdammathkath wurran nanhthi ngunga thanguu-yu nawa. Mu Yile neki-ka mere kurdumathkath kurru nginipunh nanhthi wul neki mani-yu. Mu nukunu-ka kardu bere matha dim-yu i nanhthi patha patha da matha dannhemutmutngime wurran.

¹⁸ I nukunu dannhemutngime-ka murrinh thathipi ngarra nukunu da matha. I nekingime-ka wikal nukunu-wa nhini-ka murrinh ngarra nukunu weyida thumamabathngime thurran nhini-yu. I murrinh ngarra nukunu-ka murrinh da thathipirr nhini-yu. Kardu nekingime kanhi da matha wikal nukunu-yu. Nukunu manhiwathangime-ka kardu thimpunkuwewalngime ku kanhi kurran-yu. Nginipunh nhini mani thimpunkuwewalngime manhiwathangime nekingime-yu. Neakingime-ka wikal nukunu da matha i nhini da matha marda merttha wurrini-yu nukunu-yu da marra-re kathu-yu. I murrinh-wa thathipirr kanhi-yu.

Murrinh Thathipi Yile Neki Nukunu Nubinayepup Nuru i Murrinh Ngarr Mamnarra Niyemanu Nuru

¹⁹ Bere kardu darrikardu ngay the numabathnu kanhi-yu. Bere murrinh ngarra kardu thanguu nubirrayepup ngala da matha. Mu nuddurrayithnu kunungingi da matha. I mere kenanmardarurr nukun, mu thawath da matha narni.

²⁰ Mu nanki ngatha penanmardarurrnu-ka nhini-ka mange mere Yile neki nukunu nhini-yu. Nukunu mere marda mart kurru mange pana ngarra demnanmardarurr-yu, mu mange ngarra nukunu-ka patha da matha nhini-yu. ²¹ I narnipart da-nu-matha da wiye terert ngarra nanthin narnam i murrinh numanabathnu thathipirr nuru murrinh ngarra Yile neki-yu murrinh ngarra dannhemutngime-ya. I kunungingi da matha nubuyupak i da mange ngarra nukunu da matha nariwaknu nuru i nhini-ka da bere matha wangu narninu da nakurlnu ngarra da nukunu wangu-yu.

²²⁻²³ Nga. Nubinayepup nuru murrinh ngarra Yile neki nukunu i nhini-ka patha-wa nhini-yu. I ngana deyida wangu murrinh ngarra mamnarra-ka mange thathipirr warda niyemanu nuru nhini-yu. Mu murrinh ngatha nubimayewup numpan i murrinh ngarra mamnarra-ka mange nhini mere niyema-ka nhini nanki-ka nerremnukthuk-wa numpan nhini-yu. I nanki-ka nginipunh kardu pana mani ngarra nanhthi klath ngadha bemnungkardu-ya. ²⁴ I bere nungardurr warda i pamnuyekum warda ngarra kamarl nukunu-yu. I mange nginipunh nhini mani-ya panthekum nukunu-ya i nanki-ka nuyenthekum warda murrinh thathipi ngarra Yile neki-yu.

²⁵ Nga. Yile neki mam-ka mange ngarra wiye da matha narnipartnu warda-yu i nuddunayemitnu nuru ngarra nukunu-yu, i nhini-ka mange wiye ngarra numammath numpan-ka pirrananmaputhnu warda nhini-yu. Nhini-wa murrinh thathipi nukunu-yu i murrinh nukunu-ka murrinh-wa thathipirr nhini-yu. Bere kardu nangkai ngatha murrinh ngarra nukunu binayewupnu thathipirr purru i mere kuyekum murrinh ngarra nukunu i murrinh ngarra mamna-ka mange thathipirr mam wurran-ka, kardu nhini-ka kardu le patha da matha paninu nhini-yu. I nhini Yile neki-ka mampaninu purru da ngarra mange nukunu pariwaknu purru-yu i mange patha mananu purru ngarra kardu nhini-yu.

²⁶ Nga. Kardu nangk'al ngatha murrinh kama kanhi mani-ya, "Ngay-ka ngarntiwak-wa ngurran mange ngarra Yile neki nukunu-yu." Mu kardu nhini murrinh wiye kanamkut kanam i murrinh mampunnarrithak wurran ngarra kardu, nukunu nhini-ka kardu demnukthuk-wa kanam i mere thathpirr kariwak kurru mange ngarra Yile neki wangu-yu.

²⁷ Mu mange thathpirr ngarra Yile neki-ka kanhi-wa. Nanki-ka numannarna-wa nuru kardu pana ngarra pumampirrarithuk pumpan-ya i da tetemanthay puban-garnurt pumpan-ya nginipunh kardu mekmunurr mani-ya i kardu mamay pana manangka yileyile i kalekale. Kardu-ka nginipunh nhini mani-wa numannarnanu nuru-yu. I ngana deyida mere nanlerr nukun kardu pana ngarra da mange wiye pumammath parnam-yu. Mu narninpart-wa kardu nhini-yu i mange wiye-ka mere numabath nuru. Nhini-wa mange Yile neki nukunu-yu. I mange ngarra marda mangannanart dim nanki-nu mange niyemanu nuru-yu.

2

Kardu Wurnangat Warda Ngatha Marda Numanartnu Nuru

¹ Bere, kardu darrikardu ngay. Nanki-ka murrinh numamnabath numpan murrinh thathpi nukunu ngarra Jesus Christ-yu. Nukunu Jesus-ka Pule ngala thathpirr-wa i nukunu-ka patha thathpirr. I nanki-ka wakal Yile neki nukunu-wa. Nhini-ka mere ngatha nankukatnintha nuru kardu numi numi nhini ngatha. Kardu numi ngatha marda numanganart numpan kunungingki-ya i kardu numi ngatha marda deyida numanganart numpan ngala-ya, nhini-ka mange mere Yile neki nukunu nhini-yu.

² Nga. Da nginipunh kanhi mani-ya. Kardu narnardi murrinh church-ya. I kardu nugarn wurridha wunku nanhthi kaligu patha banardidha wurrini i nanhthi ring patha wanku banamardidha wurrini i wunku ku mani ngala mebaththa wurrini. I kardu nugarn numi deyida wurridha kathu wunku nanhthi kaligu murntak banardidha wurrini i nukunu-ka ku mani-ka mananhthi-wa wurridha. ³⁻⁴ I murrinh kanhi niyemana-ya ngarra kardu pana nanhthi kaligu patha i mani ngala, "Ya kagu. Thaniwup kanhi da ngarra patha." I ngana deyida kanhi niyemana-ya ngarra kardu pana nanhthi kaligu murntak-ya i ku mani mananhthi-ya, "Ya. Kuguk mup. Nga. Thirranu pangu wangu kama, mu thaniwup kanhi kama."

Murrinh nhini mani numarrunintha-ka nhini-ka narrampunkukatnintha da numi numi deyida kardu perrkenku nhini-yu nawa. I nanki-ka niranganpunkunganintha i kardu numi ngala nubanpak i kardu numi pepe nubanpak. Nhini-wa da mange wiye-wa nubenayengkarnirnthanunni-yu i mere mange Yile neki nukunu nhini-yu.

⁵⁻⁶ Bere nga. Kardu darrikardu ngay nubingayepup deyida kathu. Kardu pana ngarra kaligu murntak i ku mani maku-ka nanki-ka pepe nubanpunpak. Mu Yile neki-ka marda-wa manganpunart wurran kardu nhini-yu. Nukunu-ka mampunkarart wakal nukunu-nu-wa nhini-yu. I nukunu-ka kardu ngala warda banpunpak nhini-yu. I kardu-ka murrinh pumamnabath pumpan-yu i parrarntiwak pumpan da mange ngarra nukunu wangu-yu i nhini-ka bere matha wangu parnibirnununu ngarra nukunu da nakurlnu-yu. Nhini-wa murrinh thathpi Yile neki mam-yu kardu ngarra marda pumanganart pumpan nukunu-yu. Mu kardu pana ngarra ku mani ngala panthin pumpan-ka kardu nhini-wa pumamnarrarithuk parnam-yu i nhini-wa da tetemanthay warda pubannarrapak pumpan-yu. I kardu nhini da ngatha pumpannanmetkut-yu i pubannannurdurdi ngarra murrinh court i ku pule ngala ngala pangu da pirangannanthenhthenh warda pumpan-yu. I kardu nhini wunku ku mani ngala panthin pumpan-ka da tetemanthay pubannarrapak pumpan-yu. ⁷ I ngana deyida kardu nhini-ka murrinh thathpi pumarnarrithak panam Pule ngala nekineme Jesus-yu.

⁸ Bere da murntak warra-ka kardu ngalantharr pana Moses danirilidha wurrini murrinh law ngarra Yile neki nukunu. I kanhi-wa murrinh law ngala thathpirr-yu i kumparra-yu. Nga. Nginipunh nhinhi mani ngatha marda nemnurt thurran-ya i nemnurnarna thurran-ya, nhini nhinhi-ka marda nanartnu thurru i nannarna-deyida-nu thurru kardu wurnangat-yu. Nhini-wa mange Yile neki nukunu-yu i nhini-wa murrinh yuthpan numayitnu nuru-yu.

⁹ Mu kardu ngamere ngatha ngala nubunpaknu nuru-ka i kardu ngamere deyida nubunpaknu nuru kunungingki-ya kardu nginipunh pana mani kaligu patha i ku mani ngala wanku ngala nubunpak, i kardu pana mani kaligu murntak i mani mananhthi-ka kunungingki nubunpak, mange nginipunh nhini mani-ka mange wiye-wa nhini-yu. Mu mere ngatha pana kaligu patha damangkardu i ku mani ngala wanku mange nginipunh nhini mani, wurda-wa nhini-yu. I nhini-ka nanki-ka mere numayit thathpirr nuru murrinh law ngala nhini Yile neki nukunu-yu mu numungamparl warda nhini-yu.

¹⁰ Nga. Kardu ngatha murrinh law numi Yile neki nukunu numuparlno-ka nhini-ka nginipunh law terert warda ngatha deyida mani numungantharrath nhini-yu.

¹¹ Mange nginipunh kanhi mani-ya law perrkenku nga. Law numi-ka nugarn palngun-ka mere pumenurithuk purru da mange wiye-yu. I numi-ka mere puynuthuk purru i thu purdinurinumini purru.

Bere nanki-ka murrinh law kumparra ngatha numamyit numpan-ya i mere mange wiye numarra ngarra palngun-yu. Mu murrinh law numi ngatha numuparlno-ka i kardu nunmat nudduntinumi nhini-ka mange wiye da ngatha namam nhini-yu.

¹² Mu bere matha wangu murrinh patha yuthpan da matha nururakutkutnu ngarra kardu i mange patha da matha numarranu nuru, nhini-wa mange Yile neki nukunu-yu. I nhini nanki-ka mere warda numabath nuru da mange wiye ngarra nanki-yu. Yile neki da matha Pule ngala thathpirr dinnhengime-yu i nhini da matha nukunu marda mangannhertngime dim da mange kardu tarangka purrunungime-yu. I da nakurl-wa-nu nukunu-ka pankararanu kardu mange ngarra nukunu parrarntiwak pumpan-ya i kardu pana mange ngarra nukunu wangu mere kariwak kuru-ya.

¹³ Mu nhini nanki-ka mange patha da matha numarranu nuru i numanmanpinu nuru kardu-yu nhini-wa mange ngarra Yile neki nukunu-yu i nhini nukunu-ka le warda pinarranu nhini-yu. Mu mere ngatha mange patha numarranu nuru i mere numanmanpinu nuru-ka nhini nukunu-ka mange nginipunh nhini deyida mani manarranu Yile neki-yu. Mange ngarra nukunu-ka yuthpan da matha nhini-yu the numabathnu nhini-yu.

Murrinh Thatphi Yile Neki Numanabathnu Nuru i Mange Patha Numarranu Ngarra Kardu

¹⁴ Nga. Darrikardu ngay, nubingayepup deyida kathu. Kardu ngatha kama murrinh kanhi, “Ngay-ka murrinh thatphi Yile neki nukunu mamnabath ngurran.” Mu nukunu kardu nhini-ka mange mere patha kurrurra ngarra kardu-yu i mere manmanpi kurru, nhini nukunu-ka mere thathpirr manabath kurru murrinh thatphi ngarra Yile neki-yu i nhini-ka mere kimardawith nukun da ngarra Yile neki wangu-yu. ¹⁵ Nga. Murrinh nginipunh kanhi mani-ya kardu pana ngarra Yile neki nukunu-ya nanhthi kaligu mananhthi kama panthin parnam i mi dhepdhep kama mami parnam. ¹⁶ I nhini nanki-ka murrinh numarranu, “Yu, mampa-ya, nuru warda da ngarra nanki i le warda narni i nanhthi kaligu i mi dhepdhep narnikutnu.” Wurda, nhini-ka mange mere Yile neki nukunu nhini-yu. Nanki-ka mere nerraramuttha nanhthi-yu i mi, mu murrinh da matha numerradha-ya.

¹⁷ Nanki ngatha murrinh kanhi namam numpan, “Ngay-ka murrinh thatphi Yile neki nukunu mamnabath ngurran.” Mu nhini nanki-ka kardu mere numanmanpi

nuru kardu ngamere, nhini-ka mere murrinh numanabath murrinh thathpi Yile neki nukunu-yu.

¹⁸ Nga. Kardu mani ngatha murrinh kanhi kama, “Ngay-ka murrinh thathpi Yile neki mamnabath ngurran.” Mu kardu numi deyida kama, “Ngay-ka da mange patha da matha kardu mampunmanpi ngurran.” Mu nga. Kanhi-ka murrinh thathpirr manarranu. Nanki ngatha mere mange patha nururra ngarra kardu nhini ngay-ka ngarra-re the mabathnu murrinh ngarra thathpi Yile neki nukunu numamnabath numpan-yu? Mu nga. Ngay nubangimangkardu da mange patha ngamam ngurran i nhini nanki-ka the-wa numammath ngay-ka murrinh thathpi Yile neki thathpirr mamnabath ngurran nhini-yu, nawa.

¹⁹ I nanki-ka the mana nanthin-ya Yile neki-ka numi da matha kanam i bere thathpirr nhini-yu. Mu ku karrath terert warda ngatha-ka the deyida panthin nhini-yu i perremmanham parnam i parnawerrerrerr. Mu ku-ka mere murrinh kumanabath kuru murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu-yu, wurda da matha.

²⁰ Nga. Kardu nangkai ngatha murrinh kanhi mani mam wurrin-ka, “Ngay-ka murrinh ngarra Yile neki mamnabath ngurran.” Mu nukunu kardu nhini-ka mere mange patha kurrurra i mere manmanpi kurru ngarra kardu-yu nukunu nhini-ka kardu demnukthuk-wa i kanamkawarrang kanam nhini-yu.

Nga. Nubingayepup murrinh perrkenku kanhi-yu i the warda numabathnu nhini-yu. ²¹⁻²² Kardu ngalantharr murntak nekingime Abraham nganaka, nukunu-ka murrinh thathpirr menabaththa wurrini murrinh ngarra Yile neki-yu i wurdini-nayemittha thathpirr wurrini. I bere Yile neki kathu-ka kardu wurdanthap i mamna, “Thipupnu pana wakal nhinhi-yu Isaac ngarra palyirr i thawarl thu naypte i thurdurinumunu. Nhini-re-wa mange-yu wakal nhinhi thurdungangkarlnu-yu.” Bere ngarra Yile neki-re bamkardu Abraham murrinh menabaththa mana i dewarldha mana-wa, nhini-ka banmadhap warda nukunu-yu. Bere nukunu Abraham-ka murrinh bere matha wangu menabaththa wurrini Yile neki i nhini-ka mange yuthpan da matha nhini-yu. I nhini Yile neki-ka le warda kardinadha ngarra Abraham-yu i mam, “Nukunu-ka kardu patha nimin-ya Abraham-yu i murrinh ngarra ngay mamngabath thathpirr wurrin.” Mam Yile neki kathu-yu. Mu nga. Nanki ngatha murrinh kanhi mani namam numpan, “Ngay-ka murrinh thathpi Yile neki mamnabath ngurran.” Nhini nanki-ka mange niyemanu nuru Yile neki murrinh ngarra mamnarra-yu. Da mange nginipunh Abraham mani mange thathpirr mam murrinh ngarra Yile neki mamna-ya. Nhini-wa nanki-ka the numabathnu-yu.

²³ Bere murrinh nhini nukunu kardu ngalantharr nan Moses darntilil da murntak warra-ya murrinh ngarra Yile neki i murrinh-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. Murrinh-ka kanhi-wa nukunu darntilil-yu, “Nukunu Abraham-ka murrinh thathpirr menabaththa wurrini murrinh ngarra Yile neki-yu i wurdininayemittha wurrini i ngarra murrinh menadha wurrini-ka mange-ka medha da thathpirr wurrini nhini-yu. I nukunu-ka kardu patha da thathpirr nhini-yu.” I nhini thangunuweyida nukunu Abraham-ka pulangay nukunu Yile neki-wa pumenadha punni-yu. ²⁴ Nhini-wa nanki the numabathnu-yu. Kardu pana murrinh ngarra mamnabath wurrin Yile neki i mange patha mampirra i mampunpmanpi wurrin ngarra kardu-yu, nhini Yile neki-ka mananu warda, “Nukunu-ka kardu patha-wa thathpirr pangu-yu i marda pekpek wurrangga ngarra ngay-yu.” Mu kardu ngatha murrinh mam wurrin, “Ngay-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki mamnabath ngurran.” Mu nukunu kardu nhini-ka mere mange patha kurrurra ngarra kardu i mere manmanpi kurru, nhini-ka Yile neki-ka mananu warda, “Nukunu-ka kardu mere patha thathpirr pangu-yu i mere marda pekpek kurrunga ngarra ngay-yu.”

²⁵ I kanhi deyida murrinh numi-yu. Murrinh kardu palngun murntak Rahab nganaka. Nigunu-ka kardu wiye kardidha. Mu nigunu-ka kardu nugarn perrkenku mampunkuyibirnunintha kardu ngarra Yile neki nukunu. Nigunu-ka wurdanpunkungathnintha kardu murlakpun nukun. I nhini thangunu-ka wurdanpunkuthuknintha mayern numi deyida-re i nhini-ka pumampunkumakatwarda-nintha nhini-yu kardu ngarra murlakpun nhini-yu. I nigunu-ka mange patha warda mampirrunintha i mampunkumanpinintha kardu nugarn perrkenku nhini-yu. I nhini-ka Yile neki-ka le warda kardingedha ngarra nigunu Rahab-yu. I mam, “Nigunu-ka kardu patha nimin-ya Rahab-yu i marda pekpek wurrannga ngarra ngay-yu.”

²⁶ Bere kardu nangkal ngatha murrinh kanhi mani mam wurran-ya, “Ngay-ka murrinh ngarra Yile neki mamnabath ngurran.” Mu nukunu kardu nhini-ka mere mange patha kurrurra i mere manmanpi kurru ngarra kardu-yu, nhini nukunu-ka kardu nginipunh yibimpup deyida mani, kardu kanamkawarrang-wa nhini-yu. Mu da thathpirr-ka mange patha da matha nururra ngarra kardu-yu i numanmanpinu nuru.

3

Murrinh Nanhthi Thatphi

¹ Nga. Kardu darrikardu ngay nubingayepup deyida kathu. Nanki-ka kardu ngamere da matha marda numanartnu nuru kardu nuddunthethithnu nuru. Nga. Yile neki-ka dirranganpunka wurran kardu wurnangat warda ngatha, mu nekineme ngarra kardu thurdanpunkuyethithneme thurran murrinh ngarra Yile neki-ka nhini nukunu-ka manta da matha dirranganhingkaneme wurran.

² Bere nekineme-ka mere thathpirr pariwakneme purru mange ngarra Yile neki-yu da bere matha wangu-yu. Mu da numi ngathayida-re da mange thampinherrarr thurran nhini-ka mere thathpirr pubeyengkarnirn nhini-yu ngarra murrinh-te thurdampirrayithneme thurran-yu. Mu kardu nangkal ngatha murrinh thathpirr kurduyith kurru da bere matha wangu nhini nukunu-ka kardu thathpirr-wa nhini-yu. I thatphi ngarra nukunu mamyt wurran-ka nhini nukunu-ka memnuyit deyida wurran nginipunh ngarra nukunu-yu. I kardu nangkal ngatha thatphi nukunu mamyt wurran-ka nhini nukunu-ka kardu-wa thathpirr nhini-yu.

³ Nga. The mana nanthin nawa ku nintu-yu. Nanhthi bridle bit nganaka thubanthawirdi ngarra ku thatphi nintu. I thunganthawirurr nganaka i thurdanthawirduy ku nintu-yu kanhi wangu, pangu wangu ngarra neki marda thumanganart-yu. I ku nintu-ka thumamyit thurran nanhthi bridle bit da matha-re ngarra thatphi nukunu-yu. ⁴ I ngana deyida tharntu ngala the mana nanthin nawa wunku nanhthi minthil. Wirriir ngala panterda wurran, mu ku pule ngala ngarra nanhthi tharntu ngala-ka marlurluy wurran pangu kathu pirrim tiduk nanhthi nan-ya rudder. Nukunu-ka tharntu marlurluy wurran kanhi-re i kanhi-re ngarra marda manganart-yu nanhthi nan-te rudder. ⁵ Nanhthi bridle bit i nanhthi rudder-ka nanhthi kunungingki-wa nhini-yu. I nanhthi thatphi nekingime-ka kunungingki deyida nawa, mu murrinh-ka ngala weyida thanamngerren-yu.

Nga. Thungku matthith nganaka narilil thungku-ka kunungingki nawa? Mu naritut ngatha parnu larrin-ka thungku-ka bamlang-ka ngala warda ngatha nhini-yu i dempurl wurran da ngala da matha. ⁶ Murrinh thatphi neki-ka nginipunh thungku deyida mani mam wurran. Bamlang wurran pana-re-ya murrinh ngerren ngarra da wiye da mana manhima. I nhini-ka da-ka wiye da matha nhini-yu kardu ngarra

marra-re nubammat kathu-ya i kardu ngarra nuyuwuwup-da-nu mana. I ku karrath-ka ku pule ngala wurranhengime ngarra thathpi-yu ngarra nekingime-re murrinh da wiye thurrankutkutngime-yu.

⁷ Nga. Bere kardu mani-ya ku mampunkathan wurran ku wurnangat warda ngatha ku murrirrbe-ya, ku wililime, ku parlakmemnu, ku kanamkertkert-ya, ku ngurlmirl-ya, ku wurnangat warda ngatha mampunkathan-yu, nawa. ⁸ Mu mere nangkai ngadha mayit i mangkathan nanhthi thathpi-yu, wurda. Nanhthi thathpi-ka bere matha wangu wiye kanam i nanhthi-ka walmamka-wa nginipunh ku pangkuy murlak wunku nanhthi yarrwarl mamparlparl wurran. ⁹ I nanhthi thathpi-re tharntiparl thanam ngarra Yile neki i thampunthelk thanam murrinh wiye ngarra kardu wunku nanhthi thathpi nhini da ngatha-re. Kardu pana ngarra Yile neki mampunpatha nginipunh nukunu deyida mani-ka nhini-ka thampunthelk thanam nhini-yu i murrinh thumampunnarrithak thanam nhini-yu. ¹⁰ Yile neki tharntiparl thanam i kardu thampunthelk thanam i thumampunnarrithak thanam wunku nanhthi thathpi nhini da ngatha-re mu nhini-ka mange wiye-wa nhini-yu. Kardu darrikardu ngay, nhini-ka manangka mange-wa nhini-yu.

¹¹ Nga. Kura kamarl-ka mange mere nginipunh nhini mani kama kirra. Kura patha i kura lalingkin-ka mere kunguninthawuy ngarra weyi numi thanguu kathu-yu, wurda. ¹² I nga numi-yu. Thay kumpampa nganaka. Thay kumpampa-ka mere karuy ngarra mi palathi nganaku-yu. I thay mangkamurr-ka mere karuy ngarra mi kumpampa wangu-yu, wurda. I da lalingkin ngala-ka nhini-ka kura lalingkin da matha nhini-yu i pangu-ka kura patha-ka makura-wa. I nga darrikardu. Da nginipunh nhini mani kurrankadhuk nhini-ya murrinh tiparlti i murrinh wiye-ka mere kunguninthawuy ngarra thathpi numi nhini thanguu-yu, wurda-wa nhini-yu.

Murrinh Da Mange Ngarra Yile Neki Nukunu

¹³ Bere kardu nangkai ngatha Yile neki thanguu mange ngarra nukunu damnamut i dampinhingayith i kardu pelpith patha wurran-ka nhini nanki-ka nubangkardunu nuru kardu nhini-yu kardu wurdamnayemit wurran ngarra Yile neki. I nukunu nhini-ka mange patha da matha mampirra wurran ngarra kardu-yu i murrinh da matha thathpirr wurdampirrayith wurran. I nukunu-ka mere mengala kurru mu bere matha wangu darntiwak wurran mange ngarra Yile neki wangu-yu. Nukunu nhini kanthin wurran-ka pelpith patha da matha ngarra Yile neki thanguu-yu.

¹⁴ Mu nanki ngatha thathpirr niranganpunke numpan ngarra kardu i wertnumarnti numpan i numemnungala numpan-ya nhini-ka mange mere Yile neki nukunu thathpirr nhini-yu. I kardu ngatha murrinh numarra, “Kanhi-ka mange Yile neki nukunu thathpirr-wa.” Nhini nanki-ka kardu narrampirrayirrarart numpan-wa nhini-yu.

¹⁵ Mu nanki ngatha niyemanu nuru nginipunh kanhi mani-ya ningkeningke-ya wertnumarnti i numemnungala numpan-ya nhini nanki-ka mere pelpith patha thathpirr numabath nuru nhini-yu. I Yile neki-ka mere denanpinhingayiththa mange ngarra nukunu-yu. Mu nhini nanki-ka mange ngarra nanki da matha namam numpan nhini-yu i ngana deyida narrarntiwak numpan mange ngarra ku karrath nukunu wangu-yu.

¹⁶ Bere kardu ngatha panganpunke pumpan ngarra kardu i wertnumarnti pumpan i pumemnungala pumpan nhini kardu-ka parrampunkabirr pumpan nhini-yu i thu kuy da matha i mange wiye da matha numi numi pankarlparl pumampirra pumpan nhini-yu. ¹⁷ Mu ngarra Yile neki-re kardu dampinhingayith ngarra mange nukunu wangu ngarra kardu-ya, nhini-ka mange nginipunh kanhi mani-wa nhini-yu. Marra-re-ka kardu nhini-ka kardu patha da matha i mange wiye-ka mere mabath kurru, i nhini nukunu-ka kardu pulangay da matha wurranpirra ngarra kardu-yu. I nukunu kardu murlmurlngka wurran i bimpirrayewup wurran murrinh

ngarra kardu ngamere i mange patha da matha mampirra wurran ngarra kardu i mampunmanpi wurran. I nukunu-ka mere bunpak kardu ngamere ngala i kardu ngamere kunungingki, mu wurdanpunpeparl warda ngatha. I mange ngarra mam wurran i murrinh ngarra thathpi mam wurran-ka da thathpirr nhini-yu. Nukunu-ka kardu pelpith patha wurran Yile neki thanguyu i dampinhingayith mange ngarra nukunu-yu. I nukunu nhini-ka kardu thathpirr-wa.

¹⁸ I nukunu-re kardu nhini ngarra thu kuy banpunthap-ka nhini kardu-ka patha marda ngala da matha pekpek pirrimkaneme nhini-yu.

4

Numenukunungingki i Nuddunayemit Nuru Ngarra Yile Neki

¹⁻² Nga. Thanguyu-nu bere matha wangu nerramkabirr narnam-yu i thu nuyenthuk numpan mange nanki ngatha-yu? Nga, da-ka kanhi thanguyu-wa, nanki marda numanganart-ka nanhthi terert nawa? Mu nanki-ka nanhthi-ka mere numart-wa nhini thanguyu weyida nanki nerremkabirr numpan-yu i thu nuyenthuk numpan-yu. I kardu nimnumawu numpan nanhthi purrkpurrrk nhini-nu-yu. I nanhthi nhini mere ngatha nurunumatkut-ka nhini nanki-ka kardu warda nuyemnuthuk numpan nhini-yu i nuddamnurinumini warda nhini nanhthi narnamnumatkut warda nhini-yu. Mu nanhthi purrkpurrrk nhini ngarra marda numanganart numpan-ka nanki-ka mere numabath nuru nhini mere weyida nadharrpu nuru ngarra Yile neki-yu.

³ Nanki narrantharrpu numpan Yile neki-ka nanhthi ngarra marda numanganart numpan nanki da matha-nu. Kardu nanhthi-nanka da matha numpan nhini-yu, nhini Yile neki-ka mere ngarra kanarramut nanhthi nhini-yu. Nga. Da-ka mange mere patha nhini-yu nanhthi purrkpurrrk ngarra nanki da matha marda numanganart numpan i narnamkut numpan-yu. ⁴ Mu nanki-ka kardu wiye da matha narnam. Nanki-ka kardu nginipunh palngun deyida mani kanampart ngarra nangkun nigunuya i ngarra kardu nugarn numi wardarra kanamngintha. Mange nginipunh nhini deyida mani nanki-ka narnampart Yile neki-yu i narrampunlerr kardu ngarra wiyenpun-yu kardu ngarra mere marda kumart kuru Yile neki-yu, i nhini nanki-ka mere ngarra warda numapulangay ngarra Yile neki-yu.

⁵ Nanki-ka the-wa numammath murrinh thathpi ngarra Yile neki yibim-yu. Nga, nukunu mam-ka, “Ngepan ngay-ka bannannginirdi wardarra i nhini ngay-ka marda da matha mangannanart ngurran nanki-yu. I nanki ngatha narningipartnu-ka nhini ngay-ka mere warda le ngurrunarranu nhini-yu,” mam Yile neki kathu-yu. I murrinh nukunu-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. ⁶ I nhini nukunu-ka puy da matha wangu manhimanpinungime purru marda thathpirr pumartnungime purru. I kanhi numi-yu murrinh thathpi Yile neki yibim-yu, “Yile neki-ka mere le kurrana i mere mamampi kurru kardu pana ngarra memnungala wurran-yu i mere kurdunayemit kurru-yu. Mu kardu pana ngarra memnukunungingki wurran-ka i wurdamnayemit wurran-ka nhini-ka Yile neki-ka le wurranna kardu nhini-yu i mamampi wurran.” ⁷ Nhini-ka Yile neki nubupak Pule ngala thathpirr pinarranu i nuddunayemitnu nuru. I bere matha wangu niranat thathpirr ngarra ku karrath-yu i murrinh ngarra thathpi nukunu-ka mere nubinayewup nuru i nhini nukunu-ka kununanmawinhat warda nhini-yu.

⁸ Mu marda thathpirr numart nuru ngarra Yile neki-yu i nurunangerrennu i murrinh thathpirr numanabathnu nuru, nhini nukunu-ka purrunarrangerrennu warda nhini-yu i pulangay purrunarranu i bere matha wangu paninu ngarra nanki-yu. I nanki ngarra da mange wiye numammath numpan-ka narnipart warda mange kurran nhini-yu. I mere warda nenuyirrarart nuru mange nginipunh Yile neki

nukunu nariwak nuru-yu, mu mange thathpirr nariwaknu nuru mange ngarra nukunu wangu-yu.

⁹ Mu kardu thathpirr warda pananmardathinnu purru i narnikarrknu da ngarra mange wiye pana-nu numammath numpan-yu. I kampa-ka numadhap warda i le-ka numadhap deyida, mu nubeyengkarnirn nuru ngarra mange wiye pana da matha ngarra numammath numpan. I nhini nanki-ka pananmardathinnu warda thathpirr i watmam warda nurunu nhini-yu. ¹⁰ Jesus-ka Pule ngala thathpirr-wa dim nhini-yu. I nhini nanki-ka nubuynupak kunungingki da matha nuruna ngarra nukunu wangu-yu i nuddunayemitnu nuru. I nhini nukunu-ka bunanpaknu kardu nginipunh ngala deyida mani i mananmanpinu warda purru i pulangay nukunu warda purrunarranu nhini-yu.

Yile Neki Da Matha Pule Ngala Dinnhengime

¹¹⁻¹² Nga. Kardu darrikardu ngay. Nanki-ka the-wa numabathnu murrinh kanhi-yu. Nanki-ka da mange ngarra Yile neki narrarntiwak numpan, nhini-ka mere nukun murrinh numenurdarrithak nuru i murrinh numenuwiyeiyenu nuru. Mu Nga. Yile neki da matha Pule ngala thathpirr dinnhengime-yu. I nukunu da matha murrinh ngarra law nukunu dammut-yu. I nukunu da matha murrinh kanhi mam wurranyu, “Kardu pana-ka mange ngarra ngay wangu damngiriwak wurranyu. I kardu pangu-ka mange ngarra ngay wangu mere kangiriwak kurru.” Nukunu da matha murrinh nginipunh nhini mani kama kurru-yu, mu neki-ka wurda-wa nhini-yu. Mu neki ngatha murrinh nginipunh nhini mani pama purru-ka nhini-ka wurlk ngarra nukunu mani warda thamam thurran nhini-yu. Neki-ka murrinh law pumeyebiye da matha pumabath purru-yu, mu mere pirranka purru kardu ngarra ngamere-yu murrinh law ngatha kariwak kurru kardu nhini-yu.

I nga, murrinh numi-yu. Yile neki da matha murrinh kanhi mana deyida wanku kama-yu ngarra kardu, “Kardu pana-ka ngay-ka mayibirnu-wa nhini-ka murrinh ngarra ngay mamngabath wurranyu. I kardu pangu deyida ngay-ka ngurdungkarelnu ngarra thungku ngala wangu, nhini-ka murrinh ngarra ngay thangununi mere mangabath kurru.” Nukunu Yile neki da matha murrinh nginipunh nhini mani kama kurru-yu, mu neki-ka wurda-wa nhini-yu.

Mange Niyemanu Nuru Mange Ngarra Yile Neki Purdinankanu

¹³ Nga. Bere nubingayepup deyida kathu. Nanki kardu ngamere-ka murrinh kanhi mani namam numpan-ya, “Marra kanhi kama-ya i thipinhire kama-ya purrunungime da pangu-nu i pinungime da thanguku numi. I wurlk ngala pamanungime pani i ku mani ngala panikutkutnungime.” Murrinh nginipunh nhini mani namam numpan-yu kardu ngamere-yu. ¹⁴ Mu nanki thathpirr-ka mere the-wa numabath da thipinhire-yu da ngarra kama kama-ya. Nanki-ka mere ngadha the numabath da minthire nuruwuwupnu-yu. Nga. Nanhthi thapak nganaka. Nanhthi-ka pangarntuy i mere pirdith dimyerrarr mananhthi warda nhini-yu. Mange nginipunh nhini mani-ka nanki-ka kardu birnu-wa narnam, mu da mere pirdith nanki-ka nuruwuwupnu-wa.

¹⁵ Mu murrinh-ka nginipunh kanhi mani-wa niyema nuru-yu, “Nginipunh nhini mani Yile neki marda mangertnu purdingingkanu nhini-ka ngay-ka kardu birnu da ngatha ngurrunu i da nhini wangu ngununu-yu i nganinu pangu da matha.” Murrinh-ka nginipunh nhini mani-wa niyemanu nuru-yu. ¹⁶ Mu nanki-ka kardu thapthap ngala-wa numpan. I murrinh ngala narnamngerren murrinh ngarra da ngarra wangu nurunu i ngarra kardu nanki mange niyemanu nuru, i murrinh nginipunh nhini mani narnamngerren-yu. I nhini-ka wiye-wa nhini-yu. Mu nanki thathpirr-ka kardu nuyentheku-wa Yile neki-yu.

¹⁷ Bere kardu nangkai ngatha the mammath wurran da mange yuthpan da mange ngarra Yile neki nukunu wangu-ya, i kardu-ka mere kariwak kurru mange yuthpan nhini-yu, nhini-ka da mange wiye warda mam kardu nhini-yu.

5

Murrinh Ngarra Kardu Nanhthi Terert-nu Panthin Pumpan

¹⁻⁴ Bere nga. Nanki kardu wanku nanhthi terert nanthin numpan-ka nubingayepup kathu. Nanki-ka mi dhepdhep terert i nanhthi kaligu terert i ku mani ngala nanthin numpan. Nanki-ka nubemmardarr numpan nanhthi purrkpurk terert i ku mani ngala nhini-yu, i kardu nanki-ka kardu wertnumarnti-wa.

Nga. Kardu peneme pana nganaka ngarra mi dhepdhep nanki pubenarrumer-artaldhaneme punne ngarra mi kadin, nanki-ka, ku mani kunungingi da matha narrampirramut-yu ku numempirrumardum-wardarra-neme. I peneme nhini-ka parramkarithi-warda-neme ku mani kunungingi nhini-nu-yu. I Yile neki Pule ngala-ya the kanthinpunkuneme kardu parramkarithineme pangu-yu. I nukunu-ka the deyida kanthin nanki-ka ku mani ngala mere nerrarrumutmutthaneme nuyi i ku-ka numempirrumardum-wa-neme i ku mani nanki da matha nukun nhini-yu. Yile neki-ka the wardarra kanthin mange wiye pana thangu-nu-yu i nhini kardu nanki-ka pananmardathin-wa-nu i narnikarrknu da mange wiye pana thangu-nu numerradha nunni-yu nhini nukunu-ka purdunankarel-da-nu matha ngarra nukunu thangu-nu kathu-yu. Mu ku mani ngala pana i nanhthi terert pana ngarra nubemmardarr numpan-ka nhini-ka pawurdupnu warda nhini-yu i nanhthi kaligu terert pana ngarra nubemmardarr numpan-ka nhini-ka ku wungki warda pawurdupnu. I kardu terert the pumabathnu nanki-ka kardu wertnumarnti i kardu mardarr mardarr nhini nanki-ka nubemmardarr numpan i ku mani numempirramamnum narnam. I nga. Nanki-ka nanhthi terert pana nubemmardarr narnam-ka da nakurl-wa-nu, mu nanki-ka mere nukun narnibirnu da nakurlnu-yu. Nanki-ka nuruwuwupnu i pananpurdupnu nanhthi nginipunh purrkpurk nanki deyida mani pawurdupnu-yu.

⁵ Nanki-ka mange murruwurlngka pekpek da matha numebaththa nunni-yu wunku ku mani ngala-ya i mi dhepdhep terert i nanhthi purrkpurk terert. I mange nanki da matha nubemnuyengkarnirn numpan i mi dhepdhep terert numpanmurrk. I nanhthi purrkpurk nubemmardarr numpan. Mu nanki kardu-ka Yile neki-ka bunantikerdek-wa-nu purru nhini-yu i purdunankartelnu purru nhini-yu. ⁶ I ngana deyida nanki-ka numampunmurt kardu pana ngarra mere pumerithuktha parni i murrinh mange nanki ngatha numemnu, "Nga. Peneme kanhi-ka punkuthuk-warda-neme." I nhini nanki-ka numpanpunmat nuddanpuntinumi warda nhini-yu. I nanki-ka kardu lurruth ngala-wa i nhini peneme-ka mere ngarra kananpinhimardaparl, mu nanki nhini-ka nuddanpuntinumi da matha nhini-yu.

Kardu Watmam Thanthanka Nurunu

⁷⁻⁸ Bere nga. Kardu darrikardu ngay nubingayepup deyida kathu ngadha. Kardu-ka da mange wiye pumamnarra pumpan, mu nanki-ka bere ngatha nuyunamar-damardanu watmam ngarra nukunu da mana Pule Jesus kathu purdiwurlnu. Nga. Kardu nginipunh ku gardener mani nganaka. Nukunu-ka mi kamarl bangammirrbrir wurran i dimmardamarda watmam kura yelyel-nu. I nhini thangu-nu-ka mi-ka pangarntuy i kuguk da ngatha nukunu-yu watmam dimmardamarda mi dhepdhep-nu paruynu. I nginipunh nhini deyida mani ku gardener dimmardamarda watmam mi dhepdhep patha pangu-nu paruynu, nhini nanki-ka bere ngatha nuyunamar-damardanu watmam ngarra nukunu da mana Pule Jesus kathu purdiwurlnu. I nenuwirnte thathpirr mange nanki nhini-ka da-ka manta warda ngarra nukunu Pule Jesus purdiwurl-deyida-nu kathu-yu.

⁹ Mu nga. Kardu darrikardu ngay. Mere nukun murrinh nengkabirr mange nanki ngatha-yu i nhini-ka Yile neki-ka mere warda kama nukun, “Nanki-ka mere nangiriwak nuru da mange ngarra ngay wangu-yu.” Mu nanki-ka bere matha wangu nariwak nuru mange ngarra Yile neki wangu-yu, nhini-ka Pule Jesus-ka purrunu kathu manta warda i mananyerryerrnu pi kardu patha i kardu wiye-yu.

¹⁰ I nga. Kardu darrikardu ngay. The mana nanthin-ya kardu ngalantharr pangu nganaka ngarra murrinh thathpi Yile neki puddanarrayiththa punni ku prophet-ya. Yu kardu nhini-ya kardu-ka da mange wiye pumerradha punni, mu kardu peneme nhini ku prophet-ka kardu thanthanka watmam da matha punnedhaneme-yu. I nginipunh nhini deyida mani nanki-ka kardu thanthanka watmam deyida nurunu ngarra kardu-re da mange wiye purunarranu-yu. ¹¹ I ngana deyida nekineme-ka the warda thumammathneme kardu ngalantharr nhini ku prophet-ka le da matha punnidha. Kardu kathu-ka da mange wiye pumerradhaneme punne mu peneme nhini-ka murrinh ngarra Yile neki da matha pumeyitthaneme punne i puddininayemitthaneme punne i watmam da matha punnedhaneme i nhini peneme-ka le da matha pardedhaneme.

I ngana deyida kardu ngalantharr murntak pana nganaka nan Job, ku karrath-ka merulluldha kardi i da wiye thathpirr menadha kardi. Mu nukunu Job-ka bere matha wangu wurdananayemittha wurrini ngarra Yile neki i watmam thanthanka da matha kardidha. I nhini Yile neki-ka mange patha da matha menadha wurrini ngarra nukunu nan Job-yu i nanhthi purrkpurrk terert nimin-ya daninamutmuttha wurrini. Mange nginipunh nhini mani-ya nhini nanki-ka nuddunayemit nuru ngarra Jesus i watmam thanthanka da matha nurunu i nhini nukunu Kangkarlmawu-ka kardu pekpek da matha purrunarranu i mange patha manarranu purru.

¹² Bere kardu darrikardu ngay nubingayepup deyida kathu murrinh ngala kanhi-yu. Mere nukun niyema murrinh kanhi-yu, “Kangkarlmawu thathpirr”, i murrinh nginipunh nhini mani-ya. Nhini-ka wiye-wa nhini-yu i nhini Yile neki-ka manarranu warda murrinh kanhi-yu, “Nanki-ka mere thathpirr nangiriwak nuru da mange ngarra ngay wangu-yu.” Mu murrinh thathpi kanhi da matha niyemanu, “Yu”. Nhini-ka murrinh-ka “Yu” da matha nhini-yu. I murrinh thathpi kanhi da matha niyemanu, “Wurda”. Nhini-ka murrinh-ka “Wurda” da matha nhini-yu. I nhini da matha murrinh-yu.

Murrinh Prayer Nurunangerrennu Ngarra Yile Neki

¹³ Bere nanki kardu ngamere-ka kardu damnanpethin kama kanam-ya i da tetemanthay kama nubangarnurt numpan i nhini-ka nadharrpu-wa Yile neki kardu mananmanpinu-yu. I kardu ngamere kama-ya le patha narnam-ya i nhini-ka narninarel nanhthi thamarl tiparlti-re ngarra Yile neki wangu-yu. ¹⁴⁻¹⁵ I kardu ngamere kama-ya kardu matharr narnam, nhini-ka nirrarakaynu kardu nugarn pana ngarra Yile neki thathpirr parrarntiwak pumpan. I kardu nugarn nhini-ka purunarranu ngarra nanki da i nanhthi oil mirrithin pumananparlaknu i Yile neki panarradharrpunu kardu patha mananpathanu i ngarra murrinh Jesus wangu pumardarrinenu. I kardu matharr-nanngini-ka Yile neki-ka patha warda mananpathanu i kardu patha warda nurunu nhini kardu peneme nhini-ka da pana weyida murrinh thathpirr pumamnabathneme ngarra Yile neki kardu patha mananpathanu-yu ngarra murrinh-te parramkadharrpuneme-yu. I da mange wiye ngatha numammath numpan-ka nhini Yile neki-ka mananmayerrarrnu warda nhini-yu.

¹⁶ I bere nanki-ka nuddunumayithnu nuru mange da ngarra nanki thangu da mange wiye nanthin numpan-yu. I Yile neki warda nadharrpunu da ngarra mange wiye ngarra da mange nanki-nu ngatha-yu i nhini nukunu-ka mananmayerrarrnu

warda i kardu tarangka-nanngini warda nurunu nhini-yu. Kardu nangkai ngatha thathpirr mange ngarra Yile neki pariwaknu purru i purdunayemitnu purru kardu nhini-re ngarra Yile neki padharrpunu purru-ka nhini Yile neki-ka mange da lurruth ngala mananu purru nukunu kardu nhini-nu-yu.

¹⁷ Da mange nginipunh lurruth ngala mamna kardu ngalantharr nan-nu Elijah ngarra nukunu-re dantharrpu Yile neki-yu. Nukunu Elijah-ka kardu da matha nginipunh nekingime deyida mani i wurdananayemittha wurrini ngarra Yile neki. Bere nukunu Elijah-ka Yile neki dantharrpu kura yelyel-wa-nu madhapnu. I Yile neki-ka manthap warda kura yelyel-yu i mere wurdithuktha nhini-yu ngarra nukunu-re Elijah dantharrpu-yu. I kura-ka mere kaniyelyeldha da pirdithme da thangu perrkenkuneme i kanganu-wa ngatha. ¹⁸ I bere da nakurl-te nukunu-ka Yile neki deyida dantharrpu kura yelyel deyida-nu purruyelyelnu. I Yile neki-ka damnamut i wurdannathuk warda kura yelyel-yu i wurriniyelyeldha warda nhini-yu. I nanhthi parnu i mi dhepdhep-ka pangarntuy deyida nhini-yu.

¹⁹ Bere nga. Kardu darrikardu ngay. Kardu ngatha kanipart da mange patha ngarra Yile neki wangu i kurdinungkarelnintha, nhini nanki-ka nuddunayithnu nuru kardu nhini-yu i nhini nukunu-ka purdunawurlnu warda ngarra Yile neki-yu i mange ngarra nukunu pariwak-deyida-nu purru.

²⁰ Nga. The numabathnu kanhi-yu. Kardu nangkai ngatha purdunayithnu purru ngarra kardu nhini kardu purdunangkarlnu ngarra Yile neki deyida-ya i nhini nukunu-ka mange patha da matha mamna i mammanpi-wa kardu nhini-yu. I Yile neki-ka pirramaputhnu warda mange wiye terert pana kanthin wurrin i mayibirnunu ngarra thungku ngala wangu.

1 John

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Nukunu

¹ Nukunu Jesus Christ kardu ngarra murrinh thathipirr kanthin wurran i ngarra nanhthi birnu thathipirr dannhemut wurran, nukunu nhini-wa murrinh kanhi ngarramkarililneme ngankuneme-yu. Ngankuneme-ka murrinh ngubinayepupthaneme ngarde murrinh ngarra thathipi nukunu-yu i kamarl ngarra ngankuneme thathipirr ngubengkardudhaneme ngarde i kardu ngumedhadhapaneme ngarde nukunu-yu. ² Nukunu-ka wurrinidha wurdanthut da putek ngala kanhi i demnungkarr. I ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme nukunu-yu, i bere murrinh warda ngumanarrunemenu ngarra nukunu-yu, kardu pana ngarra nanhthi birnu thathipirr dannhemut-yu i nhini nekingime-ka kardu bere matha wangu birnu paninungime nhini-yu. Da ngarra marra-re kathu-ka nukunu kardidha ngarra Yile neki-wa. I nhini thangunu nukunu-ka wurrinidha wurdanthut da ngarra putek ngala kanhi i demnungkarr i pangamngarruruyneme ngarra ngankuneme. ³ I bere nhini ngankuneme-ka murrinh warda nguiddinarruyithnemenu kardu nhini-nu Jesus-yu, kardu nhini ngarra ngubengkardudhaneme ngarde-yu i murrinh ngarra thathipi nukunu ngubinayepupthaneme ngarde. I nhini nekingime-ka kardu numi da matha warda marda ngala paninungime ngarra Yile neki i wikal nukunu deyida wanku Jesus Christ. ⁴ Ngankuneme-ka murrinh kanhi ngarramnarrurililneme nanki-nu-ka, nhini-ka nekingime warda ngatha le thathipirr paninungime nhini-yu.

Yile Neki Da Mangini Tarangka i Pilampirdarri Da Matha Mani

⁵ Bere nga. Kanhi-wa murrinh thathipi ngubimnayepupneme ngarra Jesus thangunu-yu, wikal Yile neki-ya, i ngarra nanki warda nguiddinarruyithnemenu-yu. Yile neki-ka da mangini tarangka i pilampirdarri da matha mani, mu da mere mani da thipmam binhi kani, wurda. Nukunu-ka kardu patha da matha kanam da mangini tarangka i pilampirdarri mani. ⁶ Mu kardu nekingime ngatha murrinh pamangime, “Nganki-ka ngarrarntiwak ngumpan Yile neki.” Mu kardu-ka nekingime-ka thurranngime da ngarra thipmam binhi da ngatha wangu da ngarra wiye-ya, nhini nekingime-ka thanthirrarart-wa-ngime thurran nhini-yu i mere thathipirr pumayitngime purru da mange yuthpan ngarra Yile neki nukunu wangu-yu. ⁷ Mu nekingime ngatha purrunungime da ngarra tarangka i pilampirdarri, mangini Yile neki deyida mani ngarra da tarangka i pilampirdarri dim-ka, nhini nekingime-ka kardu mitmit da matha kardu numi da matha pinungime-yu. I nhini kumulung ngarra Jesus yibinnhepupngime thangunu-ka, wikal Yile neki nukunu-ya, pirranhimaputhnu-warda-ngime da mange wiye terert thumerithukthangime thurrini-yu, i manhitarangka-da-nu-matha-ngime.

⁸ I nekingime ngatha murrinh pamangime, “Aa, nganki-ka mere mange wiye ngumabath nguru,” nhini nekingime-ka themnuyirrarartngime thurran mange nekingime, i mere murrinh yuthpan thathipirr purdiyithngime purru. ⁹ Mu nekingime ngatha panhimardathinnungime i panardarrirdanungime da ngarra mange wiye thumerithukthangime thardi ngarra Yile neki wangu-nu-ka, nhini nukunu-ka pirranhimaputhnu-warda-ngime da mange wiye terert nhini-yu, i punhimayekumnu-warda-ngime i manhitarangkanu-warda-ngime nekingime-yu. Nhini-wa murrinh mam nukunu pamanu-yu, i bere matha da-ka pamanu nhini-yu. Mange ngarra nukunu-ka da yuthpan da matha mam wurran-yu. ¹⁰ I ngana deyida nekingime

ngatha murrinh pamangime, “Nganki-ka da mange wiye-ka mere numi-re ngumebaththa ngarni,” nhini nekingime-ka thamamngime Yile neki-ka kardu danthirrarart wurran, nhini-ka murrinh nukunu wardarra mannhengime, “Nanki-ka da mange wiye numebaththa nardi.” I ngana deyida nekingime-ka mere murrinh pumayitngime purru murrinh thathpi ngarra nukunu-yu.

2

Jesus Dinnhengime Da Kanganu

¹ Nga kardu. Nanki-ka nginipunh wakal ngay deyida mani. I ngay-ka ngamnarrarilil murrinh kanhi nanki-nu-yu, nhini nanki-ka da mange wiye-ka mere warda numabathnu nuru nhini-yu. Mu kardu nangkai ngatha da mange wiye mabathnu purru-ka, nhini nukunu-ka paninatharmunu ngarra Jesus wangu kardu numi pana da matha ngarra kanganu dinnhengime-ya. Nukunu Jesus Christ-wa kardu patha da matha kanam i mere medha kani da mange wiye-yu, wurda. I nukunu-ka kardu ngarra kanganu dinnhengime i nukunu da matha dimnangerren ngarra Yile neki nekingime-nu-yu. ² I nukunu Jesus Christ da matha-re pirrimnhimaputhngime wurran da mange wiye nekingime thangununu-yu. Mu mere ngatha nekingime, nukunu-ka pirrimpunmaputh wurran da mange wiye ngarra kardu thangununu kardu wurnangat warda ngatha-ya.

³ Nga. Nekingime ngatha murrinh thathpi Yile neki nukunu pumanabathnungime purru, nhini nekingime-ka kardu warda thathpirr the pumabathnungime purru nukunu Yile neki-yu. ⁴ Mu kardu nangkai ngatha murrinh kama-ka, “Ngay-ka the-wa nganthin Yile neki-yu.” Mu nukunu nhini-ka mere murrinh thathpirr manabath kurru ngarra Yile neki-yu, nhini nukunu-ka danthirrarart-wa wurran i mere thathpirr kurdiyith kurru murrinh-yu. ⁵ Mu kardu nangkai ngatha murrinh thathpirr mamnabath wurran Yile neki, nhini kardu-ka marda thathpirr manganart wurran nukunu Yile neki-yu. I da-ka kanhi-wa the thumammathngime thurran kardu marda ngala pinungime ngarra Yile neki-yu. ⁶ Nekingime ngatha murrinh pamangime, “Nekingime-ka kardu marda ngala da matha thanamngime ngarra Yile neki,” nhini nekingime-ka mange pamangime purru mange nginipunh Jesus deyida mani medha wurrini ngarra da putek kanhi-re kardidha-yu.

Murrinh Marra

⁷ Nga, kardu darrikardu ngay. Murrinh kanhi murrinh Yile neki nukunu ngarra ngay ngamnarrarilil-ka, murrinh-ka mere marra, wurda. Mu murrinh-ka murrinh thathpi murntak ngarra da marra-re warra ngadha nubinthepup. ⁸ Mu murrinh-ka murrinh nginipunh thathpi marra deyida mani, nhini-ka the wardarra thanthinngime thurran murrinh nhini-yu ngarra Jesus thangununu-ya dannhewinhinkayithngime. Nukunu-ka dannhingkarrngime da mange ngarra marda thumemnurtngime thurran mange nekingime ngatha-yu. I nanki-ka bere matha mange nhini numedha nardi, i nhini nanki-ka ngarra da tarangka i pilampirdarri warda narnamlili, i mere warda nurulili ngarra da thipmam binhi wangu-yu.

⁹ I kardu nangkai ngatha murrinh kama, “Ngay-ka ngarra da tarangka i pilampirdarri da matha ngurran.” Mu nukunu kardu nhini-ka thu kuy wurranpirra kardu ngarra Kangkarlmawu nukunu, nhini nukunu-ka da ngarra thipmam binhi da ngatha kanam nhini-yu. ¹⁰ Mu kardu nangkai ngatha marda manganpunart wurran ngarra kardu ngamere kardu Yile neki nukunu, nhini nukunu-ka da ngarra tarangka i pilampirdarri da matha kanam, i mere warda ngarra mangkayipnu purru nhini-yu. ¹¹ Mu kardu pana ngarra thu kuy wurranpirra kardu ngarra Yile neki nukunu-ya, nhini nukunu-ka kardu ngarra da thipmam binhi da matha wangu kanam da bere

matha wangu-yu i mere ngarra the menubath kani ngarra wangu kardu nukunu mamka wurran-yu. I nukunu nhini-ka mangini kamarrama warda kanam.

¹² Nga kardu. Ngay kanhi ngamnarrarilil nanki-nu, nhini Yile neki-ka da mange wiye pirrimnanmaputh warda ngarra Jesus-te yibinnhepupngime-ya. ¹³ I nga kardu yileyile. Ngay kanhi ngamnarrarilil nanki-nu, nhini nanki-ka the-wa nanthin Jesus-yu, kardu pana ngarra birnu kardidha da ngarra marra-re thathipirr kathu-ya. I nga kigay. Ngay kanhi ngamnarrarilil nanki-nu, nhini nanki-ka mere nubinayewup nuru i mere pule ngala kurrunarra nukunu ku karrath-yu. ¹⁴ I nga mamay. Ngay kanhi ngamnarrarilil nanki-nu, nhini nanki-ka the-wa nanthin Yile neki-yu. Yileyile, ngay kanhi ngamnarrarilil nanki-nu, nhini nanki-ka the-wa nanthin Jesus-yu kardu pana ngarra da marra-re thathipirr kathu kardidha-ya. I nga kigay. Ngay kanhi ngamnarrarilil nanki-nu, nhini nanki-ka murrinh thathipi ngarra Yile neki nukunu numammath numpan i kardu lurruth ngala warda numpan. I nhini nanki-ka mere murrinh numanabath nuru nukunu ku karrath-yu i mere ngarra warda mananyit kurru nhini-yu.

¹⁵ Mu nga kardu. Mere nukun marda numart nuru da mange kardu ngarra wiyenpun nukunu-yu. I mere deyida nukun marda numart nuru nanhthi purrkpurrrk da matha-yu. Nhini-wa mere nangkai marda mart kurru Yile neki-yu i nanhthi purrkpurrrk wanku bunkuwethuknintha, wurda. ¹⁶ I nga. Mange ngarra neki thanthin thurran-ka da ngarra mange wiye nukun da matha, i neki-ka da nhini da matha marda thumanganart thurran-yu. Neki-ka kardu wertthumarnti-ya, mawumawunnnhima-ya i thumemnungalangala thurran. I da mange terert nhini-ka kardu da matha nukun thumammath thurran, mu Yile neki-ka wurda, mere mabath kurru mange nhini-yu. ¹⁷ Bere, kardu wiyenpun nhini ngarra da mange wiye da matha marda pumanganart pumpaan-ka, nhini-ka da nakurlnu mandarrirdum-da-numatha nhini-yu. I da putek ngala kanhi deyida wanku mardarrirdumnu. Mu kardu nangkai ngatha da mange ngarra Yile neki nukunu pariwaknu purru-ka, kardu nhini-ka bere matha wangu panibirnunnu nhini-yu.

Kardu Ngarra Thu Kuy Wurranna Jesus Paruynu

¹⁸ Bere nga, kardu. Da-ka manta warda-wa da ngarra putek ngala kanhi Yile neki-re mardarrirdumnu-yu. Mu marra-re warra ngadha-ka kardu pana thathipirr thu kuy wurranna ngarra Jesus Christ-ya paruynu da ngarra putek ngala kanhi. I nanki-ka the wardarra numammath kardu nhini-nu-yu. Nukunu kardu nhini-ka kardu danthirrarart da matha kanam i murrinh mam wurran, “Ngay-ka Christ-wa.” Mu nga. Kardu-ka parnam wardarra kardu ngamere-ya, kardu nginipunh wiye pana mani ngarra Jesus thu kuy wurranna. I da-ka nhini-re-wa the thumammathngime da-ka manta warda da ngarra putek ngala kanhi mardarrirdumnu-yu. ¹⁹ Kardu ngamere nhini-ka pardidha ngarra ngankuneme da murntak warra, mu mere thathipirr marda ngala ngarnedhaneme, wurda. Mu kardu nhini ngatha ngarnedhaneme marda ngala-ka nhini-ka ngarra ngankuneme da ngatha parnidha nhini-yu. Mu kardu nhini-ka parnamngankupartneme ngankuneme-yu i nhini-ka the warda nganthinkaneme kardu mere perrangankulerrdha-thathipirr-neme ngarra ngankuneme-yu.

²⁰ Mu nanki-ka da mere thathipirr mange nhini numabath nuru, wurda. Mu Ngepan Yile neki nukunu kanamnannginirdi ngarra nanki-yu i nhini-ka the warda nanthin numpan da mange yuthpan thathipirr-yu. ²¹ I nga. Ngay-ka murrinh kanhi ngamnarrarilil ngarra nanki-nu, nhini-ka the warda numammath numpan murrinh yuthpan thathipirr-yu. Mu kardu-ka mere kunankathip kurru nanki-yu, wurda. Nanki-ka murrinh yuthpan thathipirr numammath numpan murrinh ngarra Yile neki thanguunu damnarramut-yu. I nukunu da matha yuthpan wurrannarra-yu, i mere kanarrayirrarart kurru, wurda.

²² Mu kardu-ka kanhi-wa kardu ngarra damnarrayirrarart wurran-yu. Nukunu kardu nhini mam wurran-ka, “Jesus-ka mere Yile neki thangu, i mere Christ thatpirr nukunu-yu.” Kardu nhini ngarra murrinh mam wurran-ka, nhini-wa karduyu thu kuy wurran ngarra Jesus Christ. I dampunkungkatmitnintha wurran Yile neki i wakal nukunu. ²³ Bere kardu nangkall ngatha pangkamitnu Jesus-ka, nhini-ka Yile neki deyida damkamit nhini-yu. Mu kardu nangkall ngatha murrinh ngarra wakal Yile neki nukunu manabathnu-ka nhini-ka Yile neki deyida murrinh mamnabath wurran. ²⁴ I nhini-ka murrinh yuthpan thatpirr numayit nuru murrinh pana ngarra marra-re nubinthepup. I murrinh yuthpan nhini ngatha numayitnu nuru, nhini-ka kardu Yile neki nukunu da matha narninu i marda ngala da matha narninu ngarra nukunu-yu i ngarra wakal nukunu wanku-yu. ²⁵ I murrinh ngarra Jesus dannhetngime-ka kanhi-wa, nekingime-ka bere matha wangu birnu paninungime da ngarra kangkarl wangu-yu.

²⁶ Ngay-ka murrinh nhini ngamnarrarilil nanki-nu-ka, mere narnipart nukun murrinh yuthpan thatpirr nhini-yu. I kardu nhini-nu mamnanmardawerr kanarrayirrarart nukun i kumanankayi nukun da ngarra wiye wangu. ²⁷ Mu nga. Jesus Christ-ka bannannginirdi Ngepan ngarra nukunu ngarra nanki. I Ngepan nukunu-ka bere matha wangu nanthin numpan i nhini-ka mere nangkall deyida kathu kurdunanthethith. Mu Ngepan nukunu da matha wurdannanthethith wurran-yu da terert warda ngatha. I da ngarra nukunu wurdannanthethith wurran-ka da yuthpan da matha i mere kanarrayirrarart kurru, wurda. I nhini nanki-ka nariwakda-nu matha nuru da mange ngarra nukunu wurdannanthethith wurran-yu, i nhini nanki-ka kardu marda ngala da matha warda narninu ngarra Jesus Christ-yu.

²⁸ I nga kardu. Bere matha wangu mitmit da matha nurunu i nariwaknu nuru ngarra Kangkarlmawu. I ngarra nukunu-re purdiwurl-deyida-nu kathu-ka nhini nanki-ka mere warda yidiwe nuyunu ngarra nubangkardunu-yu, wurda. I mere warda nemanhamnu nukunu-yu. ²⁹ Nanki-ka the-wa nanthin-ya Jesus-ka kardu patha da matha wurran. I nanki-ka the deyida numabath kardu nangkall ngatha da mange patha mabathnu purru-ka kardu nhini-ka kardu Yile neki nukunu-wa nhini-yu.

3

Nekingime Kardu Yile Neki Nukunu

¹ Yile neki-ka marda thatpirr mangannhertngime wurran, nawa? Yu, nukunu-ka marda thatpirr mangannhertngime wurran i nhini mannhengime wurran wakal nukunu-wa nekingime-yu. Nekingime-ka wakal nukunu thatpirr-wa thurrannangime nhini-yu. Mu kardu wurnangat-ka mere the kumanhibathngime kuru kardu nukunu thurrannangime-yu, nhini weyida kardu mere the kumabath kuru Yile neki-yu. ² Yu nga, kardu darrikardu ngay. Marra kanhi-ka nekingime-ka wakal Yile neki nukunu thurrannangime. Mu mere da ngatha the pumenubathngime nangkall nimin-nu nekingime-yu da nakurlnu ngarra da kangkarl pinungime-yu. Mu nekingime-ka the-wa thanthinngime da ngarra Jesus deyida kathu purdiwurlnu-ka nekingime-ka mangini nukunu deyida mani purrunungime, i marra nhini da matha pubangkardunungime nukunu-yu kardu nginipunh ngarra thatpirr mam kanam nukunu-yu. ³ I kardu nangkall ngatha murrinh nhini the mabathnu pani-ka, nhini nukunu-ka da mange patha da matha mabathnu purru nhini-yu, mangini nukunu deyida mani Jesus da mange patha da matha kanthin wurran. ⁴ Mu kardu nangkall ngatha da mange wiye mabathnu purru-ka nhini-ka da law ngarra Yile neki nukunu-ka mungammaparl-wa nhini-yu. I da mange wiye da bere matha mabathnu pani-ka nhini-ka mere warda wakal Yile neki nukunu.

⁵ Mu nanki-ka the-wa nanthin-ya Jesus wurrinidha da putek kanhi da mange wiye nekingime-nu pirranhimaputhnungime purru. I nukunu-ka mere numi-re da mange wiye wurridha, wurda. Nukunu-ka kardu patha da matha kanam. ⁶ I nhini kardu pana ngarra darntiwak thatpirr wurran Jesus-ka, kardu nhini-ka da mange wiye mere ngarra mabath kurru nhini-yu, wurda. Mu kardu nangk'al ngatha da mange wiye mabathnu purru da bere matha wangu, nukunu kardu nhini-ka, Jesus-ka mere da ngatha the mabathnu purru i mere da ngatha berdurttha nukunu-yu, wurda.

⁷ Nga, kardu darrikardu ngay. Mere nubirrayepup kardu ngarra wiyenpun-yu, kardu pana ngarra parramnarrayirrarart parnam-yu. Mu kardu nangk'al ngatha da mange patha i da mange yuthpan mabathnu purru-ka nhini-ka kardu patha da matha purrunu mangini Jesus deyida mani patha da matha kanam-yu. ⁸ Mu kardu nangk'al ngatha da mange wiye mabathnu purru da bere matha wangu-ka kardu nhini-ka kardu ku karrath nukunu da matha, nhini ku karrath-ka da wiye da matha mebaththa wurrini da ngarra marra-re kathu i da wiye da ngatha kanthin wurran. Da-ka nhini warda-wa Yile neki wakal nukunu wurdanthuk da kanhi-yu da mange wiye ngarra nukunu-nu ku karrath kanthin wurran bumayerrarnu. ⁹ Nga. Kardu nangk'al ngatha kardu Yile neki nukunu-ka, nhini kardu-ka mere kama nukun kurru da mange wiye-yu da bere matha wangu-yu, wurda. Nhini-ka Ngepan Yile neki nukunu-ka kanthin wardarra wurran ngarra nginipunh nukunu kardu nhini-yu. Mu kardu nhini-ka mere ngarra mange wiye kama kurru, nhini-ka kardu Yile neki nukunu-wa nhini-yu.

¹⁰ I nga. Kanhi-wa kardu the numabathnu kardu ngamere kardu Yile neki nukunu i kardu ngamere kardu ku karrath nukunu. Kardu nangk'al ngatha da mange wiye mabathnu pani da bere matha wangu-ka i ngathan nukunu deyida-ka thu kuy wurranna, nhini nukunu-ka mere kardu Yile neki nukunu nhini-yu, mu nukunu-ka kardu ku karrath nukunu da matha nhini-yu.

Nekingime Marda Pumenurtnungime Purru

¹¹ Murrinh nhini ngarra da marra-re kathu nubinthepup-ka kanhi-wa, nekingime-ka marda da matha pumenurtnungime purru. ¹² Mu mere pumarartngime mangini Cain mani ngarra ngathan nukunu thu panmat-ya da murntak warra-ya. Nukunu Cain-ka daniriwaktha wurrini ku karrath i da mange wiye da matha wurrinidha. Mu ngathan nukunu-ka kardu patha da matha wurrinidha, i nhini nukunu Cain-ka dirranganke-wa, i da-ka nhini-wa thu panmat ngathan nukunu-yu.

¹³ Nga kardu. Kardu ngamere pana ngarra Yile neki mere le kuruna i ngarra nanki deyida wanku kama kuy pumpannarra, nhini-ka mere nubengkabat nukun nhini-yu. ¹⁴ Mu nekingime kardu ngarra Yile neki nukunu-ka kardu marda thatpirr thumemnurtnungime thurran, i nhini-ka the thanthinngime mayern yuthpan warda thanalilingime da ngarra Yile neki nukunu da matha wangu. Mu kardu ngamere pana ngarra mere marda kumenurt kuru-ka kardu da ngarra mayern wiye da ngatha pumpannilili i da ngarra ku karrath nukunu wangu pumpan. ¹⁵ I kardu nangk'al ngatha thu kuy purrunarra kardu ngarra ngamere, nhini kardu-ka mangini thu deyida panmat wurdantimumi nhini-yu. I nanki-ka the-wa nanthin-ya kardu nhini ngarra thu panmat wurdantimumi-ka mere ngarra da kangkarl wangu kimardawith nhini-yu, i mere ngarra kanibirnu da bere matha wangu-yu, wurda.

¹⁶ Nga. Jesus-ka marda thatpirr mangannhertngime wurran i yibinnhiepupngime nekingime-nu-yu. I da-ka nhini-wa nukunu dannhengkarngime kardu thatpirr marda mangannhertngime wurran-yu. I nhini nekingime-ka pumarartngime Jesus i marda thatpirr pumenurtnungime purru i purrunuwuwupnu-ngathayida-ngime nekingime ngatha-nu-yu.

¹⁷ Nga. Kardu pana mani wunku ku mani ngala kama kanthin wurran-ya, i the kanthin kardu darrikardu nukunu ku mani maku i mi mami medeyi punganpirntay

parnam. I kardu nhini ngatha mere manmanpi kardu ngarra darrikardu nukunu-ka nhini nukunu-ka mere thathipirr marda deyida mart Yile neki-yu. ¹⁸ Nga kardu. Kardu thathipirr marda numanart nuru i numanmanpi nuru kardu ngarra ngamere. Mu mere da matha murrinh thathi nuyema, “Nganki kardu marda ngumanganpunart ngumpun i ngumampunmanpi ngumpun.” Mu kardu thathipirr numanmanpi i da-ka nhini-wa kardu thathipirr marda numanart-yu. ¹⁹ I da-ka nhini-wa mange-yu the pumabathnungime purru-yu kardu ngarra Yile neki nukunu-yu. I nhini da matha mukmuk tarangka i marda pekpek wunku pumanabathnungime purru ngarra nukunu Yile neki wangu-yu.

²⁰ Bere nga. Mukmuk nekingime ngatha kurdinheyithngime da mange wiye thumammathngime thurran-ka, nhini-ka Yile neki warda purdinayithngime nhini-yu. Murrinh nhini thubimnumayepupngime thurran ngarra mukmuk kathu-ka murrinh-ka kunungingki-wa nhini-yu. Mu Yile neki-ka ngala-wa i da ngala da matha the kanthin, nhini-wa murrinh purdinayith-yu. ²¹ Mu mukmuk nekingime ngatha kurdinheyithngime da ngarra wiye mere pumabathngime purru-ka, nhini-ka mukmuk tarangka i marda pekpek da matha wanku thumamnabathngime thurran ngarra Yile neki wangu-yu. I nhini-ka mere warda ngarra pamanhamnungime ngarra murrinh purdinayithnungime-yu. ²² I ngana deyida nekingime murrinh ngarra nukunu da matha thumamnabathngime thurran i mange yuthpan da matha thanthinngime thurran i nhini-wa le thamnamutngime thurran Yile neki-yu. I bere nhini ngarra padharrpunungime thanguku nanhthi-nu ngatha-ka, nhini nukunu-ka panhemutnungime nhini-yu.

²³ Bere nekingime-ka kanhi-wa murrinh thathipirr pumanabathngime-yu. Nukunu Jesus Christ-ka wakal Yile neki nukunu-wa, i ngarra nukunu da matha purdunayemitngime purru, i murrinh ngarra nukunu da matha pumanabathngime purru nhini-yu. I nekingime-ka marda da matha pumenurtngime purru mange nginipunh Jesus mani murrinh manhengime-ya. ²⁴ I kardu nangkai ngatha murrinh Yile neki nukunu manabathnu purru-ka, kardu nhini-ka kardu mitmit da matha purruninthanu. I nekingime the thanthinngime kardu marda ngala thurrannangime ngarra Yile neki, nhini-ka Ngepan nukunu wanku bannhenginirdingime nhini-yu.

4

Murrinh Ngarra Ngepan Yile Neki Nukunu

¹ Nga, kardu darrikardu ngay. Kardu ngamere pamam pumpun murrinh kanhi-yu, “Ngepan Yile neki nukunu-ka kanamngannginirdi i nganthin ngumpun i murrinh ngarra nukunu nguddamyith ngumpun.” Kardu terert da matha da pana ngangka-re-ya pamam pumpun murrinh nhini-yu, mu kardu-ka murrinh parranthirrarart-wa parnam. Mu nanki-ka kardu warra ngadha nuddunthap mani, nhini-ka Ngepan Yile neki kama-ya kanampunnginirdi i ku ngepan numi kama kanampunnginirdi-ya.

² I da-ka kanhi wangu-wa the numabathnu-yu Ngepan Yile neki ngarra kardu kanampunnginirdi kama i wunda kama. Kardu nangkai ngatha murrinh kanhi mabath i kurdiyith, “Jesus Christ-ka wurdanthut da kangkarl thanguku kathu i kardu thathipirr wurridha da ngarra putek kanhi-yu,” nhini kardu nukunu-ka kardu Yile neki nukunu-wa nhini-yu, i Ngepan nukunu-ka kanamnginirdi. ³ Mu kardu nangkai ngatha mere murrinh nhini mabath i mere kurdiyith, kardu nhini-ka Ngepan ngarra Yile neki nukunu-dha mere warra kaninginirdidha. Mu ngepan numi wardarra kanamnginirdi, ku ngepan nhini niman-ya ngarra kardu wiye nhini thanguku ngarra Jesus Christ thu kuy wurran-ya. I nanki-ka berengunh the wardarra nanthin-ya ku ngepan wiye nhini-yu paruynu-yu da ngarra putek ngala kanhi-yu. Mu ngay murrinh

manarranu-ka ku ngepan ngarra kardu wiye nhini-ka kanhi wardarra kanam ngarra putek kanhi.

⁴ Mu nga kardu. Nanki-ka kardu Yile neki nukunu-wa i nhini nanki-ka kardu lurruth ngala numpan kardu ngarra pangu nibimpunpewal kardu parramnarrayir-rarart parnam-ya. Mu Ngepan Yile neki nukunu ngarra kanamnannginirdi-ka nhini-ka lurruth ngala da matha nanthin numpan, nibimpunpewal ngala da matha kardu ngarra pana ngepan nukunu ku karrath kanampunnginirdi da pana ngangka-re-ya.

⁵ Kardu nhini-ka kardu ngarra putek kanhi nukunu parnam. I murrinh puddamyith pumpan da kanhi-nu-yu i kardu da kanhi thanguu pubimpirrayepup pumpan. I murrinh da kanhi da matha puddamyith pumpan, mu mere kudduyith kuru murrinh Yile neki nukunu-yu, wurda.

⁶ Mu nekingime-ka kardu Yile neki nukunu nhini kardu ngamere Yile neki nukunu deyida-ka pubinnheyepupngime pumpan murrinh ngarra nekingime-yu. Mu kardu ngamere pana ngarra mere Yile neki nukunu-ka mere kubinheyepupngime karni nhini-yu. I da-ka nhini-wa the thumammathngime-yu kardu ngarra nimin kanampunnginirdi Ngepan Yile neki kama-ya i ngepan ku karrath nukunu kanampunnginirdi kama-ya.

Yile Neki Marda Mangannhertngime Wurran

⁷⁻⁸ Nga, kardu darrikardu ngay. Kardu marda da matha pumenurtngime purru nhini-ka mange Yile neki thanguu-wa dannhemutngime. I nukunu-ka marda mangannhertngime wurran nekingime-yu. I nukunu-ka manhimanpinungime purru bere matha wangu marda pumenurtngime purru. Nga. Kardu nangkai ngatha marda manganpunart wurran kardu ngarra ngamere, nhini nukunu-ka the thatpirr kanthin Yile neki-yu i nhini nukunu-ka kardu Yile neki nukunu-wa nhini-yu. Mu kardu nangkai ngatha mere marda manart kardu ngarra ngamere-ka nhini nukunu-ka mere the mabath Yile neki-yu, wurda.

⁹ Bere nga. Da-ka kanhi-wa Yile neki dannhingkarrngime-yu mange ngarra marda mangannhertngime wurran-yu. Nukunu-ka wakai nukunu da matha wurdanthuk da kanhi-yu i yibinnhepupngime, i nhini nekingime-ka kardu bere matha wangu warda birnu paninungime ngarra da nukunu wangu-yu. ¹⁰ Yile neki da marra-re-ka marda da matha mangannhertngime-yu, mu nekingime da marra-re-ka mere marda thumertthangime nukunu-yu, wurda. Nukunu da matha marda mangannhertngime wurran i mange-ka nhini-wa da mange nukunu-yu. I bere wakai nukunu wurdanthuk kanhi i yibinnhepupngime. I nukunu Yile neki-ka da mange ngarra wiye warra thanthidhangime thurrini-ka pirrimnhimaputh-warda-ngime ngarra nukunu-re Jesus yibinnhepupngime-yu. ¹¹ Mange-ka nginipunh nhini-wa Yile neki marda thatpirr mangannhertngime wurran, nhini nekingime-ka marda da matha pumenurtngime purru. ¹² Mu nga. Kardu-ka mere ngadha nangkai bengkardudha Yile neki-yu, wurda da ngatha. Mu marda ngatha pumenurtngime purru-ka, nhini nekingime-ka marda ngala da matha thanamngime wunku Yile neki, i nhini nukunu-ka manhimanpinungime purru marda da matha pumenurtngime purru puy ngala da matha wangu.

¹³ Yile neki-ka Ngepan nukunu dannhemutngime ngarra nekingime i da-ka nhini warda the thanthinngime marda ngala da matha thanamngime ngarra nukunu ngatha-yu. ¹⁴ I ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme wakai Yile neki nukunu-yu ngarra wurdanthuk da kanhi-yu. I nhini ngankuneme-ka murrinh warda nguddampirruyithneme ngumpun murrinh ngarra wakai Yile neki nukunu kardu pana ngarra manthibirnununu kardu ngarra da putek ngala kanhi-yu.

¹⁵ Bere nga. Kardu nangkai ngatha murrinh kanhi pamanu purru-ka, “Jesus-ka kardu wakai Yile neki nukunu-wa.” I nhini kardu nhini-ka ngana deyida mitmit

kardu pana ngarra murrinh thatpirr pumamnabath pumpan Jesus-ka wakal Yile neki nukunu, kardu nhini da matha punungampewut nukunu ku karrath-yu i da wiye terert kanhi-yu.

⁶ Bere nga. Jesus Christ-ka da kanhi wurrinidha wunku kura i kumulung. Nukunu wurrinidha da kanhi-ka paluwewunu kura patha-re, mu mere nhini da matha-nu wurrinidha-yu. Nukunu-ka daluwewu kura patha-re i kumulung nukunu deyida pinthanhiwudha ngarra nukunu-re yibimpup-yu. I Ngepan Yile neki nukunu mannhengime wurran-ka murrinh nhini-ka murrinh thatpirr-wa. Nukunu-ka murrinh thatpirr da matha mannhengime wurran-yu. ⁷⁻⁸ Bere, Ngepan Yile neki nukunu-ka dannhemutngime murrinh thatpi yuthpan ngarra Kangkarlmawu nukunu. I ngana deyida ngarra kura patha i kumulung nhini thanguu katha-ka kardu-ka the warda thanthinngime murrinh nhini da ngatha ngarra Kangkarlmawu nukunu-ka, murrinh thatpirr-wa nhini-yu. Yu, ngarra Ngepan Yile neki nukunu, kura patha nhini, i kumulung nhini thanguu-ka, the warda thanthinngime murrinh nhini ngarra Kangkarlmawu nukunu-ka, murrinh thatpirr-wa nhini-yu.

⁹ Nga. Nekingime-ka thubimpirrayepupngime thurran murrinh ngarra kardu thanguu parrannhiyelerrngime pumpan. Mu murrinh ngarra Yile neki thanguu katha-ka, nhini-ka murrinh ngala thatpirr-wa, murrinh dimpeval-wa nhini-yu. I murrinh ngarra nukunu thanguu katha wurdannheyithngime wurran-ka murrinh ngarra wakal nukunu da matha nhini-yu. ¹⁰ I bere, kardu nangkai ngatha murrinh mamnabath wurran wakal Yile neki nukunu, nhini nukunu-ka murrinh the kanthin wurran murrinh marda-re-yu Yile neki-re murrinh wurdamnayith wurran, i the kanthin murrinh thatpirr nhini-yu. Mu kardu nangkai ngatha mere murrinh manabath Yile neki, kardu nhini murrinh mam wurran-ka Yile neki-ka danthirrarart wurran, nhini-ka mere murrinh manabath kurru murrinh ngarra Yile neki thanguu wurdamyith Jesus-yu.

¹¹ I bere kanhi-wa murrinh Yile neki mam-yu. Nukunu dannhemutngime-ka kardu birnu thatpirr thurranngime. I nhini nekingime-ka da bere matha wangu panibirnunuwarda-ngime da ngarra nukunu wangu-yu. I da birnu thatpirr nhini ngarra dannhemutngime-ka nhini-ka ngarra Jesus thanguu yibinnhepupngime. ¹² I kardu nangkai ngatha mitmit wurranintha ngarra wakal Yile neki nukunu, nhini nukunu-ka da birnu thatpirr kanthin wurran i da bere matha wangu birnu paninu. Mu kardu nangkai ngatha mere marda ngala kurrinintha ngarra wakal Yile neki nukunu, nhini nukunu-ka mere mabath kurru da birnu thatpirr nhini-yu, i mere nukun warda panibirnunuwarda da bere matha wangu-yu.

Nekingime Panibirnunungime Da Bere Matha Wangu

¹³ Bere nanki kardu ngarra numamath thatpirr numpan wakal Yile neki nukunu i narrarntiwak numpan nhini-ka kardu the thatpirr numabathnu nani i bere matha wangu narnibirnunuwarda-ngime da ngarra nukunu wangu-yu. I da birnu thatpirr nhini ngarra dannhemutngime-ka nhini-ka ngarra Jesus thanguu yibinnhepupngime. ¹⁴ I nekingime-ka mere pamanhamngime purru ngarra Yile neki-nu-yu murrinh purdinayith-nungime purru. I ngarra marda ngala-re thurranngime ngarra nukunu-ka nhini-ka marda pumartngime purru da ngarra nhini-yu ngarra nukunu deyida marda manganart wurran-yu. I nhini nukunu-ka murrinh binnhemayepupngime wurran murrinh ngarra thurdamnayithngime thurran-yu. ¹⁵ Nukunu-ka bere matha wangu binnheyewupngime wurran ngarra nekingime-re murrinh thurdamnayithngime thurran-yu, nhini-ka the deyida thanthinngime murrinh panhidhartnungime-yu, murrinh ngarra thanguu ngatha padharpungime-yu.

¹⁶ Bere, kardu darrikardu nanki ngatha nubangkardunu kawinhikat kama i da mange wiye kama kani, nhini nanki-ka nanadharpunu Yile neki i purdinawurlnu i da mange yuthpan deyida purrunu. Mu kardu ngamere deyida-ka parnampart

thathpirr puddarntinumi Yile neki-yu i da mange wiye ngala da matha pamam parnam. Mu mere narradharrpu nukun Yile neki-yu kardu wiyenpun thathpirr nhini mani-nu-yu. ¹⁷ Nga. Da pana ngatha da wiye pamangime-ka nhini-ka da wiye da matha nhini-yu. Mu kardu mere terert warda ngatha panipartnu thathpirr Yile neki-yu i da mange wiye ngala piyemanu parni nhini-ka puruwupup-da-nu matha nhini-yu.

¹⁸ Mu nga. Nekingime-ka the thanthinngime thurran mere ngarra mange wiye pama-nukun-ngime pani da bere matha wangu-yu, wurda. Mu nekingime-ka kardu Yile neki nukunu-wa i Jesus-ka dirrangannhipengime wurran i nhini nukunu ku karrath-ka mere ngarra kama ngarra nekingime-yu.

¹⁹ Nukunu ku karrath-ka ku pule ngala dimpirra kardu terert da matha da ngarra putek ngala kanhi-yu. Mu nukunu-ka ku mere pule ngala nekingime nhini-yu, wurda, mu nekingime-ka kardu Yile neki nukunu-wa nhini-yu. ²⁰ I ngana deyida the thanthinngime thurran wakal Yile neki nukunu wurdanthut da kanhi-yu i dannhiwinhingkayithngime Yile neki da matha Pule ngala thathpirr-yu. I nhini nekingime-ka marda ngala warda thurranngime ngarra nukunu i wunku wakal nukunu Jesus Christ-yu. Yile neki da matha ku Pule ngala thathpirr-yu i nukunu da matha birnu thathpirr dannhemutngime-yu. I nhini nekingime-ka kardu bere matha warda wangu panibirnunungime ngarra nukunu-yu.

²¹ Nga kardu. Nanki-ka nginipunh wakal ngay deyida mani i murrinh tiduk kanhi manarranu-ka mere nariwak nukun nuru da mange wiye i da mange thirrukduk-yu, mu Yile neki da matha nubupaknungime nuru kumparra ku Pule ngala nanki-yu purrunarranu-yu.

Revelation

¹⁻² Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra Yile neki-re Pule ngala thathipirr pinhenu-yu i ku karrath i kardu ngarra nukunu parrarntiwak pumpan-ka purdunkartel da matha-nu purru nhini-yu.

Bere Yile neki kathu murrinh kanhi damnamut ngarra Jesus Christ kardu ngarra nukunu-nu murrinh marranu. I nukunu Jesus-ka kanthinnhingkarr thathipirr warda murrinh-yu. I bere Jesus kathu-ka ku angel ngarra nukunu murrinh kanhi-yu damnamut. I ku angel kathu-ka ngarra John banperdi da warda nirn bangamnirn nukunu John-yu, kardu ngarra wurlk menadha wurrini Jesus-nu-yu. I nukunu John-ka darntilil terert warda ngatha murrinh thathipirr warda ngarra Yile neki nukunu-yu, murrinh ngarra nukunu bangamnirn-te-yu bamkardu.

³ Bere kardu nangkall ngatha rit pamanu murrinh kanhi-ka nhini nukunu-ka kardu le da matha paninu. Kardu nangkall ngatha biyepupnu i mayitnu murrinh kanhi i nukunu nhini-ka kardu le deyida paninu, nhini-ka da manta warda ngarra Yile neki Pule ngala thathipirr pinhenu-yu.

Murrinh Kanhi-ka John Thangunu Kardu Ngarra Yile Neki Nukunu-nu

⁴ Bere ngay John murrinh kanhi ngamnarrarilil-ka nanki-nu kardu ngarra Yile neki nukunu kardu ngarra da town 7 narnam da ngarra ngala nan-ya Asia.

Bere Yile neki-ka mange patha da matha manarranu purru i panarramutmutnu purru marda pekpek da matha, nukunu nhini-ya ngarra marra kanhi kanam-ya i da murntak da matha warra kanam i da nakurlnu purdiwurlnu kathu. I ngana deyida ngarra ku Ngepan 7 thangunu mange patha i marda pekpek panarramutnu, ku nhini-ya ngarra kumparra warra parnamkadhuk ngarra Yile neki dim-ya. ⁵ I nukunu Jesus Christ deyida wanku da mange patha manarranu purru i marda pekpek panarramutmutnu purru nukunu nhini-ya ngarra murrinh thathipirr mannhe wurran-ya, i kardu pana nimin-ya ngarra marra-re thathipirr wurdamkabirl-ya. I nukunu nhini-ya kardu thathipirr birnu bere matha wangu paninu, i kardu Pule ngala thathipirr dimpirra kardu ngarra pule ngala ngala terert warda ngatha.

I nukunu-ka marda thathipirr mangannhert wurran, i yibinnhepup i pirrinnhima-puthngime wurran da mange wiye ngarra neki thumerithuktha thardi nanhthi kumulung ngarra nukunu-re pirriwudha-ya. ⁶ I nukunu-ka bannhipak neki-yu kardu ngarra Yile nukunu, i kardu ngarra murrinh nukunu-nu pumarranu purru-yu ngarra kardu, i da-ka nhini-re-wa wurlk pumananu purru-yu. Nukunu Jesus-ka ku Pule ngala dinnhengime bere matha wangu. Mu nga mampa. Da bere matha wangu pariparl-da-nu-matha-ngime nukunu-yu. I nhini da matha wangu da mange pirranu-yu.

⁷ Nga. Nukunu Jesus-ka purdithutnu purrurdarrirdurdinu kathu ngarra kalakkalak i kardu wurnangat warda ngatha pubangkardunu nukunu-yu i kardu pana wanku ngarra thu pumpanmat nukunu-ya pubangkardu-deyida-nu-yu. I kardu wurnangat bere ngatha warda nanhthi du werr warda parninakarrknu da ngarra putek ngala kanhi-ya. Yu, da-ka mange-ka nhini da mange pamanu-yu.

⁸ Bere Yile neki mam, “Ngay da matha Pule ngala thathipirr-yu. Ngay da matha mamyt ngem da wurnangat ngala kanhi warda ngatha, da ngarra marra-re kathu-yu i ngarra da panirikerdek-da-nu mana.” Nhini-wa murrinh Yile neki mam-yu, nukunu pana ngarra marra kanam-ya i da murntak da matha kanam-ya i da nakurlnu purdiwurlnu kathu.

John Bangamnirn Da Nirn Jesus Christ Bamkardu

⁹ Bere nga. Ngay-ka John pulangay nanki-yu. I ngay-ka ngarntiwak ngurran Jesus-yu nginipunh nanki deyida mani narrarntiwak numpan, i da-ka nhini weyida karduka pumannherithukngime pumpan-ya i da tetemanthay pubannhewakpakngime pumpan. Mu nekingime-ka bere ngatha wangu murrinh thumamnabathngime thurran i mere nukun panipartngime nukunu Jesus-yu.

Nga. Ngay-ka ngamnarrarilil ngem da ngarra ngalburnu kanhi wangu da nan-ya Patmos. Ngay-ka kardu nganinthelerrdha ngardi murrinh ngarra Yile neki i murrinh Jesus nukunu i nhini weyida kardu ngay puddanngithuk da kanhi-yu.

¹⁰ Bere da-ka da Sunday-wa i Ngepan Yile neki nukunu mamngiyit ngala da matha i da nirn kanhi bangamnirn-yu. Bere ngay-ka binthepup murrinh ngerren lurruth tiduk ngarra ngay kathu murrinh nginipunh nanhthi trumpet mani pirrimkay. ¹¹ I murrinh ngerren nhini-ka mamnga-wa, “Tharililnu ngarra nanhthi puk da ngarra ngay terert kanhi nganhingkarrnu-ya. I thurdurrathuknu warda kardu ngarra ngay da ngarra town 7 parnam-ya, da nan Efesus, Smerna, Pergamum, Thiatira, Sardis, Filadelfia i Laodecia.” Murrinh ngerren nhini-wa mamnga-yu.

¹² I bere ngay-ka memmirl warda kardu bengkardudha nangkai murrinh kardukanamngangerren ngay-yu. Bere ngarra memmirl thangunuka ngay-ka bamkardu nanhthi ngarra thungku lem nukun, nanhthi-ka 7-wa pirriningkadhuktha-yu nanhthi ngarra thungku lem nukun. Nanhthi-ka damlarrang-wa nhini-yu. ¹³ I da ngarra kanganu nanhthi 7 nhini pirriningkadhuktha-ka kardu numi pirridha-yu. I kardu nhini-ka methapkadha pirri kardu nhini-ya da ngarra putek ngala kanhi wurdanthut. I nukunu-ka nanhthi kaligu bamam banardidha pirri ngarra me da mana. I nanhthi belk nanhthi damlarrang-ya menamardalarrdha pirri. ¹⁴ I pemarr nukunu-ka bamam thatpirr nginipunh kalakkalak mani, i kamarl ngarra nukunu-ka nginipunh thungku mani puniwemaththa dini. ¹⁵ I me nukunu-ka danimelarrangtha pirri ngala da matha. I murrinh ngerren nukunu-ka nginipunh kura lalingkin mani lurruth dimmerrmerr-ya. ¹⁶ I ngarra mange batbat-te-ka nanhthi pilinh 7 meyththa pirri. I ngarra thatpi nukunu-ka nanhthi sword banadhawirdidha pirri, nanhthi-ka kerrkerrk-wa ngurru perrkenku-yu. I thimu nukunu, thamurru, wulumu, terert warda ngatha daningkalarrangtha pirri ngala da matha nginipunh nanhthi ngunga mani.

¹⁷ I bere ngarra ngay-re nukunu bamkarduka, ngay-ka bammat ngarra me nukunu i kardu panngirte nginipunh ngepan ngabimpup mani. Bere nukunu-ka mange batbat-te mamngithap i mamnga, “Mere thenham. Ngay da matha mamyit ngem da wurnangat ngala kanhi warda ngatha da ngarra marra-re kathu-yu i ngarra panirikerdek da-nu mana. ¹⁸ Ngay thatpirr nimin birnu nganam-yu. Ngay-ka ngabimpup, mu nga, ngay-ka kardu birnu deyida nganam i bere matha wangu birnu nganinu. Ngay da matha da mamnginikat ngem-yu ngarra kardu-re pumpanpuwup-yu. I ngurdanpunthukthuk ngem-yu da ngarra wiye nhini wangu-yu.

¹⁹ “Mu nga,” mamnga nukunu nhini kathu-yu. “Tharilil warda wangu ngarra nhinhi marra kanhi damkardu-yu i ngarra nhinhi dangkardunu-yu. ²⁰ Nga. Nhinhi-ka damngimangkardu mana-ya ngarra mange batbat-te-yu meyththa ngirri nanhthi pilinh 7-ya. I damngingkardu mana-ya da ngarra kanganu ngirridha nanhthi pana thungku lem nukunu-yu nanhthi damlarrang-ya. Nga. Nhinhi-ka mere nemartadha, mu ngay-ka ngurdumpameriyithnu warda ngarra nanhthi pilinh 7 nhini-nu-yu i ngarra nanhthi 7 thungku lem nukunu-yu. Nanhthi pilinh 7 nhini-ka ku angel 7-wa ngarra kardu ngay panganpunpe parnam-yu ngarra da town 7 nhini-yu. I nanhthi 7 nhini thungku lem nukunu-ka kardu ngay-wa da ngarra town 7 nhini parnam.”

2

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Efesus

¹ “Mu nga. Thanarilil wangu,” mamnga deyida. “Murrinh kanhi ngurdimpayithnu-ka ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirranganpunpe kanam da nan Efesus.” Murrinh kanhi-ka kardu pana thangunu ngarra nanhthi pilinh 7 meyththa pirri ngarra mange batbat-te i kardililidha ngarra nanhthi 7 pana thungku lem nukunu nanhthi damlarrang-ya.

² I bere nukunu nhini mam-ka, “Ngay-ka the-wa nganthin ngarra namam narnam-yu. Nanki-ka wurlk ngala narnamnga ngay-nu-yu i bere ngatha wangu murrinh numamngabath narnam ngay-yu. Ngay-ka the nganthinnan nanki-ka mere marda numanart nuru kardu wiyenpun nhini ngarra murrinh pamam pumpan, ‘Nganki-ka ku apostle-wa.’ Mu murrinh-ka ngathayida parranthirrarart parnam. I nanki-ka kardu-ka nuddanpunthap-wa i the warda nanthinpun kardu parranthirrarart parnam-yu. ³ I ngay-ka the nganthinnan nanki-ka kardu bere ngatha wangu murrinh numamngabath narnam da pana ngathayida da tetemanthay nubangarnurt-yu. I mere ngarra ngadha numedhapha le wiye narnidha, wurda.

⁴ “Mu nga. Da numi da matha ngay mere le nginarra-yu. I da nhini ngay-ka mere marda thathipirr numangert nuru nginipunh da marra-re mani kathu marda numengerttha nurni. ⁵ Nga. Nuddiyerrnu mani da mange ngarra marra-re marda thathipirr numengerttha nardi i mange nginipunh nhini deyida mani nuyemanu nuru da nginipunh marra-re mani numedha nurni i nuddingawurlnu thathipirr ngarra ngay. Mu mere ngatha nhini nuyema-ka nhini ngay-ka ngununnarranu warda wangu i mananmartnu nanhthi pana ngarra thungku lem nukunu.

⁶ “Nanki-ka mere marda numanart nuru da mange wiye ngarra kardu pana pamam pumpan kardu nan-ya ngarra nukunu Nicolas parrarntiwak pumpan, i da-ka patha-wa nhini-yu namam numpan-yu. I ngay deyida wanku mere marda mart ngurru da mange nhini-yu.

⁷ “Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyeppupnu-ka, nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thangunu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re. I kardu nangkai ngatha bere matha wangu mayitnu purru murrinh ngarra thathipi ngay da matha, i pangiriwaknu purru da mange ngarra ngay wangu, nhini ngay-ka ngurdungkanu nukunu-yu mi ngarra thay birnu nukunu pulathnu-yu da murruwurlngka pangu da ngarra Yile ngay nukun dim.”

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Smerna

⁸ “Mu nga. Thanarilil wangu,” mamnga. “Murrinh kanhi ngurdimpayithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirranganpunpe kanam da nan Smerna.” Murrinh kanhi-ka kardu pana thangunu kardu ngarra bere matha warra kanam. Kardu nhini-ya ngarra yibimpup-ya i birnu deyida kanam.

⁹ Nukunu mam-ka, “Ngay-ka the nganthin kardu pumamnantithuk parnam-yu i da mange wiye pumamnarra parnam-yu i nanki-ka da tetemanthay warda nubangarnurdurt numpan nhini-yu. I ngay-ka the deyida nganthin nanki-ka nanhthi purrkpurk ngamere da matha nanthin numpan, mu da thathipirr-ka nanki-ka kardu berengunh-wa numpan, nhini nanki-ka kardu Yile ngay nukunu-wa nhini-yu. I ngay-ka the deyida nganthinpun kardu pana ngarra murrinh thathipi pamam pumpan-yu, ‘Nganki-ka kardu Jews-wa.’ Mu kardu-ka manangka Jews-wa nhini-yu, kardu nhini-ka ku karrath da matha nukunu nhini-yu. I ngay-ka the nganthinpun kardu nhini murrinh pumamnanpiyewiye pumpan-yu.

¹⁰ “Mu nga. Kardu-ka mere nenmanham ngarra kardu-re da tetemanthay pubunarrapaknu-yu. Mu nga, nukunu ku karrath-ka bunanthadhappu purru nanki-yu i nanki kardu ngamere-ka bunannurdu ngarra jail warda. I da nhini-ka da tetemanthay warda nubardurtnu nhini-yu. Mu da-ka mere pirdith narninu pangu-yu, da 10 da matha nhini-yu. Mu murrinh ngarra ngay da matha numangabathnu nuru da pana ngatha ngarra thu punanthuknu puru, i nhini nanki-ka da bere matha wangu birnu narninu da ngarra murruwurlngka nhini Heaven-ya.

¹¹ “Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka, nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thanguu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re. I kardu nangkai ngatha bere ngatha wangu murrinh ngarra ngay da matha mangabathnu purru-ka, i ngarra ngay da matha paringiriwaknu purru-ka, nhini nukunu-ka mere warda ngarra kunu ki ngarra da thungku ngala wiye nhini wangu-yu.”

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thanguu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Pergamum

¹² “Nga. Thanarilil wangu murrinh kanhi ngurdimpayithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirrangpunpe kanam da nan Pergamum.” Murrinh kanhi-ka kardu pana thanguu ngarra nanhthi sword kanthin pirrim, nanhthi-ka kerrkerrk-wa ngurru perrkenku-yu.

¹³ Bere nukunu mam-ka, “Ngay-ka the nganthin da ngarra nanki narnam-yu ngarra ku karrath pule ngala dimpirra kardu terert nhini-yu ngarra da town nanki-yu. Mu nanki-ka murrinh ngarra ngay da matha numamngabath numpan i mange ngarra ngay narramngiriwak numpan. I da nhini-re ngarra kardu ngay nan-ya Antipas thu pumpanmat-ka nanki-ka mere narningiparttha, wurd. Nukunu Antipas-ka murrinh ngarra ngay da matha daninthelerrdha wurrini.

¹⁴ “Mu da mange ngamere ngarra nanki namam numpan ngay-ka mere le ngurrunarra nhini-yu. Nanki kardu ngamere-ka da mange ngarra nukunu Balaam narrarntiwak numpan, kardu pana-ya ngarra kardu nan wurdanthethith Balak da mange wiye da murntak warra-yu. I nhini nukunu Balak-ka mampuntullul dampunpinhingayith warda kardu Jews da mange wiye nhini-yu, i nhini kardu Jews-ka pardimurrktha mi dhepdhep ngarra Kangkarlmawu thirrukduk thanguu parranirramutmuttha purni, i kardu palngun i kardu nugarn pumenangkaptadptha pardi. ¹⁵ I nanki kardu ngamere deyida-ka da mange thirrukduk narrarntiwak numpan kardu ngarra nukunu nan-ya Nicolas.

¹⁶ “Mu nga. Narnipartnu warda da mange wiye nhini-yu i da mange ngarra ngay da matha nangiriwaknu nuru. Mu mere ngatha mange wiye nhini narnipartnu-ka nhini ngay-ka ngununnarranu warda wangu mere pirdith thu sword wanku thathpi ngarra ngay banthawirdi ngarrim-ya, i nhini-ka thu warda puythuknungime nhini-yu. ¹⁷ Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka, nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi ngarra Ngepan ngay thanguu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re. I kardu nangkai ngatha bere matha wangu mangabathnu purru murrinh ngarra ngay i da mange ngarra ngay pangiriwaknu purru-ka, nhini ngay-ka mi dhepdhep numi deyida nganamutnu ngarra Yile ngay thanguu mi pana ngarra dimkamnum, mi nan-ya mi mena. I ngana deyida nganamutnu nanhthi palyirr bamam wunku murrinh nukunu marra punganardarrinu i mere nangkai deyida the pumabathnu murrinh marra nhini nukunu-yu.”

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thanguu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Thiatira

¹⁸ “Nga,” mamnga. “Thanarilil wangu murrinh kanhi ngurdimpayithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirranganpunpe kanam da nan Thiatira.” Murrinh kanhi-ka ngarra wakai nukunu thangu Yile neki, kardu pana-ya ngarra kamarl thungku mani puniwemaththa dini i me danimelarrangtha pirri ngala da matha.

¹⁹ Nukunu mam-ka, “Ngay-ka the-wa nganthin ngarra namam narnam nanki-yu. Ngay-ka the nganthinnan nanki-ka marda numanganngert numpan i murrinh numamngabath numpan i wurlk numamnga numpan i mere le wiye narnidha. I da mange nhini-ka da mange thathpirr warda namam numpan mange mere marra-re mani numedha nurni.

²⁰ “Mu da mange kanhi-nu-wa ngay mere le nginarra-yu. Kardu palngun wiye pana kanam nan-ya Jezebel, nanki-ka mere ngarra ngadha numengedha nuddingkareldha. Nigunu mam wurran-ka, ‘Murrinh ngarra Yile neki nukun wurdamyith wurran.’ Mu nigunu-ka murrinh ngathayida danthirrarart wurran. I nigunu-ka dampirrakthuk wurran kardu ngarra ngay-yu da mange wiye wangu i nhini kardu-ka pumpanmurrk warda mi dhepdhep Kangkarlmawu thirrukduk thangu parranirramutmuttha purni. I kardu nugarn i palngun-ka da mange wiye warda pamam pumpan nhini-yu.

²¹ Ngay-ka mamnge nigunu nhini-yu mammardawerr da murntak warra da mange wiye kaniparttha mana-wa. I ngay-ka ngardingemardamardadha da mange wiye kaniparttha-yu, mu nigunu-ka wurda da matha. Nigunu-ka da mange wiye kardu ngarra nugarn ngamere le da matha kardidha nhini-yu. ²² I bere nhini ngay-ka matharr ngala warda ngangemutnu i kardu pana deyida wanku kardu ngarra mange wiye pumengedha pardi-ya. Mu kardu nhini ngatha da mange wiye ngarra nigunu mere ngatha parningepartnu-ka, nhini-ka yidingurr ngala da matha panlututnu pani kardu nhini-yu.

²³ “I ngana deyida ngay-ka thu ngunmatnu i ngurduntinuminu kardu pana ngarra da mange wiye ngarra nigunu parrarntiwak pumpan-yu, i nhini kardu ngarra ngay-ka da pana ngangka-re the pumangibathnu warda ngay da matha nimin ngarra kardu the mampunmabath ngurran marda i ngarra mukmuk-yu. I nanki ngatha da mange ngarra nigunu nariwaknu da-nu ngatha nuru-ka nhini ngay-ka ngunantikerdek deyida-nu nhini-yu.

²⁴⁻²⁵ “Mu nga, kardu da ngarra nan Thiatira narnam. Nanki kardu ngamere ngarra mere nariwak nuru da mange wiye ngarra nigunu wangu, i mere nerrangkathantha pepe thathpirr da mange wiye ngarra ku karrath nukunu, nhini ngay-ka murrinh manarranu nanki-ka bere ngatha wangu numabathnu thathpirr nuru da mange patha nhini-yu ngarra numedha nurni-yu, i ngarra ngay da mana ngununu kathu. Bere matha murrinh thathpi ngay-yu i mere deyida manarranu murrinh tetemanthay, wurda.

²⁶⁻²⁷ “I kardu nangkai ngatha bere matha wangu murrinh ngarra ngay manga-bathnu purru i da mange ngarra ngay da matha pangiriwaknu purru-ka, nhini ngay-ka bupaknu kardu nhini-yu kardu pule ngala pirranu ngarra kardu wurnangat nginipunh pana deyida mani Yile ngay banngipak Pule ngala ngay-ya. I nukunu kardu nhini ngarra pangiriwaknu purru-ka kardu pule ngala da matha pirranu i kardu manyitnu thathpirr purru wunku thu thay mabathnu pi. Mu kardu nhini ngatha thu kuy parninganu ngarra ngay-ka, kardu pule ngala nhini-re-ka puntikerdek da matha-nu i punpuwurrkpuwurrk da matha-nu pani nhini-yu nginipunh nanhthi klath deyida mani bangkawurrknu ngarra thu thay thangu. ²⁸ I kardu nhini da ngatha ngay-ka nanhthi pilinh ngala nganamutnu.

²⁹ “Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka, nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thangu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re-ya.”

3

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Sardis

¹ “Nga. Thanarilil wangu murrinh kanhi ngurdimpayithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirranganpunpe kanam da nan Sardis.” Murrinh kanhi-ka kardu pana thangunu ngarra ku Ngepan 7 i nanhthi pilinh 7 kanthin pirrim.

Nukunu mam-ka, “Ngay-ka the nganthin ngarra nanki namam numpan-yu. Kardu puddamnanyith pumpan-ka kardu pirtpirtnanka nanki-yu i mange ngarra ngay narramngiriwak numpan. Mu wurda, nanki-ka mere nangiriwak nuru mange ngarra ngay-yu, i mere thathipirr narniwirtpirтка, mu kardu nginipunh nirrimpup mani nanki-yu. ² Mu nhini-ka narniwirtpirткаnau thathipirr nuru-ya. Nanki-ka kardu kunungingki da ngatha narnampirtpirтка marra-yu i kunungingki da ngatha narramngiriwak numpan. Mu nhini nanki-ka kardu lurruth ngala da matha nuru nhini-yu. Ngay-ka bamnanmangkardu ngurran mange mere thathipirr nariwak nuru mange ngarra Yile ngay nukunu wangu-yu. Mu mange ngarra nanki namam numpan-ka mange mere thathipirr patha nhini-yu, wurda da matha. ³ I bere nuddiyerr nganaka murrinh ngarra ngay murntak nubimngayepup i numengabaththa nurni. I numangayit deyida nuru murrinh nhini-yu i narnipart warda da mange wiye-yu. Mu da mange wiye nhini ngatha mere narnipartnu ngatha-ka, nhini ngay-ka nganarraruy-da-nu-matha da ngarra mere the numangibathnu-yu, i nubengingkatnu nhini-yu.

⁴ “Bere nanki kardu ngamere da ngarra Sardis narnam pana-ka da mere da ngatha numerithuktha narni. Mu nanki-ka da mange ngarra ngay da matha narraningiriwaktha nurni-yu, nhini nanki-ka ngarra ngay warda purrulilinungime da nakurlnu-yu wunku nanhthi kaligu bamam nurubangurnu. ⁵ I kardu nangkal deyida bere ngatha wangu murrinh thathipi ngarra ngay mayitnu purru i da mange ngarra ngay pangiriwaknu purru-ka kardu nhini deyida wanku buyrdurdinu-yu i purrubangurnu nanhthi kaligu bamam-yu. I ngay-ka mere mayerrarnu murrinh ngarra nukunu ngarra buk-yu, nanhthi buk pana-ya ngarra murrinh dimkadhuk kardu ngarra bere matha wangu birnu parninu. I ngay-ka Yile ngay mananu i ngarra ku angel nukunu, ‘Nga. Kanhi-wa kardu ngarra ngay-yu.’

⁶ “Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thangunu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re.”

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Filadelfia

⁷ “Nga. Thanarilil wangu murrinh kanhi ngurdimpayithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirranganpunpe kanam da nan Filadelfia. Murrinh kanhi-ka kardu pana thangunu kardu patha da matha i kardu thathipirr kanam. Kardu pana-ya ngarra ‘Yu’ mannhe wurran, ‘Da ngarra Yile neki-nu pimardawithnu kama-ya’ i ‘Wurda kama’, mannhe-ya. Nukunu nhini-ka ngarra tuwa mani pirrim, wunku nanhthi ki kanthin pirrim. I ngarra nukunu-re tuwa madharlnu-ka kardu mere nangkal deyida padhap nhini-yu. I ngarra nukunu-re tuwa padhapnu-ka kardu mere nangkal deyida madharl nhini-yu.”

⁸ Bere nukunu mam-ka, “Ngay-ka the nganthin ngarra nanki namam numpan-yu. Ngay-ka the nganthinnan nanki-ka kardu mere lurruth ngala nuru. Mu nanki-ka murrinh thathipi ngarra ngay numangabaththa i nanki-ka mere narningiparttha ngay-yu. I nhini ngay-ka mamnarradharl nanhthi tuwa nanki-nu-yu i mere nangkal deyida kadhap da nhini-yu.

⁹ “I nga. Kardu pana ngarra kardu Jews pamam pumpan-ka, kardu-ka wurda-wa kardu parranthirrarart da matha pumpan, nhini-ka kardu-ka ku karrath nukunu da matha. Yu, kardu nhini-wa ngay mankunungingkinu-yu i mantirdanu ngarra nanki purunarranu-yu i nhini-ka murrinh pumanarrabathnu puru-yu. I kardu nhini-ka the warda pumananmathnu nanki da matha kardu ngarra ngay marda mangannanart ngem-yu. ¹⁰ I kardu ngarra ngay deyida mamnarra-ka ngay da matha nangiriwaknu nuru-yu, i da mange nhini-ka namam wardarra numpan. I nhini ngay-ka ngirrananpenu ngani nanki-yu da ngarra nhini-nu-re da tetemanthay ngala nhini purrunu kathu. Yu, kardu terert warda ngatha da tetemanthay ngala pubardurtnu da ngala nhini-nu-re-yu. I ngay ngurdunanthadhappnu-yu i kardu wurnangat warda ngatha da ngala kanhi-re kurran ngurdunthadhappnu-yu.

¹¹ “Mu bere ngay-ka mere pirdith ngurdiwurlnu kathu-yu, nhini-ka bere ngatha wangu numangabathnu nuru murrinh thathpi ngarra ngay-yu i da mange ngarra ngay nangiriwaknu nuru-yu. I nhini Yile ngay-ka nanhthi patha da matha panarramutmutnu-yu i kardu ngarra ngamere-ka mere ngarra kumananmatkut nukun nanhthi patha nhini-yu.

¹² “Bere kardu nangkai ngatha bere ngatha wangu mayitnu purru murrinh ngarra ngay i da mange ngarra ngay wangu pangiriwaknu purru, nhini ngay-ka bupaknu kardu nhini-yu da ngarra Yile ngay nukunu, i nhini nukunu-ka mere warda ngarra panipartnu da nhini-yu. I Yile ngay-ka bere matha wangu paninu ngarra nukunu nhini-yu. I nhini ngay-ka murrinh ngarililnu ngarra nginipunh nukunu kardu nhini-yu murrinh ngarra Yile ngay nukunu i murrinh ngarra da nukunu, da nhini-ya Jerusalem marra-ya. I murrinh marra ngay deyida wanku ngarililnu ngarra nginipunh ngarra kardu nhini-yu. I da Jerusalem marra nhini-ka Yile ngay purduthuknu da Heaven thanguu kathu.

¹³ “Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyeppu-ka nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thanguu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re.”

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thanguu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Laodecia

¹⁴ “I nga,” mamnga deyida. “Thanarilil wangu murrinh kanhi ngurdimpayithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirrangapunpe kanam da nan Laodecia. Murrinh kanhi-ka kardu pana thanguu ngarra murrinh thathpi yuthpan thathpirr wurdamyith wurran i da terert kanhi mamnawatha Yile neki-nu-ya.”

¹⁵⁻¹⁶ I nukunu mam-ka, “Ngay-ka the nganthin ngarra mange namam numpan-yu. Nanki-ka kardu mere thathpirr marda numangert nuru nhini-yu, i mere thathpirr thu kuy nurunga. Mu nanki-ka kardu kanganu-wa ngatha narnam nhini-yu. Nanki-ka mere nginipunh kura lalingkin mani i mere nginipunh kura patha mani, mu nginipunh kura mirturl da matha mani nanki narnam-yu. I kardu ngatha kura mirturl bagurduknu-ka nhini kardu-ka panibebenu-wa. I nginipunh nhini mani ngay-ka nganinanbenu warda nhini-yu, nhini nanki-ka kardu ngathayida narnam kanganu-wa ngatha. I nhini ngay-ka mere le kinarra nanki-yu. ¹⁷ I nanki-ka murrinh kanhi namam numpan, ‘Nganki-ka berengunh-wa ngumpan, i nanhthi terert nganthin ngumpan i nganki-ka da mange yuthpan da matha ngumammath ngumpan.’ Mu wurda-wa nhini-yu, ngay ngamam-yu. Nanki-ka kardu mere le patha thathpirr narni i nanki-ka mere mange yuthpan thathpirr nuru, i mere thathpirr nangiriwak nuru i mere thathpirr the numangibath ngay-yu.

¹⁸ “Mu murrinh kanhi manarranu-ka ngarra ngay da matha nurunganu kathu i nhini ngay-ka da wiye ngirrananmaputhnu ngurru, i nhini-ka kardu patha warda nurunu i da mange ngarra ngay da matha nangiriwaknu nuru i the thathpirr

numangibathnu nuru ngay-yu. ¹⁹ Ngay-ka murrinh lurruth ngala ngurdamnarrayith i mamnanthe, nhini ngay-ka marda thathpirr mangannanart ngem nanki-yu. Ngay-ka murrinh lurruth ngala ngurdampirrayith ngurran i mampunthe ngurran kardu pana ngarra ngay marda manganpunart thathpirr ngem-yu. Mu nga. Ngarra ngay da matha nangiriwaknu nuru i mange wiye-ka narnipartnu warda nhini-yu.

²⁰ “Ngay-ka ngempamardamarda nhinhi-nu thangidharrpunu ngarra nganinhinginirdinu. I ngarra nhinhi-re thangidharrpunu-ka ngay-ka nganinhinginirdinu i neki-ka le warda paninu. Nga, nginipunh kanhi mani-ya. Ngay-ka ngarrim outside ngarra tuwa ngarra thelput-ya i nganmat ngarrim i ngarrimpakaykay. I nhinhi ngatha dingayepupnu i tuwa nangadharlnu-ka nhini ngay-ka nganirdinu ngarra nhinhi i marda ngala warda pimurrknu mi dhepdhep.

²¹ “Kardu nangkal ngatha murrinh ngarra ngay da matha mayitnu purru i da mange ngarra ngay pangiriwaknu purru-ka, nhini nukunu-ka da nakurl-te-wa ngininthanu ngarra ngay. I ngankunintha-ka ku pule ngala ngala warda ngininthanu nhini-yu mange nginipunh ngay deyida mani. Ngay-ka bere matha wangu murrinh thathpi Yile ngay nukunu menabaththa ngurrini i marra-ka Pule ngala warda ngemninth wunku nukunu.

²² “Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyeupnu-ka, nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thanguu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re.”

4

Da Heaven Bangamnirn

¹ Bere nhini thanguu-ka ngay-ka bangamnirn deyida i da kangkarl mamka i dhi-wa kathu nanhthi tuwa menadharldha dini ngarra da Heaven kathu. I murrinh thathpi ngerren nhini da ngatha ngarra marra-re deyida mani binthepup nginipunh nanhthi trumpet mani-ya murrinh deyida mamnga, “Nga. Thunu kathu thimardawithnu kanhi i nganhingkarinu da ngarra nakurlnu pamanu.”

² Bere nhini thanguu Ngepan Yile neki-ka manganngirta kanthinngimardawith warda i bere bamkardu dhi-wa pirridha da chair ngala ngarra Yile neki dim-yu, wunku kardu wunku dinidha-yu. ³ I nukunu nhini-ka danilarrangtha dini ngala da matha i tarangka wunku bukmantharr tarangka da matha dinidha. I da ngarra chair ngala nhini dampegat-ka ku kanamkek dinikektha ku green one-ya. ⁴ I daniwegat deyida dini-ka da chair 24 kardu ngarra ngalantharr ngalantharr 24-ya pirrinidha-yu kardu ngarra Yile neki nukunu. I nanhthi kaligu bamam pubanardurdidha pirrini pirrinibangurrdha i nanhthi crown pubanawerdurdidha pirrini nanhthi damlarrang-ya.

⁵ I da ngarra chair ngala nhini thanguu kathu-ka thu malarntath dinimamaththa i thu malarntath “tar” medha pirri i dinimirmirrdha. I kumparra warra-ka thungku 7 punidharrbirldha wurrini, thungku nhini-ka ngarra ku ngepan 7 ngarra Yile neki nukunu. ⁶ I kumparra deyida warra-ka nanhthi nginipunh lalingkin tarangka thathpirr mani pankarara yungurkurrktha-yu. I ku deyida ku birnu birnu-ya ku 4 dampegat da ngarra chair ngala nhini-yu ngarra ngurru perrkenku-yu. I ku nhini-ka kamarl terert da matha damnginingkap ngarra nginipunh-yu kumparra i tiduk kathu-yu.

⁷ Ku kumparra-ka nginipunh ku lion mani medha pirri, i ku numi-ka nginipunh ku puliki mani medha pirri, i ku numi deyida-ka kamarl nukunu-ka nginipunh kardu medha pirri, i numi-ka nginipunh ku tiwungku mani wurrinibarldha-yu. ⁸ I ku birnu birnu 4 nhini-ka wunku nanhthi murrirr wanku, nanhthi-ka six six-wa, wunku nanhthi kamarl terert wanku ngarra nithi murrirr kangkarl i pepe

pumbaththa pi-yu. I da ngunga da thipinhi-ka da bere matha wangu nanhthi thamarl pardireldhaneme. Nanhthi-ka tharrmanthi-ka kanhi-wa, “Patha, patha, Pule-ka patha da matha thathpirr. Nukunu-ka lurruth ngala thathpirr. Nukunu-ka kanam da matha warra murntak i kanam da matha marra kanhi i da bere matha wangu paninu.”

⁹⁻¹⁰ I ngarra ku birnu birnu-re nanhthi thamarl tiparlti nhini pardenareldhaneme-ka kardu ngalantharr ngalantharr nhini 24-ka pubananawaththa pirrini kumparra warra i parraniriparltha pirrini kardu nhini-nu ngarra da chair ngala dinidha kardu da ngarra bere matha wangu kanam. I nanhthi crown pigunu-ka pubuniwakpaktha pirrini kumparra warra ngarra da chair ngala nhini-yu. I nanhthi thamarl-ka kanhi-wa pardinareldha-yu, ¹¹ “Nhinhi da matha Pule ngala nganki-yu. Nhinhi da matha patha thathpirr-yu i lurruth ngala-yu. Nhinhi da matha nganki ngarrimnhiriparl ngarrim-yu, nhini nhinhi-ka da terert da matha nampatha i da terert da matha namyit thurran.”

5

Ku Lamb Bamkardu

¹ Bere ngay-ka bamkardu kardu pana ngarra da chair ngala kem-ka nanhthi peypa pampekarl meyththa dini ngarra mange batbat nukunu, i murrinh-ka kumparra i tiduk kathu yungurrkurrktha-yu. I nanhthi-ka denadhaphtha-wa pirri nanhthi wunku letetmam 7-yu, nhini-ka mere nangkai mani madharlnu. ² I bamkardu ku angel lurruth ngala i murrinh lurruth ngala pirringerrentha, “Ya. Nangkai nimin kardu thathpirr-yu ngarra nanhthi letetmam punguwirtpirtnu i madharlnu nanhthi peypa pampekarl pana-yu?” Medha pirri.

³ Mu kardu-ka wurda da matha, mere nangkai ngadha ngarra da Heaven thanguu i da putek ngala kanhi thanguu i mere nangkai ngadha kardu ngarra purniwuwup thanguu-yu, wurda da matha. Mere nangkai ngadha kardu thathpirr da pana-re nanhthi peypa nhini medharldha-yu i rit medha-yu. ⁴ I nhini ngay-ka du ngala warda ngardikarrktha, nhini-ka kardu mere nangkai ngadha nanhthi peypa pampekarl nhini medharldha-yu i rit medha-yu.

⁵ I bere kardu ngalantharr numi kathu-ka mamnga, “Mere thikarrk, mu nga. Kardu-ka numi kanam-yu, kardu Pule ngala-yu, kardu pana ngarra pamam pumpan-ya ku lion ngarra kardu yek Judah thanguu. I nukunu nhini-ka kardu darntethbath King David. I nukunu-ka thu puninthuktha wurrini ngarra kardu wiyenpun-yu i nungamput warda nukunu-yu. Nukunu nimin nanhthi letetmam 7 punguwirtpirtnu i madharlnu nanhthi peypa pampekarl nhini-yu.”

⁶ I bere pana da marda nganangurr ngarra da chair ngala-ka bamkardu ngay-yu kardu pirridha, nginipunh ku lamb mani medha pirri kardu thanguu thu pumpanmat nukunu nhini-yu. I ku birnu birnu 4 i kardu ngalantharr ngalantharr-ka dampegat ngarra ku lamb nhini-yu. I ku lamb nhini-ka nanhthi wilmurr 7 i kamarl 7 mebaththa pirri. Nanhthi kamarl 7-ka nhini-ka ngepan 7 ngarra Yile neki nukunu, ku ngepan nhini ngarra wurdanpunthuk da ngarra putek ngala kanhi warda ngatha.

⁷ Bere ku lamb nhini-ka wurrinidha i manganmart nanhthi peypa pampekarl ngarra mange batbat thanguu kardu ngarra chair ngala nhini dinidha. ⁸ I bere manganmart thanguu nanhthi peypa pampekarl-ka kardu ngalantharr ngalantharr 24 kumparra warra pubamnawath ngarra ku lamb-yu. Kardu-ka nanhthi nginipunh kitta mani wanku pumbaththa pirrini i nanhthi bol wanku nanhthi damlarrang i lelunh nanhthi kangunu patha dininganamardadha, nanhthi kangunu patha nhini-ka, murrinh prayer ngarra kardu Yile neki nukunu thanguu kathu pardinangerrentha.

⁹ I bere kardu ngalantharr ngalantharr-ka nanhthi tharrmanthi marra warda pardinareldha ngarra ku Lamb wangu-yu. I kanhi-wa nanhthi tharrmanthi-yu, “Nhinhi kardu thathpirr i patha thathpirr. Nhinhi da matha nanhthi peypa pampekarl nartnu i thunguwirtpirtnu nanhthi letetmam-yu. Kardu-ka pumpannhibat i kumulung nhinhi thampunpewu kardu wurnangat warda ngatha-nu, nhini kardu-ka puddinawurlnu ngarra Yile neki kardu da pana ngangka-re thangunu kathu i kardu murrinh wurnangat nhini thangunu kathu, i darripi pankarlparrl nhini thangunu kathu. ¹⁰ Kardu nhini-wa thurdanpunkarl ngarra Yile neki-nu warda. I kardu-ka wurlk puyemananu puru nukunu-nu. I pule ngala ngala pururranu kardu ngarra terert ngamere-ya parnam ngarra da putek ngala kanhi.”

¹¹ I bere ngay-ka memmirl i bamkardu ku angel wurnangat warda ngatha punidhaluttha dini i bimpirrayepup nanhthi tharrmanthi pardireldha. Ku angel nhini-ka parraniwegattha pi ngarra da chair ngala nhini da i ku birnu birnu 4-ya i kardu ngalantharr ngalantharr. ¹² I kanhi-wa nanhthi tharrmanthi pardireldha-yu, “Pariparl neme ku Lamb ngarra kardu-re thu pumpanmat. Nukunu da matha kardu thathpirr i nukunu da matha lurruth ngala-yu. Nukunu da wurnangat warda ngatha mamyt dim. Nukunu mange patha patha mam wurran. Nukunu da matha patha thathpirr. Nukunu da matha Pule ngala thathpirr i nhini-ka pariparl neme nukunu-yu.”

¹³ I bere ngay-ka bimpirrayepup warda kardu wurnangat ku wurnangat warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi parnam i ngarra lalingkin parnam i ngarra da Heaven parnam i kardu ngarra purniwuwuptha wanku pardireldha-yu. Kardu i ku wurnangat da matha da pana ngangka-re pardireldha-yu. I kanhi-wa nanhthi tharrmanthi pardireldha-yu, “Kardu pana ngarra da chair ngala dim i ku lamb wanku, nekingime-ka bere matha wangu pankuriparl ninthanu pani penintha pana-yu. Penintha-ka Pule ngala thathpirr-wa i patha thathpirr i lurruth ngala.”

¹⁴ I ku birnu birnu 4 nhini-ka pumamka-warda-neme, “Yu, nhini da matha mange pirranu-yu.” I kardu ngalantharr ngalantharr-ka pubampirruwathnintha i parrampunkuriparl nintha penintha nhini-yu.

6

Ku Lamb Yunganiwirtpirttha Kardi Nanhthi Letetmam Ngarra Nanhthi Peypa Pampekarl

¹ Bere ngay bamkardu warda ku Lamb yunganpirt nanhthi letetmam numi nanhthi kumparra-ya ngarra peypa pampekarl-yu. I binthepup warda murrinh mam ku birnu numi-yu murrinh ngerren nginipunh punimerrdha pirri. “Kagu,” mam. ² I pangu wangu bamkardu dhi-wa kathu ku nintu bamam-yu wunku kardu pinthanhinganardarridha wunku nanhthi thamul punarra meyttha dini. I kardu numi kathu damnamut nanhthi crown i ngarra pelpith warda bamperdi. I nukunu-ka puy nadha dini pangu warda wangu daniwirntedha tharra thu-nu thu punuputnu.

³ Bere nhini thangunu ku Lamb-ka nanhthi letetmam numi deyida yunganpirt i ku birnu numi deyida bimnayepup i mam, “Kagu.” ⁴ I ngana deyida ku nintu numi dhi-wa kathu bamkardu ku bukmantharr-ya wunku kardu pinthanhinganardarridha. I kardu numi kathu damnamut thu sword ngala i lurruth ngala kardu-nu ngarra putek ngala kanhi manmartnu nanhthi marda pekpek, i nhini-ka thu kuy warda pubedhamarartalnu puru mange pigunu.

⁵ I bere ku Lamb-ka nanhthi letetmam numi yunganpirt i bimnayepup ku birnu numi i mam, “Kagu.” Memmirl ngay-yu i bamkardu ku nintu thipmam warda kathu kurran wunku kardu pinthanhinganardarridha wunku nanhthi scale meyttha dini.

⁶ I murrinh nginipunh ngerren mani warda binthepup pangu kathu ngarra kanganu

ku birnu birnu 4-ya. I mam, “Mi lawam i mi rice kunungingki ngatha dannirramut-ka ku palyirr-ka ngala da mana dannirrawinturt-yu.” I mamna deyida murrinh ngerren mani-yu, “Mere nukun thumengnang thay olive-yu i thay mi grape-yu, pirda.”

⁷ I nhini thangunu-ka ku Lamb-ka yunganpirt nanhthi letetmam numi warda, 4 mam-ka nhini da. I ku birnu numi deyida bimnayepup i mam, “Kagu.” ⁸ I ngana deyida bamkardu ku nintu colour wiye wiye, wunku kardu pinthanhinganardaridha. I murrinh nukunu-ka yibimpup-wa pumenadha purni-yu. I nukunu wanku nan-ya mintilbith puningkayiththa tharra-yu. I kardu numi kathu lurruth ngala dampirrumutnintha penintha nhini-yu kardu terert-nu thu punkurikerdeknunintha mu mere kardu terert thatpirr. Nginipunh kardu 4 mani pirrini pangu-ka kardu numi punininthabat. I kardu 4 mani pirrini kanhi wangu-ka kardu numi punininthabat, mange nginipunh nhini mani-re-wa punkurikerdeknunintha kardu da ngala pana nganka-re-yu thu thangunu-ya, mi thangunu mami-ya, matharr thangunu-ya i ku murlakpun thangunu banlelenu purru.

⁹ Bere nhini thangunu ku Lamb-ka nanhthi letetmam numi warda yunganpirt, 5 mam-ka nhini da. I bamkardu ngarra da altar pepe ngepan terert pirrinidha kardu ngarra Yile neki nukunu kardu ngarra thu thangunu purninthuktha purni. Ku ngepan nhini-ka murrinh ngarra Yile neki nukunu pumenabaththa purni i murrinh puddanarrayiththa purni murrinh Yile neki nukunu kardu birnu-re pardidha-yu, i da-ka nhini-re weyida kardu thu purninthuktha-yu. ¹⁰ I ku ngepan terert nhini-ka lurruth da matha pardinakaykaydha i pumenadha pardi, “Pule, nhinhi da matha ngala thatpirr-yu i patha thatpirr-yu. Mu minthire kardu thunthuknu-yu i thu thurdurrawerlnu-yu kardu pana ngarra thu purninganthuk thangunu-yu da ngarra putek ngala pangu-yu?”

¹¹ Bere kardu numi deyida kathu nanhthi kaligu bamam danirramutmuttha wurrini ngarra ku ngepan terert nhini-yu. I Yile neki kathu mampirra, “Kuguk da ngatha nuyu kunungingki i kardu ngarra ngamere deyida kardu ngarra ngay punthuk-deyida-nu mange nginipunh nanki mani purninanthuktha purni-ya. Ngay-ka ngamam wardarra kardu thanguk numa thu punthuknu-yu i mampunkarart wardarra kardu ngarra ngay punthuknu-yu. I kardu nhini ngarra ngay puntikerdeknu-ka i nhini warda kardu wiyenpun thu ngunthuknu-yu.”

¹² I ngana deyida bamkardu ku Lamb nanhthi letetmam numi yunganpirt, 6 warda mam nanhthi nhini-yu. I da putek ngala-ka dinirangkaltangkaldha ngala da matha i nanhthi ngunga-ka wurdarduy thipmam warda i nanhthi merrk-ka wurdarduy bukmantharr nginipunh nanhthi kumulung mani pirridha. ¹³ I nanhthi pilinh terert-ka wurriniyimpurrdha kangkarl thangunu kathu ngarra da putek ngala-nu kanhi, nginipunh mi ngarra thay mani pirrimyimpurr ngarra wirrirr ngala-re wurran.

¹⁴ I nhini thangunu-ka da marnirra-ka pampekarl i dinnarrirdum warda nhini-yu. I da palyirr ngala ngala terert warda ngatha i da ngalburnu terert warda ngatha pumpannurdurr pubemlang ngarra da kurrankadhuk kanhi warda-yu. ¹⁵ I kardu pana ngangka-re-ka puninkawerrdha warda kardi ngala da matha i tharra punnidha pangu wangu i parnardi pumarnarri ngarra weyi palyirr kardu-yu. Ku pule ngala ngala warda ngatha, kardu ngalantharr ngalantharr, kardu wunku ku mani wurnangat, kardu ngathayida parnam-ya, kardu wurnangat warda ngatha pumarnarri ngarra da weyi palyirr-yu.

¹⁶ I kardu-ka pardirrakaykaydha ngarra da palyirr ngala ngala-nu i pumerradha pardi, “Thinganthibi i thurdunganngath kardu pangu nukun ngarra da chair ngala kem i ngarra ku Lamb wanku kardu pana ngarra purdungankartelnu-ya. ¹⁷ Nhini-wa da ngala pangarntuy warda-yu i penintha pangu-ka damninthaarithi warda ngarra nganki-nu-yu, i pungankuthuknu-warda-nintha penintha kathu-yu, nhini nganki-ka

da mange wiye ngumerithuktha ngardi i mere nangkai warda birnu nganinu nhini-yu.”

7

¹ Bere nhini thanguka-ka ngay-ka bamkardu ku angel 4 pedhaneme ngarra da putek ngala kanhi ngarra ngurru ngurru 4. Ku-ka nanhthi wirriri 4 pubemardabidhaneme pe i nhini nanhthi wirriri-ka mere warda wurridha pangu wangu ngarra da putek ngala kanhi i ngarra lalingkin i ngarra nanhthi thay.

² I bamkardu deyida ku angel numi dimmardawith pangu kathu ngarra ngunga pangarturtuy wurran wunku nanhthi kanthidha wurrini kardu-nu magim marranu purru. I nanhthi nhini-ka ngarra Yile neki thanguka-ka kathu-wa kardu pana-ya ngarra bere matha wangu dim-ya. I ku angel nhini-ka pirripirrukayneme lurruth ngala ngarra ku angel 4 nhini ngarra Yile neki lurruth dampirrumutneme da putek ngala i lalingkin-nu pubatnemeni.

³ I mampirruneme, “Nga. Mere nukun nubatneme da putek ngala, lalingkin i thay, mu kardu pana ngadha warra magim nguyemanu wulumu kardu ngarra Yile neki nukunu.”

⁴ Bere ngay-ka binthepup kardu thanguka numa ngarra nanhthi magim pumbaththa purni-yu. Kardu-ka 144,000-wa kardu yek 12 ngarra Jews nukunu-yu. ⁵ Kardu ngarra yek Judah nukunu-ka 12,000 pumbaththa purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Reuben nukunu-ka 12,000 pumbaththa purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Gad nukunu-ka 12,000 pumbaththa purni nanhthi magim-yu. ⁶ Kardu ngarra yek Asher nukunu-ka 12,000 pumbaththa purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Naphtali nukunu-ka 12,000 pumbaththa purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Manasseh nukunu-ka 12,000 pumbaththa purni nanhthi magim-yu. ⁷ Kardu ngarra yek Simeon nukunu-ka 12,000 pumbaththa purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Levi nukunu-ka 12,000 pumbaththa purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Issachar nukunu-ka 12,000 pumbaththa purni nanhthi magim-yu. ⁸ Kardu ngarra yek Zebulun nukunu-ka 12,000 pumbaththa purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Joseph nukunu-ka 12,000 pumbaththa purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Benjamin nukunu-ka 12,000 pumbaththa purni nanhthi magim-yu.

⁹ I nhini thanguka-ka memmirl pangu wangu bamkardu dhi wangu kardu wurangat nimin-ya dinidha-yu, i kardu mere nangkai mani puyntiwudha nhini mani-yu, wurda. Kardu-ka kardu da pana ngangka-re thanguka-ka kardu murrinh wurangat nhini thanguka-ka, i darripi pankarlparr nhini thanguka-ka. I kardu-ka kumparra warra pidha ngarra da chair ngala nhini i ku Lamb wanku. Kardu-ka pibangurridha-wa i mulurn nithinu nginipunh nanhthi wath mani pumeyittha pi. ¹⁰ I lurruth ngala pikaykaydha i pumedha pi, “Yile neki da matha manniyibirnungime-yu. Nukunu-ka ngarra da chair ngala-wa dim-yu. I nukunu ku Lamb deyida wanku manniyibirnungime-yu.”

¹¹ I ku angel wurangat deyida parriniwegattha pi ngarra da chair ngala nhini-yu i ngarra kardu ngalantharr ngalantharr i ku birnu birnu 4-ya. I ku angel wurangat nhini-ka pubamawath kumparra warra i parrantiparr warda Yile neki-yu. ¹² I pumedha pirrini, “Murrinh-ka nhini da thatpirr kardu pumamna-yu. I nganki deyida ngariparrnu Pule ngala kanhi dim ngarra da chair ngala kanhi. Nukunu da matha patha thatpirr i nukunu da matha mukmuk ngala thatpirr. Nukunu-ka lurruth ngala i nukunu da matha ngala thatpirr. I nganki-ka bere matha wangu ngariparrnu ngarni nukunu-yu.”

¹³ I bere kardu ngalantharr numi kathu-ka mamnga, “Thanguka kardu kibimkadruk kanhi-yu, kardu kibimmangurru-yu i ngarra-dha kathu-wa?” Damngidharrpu. ¹⁴ Mu

ngay-ka mamna, “Pule, mere the mabath ngay-yu, mu nhinhi da matha the nampunmath-yu.”

I nukunu-ka mamnga, “Nga. Kardu pana kibim-ka kardu ngarra da tetemanthay ngala nimin pardidha ngarra da putek ngala pana i mere parniparttha parni Yile neki-yu. I ku Lamb-ka mampunmayerrarr mange wiye pigunu-yu kumulung ngarra nukunu-re-yu, i da-ka nhini weyida kibimmangurr pana-yu.

¹⁵ “I kardu-ka kumparra kibim pana-yu ngarra da chair Pule ngala nukunu i wurlk pumamna pumpan bere matha wangu-yu da ngunga i da thipinhi-ya da ngarra patha nukunu thathpirr-yu. I Pule ngala pana ngarra da chair ngala dim-ka bere matha wangu paninu ngarra pigunu pana-yu i pirranpenu pani.

¹⁶⁻¹⁷ “I ku Lamb pana ngarra da chair ngala kanganu-ka mannarnanu pani i mankayinu purru da ngarra kura kamarl ngarra birnu nukunu, i nhini kardu-ka bere matha wangu birnu parninu. I kardu-ka mere deyida medeyi parninu i kura mere deyida pentalalnu pani. I kardu-ka mere deyida penturrnu pani ngarra nanhthi ngunga thangunu-yu, i nanhthi dernturr thanguku nanhthi kama kathu. I Pule ngala nhini-ka mankayerrarrnu kamarl kakpa du thangunu i kardu-ka mere deyida panmardathinnu i mere deyida yidingurr parninu.” Ku ngalantharr nhini mamnga-yu.

8

¹ Bere ku Lamb-ka yunganpirt nanhthi letetmam numi, 7 warda mam nhini-yu. I da-ka watmam warda pirridha da ngarra Heaven da kunungingi ngadha-yu.

² I bere memmirl pangu wangu i ku angel 7 bamkardu, ku nhini-ya ngarra Yile neki bere matha wangu pibimkaneme kumparra warra ngarra nukunu-yu. I kardu numi kathu danirrumutmutthaneme pirri nanhthi trumpet 7.

³ I ku angel numi deyida kathu wurrinidha i pirret ngarra da altar damlarrang wunku nanhthi bol mani meyyittha pirri, nanhthi damlarrang-ya. I kardu numi kathu damnamut nanhthi kangunu patha pinartaknu i mardarringkarnunu wunku murrinh prayer kardu Yile neki nukunu thangunu ngarra da altar pirrim pangu warra kumparra ngarra da chair ngala. ⁴ I nanhthi warnak kangunu patha-ka dimmardawith warda wangu wunku murrinh prayer ngarra kardu Yile neki thangunu-yu ngarra mange nukunu thangunu ku angel nhini-ya ngarra kumparra warra pirridha ngarra Yile neki.

⁵ Bere nhini thangunu ku angel nhini-ka manganart nanhthi bol nhini-yu i kanammardawu thungku ngarra da altar thangunu-yu i nungamku warda ngarra da putek ngala kanhi. I nhini-ka thu malarntath warda “Tar” medha pirri i dinimirmirrdha i dinimamaththa i da putek ngala kanhi-ka dinirangkaltangkaldha.

⁶ I ku angel 7 nhini wunku nanhthi trumpet 7 pumeyiththaneme pe-ka nanhthi trumpet pathunu-warda-neme.

⁷ I bere ku angel kumparra-ka danthu warda nanhthi trumpet nukunu-yu i nhini-ka kanamyel warda kura yelyel ice-yu i thungku wanku wurrinimumtha wurdanthut wanku nanhthi kumulung menangkarnudha wurrini ngarra da putek ngala kanhi-nu-yu. I da putek ngala tharrngini-wa ngatha dempek-yu i thay terert tharrngini dempek i parnu terert warda ngatha dempek.

⁸ Nhini thangunu-ka ku angel numi warda danthu nanhthi trumpet nukunu-yu i nhini-ka thungku ngala nimin-ya nginipunh palyirr therretherren mani wurdanthut kathu-yu i bammat ngarra lalingkin i da lalingkin ngala tharrngini wudammath kumulung warda. ⁹ I ku ngurlmirl i ku ngarra lalingkinmawu parnam ku terert tharrngini purniwuwuptha-yu. I nanhthi tharntu terert tharrngini danidhamnumtha wurrini.

¹⁰ I ngana deyida ku angel numi danthu nanhthi trumpet nukunu i nhini-ka nanhthi pilinh ngala numi dimmat wunku thungku wurrinimumtha i bammatt ngarra ngipilinh terert i ngarra kura kamarl. ¹¹ I murrinh nukunu pilinh ngala nhini-ka thithimarnti-wa. I kura patha terert pangu warda ngatha wurdammath kura thithimarnti warda i kardu terert tharrngini purniwuwuptha kura nhini pardigurdugurduktha.

¹² I bere nhini thanguu ku angel numi deyida-ka danthu nanhthi trumpet nukunu i nhini-ka nanhthi ngunga, merrk i pilinh-ka wiye wiye tharrngini warda purnidha i mere perralarrangtha nginipunh marra-re mani, mu nanhthi-ka kunungingki piwunkadha-yu. Nanhthi ngunga-ka mere pirridha nginipunh marra-re mani-yu, mu kunungingki ngadha mere danilarrangtha ngadha pirri, i thipmam da matha pirridha. I nanhthi merrk i pilinh-ka mere deyida perrangkawiptha nginipunh marra-re mani, mu da thipinhi kunungingki ngadha-ka thipmam da matha pirridha-yu.

¹³ I bere ngay-ka kangkarl mamka bamkardu ku tiwungku wurrinibarlbardha kangkarl i lurruth wurrinikaykaydha i medha wurrini, “Kardu thingarru. Kardu thingarru. Kardu thingarru. Da-ka da wiye thathpirr pirranu kardunu-ka ngarra ku angel perrkenkuneme pana-re warda pathunemenu nanhthi trumpet-yu. Ku angel nhini-ka pathunemenu warda nanhthi trumpet i da-ka mardathin ngala-nu thathpirr warda kardu pangu-nu-yu.”

9

¹ I ngana deyida ku angel numi danthu nanhthi trumpet nukunu, 5 warda mam ku angel nhini-yu. I bamkardu warda ngay-yu nanhthi pilinh dimmat thanguu pirridha ngarra putek ngala kanhi. I kardu numi kathu damnamut nanhthi ki ngarra nanhthi pilinh-nu nhini-ka padharlnu da weyi pewerti pangkuy ngala nimin-ya, nanhthi ngarra weyi mere beyebirr ku-ya.

² I bere nanhthi pilinh nhini-ka nanhthi ki-re dantharl warda ngarra da weyi ngala nhini-yu i bere warnak ngala da matha yunganawuydha dini i nanhthi ngunga-ka damkap da matha nhini-yu.

³ I ngarra warnak nhini thanguu kathu-ka ku thalarrithay punganawurrdha purni i puddanathutthuttha purni ngarra da putek ngala kanhi-nu. I kardu numi kathu dampirramut nanhthi lurruth i nanhthi mawuye nginipunh ku dalmarnti mani kardunu-pannerdenu puru. ⁴ I nukunu nhini kathu-ka mampirra, “Nga. Mere nukun narnimurrk nanhthi parnu i nanhthi mulurn-yu, mu kardu da matha nannerdenu nuru i yidingurr narramutmutnu nuru kardu pana da matha ngarra mere ngadha kumabath kuru nanhthi magim ngarra Yile neki nukunu ngarra wulumu pigunya. ⁵ Kardu nhini da matha nannerdenu nuru-yu nginipunh ku dalmarnti mani i yidingurr ngala narramutmutnu nuru da merrk 5-nu da matha, mu mere nukun nurduntinuminumi nuru.” ⁶ I ngarra da merrk 5 nhini-re-ka kardu-ka yidingurr ngala da matha pumabathnu puru i nhini-ka kardu warda marda pumartnu puru puruwuwupnu. Mu wurda, mere warda kurruwuwup nukun.

⁷ Ku thalarrithay nhini-ka mangini ku nintu mani mardaparl pidha thu kuy-nu. Ku-ka nanhthi pumenawedhaththa pi mangini nanhthi crown mani nanhthi damlarrangya. I kamarl pigunu-ka nginipunh kardu mani pumedha pi. ⁸ I nanhthi pemarr-ka pangkuy nginipunh kardu palngun mani pumebaththa pi-yu. I dimu-ka ngala-wa mangini ku lion mani. ⁹ I nanhthi mangini steel mani pubanardurdidha pi-yu ngarra marda, thamul bamardabinu. I murrirr pigunu-ka pubewinhitputtha pi nginipunh ku nintu i chariot mani pumpan thu kuy-nu. ¹⁰ I miyernu pigunu-ka nginipunh ku dalmarnti mani pumedha pi. I nanhthi lurruth i nanhthi mawuye pumebaththa pi

ngarra miyernu kardunu pannerdenu puru i yidingurr ngala parramutmutnu puru da merrk 5-nu-ya.

¹¹ I ku pule ngala ngarra ku thalarrithay nhini-ka murrinh nukunu-ka nan-wa Abaddon murrinh Hebrew-ya i nan-wa Apollyon murrinh Greek-yu. Murrinh kanhi-nu-ka kardu murlak thatpirr-wa murrinh-yu. Nukunu-ka ku angel wiye-wa i nukunu ku-ka pule ngala ngarra da weyi pewerti ngala nhini nukunu. ¹² Da nhini-re ngarra ku thalarrithay yidingurr ngala parranirramutmuttha purni ngarra karduka, da-ka nhini-ka da wiye ngala kumparra-wa. Mu da wiye perrkenku deyida kathu kurrannintha kardunu-yu.

¹³ Bere ngana deyida ku angel numi danthu nanhthi trumpet nukunu, 6 warda mam ku angel nhini-yu. I ngay-ka binthepup murrinh ngerren ngarra da tikune 4 ngarra altar thangu, da altar damlarrang pana-ya ngarra kumparra warra pirrim ngarra Yile neki-yu. ¹⁴ Murrinh ngerren nhini mamna ngarra ku angel ngarra trumpet danthu. I mamna, “Nga. Thurdunkurereththerethneme ku angel 4 pana ngarra pumampunkudharrkirrkname ngarra ngipilinh da nan Euphrates i thurdunkuthukwarda-neme.”

¹⁵ I bere ku angel nhini ngarra nanhthi trumpet danthu-ka wurdanpunkurereththerethneme ku angel 4 nhini. Ku 4 nhini-ka pumenuwathawathadhaneme pe thu-nu i pirrinemardamardadhaneme da nhini-nu-re ngarra ku angel numi nhini wurdanpunkurereththerethneme. I bere wurdanpunkurereththerethneme thangu-ka ku angel 4 nhini-ka purnedha-warda-neme kardunu thu punkuthuknemen puru, kardu terert tharrngini-ya.

¹⁶ I ku soldier wurnangat da matha wanku purnidha ku nintu wanku. I ngay-ka binthepup kardu thangu numa kardunu, karduka 200,000,000-wa.

¹⁷ I ku nintu nhini i kardu pana purninganardarridha-ka ngarra ngay-re bamkardu da nirn-te-ka mangini kanhi mani-wa. Kardu i ku nintu pubanarduridha purni-ka nanhthi steel ngarra marda pigunu nanhthi bukmantharr nginipunh thungku mani, i blue i yellow. I ku nintu pelpith-ka nginipunh ku lion mani pelpith. I ngarra thathi thangu kathu-ka thungku i warnak yunganawuydha wurrini-yu, i warnak kangunu wiye wanku. ¹⁸ I kardu wurnangat nimin-ya purniwuwuptha ngarra thungku i warnak ngarra ku nintu thathi thangu yunganawuydha wurrini-yu. ¹⁹ Ku nintu-re-ka purninthuktha ngarra kardu thu thathi-re-yu. I miyernu pigunu ku nintu-ka mangini ku pangkuy mani wanku pelpith, i ku pelpith pangkuy nhini-ka pubenleledha purni kardu i yidingurr parranirramutmuttha purni.

²⁰ Mu kardu ngamere nhini ngarra mere puyinthuktha ngarra thungku i warnak ku nintu thatpirr thangu-re-ka, kardu bere ngatha wangu da mange wiye pumerithuktha pardi. Karduka mere parniparttha da mange wiye nhini-yu i mere puddananawurldha ngarra Yile neki-nu-yu, wunda da matha. Mu kardu bere matha wangu parranirriwaktha pardi ku ngepan wiye wiye. I nanhthi bere ngatha wangu pumewathadha pardi nanhthi Kangkarlmawu thirrukduk nanhthi gold one-ya, nanhthi silver one-ya i nanhthi bronze one-ya, i nanhthi thay thangu-ya i nanhthi palyirr thangu. Nanhthi nhini-ka mere ngarra karnibirlbirl i mere ngarra kubiyeypup i mere ngarra karningerren, mu nanhthi-ka ngala ngala pubuniwakpaktha purni i pubanarrawaththa purni i puddanarrayemittha purni nanhthi nhini-nu-yu. ²¹ I kardu nhini da ngatha-ka mere deyida parniparttha da mange wiye terert warda ngatha. Mu karduka bere ngatha thu puyenanuthuktha pardi i nanhthi yerrernti-re pirinureldha pardi i purninumatkuttha palngun i nugarn karnabuy purnimatkuttha i darrarart pumenangkardarrararttha pardi.

10

¹ Bere nhini thangunu-ka ngay bamkardu ku angel numi deyida ku lurruth ngala ngarra da Heaven thangunu kathu wurdanathuttha wurrini i kalakkalak daniwegattha wurrini i ku kanamkek diniwekektha ngarra pelpith nukunu-yu. I kamarl nukunu ku angel nhini-ka daningkalarrangtha wurrini mangini nanhthi ngunga mani. I lawali nukunu-ka mangini nanhthi yuthpan tetemam mani wunku thungku wurrinimumtha. ² I nanhthi peypa pampekarl kunungingki meyttha wurrini, nanhthi-ka kunungingki menadharldha wurrini. I nukunu-ka me batbatte banpak ngarra lalingkin i me thakunh-te banpak ngarra da putek pangkin.

³ I lurruth ngala warda pirrimkay memmardangurk nginipunh ku lion mani memmardangurk. I pirrimkay thangunu-ka ngay-ka binthepup thu malarntath 7 “Tar” pumedha pi pingerrentha. ⁴ I thu malarntath 7 nhini “Tar” pume thangunu pi-ka ngay-ka murrinh ngerilidha warda-wa, mu binthepup murrinh ngerren da Heaven thangunu kathu. I mamnga, “Ya, mere nukun tharilil murrinh ngarra thu malarntath pana pumedha pi-yu, murrinh nhini-ka dederrk-wa.”

⁵ I ku angel nhini ngarra ngay bamkardu pirridha ngarra lalingkin i da putek pangkin-ka dampirnturt warda nithi batbat nukunu-yu. ⁶ I murrinh warda mam, “Yile neki mampatha da kangkarl i da terert kurrankadhuk pangu i da putek ngala kanhi deyida mampatha i da terert kurran kanhi-yu i da lalingkin deyida mampatha nukunu-yu, i ku da terert kurrankadhuk nhini-yu. I nukunu-ka kardidha da murntak warra ngarra mere da ngatha mewathadha da terert kanhi, i nukunu-ka da bere matha wangu paninu.” I nukunu-wa mam, “Ngay-ka mere ngewinhimekpak nukun puy deyida wangu kardu wiyenpun-yu ngunthuknu ngurru. ⁷ Mu da nhini-nu-re ngarra ku angel numi ku 7 mam-ya nanhthi trumpet nukunu pathunu-ka da terert nhini ngarra Yile neki da matha the kanthin-ka nhini-ka da purrunu warda kathu. Nukunu-ka murrinh merradha wurrini ngarra ku prophet da murntak warra da terert nhini-yu,” ku angel nhini kathu mam-yu.

⁸ Bere nhini thangunu-ka murrinh ngerren da Heaven thangunu kathu ngarra marra-re binthepup-ka murrinh deyida dimngangeng, i mamnga, “Nga. Thurruna pangu i namartnu nanhthi peypa pampekarl mentharl yibim ngarra ku angel nhini thangunu ngarra lalingkin i da putek pangkin karrim-ya.”

⁹ I bere ngay-ka ngurrininadha ku angel nhini i ngantharrpu nanhthi peypa pampekarl kunungingki nhini-nu-yu. I nukunu kathu-ka mamnga, “Nga. Nabath warda i thulathnu wangu. Nanhthi-ka kanthanhinh-wa thathapnu ngarra thathpi nhinhi nginipunh ku thithay mani, mu nanhthi-ka thithimarnti-wa ngarra thithurduthnu ngarra kurnthik nhinhi panirdinu-yu.”

¹⁰ Bere nanhthi peypa pampekarl kunungingki nhini-ka manganmart warda i ngulamath. Nanhthi-ka nganthap kanthanhinh nginipunh ku thithay mani ngarra thathpi ngay-yu. Mu ngarra ngenthuduth thangunu-ka nanhthi-ka thithimarnti-wa ngarra kurnthik ngay-yu wurdanngantharduy-yu. ¹¹ I ku angel nhini-ka mamnga deyida, “Nhinhi-ka murrinh Yile neki nukunu deyida thurdirrayithnu thurru da pana ngangka-re. Murrinh ngarra nukunu thurdirrayithnu thurru murrinh ngarra mange nukunu marranu purru-ya ngarra kardu wurnangat da pana ngangka-re i ngarra ku pule ngala ngala i ngarra kardu terert ngarra murrinh numi numi parnamngerren-ya i darripi pankarlparl-ya.” Mamnga nukunu ku angel nhini-yu.

11

Murrinh Ngarra Penintha Yile Neki Kathu Wurdanpunkuthuknintha

¹ Bere nhini thangunu-ka kardu numi kathu damngamut nanhthi thay pangkuy. I mamnga, “Nga. Thurrunu pangu i thuwurrnu thay pangkuy-re da church ngala

ngarra Yile neki nukunu i da altar deyida wanku. I thuntiwunu kardu ngarra church ngarra nukunu-nu pibiwat-ya kardu pana da matha ngarra parrarntiparl parnam nukunu-yu. ² Mu mere thuwurr nukun nanhthi fence ngarra dampegat pirrim pana ngangka-re-yu. Da nhini-ka Yile neki dampirramut kardu ngarra mere kariwak kuru nukunu-yu. I kardu nhini-ka pubayimpurrnu puru da nhini-yu i da thelput terert deyida wanku ngarra da Jerusalem kurrankadhuk pubayimpurrnu puru-yu. I da-ka merrk-ka 42-wa da mange nhini puyemanu puru-yu.” ³ I Yile neki kathu-ka mam, “Da nhini-nu-re-ka ngay-ka ngurdunkuthuknununtha kardu perrkenku kardu ngarra ngay wunku murrinh ngay maninthabathnu tharra. Penintha nhini-ka nanhthi kaligu wurdurdulkmam buyninthardurdinu tharra i murrinh ngarra ngay pankuyelerrnunintha purru da merrk 42-nu-ya,” nukunu kathu-yu Yile neki mam.

⁴ Kardu perrkenku penintha nhini-ka kardu nginipunh nanhthi thay olive mani-wa, i penintha-ka nginipunh nanhthi thungku lem nukun mani pirrimnintha kumparra warra ngarra Yile neki kardu pana-ya ngarra Pule ngala dim da putek ngala kanhi. ⁵ I kardu nangkai ngatha penintha nhini-ka marruwerluynintha-ka, nhini-ka thungku da matha ngarra thathpi penintha kathu pungiwuynu-yu i pinaninthapeknu kardu nhini-yu. I mange nginipunh nhini mani-ya kardu nangkai ngatha marruwerluyninthanu-ka kardu nhini-ka pupup da matha-nu nhini-yu.

⁶ Yile neki-ka nanhthi lurruth ngala nimin-ya dampirrumutnintha. I ngarra penintha-re murrinh Yile neki nukunu purdirruiyithnunintha ngarra kardu-nu-ka nhini-ka kura yelyel buninthadhappu. I penintha mani-ka kurdininthamath kura patha i nhini-ka kumulung warda. I penintha mani-ka da wiye wiye kun-guninthabang ngarra da putek ngala kanhi i yidingurr ngala karrumutmutninthanu ngarra kardu wiyenpun i kunkuthukninthanu. Mange-ka nginipunh nhini mani-wa manintha, marda ngatha maninthart-yu.

⁷ Bere ngarra murrinh thanguu penintha nhini damninthartal ngarra kardu-ka ku walmamka nhini warda kathu yunganpirruwuynintha ngarra da weyi pewerti nhini thanguu kathu thu-nu punkuthuknununtha i purdunkurinumuninthanu penintha nhini-nu-yu. ⁸ I bere puninthapupnu thanguu-ka ku nginipunh penintha-ka puninthangurrrurrknu pilampirdarri ngarra mayern ngarra da Jerusalem nhini, da nhini da ngatha ngarra pumamkale ngarra Pule neki-yu. Da nhini-ka mangini da perrkenku nhini mani-yu da nan-ya Sodom i da Egypt da pana-ya ngarra kardu parringkatmittha purni Yile neki-yu.

⁹ Bere ku nginipunh penintha-ka puninthangurrrurrknu pangu-yu da perrkenkuneme-ya i da kanganu. I kardu wurnangat da matha kardu da pana ngangka-re thanguu kathu ngarra murrinh wurnangat nhini thanguu kathu i darripi pankarlparrl-ka pubangkardunu ku nginipunh perrkenku nhini-yu. Mu kardu wurnangat warda ngatha murrinh puyemanu puru, “Wurda da matha, nganki-ka mere ngubankubirrnuninta ku nginipunh pana-yu.” ¹⁰ I kardu wurnangat da matha le thathpiir parninu da nhini-re-yu nhini penintha-ka puninthapupnu warda nhini-yu. I kardu-ka nanhthi purrkpurrk pathapatha penumutmutnu parni mange pigunu ngatha-yu. Kardu-ka le warda parninu nhini penintha-ka yidingurr ngala yunganninthabang, i kardu terert puninkuthukthanintha purne ngarra murrinh Yile neki-re puddanarruiyiththanintha purne-yu.

¹¹ Bere ngarra ku nginipunh penintha yuninthangurrrurrktha da perrkenkuneme i da kanganu thanguu-ka, ngirtkirt ngarra Yile neki thanguu kathu kanam-punkunginirdinintha i kardu-ka wurdamninthangkabirl deyida i demninthawirnturt warda penintha nhini-yu. I bere kardu-ka pubampunkungkardunintha penintha nhini-yu i puninkawerrdha warda kardi ngala da matha kardu nhini-yu.

¹² Bere nhini thanguu penintha nhini-ka murrinh binnintheyepup murrinh ngerren lurruth ngarra da Heaven thanguu kathu. I mampirrunintha, “Nga. Thininthamardawith kathu kanhi.” I bere penintha nhini-ka dimninthamardawith warda wurrininthardarrirduridha ngarra kalakkalak ngarra kardu wiyenpun nhini-re pirankubaththanintha pe-yu. ¹³ I da nhini-re-ka da putek ngala kanhi-ka dinirangkaltangkaldha ngala da matha i thelput ngamere ngarra da nhini Jerusalem-ka diniyimpurrdha i kardu terert purniwuwuptha, kardu 7,000-ya. I kardu ngamere-ka perrenham ngala da matha i panganmathenh warda Yile neki-ka lurruth i ngala da matha, i nhini-ka parraniriparlidha warda pardi nukunu-yu.

¹⁴ Da-ka nhini-wa da wiye ngala numi-yu, da perrkenku warda mam-yu. Mu da wiye numi da tiduk-ka, da-ka manta warda kathu purrunu kardu-nu.

Ku Angel Tiduk Nimin Danthu Nanhthi Trumpet-yu

¹⁵ Bere ku angel tiduk warda danthu nanhthi trumpet nukunu, ku 7 warda mam-ya. I nhini-ka murrinh ngerren lurruth ngala pirriningerrentha da Heaven thanguu kathu. I pumam, “Pule ngala nganki i Pule numi pana ngarra da putek ngala pana wurdanthut nan-ya Christ, penintha nhini-ka ku Pule ngala thathpirr dimnintha ngarra da putek ngala pana i ku Pule ngala pininthanu da bere matha wangu-yu”.

¹⁶ I kardu ngalantharr nhini 24 ngarra Yile neki pirrinedhaneme-ka pubamnawath-warda-neme perremkawinhimardardumneme i Yile neki parrineriparlidhaneme parde nhini-yu. ¹⁷ I pumamkaneme, “Pule, nhinhi da matha ngala thathpirr-yu i lurruth ngala. Nhinhi-ka da murntak thanam i da bere matha wangu thanam marra kanhi-yu. I ngankuneme nganhiriparlnemenu-ka da mange ngala nam thurran-ya, nhini-ka ku Pule ngala thathpirr warda thantet nhinhi-yu. ¹⁸ Kardu pana ngarra murrinh nhinhi mere murrinh pumempabaththa puyi-ka kardu parranim-pariyithidha purni ngala da matha. Da nhini-ka marra kanhi warda nhinhi-ka tharrarithinu warda ngarra kardu wiyenpun-yu. I nhinhi-ka kardu wurnangat warda ngatha duymardawakpaknu kumparra warra ngarra nhinhi i murrinh narranu mange ngarra kama narranu thi. I kardu wiyenpun pana ngarra thu purninthuktha pardi kardu terert nhini, nhinhi-ka thunthuknu warda kardu wiyenpun nhini-yu. Mu kardu pana ngarra wurlk pumempadha pardi i murrinh thathpi nhinhi pumempabaththa purni i puddanarrayiththa purni-ka, nhini-ka nanhthi patha patha warda tharramutmutnu thurru kardu ngarra pana nhinhi-ya, kardu ngala ngala-ya i kardu ngarra ngathayida pardidha-ya.” Pumamkaneme kardu ngalantharr ngalantharr 24-ya.

¹⁹ Bere murrinh nhini thanguu-ka da thelput Yile neki nukunu da kangkarl wangu-ka mentharl warda nhini-yu. I nanhthi box Yile neki nukunu-ka dhi-wa pirridha inside-yu, nanhthi box pana-ya wunku murrinh law Yile neki nukunu dimnganamarda-yu. I nhini thanguu-ka thu malarntath dinimamaththa i thu malarntath “Tar” medha pirri i dinimirrmirrdha, i da putek ngala kanhi-ka dinirangkaltangkaldha. I nhini-ka kura yelyel ice kanamyel warda.

12

Kardu Palngun i Ku Kanamkek Pangamngintha-yu

¹ Bere nhini thanguu-ka da marra da mana bamkardu ngay-yu memngadharl da kangkarl-yu. I da-ka kardu palngun-wa pangu pirridha-yu i nanhthi trith nigunu banardidha pirri-ka nanhthi-ka ngunga-wa. I nanhthi merrk-ka pirridha pepe ngarra me nigunu, i nanhthi pilinh 12-ya menalularrdha pirri ngarra pelpith nigunu, nginipunh nanhthi crown mani-ya. ² Nigunu-ka kardu putput pirridha i damlutut warda. I du pirrikarrktha yidingurr wanku.

³ I bere nhini thangunu-ka da marra deyida bamkardu memngadharl da kangkarlyu i dhi-wa pirridha ku kanamkek-yu ku ngala nimin-ya. Ku-ka bukmantharr-wa wunku pelpith 7 i nanhthi crown 7 banawerduridha pirri. I nanhthi wilmurr 10 mebaththa pirri. ⁴ I nanhthi miyernu nukunu-re-ka nanhthi pilinh terert tharrngini pirrinpuhththa pirri ngarra kangkarl thangunu kathu i nanhthi-ka pubanawaththa pi ngarra da putek ngala kanhi. Ku kanamkek nhini-ka pirridha kumparra warra ngarra kardu palngun putput nhini-yu, ku pirringemardamardadha kardu wakal pangu-nu buybatnu i nhini kardu pulathnu warda.

⁵ Bere nigunu-ka bamngebat warda kardu wakal nugarn. I nhini thangunu-ka kardu numi kathu kanthinnamardawith ngarra Yile neki-nu wangu ngarra da chair ngala dim. Bere nukunu kardu wakal nhini-ka purdirurturtnu i ku Pule ngala pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha i kardu manyitnu thathpirr purru wunku thu thay mabathnu pi. ⁶ I kardu palngun-ka da numi warda wangu nungampinhat ngarra da darrinpirr pularn-ya, da ngarra Yile neki-re mamngewathawatha-yu. I pangu da paninu da terert-nu-yu, da merrk 42. I Yile neki-ka pirrapenu pani nigunu-yu da pangu da.

⁷ Bere nhini thangunu-ka dintulkut warda thu kuy puyenthuk da Heaven wangu. Ku angel ngala nhini nan Michael i ku ngarra angel nukunu wangu-ka thu puyemkathukneme ngarra ku kanamkek ngala nhini i ku angel wiye wiye nukunu. ⁸ Mu nukunu Michael-ka lurruth ngalanintha wurrinidha. Nukunu-ka pamninthathuk ku kanamkek ngala i bangamtalal i nukunu da Michael wurranput-yu. ⁹ Nukunu-re Michael-ka nungamku warda ku kanamkek ngala nhini-yu ngarra da putek ngala kanhi-nu, i ku angel nukunu wanku pirripunpuhth. Ku kanamkek ngala nhini-ka, ku-ka pangkuy murrntak nganaka da ngarra murrntak warra thangunu, ku nan-ya karrath, ku Satan-ya, ku pana ngarra bere matha wangu dampirrayirrarart wurran ngarra kardu wurnangat.

¹⁰ I bere nhini ngay-ka binthepup warda murrinh ngerren lurruth ngarra da Heaven thangunu kathu. I mam murrinh-yu, “Yile neki-ka manthibirnunu warda kardu ngarra nukunu-yu. Nukunu-ka Pule ngala thathpirr-wa i nukunu-ka nanhthi lurruth ngarra nukunu dannhingkarr. I wakal nukunu Jesus Christ ku Pule ngala warda pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I ku karrath-ka punnungamku warda i puddankarel warda ngarra da Heaven thangunu kathu, ku pana-ya ngarra bere matha wangu kumparra warra yingamardatattha kardi ngarra Yile neki i murrinh menpiyewiyedha wurrini kardu ngarra Yile neki nukunu.

¹¹ Kardu ngarra Yile neki nukunu-ka lurruth ngalanintha purnidha ngarra nukunu ku karrath-yu nanhthi kumulung ngarra ku Lamb-te thangunu i murrinh thathpi patha-re puddanarrayiththa purni. Kardu nhini-ka kardu bere ngatha wangu da mange ngarra Yile neki nukunu da matha parraniriwaktha purni da pana ngathayida ngarra ku karrath-te-ya kardu puninthuktha wurrini. ¹² Da-ka nhini-ka le da matha narninu kardu ngarra da Heaven narnam-yu, mu da-ka wiye thathpirr pirranarranu kardu ngarra da putek ngala kanhi-nu i lalingkin narnam, nhini-ka ku karrath-ka wurdamnarrathut ngarra nanki-nu warda wangu-yu. I nukunu ku nhini-ka darntithi demmardarurr ngala da matha, nhini nukunu-ka the warda kanthin da-ka manta warda i Yile neki-re thu pubatnu purdurinumunu nukunu-yu.” Mam murrinh ngerren nhini kathu-yu.

¹³ Bere ku kanamkek ngala punnungamku thangunu-ka, nukunu nhini-ka wert kanam ngarra da putek ngala kanhi pangarntuy. I mangantha warda kardu palngun ngarra wakal nugarn nhini bamngebat-yu. ¹⁴ Mu Yile neki kathu-ka nanhthi murrirr perrkenku damngemut ngarra ku tiwungku thangunu kardu punubarlbarlnu pangu da wangu da ngarra nhini mamngewathawatha warra-yu. I pangu da

paninu da merrk 42-nu, i Yile neki-re pirrapenu pani nigunu pangu da, nhini ku kanamkek ngala-ka mere ngarra warda mabertnu nigunu nhini-yu. ¹⁵ I bere nhini ku kanamkek ngala-ka dimme dampinhipak warda ngarra thathpi kathu-yu kura ngala nginipunh kura ngipilinh mani kardu palngun nhini wurdiparlidha. ¹⁶ Mu da putek-ka dimparnta i dindhuduth warda kura ngala nhini-yu ngarra ku thathpi kanamkek ngala thanguunu-yu, i da nhini-wa-re kardu palngun mammanpi-yu. ¹⁷ Mu ku kanamkek ngala-ka damngerithi ngala da matha, i bere nukunu-ka kanampart nungardurr kardu palngun nhini-yu i pangu warda wangu nadha dini thu punthuknu wakal ngamere ngarra nigunu, kardu pana-ya ngarra murrinh Yile neki nukunu pumamnabath pumpan i puddampirrayith pumpan murrinh thathpi ngarra Jesus nukunu. ¹⁸ I ku kanamkek ngala-ka pirridha pangu ngarra dimunurdi ngarra darrimurn.

13

¹ Bere nhini thanguunu-ka, ngay-ka bamkardu ku walmamka wurrinidha ngarra lalingkin thanguunu kathu. Ku nhini-ka pelpith 7 mebaththa wurrini wunku nanhthi wilmurr 10, i nanhthi crown 10 banawerdurdidha wurrini ngarra nanhthi wilmurr 10 nhini-yu. I ngarra pelpith 7 nhini-ka murrinh wanku mebaththa wurrini, murrinh-ka 7-wa murrinh wiye wiye ngarra Yile neki-nu-yu. ² Ku walmamka nhini-ka ku nginipunh leopard mani ku medha wurrini-yu. I me nukunu-ka nginipunh me ku nan mani bear bangammerta, i thathpi nukunu-ka nginipunh ku thathpi lion nukunu mani. Bere ku kanamkek ngala kathu-ka nanhthi lurruth nukunu damnamut ngarra ku walmamka nhini-yu i ku pule ngala banpak-ya kardu-nu manyitnu purru, i da wurnangat warda ngatha wanku damnamut. ³ Ku pelpith numi ngarra ku walmamka nhini-ka nanhthi ngerri wiye numi nanhthi ngala da matha mebaththa wurrini i ngamam mana-wa ku yungipuptha mana-wa, mu wurda. I kardu wurnangat warda ngatha da pana ngangka-re thanguunu kathu piraretettha purni ku walmamka nhini-yu i parraniriwaktha purni.

⁴ I kardu-ka parraniriparlidha pardi ku kanamkek ngala-yu, nhini nukunu-ka nanhthi lurruth ngarra nukunu thanguunu damnamut ngarra ku walmamka-yu. I ku walmamka deyida parraniriparlidha pardi. I murrinh pumenanudha pardi kardu-yu, “Ya. Ku walmamka-ka lurruth ngala nawa? Kardu mere nangkai mani thu kubat nukunu-yu. Nukunu-ka kurruput da matha.”

⁵ I ku walmamka nhini-ka dirrinuretettha kardi mange nukunu-yu i thapthap ngala kardidha. I murrinh wiye da matha merdarrithaktha wurrini ngarra Yile neki-nu wangu-yu da merrk terert da-nu matha, da merrk 42-ya. Mu Yile neki-ka mere dedhawidhaphtha ngarra thathpi nukunu-yu da nhini-re-yu. ⁶ I ku nhini-ka murrinh wiye da matha merdarrithaktha wurrini ngarra Yile neki-nu, i da ngarra nukunu kanapup-ya, i kardu ngarra nukunu ngarra da Heaven parnam-ya mendarrithaktha wurrini.

⁷ I ku nhini-ka thu lurruth puninthuktha wurrini ngarra kardu Yile neki nukunu i wurriniwutputtha nukunu-yu. Yile neki-ka wurdannamurl nukunu-yu. I nukunu ku nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha menyittha wurrini ngarra da putek ngala kanhi-yu, kardu da pana ngangka-re thanguunu-yu, kardu ngarra murrinh numi numi terert thanguunu i kardu ngarra darripi pankarlparril-ya nukunu nhini ku pule ngala dinirradha-yu. ⁸ I kardu wurnangat warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi parnam-ka parraniriwaktha purni ku nhini-yu i parraniriparlidha purni. Mu kardu pana da matha ngarra Yile neki nukunu-ka wurda, mere perrariiparlidha i mere perrariwaktha puyi ku nhini-yu, nhini murrinh ngarra pigunu-ka dimkadhu ngarra nanhthi buk kardu ngarra birnu bere matha wangu parninu. Nanhthi buk nhini-ka ku Lamb nukunu-wa ku pana-ya ngarra kardu wiyenpun-te pumpanmat murntak

warra-yu. I murrinh ngarra pigunu-ka diningkadhuktha wardarra da murntak thangunu kathu da nhini-re-ya ngarra Yile neki-re mere da ngatha mewathadha da putek ngala kanhi-yu.

⁹ Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka, nhini-ka bere matha wangu numayit nuru murrinh kanhi-yu.

¹⁰ Bere Yile neki-ka marda manganpunart kama dim kardu ngarra nukunu kardu ngamere-ya da ngarra jail-nu parnirdurdu, i nhini-ka da-ka ngarra jail parnirdurdu da matha-nu nhini-yu. I ngana deyida Yile neki marda manganpunart kama dim kardu ngarra nukunu kardu ngamere-ya puruwuwupnu thu sword-te-yu, i nhini-ka da-ka kardu ngamere-re thu punthuknu kardu nhini-yu thu sword-te-yu. I da-ka nhini-ka kardu ngarra Yile nukunu-ka pumayitnu puru tetemam da matha murrinh ngarra nukunu-yu, i mere karnipart nukun nukunu-yu, mu bere matha wangu puddunayemitnu puru ngarra nukunu da matha wangu.

¹¹ Bere nhini thangunu ngay-ka ku walmamka numi deyida bamkardu. Ku-ka ngarra putek thangunu kathu yingamlart. I ku nhini-ka nanhthi wilmurr perrkenku mebaththa wurrini nanhthi wilmurr nginipunh ku thip mani, i ku murrinh nukunu wurringerrentha-ka nginipunh ku kanamkek ngala mani. ¹² Ku-ka ngala-wa i nanhthi lurruth wanku mebaththa wurrini. Bere ku nhini kathu-ka pirridha manta ngangka da ngarra ku walmamka numi nhini-ya. Bere ku walmamka ngarra putek thangunu kathu-ka mampirra warda ngarra kardu wurnangat warda ngatha, “Nga kardu. Ku walmamka numi karrim kanhi da matha-ka nariparlno nuru i nariwaknu nuru ku nhini-ya wunku ngerri-we wiye kanthin wurran.” Mampirra.

¹³ Bere ku walmamka nhini yingamlart ngarra putek thangunu kathu-ka da mange ngala ngala medha wurrini. Nukunu ku nhini-ka thungku ngala da matha mamkay-eye ngarra da kangkarl thangunu kathu i kardu wurnangat pubangammangkardu.

¹⁴ Mange ngala ngala nginipunh nhini mani wunku nanhthi lurruth ngarra nukunu menadha wurrini-yu ku walmamka numi nhini-nu. I nukunu ku nhini-ka mange danirrakthuktha wurrini kardu terert da ngarra putek ngala kanhi-yu mange lurruth pana thangunu kanthirradha wurrini-yu. I ngana deyida nukunu ku nhini mampirra ngarra kardu, “Nga. Nanhthi ku statue numawatha nanhthi ngala-ya nginipunh ku walmamka numi mani-ya ku pana-ya wunku nanhthi ngerri-we kanthin wurran thu sword thangunu, mu mere yungipuptha.” Mampirra.

¹⁵ I nukunu ku walmamka tiduk-ka nanhthi ngepan birnu thathpirr damnamut ngarra ku nanhthi statue pumampatha nhini-yu. I bere ku nanhthi statue nhini-ka pirringerrentha warda i mampirra ngarra kardu, “Ya. Kardu nangkai ngatha mere pengawinhipingkarlno ngarra ngay-nu-ka nhini kardu nhini-ka pupup da matha-nu.” ¹⁶ I murrinh deyida mampirra, “Kardu wurnangat warda ngatha nanhthi magim numabathnu nuru ngarra mange batbat kama i ngarra wulumu kama.” I bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat da matha nanhthi magim pumebaththa purni nginipunh ku pule ngala ngala-ya, kardu ngarra ngathayida pardidha-ya, kardu wunku ku mani ngala pumebaththa purni i kardu wunku ku mani maku pumebaththa purni. Kardu wurnangat warda ngatha nanhthi magim pumebaththa purni. ¹⁷ I kardu pana da matha wunku nanhthi magim pumebaththa purni-ka nanhthi i mi thelim pume purni i peyim pume purni-ya. I nanhthi magim nhini-ka nanhthi-ka murrinh nampa nukunu ku walmamka nhini nukunu.

¹⁸ I nga. Thawath da matha nubeyengkarnirnnu ngarra murrinh nampa nhini-nu-yu. I kardu nangkai ngatha kardu mukmuk patha wanku-ka nhini nukunu-ka the mabathnu nanhthi murrinh nampa nhini ngarra ku walmamka nukunu-yu. Nanhthi murrinh nampa nhini-ka murrinh ngarra kardu pumebaththa purni i murrinh nampa-ka 666-wa.

14

¹ Bere ngay-ka memmirl i dhi-wa kathu ku Lamb pirridha kangkarl ngarra da palyirr nan-ya Zion, wunku kardu terert nimin-ya, kardu 144,000-ya. Kardu nhini-ka murrinh wanku pumbaththa purni ngarra wulumu pigunu. Murrinh nhini ngarra wulumu-ka murrinh-ka ku Lamb i Yile neki deyida wanku wurringkadhukthayu. ² I bere murrinh ngerren binthepup warda da ngarra Heaven thanguu kathu, murrinh nginipunh kura ngala mani diwu i mangini thu malarntath mani “Tar” medha pirri i nginipunh kardu mani nanhthi nginipunh kitta mani-te pumeringerrentha pardi.

³ Bere kardu wurnangat nhini-ka pidha pangu warra kumparra ngarra da chair ngala nhini, i ngarra ku birnu birnu 4-ya, wunku kardu ngalantharr ngalantharr 24 nhini-ya. I kardu-ka nanhthi thamarl marra pardireldha, nanhthi thamarl mere nangkai nimin ngadha dengkathantha. Mu kardu wurnangat nhini da matha kardu 144,000 nanhthi marra nhini parramkathan-yu, kardu pana nimin-ya ngarra Yile neki-re mampunthibirnu ngarra da putek ngala kanhi thanguu-ya. ⁴⁻⁵ Kardu nugarn wurnangat nhini-ka kardu patha da matha thathipirr pidha. Kardu peneme-ka mere ngadha pumenthadhaphtha puyi kardu palngun-yu, i kardu-ka mere ngadha perrayirrararththa puyi, mu da mange yuthpan da matha purnidha nhini-yu. I kardu-ka da mange ngarra ku Lamb da matha nukunu parrantiwak pumpan-yu. Mu kardu nhini-ka ngarra da putek ngala kanhi-re pardidha-ka Yile neki-ka mampunthibirnu kardu ngarra nukunu da matha nukunu i ku Lamb wanku-yu. Yile neki-ka mampunbekut kardu nhini-yu kardu ngarra kumparra nukun da matha purunu.

Murrinh Ngarra Ku Angel Perrkenkuneme Pumamkaneme

⁶ Bere nhini thanguu ngay-ka bamkardu ku angel numi wurrinibarlbardha kangkarl wangu wunku murrinh thathpi patha mebaththa wurrini. Murrinh thathpi nhini-ka murrinh bere matha wangu pirranu. I murrinh nhini-ka purdirrayithnu kardu ngarra parnam da putek ngala kanhi, kardu wurnangat da matha da pana ngangka-re-ya i kardu ngarra murrinh numi numi parnamngerren-ya i kardu darripi pankarlparr-ya. ⁷ Bere ku angel nhini-ka mampirra warda, murrinh lurruth-yu, “Nga. Yile neki da matha murrinh numanabath nuru i nariparr nuru nukunu-yu, kardu pana-ya ngarra da kangkarl mampatha, da putek ngala pana, da lalingkin i kura patha. Nukunu-ka kardu wurnangat warda ngatha bunpakpaknu pi marra kanhi kumparra warra ngarra nukunu i murrinh pamanu ngarra kama marranu pi kardu nhini-yu.” Mam ku angel kathu-yu.

⁸ Bere nhini thanguu-ka ku angel numi warda daniriwaktha wurrini ku angel kumparra-yu. I nukunu mam murrinh nhini lurruth-yu, “Da town ngala nhini nan-ya Babylon, da-ka dimyimpurr thathipirr warda. I kardu pana ngarra da nhini pardidha-ka da mange wiye thathipirr pumerithuktha pardi i palngun i nugarn karnabuy pumananurithuktha pardi i pumentulluldha pardi kardu ngamere-yu da mange wiye-nu pumedha pardi-yu.”

⁹ I bere ku angel numi deyida daninkuriwaktha-warda-ninth wurrini ngarra ku angel perrkenku nhini-yu. I nukunu ku nhini-ka mam murrinh lurruth-yu, “Nga. Kardu nangkai ngatha perruwirntiwayninth wurnangat ngarra ku walmamka-ka, i nanhthi ku statue nukunu wanku-ka, i nanhthi magim nukunu pumbathnu puru ngarra wulumu kama i ngarra mange kama, ¹⁰ kardu nhini-ka the thathipirr pumbathnu Yile neki-ka parrarithi da matha-nu ngarra kardu nhini-nu-yu. Kardu nhini-ka pepekn wunku yidingurr ngala da matha ngarra thungku ngala nhini, thungku dernturr nimin-ya i thungku yellow one wanku kangunu wiye. I ku angel patha patha i ku Lamb wanku piranbathnu puyu kardu wiyenpun nhini-yu ngarra penturrnu

pani-yu. ¹¹ I nanhthi warnak ngarra thungku ngala nhini thangunu-ka nanhthi bere matha wangu pimardawirrihthnu pi da kangkarl wangu-yu. I kardu nhini ngarra thungku ngala parningkadhuknu-ka mere ngadha banyuknu pani nanhthi yidingurr thangunu-yu da bere matha wangu, kardu pana-ya ngarra ku walmamka parrarntiwak pumpan-ya i nanhthi ku statue nukunu wanku i nanhthi magim nukunu pumammath pumpan.” Mam ku angel kathu-yu.

¹² I bere da-ka nhini-ka kardu ngarra Yile neki nukunu-ka tetemam da matha nawirntenu nuru nanki kardu pana-ya ngarra murrinh thathpi Yile neki nukunu numamnabath numpan i ngarra Jesus da matha narrarntiwak numpan.

¹³ Bere nhini thangunu ngay-ka murrinh ngerren binthepup ngarra da Heaven thangunu kathu. I murrinh ngerren nhini-ka mamnga, “Nga. Murrinh kanhi tharililnu. Kardu pana ngarra Jesus parrarntiwak pumpan-ka kardu nhini-ka le warda parninu ngarra puruwuwupnu-re-yu.” I Ngepan Yile neki nukunu-ka mam warda murrinh-yu, “Yu, murrinh da thathpirr nhini-yu. Kardu nhini-ka wurlk pumenadha purni Jesus-nu, i nhini-ka kardu banyuknu warda pi ngarra wurlk ngala nhini thangunu pardidha-yu. Nukunu Jesus-ka patha da matha panirranu kardu nhini-nu-yu ngarra wurlk ngala pumenadha purni nukunu-nu.”

Murrinh Ngarra Kardu Mi Benintharartaldha Wurrini

¹⁴ I bere ngay-ka memmirl i dhi-wa kathu nanhthi kalakkalak bamam pirridha bamkardu ngay-yu wunku kardu dininganardarridha. I kardu nhini-ka methapkadha dini kardu nhini-ya da ngarra putek ngala kanhi wurdanthut. I nukunu nhini-ka nanhthi crown banawerdidha dini, nanhthi damlarrang-ya. I nanhthi nayp kerrkerrk wanku nanhthi pangkuy meythitha dini nanhthi welemarnarri-ya.

¹⁵ I bere ku angel numi warda kathu yungawuy ngarra thelput Yile neki nukunu i lurruth pirrimnakay ngarra kardu pangu-nu ngarra kalakkalak pangu dininganardarridha-yu. I mamna, “Nanhthi nayp nhinhi nabathnu thurru pangu warda wangu i darartalnu thurru mi pangu kemkadhuk-yu. Mi-ka mi thungku demmay warda i da-ka pangarntuy warda mi darartalnu thurru i thadhakthuknu thurru ngarra da putek ngala pangu-yu.” ¹⁶ I bere kardu pana ngarra nanhthi kalakkalak dininganardarridha-ka wurriniwattha da ngarra putek ngala kanhi i mi warda bentartaldha kardi i ngarra mi bangantikerdek da mana i mi warda danidhakthuktha wurrini. Mu mi nhini berartaldha wurrini i danthakthuk-ka mangini kardu-wa panpunperr kardu da ngarra putek ngala kanhi thangunu.

¹⁷ Bere nhini thangunu-ka ku angel numi warda kathu yungawuy ngarra thelput Yile neki nukunu ngarra da Heaven wangu nanhthi wanku nayp pangkuy meythitha wurrini nanhthi welemarnarri-ya. ¹⁸ I bere ku angel numi deyida yungawuy ngarra da altar ngarra Yile neki nukunu. Ku angel nhini-ka ku pule ngala dimna ngarra thungku pirrimum ngarra da altar nhini-yu. I nukunu-ka murrinh lurruth pirrimnakay ngarra ku angel numi ngarra nanhthi nayp pangkuy meythitha kardi. I mamna, “Nga. Nanhthi nayp nhinhi nabathnu thurru pangu warda wangu ngarra da putek ngala pana i darartalnu thurru i thadhakthuknu thurru mi grape mi thungku demmay-yu kemkadhuk pangu-yu.”

¹⁹⁻²⁰ Bere ku angel nhini-ka wurrinidha pangu-yu i mi berartaldha kardi mi grape-yu i kanammardawu warda ngarra da weyi ngala mi ngarra grape nukunu-ya. I nhini-ka me-re nariyerrktha wurrini i ngarra mi kakpa da mana wurriniwudha da ngarra weyi ngala nhini thangunu kathu-ya da outside wangu ngarra da Jerusalem. Mu mi grape nhini nariyerrktha wurrini-ka nginipunh kardu wiypun-wa da ngarra putek ngala kanhi. I Yile neki-ka nantiyerrktha wurrini i ngarra kumulung da mana danirurtuydha, nhini nukunu-ka dampirrariyithi ngala da matha kardu ngarra

wiyenpun nhini-nu-yu. I nanhthi kumulung warda wurriniwudha ngala da matha nginipunh 2 metres mani pewerti-yu i pangkuy-ka nginipunh 300 kilometres.

15

Ku Angel 7 Wunku Nanhthi Wiye Wiye Pubebaththaneme Pe

¹ Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bamkardu da marra da mana memngadharl ngarra da kangkarl kathu. I ngay-ka memmardat ngala da matha warda nhini-yu. Dhi-wa pedhaneme ku angel 7-yu wunku nanhthi wiye wiye wunku yidingurr ngala nukun pumebaththaneme pe kardu kanhi-nu parramutmutnemenu ngarra da putek ngala kanhi parnam-ya. Nanhthi wiye wiye 7 nhini-ka da tiduk nhini-nu ngarra Yile neki-re warda parrarithinu kardu da putek ngala kanhi-nu parnam. ² I bere memmirl i bamkardu da nanhthi nginipunh lalingkin tarangka thathpirr mani pankarara wunku thungku mengkarnudha pirri. I kardu terert pingkadhuktha manta ngangka da ngarra da tarangka nhini, kardu pana-ya ngarra parriniwirntedha purni i mere perrariwaktha puyi ku walmamka-yu i nanhthi ku statue nukunu i mere pumebaththa puyi murrinh nampa nukunu ngarra nginipunh pigunu-yu. Kardu-ka wunku nanhthi kitta mani pumeyittha pi ngarra Yile neki-re dampirramut-yu.

³ I nanhthi tharrmanthi tiparlti pireldha-yu, nanhthi tharrmanthi ngarra Moses nukunu, kardu pana-ya ngarra wurlk menadha wurrini Yile neki-nu. I nanhthi tharrmanthi numi deyida pireldha-yu nanhthi ngarra ku Lamb nukunu-ya. I kanhi-wa nanhthi tharrmanthi nhini-yu, “Pule, nhinhi-ka ngala thathpirr i lurruth ngala da matha. Da mange ngarra nam thurran-ka ngala da matha i namnganmardat thurran. Nhinhi-ka Pule ngala thathpirr ngarra kardu wurnangat warda ngatha thimngarra i da mange ngarra nhinhi-ka yuthpan da thathpirr nhini-yu. ⁴ Pule, kardu wurnangat da matha murrinh pumampabathnu puru i panhiriparlno puru. Nhinhi da matha patha thathpirr-yu. Kardu ngarra da terert pana ngangka-re thangunu-ka pempawirntiwaynu puru i pubuypawathnu parni ngarra nhinhi, da mange patha patha thathpirr ngarra nhinhi thamngankarr.”

⁵ Bere nhini thangunu ngay-ka memmirl da thelput Yile neki nukunu da kangkarl wangu-ka mentharl warda nhini-yu i dhi-wa pirridha da ngarra Yile neki dinidha-yu. ⁶ I bere ku angel 7 purnedha-warda-kathu-neme ngarra thelput Yile neki nukunu wunku nanhthi wiye wiye wunku yidingurr ngala nukun kardu-nu pumer-rubaththaneme purne. Ku-ka nanhthi kaligu tarangka pubanardurdidhaneme purne nanhthi danilarrangtha wurrini wunku nanhthi belk pumenamardalalarrdhaneme purne nanhthi damlarrang-ya. ⁷ I ku birnu numi kathu-ka nanhthi mangini bol mani nanhthi 7 nanhthi damlarrang-ya danirrumutmutthaneme pirri ngarra ku angel 7 nhini-yu. Nanhthi bol 7 nhini-ka wunku nanhthi wiye wiye dininganamardadha mandhalet-yu, nanhthi wiye ngarra Yile neki-re pawinhipaknu ngarra da putek ngala kanhi. Nukunu-ka kuy dimpirra kardu pana-nu ngarra bere matha wangu pumarntithuk pumpan-yu. Nukunu nhini ngarra bere matha wangu kanam-ka dampirrariyithi warda nhini-yu.

⁸ Bere da thelput Yile neki nukunu-ka mammardadhalet da matha nanhthi warnak-yu, nhini-ka nukunu weyida dinidha nhini-yu wunku nanhthi lurruth ngala i danilarrangtha dini ngala da matha. I kardu mere nangkai nukun kanirdi ngarra thelput nukunu, mu ngarra ku angel 7 nhini pawinhekpak da-nu mana nanhthi wiye wiye 7 nhini-yu ngarra nanhthi bol peneme thangunu-yu.

16

Ku Angel 7 Nanhthi Wiye Wiye Parramkawinhekpakneme

¹ I bere ngay-ka binthepup warda murrinh ngerren lurruth ngarra da thelput Yile neki nukunu thanguu dinirrungerrenthaneme ngarra ku angel 7 nhini-nu-yu. I murrinh ngerren nhini kathu-ka mampirruneme, “Narnuneme pangu i nanhthi wiye wiye ngarra nanhthi bol 7 thanguu-ka nawinhekpaknemen nira ngarra da putek ngala pangu-nu, nhini Yile neki-ka dampirraririthi warda dim kardu pangu-nu.”

² Bere ku angel kumparra wurrinidha i nanhthi bol nukunu warda dampinhipak i pirrimputh nanhthi wiye-yu ngarra da putek ngala kanhi-yu. I nhini-ka nanhthi lirri wiye wiye terert da matha wunku yidingurr ngala parranirurtuydha purni ngarra nginipunh kardu nhini ngarra nanhthi magim ku walmamka nukunu pumbaththa purni, i perranitaywaydha purni i parriniriparlidha purni nanhthi ku statue ngarra ku walmamka nukunu-ya.

³ Bere nhini thanguu-ka ku angel numi warda dampinhipak i pirrimputh nanhthi wiye ngarra nanhthi bol nukunu thanguu ngarra lalingkin-nu wangu. I lalingkin-ka wurdammath nanhthi kumulung warda, kumulung thipmam nginipunh ngarra kardu yibimpup mani yibimpup-ya. I nhini thanguu-ka ku wurnangat warda ngatha ngarra lalingkin parnam-ka purniwuwuptha warda nhini-yu.

⁴ Bere nhini thanguu-ka ku angel numi, ku 3 warda mam nhini-yu, nanhthi bol nukunu dampinhipak i pirrimputh nanhthi wiye ngarra kura ngipilinh i kura kamarl, i kura nhini-ka wurdammath warda nanhthi kumulung. ⁵ I ngay-ka binthepup warda murrinh ku angel thanguu wangu wurdananayiththa dini Yile neki-nu-yu, ku angel pana-ya ngarra kura patha nukun pule ngala dim. I nukunu kathu-ka mamna, “Pule, da mange nhini ngarra kardu wiyenpun nampirra thim-ka da yuthpan da matha nhini-yu. Nhinhi da matha patha thathpirr. I nhinhi da matha da murntak thanam i da bere matha wangu thanam marra-yu. ⁶ Kardu wiyenpun nhini-re thu purninthuktha pardi kardu ngarra nhinhi-ya i kardu prophet-ya i kumulung-ka panthiwudha warda purni kardu ngarra nhinhi-ya. I nhini-ka kumulung warda thampirramut kardu wiyenpun nhini-yu pubagurduknu-yu. Nhini-ka pubamkathap warda-wa nhini-yu.” ⁷ I murrinh ngerren numi warda binthepup ngarra da altar thanguu kathu. I murrinh ngerren-ka mam, “Yu Pule, da mange nhini ngarra nampirra thim-ka da-ka yuthpan da thathpirr nhini-yu.”

⁸⁻⁹ Bere nhini thanguu-ka ku angel numi, ku 4 warda mam-ya, nanhthi bol nukunu dampinhipak i pirrimputh nanhthi wiye ngarra nanhthi ngunga wangu. I nanhthi-ka dernturr ngala warda nimin-ya pirridha-yu i kardu-ka denenturrdha wurrini, i nhini kardu-ka parrinithelktha pardi ngarra Yile neki-nu wangu, kardu pana-ya ngarra nanhthi wiye wiye nhini wurdanpirrathuk-yu. Mu kardu-ka mere parniparttha da mange wiye ngarra pigunu-yu i mere pubuypaktha Yile neki-yu ngarra Pule ngala pigunu-nu-yu i mere perrariwaktha puyi nukunu-yu, wurda da matha.

¹⁰ Bere nhini thanguu-ka ku angel numi warda, ku 5 mam warda nhini-yu, dampinhipak i pirrimputh nanhthi bol ngarra nukunu thanguu-yu pangu da wangu ngarra da nukunu ngarra ku walmamka kanapup-ya. I da-ka nhini-ka thipmam binhi warda pirridha kardu pana-nu ngarra ku walmamka nhini parriniriwaktha purni-yu. I kardu-ka pubenadhanmeleledha warda pardi ngarra themen pigunu nanhthi yidingurr ngala thanguu wanku. ¹¹ I murrinh wiye parranithelktha pardi ngarra Yile neki-nu wangu ngarra da Heaven dim, nhini-ka yidingurr ngala i lirri terert thanguu pumbaththa purni-yu. Mu kardu-ka mere parniparttha da mange wiye ngarra pumerithuktha purni-yu, wurda.

¹² I bere ku angel numi warda, ku 6 mam-ya, dampinhipak nanhthi wiye pirrimputh ngarra nanhthi bol nukunu thanguu pangu-nu wangu ngarra kura ngipilinh ngala nhini nan-ya Euphrates. I bere kura ngipilinh nhini-ka yungankabang warda tumtum. I nhini-ka ku pule ngala ngala ngarra pangu kathu ngarra nanhthi ngunga

pangarnturtuy pirrim-ka pumpankath warda ngarra ngipilinh nhini-yu thu kuy-nu warda.

¹³ Bere nhini thangunu ngay-ka bampunkungkarduneme ku ngepan wiye wiye ku 3-ya. Ku-ka wiye da matha thathipirr i ku-ka nginipunh nganga mani-wa pumedhaneme purne. Ku nhini-ka punganawurrdhaneme pe ngarra thathipi nukunu ku kanamkek ngala, thathipi nukunu ku walmamka kumparra i thathipi nukunu ngarra ku walmamka tiduk deyida wanku, ku pana-ya ngarra murrinh danirrayirrararththa wurrini ngarra kardu ku ngarra walmamka kumparra nhini-nu-yu. ¹⁴ Ku ngepan wiye perrkenkuneme nhini-ka da mange ngala ngala pumedhaneme purne i purnewatthaneme da pana ngangka-re da ngarra putek ngala kanhi. I ku-ka kardu pule ngala ngala wurnangat warda ngatha purnerrukaykaydhaneme kardu puyuwerrnu puru. I kardu pule ngala ngala nhini-ka punnungardurr i pubemkardurdu numi da thu-nu warda, mu kardu pangu-ka Yile neki numi da matha piyethuknuneme.

¹⁵ Bere Jesus kathu-ka mam, “Nga, ngay-ka ngurdiwurl deyida-nu kathu da ngarra mere the numangibathnu, i ngay-ka nubengingkabatnu kama. Mu nhini nanki-ka kardu bere matha wangu nuyungabirlbirlnu i mere nuyungiyekum nukun ngay-nu-yu. I kardu nangkai ngatha pingamardamardanu pingabirlbirlnu ngarra ngay ngurrunu kathu-ka, kardu nhini-ka le da matha paninu nhini-yu. I ngay-ka mere bengkabat nukun kardu nhini-yu i nhini nukunu-ka mere warda yidiwe kurrunu.”

¹⁶ Bere ku ngepan wiye perrkenkuneme nhini-ka purnunkuwerrdha-warda-neme purne kardu pule ngala ngala da pana ngangka-re thangunu kathu wunku ku thu-wunma ngarra peneme nukun. I kardu-ka pubemkardurdu da ngarra nan pumamna parnam-ya Armageddon, murrinh Hebrew-ya.

¹⁷ Bere nhini thangunu-ka ku angel tiduk, ku 7 warda mam-ya, nanhthi bol nukunu dampinhipak pirrimputh nanhthi wiye ngarra marnirra wangu. I bere murrinh ngerren lurruth dimngeng ngarra da chair ngala thangunu kathu ngarra da thelput Yile neki nukunu pirringanamardadha. I murrinh nhini-ka mam, “Bere matha-ya.” ¹⁸ I thu malarntath warda dinimamaththa i thu malarntath “Tar” medha pirri i dinimirmirrdha. I da putek ngala kanhi-ka dinirangkaltangkaldha ngala da matha thathipirr. Da putek ngala-ka mere ngadha dinirangkaltangkaldha murntak warra-yu nginipunh nhini mani-yu i da ngarra marra-re thangunu kathu ngarra Yile neki-re mampatha da putek ngala kanhi-yu. ¹⁹ I da ngala nhini Babylon-ka diniwarntartadha warda da perrkenkuneme-wa memyerryerr-yu. I da terert warda ngatha da pana ngangka-re-ka wurriniyimpurrdha-yu. Yile neki-ka dampirraririthi ngala da matha kardu pana nimin-nu da nan pardidha-ya Babylon. I nukunu-ka thu lurruth ngala da matha panpunthuk kardu nhini-yu i bangamyimpurr da matha da nhini-yu. ²⁰ I da ngalburnu terert warda ngatha wurrinirdarrinumdha-yu, i da palyirr ngala ngala deyida wanku wurrinirdarrinumdha-yu. ²¹ I nhini thangunu-ka kura yelyel ice kanamyel. Kura ice nhini-ka kura ngala da matha i yitthit nginipunh nanhthi palyirr ngala ngala mani-ya, i kura-ka ngarra kardu wangu wurriniyimpurrdha benpelerrdha wurrini-yu. I kardu-ka murrinh wiye warda parrinithelktha pardi ngarra Yile neki wangu-yu. Nhini nukunu-ka kura ice kura lurruth ngala da matha wurdanpirrathuk-yu.

17

Murrinh Ngarra Kardu Palngun Wiye

¹ Bere ku angel numi wunku nanhthi bol nhini ngarra dampinhipak-ka wur-riningadha warda kathu i murrinh mamnga, “Kagu. Ngay-ka nganhingkarrnu da mange ngarra-re Yile neki pubatnu da town ngala nhini Babylon pangu karrim-ya

manta ngarra ngipilinh terert-ya. Kardu pangu-ka kardu wiye thathipirr parnam kardu nginipunh pana mani palngun ngarra nugarn terert kanamkamumuy wurrin.² I kardu pule ngala ngala terert da pana ngangka-re thanguu kathu purnidha da ngarra ngala nhini-nu-yu i pardingkapuptha deyida purni ngangka da ngarra da mange wiye wiye pana panthin parnam. I kardu nhini ngarra da Babylon parnam-ka pumentulluldha warda purni kardu wurnangat warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi, i nhini kardu-ka da mange wiye warda pumampunmart.”

³ Bere Ngepan Yile neki-ka manganngirta ngala da matha i ku angel nhini-ka mengibertidha wurrini da pangu warda wangu da darrinpirr pularn-nu. I pangu da bamkardu ngay-yu kardu palngun dinirdarrilaladha ngarra ku walmamka nhini da, ku bukmantharr-ya wunku pelpith 7 i nanhthi wilmurr 10 i wunku murrinh wiye wiye ngarra Yile neki-nu ngarra nginipunh nukunu mebaththa wurrini-yu.⁴ Kardu palngun nhini-ka nanhthi trith bukmantharr i nanhthi purple banardidha dini, wunku nanhthi mikilik, nanhthi ring, i nanhthi ngarra ring the nukunu, nanhthi terert da matha nginipunh nhini mani mengkadruktha dini, nanhthi damlarrang-ya, nanhthi palyirr lakakkakmam i nanhthi langkalangka thanguu-ya. I nanhthi kap deyida wanku meyththa dini nanhthi damlarrang-ya wunku nanhthi wiye wiye manthalert-yu, da mange wiye nhini-ya ngarra nugarn terert kardingkamumuydha wurrini.⁵ I murrinh deyida yungurkurrktha ngarra wulumu nigunu murrinh yibimkamnum-ya. Murrinh nhini-ka kanhi-wa, “Da Babylon-ka ngala-wa. Ngay-ka kardu ngala ngempirra ngarra palngun wiye wurnangat warda ngatha. I da mange wiye terert thathipirr-ka ngarra ngay thanguu kathu.” Murrinh yungurkurrktha-yu ngarra wulumu nigunu-yu.⁶ I bere ngay bamkardu kardu palngun nhini-ka drangkin warda medha dini kumulung kardu terert thanguu kardu ngarra Yile neki nukunu dinigurdugurduktha-yu, kardu nhini-ya ngarra kardu wiyenpun-te thu purninthuktha pardi-ya, murrinh ngarra Jesus thanguu weyida puddanarrayiththa purni-yu. I ngarra ngay-re bamkardu nigunu-ka ngay-ka memmardat ngala da matha nhini-yu.

⁷ Bere ku angel kathu-ka mamnga, “Thangku-nu nemmardat thim pana-yu? Nga, ngay-ka ngurdimpameriyithnu kardu palngun pana-yu i ku walmamka pana deyida wanku pelpith 7 i nanhthi wilmurr 10 ngarra nigunu kanannarrila.⁸ Nga,” mamnga. “Ku walmamka nhini damkardu-ka ku-ka birnu kardidha da marra-re-yu, mu ku-ka maku warda-wa marra kanhi-yu. Mu da nakurl-te ku nhini-ka paruy deyida-nu ngarra da weyi pangkuy ngala nhini thanguu kathu pungiwuynu. I purrunu pangu warda wangu i Yile neki-re warda nukunu purdurinuminu-yu. I kardu wurnangat da matha pubangkardunu ku walmamka nhini paruy deyida-nu i kardu-ka pumemardat da matha-nu. Kardu nhini-ya murrinh ngarra pigunu-ka mere kungurkurrk ngarra nanhthi buk pana kardu ngarra bere matha wangu nanhthi birnu parninu. Nanhthi buk nhini-ka ngarra Yile neki-re dampuntilil kardu ngarra nukunu da murntak warra-yu ngarra da mere da ngatha mewathadha da putek ngala kanhi. Kardu-ka kardu nhini-wa wunku manangka murrinh ngarra buk-ka nhini-wa pumemardatnu ngarra ku walmamka nhini paruy deyida-nu-yu, ku walmamka nhini-ya ngarra marra-re kathu kardidha i marra-ka maku ngadha.

⁹ “Nga. Thawath da matha deyengkarnirnnu murrinh mampanu-yu,” nukunu ku angel kathu-yu mamnga. “Ku pelpith 7 ngarra ku walmamka nhini kanthin pirrim-ka da-ka da palyirr ngala 7-wa ngarra kardu palngun nhini kanapup-yu. I ngana deyida ku pelpith 7 nhini-ka ku pule ngala 7-ya.¹⁰ I kardu pule ngala 5 nhini-ka kardu purnewuwuptha-wardarra-neme nhini-yu. I kardu pule ngala numi-ka dimpirra warda marra-yu, i kardu pule ngala numi deyida-ka da nakurl-te pule ngala pirranu da mere pirdith da matha-nu.¹¹ I ku walmamka nhini ngarra da murntak

warra kardidha i marra kanhi ku maku warda, nukunu nhini-ka purdiwurl deyida-nu kathu i ku pule ngala numi nhini pinu-ka ku 8 warda pamanu nukunu nhini-yu. I ku nhini-ka pankurlerrnmenu ngarra ku pule 7 nhini-yu, mu da nakurlnu-ka nukunu nhini-ka purrunu pangu warda wangu i Yile neki-re warda purdurinuminu-yu.

¹² “I nga,” ku angel mamnga. “Nanhthi wilmurr 10 nhini damkardu-ka nanhthi-ka kardu pule ngala ngala 10 ngarra mere da ngatha pirrinirradha ngarra kardu-yu. Mu da nakurl-te kardu 10 nhini-ka kardu pule ngala puyurranu da mere pirdith-nu wunku ku walmamka wanku-yu pirranu-yu. ¹³ Kardu pule 10 nhini-ka kardu wurdammukmuk numi da matha marda ngala peneme-nu. I nanhthi lurruth panamutnmenu ngarra ku walmamka-yu i parlerrnmenu ngarra nukunu-yu. ¹⁴ I peneme nhini-ka thu kuy purunanu ngarra ku Lamb wangu i kardu ngarra nukunu deyida wanku, kardu pana-ya ngarra nukunu mampunkarart i parrarntiwak pumpan-ya. Mu ku Lamb-ka kunuputnu i nhini nukunu-ka dimpunpewal da matha ngarra kardu pule ngala ngala terert warda ngatha.”

¹⁵ Bere ku angel-ka murrinh deyida mamnga, “Nga. Kura ngipilinh pana ngarra kardu palngun wiye nhini kanapup-ka kura ngipilinh nhini-ka kardu-wa, kardu wurnangat warda ngatha da pana ngangka-re thanguu kathu kardu ngarra murrinh numi numi parnamngerren-ya i kardu darripi pankarlparr-ya. ¹⁶ I ku pule ngala ngala 10 nhini damkardu wunku ku walmamka wanku-ka, peneme nhini-ka thu pubatnmenu kardu palngun wiye nhini-yu. I pumamatkutnmenu nanhthi purrkpurrrk ngarra nigunu wunku trith nigunu i nhini nigunu-ka kardu marlang warda purrunu. I nhini thanguu peneme nhini-ka dhepdhep warda parnimurrknmenu nigunu nhini-yu i pinnapeknmenu ngarra thungku warda nhini-yu. ¹⁷ Yile neki-re bunkuwerdinmenu mukmuk ngarra nukunu thanguu, i nhini peneme-ka da mange ngarra nukunu thanguu kathu puyemananeme puru i marda ngala puyemanmenu puru i penungkulerrnmenu warda puru. I ku pule ngala ngala 10 nhini-ka nanhthi lurruth ngarra peneme kathu panamutnmenu ngarra ku walmamka-yu. I nhini ku walmamka-ka ku pule ngala pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha i ngarra Yile neki dere matha pamanu ‘bere matha’.”

¹⁸ I mamnga deyida ku angel kathu-yu, “Kardu palngun wiye nhini damkardu-ka, nigunu-ka da ngala nhini Babylon-wa nhini-yu. I kardu ngarra da nhini parnam-ka mampunyit pumpan kardu pule ngala ngala terert da matha da pana ngangka-re-ya,” mamnga.

18

Da Babylon Dimyimpurr

¹ Bere nhini thanguu ngay-ka ku angel numi deyida bamkardu wurdanathuttha warda wurrini ngarra da Heaven thanguu kathu wunku nanhthi lurruth ngala mebaththa wurrini. Nukunu ku nhini-ka danilarrangtha wurrini ngala da matha ngarra da putek ngala kanhi-nu-yu. ² Nukunu-ka lurruth pirrimkay i mam, “Da ngala nhini da Babylon-ya da-ka dimyimpurr warda nhini-yu. Kardu ngarra da nhini pardidha-ka kardu makardu warda pangu-yu, mu ku ngepan wiye wiye da matha i ku murrirrbe wiye wiye parnapup warda da nhini-yu. ³ Kardu pana ngarra da nhini pardidha-ka da mange wiye da matha pumerithuktha pardi i pumentullulldha purni kardu ngamere, i nhini kardu ngamere-ka da mange wiye deyida pumerithuktha warda purni-yu. I ngana deyida kardu pule ngala ngala terert da pana ngangka-re thanguu kathu da mange wiye nhini da ngatha pumbaththa purni wunku nigunu-yu. I kardu ngamere deyida da nhini pirridha-ka wunku nanhthi i mi thelim pumerradha purni. I ku mani ngala nimin-ya pumenmatkuttha purni kardu nhini

thangunu-ya, kardu ngarra da Babylon pardidha-ya. Kardu nhini ngarra da Babylon pardidha-ka kardu wertpumarnti-wa purnidha nanhthi purrkpurk terert-nu-yu.”

⁴ Bere nhini thangunu ngay-ka murrinh ngerren numi warda binthepup ngarra da Heaven thangunu katha. I murrinh ngerren nhini-ka mam, “Nga, kardu ngarra ngay. Narnipart i nunnurdurnu warda da ngala pana Babylon-yu. Mere nantiwak nukun nuru kardu wiyenpun pana i mere nukun numabath nuru da mange wiye nhini-yu. Da mange wiye pana ngatha numabathnu nuru-ka nhini nanki-ka nanhthi da wiye nukun deyida kanarraruy nhini-yu. ⁵ Kardu pana ngarra da ngala pana-ka mange wiye ngala da matha pumerithuktha thathpirr pardi-yu, i Yile neki-ka the kanthinpun kardu nhini-yu.” ⁶ I murrinh ngerren nhini da ngatha mam deyida, “Kardu pana ngarra da Babylon parnam-ka da mange wiye deyida ngarra kardu ngamere pumerradha purni, nhini nanki kardu ngarra ngay-ka da mange wiye deyida numarranu nuru nginipunh kardu pana mani da mange wiye pumerradha purni ngarra kardu ngamere-yu, mu puy deyida wangu numarranu nuru lurruth ngala da matha. ⁷ Kardu pana-ka pumemnungala i nanhthi terert da matha parranidhakthuktha pardi i kardu bangampunmardan thathpirr warda nhini-yu. Nhini nanki-ka ngala da matha nunthuknu nuru kardu nhini-yu wunku yidingurr ngala narramutmutnu nuru. I kardu nhini-ka murrinh pumemnu pumpan kanhi mani-ya, ‘Nekineme-ka ku pule ngala ngala thinneme, i kardu le da matha thanamneme nhini-yu. Nekineme-ka kardu mere nginipunh mekmunurr mani ngarra nangkun nigunu kanampart-ya i dammardathin dim-ya, wurda da matha, nekineme-ka mere ngadha du panikarrkname, wurda,’ pumemnu. ⁸ Mu Yile neki-ka kardu purduntinumimuminu kardu nhini-yu ngarra da ngunga numi nhini da matha-yu. Nukunu-ka nanhthi wiye wiye purdurradhukthuknu pi ngarra kardu nhini wangu-yu, i nhini kardu-ka matharr warda panikutnu, i medeyi punguwirntaynu parni, i kardu-ka du warda thathpirr parnikarrknu nhini-yu. I nhini thangunu kardu-ka penpeknu warda pani thungku thangunu. Yile neki-ka lurruth ngala da matha dim i nukunu-ka lurruth da matha purduntinumimuminu warda kardu wiyenpun nhini-yu, i da-ka mange-ka yuthpan da matha marranu pi kardu ngarra nhini-yu.

⁹ “I kardu pule ngala ngala terert warda ngatha ngarra pardingkapuptha ngarra kardu wiyenpun nhini ngarra da Babylon pardidha-ka, kardu nhini-ka pubangkar-dunu nanhthi warnak ngarra da ngala nhini Babylon-ya pepeknuy, i nhini kardu-ka du warda parnikarrknu da nhini-nu-yu. ¹⁰ I kardu nhini-ka da ngathparr wangu piranu kardu penhamnu ngala da matha da mange ngarra-re da ngala nhini pepeknuy i purdurinumimuminu-yu i kardu wanku punintinumimuminu-yu. I kardu nhini-ka murrinh puyemanu, ‘Kardu thingarru, da-ka wiye da matha nhini-yu kardu pangu-nu-yu. Da-ka ngala da matha Babylon-ya i da lurruth wanku pirridha pangu-yu, mu mere pirdith i da-ka nhini-ka manangka da warda i kardu makardu warda nhini-yu.’

¹¹ “I bere kardu pana deyida ngarra nanhthi thelim pumerradha purni ngarra kardu wiyenpun nhini-nu, kardu ngarra Babylon-ya, kardu pana deyida wanku panmardathinnu i du parnirrakarrknu-yu, nhini-ka mere nangkai numi warda peyim pumarranu nanhthi ngarra purrkpurk pigunu thangunu-yu. ¹² Nanhthi thelim pumerradha pardi-ka nanhthi gold-ya, nanhthi silver, nanhthi palyirr lakakkakmama-ya, nanhthi langkalangka-ya, nanhthi kaligu patha, nanhthi purple i bukmantharra-ya. I nanhthi thay wanku thelim pume purni wunku kangunu patha wunku, i nanhthi ngarra kardu ngamere thangunu pumewathadha purni nanhthi ngarra thay thangunu, nanhthi wilmurr thangunu, nanhthi tilililmam pankarlparrl, i nanhthi palyirr tetemam thangunu ngarra pumewathadha purni. ¹³ I kardu nhini da ngatha-ka thelim pume purni-ka nanhthi purrkpurk wunku kangunu patha wunku. Nanhthi ngamere-ka pinnangartaktha pardi, i nanhthi ngamere-ka nanhthi mirrithin. I kura

wine wanku thelim pume purni, i nanhthi oil, mi lawam, mi yimun, ku puliki, ku thip, ku nintu i nanhthi cart wanku. I kardu deyida wanku thelim pume purni kardu pana-yu.

¹⁴ “I kardu pana ngarra nanhthi thelim pumerradha purni-ka murrinh pumarranu ngarra kardu wiyenpun nhini wangu-yu kardu da ngarra Babylon-ya. ‘Ya. Nanhthi terert pana ngarra nanki marda numerttha nurni-ka nanhthi-ka mananhthi warda nhini-yu. Ku mani nanki i nanhthi purrkpurrrk lakakkakmam ngarra nanki numebaththa nurni-ka nanhthi-ka mananhthi warda nhini-yu, i nanki-ka mere deyida narnikutkutnu nanhthi nhini-yu,’ pumarranu kardu pana kathu-yu. ¹⁵ I kardu nhini da ngatha ngarra nanhthi thelim pumerradha purni i ku mani ngala pumenmatkuttha purni ngarra kardu wiyenpun nhini thanguu kathu-ka, kardu nhini-ka da ngathparr wangu piranu i penhamnu ngala da matha da mange ngarra-re kardu wiyenpun nhini-yu puruwuwupnu-yu. I kardu nhini-ka panmardathinnu pi i du warda parnirrakarrknu nhini-yu. ¹⁶ I kardu nhini-ka murrinh puyemanu, ‘Kardu thingarru. Da-ka wiye da matha nhini-yu kardu pangu-nu-yu ngarra da Babylon parnapup-ya. Kardu pangu-ka nanhthi kaligu patha da matha pubanardurdidha purni nanhthi purple i bukmantharr, i nanhthi gold i palyirr lakakkakmam i nanhthi langkalangka pumebaththa purni-yu. ¹⁷⁻¹⁸ Mu da-ka mere pirdith i nanhthi nhini-ka mananhthi warda nhini-yu i kardu-ka makardu warda nhini-yu.’

“I bere kardu ngamere deyida wanku ngarra tharntu terert pardidha, ku kaptan i kardu ngamere deyida ngarra tharntu-re pumpanwat-ka nanhthi warnak nhini-yu pubengkardu ngarra da ngala nhini Babylon pepeknuy. I kardu-ka da ngathparr kathu pirabathnu pira da ngala nhini pepeknuy. I murrinh puyemanu, ‘Da mere ngadha numi kirra da ngala nginipunh da pana mani karrim-ya.’ ¹⁹ I kardu nhini ngarra tharntu-ka parninuwewunu nanhthi putek-yu ngarra pelpith pigunu nhini-ka panmardathinnu weyida pi. I kardu-ka du parnirrakarrknu i murrinh puyemanu, ‘Kardu thingarru. Da wiye da matha nhini-yu kardu pangu-nu-yu. Nekineme kardu ngarra tharntu-nhimawuneme-ka nanhthi terert thumerrubaththaneme thurrini da nhini-re-yu i ku mani ngala thumenkumatkutthaneme thurrini kardu pangu thanguu-yu. Mu da mere pirdith i da pangu-ka manangka da warda nhini-yu, i nhini kardu-ka makardu-nhenanthaneme warda nhini-yu.

²⁰ “‘I nga. Nanki ngarra da Heaven narnam-ka le da matha narninu, nhini-ka da Babylon ngala wiye nhini-ka manangka da warda i kardu wiyenpun nhini-ka makardu warda nhini-yu. I nanki kardu ngarra Yile neki nukunu-ka i kardu apostle i kardu prophet-ya nanki deyida wanku le narninu-yu. Kardu wiyenpun pangu-ka da mange wiye pumenarradha purni ngarra nanki, i nhini Yile neki-ka wurdanpuntinuminumi warda kardu nhini-yu.’ ”

²¹ Bere nhini thanguu-ka ku angel lurruth ngala manganart nanhthi palyirr ngala numi nanhthi yitthit-ya i nungamku pangu warda wangu ngarra lalingkin. I mam nukunu-yu, “Mange nginipunh nhini mani nanhthi palyirr ngunungamku lurruth-yu, da ngala nhini Babylon-ya, da-ka lurruth deyida purruyimpurrrnu-yu i mere deyida pirranu da nhini-yu. ²² I kardu pangu-ka mere nangkai deyida nanhthi kitta mani pumaringerrennu parni i nanhthi trumpet i nanhthi flute mere deyida pathunu pani, i kardu-ka mere deyida parnirelnu nanhthi tharrmanthi-yu da pangu-yu, wurdai da matha. I ngana deyida kardu-ka mere nangkai deyida wurlk paninu da pangu-yu i mere nangkai deyida mi pumawathawathanu pani. ²³ I thungku lem-ka mere deyida pirramumnu da pangu-yu. I kardu-ka mere nangkai deyida marrit pamanu pani nhini-yu. I kardu ngala ngala pangu ngarra nanhthi thelim pumedha purni-ka mere deyida thelim pumarranu puru nhini-yu. I kardu mere nangkai deyida nanhthi

yerrernti pirantelnu parni nhini. I mere nangkai warda parrayirrartnu parni nhini-yu.” ²⁴ I ngana deyida kardu wiyeypun pangu-ka purninthuktha purni kardu ngarra Yile neki nukunu i kardu prophet-ya, i kardu ngamere deyida wanku purninthuktha purni da murntak warra-yu, kardu da pana ngangka-re thanguu katu. Mu da marra kanhi-ka da pangu-ka manangka da warda i kardu wiyeypun nhini-ka kardu makardu warda ngarra Yile neki-re thu panpunmat wurdanpuntuuminumi thanguu-ya.

19

¹ Bere nhini thanguu-ka ngay-ka murrinh ngerren terert binthepup murrinh nginipunh kardu wurnangat mani murrinh lurruth da matha pirriningerrantha da Heaven wangu-yu. I kanhi-wa murrinh pumedha pirrini, “Mampa, Yile neki da matha pariparlun purru. Nukunu-ka ngala-wa i lurruth ngala da matha. I nukunu-ka manhiyibirnungime nekingime-yu.” ² I nukunu-ka bangamyimpur da ngala pangu-ya Babylon, i da-ka yuthpan da thatpirr mange nhini mampirra-yu. Kardu pangu ngarra da nhini pardipuptha-ka ngala da matha pumerithuktha pardi. I kardu-ka pumentulludha pardi kardu ngarra da pana ngangka-re thanguu katu da mange wiye deyida-nu. I kardu pangu ngarra da Babylon-ka kardu ngarra Yile neki nukunu deyida purninthuktha pardi i da-ka nhini weyida Yile neki-re panpunthuk kardu pangu-yu.”

³ I bere kardu nhini da Heaven murrinh pirriningerrantha-ka murrinh lurruth deyida pumam, “Mampa, Yile neki da matha pariparlun purru. Da pangu-ka da bere matha wangu dempur dim, i nanhthi warnak-ka bere matha wangu dimmardawirri.” ⁴ I nhini thanguu-ka kardu ngalantharr ngalantharr 24-ya, i ku birnu birnu 4-ya perrenanintaywaydhaneme warda kumparra warra ngarra Yile neki-nu-yu i parriniriparludhaneme pirrine nukunu-yu, kardu pana-ya ngarra da chair ngala dim. I pumamna, “Yu, nhini da murrinh thatpirr-yu. Nganki deyida nganhiriparlun ngarni Pule.”

Ku Lamb Marrit Warda Mamngintha

⁵ Bere nhini thanguu ngay-ka binthepup murrinh ngerren ngarra da chair ngala nhini thanguu katu. I murrinh nhini mam-ka, “Mampa, nekingime kardu wurnangat warda ngatha pariparlungime purru Yile neki-yu. Nanki ngarra wurlk namamna numpan, i nanki ngarra murrinh nukunu numamnabath numpan, nanki kardu ngarra pule ngala ngala numpan i nanki kardu ngamere deyida wanku, nekingime kardu wurnangat warda ngatha pariparlungime purru nukunu-yu.”

⁶ Bere nhini thanguu ngay-ka binthepup murrinh terert murrinh nginipunh kardu wurnangat mani pardingerrantha-ya, murrinh nginipunh kura ngala mani diwu, i thu malarntath mani “Tar” medha pirri. I murrinh nhini-ka pumedha pi, “Mampa, pariparlungime Yile neki-yu. Nukunu da matha dinhengime Pule ngala thatpirr-yu.” ⁷ Le da matha paninungime. Nukunu da matha pariparlungime purru, nukunu da matha ngala thatpirr-yu. Nhini nukunu ku Lamb-ka pangartuy warda i kardu warda marrit manginthanu kardu ngarra palngun nukunu-yu. Kardu nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha ngarra Yile neki parrarntiwak pumpun i kardu-ka pirrimardamarda warda. ⁸ Yile neki-ka dampirramut wardarra nanhthi kaligu bamam, nanhthi lakakkakmam-ya, nanhthi pubuyrdurdu-yu. Nanhthi kaligu tarangka nhini-ka mangini da mange patha patha mani ngarra kardu Yile neki nukunu pumedha purni-yu.”

⁹ Bere ku angel katu-ka mamnga, “Murrinh kanhi tharililnu, ‘Kardu pana-ya ngarra Yile neki-re pirrakaynu i mi-re parnimurrknu ngarra nukunu-re ku Lamb marrit pamanu, kardu nhini-ka le da matha parninu-yu.’” I ku angel katu-ka

murrinh numi deyida mamnga, “Nga, murrinh nhini-ka murrinh da thathpirr ngarra Yile neki thanguu kathu-yu.”

¹⁰ I bere ngay-ka bamnabat warda kumparra warra ngarra ku angel nhini-yu i ngeriparlidha warda nukunu-yu. Mu nukunu kathu-ka mamnga, “Awu, pirda. Ngay-ka mangini nhinhi da matha mani ngarrim kanhi-yu. Neki-ka ngarra Yile neki-nu wurlk thumamna thurran, mange nginipunh kardu wurnangat deyida mani ngarra nukunu-yu wurlk pumamna pumpan, kardu pana-ya murrinh ngarra Jesus nukunu pumamnabath pumpan-yu. Nhini-ka Yile neki da matha duynawathnu thurru-yu i thariparlnu thurru-yu.” Mamnga ku angel kathu-yu. Murrinh nhini ngarra Jesus nukunu-ka murrinh thathpirr-yu i lurruth ngala-yu. I murrinh-ka nhini da ngatha ngarra kardu prophet puddanarrayiththa purni-yu da murntak warra-yu.

Kardu Ngarra Ku Nintu Bamam Dinatinganardarridha

¹¹ Bere nhini thanguu-ka ngay-ka bamkardu da kangkarl memngadharl warda i dhi-wa kathu ku nintu bamam pirridha pangu-yu. I kardu pana ngarra dininganardarridha murrinh pumamkawadha pumpan-ka “Kardu Yuthpannhi Thathpirr”. I da mange ngarra nukunu-re thu panpunthuk wurran kardu ngarra wiyenpun-ka da-ka mange nhini-ka yuthpan da thathpirr nhini-yu. ¹² I kamarl ngarra nukunu kardu pana-ya nanhthi nginipunh thungku mani puniwemaththa dini. I nanhthi crown terert banawerduridha dini ngarra pelpith nukunu-yu. I murrinh wanku yungurkurrktha ngarra nukunu-yu, mu nukunu da matha the kanthin murrinh nhini-yu, i mere nangkai deyida the mabath murrinh nhini-yu. ¹³ I nanhthi kaligu pangkuy ngarra banardidha dini-ka nanhthi kumulung wunku menanginidha dini. I murrinh nukunu kardu nhini-ka kanhi-wa “Murrinh thathpi Yile neki thanguu kathu”.

¹⁴ I ku thu-wunma ngarra da Heaven thanguu kathu-ka parriniriwaktha purni nukunu nhini-yu ku nintu bamam bamam-te-yu, wunku nanhthi kaligu tarangka bamam pubanarduridha purni-ya. ¹⁵ I ngarra thathpi nukunu thanguu kathu-ka nanhthi sword kerrkerrk banadhawiridha dini, i nanhthi nhini-re-wa thu punthuknu kardu wurnangat-yu. I nukunu-ka ku Pule ngala warda pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha i kardu manyitnu thathpirr purru wunku thu thay mabathnu pi. Yile neki-ka kardu lurruth ngala-ya i nukunu-ka dampirraririthi dim ngala da matha ngarra kardu wiyenpun nhini-yu, i nhini-ka kardu pana ngarra ku nintu bamam dininganardarridha-ka thu lurruth da matha punthuknu purru kardu wiyenpun nhini-yu, i ngarra kumulung da mana purruwunu-yu. ¹⁶ I murrinh ngarra nukunu-ka yungurkurrktha nanhthi kaligu pangkuy ngarra nukunu i ngarra lawali nukunu wanku. I kanhi-wa murrinh yuninthangurkurrktha-yu. “Ku Pule ngala thathpirr ngem-ya, kardu kumparra ngempunpewal ngarra kardu pule ngala ngala terert warda ngatha-yu.”

¹⁷ Bere nhini thanguu ngay-ka memmiri i bamkardu dhi-wa ku angel numi pirridha-yu ngarra nanhthi ngunga. I nukunu-ka lurruth pirrimpirrakay ngarra ku murrirrbe terert purnibarlbardha-yu. I mampirra, “Kagu, ku nuyuwerrnu ku ngen narnimurrknu ngarra Yile neki warra mamnarrawathawatha nanki-nu-yu. ¹⁸ Kagu, ku ngen narnimurrknu warda, ku ngen ngarra kardu pule ngala ngala-ya, ku soldier ngala ngala thanguu-ya, i ku thu-wunma terert-ya, i ku nintu terert thanguu-ya, i kardu pana ngarra pinthanhinganardarrilala thanguu-ya. Ku ngen ngarra kardu wurnangat thanguu kathu, kardu ngala ngala-ya i kardu ngamere pana-ya, ngarra ngathayida pardidha-ya, ku-ka narnimurrknu warda.”

¹⁹ Bere, ngay-ka bamkardu warda ku walmamka-yu, i kardu pule ngala ngala wunku ku thu-wunma pigunu kardu puyemperr warda da pana ngangka-re thanguu kathu thu-nu purunanu ngarra kardu pana ku nintu bamam-te dininganardarridha i

ngarra thu-wunma nukunu-yu. ²⁰ Mu nukunu-re kardu nhini ngarra ku nintu bamam dininganardarridha-ka mangarnta warda wangu ngarra ku walmamka nhini-yu i ku walmamka numi deyida mangarnta ku pana-ya ngarra murrinh danirrayirrararttha wurrini ngarra kardu ku walmamka kumparra nhini-nu-yu. I ku birnu da ngatha-re pangu da wangu pirrumpunkuputhnintha ngarra thungku ngala nhini-ya, thungku ngala da marda nginipunh lalingkin mani ngurru-yu, thungku dernturr nimin-ya i thungku yellow one wanku warnak kangunu wiye. Ku walmamka nhini ngarra murrinh tirrukduk danirrayirrararttha wurrini murrinh ngarra ku walmamka kumparra-nu-ka, nukunu-ka da mange ngala ngala da matha mengkadarrathkaththa wurrini ngarra kardu wurnangat pana-ya ngarra nanhthi magim ku walmamka nukunu pumbaththa purni i kardu ngarra pubanawaththa purni i parraniriparltha purni nanhthi ku statue ku walmamka nukunu-yu.

²¹ I nukunu kardu nhini ngarra ku nintu bamam dininganardarridha-ka thu puninthuktha wurrini ku thu-wunma terert da matha nanhthi sword nhini-re-yu ngarra thathpi nukunu thanguku katha banadhawirdidha dini-yu. I ku murrirrbe terert warda ngatha pardinmurrktha ku ngen ku nginipunh-ya kardu nhini thanguku-yu. I ku murrirrbe-ka bere matha wangu marda pardidha.

20

Kardu Puddamkabirl Deyida

¹ Bere nhini thanguku-ka ngay-ka bamkardu ku angel wurdanathuttha wurrini ngarra da Heaven thanguku katha wunku nanhthi ki meyththa wurrini da weyi pewerti pangkuy ngala nhini-nu-yu nanhthi ngarra weyi mere beyebirr ku-ya. I nanhthi chain yitthit deyida wanku meyththa wurrini-yu.

²⁻³ Bere ku angel nhini-re-ka mangarnta warda ku kanamkek ngala-yu, ku pangkuy murntak, ku karrath-ya, i mandharrkirrk warda nanhthi chain-te ku nhini-yu. I bere ku angel-te-ka nungamku warda ku kanamkek ngala-yu ngarra da weyi pewerti pangkuy ngala nhini-yu. I ku kanamkek ngala nhini-ka pangu da matha paninu da pirdithme nimin-ya, da thanguku 1,000-ya. I nhini thanguku-ka ku angel nhini-ka danthap warda thathpirr da weyi pewerti ngala nhini-yu, nhini ku kanamkek ngala-ka mere ngarra deyida payirrarartnu purru ngarra kardu-yu da thanguku 1,000-nu-yu. Mu da thanguku 1,000 nhini thanguku-ka ku angel nhini-re-ka purdurerethnu ku kanamkek ngala-yu i paninu ngadha da kunungingki-nu-yu i da mange wiye ngarra nukunu deyida pamanu purru.

⁴ Bere nhini thanguku-ka ngay-ka memmirl i bamkardu da chair ngala ngala wunku kardu pirrininthadha pangu da. Yile neki-ka nanhthi lurruth dampirramut ngarra kardu nhini-yu i nginipunh kardu pule ngala mani banpunpak-ya kardu ngarra wurnangat nhini-yu. I ngana deyida ngay-ka bampunkardu ku ngepan-yu kardu pana thanguku-ya ngarra pelpith pubenthamarartaldha purni-ya, nhini-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu weyida pumenabaththa purni i murrinh thathpi ngarra Jesus nukunu puddanarrayiththa purni-yu. I kardu nhini-ka mere ngadha pubananawaththa puyi i mere perrariparltha puyi ku walmamka-yu i nanhthi ku statue nukunu-yu. I kardu nhini da ngatha-ka mere pumbaththa puyi nanhthi magim ngarra ku walmamka nukunu ngarra wulumu i mange pigunu-yu, wurda. Mu kardu nhini-ka kardu puddamkabirl deyida i pule ngala ngala warda pirrinidha-yu wunku nukunu Christ-ya da thanguku terert nhini-nu-yu da 1,000-ya. ⁵⁻⁶ Kardu nhini-ka kardu kumparra-wa ngarra Yile neki-re wurdanpunkabirl-ya i kardu-ka le da matha parninu nhini-yu, kardu ngarra Yile neki nukunu-wa nhini-yu. I Yile neki-ka mere purdunkartel-nu-wa kardu nhini ngarra da thungku ngala wangu-yu, wurda. Mu kardu nhini-ka wurlk puyemanu puru ngarra Yile neki-nu i nukunu

Christ-nu wanku, i kardu nhini-ka pumanyitnu puru kardu terert-yu wunku nukunu Christ da thanguku terert nhini-nu-yu da 1,000-yu. I da thanguku 1,000 nhini thanguku-ka kardu wurnangat warda ngatha ngarra purniwuwuptha-ka kardu-ka Yile neki-re puddungkabirl-deyida-nu nhini-yu.

⁷ Mu da thanguku 1,000 nhini thanguku-ka ku angel nhini-re-ka purdurerethnu ku karrath-yu ngarra da weyi pewerti ngala nhini thanguku-yu. ⁸ I nukunu ku karrath-ka da pana ngangka-re purruwat deyida-nu kardu ngarra wurnangat warda ngatha da ngarra putek ngala kanhi i mange mankadarrathkathnu purru i parrayirrarart deyida-nu purru kardu nhini nan-ya, Gog i Magog. I nukunu-ka punperrnu kardu wurnangat nhini-yu thu kuy-nu-yu ngarra Yile neki-nu wangu-yu. Kardu nhini ngarra punperrnu-ka kardu wurnangat nimin-ya kardu pudhalut da matha purru-ya mangini nanhthi darrimurn mani-ya.

Yile Neki-re Purdungkarelnu Ku Karrath Ngarra Thungku Ngala-nu Wangu

⁹ Bere kardu wurnangat nhini-ka puyuwerrnu i pawegatnu puru kardu ngarra Yile neki nukunu da ngarra nhini-ya ngarra nukunu marda manganart dim, da Jerusalem-ya. Kardu nhini-ka puyuwerrnu thu kuy-nu, mu Yile neki kathu-ka thungku purdurathuknu da Heaven thanguku kathu i kardu-ka penpek da matha-nu warda nhini-yu. ¹⁰ Bere nhini thanguku Yile neki-ka purdungkarelnu warda ku karrath-yu pangu warda wangu ngarra thungku ngala, ku pana-ya ngarra kardu danirrayirrararttha wurrini. Bere nukunu ku karrath-ka ngarra thungku ngala pangu da paninu wunku ku walmamka perrkenku nhini-ya parnenemenu da bere matha wangu-yu. Thungku nhini-ka thungku ngala nimin-ya i ngala da marda nginipunh lalingkin mani ngurru-ya, i thungku-ka dernturr ngala wunku i thungku yellow one wanku nanhthi kangunu wiye. I peneme nhini-ka bere matha wangu penkururnemenu ngala da matha parne wunku yidingurr ngala da matha.

Kardu Wurnangat Warda Ngatha Kumparra Warra Piranu Ngarra Yile Neki

¹¹ Bere nhini thanguku-ka ngay-ka bamkardu da chair ngala nanhthi bamam-ya, wunku kardu dinidha-yu. I bere da kangkarl i da putek ngala kanhi-ka dinnarrirdumwarda-nintha i da-ka mere deyida pirangidha nhini-yu.

¹² I bere memmirl pangu wangu i bampunkardu kardu ngarra purniwuwuptha-ya kardu ngala ngala-ya i kardu ngathayida pardidha, kardu wurnangat warda ngatha kumparra warra pidha ngarra da chair ngala nhini-yu. I bere nukunu nhini ngarra da chair ngala dinidha-ka medharlurldha warda dini nanhthi buk terert-yu. I murrinh warda mam ngarra pamanu kardu nhini-nu-yu, nhini-ka da ngarra mange kardu pumedha purni-ka, nhini-ka wurriningkadhuktha wardarra ngarra nanhthi buk terert nhini-yu. I nanhthi buk numi deyida mantharl-yu nanhthi buk wunku murrinh kardu ngarra bere matha wangu birnu parninu-yu.

¹³ Kardu-ka kardu wurnangat warda ngatha pingkadhuktha pangu-yu kumparra warra ngarra da chair ngala nhini-yu. Kardu ngarra da putek ngala kanhi thanguku-ya, i ngarra lalingkin thanguku purniwuwuptha-ya. I kardu wiyenpun terert warda ngatha ngarra purniwuwuptha wardarra pingkadhuktha pangu-yu. I nukunu nhini ngarra da chair ngala pangu dinidha-ka murrinh warda mam ngarra pamanu kardu nhini-nu-yu, nhini-ka da mange ngarra pigunu pumedha purni-ka ngarra nanhthi buk nhini wurriningkadhuktha wardarra-yu.

¹⁴⁻¹⁵ I nhini thanguku-ka nukunu nhini-ka wurdanpunkartel warda ngarra thungku ngala wangu kardu wiyenpun nhini-yu ngarra murrinh pigunu mere kungurrrurktha ngarra nanhthi buk nhini wunku murrinh kardu ngarra bere matha wangu birnu paninu. I kardu wiyenpun nhini-ka da bere matha wangu parninu ngarra thungku-yu. Thungku nhini-ka ngala da marda nginipunh da lalingkin mani ngurru-ya. Mu

kardu nhini wunku murrinh pigunu dininkadhuktha ngarra nanhthi buk nhini nanhthi birnu nukunu-ka, nhini-ka mere wurdinkarteldha kardu nhini-yu ngarra thungku ngala wangu-yu, wurda da matha.

21

Yile Neki Mampatha Da Putek Marra I Da Kangkarl Marra

¹ Bere nhini thanguunu-ka ngay-ka bamkardu da kangkarl marra warda pirridha i da putek marra warda ngala kanhi pirridha. Da kangkarl murntak i da putek ngala kanhi murntak-ka da-ka manangka da warda dinnarrirdum nhini-yu. ² I da marra bamkardu da ngala-ya i da-ka patha da matha. Da-ka wurdanathuttha wurrini da Heaven thanguunu kathu ngarra Yile neki thanguunu kathu-ya. Da-ka nhini murrinh-ka Da Jerusalem marra-ya, da lelunhka nimin da marra nhini-yu, da nginipunh kardu mardinhpuy mani wunku nanhthi kaligu marra mani bardi ngarra marrit-te mamngintha nangkun nigunu-ya.

³ I ngay-ka binthepup warda murrinh ngerren lurruth ngarra da chair ngala nhini thanguunu kathu. I murrinh ngerren nhini-ka mam, “Da marra kanhi warda wangu-ka da Yile neki nukunu-ka da ngarra kardu ngarra nukunu nukun. I nukunu-ka pinu ngarra kardu nhini-yu i kardu nhini-ka kardu ngarra nukunu warda parninu nhini-yu. Yile neki da matha pinu ngarra kardu nhini-yu i Pule ngala pigunu pirranu-yu. ⁴ I nukunu-ka kamarl kakpa du terert kardu ngarra nukunu thanguunu mankayerrarnu pi. I kardu-ka mere nangkai deyida pupupnu, i mere deyida panmardathinnu i mere deyida yidingurr parninu, nhini-ka da putek ngala kanhi murntak-ka dinnarrirdum warda nhini-yu.”

⁵ Bere kardu pana ngarra da chair ngala dim-ka murrinh-ka kanhi-wa mam-yu, “Nga. Ngay-ka nanhthi da terert marra, da wurnangat warda ngatha mampatha ngem.” I nukunu kathu-ka mamnga deyida, “Murrinh kanhi tharilil. Murrinh-ka murrinh thathipirr-wa i kardu-ka murrinh pumabathnu puru.” ⁶ I mam nukunu-yu, “Ngay-ka kardu bere matha warra nganam. Ngay da matha mamyt ngem da wurnangat da matha da ngarra marra-re kathu-yu i ngarra panirikerdek-da-nu mana. Bere matha-ya. I kardu ngatha kura pentalalnu pani-ka, nhini ngay-ka kura ngarramutmutnu ngani kura-ya kura ngarra kamarl thanguunu kathu i kura ngarra nanhthi birnu nukunu-ya.”

⁷ I mam nukunu nhini-yu, “Kardu pana ngarra murrinh ngay da matha pumam-ngabath pumpan, i da mange ngarra ngay da matha parramngiriwak pumpan-ka, nhini ngay-ka ku Pule ngarra kardu nhini da matha ngirranu-yu i kardu nhini-ka kardu wakal ngay parninu. ⁸ Mu kardu pana ngamere ngarra marda kupkup panthin pumpan, i kardu mere thathipirr kangiriwak kuru, i kardu mere murrinh kumangabath kuru, i kardu ngarra peyemnuthuk pumpan, i kardu pana ngarra da mange wiye da matha parrarntiwak pumpan, i kardu pana ngarra palngun i nugarn karnabuy pumenanurithuktha pardi, i kardu pana ngarra nanhthi yerrernti pangantel pumpan i kardu pana ngarra Kangkarlmawu thirrukduk parrarntiwak pumpan, i kardu pana ngarra parranthirrarart pumpan, kardu terert nhini-wa da pigunu-ka da thungku ngala da matha parninu, da thungku ngala nhini ngala da marda nginipunh lalingkin mani ngurru-ya, i dernturr thathipirr i thungku yellow one wanku warnak kangunu wiye-ya. Kardu nhini-wa ngarra Yile neki-re purdunkartelnu ngarra thungku ngala nhini wangu-yu i da bere matha wangu pangu penturrnu parni.”

Da Jerusalem Marra Wurdanthut Da Heaven Kathu

⁹ Bere ku angel numi wunku nanhthi bol ngarra nanhthi wiye thanguu dampinhipak i pirrimputh-ka wurriningadha i murrinh mamnga, “Kagu, ngay-ka nganhingkarrru kardu palngun nhini ngarra ku Lamb marrit manginthanu-yu.”

¹⁰ Bere Ngepan Yile neki-ka mangangirra ngala da matha i kanthinngimardawith da palyirr pangkuy thatpirr i banngipak-ya. I pangu da damngingkarrr da patha nimin-ya da Jerusalem-ya da ngarra Heaven thanguu kathu wurdanathuttha wurrini ngarra Yile neki thanguu kathu. ¹¹ Da nhini-ka danilarrangtha wurrini ngala da matha nginipunh nanhthi palyirr lakakkakmam mani da tarangka da matha nhini-yu ngarra Yile neki-re thanguu kathu-yu.

¹²⁻¹³ Da nhini-ka da fence kangkarl i tetemam da matha daniwegattha wurrini wunku nanhthi gate 12 i wunku ku angel 12 piranginikatthaneme pe ngarra gate nhini-yu. Nanhthi gate-ka 3 kanhi wangu, i nanhthi 3 ngurru kanhi-re-yu, i nanhthi 3 deyida ngurru pangu kathu-yu i nanhthi 3 ngurru pangu-re-ya. I ngarra nanhthi gate-ka murrinh wanku wurriningkaduktha-yu murrinh-ka kardu ngarra yek 12 ngarra da Israel thanguu-yu. ¹⁴ I nanhthi fence ngala nhini pirridha-ka ngarra nanhthi palyirr ngala ngala nanhthi 12-ya pepe-wa pidha-yu wunku murrinh wurriningkaduktha-yu murrinh kardu ngarra apostle 12-wa ngarra ku Lamb nukunu-yu.

¹⁵ Bere ku angel nhini ngarra murrinh mamnga-ka nanhthi nginipunh thay pangkuy mani meythi pirri, nanhthi damlarrang-ya, i nanhthi nhini-re-ka puwurru warda da ngala nhini-yu wunku nanhthi fence i gate. ¹⁶ Da ngala nhini-ka medha pirri nginipunh nanhthi box mani i ngurru 4-ka puddampeparl da matha nhini-yu. Bere ku angel nhini-ka pannurr warda da nhini-yu wunku nanhthi pangkuy nhini-re-yu, i da-ka pangkuy thatpirr-ya 2,400 kilometres, i ngala da marda thatpirr-ya 2,400 kilometres, i da kangkarl thatpirr-ya 2,400 kilometres. ¹⁷ I da fence warda pannurr, da nhini-ka 60 metres kangkarl-yu. ¹⁸ Da fence-ka da palyirr lelunhka nimin-ya mampatha-yu, da tarangka da matha nhini-yu. I da ngala nhini-ka nanhthi ngarra gold thanguu mampatha-yu i da-ka danilarrangtha ngala da matha nginipunh nanhthi klath mani pirrimamathmamaththa-yu.

¹⁹ I nanhthi palyirr ngala ngala 12 nhini ngarra da ngala nhini dininkalaladha-ka, nanhthi-ka lelunh da matha nhini-yu. Nanhthi palyirr kumparra-ka nanhthi tarangka da matha. Nanhthi numi-ka blue nginipunh marnirra mani, i nanhthi numi-ka green, i nanhthi numi-ka green numi deyida. ²⁰ I nanhthi numi-ka bukmantharr i bamam, i nanhthi numi-ka bukmantharr, i nanhthi numi-ka yellow, i nanhthi numi-ka blue nginipunh lalingkin mani-ya, i nanhthi numi-ka yellow nanhthi lakakkakmam, i nanhthi numi-ka green, i nanhthi numi-ka purple, i nanhthi numi-ka purple numi deyida. ²¹ I nanhthi gate 12 nhini-ka nanhthi nan thanguu langkalangka thanguu mampatha. Nanhthi gate-ka nanhthi langkalangka binhi binhi thanguu da matha nhini-yu. I da mayern nhini yibimngurrrurk-ka nanhthi gold thanguu mampatha da tarangka da matha nhini-yu nginipunh nanhthi klath mani yumamathmamaththa.

²² Mu da church ngala-ka ngay-ka mere bengkardudha pangu-yu mere pirrangidha da ngarra nhini-yu, mu Yile neki i ku Lamb weyida dinininthadha pangu-yu. I Yile neki-ka lurruth ngala da matha dinidha pangu-yu.

²³ I nanhthi ngunga-ka mere delarrangtha i merrk-ka mere dengkayiptha da ngarra nhini-yu, wurda. Mu Yile neki i ku Lamb weyida danininthalarrangtha dini pangu-yu nginipunh thungku layit ngala da matha mani nhini-yu. ²⁴ I penintha-ka parraninkularrangthanintha pe kardu wurnangat warda ngatha-nu da pangu-yu. I kardu pule ngala ngala da pana ngangka-re thanguu kathu nanhthi patha patha pigunu-ka pumabathnu puru puburdurdu puru da ngarra ngala nhini-yu.

²⁵ I nanhthi gate ngarra da ngala nhini nukun-ka, nanhthi-ka bere matha wangu

pumedharlurlnu pira, nanhthi-ka mere ngadha pedhawupnu, wurdha, nhini-ka da mere thipinhi da matha pirranu nhini wangu-yu.

²⁶ I karddu-ka nanhthi patha patha pardurduinu puru pangu-yu. ²⁷ Mu nanhthi wiye-ka mere kardurdi nukun kuru da ngarra nhini-yu, wurdha da matha. I karddu pana ngarra da mange wiye pumarntithuk pumpun i murrinh parrarntihirrarart pumpun, karddu nginipunh nhini mani-ka mere ngarra karnirdurdi nukun ngarra da ngala nhini-yu, wurdha da matha. Mu karddu pana da matha wunku murrinh pigunu wurrankadhuk ngarra nanhthi buk ku Lamb nukun nhini da matha karddu parnirdurduinu-yu ngarra da ngala nhini wangu-yu i da bere matha wangu birnu parninu.

22

¹ Bere nhini thanguinu ku angel nhini-ka damngingkarr warda kura ngipilinh kura ngarra nanhthi birnu nukunu-ya. Kura nhini-ka daningkararadha pirri i tarangka da matha. I kura wurrinuwudha ngarra da chair ngala thanguinu kathu da ngarra Yile neki i ku Lamb nukunu dimnintha-ya. ² Kura ngipilinh nhini-ka wurrinuwudha kanganu da ngarra mayern ngala da Jerusalem marra nhini-ya, wunku nanhthi thay wurringkadhuktha da ngurru ngurru-re-yu, nanhthi thay pana-ya ngarra nanhthi birnu karddu nukunu-ya. I ngarra merrk marra pinthanhibardi-ka mi-ka denabaybay warda. I nanhthi mulurn ngarra thay nhini thanguinu kathu-ka karddu-nu patha pumanpathanu puru.

³ Mu karddu nhini ngarra Yile neki-re wurdanpunkartel ngarra thungku-ka, karddu-ka mere karni nukun ngarra da marra ngala nhini-yu. Mu da chair ngala da matha ngarra Yile neki nukunu i ku Lamb nukunu-ka pirranu pangu da nhini-yu. I karddu-ka ngarra Yile neki wangu pubuynawathnu puru ngarra nukunu-yu i pariparlun puru i wurlk pumananu puru nhini-yu. ⁴ I karddu nhini-ka pubangkarddu puru kamarl ngarra nukunu-yu Yile neki-ya. I murrinh ngarra nukunu-ka pingkadhuknu ngarra wulumu karddu ngarra nukunu-nu-yu.

⁵ I da thipinhi-ka mere deyida pirranu da pangu-yu. I karddu-ka mere deyida paribirlnu thungku lem-yu, i nanhthi ngunga-ka mere deyida pirranu da pangu-yu, wurdha da matha nhini-yu. Mu Yile neki weyida parralarrangnu pi karddu nhini-nu-yu i karddu-ka nginipunh ku pule ngala ngala puyunu da bere matha-nu wangu-yu.

Jesus Purdiwurl Deyida-nu Kathu

⁶ Bere ku angel kathu-ka mamnga, “Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr-wa i murrinh-ka nhini da matha thurdunayemitnu thurru-yu. Yile neki pana ngarra Ngapan nukunu wurdanpunthuk ngarra ku prophet da murntak warra-ya, nukunu nhini-wa ku angel nukunu warda wurdannarrathuk ngarra nanki-ya karddu ngarra nukunu-yu karddu panankarrnu ngarra pamanu warda da nakurlnu-yu, da mere pirdith-nu-ya.”

⁷ “Nga.” Jesus kathu-ka mam. “Ngay-ka mere pirdith ngurdiwurlnu kathu. I murrinh kanhi ngarra nanhthi buk ngala kanhi-ka murrinh-ka ngarra pamanu-yu da nakurl-te-nu-yu. Karddu nangkall ngatha murrinh kanhi biyepupnu i murrinh mabathnu pani-ka, nhini karddu nhini-ka le da matha thathpirr paninu nhini-yu.”

⁸ Bere, ngay John-wa murrinh terert kurrankadhuk kanhi binthepup i da terert bengkardudha ngurrini da ngarra nirn-te bangamnir-nu-yu. I bere ngarra da terert kanhi binthepup i bamkarddu thanguinu-ka ngay-ka ngemnawinhipingkarl i bamnabat warda kumparra warra ngarra ku angel nhini ngarra da terert kanhi damngingkarr-yu, i ngeriparlidha warda nukunu-yu. ⁹ Mu nukunu kathu-ka mamnga, “Awu, pirda. Ngay-ka mangini nhinhi da matha mani ngarrim kanhi-yu. Neki-ka ngarra Yile neki-nu wurlk thumamna thurran, mange nginipunh karddu nukunu mani ku

prophet-ya i kardu pana mani ngarra murrinh thathpi nanhthi buk kanhi thanguu pumammath pumpan-yu. Nhini-ka ngarra Yile neki da matha thenawinhipingkarlndu duynawathnu thurru-yu i thariparlndu thurru-yu.”

¹⁰ I murrinh numi deyida mamnga ku angel kathu-yu, “Murrinh kanhi-ka murrinh mere dederrk kanhi-yu, nhini-ka mere nhinhi da matha nukun nabath. Mu murrinh kanhi-ka kardu wurnangat da matha-nu pubiyepupnu puru nhini-ka da-ka manta warda da ngarra terert kanhi kurrankadhuk-yu paruynu-yu. ¹¹ I kardu pana ngarra pumarntithuk pumpan-ka kardu-ka da bere matha wangu pumarithuknu puru. I kardu pana ngarra da mange wiye pumammath pumpan-ka kardu nhini-ka da bere matha wangu da mange wiye pumabathnu puru. I kardu pana deyida ngarra da mange patha patha pamam pumpan-ka kardu-ka bere matha wangu da mange patha puyemanu puru. I kardu pana ngarra da mange yuthpan thathpirr Yile neki nukunu parrarntiwak pumpan-ka, kardu nhini-ka da bere matha wangu da mange nhini pariwaknu puru-yu.

¹² “I nga.” Jesus-ka mam. “Ngay-ka ngurrunu kathu da manta warda wunku nanhthi manarrabathnu ngurru. Nanhthi patha patha nganarramutmutnu ngurru ngarra kardu patha nardidha-yu. I nanhthi wiye wiye ngarramutmutnu ngurru ngarra kardu wiye pardidha-yu. ¹³ Ngay-ka da murntak da matha nganam i da bere matha wangu nganam. I ngay-ka mamyt ngurran da terert warda ngatha da ngarra marra-re thanguu kathu i da bere matha wangu da terert da matha mayitnu ngurru,” mam nukunu-yu.

¹⁴ Bere kardu nhini ngarra Yile neki-re mampunmayerrarr da wiye i tarangka warda pumpan-ka, kardu nhini da matha parnirdurduu da ngarra lelunhka nhini-yu ngarra nanhthi gate wangu-yu. I mi warda parnimurrknu mi ngarra thay nanhthi birnu kardu nukunu-yu i da bere matha wangu birnu parninu. I kardu nhini da matha le thathpirr parninu nhini-yu. ¹⁵ Mu da outside ngarra da marra ngala nhini-ka kardu wiyenpun da matha parninu-yu. Kardu nhini-ya ngarra da mange wiye pumedha purni-ya, kardu yerrerntidhay-ya, kardu ngarra palngun ngamere pumentithuktha purni-ya, kardu ngarra purninthuktha purni kardu-ya, i kardu nhini ngarra Kangkarlmawu thirrukduk parraniriwaktha purni-ya i kardu nhini-ya ngarra murrinh parranirrayirrararttha purni kardu wurnangat nhini-ka outside dere matha pumiligatnu parni.

¹⁶ Bere Jesus-ka murrinh numi deyida mam, “Ngay Jesus-ka ku angel ngay ngurdannarrathuk ngarra nanki-yu kardu wurnangat warda ngatha-yu murrinh kanhi-nu purdinarrayithnu purru-yu, kardu ngarra ngay-nu-yu. Ngay-ka kardu ngarntethbath ngarra King David thanguu. I ngay-ka nginipunh nanhthi pilinh ngala mani ngamam ngem.”

¹⁷ Bere Ngepan ngarra Yile neki nukunu thanguu i kardu palngun ngarra ku Lamb nukunu-ka pumamnanginthu ngarra Jesus, “Kagu. Thurru kathu.” I kardu terert ngarra murrinh kanhi pubiyepupnu-ka kardu nhini-ka murrinh deyida puyemananu ngarra Jesus wangu, “Kagu. Thurru kathu.” I kardu nangkai ngatha kura peralalnu pani-ka, kardu nhini-ka purrunu deyida kathu i panigurdurduku kura nanhthi birnu nukun. I kardu nangkai ngatha kura nhini marda manganart dim-ka, nhini nukunu-ka kura-ka panigurdugurduku deyida-nu nhini-yu.

¹⁸ Nga. Ngay John-ka mananmardawerrnu kardu terert da matha ngarra murrinh kanhi nubiyepupnu murrinh ngarra da nakurl-te pamanu-ya. I nga. Kardu nangkai ngatha murrinh kanhi mardarririthuknu-ka, nhini Yile neki-ka panamutnu ngarra kardu nhini-yu da wiye wiye kurrankadhuk kanhi murrinh ngarra buk kanhi-yu. ¹⁹ I kardu nangkai ngatha murrinh mayerrarrnu murrinh ngamere kanhi-ka, nhini Yile

neki-ka mere kanamut nukun mi ngarra thay nanhthi birnu kardu nukunu thanguyu, i nhini-ka mere kani nukun warda da bere matha wangu-nu-yu i mere ngarra kanirdi da lelunhka nhini-yu.

²⁰ Bere kardu pana ngarra murrinh kanhi dannhemut ngarra kardu wurnangat warda ngatha-ka, nukunu-ka murrinh mam, “Yu, ngay-ka ngurdiwurl da-nu thatpirr kathu da mere pirdith,” mam nukunu-yu. Yu da-ka mange da thatpirr pamanu nhini-yu, i nhini nekingime-ka murrinh pumananungime, “Pule Jesus, kagu, thurru kathu.”

²¹ Bere ngay John-ka ngantharrpu nganam Jesus-yu kardu da bere matha wangu da mange patha manarranu purru i pirrananpenu purru nanki-yu kardu ngarra nukunu-yu. Yu, da-ka mange da thatpirr pamanu nhini-yu. Bere murrinh-yu.